

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών

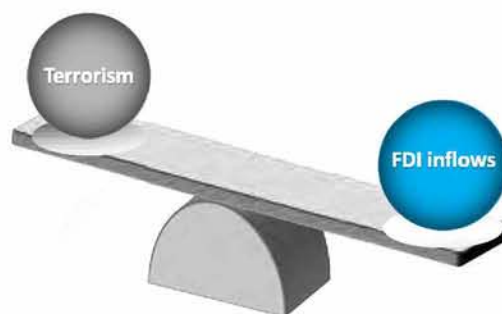

Διδακτορική διατριβή με τίτλο:

**Εισροές άμεσων ξένων επενδύσεων στις αναπτυσσόμενες χώρες:
Η επίδραση της τρομοκρατίας μέσω ανάλυσης διαστρωματικών
στοιχείων χρονολογικών σειρών (panel data analysis) – περίοδος
1970 – 2016**

Υπεβλήθη από την:

Κεχαγιά Πολυξένη, BSc (Econ), MSc(Econ)

Βόλος, Ιούνιος 2018

Μέλη επταμελούς εξεταστικής επιτροπής

Επιβλέπων καθηγητής:

Μεταξάς Θεόδωρος, Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών,
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Μέλη συμβουλευτικής επιτροπής:

Κόλλιας Χρήστος, Καθηγητής, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών,
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Αναγνώστου Αγγελική, Επίκουρος Καθηγήτρια, Τμήμα Οικονομικών
Επιστημών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Μέλη επταμελούς εξεταστικής επιτροπής:

Κυρκιλής Δημήτριος, Καθηγητής, Τμήμα Βαλκανικών, Σλαβικών και
Ανατολικών Σπουδών, Σχολή Οικονομικών και Περιφερειακών Σπουδών,
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Μαρί – Νοέλ Ντικέν, Καθηγήτρια, Τμήμα Χωροταξίας, Πολεοδομίας και
Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Τζερεμές Νικόλαος, Αναπληρωτής Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Κοτταρίδη Κωνσταντίνα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο
Πειραιώς

Υπεύθυνη δήλωση

Η παρούσα διατριβή υποβάλλεται προς συμπλήρωση των απαιτήσεων για την απονομή του Διδακτορικού Τίτλου του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Βεβαιώνω ότι είμαι η συγγραφέας της παρούσας διδακτορικής διατριβής και ότι προετοιμάστηκε από εμένα. Βεβαιώνω, επίσης, ότι αποτελεί προϊόν πρωτότυπης εργασίας, ότι δεν έχω προβεί σε καμία αντιγραφή της άποψης άλλου ερευνητή, ότι έχω γνώση των επιπτώσεων της λογοκλοπής και ότι χρησιμοποιώντας κατάλληλες παραπομπές αναφέρω τις πηγές από τις οποίες αντλήθηκαν δεδομένα, οι οποίες περιγράφονται πλήρως στην ενότητα των βιβλιογραφικών αναφορών. Τέλος, βεβαιώνω ότι δεν υπέβαλα τη διατριβή προς κρίση σε άλλο ΑΕΙ της Ελλάδας ή του εξωτερικού.

Η δηλούσα
Κεχαγιά Πολυξένη

Ερευνητικό έργο που σχετίζεται με την παρούσα διδακτορική διατριβή

Δημοσιεύσεις σε επιστημονικά περιοδικά¹:

1. Kechagia, P., & Metaxas, T. (2018). Sixty years of FDI empirical research: review, comparison and critique. *Journal of Developing Areas*, 52(1), 169 – 181, doi: 10.1353/jda.2018.001
2. Metaxas, T., & Kechagia, P. (2016). FDI in Latin America: The case of Peru. *Theoretical and Practical Research in Economic Fields*, 7(2), 160 – 172, doi: 10.14505//tpref/v7.2(14).05
3. Kechagia P., & Metaxas, T. (2016). FDI in Latin America and Central Asia: A comparative analysis between Peru and Uzbekistan. *Applied Econometrics and International Development*, 16(2), 65 - 74
4. Metaxas T., Kechagia P. (2016). FDI in Central Asia: The Case of Uzbekistan. *Applied Econometrics and International Development*, 16(1), 63 – 76
5. Metaxas, T. & Kechagia, P. (2013). FDI through the imitation procedure: The case of China. *Applied Econometrics and International Development*, 13(1), 145 – 160

Working papers:

1. Kechagia, P., & Metaxas, T. (2018). An empirical investigation of FDI determinants in developing economies, APF Conference
2. Kechagia, P., & Metaxas, T. (2018). FDI and political risk in the developing countries: A panel data analysis, **υπεβλήθη στο** *Journal of Developing Areas*
3. Metaxas, T. & Kechagia, P., (2017). FDI and terrorism in developing Asia: Approaches and discussion, MPRA Paper 78165, University Library of Munich, Germany

Εισηγήσεις σε επιστημονικά συνέδρια:

1. Kechagia P., Metaxas T., FDI and terrorism in the developing Asian countries: A panel data analysis, 2nd International Conference on Scientific Cooperation for the Future in Economics and Administrative Sciences, 6-8 September 2017, AUTH, Thessaloniki

¹ Οι πρώτες σελίδες των δημοσιεύσεων παρουσιάζονται στο τέλος της διατριβής.

2. Kechagia P., & Metaxas T., FDI and Terrorism: Approaches and Critique, 5th International Conference on Applied Economics 17 – 19 May 2017, Department of Economics, UTH, Volos

3. Metaxas T., Kechagia P., Terrorism as a determinant factor of FDI inflows: The case of developing Asia, 2nd **International Scientific Conference “Productive Reconstruction of Greece: Economic crisis and growth perspectives**, 5 – 6 May, 2017, AUTH, Serres

4. Kechagia P., Metaxas T., A panel data analysis of the impact of terrorism on FDI, 5th International PhD Meeting in Economics, 2017, UOM, Thessaloniki

Επεροαναφορές

1. Abdurashitovna, N. G. (2018). FDI scenario in Uzbekistan: Current reforms and future prospects. *International Journal of Management Science and Business Administration*, 4(4), 38 – 42, doi: 10.18775/ijmsba.1849-5664-5419.2014.44.1004

2. Azamatov, S. (2017). The main directions of diversification of small business and private entrepreneurship in the rural areas of Uzbekistan. *International Journal of Economics, Commerce and Management*, V(9)

3. Jula, D., & Jula, N.M. (2017). Foreign direct investment and employment. Structural analysis. *Journal for Economic Forecasting*. 20(2), 29 – 44

4. Ergashevich, E. (2017). Clarification of the purpose and design of the training sessions. *World Scientific News*, 80, 101 – 115

Ευχαριστίες

Η εκπόνηση της παρούσας διδακτορικής διατριβής αποτέλεσε αφενός μια δύσκολη, αλλά αφετέρου μια εποικοδομητική εμπειρία. Ολοκληρώνοντας τη συγγραφή της διατριβής συνειδητοποιώ ότι ο προσωπικός αυτός αγώνας δε θα μπορούσε να ολοκληρωθεί χωρίς τη συνδρομή και υποστήριξη συγκεκριμένων ανθρώπων, για τους οποίους αισθάνομαι ειλικρινή ευγνωμοσύνη.

Ιδιαίτερα, θα ήθελα να ευχαριστήσω εκ βάθρων τον επιβλέποντα της διατριβής, κ. Μεταξά Θεόδωρο, Επίκουρο Καθηγητή του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Οι ευρείες γνώσεις του, η καθοδήγηση και οι συμβουλές που μου παρείχε συνέβαλαν καθοριστικά ώστε να ολοκληρώσω τη συγγραφή της διατριβής. Επίσης, θα ήθελα να τον ευχαριστήσω για το χρόνο που διέθεσε, την υπομονή που υπέδειξε, την εμπιστοσύνη που μου έδειξε και για τη συμπαράσταση που μου παρείχε ώστε να μην εγκαταλείψω την προσπάθεια παρά τις σοβαρές οικογενειακές και προσωπικές δυσκολίες που αντιμετώπισα κατά την εκπόνηση της διατριβής.

Επιπρόσθετα, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την κ. Αναγνώστου Αγγελική, Επίκουρο Καθηγήτρια του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, καθώς οι συμβουλές της και τα σχόλια της με βοήθησαν σημαντικά στην τελική διαμόρφωση της διατριβής. Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω τον κ. Κόλλια Χρήστο, Καθηγητή του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, για τη συνεργασία και τον ενδιαφέρον του καθόλη τη διάρκεια των σπουδών μου στο Τμήμα.

Ευχαριστώ, επίσης, τα λοιπά μέλη της επταμελούς εξεταστικής επιτροπής για το ενδιαφέρον τους να αξιολογήσουν την έρευνά μου. Ιδιαίτερα, θα ήθελα να ευχαριστήσω την κ. Κοτταρίδη Κωνσταντίνα (Αναπλ. Καθηγήτρια) για την πολύτιμη βοήθεια και την καθοδήγηση και τον κ. Τζερεμέ Νικόλαο (Αναπλ. Καθηγητή) για τις συμβουλές τους και τη συνεργασία. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Κυρκλή Δημήτριο (Καθηγητή) και την κ. Ντυκέν Μαρί – Νοέλ (Καθηγήτρια) για τις προτάσεις και τις συμβουλές που μου έδωσαν ώστε να συνεχίσω το ερευνητικό μου έργο. Ευχαριστίες θα ήθελα να αποδώσω στα λοιπά μέλη του Τμήματος για τις γνώσεις που μου μετέδωσαν κατά τη διάρκεια των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών σπουδών μου, οι οποίες μετέβαλαν τον τρόπο σκέψης μου.

Τέλος, ευχαριστώ όλους τους φίλους μου που τα τελευταία χρόνια μου συμπαραστάθηκαν στο δύσκολο αυτό έργο. Μεταξύ αυτών, θα ήθελα ιδιαίτερα να

ευχαριστήσω τους υπόλοιπους διδάκτορες και υποψήφιους διδάκτορες του Τμήματος για την αλληλοϋποστήριξη και τη συνεργασία μας. Φυσικά, το γεγονός ότι προέρχομαι από οικογένεια εκπαιδευτικών επηρέασε καθοριστικά τις επαγγελματικές επιλογές μου. Συνεπώς, οφείλω ευγνωμοσύνη προς τα μέλη της οικογένειάς μου και ιδιαίτερα τη μητέρα μου, που είναι πάντα δίπλα μου σε ό,τι κάνω, προσφέροντας αμέριστη συμπαράσταση, παρότρυνση και ενθάρρυνση.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο διεθνές οικονομικό σύστημα έχουν συντελεστεί ραγδαίες αλλαγές τις τελευταίες δεκαετίες οφειλόμενες κυρίως στην απελευθέρωση των αγορών, στην ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου και σε πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά γεγονότα. Τα γεγονότα αυτά καθιστούν τη σύγχρονη οικονομία ένα σύμπλεγμα από οικονομίες που αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, αναπτύσσοντας εμπορικές σχέσεις και μεταφέροντας ροές κεφαλαίων. Ωστόσο, η μεταφορά των κεφαλαίων μεταξύ των συναλλασσόμενων οικονομικών καθορίζεται από ποικίλους παράγοντες, οι οποίοι μεταβάλλονται και εξελίσσονται με την πάροδο του χρόνου. Η παρούσα διδακτορική διατριβή επικεντρώνεται στη διερεύνηση των εισροών Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (ΑΞΕ) σε αναπτυσσόμενες χώρες με μέτρια έως υψηλή τρομοκρατική δραστηριότητα, μελετώντας τους προσδιοριστικούς παράγοντες των χωρών αυτών κατά την περίοδο 1970 – 2016.

Συγκεκριμένα, αρχικά πραγματοποιείται βιβλιογραφική ανασκόπηση των εμπειρικών μελετών που επικεντρώθηκαν στους προσδιοριστικούς παράγοντες των ΑΞΕ σε αναπτυσσόμενες χώρες. Στη συνέχεια, η βιβλιογραφική ανασκόπηση περιορίζεται σε εμπειρικές μελέτες που εξέτασαν τις εισροές ΑΞΕ σε χώρες με τρομοκρατική δραστηριότητα ώστε να καθοριστούν οι προσδιοριστικοί παράγοντες των εισροών στις συγκεκριμένες χώρες, καθώς και οι παράγοντες που δεν έχουν εξεταστεί εμπειρικά επαρκώς έως σήμερα.

Οι προσδιοριστικοί παράγοντες των εισροών ΑΞΕ σε χώρες με τρομοκρατική δραστηριότητα μοντελοποιούνται ώστε να καταλήξει η μελέτη στο εμπειρικό υπόδειγμα που είναι καταλληλότερο για να ερμηνεύσει τις εισροές ΑΞΕ σε χώρες με μέτρια έως υψηλή τρομοκρατική δραστηριότητα. Το εμπειρικό μέρος της διατριβής πραγματοποιείται τόσο για το σύνολο των χωρών του δείγματος όσο και για υπό – ομάδες χωρών με κριτήριο την τρομοκρατική τους δραστηριότητα, επιδιώκοντας την πλήρη κατανόηση της επίδρασης των προσδιοριστικών παραγόντων.

Τα ευρήματα της μελέτης καταδεικνύουν τις συνεχείς μεταβολές του ερευνητικού ενδιαφέροντος όσον αφορά στους προσδιοριστικούς παράγοντες των εισροών ΑΞΕ διαχρονικά. Πλέον, οι αποφάσεις για την τοποθέτηση των ΑΞΕ επηρεάζονται τόσο από παραδοσιακούς παράγοντες, όπως το μέγεθος της αγοράς, όσο και από αναδυόμενους παράγοντες, όπως ο βαθμός παγκοσμιοποίησης. Επίσης, υπάρχουν διαφοροποιήσεις στους προσδιοριστικούς παράγοντες των εισροών ΑΞΕ για χώρες με διαφορετικό επίπεδο τρομοκρατικής δραστηριότητας. Επομένως, η

χάραξη πολιτικών των αναπτυσσόμενων χωρών πρέπει να καθορίζεται με κριτήριο την ενθάρρυνση και την προσέλκυση περισσότερων ΑΞΕ και την ενδυνάμωση της εσωτερικής αγοράς, του θεσμικού και νομικού πλαισίου κάθε οικονομίας.

JEL codes: F21, F51, C33, R10

SUMMARY

The global economic system is characterized by rapid transforms over the past decades mainly due to the market liberalization, the development of the international trade and to several political, social and financial events. These events influence the international trade system, rendering it a complex of economies that interact with each other, develop trade relations and transfer capital flows. Nevertheless, capital flows among the trading economies are determined by a variety of factors, which evolve and change over time. The present dissertation focuses on the investigation of Foreign Direct Investment (FDI) inflows in countries affected by terrorism, examining the determinant factors of these economies during the period 1970 – 2016.

In particular, firstly, an extended literature review on empirical studies that focused on the FDI determinants in the developing countries is conducted. Secondly, the literature reviews is limited solely to empirical studies that examined FDI in developing countries affected by terrorism in order to define the FDI determinants in these economies, as well as the factors that have not been adequately empirically investigated so far.

Thirdly, the determinants of FDI inflows in countries affected by terrorism have been formulated in order to reach to an empirical model that is the most suitable in interpreting FDI inflows in countries with high to middle terrorism during 1970 – 2016. The empirical part of the dissertation is performed for both the full countries sample and the sub – samples of economies, under the criterion of the terrorist activity that they present, aiming at understanding fully the role of the studied determinants.

The findings of the study demonstrate constant changes of the **researchers'** interest on the FDI determinants over time. Nowadays, multinational companies investment decisions are affected by both traditional FDI factors, such as market size, and transitional factors, such as the degree of globalization. Furthermore, variations are observed regarding FDI determinants among countries with different levels of terrorist activity. Therefore, the policy of the recipient countries should be based on encouraging and attracting more FDI and strengthening the internal market, the legal and institutional framework of each economy.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Γενικό μέρος	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ	22
1.1. Το ερευνητικό πρόβλημα	22
1.2. Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα	25
1.3. Η συνεισφορά της διατριβής	28
1.4. Προσδοκώμενα αποτελέσματα	32
1.5. Παρουσίαση της δομής της διατριβής	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο ΟΙ ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	34
2.1. Ορισμοί των πολυεθνικών επιχειρήσεων	34
2.2. Μηχανισμοί επέκτασης των ΠΕ	36
2.3. Ορισμοί των ΑΞΕ	39
2.4. Τύποι των ΑΞΕ	43
2.4.1. Ως προς την κατεύθυνση	43
2.4.1.1. Εισροές ΑΞΕ	43
2.4.1.2. Εκροές ΑΞΕ	43
2.4.2. Ως προς το στόχο	43
2.4.2.1. Συγχωνεύσεις και εξαγορές	44
2.4.2.2. Οι ΑΞΕ για νέες θυγατρικές	44
2.4.2.3. Οριζόντιες και κάθετες ΑΞΕ	44
2.4.3. Ως προς το κίνητρο	45
2.4.3.1. ΑΞΕ για αναζήτηση πλουτοπαραγωγικών πόρων	45
2.4.3.2. ΑΞΕ για αναζήτηση αγορών	46
2.4.3.3. ΑΞΕ για αναζήτηση αποδοτικότητας	46
2.4.3.4. ΑΞΕ για αναζήτηση στρατηγικών πόρων	46
2.5. Προσδιοριστικοί παράγοντες των ΑΞΕ	48
2.5.1. Κατηγοριοποίηση των προσδιοριστικών παραγόντων των ΑΞΕ	48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο ΟΙ ΘΕΩΡΙΕΣ ΤΩΝ ΑΞΕ	52
3.1. Ταξινόμηση των θεωριών ΑΞΕ ως προς τη χρονική προσέγγιση	52
3.1.1. Μακροοικονομικές θεωρίες των ΑΞΕ	52
3.1.1.1. Θεωρία της κεφαλαιαγοράς	53
3.1.1.2. Η δυναμική μακροοικονομική προσέγγιση	53
3.1.1.3. Θεωρία συναλλαγματικών ισοτιμιών	54
3.1.1.4. Η θεωρία της νέας οικονομικής γεωγραφίας	54
3.1.1.5. Το μοντέλο της βαρύτητας των ΑΞΕ	54

3.1.1.6. Θεσμική προσέγγιση των ΑΞΕ	54
3.1.2. Μικροοικονομικές θεωρίες των ΑΞΕ	55
3.1.2.1. Η θεωρία του ειδικού και του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος.....	55
3.1.2.2. Θεωρία της ολιγοπολιστικής αγοράς.....	57
3.1.2.3. Θεωρία της εσωτερικοποίησης	57
3.1.2.4. Η εκλεκτική προσέγγιση.....	58
3.1.3. Αναπτυξιακές θεωρίες.....	61
3.1.3.1. Η θεωρία του κύκλου ζωής των προϊόντων.....	61
3.1.3.2. Θεωρίες ΑΞΕ της Ιαπωνικής σχολής	61
3.1.3.3. Θεωρία των 5 σταδίων	61
3.1.4. Πρόσφατες θεωρίες των ΑΞΕ.....	62
3.1.4.1. Το μοντέλο U	62
3.1.4.2. Η προσέγγιση του δικτύου.....	63
3.1.4.3. Το πρότυπο IR	63
3.2. Ταξινόμηση των θεωριών ΑΞΕ ως προς τις αγορές	64
3.2.1. Θεωρίες των ατελειών των αγορών	64
3.2.2. Θεωρίες των τέλει αγορών	64
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο Η ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΤΩΝ ΑΞΕ	67
4.1. Εμπειρικές μελέτες της περιόδου 1960 – 1973.....	68
4.2. Εμπειρικές μελέτες της περιόδου 1974 – 1989.....	72
4.3. Εμπειρικές μελέτες της περιόδου 1990 - 2004.....	76
4.4. Εμπειρικές μελέτες της περιόδου 2005 – 2018.....	84
4.4.1. Μελέτες που επικεντρώθηκαν στη συσχέτιση των ΑΞΕ και της οικονομικής μεγέθυνσης.....	84
4.4.2. Μελέτες που επικεντρώθηκαν στις περιβαλλοντικές, περιφερειακές και εισοδηματικές επιπτώσεις των ΑΞΕ ανά τομέα παραγωγής.....	85
4.4.3. Μελέτες που επικεντρώθηκαν στις ΑΞΕ ανά τομέα παραγωγής.....	87
4.4.4. Μελέτες που επικεντρώθηκαν στη διερεύνηση των καθοριστικών παραγόντων των ΑΞΕ	88
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο Η ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΩΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΤΩΝ ΑΞΕ	108
5.1. Ορισμός της τρομοκρατίας.....	108
5.2. Εμπειρική διερεύνηση της σχέσης τρομοκρατίας – εισροών ΑΞΕ.....	110
5.2.1. Εμπειρικές μελέτες που κατέληξαν σε αρνητική επίδραση της τρομοκρατίας στις ΑΞΕ	110
5.2.2. Εμπειρικές μελέτες που κατέληξαν σε ασαφή αποτελέσματα για τη σχέση τρομοκρατίας – ΑΞΕ	128
5.2.3. Εμπειρικές μελέτες που δεν κατέληξαν σε συσχέτιση ανάμεσα στις ΑΞΕ και στην τρομοκρατία	131

Ειδικό μέρος.....	134
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6° ΟΙ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ ΤΟΥ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΟΣ	135
6.1. Η εξαρτημένη μεταβλητή	135
6.1.1. Οι εισροές ΑΞΕ	135
6.2. Οι ανεξάρτητες μεταβλητές.....	138
6.2.1. Η τρομοκρατία	138
6.2.2. Μεταβλητές ελέγχου	139
6.2.2.1. Το ΑΕΠ	139
6.2.2.1.1. ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές.....	139
6.2.2.1.2. Κατά κεφαλήν ΑΕΠ	140
6.2.2. Η απελευθέρωση του εμπορίου	141
6.2.3. Οι συναλλαγματικές ισοτιμίες	141
6.2.4. Οι μορφές παγκοσμιοποίησης.....	142
6.2.4.1. Η οικονομική παγκοσμιοποίηση	144
6.2.4.2. Η κοινωνική παγκοσμιοποίηση.....	144
6.2.4.3. Η πολιτική παγκοσμιοποίηση	144
6.2.5. Ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	145
6.2.6. Το προσδόκιμο ζωής	146
6.2.7. Στρατιωτικές δαπάνες	147
6.2.8. Η αναπτυξιακή βοήθεια.....	148
6.2.9. Ο πληθυσμός ηλικίας 15-64	148
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7° Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΙ Η ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΙΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ	159
7.1. Ανάλυση δεδομένων πάνελ.....	159
7.2. Παρουσίαση του δείγματος	161
7.3. Παρουσίαση του αρχικού εμπειρικού υποδείγματος	178
7.4. Τα περιγραφικά στατιστικά	179
7.5. Έλεγχος πολυσυγγραμμικότητας.....	182
7.6. Η σταδιακή παλινδρόμηση.....	187
7.7. Επιλογή της μεθόδου εκτίμησης των υποδειγμάτων	192
7.8. Εμπειρικά αποτελέσματα και έλεγχοι αξιοπιστίας των υποδειγμάτων για το σύνολο των χωρών.....	195
7.8.1. Έλεγχος διαστρωματικής εξάρτησης (Cross section dependence).....	195
7.8.2. Έλεγχος ετεροσκεδαστικότητας (heteroscedasticity).....	197
7.8.3. Έλεγχος αυτοσυσχέτισης (autocorrelation)	197
7.9. Επιλογή του κατάλληλου υποδείγματος.....	210
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8° ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΜΠΕΙΡΙΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΟΜΑΔΕΣ ΧΩΡΩΝ ΜΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	216
8.1. Τα περιγραφικά στατιστικά	217

8.2. Έλεγχος πολυσυγγραμικότητας.....	222
8.2.1. Για την ομάδα Α	222
8.2.2. Για την ομάδα Β.....	228
8.3. Η σταδιακή παλινδρόμηση.....	234
8.4. Εμπειρικά αποτελέσματα και έλεγχοι αξιοπιστίας των αποτελεσμάτων	239
8.4.1. Έλεγχοι αξιοπιστίας αποτελεσμάτων Ομάδας Α	239
8.4.1.1. Έλεγχος διαστροφματικής εξάρτησης	239
8.4.1.2. Έλεγχος ετεροσκεδαστικότητας.....	240
8.4.1.3. Έλεγχος αυτοσυσχέτισης (autocorrelation)	241
8.4.2. Έλεγχοι αξιοπιστίας αποτελεσμάτων Ομάδας Β	252
8.4.2.1. Έλεγχος διαστροφματικής εξάρτησης	252
8.4.2.2. Έλεγχος ετεροσκεδαστικότητας.....	253
8.4.2.3. Έλεγχος αυτοσυσχέτισης.....	254
8.5. Επιλογή του κατάλληλου υποδείγματος.....	262
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9ο ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	268
9.1. Γενικά συμπεράσματα.....	268
9.2. Συμπεράσματα για το σύνολο των χωρών.....	271
9.3. Συμπεράσματα για υποομάδες χωρών με κριτήριο την τρομοκρατική δραστηριότητα	275
9.4. Προτάσεις για πολιτικές.....	279
9.5. Περιορισμοί της έρευνας και προτάσεις για μελλοντικές έρευνες	283
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	286
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α.....	322
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β.....	332
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ	344
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ.....	356
Σύντομο βιογραφικό σημείωμα	360
Πρώτες σελίδες των δημοσιεύσεων που σχετίζονται με τη διδακτορική διατριβή	361

Κατάλογος πινάκων

Πίνακας 1: Κατηγοριοποίηση καθοριστικών παραγόντων ΑΞΕ των χωρών υποδοχής	49
Πίνακας 2: Σύνοψη βασικών θεωρητικών προσεγγίσεων των ΑΞΕ.....	65
Πίνακας 3: Εμπειρικές μελέτες των ΑΞΕ της περιόδου 1960 – 1973	70
Πίνακας 4: Εμπειρικές μελέτες της περιόδου 1974 – 1989.....	74
Πίνακας 5: Εμπειρικές μελέτες των ΑΞΕ της περιόδου 1990 – 2004	80
Πίνακας 6: Εμπειρικές μελέτες των ΑΞΕ της περιόδου 2005 – 2018	94
Πίνακας 7: Προσανατολισμός των εμπειρικών μελετών ΑΞΕ ανά περίοδο	107
Πίνακας 8: Εμπειρικές μελέτες που καταλήγουν σε αρνητική συσχέτιση της τρομοκρατίας και των ΑΞΕ	118
Πίνακας 9: Εμπειρικές μελέτες που καταλήγουν σε ασαφή αποτελέσματα για τη σχέση τρομοκρατίας – ΑΞΕ.....	129
Πίνακας 10: Εμπειρικές μελέτες που δεν κατέληξαν σε συσχέτιση ανάμεσα στις ΑΞΕ και στην τρομοκρατία	132
Πίνακας 11: Περιγραφή των μεταβλητών, βάσεις δεδομένων και αναμενόμενα πρόσημα .	149
Πίνακας 12: Σύνοψη εμπειρικών μελετών που συμπεριέλαβαν στις ερμηνευτικές μεταβλητές του υποδείγματος.....	152
Πίνακας 13: Σύνοψη εμπειρικών μελετών που συμπεριέλαβαν την τρομοκρατία ως ανεξάρτητη μεταβλητή και τις λοιπές ερμηνευτικές μεταβλητές του υποδείγματος	156
Πίνακας 14: Γεωγραφική ταξινόμηση χωρών του δείγματος.....	167
Πίνακας 15: Τα περιγραφικά στατιστικά για το σύνολο των χωρών.....	179
Πίνακας 16: Ανάλυση συσχετισμού μεταξύ των μεταβλητών για το σύνολο των χωρών ...	183
Πίνακας 17: Αποτελέσματα stepwise regression με διατήρηση μεταβλητών αρχικού υποδείγματος για το σύνολο των χωρών	188
Πίνακας 18: Επιλογή μεθόδου εκτίμησης.....	192
Πίνακας 19: Αποτελέσματα ελέγχου διαστροφματικής εξάρτησης για τα στατικά υποδείγματα για το σύνολο των χωρών.....	196
Πίνακας 20: Αποτελέσματα ελέγχου διαστροφματικής εξάρτησης για τα δυναμικά υποδείγματα για το σύνολο των χωρών	196
Πίνακας 21: Έλεγχος Wald για ετεροσκεδαστικότητα για το σύνολο των χωρών.....	197
Πίνακας 22: Τα εμπειρικά αποτελέσματα των στατικών υποδειγμάτων με AR(1) για το σύνολο των χωρών.....	198
Πίνακας 23: Αποτελέσματα ελέγχου αυτοσυσχέτισης για το σύνολο των χωρών	201
Πίνακας 24: Διόρθωση των στατικών υποδειγμάτων για το σύνολο των χωρών.....	202
Πίνακας 25: Διόρθωση των δυναμικών υποδειγμάτων για το σύνολο των χωρών	204
Πίνακας 26: Αποτελέσματα ελέγχων αξιοπιστίας για το επιλεγμένο υπόδειγμα για το σύνολο των χωρών	211
Πίνακας 27: Αποτελέσματα επιλεγμένου υποδείγματος για το σύνολο των χωρών με ψευδομεταβλητή κρίσης.....	212
Πίνακας 28: Τα εμπειρικά αποτελέσματα του τελικού υποδείγματος με ψευδομεταβλητή ανά γεωγραφική περιφέρεια	213

Πίνακας 29: Υποομάδες χωρών ως προς τις συνολικές τρομοκρατικές επιθέσεις	216
Πίνακας 30: Τα περιγραφικά στατιστικά – Ομάδα Α	217
Πίνακας 31: Τα περιγραφικά στατιστικά – Ομάδα Β	220
Πίνακας 32: Ανάλυση συσχετισμού μεταξύ των μεταβλητών Ομάδας Α	224
Πίνακας 33: Ανάλυση συσχετισμού μεταξύ των μεταβλητών Ομάδας Β.....	230
Πίνακας 34: Αποτελέσματα stepwise regression με διατήρηση μεταβλητών αρχικού υποδείγματος για την Ομάδα Α	234
Πίνακας 35: Αποτελέσματα stepwise regression με διατήρηση μεταβλητών αρχικού υποδείγματος για την Ομάδα Β	236
Πίνακας 36: Αποτελέσματα ελέγχου διαστρωματικής εξάρτησης για τα στατικά υποδείγματα Ομάδας Α	239
Πίνακας 37: Αποτελέσματα ελέγχου διαστρωματικής εξάρτησης για τα δυναμικά υποδείγματα Ομάδας Α	240
Πίνακας 38: Έλεγχος Wald για ετεροσκεδαστικότητα Ομάδας Α	241
Πίνακας 39: Τα εμπειρικά αποτελέσματα των στατικών υποδειγμάτων με AR(1) Ομάδας Α	241
Πίνακας 40: Αποτελέσματα ελέγχου αυτοσυσχέτισης.....	244
Πίνακας 41: Διόρθωση των στατικών υποδειγμάτων Ομάδας Α	244
Πίνακας 42: Διόρθωση των δυναμικών υποδειγμάτων Ομάδας Α	247
Πίνακας 43: Αποτελέσματα ελέγχου διαστρωματικής εξάρτησης για τα στατικά υποδείγματα Ομάδας Β.....	252
Πίνακας 44: Αποτελέσματα ελέγχου διαστρωματικής εξάρτησης για τα δυναμικά υποδείγματα Ομάδας Β	253
Πίνακας 45: Έλεγχος Wald για ετεροσκεδαστικότητα	253
Πίνακας 46: Τα εμπειρικά αποτελέσματα των στατικών υποδειγμάτων με AR(1) Ομάδας Β	254
Πίνακας 47: Αποτελέσματα ελέγχου αυτοσυσχέτισης.....	256
Πίνακας 48: Διόρθωση των στατικών υποδειγμάτων Ομάδας Β.....	256
Πίνακας 49: Διόρθωση των δυναμικών υποδειγμάτων Ομάδας Β	258
Πίνακας 50: Αποτελέσματα ελέγχων αξιοπιστίας για τα επιλεγμένα υποδείγματα των ομάδων Α και Β	262
Πίνακας 51: Τα εμπειρικά αποτελέσματα της Ομάδας Α με ψευδομεταβλητή ανά γεωγραφική περιφέρεια	263
Πίνακας 52: Τα εμπειρικά αποτελέσματα της Ομάδας Β με ψευδομεταβλητή ανά γεωγραφική περιφέρεια	265
Πίνακας 53: Αποτελέσματα επιλεγμένου υποδείγματος ανά υποομάδα χωρών με διαφορετική τρομοκρατική δραστηριότητα με ψευδομεταβλητή κρίσης.....	266
Πίνακας 54: Απόφαση για αποδοχή/απόρριψη των ερευνητικών υποθέσεων για το σύνολο των χωρών	274
Πίνακας 55: Απόφαση για αποδοχή/απόρριψη των ερευνητικών υποθέσεων για τις υποομάδες χωρών	278

Πίνακας παραρτήματος Α1: Τα εμπειρικά αποτελέσματα των στατικών υποδειγμάτων για το σύνολο των χωρών.....	322
Πίνακας παραρτήματος Α2: Τα εμπειρικά αποτελέσματα των δυναμικών υποδειγμάτων για το σύνολο των χωρών.....	325
Πίνακας παραρτήματος Β1: Τα εμπειρικά αποτελέσματα των στατικών υποδειγμάτων Ομάδας Α.....	332
Πίνακας παραρτήματος Β2: Τα εμπειρικά αποτελέσματα των δυναμικών υποδειγμάτων Ομάδας Α.....	335
Πίνακας παραρτήματος Β3: Τα εμπειρικά αποτελέσματα των στατικών υποδειγμάτων Ομάδας Β.....	339
Πίνακας παραρτήματος Β4: Τα εμπειρικά αποτελέσματα των δυναμικών υποδειγμάτων Ομάδας Β.....	341
Πίνακας παραρτήματος Γ1: Αποτελέσματα stepwise regression συνολικού δείγματος σε πραγματικές τιμές	344
Πίνακας παραρτήματος Γ2: Διόρθωση των στατικών υποδειγμάτων για το σύνολο των χωρών σε πραγματικές τιμές.....	345
Πίνακας παραρτήματος Γ3: Διόρθωση των δυναμικών υποδειγμάτων για το σύνολο των χωρών σε πραγματικές τιμές.....	346
Πίνακας παραρτήματος Γ4: Αποτελέσματα stepwise regression με διατήρηση μεταβλητών αρχικού υποδείγματος για τις χώρες με υψηλή τρομοκρατική δραστηριότητα σε πραγματικές τιμές.....	348
Πίνακας παραρτήματος Γ5: Αποτελέσματα stepwise regression με διατήρηση μεταβλητών αρχικού υποδείγματος για την Ομάδα Β σε πραγματικές τιμές.....	349
Πίνακας παραρτήματος Γ6: Διόρθωση των στατικών υποδειγμάτων Ομάδας Α σε πραγματικές τιμές	350
Πίνακας παραρτήματος Γ7: Διόρθωση των δυναμικών υποδειγμάτων Ομάδας Α σε πραγματικές τιμές	351
Πίνακας παραρτήματος Γ8: Διόρθωση των στατικών υποδειγμάτων Ομάδας Β σε πραγματικές τιμές	353
Πίνακας παραρτήματος Γ9: Διόρθωση των δυναμικών υποδειγμάτων Ομάδας Β σε πραγματικές τιμές	354
Πίνακας παραρτήματος Δ1: Σύνοψη εμπειρικών μελετών που εξέτασαν τη σχέση ΑΞΕ – τρομοκρατίας στις χώρες του δείγματος	356

Κατάλογος γραφημάτων και χαρτών

Γράφημα 1: Τύποι των ΑΞΕ	47
Γράφημα 2: Άμεσοι και έμμεσοι παράγοντες των ΑΞΕ	48
Γράφημα 3: Εισροές ΑΞΕ στις εξεταζόμενες χώρες την περίοδο 1970 - 2016.....	165
Γράφημα 4: Συνολικές τρομοκρατικές επιθέσεις στις εξεταζόμενες χώρες την περίοδο 1970 - 2016.....	166
Γράφημα 5: Εισροές ΑΞΕ ανά γεωγραφική περιφέρεια	168
Γράφημα 6: Εισροές ΑΞΕ στην Ανατολική Ασία και τον Ειρηνικό Ωκεανό	169
Γράφημα 7: Εισροές ΑΞΕ στη Νότια Ασία	170
Γράφημα 8: Εισροές ΑΞΕ στην Κεντρική Ασία (Τουρκία).....	170
Γράφημα 9: Εισροές ΑΞΕ στη Βόρειο Αφρική.....	171
Γράφημα 10: Εισροές ΑΞΕ στη Λατινική Αμερική και Καραϊβική	172
Γράφημα 11: Εισροές ΑΞΕ στην υποσαχάρια Αφρική.....	172
Γράφημα 12: Τρομοκρατικές επιθέσεις ανά γεωγραφική περιφέρεια	173
Γράφημα 13: Τρομοκρατικές επιθέσεις στην Ανατολική Ασία και τον Ειρηνικό Ωκεανό..	174
Γράφημα 14: Τρομοκρατικές επιθέσεις στη Νότια Ασία.....	174
Γράφημα 15: Τρομοκρατικές επιθέσεις στην Κεντρική Ασία (Τουρκία)	175
Γράφημα 16: Τρομοκρατικές επιθέσεις στη Βόρειο Αφρική	176
Γράφημα 17: Τρομοκρατικές επιθέσεις στη Λατινική Αμερική και Καραϊβική	176
Γράφημα 18: Τρομοκρατικές επιθέσεις στην υποσαχάρια Αφρική.....	177
Γράφημα 19: Εισροές ΑΞΕ ανά ομάδα χωρών με διαφορετική τρομοκρατική δραστηριότητα	217
Χάρτης 1: Συγκέντρωση και ένταση των τρομοκρατικών επιθέσεων ανά χώρα.....	163

Αρκτικόλεξο ξένων όρων

2SLS	Two stages Least Square Regression
3SLS	Three stages Least Square Regression
ASEAN	Association of Southeast Asian Nations
BRIC	Βραζιλία, Ρωσία, Ινδία, Κίνα
BRICS	Βραζιλία, Ρωσία, Ινδία, Κίνα, Νότιος Αφρική
CEPAL	Comision Economica Para America Latina y el Caribe
CEPII	Centre d'Etudes Prospectives et d'Informations Internationales
ECLA	Economic Commission for Latin America and the Caribbean
EDA	European Defense Agency
EDZT	Economic and Development Zone
EFTA	European Free Trade Association
ESDS	Economic and Social Data Service
EU	European Union
FDI	Foreign Direct Investments
FE	Fixed Effects
FMOLS	Fully modified ordinary least squares
FTAs	Free Trade Agreements
GCC	Gulf Cooperation Council
GLS	Generalized Least Squares
GMM	Generalized Method of Moments
GTD	Global Terrorism Database
IBRD	International Bank of Reconstruction and development
ICRG	International Country Risk Guide
IEDB	International Economic Databank
IFS	International Financial Statistics
ILO	International Labour Organization
IMF	International Monetary Fund
IPR	Intellectual Property Rights
LIML	Limited Information Maximum Likelihood
M&A	Mergers and Acquisitions
MENA	Middle East and North Africa
MNEs	Multinational Enterprises
NBER	National Bureau of Economic Research

OECD	Organization for Economic Cooperation and Development
OLI	Ownership, Location, Internalization
OLS	Ordinary Least Squares
OPEC	Organization of the Petroleum Exporting Countries
PCA	Principal Component Analysis
PSTR	Panel Smooth Transition Regression
PTR	Panel Threshold Regression
RE	Random Effects
SSA	Υποσαχάριας χώρες
SWIID	Standardized World Income Inequality Database
UK	United Kingdom
UN	United Nations
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development
UNDP	United Nations Development Programme
UNECA	United Nations Economic Commission for Africa
UNIDO	United Nations Industrial Development Organization
VAR	Vector Autoregression
VECM	Vector Error Correction Model
WDI	World Development Indicators
WDT	World Trade Database
WGI	World Governance Indicators
WIIW	World Income Inequality Database
WITS	World Integrated Trade Solution
WTO	World Trade Organisation

Γενικό μέρος

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ

1.1. Το ερευνητικό πρόβλημα

Οι ΑΞΕ και οι καθοριστικοί παράγοντες αυτών έχουν αποτελέσει αντικείμενο θεωρητικής και εμπειρικής μελέτης. Ωστόσο, λόγω των αλλαγών που συντελούνται στο παγκόσμιο οικονομικό συστήματα κρίνεται απαραίτητος ο διαρκής επαναπροσδιορισμός των καθοριστικών παραγόντων των ΑΞΕ. Ειδικότερα, κάποιιοι παράγοντες θεωρούνται «παραδοσιακοί» στη μελέτη των ΑΞΕ, όπως το μέγεθος της αγοράς, η απελευθέρωση του εμπορίου, η απόσταση, η μακροοικονομική σταθερότητα κ.ά. (Noorbakhsh et al, 2011; Shah & Faiz, 2015), καθώς λαμβάνονται υπόψη από την πληθώρα των πολυεθνικών επιχειρήσεων (ΠΕ) που επενδύουν τα κεφάλαιά τους στο εξωτερικό.

Επιπρόσθετα, η κατάργηση των εμπορικών δασμών και οι μεταβαλλόμενες πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες έχουν καταστήσει τους παραδοσιακούς παράγοντες εξίσου σημαντικούς με δευτερεύοντες παράγοντες, δηλαδή με χαρακτηριστικά των χωρών τα οποία στο παρελθόν δεν αποτελούσαν πρωταρχικό κριτήριο των επενδυτικών αποφάσεων των ΠΕ. Τα τελευταία χρόνια οι ΠΕ λαμβάνουν υπόψη χαρακτηριστικά που σχετίζονται με το θεσμικό πλαίσιο μιας οικονομίας, όπως την πολιτική της σταθερότητα, την αποτελεσματικότητα της κυβερνητικής πολιτικής, την εκδήλωση βίαιων επεισοδίων ή τρομοκρατικών επιθέσεων κ.ά. Ειδικότερα, ιδιαίτερα μετά τη δεκαετία του 1990, κάποιες οικονομίες, όπως οι χώρες της Λατινικής Αμερικής, δημιούργησαν κατάλληλες επενδυτικές συνθήκες και κατάφεραν να στρέψουν το ενδιαφέρον των ΠΕ προς άλλες χώρες υποδοχής, όπως το Μεξικό (Vidal & Correa, 2007), στρέφοντας αντίστοιχα και το ενδιαφέρον των ερευνητών προς άλλες χώρες υποδοχής.

Η παρούσα διατριβή επικεντρώθηκε στην τρομοκρατία ως καθοριστικό παράγοντα των ΑΞΕ για τους εξής λόγους: Αρχικά, η αύξηση της έντασης και της συχνότητας των τρομοκρατικών επιθέσεων παγκοσμίως τόσο σε αναπτυγμένες όσο και σε αναπτυσσόμενες χώρες προκαλεί παγκόσμια ανησυχία. Η τρομοκρατία επιφέρει ολέθριες συνέπειες στην κοινωνικοοικονομική και πολιτική κατάσταση μιας χώρας. Η εκδήλωση τρομοκρατικών επιθέσεων επηρεάζει, μεταξύ άλλων, την οικονομική κατάσταση μιας χώρας, τις εισροές ΑΞΕ, την κεφαλαιαγορά και την

παραγωγικότητα, ενώ εντείνει την οικονομική αβεβαιότητα της συγκεκριμένης χώρας (Kollias et al, 2011).

Κατά δεύτερον, ανεξάρτητα από το επίπεδο ανάπτυξης μιας οικονομίας, η τρομοκρατία έχει άμεσες συνέπειες κι είναι πιθανό να οδηγήσει στην ανάπτυξη φόβου και ανασφάλειας, αυξάνοντας τη θνησιμότητα, προκαλώντας σοβαρούς τραυματισμούς, καταστρέφοντας υποδομές κ.ά. (Shah & Faiz, 2015). Ως οικονομολόγος επικεντρώθηκα στις έμμεσες συνέπειες της τρομοκρατίας και συγκεκριμένα στις οικονομικές επιπτώσεις της τρομοκρατίας σε μια χώρα. Στις έμμεσες συνέπειες της τρομοκρατίας συμπεριλαμβάνονται η αύξηση των αμυντικών δαπανών, των δαπανών για προηγμένα συστήματα ασφάλειας, η μείωση της συνολικής παραγωγικότητας, η ανακατανομή των πόρων, η μείωση των εμπορικών ροών, η μείωση των ΑΞΕ κ.ά. (Kinyanjui, 2014).

Κατά τρίτον, οι Drakos και Kallandranis (2015) υποστήριξαν ότι, ιδιαίτερα μετά την τρομοκρατική επίθεση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, η τρομοκρατία αποτελεί ένα φλέγον ζήτημα της οικονομικής επιστήμης. Η άποψη αυτή έχει επίσης διατυπωθεί από τους Fatima et al (2014) και τους Altay και Celebioglu (2015), σύμφωνα με τους οποίους τα γεγονότα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου έστρεψαν το ενδιαφέρον των ερευνητών προς την τρομοκρατία. Τέταρτον, οι Blomberg et al (2011) παρατηρούν ότι η τρομοκρατία αποτελεί ένα παγκόσμιο φαινόμενο, για το οποίο δε διαφαίνονται σημάδια μείωσης.

Συμπερασματικά, παρατηρείται ότι η τρομοκρατία μπορεί έμμεσα να επηρεάσει αρνητικά την οικονομική κατάσταση μιας χώρας (Estrada et al, 2015). Σε κάποιες χώρες το έμμεσο κόστος των τρομοκρατικών επιθέσεων είναι υψηλότερο από το άμεσο κόστος αυτών καθώς δαπανάται αυξημένος αριθμός πόρων για την αποκατάσταση των καταστροφών, ενώ πλήττεται η συνολική δραστηριότητα της χώρας (Abadie & Gardeazabal, 2003). Ιδιαίτερα στις αναπτυσσόμενες χώρες, η κυβέρνηση θα πρέπει να προχωρήσει σε μεταρρυθμίσεις και να εφαρμόσει πολιτικές αντιμετώπισης της τρομοκρατίας, ώστε να διατηρήσει την οικονομική δραστηριότητά της και να επιτύχει οικονομική μεγέθυνση (Estrada et al, 2015).

Η οικονομική μεγέθυνση στην περίπτωση των αναπτυσσόμενων χωρών με τρομοκρατική δραστηριότητα μπορεί να επιτευχθεί μέσω της προσέλκυσης ΑΞΕ (Shahrestani & Anaraki, 2008; Powers & Choi, 2012; Shahzad et al, 2016 κ.ά.). Συνεπώς, οι αναπτυσσόμενες χώρες με τρομοκρατική δραστηριότητα πρέπει να εξετάσουν τους προσδιοριστικούς παράγοντες των ΑΞΕ και στη συνέχεια να

εφαρμόζουν πολιτικές και μεταρρυθμίσεις μέσω των οποίων θα προσελκύσουν ΑΞΕ. Επομένως, το ερευνητικό πρόβλημα της παρούσας διατριβής είναι η διερεύνηση των προσδιοριστικών παραγόντων που σχετίζονται με την προσέλκυση ΑΞΕ σε αναπτυσσόμενες χώρες, οι οποίες εμφανίζουν τρομοκρατική δραστηριότητα διαχρονικά.

Η μελέτη επικεντρώνεται στις αναπτυσσόμενες χώρες διαφορετικών γεωγραφικών περιφερειών, οι οποίες παρουσιάζουν τρομοκρατική δραστηριότητα κατά την περίοδο 1970 – 2016. Μέσω της έρευνας προσδιορίζονται οι παράγοντες που σχετίζονται με την εισροή ΑΞΕ στις χώρες με τρομοκρατική δραστηριότητα. Η κατανόηση των σημαντικών παραγόντων είναι σημαντική στη χάραξη πολιτικών οι οποίες θα μειώσουν το έμμεσο κόστος της τρομοκρατίας στις αναπτυσσόμενες χώρες, διασφαλίζοντας την εμπορική της δραστηριότητα μέσω της προσέλκυσης ΑΞΕ.

1.2. Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα

Σκοπός της παρούσας διατριβής είναι η διερεύνηση των καθοριστικών παραγόντων των εισροών ΑΞΕ σε 18 αναπτυσσόμενες χώρες που παρουσιάζουν μεσαία έως υψηλά ποσοστά τρομοκρατικών επιθέσεων κατά την περίοδο 1970 – 2016, χρησιμοποιώντας ανάλυση διαστρωματικών στοιχείων χρονολογικών σειρών. Ειδικότερα, η έρευνα επικεντρώνεται βιβλιογραφικά και εμπειρικά στη διερεύνηση της τρομοκρατίας ως καθοριστικού παράγοντα των εισροών ΑΞΕ στις εξεταζόμενες χώρες, λαμβάνοντας υπόψη κι άλλες μεταβλητές ελέγχου που μπορούν δυνητικά να επηρεάσουν τις εισροές ΑΞΕ στις χώρες αυτές.

Επιπρόσθετα, οι ερευνητικές υποθέσεις της παρούσας έρευνας όσον αφορά στις εξεταζόμενες χώρες για την περίοδο 1970 – 2016 είναι οι εξής:

Βασική ερευνητική υπόθεση:

H₁: Η τρομοκρατία αποτελεί αποτρεπτικό παράγοντα των εισροών ΑΞΕ στις αναπτυσσόμενες οικονομίες.

Η εκδήλωση τρομοκρατικών επιθέσεων στις χώρες υποδοχής είναι πιθανό να επηρεάσει την ομαλή λειτουργία των θυγατρικών επιχειρήσεων που εδρεύουν στη χώρα υποδοχής ή να προκαλέσει θανάτους ή τραυματισμούς των εργαζομένων που απασχολούνται στις επιχειρήσεις αυτές. Οι τρομοκρατικές επιθέσεις επηρεάζουν αρνητικά τις επενδυτικές αποφάσεις των πολυεθνικών επιχειρήσεων, οι οποίες θεωρούν ότι οι χώρες με αυξημένη τρομοκρατική δραστηριότητα παρουσιάζουν πολιτική αστάθεια (Busse & Hefeker, 2007). Επομένως, αναμένεται να υπάρχει αρνητική συσχέτιση μεταξύ των εισροών ΑΞΕ και των τρομοκρατικών επιθέσεων.

Δευτερεύουσες/ειδικές ερευνητικές υποθέσεις:

H₂: Στις αναπτυσσόμενες χώρες με τρομοκρατική δραστηριότητα το μέγεθος και η δυναμικότητα της εγχώριας αγοράς είναι καθοριστικοί παράγοντες προσέλκυσης των εισροών ΑΞΕ.

Οι χώρες με μεγαλύτερο μέγεθος και δυναμικότητα αγοράς είναι περισσότερο πιθανό να προσελκύσουν ξένους επενδυτές, οι οποίοι προτιμούν τις συγκεκριμένες οικονομίες ώστε να παράξουν απτά αγαθά και να επιτύχουν οικονομίες κλίμακας και φάσματος (Caves, 1971; Chakrabarti, 2001). Αφορούν στο επίπεδο ανάπτυξης και πλούτου της χώρας υποδοχής και πρόκειται για μεταβλητές που χρησιμοποιούνται παραδοσιακά στην εμπειρική διερεύνηση των εισροών ΑΞΕ. Το ΑΕΠ και το κ.κ.

ΑΕΠ χρησιμοποιούνται ως υποκατάστατες μεταβλητές του μεγέθους και της δυναμικότητας της εγχώριας οικονομίας αντίστοιχα. Επομένως, αναμένεται να υπάρχει θετική συσχέτιση ανάμεσα στο ΑΕΠ και στις εισροές ΑΞΕ, καθώς και στο κ.κ. ΑΕΠ και στις εισροές ΑΞΕ.

H₃: Η απελευθέρωση του εμπορίου στις αναπτυσσόμενες χώρες με τρομοκρατική δραστηριότητα συμβάλλει στην προσέλκυση ΑΞΕ.

Η απελευθέρωση του εμπορίου είναι πιθανό να ενθαρρύνει τους ξένους επενδυτές ή να αποτελέσει κίνητρο προσέλκυσης των ΠΕ σε μια αναπτυσσόμενη χώρα και αναμένεται να έχει θετική επίδραση στις εισροές ΑΞΕ. Μια χώρα με υψηλό βαθμό εμπορικής απελευθέρωσης καθιστά την εγχώρια οικονομία περισσότερο ελκυστική σε ξένους επενδυτές και σε ΠΕ (Jadhav, 2012). Συνεπώς, αναμένεται να υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ των εισροών ΑΞΕ και της απελευθέρωσης του εμπορίου.

H₄: Μεταξύ των εισροών ΑΞΕ στις αναπτυσσόμενες χώρες με τρομοκρατική δραστηριότητα και της σταθερότητας των συναλλαγματικών ισοτιμιών υπάρχει θετική συσχέτιση.

Οι συναλλαγματικές ισοτιμίες είναι πιθανό να επηρεάσουν τις εισροές ΑΞΕ καθώς καθορίζουν τη μακροοικονομική σταθερότητα της χώρας υποδοχής (Xaypanya et al, 2015; Najaf & Ashraf, 2016). Οι υψηλές συναλλαγματικές ισοτιμίες αναμένεται να αποτελέσουν κίνητρο για τους ξένους επενδυτές ώστε να επιτύχουν περισσότερο κερδοφόρες επενδύσεις, υπό την προϋπόθεση, ωστόσο, ότι θα επιτευχθεί η πώληση των αγαθών και των υπηρεσιών που παράγονται στη χώρα υποδοχής. Αντίθετα, εάν η παραγωγή των αγαθών και των υπηρεσιών προσανατολίζεται προς οικονομίες εκτός της χώρας υποδοχής μέσω εξαγωγών (Παπαδημητρίου & Παπασυριόπουλος, 2012), τότε οι υψηλές συναλλαγματικές ισοτιμίες αναμένεται να αποτελέσουν αποτρεπτικό παράγοντα των ΑΞΕ.

H₅: Η πολιτική, οικονομική και κοινωνική απελευθέρωση των αναπτυσσόμενων χωρών με τρομοκρατική δραστηριότητα αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες προσέλκυσης των εισροών ΑΞΕ.

Η πολιτική, οικονομική και κοινωνική απελευθέρωση των χωρών υποδοχής είναι πιθανό να επηρεάσει τις επενδυτικές αποφάσεις των ΠΕ. Για την αξιολόγηση

της κοινωνικής, πολιτικής και οικονομικής απελευθέρωσης έχουν χρησιμοποιηθεί οι αντίστοιχοι δείκτες παγκοσμιοποίησης ως υποκατάστατες μεταβλητές (Dreher, 2006). Ειδικότερα, οι οικονομίες με βελτιωμένο και σταθερό οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό περιβάλλον αναμένεται να προσελκύσουν περισσότερες ΑΞΕ, καθώς διασφαλίζουν ότι μέσω των εισροών ΑΞΕ θα επιτευχθεί οικονομική μεγέθυνση και θα υπάρχει θετικό αποτέλεσμα διάχυσης προς τις εγχώριες επιχειρήσεις (Borensztein et al, 1998). Συνεπώς, αναμένεται να υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ των εισροών ΑΞΕ και της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής απελευθέρωσης.

H₆: Η γεωγραφική θέση της χώρας υποδοχής και η εκδήλωση κρίσεων είναι καθοριστικοί παράγοντες των εισροών ΑΞΕ στις αναπτυσσόμενες οικονομίες με τρομοκρατική δραστηριότητα.

Η εκδήλωση χρηματοπιστωτικών κρίσεων, όπως η κρίση του 2007 – 2008 είναι πιθανό να επηρεάσουν τη μεταφορά κεφαλαίου και τις εισροές ΑΞΕ στις αναπτυσσόμενες χώρες. Ειδικότερα, οι εισροές ΑΞΕ είναι πιθανό να επηρεαστούν αρνητικά από παράγοντες, όπως η εκδήλωση κρίσεων, ενώ οι χώρες που λαμβάνουν μειωμένες εισροές ΑΞΕ μετά την εκδήλωση των κρίσεων αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες δυσκολίες όσον αφορά στην ανάκαμψή τους. Ωστόσο, η στάση κάθε χώρας υποδοχής απέναντι στις επιπτώσεις μιας χρηματοπιστωτικής κρίσης είναι διαφορετική και εξαρτάται από τη μακροοικονομική σταθερότητα της εγχώριας οικονομίας και από τη γεωγραφική της θέση (Jevcak et al, 2010; Fratzscher, 2012). Για το λόγο αυτό στην παρούσα έρευνα λαμβάνεται υπόψη η γεωγραφική θέση των εξεταζόμενων χωρών, εξετάζοντας τη γεωγραφική περιφέρεια στην οποία ανήκουν. Επίσης, εξετάζεται η επίδραση της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2007 – 2008 στις εισροές ΑΞΕ των εξεταζόμενων χωρών.

1.3. Η συνεισφορά της διατριβής

Οι εισροές ΑΞΕ έχουν αποτελέσει αντικείμενο μελέτης, τόσο ως προς τους καθοριστικούς παράγοντες αυτών, όσο και ως προς τις επιπτώσεις τους στις οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες των χωρών υποδοχής. Ωστόσο, διαχρονικά, το ενδιαφέρον των ερευνητών που μελετούν τις ΑΞΕ προσανατολίζεται στη διερεύνηση νέων μεταβλητών, λαμβάνοντας υπόψη τις συνεχείς οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές μεταβολές σε παγκόσμιο επίπεδο (Kechagia & Metaxas, 2018).

Μέσω της παρούσας έρευνας εντοπίζεται ένα βιβλιογραφικό «κενό» των εμπειρικών μελετών που εξετάζουν τις εισροές ΑΞΕ σε αναπτυσσόμενες χώρες και συγκεκριμένα σε χώρες υποδοχής με μεσαία έως υψηλά ποσοστά τρομοκρατικών επιθέσεων. Αναλυτικότερα, η συνεισφορά της παρούσας διατριβής στη διεθνή βιβλιογραφία έγκειται στα εξής:

- Στην παρούσα έρευνα η τρομοκρατία εξετάστηκε ως καθοριστικός παράγοντας των εισροών ΑΞΕ, ωστόσο το εμπειρικό υπόδειγμα δεν περιορίστηκε στην τρομοκρατία ως τη μοναδική ανεξάρτητη μεταβλητή. Επομένως, σε αντίθεση με τις μελέτες των Enders και Sandler (1996), Muckley (2010), Rasheed και Tahir (2012), Shahbaz et al (2013), Kinyanjui (2014), Nazik et al (2014), Haider και Anwar (2014) και Morrison et al (2016) που μελέτησαν εμπειρικά μόνο μία ανεξάρτητη μεταβλητή, δηλαδή την τρομοκρατία, στην παρούσα έρευνα διερευνώνται και άλλες μεταβλητές ελέγχου που ανέκυψαν από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση.

- Η επίδραση της τρομοκρατίας στις εισροές ΑΞΕ, λαμβάνοντας υπόψη κι άλλες μεταβλητές, μελέτες έχει αποτελέσει αντικείμενο μελέτης κι άλλων ερευνητών. Ωστόσο, η μελέτη του Bisson (2012) για την περίοδο 1996 – 2005 εξέτασε 10 μεταβλητές και η μελέτη των Bandyopadhyay et al (2014) στην περίοδο 1984 – 2008 εξετάζοντας 10 μεταβλητές ελέγχου, έναντι της περιόδου 1970 – 2016 και των 13 μεταβλητών ελέγχου που εξετάζονται στην παρούσα έρευνα.

- Ειδικότερα, επεκτείνεται το εμπειρικό υπόδειγμα των Liargovas και Skandalis (2012), προσθέτοντας 8 ακόμη ανεξάρτητες μεταβλητές στις ήδη υπάρχουσες του αρχικού υποδείγματος. Επομένως, συνολικά διερευνώνται εμπειρικά 13 ανεξάρτητες μεταβλητές έναντι 5 του αρχικού υποδείγματος. Κάποιες από τις μεταβλητές έχουν εξεταστεί ως προσδιοριστικοί παράγοντες των εισροών ΑΞΕ σε χώρες με αυξημένη τρομοκρατία από προηγούμενες έρευνες, όπως τις έρευνες του Bisson (2012), που

συμπεριέλαβε 5 από τις μεταβλητές αυτές (ΑΕΠ, απελευθέρωση εμπορίου, υποδομές και συναλλαγματικές ισοτιμίες, τρομοκρατικές επιθέσεις), των Hayakawa et al (2013), που συμπεριέλαβαν 4 από τις μεταβλητές (ΑΕΠ, κ.κ. ΑΕΠ, απελευθέρωση εμπορίου, τρομοκρατικές επιθέσεις), των Afza και Anwar (2013), Anwar και Afza (2014), Shah και Faiz (2015) και Akbar και Akbar (2015) που συμπεριέλαβαν 4 από τις μεταβλητές (τρομοκρατικές επιθέσεις, ΑΕΠ, απελευθέρωση εμπορίου, συναλλαγματικές ισοτιμίες), των Asongu et al (2018) που συμπεριέλαβαν 4 από τις μεταβλητές (τρομοκρατικές επιθέσεις, αναπτυξιακή βοήθεια, ΑΕΠ, απελευθέρωση εμπορίου), και των Efobi et al (2015) που συμπεριέλαβαν 4 από τις μεταβλητές (τρομοκρατικές επιθέσεις, αναπτυξιακή βοήθεια, ΑΕΠ, απελευθέρωση εμπορίου). Ομοίως, οι Motahari και Dehghani (2015) μελέτησαν 3 από τις μεταβλητές (ΑΕΠ, απελευθέρωση, βαθμός παγκοσμιοποίησης), οι Rauf et al (2016) μελέτησαν 3 από τις μεταβλητές (ΑΕΠ, τρομοκρατικές επιθέσεις, απελευθέρωση εμπορίου) και οι Bezić et al (2016) μελέτησαν 2 από τις μεταβλητές (τρομοκρατικές επιθέσεις, κ.κ. ΑΕΠ).

- Συνεπώς, δεν προκύπτει άλλη εμπειρική μελέτη που να έχει εξετάσει τις συγκεκριμένες μεταβλητές (ΑΞΕ, τρομοκρατικές επιθέσεις, ΑΕΠ., κ.κ. ΑΕΠ, απελευθέρωση εμπορίου, συναλλαγματικές ισοτιμίες, μορφές παγκοσμιοποίησης, ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου, προσδόκιμο ζωής, στρατιωτικές δαπάνες, αναπτυξιακή βοήθεια, πληθυσμός 15 – 64), λαμβάνοντας ως εξαρτημένη μεταβλητή τις εισροές ΑΞΕ και ως κύρια ανεξάρτητη μεταβλητή τις τρομοκρατικές επιθέσεις. Αντίστοιχα, ούτε ο συνδυασμός των ανεξάρτητων μεταβλητών που προέκυψε από τη σταδιακή παλινδρόμηση για το σύνολο του δείγματος έχει αποτελέσει αντικείμενο έρευνας στο παρελθόν (ΑΞΕ, τρομοκρατικές επιθέσεις, ΑΕΠ., κ.κ. ΑΕΠ, απελευθέρωση εμπορίου, συναλλαγματικές ισοτιμίες, μορφές παγκοσμιοποίησης, ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου).

- Επιπρόσθετα, εξετάζεται η συσχέτιση των ΑΞΕ με ανεξάρτητες μεταβλητές ελέγχου οι οποίες δεν έχουν εξεταστεί επαρκώς στην εμπειρική οικονομική έρευνα. Συγκεκριμένα, διερευνώνται οι μορφές παγκοσμιοποίησης ως ανεξάρτητες μεταβλητές των εισροών ΑΞΕ, οι οποίες έχουν αποτελέσει αντικείμενο μελέτης από περιορισμένο αριθμό ερευνητών (Leitao, 2012; Dogan & Arslan, 2016; Salahodjae et al, 2016; Mascarenhas & Sandler, 2014; Bobenič Hintošová et al, 2016; Bandyopadhyay et al, 2014; Salahodjae et al, 2016; Mascarenhas & Sandler, 2014, Bobenič Hintošová et al, 2016). Όσον αφορά στη διερεύνηση της τρομοκρατίας ως

καθοριστικού παράγοντα των εισροών ΑΞΕ, παρατηρείται ότι οι μορφές παγκοσμιοποιήσεις έχουν εξεταστεί ως μεταβλητές ελέγχου μόνο από την έρευνα των Motahari και Dehghani (2015). Αντίστοιχα, στη μελέτη των Lutz και Lutz (2015) οι μορφές παγκοσμιοποίησης εξετάζονται ως προσδιοριστικοί παράγοντες της τρομοκρατίας, χωρίς ωστόσο να διερευνάται άμεσα η επίπτωσή τους στις εισροές ΑΞΕ χωρών με τρομοκρατική δραστηριότητα.

- Ομοίως, η συσχέτιση των στρατιωτικών δαπανών και των εισροών ΑΞΕ έχει ερευνηθεί από τους Awan et al (2014), Aziz και Khalid (2017) και Asongu και Amankwah – Amoah (2016). Ωστόσο, μόνο η μελέτη των Asongu και Amankwah – Amoah (2016) συμπεριέλαβε τις στρατιωτικές δαπάνες ως βασική ανεξάρτητη μεταβλητή εξετάζοντας την επίδραση των τρομοκρατικών επιθέσεων στις εισροές ΑΞΕ. Επίσης, η αναπτυξιακή βοήθεια έχει εξεταστεί ως προσδιοριστικός παράγοντας των εισροών ΑΞΕ από τους Yasin (2005), Xaypanya et al (2015), Arazmuradov (2015), Anyanwu και Yameogo (2015) και Kaur et al (2016). Αντίστοιχα, οι έρευνες που, εξετάζοντας την επίδραση της τρομοκρατίας στις εισροές ΑΞΕ, συμπεριέλαβαν και την αναπτυξιακή βοήθεια ως μεταβλητή ελέγχου είναι οι έρευνες των Bandyopadhyay et al (2014), Mascarenhas και Sandler (2014), Asongu et al (2015), Asongu et al (2018) και Efobi et al (2015).

- Στην έρευνα συμπεριλαμβάνονται δύο ακόμη μεταβλητές ελέγχου οι οποίες δεν έχουν μελετηθεί επαρκώς στην εμπειρική βιβλιογραφία. Ειδικότερα, το προσδόκιμο ζωής ως προσδιοριστικός παράγοντας των ΑΞΕ έχει εξεταστεί από τους Alsan et al (2006), Azémar και Desbordes (2009), Anyanwu και Yameogo (2015), Malikane και Chitambara (2017) Elfakhani και Mulama (2011), Anyanwu και Yameogo (2015), ωστόσο, από τις μελέτες που εξέτασαν τη συσχέτιση της τρομοκρατίας και των ΑΞΕ, μόνο η έρευνα των Abadie και Gardeazabal (2008) συμπεριέλαβε τη συγκεκριμένη μεταβλητή ως μεταβλητή ελέγχου. Ομοίως, το εργατικό δυναμικό μιας χώρας έχει μελετηθεί από τους Yasin (2005), Njoku et al (2011), Jayasekara (2014), Zebua (2016), Aziz και Khalid (2017), αλλά μόνο στην έρευνα του Zebua (2016), που επικεντρώθηκε στην επίδραση της τρομοκρατίας στις ΑΞΕ, εξετάστηκε ως ανεξάρτητη μεταβλητή.

- Μέσω εκτενούς βιβλιογραφικής ανασκόπησης δεν προκύπτει άλλη εμπειρική μελέτη που να διερευνά τις εισροές ΑΞΕ σε αναπτυσσόμενες χώρες την περίοδο 1970 – 2016. Αντίστοιχα, η εξεταζόμενη περίοδος δεν έχει αποτελέσει αντικείμενο μελέτης

ούτε για εμπειρική έρευνα που επικεντρώθηκε στη διερεύνηση της τρομοκρατίας ως καθοριστικού παράγοντα των ΑΞΕ. Εξαίρεση αποτελεί η μελέτη των Morrison et al (2016), οι οποίοι διερεύνησαν την τρομοκρατία ως καθοριστικό παράγοντα των ΑΞΕ αλλά για την περίοδο 1970 – 2010, περιοριζόμενοι σε συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή και συγκεκριμένα στις χώρες της Αφρικής. Η περίοδος 1970 – 2016 έχει εξεταστεί από τους Mavikela και Khobai (2018), οι οποίοι όμως πραγματοποίησαν ανάλυση time series και μελέτησαν τις ΑΞΕ ως ανεξάρτητη μεταβλητή και την κατανάλωση ενέργειας ως εξαρτημένη, καθώς και τους Orimolade και Olusola (2018), οι οποίοι ομοίως πραγματοποίησαν ανάλυση time series και εξέτασαν τις ΑΞΕ ως ανεξάρτητη μεταβλητή και το ΑΕΠ ως εξαρτημένη.

Επομένως, η παρούσα έρευνα διαφοροποιείται έναντι προηγούμενων εμπειρικών μελετών που εξέτασαν την επίδραση της τρομοκρατίας στις εισροές ΑΞΕ των αναπτυσσόμενων χωρών ως προς την εξεταζόμενη χρονική περίοδο και τις μεταβλητές ελέγχου που χρησιμοποιούνται. Συνεπώς, η παρούσα έρευνα δεν περιορίζεται σε μεταβλητές ελέγχου που χαρακτηρίζονται «παραδοσιακές» (UNCTAD, 1996; Shah & Faiz, 2015) στη διερεύνηση της σχέσης τρομοκρατικών επιθέσεων – εισροών ΑΞΕ, όπως το μέγεθος της αγοράς, η απελευθέρωση του εμπορίου, οι υποδομές κ.α., αλλά διερευνώνται επιπρόσθετα μεταβλητές ελέγχου που δεν έχουν αποτελέσει εκτενώς αντικείμενο εμπειρικής έρευνας. Τέλος, η συνεισφορά της διατριβής καθορίζεται από το γεγονός ότι η παρούσα έρευνα δεν περιορίζεται στην εφαρμογή ενός εμπειρικού υποδείγματος που έχει ήδη παρουσιαστεί, αλλά πραγματοποιείται επέκταση ενός υποδείγματος διερευνώντας πρόσθετες μεταβλητές ελέγχου.

1.4. Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Η παρούσα έρευνα και τα αποτελέσματα αυτής αναμένονται να συνεισφέρουν στην επίτευξη αρτιότερης κατανόησης της συσχέτισης των εισροών ΑΞΕ και της τρομοκρατίας στις αναπτυσσόμενες χώρες. Επίσης, αναμένεται να καταστούν σαφείς τόσο οι παραδοσιακοί, όσο και οι μη παραδοσιακοί παράγοντες που επηρεάζουν τη συσχέτιση των εισροών ΑΞΕ και της τρομοκρατίας στις αναπτυσσόμενες χώρες, εισάγοντας τις εξεταζόμενες μεταβλητές ελέγχου στο εμπειρικό υπόδειγμα.

Μέσω της παρούσας έρευνας εξετάζονται οι σημαντικοί και οι στατιστικά μη σημαντικοί προσδιοριστικοί παράγοντες των εισροών ΑΞΕ σε χώρες με τρομοκρατική δραστηριότητα. Συνεπώς, προσδιορίζονται οι καθοριστικοί παράγοντες που επηρεάζουν τις εισροές ΑΞΕ σε χώρες με υψηλή ή μέτρια τρομοκρατική δραστηριότητα ώστε να καταστούν σαφή τα χαρακτηριστικά που αυξάνουν την ελκυστικότητα μιας χώρας υποδοχής προς τους ξένους επενδυτές. Επιπρόσθετα, αναμένεται να γίνει κατανοητή η επίδραση οικονομικών «σοκ», όπως η χρηματοπιστωτική κρίση του 2007 – 2008, στις εισροές ΑΞΕ αναπτυσσόμενων χωρών που παρουσιάζουν τρομοκρατική δραστηριότητα.

Η κατανόηση των εξεταζόμενων μεταβλητών και τα ευρήματα της έρευνας θα μπορούσαν να αποτελέσουν εργαλείο για τη χάραξη και των επανασχεδιασμό των πολιτικών που επικεντρώνονται στις ΑΞΕ. Οι πολιτικές των εξεταζόμενων χωρών θα πρέπει να αποσκοπούν στην προσέλκυση περισσότερων ΑΞΕ, ώστε να βελτιώσουν τις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές συνθήκες της χώρας, καθώς επίσης και να συμβάλλουν στην επίτευξη οικονομικής μεγέθυνσης. Ωστόσο, για το σχεδιασμό κατάλληλων και αποτελεσματικών πολιτικών είναι απαραίτητη η διερεύνηση και η κατανόηση των προσδιοριστικών παραγόντων των ΑΞΕ σε χώρες με αυξημένη τρομοκρατία, το οποίο επιδιώκεται μέσω της παρούσας έρευνας.

1.5. Παρουσίαση της δομής της διατριβής

Η παρούσα διατριβή διαιρείται σε δύο μέρη: το πρώτο μέρος περιλαμβάνει τη θεωρητική προσέγγιση του εξεταζόμενου θέματος και το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει την εμπειρική προσέγγιση της διατριβής. Επομένως, στο πρώτο μέρος παρουσιάζεται το θεωρητικό πλαίσιο της έρευνας, ώστε να διερευνηθεί το ερευνητικό κενό βιβλιογραφικά. Αντίστοιχα, στο δεύτερο μέρος παρουσιάζεται η εμπειρική έρευνα μέσω της οποίας επιδιώκεται η κάλυψη του κενού στο εξεταζόμενο πεδίο.

Ειδικότερα, στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται το αντικείμενο της διατριβής, το ερευνητικό πρόβλημα, ο σκοπός και τα ερευνητικά ερωτήματα, η συνεισφορά της διατριβής, τα προσδοκώμενα αποτελέσματα και οι περιορισμοί της έρευνας. Το δεύτερο κεφάλαιο επικεντρώνεται στις ΑΞΕ, που αποτελούν την εξαρτημένη μεταβλητή του εμπειρικού υποδείγματος. Στο κεφάλαιο αυτό ορίζονται οι ΠΕ και οι μηχανισμοί επέκτασής τους, οι ΑΞΕ, οι τύποι και οι προσδιοριστικοί παράγοντες των ΑΞΕ. Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι θεωρίες των ΑΞΕ. Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η ταξινόμηση των προσδιοριστικών παραγόντων των ΑΞΕ και πραγματοποιείται ιστορική αναδρομή των μελετών που εξέτασαν εμπειρικά τις εισροές ΑΞΕ. Τέλος, στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα ευρήματα της βιβλιογραφικής επισκόπησης εμπειρικών μελετών που εξέτασαν τη σχέση της τρομοκρατίας και των εισροών ΑΞΕ.

Στο δεύτερο μέρος της διατριβής και συγκεκριμένα στο έκτο κεφάλαιο παρουσιάζεται το δείγμα της έρευνας, δηλαδή οι εξεταζόμενες χώρες και η εξεταζόμενη χρονική περίοδος, καθώς και η εξαρτημένη και οι ανεξάρτητες μεταβλητές του υποδείγματος. Στο έβδομο κεφάλαιο παρουσιάζεται η μεθοδολογική προσέγγιση, οι οικονομετρικοί έλεγχοι που πραγματοποιήθηκαν για κάθε υπόδειγμα, τα οικονομετρικά προβλήματα που ανέκυψαν, οι τρόποι αντιμετώπισης των προβλημάτων αυτών και τα εμπειρικά αποτελέσματα. Η διατριβή ολοκληρώνεται με την εξαγωγή συμπερασμάτων που προέκυψαν από την έρευνα και με την παρουσίαση προτάσεων για μελλοντικές έρευνες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2° ΟΙ ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

2.1. Ορισμοί των πολυεθνικών επιχειρήσεων

Οι ΠΕ αποτέλεσαν μεταπολεμικά αντικείμενο ενδιαφέροντος θεωρητικών και εμπειρικών ερευνών, καθώς επηρέαζαν τις διεθνείς οικονομικές σχέσεις, τη διεθνή παραγωγή και τη μεταφορά τεχνολογίας μέσω της επιχειρηματικής τους δράσης (Κόντης & Τσατανίδης, 2005). Στη διεθνή βιβλιογραφία έχουν παρουσιαστεί διάφοροι ορισμοί των ΠΕ. Ο Dunning (1973) περιγράφει τις ΠΕ ως τις επιχειρήσεις που κατέχουν και ελέγχουν τα έσοδα τους σε περισσότερες από μία χώρες. Ο ρόλος των ΠΕ στο διεθνές οικονομικό περιβάλλον είναι καθοριστικός και για το λόγο αυτό χαρακτηρίζονται από τους Dunning και Lundan (2008) ως οι ενορχηστρωτές της παγκόσμιας επιχειρηματικής δραστηριότητας

Σύμφωνα με τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών (United Nations, 1973) όλες οι επιχειρήσεις που ελέγχουν περιουσιακά στοιχεία, όπως κεφαλαιουχικό εξοπλισμό, κτηριακές εγκαταστάσεις κ.α., σε δύο ή περισσότερες χώρες χαρακτηρίζονται ως πολυεθνικές. Επίσης, προσέθεσε ότι οι επιχειρήσεις που έχουν είτε το 10% τουλάχιστον του ελέγχου των μετοχών ή το 25% τουλάχιστον των πωλήσεων ή των περιουσιακών στοιχείων σε μια θυγατρική επιχείρηση θεωρούνται πολυεθνικές.

Ο ΟΟΣΑ (2000) έχει αποδώσει το γενικότερο ορισμό για τις ΠΕ. Σύμφωνα με τον ορισμό αυτό οι ΠΕ ορίζονται ως οι εταιρείες ή άλλες επιχειρηματικές οντότητες οι οποίες εγκαθίστανται σε περισσότερες από μία χώρα, αλλά επικοινωνούν και συνδέονται διοικητικά ώστε να συντονίζουν τις δραστηριότητές τους. Καθώς μία ή περισσότερες από τις οντότητες αυτές μπορεί να ασκεί σημαντική επίδραση στις δραστηριότητες των υπόλοιπων εταιρειών του συστήματος, ο βαθμός αυτονομίας τους διαφοροποιείται σημαντικά μεταξύ των επιχειρηματικών οντοτήτων. Τέλος, η ιδιοκτησία της ΠΕ μπορεί να είναι ιδιωτική, κυβερνητική ή μεικτή.

Οι Rugman και Verbeke (2001) υποστήριξαν ότι οι ΠΕ ορίζονται ως οι επιχειρήσεις που λειτουργούν δημιουργώντας οικονομική προστιθέμενη αξία σε τουλάχιστον δύο χώρες. Ωστόσο, σύμφωνα με το Vernon (1971) πολυεθνικές είναι οι επιχειρήσεις που λειτουργούν σε τουλάχιστον 6 χώρες και αποκομίζουν έσοδα από πωλήσεις ύψους τουλάχιστον \$100 εκατ. Επομένως, σύμφωνα με τον ορισμό αυτό μεγαλύτερη σημασία αποδίδεται στο μέγεθος της επιχείρησης.

Ο Χαζάκης (2000) παρατήρησε ότι η πραγματοποίηση ΑΞΕ καθορίζει τη μετατροπή μιας επιχείρησης από εγχώρια σε πολυεθνική, καθώς μέσω των ΑΞΕ η επιχείρηση αυτή αποκτά τον έλεγχο και διατηρεί στην κατοχή της παραγωγικές μονάδες εκτός της εγχώριας αγοράς.

Το κοινό χαρακτηριστικό των ορισμών αυτών είναι επομένως το γεγονός ότι η ΠΕ έχει την ικανότητα να συντονίζει τις δραστηριότητες επιχειρήσεων σε περισσότερες από μία χώρες. Ο ορισμός των ΠΕ που παρουσιάστηκε από τον ΟΟΣΑ (2000) χρησιμοποιείται στα πλαίσια της παρούσας διατριβής καθώς είναι αρκετά ευρύς και περιλαμβάνει τις ΑΞΕ μετοχικού και μη μετοχικού κεφαλαίου, ανεξάρτητα από την ιδιοκτησία και τη νομική μορφή της ΠΕ.

2.2. Μηχανισμοί επέκτασης των ΠΕ

Κατά τη διείσδυσή τους σε ξένες αγορές οι ΠΕ χρησιμοποιούν διάφορους μηχανισμούς επέκτασης, και επιλέγουν μεταξύ των εξαγωγών, της αδειοδότησης (licencing), της δικαιόχρησης (franchising), των κοινοπραξιών (joint venture) και των ΑΞΕ (Agarwal & Ramaszami, 1992; Hermann & Datta, 2002; Zekiri, 2016). Οι εξαγωγές αποτελούν την προώθηση και άμεση πώληση εγχωρίως παραγόμενων προϊόντων σε κάποια άλλη χώρα (Johanson & Vahlne, 1990). Αναφέρεται επίσης ότι οι ΑΞΕ πραγματοποιούνται με σκοπό να αναλάβουν οι ΠΕ θυγατρικές επιχειρήσεις αποκλειστικής ιδιοκτησίας, να προβούν σε κοινοπραξίες ή σε μερική εξαγορά μετοχικού κεφαλαίου των εγχώριων επιχειρήσεων (Κοτταρίδη, 2013).

Συγκεκριμένα, το licencing αποτελεί μία εμπορική συμφωνία κατά την οποία ένας δικαιοπάροχος χρησιμοποιεί τη μονοπωλιακή του θέση και ένα δικαίωμα, όπως μια ευρεσιτεχνία, ένα εμπορικό σήμα κ.α., για να αποτρέψει άλλες επιχειρήσεις ή ιδιώτες από την εμπορική εκμετάλλευση του συγκεκριμένου δικαιώματος. Παράλληλα, ο κάτοχος της άδειας για χρήση του δικαιώματος υποχρεούται να καταβάλει ένα τέλος για τα δικαιώματα χρήσης καθώς και για τεχνική βοήθεια (Alon & McKee, 1999).

Το franchising αποτελεί μία εμπορική συμφωνία παρόμοια με το licencing. Στην περίπτωση του franchising ο δικαιοδόχος (Franchisee) καταβάλλει ένα τέλος για τα δικαιώματα και αποκτά πρόσβαση στην τεχνογνωσία μέσω συμφωνίας με το δικαιοπάροχο (Franchisor). Επίσης, αποκτά πρόσβαση σε δικαιώματα ιδιοκτησίας, σε εμπορικά σήματα κλπ. Ωστόσο, σε αντίθεση με το licencing ο δικαιοδόχος θα πρέπει να τηρεί συγκεκριμένους κανόνες, οι οποίοι υπαγορεύονται από το δικαιοπάροχο (Alon & McKee, 1999).

Ακόμη, οι κοινοπραξίες ορίζονται ως η συνεργασία ανάμεσα σε μία ή περισσότερες ξένες επιχειρήσεις, μία ή περισσότερες εγχώριες επιχειρήσεις με σκοπό να δημιουργηθεί μια νέα επιχείρηση ή να επιτευχθεί η εξαγορά μιας επιχείρησης που λειτουργεί ήδη. Μέσω των κοινοπραξιών οι επιχειρήσουν αποκτούν εταιρικό ρόλο και πρόσβαση σε χρήσιμες πληροφορίες ως προς τα οικονομικά, θεσμικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά της χώρας υποδοχής. Επίσης, περιορίζεται το κόστος και ο επενδυτικός κίνδυνος. Επιπρόσθετα, μέσω των κοινοπραξιών οι συναλλασσόμενες επιχειρήσεις μπορούν να επιτύχουν οικονομίες κλίμακας και συμπαραγωγή. Ο ανταγωνισμός ανάμεσα στις κοινοπραξίες και τις υπόλοιπες εταιρείες που λειτουργούν σε ένα κλάδο είναι μειωμένος και υπάρχουν αυξημένα εμπόδια εισόδου

νέων ανταγωνιστών στον κλάδο αυτό. Ωστόσο, στις κοινοπραξίες η επιχείρηση δεν είναι σε θέση να ελέγξει απόλυτα της διοίκηση της νέας επιχείρησης και να καθορίσει το στρατηγικό της σχεδιασμό. Επιπρόσθετα, είναι πιθανό να εκδηλωθούν διαφωνίες μεταξύ των εταίρων, οι οποίες θα απειλήσουν τη βιωσιμότητα της κοινοπραξίας (Buckley & Casson, 1996).

Οι θυγατρικές επιχειρήσεις αποκλειστικής ιδιοκτησίας (wholly-owned subsidiaries) αναφέρονται στις περιπτώσεις στις οποίες η ΠΕ που πραγματοποιεί την επένδυση έχει τον πλήρη έλεγχο και κατοχή της επιχείρησης στη χώρα υποδοχής. Οι θυγατρικές αποκλειστικής ιδιοκτησίας περιλαμβάνουν τόσο τις νέες επιχειρήσεις που ιδρύει η μητρική όσο και τις τοπικές επιχειρήσεις που εξαγοράζονται από την ΠΕ. Εκτός των θυγατρικών αποκλειστικής ιδιοκτησίας, οι ΠΕ επεκτείνονται και μέσω μερικής εξαγοράς (partial acquisition) του μετοχικού κεφαλαίου εγχώριων επιχειρήσεων αποκτώντας το μεγαλύτερο ποσοστό σε σύγκριση με την εγχώρια επιχείρηση (Κοτταρίδη, 2013).

Στους μηχανισμούς αυτούς οι Segupta και Perry (1997) και οι Das και Teng (2000) προσθέτουν και τις στρατηγικές συμμαχίες (strategic alliances). Οι στρατηγικές συμμαχίες ορίζονται ως οι μακροπρόθεσμες εταιρικές σχέσεις που αναπτύσσουν οι επιχειρήσεις μεταξύ τους και οι οποίες αποφέρουν οφέλη για τον πελάτη, όπως τη δυνατότητα αγοράς από διαφορετικές οικονομίες (Segupta & Perry, 1997). Ο Adler (1966) ορίζει τις στρατηγικές συμμαχίες ως τη σχέση συνεργασίας και συμβίωσης μεταξύ δύο ή περισσότερων ανεξάρτητων επιχειρηματικών οντοτήτων. Τέλος, σύμφωνα με το Dunning (1995) οι στρατηγικές συμμαχίες προτείνονται κυρίως για τις χώρες που ανήκουν σε μια εμπορική ένωση.

Οι ΑΞΕ αποτελούν έναν ακόμη από τους μηχανισμούς επέκτασης των ΠΕ σε ξένες αγορές (Dunning, 1998) και αναλύονται στην επόμενη ενότητα. Σύμφωνα με τους Agiomirgianakis et al (2003) οι ΠΕ και οι ΑΞΕ είναι άμεσα συνυφασμένες καθώς οι παράγοντες που επηρεάζουν τη λειτουργία των ΠΕ επηρεάζουν επίσης και την κατεύθυνση και τον όγκο των ΑΞΕ. Οι ΠΕ αξιολογούν μια σειρά παραγόντων για να επιλέξουν το μηχανισμό εισόδου σε ξένες αγορές, όπως το μέγεθος της αγοράς, τον ανταγωνισμό, τις κυβερνητικές πολιτικές κ.ά. (Malhotra et al, 2003).

Αντίστοιχα, μεταξύ των μηχανισμών αυτών η παρούσα διατριβή επικεντρώθηκε στις ΑΞΕ καθώς εμπειρικές μελέτες καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι οι ΑΞΕ είναι περισσότερο αποδοτική ως μέθοδος εισόδου σε ξένες αγορές σε σύγκριση με τους προαναφερθέντες μηχανισμούς. Ειδικότερα, ο Saggi (1996)

πραγματοποίησε σύγκριση των ΑΞΕ και του licencing ως μηχανισμού εισόδου των ΠΕ σε ξένες αγορές και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι ΑΞΕ είναι περισσότερο αποτελεσματικές καθώς εντείνουν τον ανταγωνισμό στη χώρα υποδοχής και συμβάλλουν περισσότερο από το licensing στην αύξηση του ΑΕΠ.

Επίσης, οι Dunning (1988b) και Brouthers et al (1996) υποστηρίζουν ότι οι ΠΕ επιλέγουν το μηχανισμό εισόδου σε ξένες αγορές λαμβάνοντας υπόψη παράγοντες που σχετίζονται με την ιδιοκτησία και την τοποθεσία. Συνεπώς, προτείνουν τις ΑΞΕ ως την περισσότερο αποτελεσματική μέθοδο επέκτασης σε ξένες αγορές. Ομοίως, ο Dunning (1995), στηριζόμενος στο εκλεκτικό υπόδειγμα που παρουσιάζεται σε επόμενη ενότητα, υποστηρίζει ότι οι ΑΞΕ είναι περισσότερο αποδοτικές για τις ΠΕ σε σύγκριση με τις εξαγωγές και το licencing.

Σύμφωνα με τους Κόντη και Τσαρδανίδη (2005) οι ΑΞΕ πλεονεκτούν έναντι των λοιπών τρόπων διείσδυσης σε μια ξένη οικονομία καθώς συνδέονται με την άμεση παρουσία των ξένων επενδυτών στη χώρα υποδοχής και με την ανάληψη του πλήρους διαχειριστικού ελέγχου. Οι Malhotra et al (2003) παρατήρησαν ότι όταν οι ΠΕ επεκτείνονται σε αγορές με υψηλό πολιτικό κίνδυνο, τότε είναι περισσότερο πιθανό να προτιμήσουν τις ΑΞΕ έναντι άλλων συμφωνιών. Οι Hermann και Datta (2006) υποστήριξαν ότι η επιλογή μεταξύ των μηχανισμών των ΠΕ καθορίζεται από την εμπειρία της ΠΕ όσον αφορά στην επέκτασή της σε ξένες αγορές. Οι ερευνητές παρατηρούν ότι οι ΠΕ με λιγότερη εμπειρία στην επέκταση στο εξωτερικό είναι πιθανότερο να προτιμήσουν τις ΑΞΕ έναντι των κοινοπραξιών. Τέλος, ο Lipsey (2008) υποστηρίζει ότι οι ΑΞΕ αποτελούν περισσότερο σταθερή μορφή επένδυσης σε σύγκριση με τους υπόλοιπους μηχανισμούς επέκτασης των ΠΕ. Συνεπώς, στα πλαίσια της παρούσας διατριβής η μελέτη των ΑΞΕ έχει επιλεγεί έναντι των υπόλοιπων μηχανισμών εισόδου στις ξένες αγορές.

2.3. Ορισμοί των ΑΞΕ

Μέχρι σήμερα έχουν πραγματοποιηθεί πολλές προσπάθειες ορισμού των ΑΞΕ. Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ (2008) οι ΑΞΕ αποσκοπούν στην απόκτηση και εξασφάλιση μακροπρόθεσμου συμφέροντος από τον άμεσο επενδυτή προς την εταιρεία άμεσων επενδύσεων, η οποία εδρεύει σε μια χώρα διαφορετική από τη χώρα στην οποία εδρεύει ο άμεσος επενδυτής. Το μακροπρόθεσμο ενδιαφέρον επιφέρει τη δημιουργία μακροπρόθεσμης σχέσης ανάμεσα στον άμεσο επενδυτή και στην επιχείρηση άμεσων επενδύσεων και επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό τη διαχείριση της επιχείρησης. Η μακροπρόθεσμη αυτή σχέση αποδεικνύεται από το γεγονός ότι ο άμεσος επενδυτής κατέχει την άμεση ή έμμεση κυριότητα τουλάχιστον του 10% των δικαιωμάτων ψήφων της επιχείρησης άμεσων επενδύσεων.

Αντίστοιχα, σύμφωνα με το IMF (1993) οι ΑΞΕ ορίζονται ως μια μορφή επενδύσεων οι οποίες πραγματοποιούνται για την απόκτηση μακροπρόθεσμου συμφέροντος σε μια επιχείρηση που λειτουργεί σε διαφορετική χώρα από τον επενδυτή. Μέσω των ΑΞΕ ο επενδυτής αποσκοπεί στην ενεργό συμμετοχή του στη διαδικασία λήψης αποφάσεων της επιχείρησης. Η ξένη επιχείρηση ή η ομάδα κοινών συμφερόντων που πραγματοποιούν τις ΑΞΕ ορίζονται ως άμεσοι επενδυτές και το υποκατάστημα ή η θυγατρική στην οποία πραγματοποιούνται ΑΞΕ ορίζεται ως επιχείρηση άμεσων επενδύσεων. Τέλος, για να χαρακτηριστεί ένας επενδυτής ως ξένος άμεσος επενδυτής θα πρέπει να συμμετέχει στο 10% των μετοχών της επιχείρησης άμεσων επενδύσεων ως κατώτατο όριο.

Ωστόσο, ο Μπιτζένης (2014) παρατηρεί ότι σε κάθε χώρα υπάρχουν διαφορετικά κριτήρια όσον αφορά στο ποσοστό ιδιοκτησίας που πρέπει να κατέχει ένας επενδυτής ώστε να θεωρείται μια επένδυση ΑΞΕ. Σύμφωνα με τον Παπαχρήστου (2013) εάν η ΠΕ αποκτήσει το 100% της ιδιοκτησίας μιας επιχείρησης μέσω ΑΞΕ τότε χαρακτηρίζεται ως υποκατάστημα της μητρικής. Ωστόσο, εάν αποκτήσει από το 50% έως 100% τότε χαρακτηρίζεται ως νέα θυγατρική. Αντίστοιχα, εάν αποκτήσει από 10% έως 50% τότε χαρακτηρίζεται ως συνεργαζόμενη επιχείρηση.

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (WTO, 1996) ορίζει τις ΑΞΕ ως την απόκτηση κεφαλαίου ή μεριδίου σε μια χώρα από έναν επενδυτή που εδρεύει σε διαφορετική χώρα με σκοπό να ελέγξει το κεφάλαιο αυτό. Συνεπώς, σύμφωνα με τον ορισμό αυτό, η ΑΞΕ θα πρέπει να περιλαμβάνει τη δημιουργία μετοχικού κεφαλαίου από τη χώρα προέλευσης στη χώρα υποδοχής, κέρδη που θα προκύψουν από τη

λειτουργία της θυγατρικής επιχείρησης με σκοπό την επανεπένδυσή τους και βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα δάνεια της θυγατρικής επιχείρησης προς τη μητρική. Επομένως, ο WTO αντιλαμβάνεται τις ΑΞΕ και τις ΠΕ ως δύο όψεις του νομίσματος στη διαδικασία της παγκοσμιοποίησης. Η Παγκόσμια Τράπεζα (WDI, 2010) ορίζει τις ΑΞΕ ως τις καθαρές εισροές επενδύσεων που απαιτούνται για την απόκτηση μακροπρόθεσμης διαχείρισης και ισούνται με το άθροισμα του μετοχικού κεφαλαίου, των επανεπενδυθέντων κερδών και του βραχυπρόθεσμου και μακροπρόθεσμου κεφαλαίου, όπως παρουσιάζονται στο ισοζύγιο πληρωμών.

Επίσης, η UNCTAD (2007) ορίζει τις ροές ΑΞΕ ως το κεφάλαιο που παρέχεται από τον άμεσο επενδυτή θυγατρικών επιχειρήσεων άμεσα σε μια επιχείρηση. Συνεπώς, σύμφωνα με την UNCTAD (1999a) οι ΑΞΕ αποτελούν τη μακροπρόθεσμη επένδυση της μητρικής επιχείρησης, η οποία εδρεύει στη χώρα προέλευσης, προς μια θυγατρική και ελεγχόμενη εταιρεία, η οποία εδρεύει στη χώρα υποδοχής. Οι ΑΞΕ δεν περιορίζονται στον εξοπλισμό, αλλά επεκτείνονται στις επενδύσεις σε κεφάλαιο, στα κέρδη προς επανεπένδυση και στο μακροπρόθεσμο δανεισμό. Μέσω των μακροπρόθεσμων αυτών χρωστικών συναλλαγών η UNCTAD (2000) υποστηρίζει ότι οι ΑΞΕ επηρεάζουν τη διαχείριση της θυγατρικής εταιρείας στη χώρα υποδοχής.

Παρατηρείται επομένως ότι οι ΑΞΕ έχουν τρεις συνιστώσες, οι οποίες είναι οι εξής (UNCTAD, 2007):

- Το μετοχικό κεφάλαιο, το οποίο ορίζεται ως η αγορά μετοχών μιας εταιρείας από τον ξένο άμεσο επενδυτή, υπό την προϋπόθεση ότι η εταιρεία αυτή εδρεύει σε διαφορετική χώρα από τη χώρα στην οποία βρίσκεται ο επενδυτής.
- Τα επανεπενδυθέντα κέρδη, τα οποία αντιστοιχούν στο μερίδιο που έχει ο άμεσος ξένος επενδυτής, κατ' αναλογία της άμεσης συμμετοχής του στο μετοχικό κεφάλαιο, από κέρδη που δε διανεμήθηκαν ως μερίσματα ή από κέρδη που δεν έχουν εισπραχθεί από τον άμεσο ξένο επενδυτή. Τα διατηρούμενα αυτά κέρδη επανεπενδύονται από τις θυγατρικές επιχειρήσεις.
- Τα ενδοεταιρικά δάνεια, τα οποία αφορούν στο βραχυπρόθεσμο ή στο μακροπρόθεσμο δανεισμό κεφαλαίων ανάμεσα στον άμεσο επενδυτή (μητρική επιχείρηση) και στις θυγατρικές επιχειρήσεις.

Ωστόσο, ορισμοί για τις ΑΞΕ έχουν παρουσιαστεί εκτός από οργανισμούς και από ερευνητές. Συγκεκριμένα, ο Caves (1974) υποστήριξε ότι οι ΑΞΕ ορίζονται ως η

επέκταση των επιχειρήσεων που επενδύουν και εκμεταλλεύονται ένα εταιρικό πλεονέκτημα και που συμβάλλουν έμμεσα στη δημιουργία άυλων περιουσιακών στοιχείων, όπως οι γνώσεις και η διαχείριση, στη χώρα υποδοχής. Ο Kojima (1978) ορίζει τις ΑΞΕ ως τη μεταφορά τεχνολογικής γνώσης, διοικητικών ικανοτήτων και πόρων σε μια χώρα υποδοχής. Οι Pugel (1983) και Romer (1990) ορίζουν τις ΑΞΕ ως τη διαδικασία κατά την οποία οι κάτοικοι μιας χώρας (υποδοχής) αποκτούν την κυριότητα ξένων περιουσιακών στοιχείων με σκοπό να ελέγξουν την παραγωγή, τη διανομή και τις λοιπές δραστηριότητες μιας επιχείρησης που εδρεύει σε διαφορετική χώρα (προέλευσης).

Οι Buckley και Casson (1985) ταυτίζουν τις έννοιες της ΠΕ με την πραγματοποίηση ΑΞΕ, υποστηρίζοντας ότι οι ΠΕ δημιουργούν προστιθέμενη αξία σε μια άλλη χώρα ή περισσότερες μέσω των ΑΞΕ. Ο Wallace (1990) ορίζει τις ΑΞΕ ως την απόκτηση μεριδίου της ιδιοκτησίας μια επιχείρησης σε μια ξένη χώρα ή ως την αύξηση του μεγέθους μιας επιχείρησης σε άλλη χώρα με σκοπό να επιτύχει αύξηση της ιδιοκτησιακής της δύναμης. Ο Selby (1999) ανέφερε ότι οι ΑΞΕ ορίζονται ως η δημιουργία ή αγορά παραγωγικής ικανότητας σε μια χώρα από ένα άτομο ή μια επιχείρηση που εδρεύουν σε διαφορετική χώρα.

Οι Krugman και Obstfeld (2000) υποστήριξαν ότι οι ΑΞΕ ορίζονται ως οι διεθνείς ροές κεφαλαίου κατά τις οποίες η επιχείρηση που βρίσκεται σε μια χώρα δημιουργεί ή επεκτείνει μια θυγατρική επιχείρηση σε μια άλλη χώρα. Προσθέτουν επίσης ότι οι ΑΞΕ δεν περιορίζονται μόνο στη μεταφορά πόρων αλλά αφορούν και στην επέκταση και την απόκτηση ελέγχου της θυγατρικής επιχείρησης, ένα χαρακτηριστικό των ΑΞΕ που έχει παρατηρηθεί και από τον Amadi (2002).

Ο Moosa (2002) ορίζει τις ΑΞΕ ως άμεσες επενδύσεις, οι οποίες πραγματοποιούνται σε μια οικονομία διαφορετική την οικονομία του επενδυτή και περιλαμβάνει τη σταδιακή υιοθέτηση των πρακτικών διαχείρισης και την εισαγωγή προηγμένης οικονομίας στη χώρα υποδοχής. Οι Drabek και Payne (2002) ανέφεραν ότι οι ΑΞΕ είναι μια επένδυση σε κεφάλαιο ή περιουσιακά στοιχεία, η οποία πραγματοποιείται από μια εταιρεία που βρίσκεται στο εξωτερικό.

Επιπρόσθετα, ο Mankiw (2004) υποστήριξε ότι οι ΑΞΕ ορίζονται ως οι επενδύσεις των οποίων η κυριότητα και η λειτουργία καθορίζονται από ξένες επιχειρηματικές οντότητες. Κατά το Lipsey (2008) οι ΑΞΕ αποτελούν ένα είδος επενδύσεων μεταξύ των αγορών, το οποίο επιτρέπει σε επιχειρήσεις που εδρεύουν σε μία χώρα να συμμετέχει στις εμπορικές δραστηριότητες επιχειρήσεων που εδρεύουν

σε διαφορετική χώρα. Ο Farrell (2008) παρατήρησε ότι οι ΑΞΕ αποτελούν ένα πακέτο κεφαλαίου, τεχνολογίας, διαχείρισης και επιχειρηματικότητας, το οποίο δίνει τη δυνατότητα σε μια επιχείρηση να λειτουργεί και να παράγει αγαθά και υπηρεσίες σε μια ξένη αγορά. Επίσης, οι Lokesha και Leelavathy (2012) όρισαν τις ΑΞΕ ως τη διαδικασία κατά την οποία οι εγχώριοι επενδυτές που διαμένουν στη χώρα προέλευσης αποκτούν περιουσιακά στοιχεία με σκοπό να ελέγξουν όλες τις δραστηριότητες μιας επιχείρησης που δεν εδρεύει στη χώρα προέλευσης.

Όσον αφορά στους Έλληνες ερευνητές, οι Agiomirgianakis et al (2003) παρατήρησαν ότι οι ΑΞΕ αποτελούν την εισροή κεφαλαίου σε μια χώρα ως αποτέλεσμα μια επένδυσης που πραγματοποιείται από ΠΕ. Σύμφωνα με τον Κυρκιλή (2010) οι ΑΞΕ βασίζονται στο υπόδειγμα OLI, το οποίο παρουσιάζεται στη συνέχεια, και πραγματοποιούνται σταδιακά, εφόσον διασφαλίζεται το πλεονέκτημα της ιδιοκτησίας. Στη συνέχεια η επιχείρηση επιλέγει τον τρόπο επέκτασης της εσωτερίκευσης και στο τελικό στάδιο αξιολογεί τα κριτήρια που σχετίζονται με την τοποθεσία.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η UNCTAD (2007) ορίζει το απόθεμα ΑΞΕ (FDI stock) ως την αξία του μετοχικού κεφαλαίου και των αποθεματικών, συμπεριλαμβανομένων και των αδιανέμητων κερδών, η οποία αναλογεί στη μητρική επιχείρηση, συν το καθαρό χρέος των θυγατρικών επιχειρήσεων προς τη μητρική. Σημειώνεται ότι οι εισροές ΑΞΕ, που αποτελούν αντικείμενο της παρούσας διατριβής, δε θα πρέπει να συγχέονται με το απόθεμα των ΑΞΕ. Επίσης, οι ΑΞΕ δε θα πρέπει συγχέονται με τις επενδύσεις σε ξένα χαρτοφυλάκια (Foreign Portfolio Investments), κατά τις οποίες οι επενδυτές αποκτούν την κυριότητα μιας επιχείρησης, χωρίς όμως να έχουν τον κύριο έλεγχο αυτής (UNCTAD, 1999b; Mankiw, 2004).

Συνεπώς, οι ορισμοί που έχουν παρουσιαστεί έχουν κάποια κοινά χαρακτηριστικά, ωστόσο επικεντρώνονται σε διαφορετικά στοιχεία των ΑΞΕ. Παρατηρείται ότι σύμφωνα με τους περισσότερους ορισμούς οι ΑΞΕ αποτελούν μια μορφή κεφαλαίου υπό τη μορφή υλικών στοιχείων ή χρηματοδότησης από επενδυτές που βρίσκονται σε μια ξένη χώρα με σκοπό να αποκτήσουν την κυριότητα, τον έλεγχο ή τη διαχείριση μιας επιχείρησης ώστε να μεγιστοποιήσουν τα επενδυθέντα κέρδη. Στα πλαίσια της παρούσας διατριβής οι ΑΞΕ ταυτίζονται με τον ορισμό που παρουσίασε η UNCTAD (1999a, 2007), ο οποίος είναι επίσης συνεπής με τους ορισμούς του IMF (1993) και του ΟΟΣΑ (2008).

2.4. Τύποι των ΑΞΕ

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται οι τύποι των ΑΞΕ ως προς την κατεύθυνση, το στόχο και τα κίνητρα αυτών.

2.4.1. Ως προς την κατεύθυνση

Ως προς την κατεύθυνση οι ΑΞΕ ταξινομούνται σε εισερχόμενες (εισροές) και εξερχόμενες (εκροές). (Parker, 2005).

2.4.1.1. Εισροές ΑΞΕ

Οι εισροές ΑΞΕ (Inward FDI ή FDI inflows) αποτελούν μια επένδυση ξένου κεφαλαίου σε τοπικούς πόρους. Οι εισροές ΑΞΕ ενθαρρύνονται όταν το μακροπρόθεσμο κέρδος από την επένδυση είναι μεγαλύτερο από το αντίστοιχο βραχυπρόθεσμο. Επίσης, οι εισροές ΑΞΕ ενθαρρύνονται από φορολογικές ελαφρύνσεις, από επιδοτήσεις και από την άρση εμπορικών περιορισμών. Αντίθετα, αποθαρρύνονται από τα δικαιώματα ιδιοκτησίας και από τη διαφοροποίηση του καθεστώτος λειτουργίας θυγατρικών επιχειρήσεων σε μια χώρα. Επομένως, οι εισροές ΑΞΕ αφορούν στο κεφάλαιο που επενδύεται από μια εταιρεία ή έναν επενδυτή που δεν είναι εγκατεστημένος ούτε διαμένει στην εγχώρια αγορά (Sekkat & Veganzones – Varoudakis, 2007).

Οι εισροές ΑΞΕ αποτελούν αντικείμενο μελέτης της παρούσας διατριβής.

2.4.1.2. Εκροές ΑΞΕ

Οι εκροές ΑΞΕ (Outward FDI ή FDI outflows) ορίζονται ως η επένδυση του τοπικού κεφαλαίου σε ξένους πόρους. Οι εκροές ΑΞΕ ενθαρρύνονται από κυβερνητικές πολιτικές που μειώνουν τον επενδυτικό κίνδυνο και αποθαρρύνονται από φορολογικές επιβαρύνσεις για επιχειρήσεις που επενδύουν στο εξωτερικό και από επιδοτήσεις τοπικών επιχειρήσεων. Ειδικότερα, οι εκροές ΑΞΕ αναφέρονται στην επένδυση που πραγματοποιεί μια εγχώρια επιχείρηση ή επενδυτής σε διαφορετική χώρα από την οικονομία στην οποία είναι εδρεύει ή διαμένει (Sekkat & Veganzones – Varoudakis, 2007).

2.4.2. Ως προς το στόχο

Ως προς το στόχο οι ΑΞΕ ταξινομούνται σε συγχωνεύσεις και εξαγορές, σε ΑΞΕ για νέες θυγατρικές και σε οριζόντιες και κάθετες ΑΞΕ.

2.4.2.1. Συγχωνεύσεις και εξαγορές

Οι συγχωνεύσεις και εξαγορές (Mergers and acquisitions) πραγματοποιούνται όταν ο έλεγχος των περιουσιακών στοιχείων μιας επιχείρησης μεταφέρεται από την τοπική σε μια ξένη επιχείρηση, ενώ παράλληλα η τοπική επιχείρηση γίνεται θυγατρική της ξένης (Ashraf & Herzer, 2014).

2.4.2.2. Οι ΑΞΕ για νέες θυγατρικές

Οι ΑΞΕ για την ίδρυση νέας θυγατρικής (Greenfield investments) συμβάλλουν στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και στη μεταφορά της τεχνογνωσίας. Ωστόσο, μέσω των ΑΞΕ για την ίδρυση νέων επιχειρήσεων μειώνεται το μερίδιο αγοράς για τις εγχώριες επιχειρήσεις, ενώ τα κέρδη από τη λειτουργία των θυγατρικών εισπράττονται από τη χώρα στην οποία εδρεύει η μητρική επιχείρηση (Ashraf & Herzer, 2014).

2.4.2.3. Οριζόντιες και κάθετες ΑΞΕ

Οι οριζόντιες ΑΞΕ (Horizontal FDI) πραγματοποιούνται όταν η επιχείρηση πραγματοποιεί την επένδυση για να συνεχίσει τις δραστηριότητές της σε μια άλλη χώρα. Οι κάθετες ΑΞΕ (Vertical FDI) αποτελούν την επέκταση της επιχείρησης σε μία χώρα ως προς την παραγωγική διαδικασία ή τις δραστηριότητες της, οι οποίες διαφοροποιούνται από τις δραστηριότητες της επιχείρησης στη χώρα προέλευσης.

Οι Blonigen et al (2007) υποστήριξαν ότι οι ΑΞΕ θα πρέπει να κατηγοριοποιούνται σε οριζόντιες και κάθετες με κριτήριο της κινητήριες δυνάμεις των ΠΕ. Σύμφωνα με το διαχωρισμό αυτό, οι ΠΕ πραγματοποιούν οριζόντιες ΑΞΕ με σκοπό να επιτύχουν πρόσβαση σε μία αγορά αποφεύγοντας εμπορικά εμπόδια, όπως το κόστος μεταφοράς και τις πολιτικές των εισαγωγών. Αντίστοιχα, οι ΠΕ επιδιώκουν τις κάθετες ΑΞΕ για να εκμεταλλευτούν το συγκριτικό πλεονέκτημα των τοπικών αγορών. Ωστόσο, σύμφωνα με τους Zhang και Markusen (1999) οι ΑΞΕ πρέπει να ταξινομούνται σε οριζόντιες και κάθετες με κριτήριο τα χαρακτηριστικά και το μερίδιο αγοράς που κατέχει η χώρα υποδοχής. Το κριτήριο αυτό χρησιμοποιήθηκε και από τους Aizenman και Marion (2004), οι οποίοι παρατήρησαν ότι οι ΠΕ πραγματοποιούν κάθετες ΑΞΕ διαχωρίζουν και μεταφέρουν τα στάδια παραγωγής ενός προϊόντος σε αγορές με μικρότερο κόστος παραγωγής και οριζόντιες ΑΞΕ για να παράξουν το ίδιο προϊόν ή υπηρεσία σε διαφορετικές χώρες.

2.4.3. Ως προς το κίνητρο

Τα κίνητρα πραγματοποίησης των ΑΞΕ, ως προς την πηγή προέλευσής τους, κατηγοριοποιούνται σε κίνητρα που σχετίζονται με τη χώρα υποδοχής άμεσα (φορολογικά κίνητρα, φοροαπαλλαγές, κ.ά), έμμεσα (πληθυσμός, γεωγραφική θέση κ.ά.), με την ΠΕ (εμπορικό σήμα, πλεονάζουσα θέση κ.ά) και με εξωτερικούς παράγοντες, όπως η χρηματοπιστωτική κρίση ή οι πόλεμοι (Μπιτζένης, 2014). Τα διαφορετικά κίνητρα πραγματοποίησης των ΑΞΕ επιφέρουν διαφορετική επίδραση των εισροών στην εγχώρια αγορά. Ειδικότερα, η επίδραση των ΑΞΕ στην εγχώρια οικονομία είναι διαφορετική στην περίπτωση που κίνητρο αποτελεί η αναζήτηση πλουτοπαραγωγικών πόρων σε σύγκριση με την επίδραση των ΑΞΕ που πραγματοποιούνται με σκοπό την αναζήτηση αγορών (Παπαδημητρίου & Παπασυριόπουλος, 2012).

Ο Dunning (1993) υποστήριξε ότι οι ΠΕ πραγματοποιούν ΑΞΕ με κίνητρο να αναζητήσουν πλουτοπαραγωγικούς πόρους, νέες αγορές, αποδοτικότητα και στρατηγικούς πόρους.

2.4.3.1. ΑΞΕ για αναζήτηση πλουτοπαραγωγικών πόρων

Οι ΑΞΕ για την αναζήτηση πλουτοπαραγωγικών πόρων (Resource seeking FDI) πραγματοποιούνται όταν η επιχείρηση επιδιώκει να αποκτήσει παραγωγικούς πόρους οι οποίοι είναι περισσότερο προσιτοί από τους αντίστοιχους πόρους που διαθέτει στη χώρα προέλευσης. Ως προς τους παραγωγικούς πόρους, οι ΠΕ πραγματοποιούν ΑΞΕ για να αναζητήσουν (Dunning, 1993):

- φυσικούς πόρους, όπως πρώτες ύλες, ορυκτά και γεωργικά προϊόντα,
- φθηνό εργατικό δυναμικό, κυρίως σε αναπτυσσόμενες χώρες
- τεχνολογικά μέσα, γνώσεις, δεξιότητες κ.α.

Οι επιχειρήσεις που πραγματοποιούν ΑΞΕ για αναζήτηση πλουτοπαραγωγικών πόρων λαμβάνουν υπόψη τους κυρίως τη διαθεσιμότητα, το κόστος και την ποιότητα των πόρων, την επεξεργασία και την προσβασιμότητα στους πόρους αυτούς, την ποιότητα των υποδομές και τις κοινοπραξίες στη χώρα υποδοχής (Dunning, 1993).

2.4.3.2. ΑΞΕ για αναζήτηση αγορών

Οι ΑΞΕ για αναζήτηση νέων αγορών (Market seeking FDI) πραγματοποιούνται όταν η επιχείρηση επιδιώκει είτε να διεισδύσει σε μια νέα αγορά είτε να συνεχίσει τη λειτουργία της σε μια αγορά στην οποία έχει ήδη επεκταθεί. Οι ΠΕ αναζητούν νέες αγορές στην περίπτωση που οι προμηθευτές τους λειτουργούν στις αγορές αυτές, αλλά και με σκοπό να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των καταναλωτών που βρίσκονται στις νέες αγορές. Επιπρόσθετα, οι ΠΕ μπορούν να επιτύχουν χαμηλότερο κόστος παραγωγής και συναλλαγών και να εκμεταλλευτούν οικονομίες κλίμακας στις νέες αγορές. Στην περίπτωση των ΑΞΕ για αναζήτηση αγορών, οι αποφάσεις των επιχειρήσεων που πραγματοποιούν την επένδυση επηρεάζονται κυρίως από το μέγεθος της αγοράς, την ανάπτυξη των τοπικών και περιφερειακών αγορών, το εργατικό κόστος, τις υποδομές, το θεσμικό πλαίσιο, τις μακροοικονομικές πολιτικές της κυβέρνησης στη χώρα υποδοχής και από τις οικονομίες συγκέντρωσης² (Dunning, 1993).

2.4.3.3. ΑΞΕ για αναζήτηση αποδοτικότητας

Οι ΑΞΕ για αναζήτηση αποδοτικότητας (Efficiency seeking FDI) πραγματοποιούνται από επιχειρήσεις που επιδιώκουν να αυξήσουν την αποδοτικότητά τους μέσω της εκμετάλλευσης των οικονομιών κλίμακας. Μέσω των ΑΞΕ για αναζήτηση αποδοτικότητας οι ΠΕ εκμεταλλεύονται τα πλεονεκτήματα διαφορετικών χωρών, όπως τους φυσικούς πόρους και το εργατικό δυναμικό και μπορούν να δημιουργήσουν οικονομίες κλίμακας. Οι επιχειρήσεις που πραγματοποιούν ΑΞΕ για αναζήτηση αποδοτικότητας αξιολογούν κυρίως το κόστος παραγωγής, το εργατικό δυναμικό, τον ανταγωνισμό, την ποιότητα των υποδομών, τις μακροοικονομικές πολιτικές και την καινοτομία των τοπικών επιχειρήσεων (Dunning, 1993).

2.4.3.4. ΑΞΕ για αναζήτηση στρατηγικών πόρων

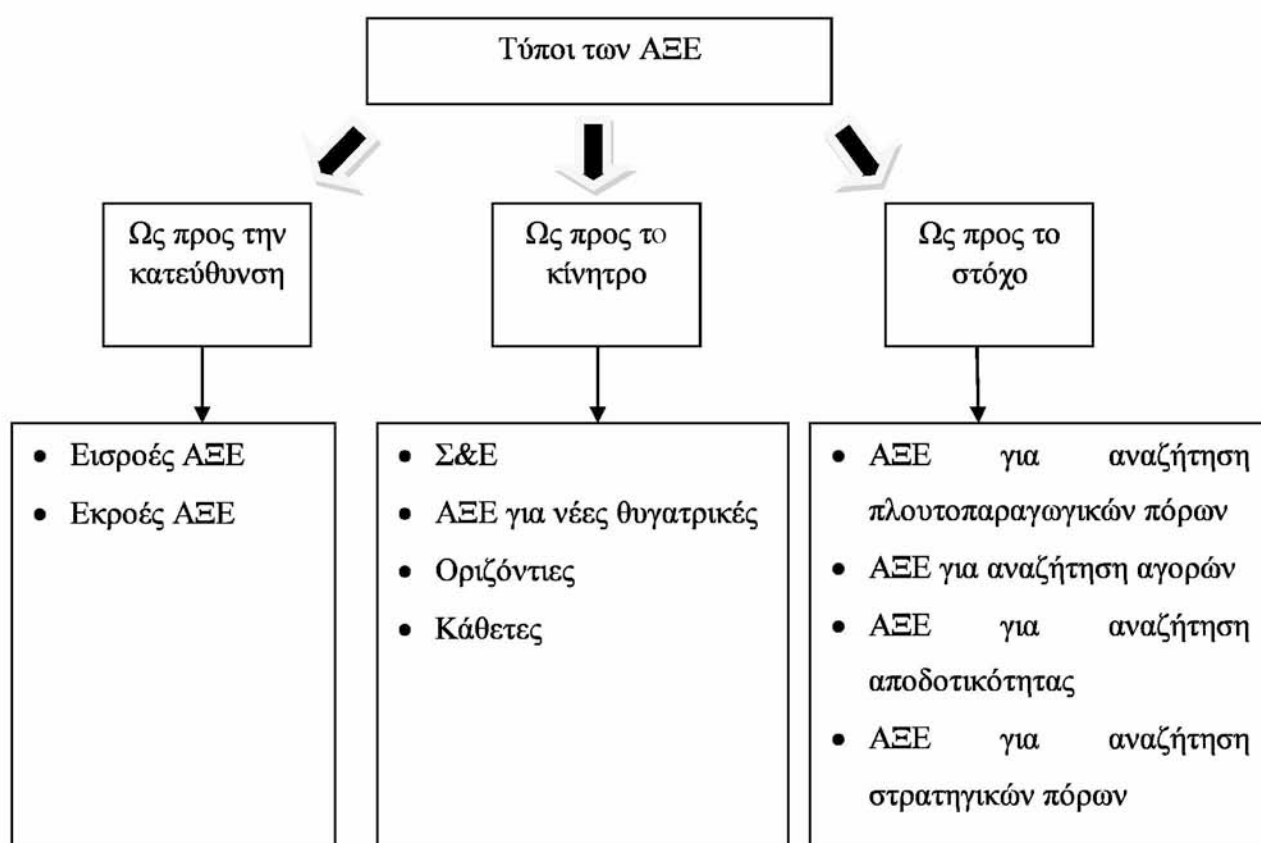
Οι ΑΞΕ για αναζήτηση στρατηγικών πόρων (Strategic asset seeking FDI) πραγματοποιούνται για να αποτρέψουν την αποκομιδή οφέλους από ανταγωνίστριες επιχειρήσεις. Οι στρατηγικοί πόροι αφορούν σε σύγχρονα τεχνολογικά μέσα, σε καινοτόμες μεθόδους, σε συστήματα οργάνωσης κ.α. Στην περίπτωση αυτή οι

² Οι οικονομίες συγκέντρωσης προκύπτουν από τα οφέλη των επιχειρήσεων που εδρεύουν κοντά σε άλλες επιχειρήσεις ή βιομηχανίες (Kukalis, 2009; Jones, 2017)

επιχειρήσεις αξιολογούν το επίπεδο γνώσεων άλλων επιχειρήσεων ως προς τη διαχείριση και τα τεχνολογικά μέσα, τη γεωγραφική διασπορά των επιχειρήσεων αυτών και τις διαφορές σε θεσμικό, πολιτισμικό και οργανωτικό πλαίσιο (Dunning, 1993).

Μεταξύ των τύπων των ΑΞΕ η παρούσα έρευνα επικεντρώνεται αποκλειστικά στη διερεύνηση των εισροών ΑΞΕ, όσον αφορά στην κατηγοριοποίησή τους ως προς την κατεύθυνση των ροών. Όσον αφορά στην κατηγοριοποίηση ως προς το κίνητρο και το στόχο των ΑΞΕ δεν πραγματοποιείται διαχωρισμός λόγω έλλειψης δεδομένων. Συνεπώς, συμπεριλαμβάνονται όλοι οι τύποι ΑΞΕ όπως κατηγοριοποιούνται ως προς το κίνητρο και ως προς το στόχο. Επομένως, διαγραμματικά οι τύποι των ΑΞΕ παρουσιάζονται ως εξής:

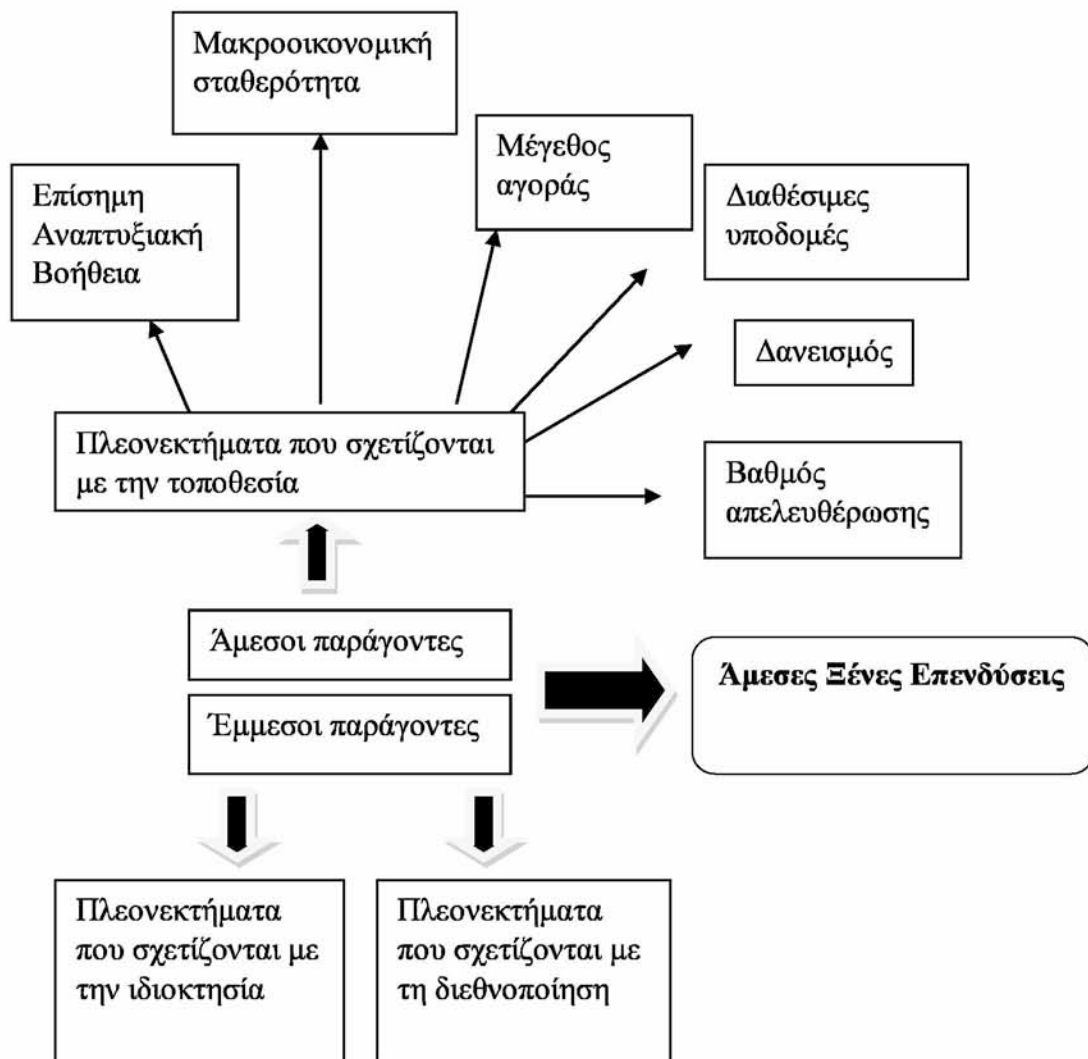
Γράφημα 1: Τύποι των ΑΞΕ

2.5. Προσδιοριστικοί παράγοντες των ΑΞΕ

Οι Xaypanya et al (2015) υποστήριξαν ότι οι παράγοντες που επηρεάζουν την εισροή ΑΞΕ μπορούν να είναι είτε άμεσοι (observed effects) ή μη έμμεσοι (unobserved effects), όπως παρουσιάζονται στο επόμενο γράφημα.

Γράφημα 2: Άμεσοι και έμμεσοι παράγοντες των ΑΞΕ

Πηγή: Xaypanya et al (2015)

2.5.1. Κατηγοριοποίηση των προσδιοριστικών παραγόντων των ΑΞΕ.

Οι προσδιοριστικοί παράγοντες των εισροών ΑΞΕ κατηγοριοποιούνται ως εξής (UNCTAD, 1998:123-124):

- Παράγοντες που σχετίζονται με το θεσμικό πλαίσιο (οικονομική, κοινωνική και πολιτική σταθερότητα, κανόνες αντιμετώπισης των ξένων θυγατρικών, κανόνες εισόδου και λειτουργίας των επιχειρήσεων, νομικό, διοικητικό και φορολογικό

πλαίσιο, δικαιώματα ιδιοκτησίας, διεθνείς συμφωνίες, πολιτικές για τις ιδιωτικοποιήσεις και πολιτικές για το εμπόριο).

- Παράγοντες που σχετίζονται με το οικονομικό περιβάλλον της χώρας υποδοχής (το μέγεθος της αγοράς, η δυνητική ανάπτυξη της αγοράς, η πρόσβαση σε παγκόσμιες και περιφερειακές αγορές, οι προτιμήσεις των καταναλωτών της χώρας υποδοχής, η διάρθρωση της αγοράς, η διαθεσιμότητα σε φυσικούς πόρους, οι υποδομές, το εργατικό δυναμικό, τα κόστη πρώτων υλών και μεταφοράς από τη μητρική εταιρεία, η συμμετοχή σε ενώσεις που προάγουν την περιφερειακή ολοκλήρωση κ.ά.)

- Παράγοντες που σχετίζονται με το επιχειρηματικό περιβάλλον (κίνητρα και προώθηση των επενδύσεων, κοινωνικό κεφάλαιο, ποιότητα διαβίωσης, κοινωνικές παροχές κ.ά.).

Η κατηγοριοποίηση των καθοριστικών παραγόντων των ΑΞΕ στις χώρες παρουσιάζεται αναλυτικότερα στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 1: Κατηγοριοποίηση καθοριστικών παραγόντων ΑΞΕ των χωρών υποδοχής

Παράγοντες που σχετίζονται με το θεσμικό πλαίσιο	Ως προς τις μακροοικονομικές πολιτικές	Διαχείριση μακροοικονομικών παραγόντων, ευκολία μεταφοράς εμβασμάτων, πρόσβαση σε ξένο συνάλλαγμα
	Ως προς τις πολιτικές ιδιωτικού τομέα	Προώθηση ιδιωτικής ιδιοκτησίας, σαφείς και σταθερές πολιτικές, πολιτικές εισόδου/εξόδου σε κλάδο, χρηματοπιστωτικές αγορές
	Ως προς τις πολιτικές για το εμπόριο	Εμπορική πολιτική, περιφερειακή ολοκλήρωση και πρόσβαση σε αγορές, προστασία ιδιοκτησίας, πολιτικές ανταγωνισμού, στήριξη των ΠΕ

(συνέχεια του Πίνακα 1)

Παράγοντες που σχετίζονται με το θεσμικό πλαίσιο	Ως προς τις πολιτικές ΑΞΕ	Ευκολία εισόδου σε αγορά, ιδιοκτησία, κίνητρα, πρόσβαση σε αγορές, διαφανείς και σταθερές πολιτικές
Παράγοντες που σχετίζονται με το οικονομικό περιβάλλον	Ως προς τις αγορές	Μέγεθος αγοράς, εισόδημα, αστικοποίηση, πρόσβαση σε περιφερειακές αγορές, διανομή και ζήτηση αγαθών, σταθερότητα, προοπτικές ανάπτυξης,
	Ως προς τους πόρους	Επάρκεια φυσικών πόρων, τοποθεσία
	Ως προς την ανταγωνιστικότητα	Διαθέσιμο εργατικό δυναμικό, κόστος εργασίας, εξειδίκευση, εκπαιδευτικό επίπεδο, πρόσβαση σε εισροές, υποδομές, τεχνική υποστήριξη
Παράγοντες που σχετίζονται με το επιχειρηματικό περιβάλλον	Ως προς τον κίνδυνο	Αντιλήψεις για τον κίνδυνο μιας χώρας, πιθανοί παράγοντες κινδύνου, αγορά εργασίας, μακροοικονομικές μεταβλητές, πολιτική σταθερότητα
	Ως προς την τοποθεσία, τους διαθέσιμους πόρους, την ενσωμάτωση και τη μεταφορά	Εταιρικές στρατηγικές για την τοποθεσία, την προμήθεια των προϊόντων/εισροών, κατάρτιση, τεχνολογία

Πηγή: Lall (1997)

Στην παρούσα έρευνα εξετάζονται ως ανεξάρτητες μεταβλητές προσδιοριστικοί παράγοντες των ΑΞΕ που σχετίζονται και με τις τρεις κατηγορίες παραγόντων. Ειδικότερα, από τους παράγοντες που σχετίζονται με το οικονομικό

περιβάλλον διερευνώνται μεταβλητές που αφορούν στις αγορές (ΑΕΠ, κ.κ. ΑΕΠ, μορφές παγκοσμιοποίησης) και στην ανταγωνιστικότητα (πληθυσμός 15-64 ετών, ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου, προσδόκιμο ζωής). Αντίστοιχα, από τους παράγοντες που σχετίζονται με το επιχειρηματικό περιβάλλον διερευνώνται μεταβλητές που σχετίζονται με τον κίνδυνο (στρατιωτικές δαπάνες). Τέλος, από τους παράγοντες που σχετίζονται με το θεσμικό πλαίσιο εξετάζονται μεταβλητές που αφορούν στις πολιτικές των ΑΞΕ (απελευθέρωση εμπορίου, αναπτυξιακή βοήθεια) και στις μακροοικονομικές πολιτικές (συναλλαγματικές ισοτιμίες).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3° ΟΙ ΘΕΩΡΙΕΣ ΤΩΝ ΑΞΕ

Η κατανόηση των ΑΞΕ προϋποθέτει την κατανόηση των βασικών κινήτρων που ωθούν μια ΠΕ να επενδύσει στο εξωτερικό, επιλέγοντας τις ΑΞΕ έναντι των εξαγωγών ή της ανάθεσης της παραγωγής σε εθνικές επιχειρήσεις. Είναι, επομένως, σημαντικό να παρουσιαστούν οι κύριες θεωρίες των ΑΞΕ, να μελετηθούν οι λόγοι που οδήγησαν στην ανάπτυξη των θεωριών αυτών καθώς και οι λόγοι που οδήγησαν στην ανάπτυξη νέων προσεγγίσεων με σκοπό τον εμπλουτισμό της οικονομικής θεωρίας των ΑΞΕ. Ωστόσο, σύμφωνα με Denisia (2010) παρά το γεγονός ότι οι ΑΞΕ έχουν αποτελέσει αντικείμενο μελέτης πολλών ερευνητών, δεν υπάρχει μία κοινώς αποδεκτή θεωρία καθώς κάθε νέα προσέγγιση προσθέτει νέα στοιχεία στην οικονομική θεωρία των ΑΞΕ, επικρίνοντας τις προηγούμενες.

3.1. Ταξινόμηση των θεωριών ΑΞΕ ως προς τη χρονική προσέγγιση

Οι θεωρίες των ΑΞΕ μπορούν να ταξινομηθούν σε μακροοικονομικές θεωρίες, μικροοικονομικές θεωρίες και τις θεωρίες ανάπτυξης, οι οποίες συνδυάζουν στοιχεία των μακροοικονομικών και των μικροοικονομικών θεωριών (Wojciechowski, 2013). Παρατηρείται ότι, σύμφωνα με τις μακροοικονομικές θεωρίες, οι ΑΞΕ αποτελούν μια μορφή ροής κεφαλαίου μεταξύ διαφορετικών οικονομικών σε παγκόσμιο επίπεδο. Σκοπός των μακροοικονομικών θεωριών είναι η επεξήγηση των κινήτρων και των προσδιοριστών παραγόντων των ΑΞΕ. Αντίστοιχα, οι μικροοικονομικές θεωρίες εστιάζουν στις ΠΕ και ερμηνεύουν τους λόγους για τους οποίους οι ΠΕ επιλέγουν τις ΑΞΕ έναντι άλλων μεθόδων εισόδου σε μια ξένη οικονομία, όπως έναντι των εξαγωγών ή της αδειοδότησης.

3.1.1. Μακροοικονομικές θεωρίες των ΑΞΕ

Οι μακροοικονομικές θεωρίες των ΑΞΕ, σύμφωνα με το Lipsey (2004) αντιμετωπίζουν τις ΑΞΕ ως μια μορφή ροών κεφαλαίου που μεταφέρεται εκτός των εθνικών συνόρων, από μια χώρα προέλευσης σε μια χώρα υποδοχής. Μέσω της μεταφοράς των κεφαλαίων οι χώρες υποδοχής συγκεντρώνουν διαχρονικά απόθεμα κεφαλαίου, το οποίο αντιστοιχεί στην αξία των επενδύσεων σε οντότητές, όπως οι επιχειρήσεις, που ελέγχεται από τον ιδιοκτήτη της χώρας προέλευσης, διατηρώντας ένα συγκεκριμένο ποσοστό δικαιωμάτων ψήφου. Ο ερευνητής παρατηρεί ακόμη ότι οι μακροοικονομικοί παράγοντες που καθορίζουν την ικανότητα των χωρών να

προσελκύσουν ΑΞΕ είναι το μέγεθος της αγοράς, ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης, το ΑΕΠ, οι υποδομές, η επάρκεια σε φυσικούς πόρους και θεσμικοί παράγοντες, όπως η πολιτική σταθερότητα και η απουσία βίας.

3.1.1.1. Θεωρία της κεφαλαιαγοράς

Η θεωρία της κεφαλαιαγοράς (Capital market theory) αναπτύχθηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1970 από τον Aliber (1970, 1971). Σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή, οι ΑΞΕ είναι αποτέλεσμα των ατελειών της κεφαλαιαγοράς. Συνεπώς, οι οικονομίες με ασθενέστερο νόμισμα είναι περισσότερο πιθανό να προσελκύσουν ΑΞΕ και να έχουν μεγαλύτερο όφελος από την κεφαλαιοποίηση της αγοράς σε σύγκριση με οικονομίες που έχουν ισχυρό νόμισμα. Επιπρόσθετα, οι ΠΕ των χωρών προέλευσης που εδρεύουν σε χώρες με ισχυρό νόμισμα μπορούν να δανειστούν με χαμηλότερο επιτόκιο, γεγονός που τους εξασφαλίζει πρόσβαση σε χρηματοδότηση και σε φθηνούς κεφαλαιακούς πόρους.

Η θεωρία του Aliber δέχθηκε κριτική κυρίως από το Lall (1979), ο οποίος υποστήριξε ότι η θεωρία της κεφαλαιαγοράς δε μπορεί να εφαρμοστεί στην περίπτωση των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών, στις οποίες οι κεφαλαιαγορές είναι πλήρως ατελείς ή ανύπαρκτες. Επίσης, ανέφερε ότι από τη θεωρία των κεφαλαιαγορών εξαιρούνται οι χώρες με αυστηρά ρυθμιζόμενες συναλλαγματικές ισοτιμίες. Ομοίως, οι Nayak και Choudhury (2014) υποστήριξαν ότι η θεωρία των κεφαλαιαγορών δεν ερμηνεύει τις ΑΞΕ μεταξύ δύο αναπτυγμένων χωρών με εξίσου ισχυρά νομίσματα, αλλά ούτε και την πραγματοποίηση ΑΞΕ από ΠΕ που εδρεύουν σε οικονομίες με ασθενή νομίσματα προς αγορές με ισχυρότερα νομίσματα.

3.1.1.2. Η δυναμική μακροοικονομική προσέγγιση

Η δυναμική μακροοικονομική προσέγγιση θεωρεί τις ΑΞΕ ως μια μακροπρόθεσμη λειτουργία της στρατηγικής των επενδύσεων. Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, οι αποφάσεις για τις ΑΞΕ καθορίζονται βάσει χρονοδιαγράμματος και οι παράγοντες που καθορίζουν το χρόνο πραγματοποίησης των ΑΞΕ είναι το μακροοικονομικό περιβάλλον της χώρας υποδοχής σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο, ο βαθμός απελευθέρωσής της και ο βαθμός οικονομικής μεγέθυνσης (Sargent, 1987).

3.1.1.3. Θεωρία συναλλαγματικών ισοτιμιών

Η θεωρία των συναλλαγματικών ισοτιμιών (exchange rate theory) συμπεριλαμβάνεται στις θεωρίες των ατελών αγορών. Σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή, οι συναλλαγματικές ισοτιμίες αποτελούν έναν παράγοντα αβεβαιότητας των εισροών ΑΞΕ. Η θεωρία αναπτύχθηκε από τους Froot και Stein (1991) και Blonigen (1997) οι οποίοι υποστήριζαν ότι η υποτίμηση του νομίσματος της χώρας υποδοχής συσχετίζεται θετικά με τις εισροές ΑΞΕ. Ειδικότερα, η υποτίμηση του εγχώριου νομίσματος αυξάνει τον πλούτο των ΠΕ συγκριτικά με τις εγχώριες επιχειρήσεις και επομένως συμβάλλει στην αύξηση των εισροών ΑΞΕ.

3.1.1.4. Η θεωρία της νέας οικονομικής γεωγραφίας

Η θεωρία της νέας οικονομικής γεωγραφίας (new economic geography theory) παρουσιάστηκε αρχικά από τον Krugman (1991) και επικεντρώνεται στη σχέση των ενδιάμεσων παραγωγών και των καταναλωτών. Επίσης, δίνει έμφαση στις συστάδες (clusters) που δημιουργούνται σε μια περιοχή και στην ικανότητά τους να προσελκύουν νέες επιχειρήσεις και εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό λόγω των οικονομιών κλίμακας που αναπτύσσονται. Οι καθοριστικοί παράγοντες των ΑΞΕ, σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή, είναι η πρόσβαση στις αγορές και το κόστος παραγωγής.

3.1.1.5. Το μοντέλο της βαρύτητας των ΑΞΕ

Η προσέγγιση της βαρύτητας (gravity approach) επιδιώκει να ερμηνεύσει τους παράγοντες που προσελκύουν και που προάγουν τις ΑΞΕ. Σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή οι εμπορικές ροές δύο χωρών καθορίζονται από το μέγεθος των οικονομιών, τη γεωγραφική τους απόσταση και κάποια εμπορικά εμπόδια. Επομένως, η προσέγγιση της βαρύτητας επικεντρώνεται σε καθοριστικούς παράγοντες των ΑΞΕ που σχετίζονται με την αγορά, όπως το ΑΕΠ, το μέγεθος της αγοράς στη χώρα υποδοχής κ.ά, την απόσταση και τη χρηματοδότηση, όπως το κόστος εργασίας, η τεχνολογία, οι μισθοί κ.ά. (Easton & Tamura, 1994).

3.1.1.6. Θεσμική προσέγγιση των ΑΞΕ

Η θεσμική προσέγγιση των ΑΞΕ (Institutional FDI fitness theory) αναπτύχθηκε από τους Wilhems και Witter (1998) και υποστηρίζει ότι τα θεσμικά όργανα, οι πολιτικές των οργάνων και η εφαρμογή των πολιτικών παρέχουν

ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στην παγκόσμια αγορά των ΑΞΕ. Σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή, οι χώρες με αναπτυγμένο θεσμικό πλαίσιο προσελκύουν περισσότερες ΑΞΕ σε σύγκριση με χώρες που δεν έχουν οργανωμένο θεσμικό πλαίσιο. Συνεπώς, για να προσελκύσει μια χώρα περισσότερες ΑΞΕ θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από διαφάνεια, αποτελεσματική και σταθερή λειτουργία. Επίσης, για να προσελκύσει, να απορροφήσει και να διατηρήσει μια χώρα περισσότερες ΑΞΕ θα πρέπει να αντιμετωπίσει την ανταγωνιστικότητα των υπόλοιπων χωρών. Πρόκειται για μια θεωρία που χρησιμοποιείται κυρίως για τις ΑΞΕ προς αναζήτηση πλουτοπαραγωγικών πόρων και περιλαμβάνει 3 βασικά συστατικά, δηλαδή τα κυβερνητικά συστατικά, τα συστατικά της αγοράς και τα κοινωνικοπολιτιστικά συστατικά.

Τα κοινωνικοπολιτιστικά συστατικά μιας χώρας αποτελούν τη βάση του θεσμικού πλαισίου της χώρας. Οι κοινωνικοί και πολιτιστικοί θεσμοί κάθε χώρας είναι πολύπλοκοι και δύσκολο να αλλάξουν. Ο βαθμός στον οποίο οι κάτοικοι της χώρας υποδοχής αντιλαμβάνονται τους κοινωνικούς και πολιτιστικούς θεσμούς άλλων χωρών καθορίζει και την ενσωμάτωση της χώρας υποδοχής στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα. Στα κοινωνικοπολιτιστικά χαρακτηριστικά ενσωματώνεται και το εκπαιδευτικό επίπεδο στη χώρα υποδοχής. Αντίστοιχα, τα συστατικά της αγοράς περιλαμβάνουν οικονομικούς δείκτες της εγχώριας οικονομίας, όπως το ΑΕΠ και το βαθμό απελευθέρωσης. Τέλος, τα κυβερνητικά χαρακτηριστικά περιλαμβάνουν τις πολιτικές που εφαρμόζει κάθε χώρα για προσελκύσει ΑΞΕ (Karau & Mburu, 2016).

3.1.2. Μικροοικονομικές θεωρίες των ΑΞΕ

3.1.2.1. Η θεωρία του ειδικού και του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος

Η θεωρία του ειδικού πλεονεκτήματος (firm specific advantage theory ή FSA) αναπτύχθηκε από το Hymer (1976) και βασίστηκε στην υπόθεση ότι μια ΠΕ αποφασίζει να επενδύσει τα κεφάλαιά της σε μια χώρα του εξωτερικού βασιζόμενη σε κάποια πλεονεκτήματα που διαθέτει, όπως η πρόσβαση σε πρώτες ύλες, οι οικονομίες κλίμακας, η πρόσβαση σε εργατικό δυναμικό, τα άυλα περιουσιακά στοιχεία που διαθέτει, όπως τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας κ.α. Ο Hymer υποστήριξε επίσης ότι οι εγχώριες επιχειρήσεις βρίσκονται σε πλεονεκτική θέση όσον αφορά στον πολιτισμό, τη γλώσσα, το νομικό σύστημα και τις προτιμήσεις των καταναλωτών. Επομένως, οι ΠΕ πρέπει να αναπτύξουν ένα ειδικό πλεονέκτημα για

να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό των εγχώριων επιχειρήσεων και το συναλλαγματικό κίνδυνο.

Πρόκειται για μια προσέγγιση που βασίστηκε στις ατέλειες της αγοράς. Οι Hymer (1976) και Kindleberg (1969) υποστήριξαν ότι οι ατέλειες των αγορών οδηγούν στη δημιουργία ολιγοπωλίων και μονοπωλίων και εξαιτίας αυτών οι επιχειρήσεις επιλέγουν να επεκταθούν στις διεθνείς αγορές πραγματοποιώντας ΑΞΕ. Ο Kindleberg (1969) ανέφερε ότι οι ατέλειες των εγχώριων αγορών παρατηρούνται στην αγορά των προϊόντων και των παραγωγικών συντελεστών, στις οικονομίες κλίμακας, καθώς και στις παρεμβάσεις και στους περιορισμούς που τίθενται από τις κυβερνήσεις.

Σύμφωνα με την προσέγγιση του Hymer, οι επιχειρήσεις που λειτουργούν στο εξωτερικό συναγωνίζονται τις εγχώριες επιχειρήσεις, οι οποίες έχουν οφέλη όσον αφορά στα πολιτισμικά χαρακτηριστικά, τη γλώσσα, τις προτιμήσεις των καταναλωτών και το νομικό πλαίσιο. Ωστόσο, οι ξένες επιχειρήσεις υπερτερούν έναντι των εγχωρίων ως προς τα τεχνολογικά μέσα που χρησιμοποιούν, της επωνυμίας, των μεθόδων διαχείρισης, των οικονομιών κλίμακας και της εξασφάλισης χρηματοδότησης. Ακόμη, λόγω των γνώσεων που κατέχουν μπορούν να αναπτύξουν νέες δεξιότητες ως προς τη διαχείριση της επιχείρησης και τη βελτίωση των μεθόδων παραγωγής (Caves, 1971).

Επίσης, ο Kindleberg (1969) επεκτείνοντας τη θεωρία του Hymer (1976) υποστήριξε ότι οι ΑΞΕ πραγματοποιούνται καθώς οι ΠΕ αποκτούν μονοπωλιακή δύναμη έναντι άλλων επιχειρήσεων. Για να αποκτήσουν μονοπωλιακή δύναμη οι ΠΕ θα πρέπει να υπερτερούν έναντι άλλων επιχειρήσεων ως προς την τεχνολογία, την ευρεσιτεχνία κ.ά., γεγονός που παρατηρείται στις ατελείς αγορές. Λόγω της υπεροχής αυτής οι ΠΕ δεν επιθυμούν να συνεργαστούν με ανταγωνίστρια εταιρεία και παρακινούνται να επενδύσουν σε μια ξένη χώρα. Επομένως, όσο περισσότερες είναι οι πιθανότητες να αποκτήσει η ΠΕ μονοπωλιακή δύναμη, τόσο περισσότερα είναι τα κίνητρα για ΑΞΕ.

Συνεπώς, το ειδικό πλεονέκτημα των ΠΕ αναφέρεται στην προστασία των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας, στην ανάπτυξη δεξιοτήτων διαχείρισης, στη χρηματοδότηση και στη χρήση σύγχρονων τεχνολογιών. Πρόκειται για μια θεωρία που έγινε αποδεκτή από τον Kindleberger (1969), τον Knickerbocker (1973), τον Caves (1974), το Dunning (1974) κ.ά. και αναφέρεται βιβλιογραφικά και ως προσέγγιση της βιομηχανικής οργάνωσης (industrial organization approach). Ωστόσο,

ο Hymer δεν εξέτασε την τοποθεσία και τη χρονική περίοδο που επιλέγουν οι ΠΕ να πραγματοποιήσουν ΑΞΕ, τα οποία μελετήθηκαν όμως από τους Vernon (1966), Buckley και Casson (1976) και Dunning (1977, 1979, 1988b).

Αντίστοιχα, ο Porter (1985, 1990) ανέπτυξε τη θεωρία του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος (competitive advantage). Η προσέγγιση αυτή βασίστηκε επίσης στις ατέλειες των αγορών. Σύμφωνα με την προσέγγιση του Porter οι επιχειρήσεις αποκτούν διαφορετικές μορφές ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος, εντείνοντας τον ανταγωνισμό σε κάθε τομέα της οικονομίας. Για να αποκτήσει μια ΠΕ ανταγωνιστικό πλεονέκτημα θα πρέπει να εξασφαλίσει ανταγωνιστικούς παραγωγικούς συντελεστές, όπως εργατικό δυναμικό, να υπάρχει αυξημένη ζήτηση για το παραγόμενο προϊόν, να συμμετέχει η επιχείρηση σε ένα δίκτυο επιχειρήσεων που θα προάγει την ανάπτυξη του κλάδου και να υπάρχουν συνθήκες ελεύθερου ανταγωνισμού μέσω κυβερνητικών πολιτικών.

3.1.2.2. Θεωρία της ολιγοπολιστικής αγοράς

Η θεωρία της ολιγοπολιστικής αγοράς (oligopolistic market theory) βασίστηκε στις ατέλειες της αγοράς και αναπτύχθηκε από τον Knickerbocker (1973). Η βασική υπόθεση της συγκεκριμένης προσέγγισης είναι ότι μακροπρόθεσμα οι ΑΞΕ θα συγκεντρωθούν σε συγκεκριμένες περιοχές ή χώρες και ότι είναι πιθανό να διεισδύσουν οι ΠΕ σε περιοχές στις οποίες υπάρχουν ολιγοπώλια. Η προσέγγιση του Knickerbocker υποστήριξε ότι οι ΠΕ προχωρούν σε ΑΞΕ ώστε να ανταγωνιστούν τις ΑΞΕ άλλων επιχειρήσεων σε συνδυασμό με την πρόσβαση σε ξένες αγορές και με την αξιοποίηση νέων πόρων. Επομένως, οι ΠΕ συχνά μιμούνται τις επενδυτικές κινήσεις και επιλογές άλλων ΠΕ ώστε να διατηρούν στρατηγικό πλεονέκτημα. Η θεωρία αυτή αναφέρεται και ως προσέγγιση του ηγέτη και του ακόλουθου (follow my leader) (Knickerbocker, 1973). Η συγκεκριμένη προσέγγιση έχει μελετηθεί από τους Metaxas και Kechagia (2013), καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι η Κίνα αποτελεί ηγέτη και οι υπόλοιπες αναπτυσσόμενες χώρες αποτελούν ακόλουθο όσον αφορά στην προσέλκυση των εισροών ΑΞΕ.

3.1.2.3. Θεωρία της εσωτερικοποίησης

Η θεωρία της εσωτερικοποίησης (internationalization theory) προτάθηκε από τους Buckley και Casson (1976), οι οποίοι υποστήριξαν ότι οι ΑΞΕ πραγματοποιούνται λόγω των ατελειών της αγοράς και ανέφεραν ότι οι ΠΕ

πραγματοποιούν ΑΞΕ για να μεγιστοποιήσουν τα κέρδη τους σε ατελείς αγορές, για να δημιουργήσουν εσωτερικές αγορές όταν η αγορά ενδιαμέσων προϊόντων είναι ατελής, καθώς και λόγω της διεθνοποίησης των αγορών παγκοσμίως. Οι ερευνητές επικεντρώθηκαν κυρίως στις ενδιάμεσες εισροές και στην τεχνολογία.

Οι Buckley και Casson υποστήριξαν ότι η θεωρία της εσωτερικοποίησης βασίζεται σε τρία αξιώματα: α) η εταιρεία μεγιστοποιεί τα κέρδη της σε μια ατελή αγορά, β) όταν οι αγορές των ενδιαμέσων προϊόντων είναι ατελείς τότε δημιουργείται κίνητρο για τη δημιουργία εσωτερικών αγορών ώστε να τις παρακάμψουν, γ) η εσωτερικοποίηση των αγορών παγκοσμίως οδηγεί στη δημιουργία των ΠΕ. Ωστόσο, στην προσέγγιση αυτή δεν εξετάστηκαν οι κυβερνητικές πολιτικές που είναι πιθανό να επηρεάσουν τη λειτουργία ΠΕ συγκεκριμένων τομέων, όπως του ενεργειακού κλάδου. Τέλος, στα πλαίσια της θεωρίας της εσωτερικοποίησης, ο Coase (1937) επικεντρώθηκε στις δομικές ατέλειες της αγοράς, οι οποίες συνεπάγονται αυξημένη συγκέντρωση και μειωμένη δυνατότητα επέκτασης της παραγωγής της επιχείρησης.

3.1.2.4. Η εκλεκτική προσέγγιση

Η εκλεκτική προσέγγιση (eclectic approach theory) βασίζεται σε μια επιδραστική θεωρητική εξέταση της βιβλιογραφίας των παραγόντων που καθορίζουν τις ΑΞΕ. Πρόκειται για μια προσέγγιση η οποία αναπτύχθηκε αρχικά από το Dunning στις αρχές της δεκαετίας του 1970. Ο Dunning προσπάθησε να συνθέσει όλες τις σχετικές με τις θεωρίες των ΑΞΕ που είχαν αναπτυχθεί έως το 1970 και να τις ενοποιήσει στην εκλεκτική του προσέγγιση. Ο Dunning παρουσίασε το εκλεκτικό υπόδειγμα OLI για την κατηγοριοποίηση των προσδιοριστικών παραγόντων των ΑΞΕ. Ο Παπαδάκης (2007) παρατηρεί ότι το υπόδειγμα OLI συνενώνει όλες τις προϋπάρχουσες θεωρίες των ΑΞΕ και αποτελεί μια θεωρία διεθνοποίησης των επιχειρήσεων που γίνεται γενικά αποδεκτή.

Σύμφωνα με το υπόδειγμα OLI οι προσδιοριστικοί παράγοντες κατατάσσονται στις εξής κατηγορίες (Dunning, 1977, 1988a):

- Πλεονεκτήματα ιδιοκτησίας (Ownership – specific advantages), στην οποία περιλαμβάνονται τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της επιχείρησης που πραγματοποιεί ΑΞΕ σε μια ξένη χώρα. Τα πλεονεκτήματα αυτά αφορούν στην τεχνογνωσία που εφαρμόζει η ΠΕ, τη διοικητική δομή και οποιοδήποτε άλλο χαρακτηριστικό της επιχείρησης που καθορίζει τη μονοπωλιακή της δύναμη και την ανταγωνιστικότητα της.

- Πλεονεκτήματα τοποθεσίας (Location specific advantages), στην οποία περιλαμβάνονται παράγοντες που σχετίζονται με τα χαρακτηριστικά της χώρας υποδοχής ή προέλευσης όσον αφορά στη γεωγραφική της θέση και τα χαρακτηριστικά αυτής. Πρόκειται, επομένως, για μια κατηγορία στην οποία συμπεριλαμβάνονται παράγοντες όπως το χαμηλό εργατικό κόστος, η φορολογική πολιτική, οι παραγωγικές εισροές, τα αποθέματα ενέργειας κ.α.

- Πλεονεκτήματα εσωτερίκευσης (Internalization advantages), η οποία επικεντρώνεται στην εσωτερικοποίηση της αγοράς και στη μείωση του κόστους κατά την επέκταση στην αγορά αυτή. Η ΠΕ μπορεί να αποκομίσει τα πλεονεκτήματα αυτά εάν αξιοποιήσει αποτελεσματικά και εντός της εταιρείας τα πλεονεκτήματα ιδιοκτησίας. Μέσω των πλεονεκτημάτων εσωτερίκευσης η επιχείρηση που πραγματοποιεί τις ΑΞΕ μπορεί να μειώσει το κόστος διαπραγμάτευσης και το διοικητικό κόστος που σχετίζεται με το licencing.

Σύμφωνα με το υπόδειγμα OLI η επιχείρηση που πραγματοποιεί τις ΑΞΕ θα πρέπει να ακολουθήσει τα εξής βήματα (Dunning, 1988a):

- Αρχικά, είναι απαραίτητο να διαθέτει ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα σε σύγκριση με τις υπόλοιπες επιχειρήσεις που λειτουργούν στη χώρα υποδοχής ή σε σύγκριση με επιχειρήσεις που είναι πιθανό να εισέλθουν στην αγορά της χώρας αυτής.

- Η επιχείρηση που πραγματοποιεί ΑΞΕ θα πρέπει να αξιολογήσει τα πλεονεκτημά της και να εξετάσει εάν η διεθνοποίηση της μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω licencing ή franchising. Διαφορετικά, προτείνεται η ενδοεπιχειρησιακή ολοκλήρωση.

- Τέλος, εάν η επιχείρηση διαπιστώσει ότι στη χώρα υποδοχής υπάρχουν πλεονεκτήματα σχετικά με την παραγωγή, τότε προτείνεται να προχωρήσει σε ΑΞΕ.

Επιπρόσθετα, ο Dunning (1980) πραγματοποίησε εμπειρικούς ελέγχους και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το υπόδειγμα OLI μπορεί να εφαρμοστεί στις ΑΞΕ που πραγματοποιούν οι ΠΕ των ΗΠΑ σε 7 χώρες υποδοχής. Παρατηρήθηκε ότι οι προσδιορισμοί παράγοντες, όπως καθορίζονται από το υπόδειγμα OLI, επηρεάζουν τη γεωγραφική και την κλαδική κατανομή των ΑΞΕ.

Επίσης, η εκλεκτική προσέγγιση επαναπροσδιορίστηκε κατά τη δεκαετία του 1990, έτσι ώστε να λαμβάνονται υπόψη καπιταλιστικά χαρακτηριστικά κατά την αξιολόγηση των παραγόντων των ΑΞΕ. Κατά τον επαναπροσδιορισμό του

υποδείγματος κρίθηκε απαραίτητο να αξιολογούνται με μεγαλύτερη σαφήνεια τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα που σχετίζονται με τον τρόπο οργάνωσης των συναλλαγών των επιχειρήσεων, με την αυξανόμενη αλληλεπίδραση της αγοράς των ενδιάμεσων προϊόντων και με τη διεύρυνση του χαρτοφυλακίου των περιουσιακών στοιχείων των χωρών υποδοχής (Dunning, 1995).

Η συνεισφορά της εκλεκτικής προσέγγισης αποδεικνύεται από το γεγονός ότι σκοπεύει στην ενοποίηση των προσεγγίσεων για τα κίνητρα των ΑΞΕ που είχαν αναπτυχθεί μέχρι το 1970 και από το γεγονός ότι θεωρεί εξίσου σημαντικά με τη διεθνή επέκταση τα χαρακτηριστικά της χώρας υποδοχής (Dunning, 2000). Ο Dunning (1996, 1997a) υποστήριξε ακόμη ότι οι ΠΕ μεταφέρουν την τεχνολογία σε διεθνές επίπεδο μέσω της δημιουργίας ενός δικτύου θυγατρικών επιχειρήσεων, οι οποίες είναι διασκορπισμένες γεωγραφικά. Τέλος, ο Dunning (1998) παρατήρησε το παγκοσμίως μεταβαλλόμενο οικονομικό περιβάλλον και στη συνέχεια εξέτασε τις επιπτώσεις των μεταβολών αυτών στη μεταφορά των ΑΞΕ και στην επιχειρηματική δραστηριότητα των ΠΕ. Υποστήριξε ότι οι προσεγγίσεις για τις ΑΞΕ που είχαν παρουσιαστεί κατά τις δεκαετίες 1970 και 1980 θα έπρεπε να τροποποιηθούν καθώς δε λάμβαναν υπόψη χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων που μεταβάλλονταν.

Ωστόσο, το εκλεκτικό υπόδειγμα δέχθηκε κριτική από κάποιους ερευνητές. Το γεγονός ότι το υπόδειγμα περιελάμβανε πολλές μεταβλητές αποτέλεσε την κύρια αιτία άσκησης κριτικής προς τη συγκεκριμένη προσέγγιση. Ο Dunning (2001) υποστήριξε ότι συμπεριέλαβε πολλές μεταβλητές έτσι ώστε να εξεταστούν τα πολλαπλά και διαφορετικά κίνητρα που παρακινούν στην πραγματοποίηση ΑΞΕ. Επίσης, ο Kojima (1982) υποστήριξε ότι το εκλεκτικό υπόδειγμα μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο για την ερμηνεία των μικροοικονομικών φαινομένων.

Λόγω των επικρίσεων που δέχθηκε το εκλεκτικό υπόδειγμα, ο Dunning προχώρησε στην ανάπτυξη της προσέγγισης «Μονοπάτι Ανάπτυξης Επενδύσεων». Η προσέγγιση αυτή αποτέλεσε μια περισσότερο δυναμική παρουσίαση του εκλεκτικού υποδείγματος και βασίστηκε στην αρχή ότι οι εισροές και οι εκροές ΑΞΕ κάθε χώρας καθορίζονται συστηματικά από το επίπεδο ανάπτυξής της. Το Μονοπάτι Ανάπτυξης Επενδύσεων δε συγκαταλέγεται ωστόσο στις θεωρίες των ΑΞΕ, καθώς αναλύει τόσο τις ΑΞΕ όσο και τις ΠΕ και επίσης δε μελετά συγκεκριμένο οικονομικό φαινόμενο (Dunning 1988b, 1997b; Dunning & Narula, 1996).

3.1.3. Αναπτυξιακές θεωρίες

3.1.3.1. Η θεωρία του κύκλου ζωής των προϊόντων

Η θεωρία του κύκλου ζωής των προϊόντων (product – life cycle theory) βασίστηκε στην προσέγγιση του Vernon (1966, 1979), σύμφωνα με την οποία η ανάπτυξη και η παραγωγή νέων καταναλωτικών και βιομηχανικών προϊόντων ερμηνεύουν τις διεθνείς επενδύσεις των επιχειρήσεων.

Η ζωή ενός προϊόντος διαχωρίζεται σε τρία στάδια (Vernon, 1996):

- Τη δημιουργία νέου προϊόντος
- Την ωρίμανση του προϊόντος
- Την τυποποίηση του προϊόντος

Ο Vernon (1971) αποδέχθηκε το γεγονός ότι η θεωρία του κύκλου ζωής των προϊόντων δε λαμβάνει υπόψη σύνθετα κοινωνιολογικά, πολιτικά και ατομικά χαρακτηριστικά. Επίσης, η συγκεκριμένη θεωρία μπορεί να εφαρμοστεί μόνο στις αναπτυγμένες χώρες, καθώς υποστηρίζει ότι οι καινοτομίες δημιουργούνται σε χώρες με αναπτυγμένη βιομηχανία (Solomon, 1978).

3.1.3.2. Θεωρίες ΑΞΕ της Ιαπωνικής σχολής

Οι Kojima (1973, 1975) και Kojima και Ozawa (1985) υποστήριξαν ότι η πραγματοποίηση ΑΞΕ είναι απαραίτητη ώστε να γίνουν περισσότερο ανταγωνιστικές και αποδοτικές οι αγορές σε διεθνές επίπεδο. Σύμφωνα με την προσέγγιση τους οι ΠΕ πραγματοποιούν ΑΞΕ για την αναζήτηση νέων πόρων, εργατικού δυναμικού και νέων αγορών. Η συγκεκριμένη θεωρία βασίστηκε κυρίως στις ΑΞΕ της Ιαπωνίας. Ωστόσο, οι υπόλοιπες χώρες υποδοχής της Ασίας, όπως η Κίνα, η Ινδία, η Κορέα και η Ταϊβάν δεν αποτέλεσαν αντικείμενο της συγκεκριμένης προσέγγισης. Επιπρόσθετα, οι Kojima και Ozawa δεν έλαβαν υπόψη τους τύπους των ΑΞΕ, όπως τις οριζόντιες και κάθετες ΑΞΕ. Για την κάλυψη του συγκεκριμένου κενού ο Helpman (1984, 2004) ανέπτυξε ένα υπόδειγμα διεθνούς εμπορίου στο οποίο οι ΠΕ είχαν καθοριστικό ρόλο, διαχωρίζοντας τις ΑΞΕ σε οριζόντιες και κάθετες.

3.1.3.3. Θεωρία των 5 σταδίων

Η θεωρία των 5 σταδίων (Five stage of development theory) αναπτύχθηκε από το Dunning (1988a), ο οποίος μελέτησε την εισροή και των εκροή των ΑΞΕ βασιζόμενος στα στάδια ανάπτυξης μιας οικονομίας. Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη

προσέγγιση υπάρχουν 5 στάδια οικονομικής ανάπτυξης μιας χώρας, τα οποία επηρεάζουν την εισροή ΑΞΕ. Ειδικότερα, τα στάδια αυτά είναι τα εξής:

Στάδιο 1: Χαμηλές εισροές ΑΞΕ και εγχώριες επιχειρήσεις που δεν έχουν συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι των εκροών ΑΞΕ.

Στάδιο 2: Αυξημένες εισροές ΑΞΕ λόγω συγκριτικού πλεονεκτήματος, κυρίως λόγω του χαμηλού εργατικού κόστους, και αύξηση του βιοτικού επιπέδου.

Στάδιο 3: Αυξημένες εισροές ΑΞΕ, αλλά με παράλληλη αύξηση του κόστους εργασίας. Ο ανταγωνισμός με τις εγχώριες επιχειρήσεις ενισχύεται, οι οποίες αναπτύσσουν συγκριτικό πλεονέκτημα και οδηγούν στην αύξηση των εκροών ΑΞΕ.

Στάδιο 4: Αυξημένες εκροές ΑΞΕ με σκοπό την αναζήτηση αγορών με χαμηλό κόστος εργασίας.

Στάδιο 5: Οι εισροές και οι εκροές ΑΞΕ ισορροπούν.

Επομένως, σύμφωνα με τη συγκεκριμένη προσέγγιση οι ΑΞΕ της χώρας υποδοχής καθορίζεται από το επίπεδο ανάπτυξής της. Η μεταβολή των συνθηκών της χώρας υποδοχής επηρεάζει και στις εισροές και εκροές ΑΞΕ. Ειδικότερα, οι χώρες που συγκαταλέγονται στο πρώτο στάδιο, σύμφωνα με την προσέγγιση, είναι φτωχές και έχουν περιορισμένες εισροές και εκροές ΑΞΕ. Οι χώρες του δεύτερου σταδίου έχουν υψηλότερο επίπεδο ανάπτυξης, προσελκύουν περισσότερες ΑΞΕ αλλά πραγματοποιούν περιορισμένες επενδύσεις. Συνεπώς, το ισοζύγιο των ΑΞΕ είναι αρνητικό. Στα στάδια 3 έως 5 οι χώρες χαρακτηρίζονται από υψηλότερο επίπεδο ανάπτυξης, βελτιωμένες υποδομές και ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα (Dunning & Narula, 1996). Η θεωρία των 5 σταδίων αναφέρεται επίσης και ως θεωρία του αναπτυξιακού κύκλου των επενδύσεων (Investment development cycle path).

3.1.4. Πρόσφατες θεωρίες των ΑΞΕ

3.1.4.1. Το μοντέλο U

Το μοντέλο U ή μοντέλο της Uppsala (U model) αναπτύχθηκε από τους Johanson και Vahlne (1977). Σύμφωνα με το μοντέλο διεθνοποίησης U, οι ΠΕ μετακινούνται σε απομακρυσμένες χώρες υπό την προϋπόθεση ότι έχουν καθιερωθεί σε αγορές που είναι κοντά στη χώρα προέλευσης. Επίσης, υπόθεση του μοντέλου είναι ότι όσο περισσότερες πληροφορίες έχει αποκτήσει μια ΠΕ για μια συγκεκριμένη αγορά, τόσο αυστηρότερη θα είναι η προστασία των δικαιωμάτων δέσμευσης ιδιοκτησίας κατά την εγκατάσταση. Επομένως, η γνώση μιας ΠΕ και η δέσμευση της σε μια αγορά καθορίζουν την πορεία της στα πλαίσια της διεθνοποίησης.

3.1.4.2. Η προσέγγιση του δικτύου.

Ο Hosseini (2005), βασιζόμενος στο μοντέλο U, ανέπτυξε την προσέγγιση του δικτύου (network approach) σύμφωνα με την οποία όσο ευκολότερη είναι η απόκτηση πληροφοριών για την αγορά – στόχο για τους ξένους επενδυτές τόσο ευκολότερη είναι η απόφαση για την πραγματοποίηση των ΑΞΕ. Επομένως, ο Hosseini επικεντρώνεται στη συμπεριφορική χρηματοοικονομική υποστηρίζοντας ότι οι ΠΕ απαρτίζονται από ανθρώπινο δυναμικό που συμπεριφέρεται ορθολογικά.

3.1.4.3. Το πρότυπο IR

Το πρότυπο IR (IR paradigm) αναφέρεται στην παγκόσμια ενσωμάτωση (global integration ή I) και στην τοπική ανταπόκριση (local responsiveness ή R). Σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή οι συμμετέχοντες στην παγκόσμια αγορά ανταγωνίζονται σε δύο διαστάσεις. Η πρώτη διάσταση, δηλαδή η παγκόσμια ενσωμάτωση, αναφέρεται στο συντονισμό των δραστηριοτήτων μεταξύ των χωρών προσπαθώντας να δημιουργήσουν ένα αποτελεσματικό δίκτυο και να μεγιστοποιήσουν τα κέρδη τους. Η δεύτερη διάσταση, δηλαδή η τοπική ανταπόκριση, αναφέρεται στην κάλυψη των αναγκών της εγχώριας αγοράς (Prahalad & Doz, 1987).

3.2. Ταξινόμηση των θεωριών ΑΞΕ ως προς τις αγορές

Οι θεωρίες των ΑΞΕ μπορούν να ταξινομηθούν σε θεωρίες που βασίζονται σε τέλειες αγορές και σε θεωρίες που βασίζονται σε ατελείς αγορές.

3.2.1. Θεωρίες των ατελειών των αγορών

Η θεωρία των ατελειών της αγοράς βασίζεται στην παραδοχή ότι οι ατέλειες αυτές επιτρέπουν την αποκομιδή οφελών από επιχειρήσεις που επενδύουν στο εξωτερικό. Η παραδοχή αυτή έγινε αποδεκτή από ερευνητές, όπως οι Graham και Krugman (1989), οι οποίοι παρατήρησαν ότι το πλεονέκτημα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων ως προς τη χρήση τεχνολογίας σε σύγκριση με τις αντίστοιχες εταιρείες των ΗΠΑ οδήγησε στην πραγματοποίηση ΑΞΕ μεταξύ των δύο περιφερειών. Ωστόσο, η προσέγγιση των ατελειών της αγοράς δεν έγινε αποδεκτή από τους Robock και Simmond (1983), οι οποίοι υποστήριζαν ότι οι επιχειρήσεις που έχουν κάποιο πλεονέκτημα έναντι επιχειρήσεων σε άλλες χώρες δε θα προβούν σε ΑΞΕ καθώς μπορούν να επωφεληθούν από το πλεονέκτημα αυτό μέσω των εξαγωγών ή των αδειοδοτήσεων.

Οι προσεγγίσεις που βασίστηκαν στις ατελείς αγορές είναι οι θεωρίες των Hymer (1976), Kindleberger (1969), Caves (1971), καθώς και οι προσεγγίσεις που ανέπτυξαν οι Dunning (1988a, 1995, 1996), Vernon (1966, 1979), Buckley και Casson (1976).

3.2.2. Θεωρίες των τέλειων αγορών

Η θεωρία τέλειων αγορών αποτέλεσε την αρχική προσέγγιση των κινήτρων για ΑΞΕ. Προτάθηκε από το MacDougall (1960) και εν συνέχεια από τον Kemp (1964), οι οποίοι υπέθεσαν ότι οι διεθνείς αγορές είναι τέλειες και εξασφαλίζουν πλήρη ανταγωνισμό. Σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή, όταν μεταξύ δύο χωρών υπάρχει ίση οριακή παραγωγικότητα τότε οι επιχειρήσεις των δύο οικονομιών θα μπορούν να μετακινούν ελεύθερα κεφάλαιο μεταξύ της χώρας προέλευσης και της χώρας υποδοχής. Επίσης, υποστήριζαν ότι μετά τη μεταφορά κεφαλαίου το εθνικό εισόδημα κάθε μιας χώρας θα παρέμενε σταθερό καθώς μακροπρόθεσμα η χώρα που πραγματοποιεί ΑΞΕ εισπράττει μεγαλύτερο εισόδημα από τις επενδύσεις της στο εξωτερικό. Ωστόσο, η θεωρία αυτή απορρίφθηκε από τους Kindleberger (1969) και Hymer (1976), οι οποίοι, όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη ενότητα, υποστήριζαν ότι οι ΑΞΕ πραγματοποιούνται λόγω των ατελειών μεταξύ των αγορών. Η

προσέγγιση που βασίστηκε στις τέλει αγορές είναι το υπόδειγμα των Heckscher – Ohlin (Heckscher, 1919; Ohlin, 1933), σύμφωνα με το οποίο μια επιχείρηση επιλέγει μπορεί να επιλέξει τους συνδυασμούς των παραγωγικών συντελεστών για να παράξει μια ποσότητα κεφαλαίου.

Συνοπτικά, οι βασικές προσεγγίσεις των ΑΞΕ παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 2: Σύνοψη βασικών θεωρητικών προσεγγίσεων των ΑΞΕ

Υποστηρικτές	Προσέγγιση	Βασικά στοιχεία θεωρίας
Hymer (1976), Kindleberger (1969)	ΠΕ και ατέλειες αγορών, FSA	Ανταγωνιστικότητα και διεθνοποίηση των ΠΕ
Knickerbocker (1973), Vernon (1966), Graham και Krugman (1989)	Ολιγοπώλια και ΑΞΕ	Ολιγοπολιστικές αγορές και στρατηγικές των ΑΞΕ
Aliber (1970, 1971)	Θεωρία της κεφαλαιαγοράς	Κεφαλαιοποίηση αγοράς, νόμισμα χώρας
Buckley & Casson (1976)	Εσωτερικοποίηση	ΠΕ, οριζόντες και κάθετες ΑΞΕ
Kojima (1973, 1975), Kojima & Ozawa (1985)	Ιαπωνική σχολή	Οικονομική ανάπτυξη μέσω εισερχόμενων ΑΞΕ
Dunning (1977, 1980, 1988a)	Εκλεκτικό υπόδειγμα	Καθοριστικοί παράγοντες των ΑΞΕ ως προς τη χώρα και την επιχείρηση
Dunning & Narula, 1996 Dunning (1988a)	Θεωρία των 5 σταδίων	Ταξινόμηση των χωρών σύμφωνα με το ισοζύγιο των ΑΞΕ
Porter (1985, 1990)	Ανταγωνιστικό πλεονέκτημα	Ανταγωνιστικότητα χωρών και ΠΕ
Vernon (1966, 1979)	Θεωρία του κύκλου ζωής των προϊόντων	Επίδραση της τεχνολογίας και του κύκλου ζωής του προϊόντος στη διεθνή οικονομική ανάπτυξη
Froot & Stein (1991), Blonigen (1997)	Συναλλαγματικών ισοτιμιών	Υποτίμηση εγχώριου νομίσματος, επιτόκιο

(συνέχεια του πίνακα 2)

Υποστηρικτές	Προσέγγιση	Βασικά στοιχεία θεωρίας
Wilhems & Witter (1998)	Θεσμική προσέγγιση	Το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της χώρας οφείλεται στα θεσμικά όργανα
Krugman (1991)	Νέας οικονομικής γεωγραφίας	Clusters, πρόσβαση σε αγορές, κόστος παραγωγής
Easton & Tamura (1994)	Βαρύτητα των ΑΞΕ	Απόσταση, μέγεθος αγοράς, εμπορικά εμπόδια

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο Η ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΤΩΝ ΑΞΕ

Τις τελευταίες δεκαετίες η διεθνής ροή κεφαλαίων έχει αποτελεί αντικείμενο εμπειρικών μελετών. Ειδικότερα, έχουν διερευνηθεί εμπειρικά οι προσδιοριστικοί παράγοντες των ΑΞΕ και οι πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις των εισροών στη χώρα υποδοχής, λαμβάνοντας υπόψη σημαντικά οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά γεγονότα. Επίσης, οι εμπειρικές μελέτες έχουν επικεντρωθεί σε διαφορετικές γεωγραφικές περιφέρειες, διαφορετικά δείγματα εξεταζόμενων χωρών και διαφορετικές χρονικές περιόδους, χρησιμοποιώντας κατάλληλες οικονομετρικές μεθόδους. Έχει παρατηρηθεί ότι οι εμπειρικές μελέτες κάθε περιόδου επηρεάζονται από τις οικονομικές θεωρίες, οι οποίες αλλάζουν τον προσανατολισμό των ερευνών προς συγκεκριμένες κατευθύνσεις, όπως προς συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές (Kechagia & Metaxas, 2018). Επομένως, στο παρόν κεφάλαιο πραγματοποιείται βιβλιογραφική ανασκόπηση των εμπειρικών μελετών που επικεντρώθηκαν στις εισροές ΑΞΕ.

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται τα αποτελέσματα εμπειρικών μελετών των ΑΞΕ που έχουν δημοσιευθεί από το 1960 έως το 2018. Η παρουσίαση των μελετών χωρίζεται σε 4 χρονικές περιόδους: 1960 – 1973, 1974 – 1989, 1990 – 2004, 2005 – 2018. Η πρώτη περίοδος (1960 – 1973) περιλαμβάνει εμπειρικές μελέτες που πραγματοποιήθηκαν μετά το Β' Παγκόσμιο πόλεμο. Πρόκειται για μια περίοδο κατά την οποία σημειώθηκαν σημαντικά πολιτικά και οικονομικά γεγονότα, όπως ο Ψυχρός Πόλεμος, η ίδρυση της ΕΟΚ και η Πετρελαϊκή Κρίση. Η δεύτερη περίοδος (1974 – 1989) περιλαμβάνει τα οικονομικά προβλήματα που δημιουργήθηκαν από το εμπάργκο που έθεσε ο ΟΡΕC, την πτώση του τείχους του Βερολίνου και την επανένωση της Γερμανίας. Η τρίτη περίοδος (1990 – 2014) περιλαμβάνει την πτώση του κομμουνισμού, την επέκταση της ΕΕ, τον πόλεμο του Κόλπου και τους εμφύλιους πολέμους στα Βαλκάνια. Τέλος, η τελευταία περίοδος (2005 – 2018) περιλαμβάνει τον πόλεμο της Λωρίδας της Γάζας και την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2007 – 2008.

4.1. Εμπειρικές μελέτες της περιόδου 1960 – 1973

Η πρώτη εξεταζόμενη περίοδος χαρακτηρίζεται από παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη, αύξηση της μαζικής παραγωγής και τη δημιουργία δυοπωλίου μεταξύ των ΗΠΑ και της Σοβιετικής Ένωσης. Κατά τη διάρκεια της περιόδου 1960 – 1973 παρατηρήθηκε οικονομική μεγέθυνση και ως εκ τούτου οι περισσότερες εμπειρικές μελέτες της περιόδου επικεντρώθηκαν στη μελέτη της συσχέτισης των ΑΞΕ και της οικονομικής μεγέθυνσης, του ΑΕΠ και της παραγωγικότητας.

Ειδικότερα, ο Griffin (1968) διερεύνησε την επίδραση της εισροής ξένων κεφαλαίων στην οικονομική μεγέθυνση της Κολομβίας για την περίοδο 1950 – 1963 και παρατήρησε ότι η εισροή ξένων κεφαλαίων επιφέρει μείωση της εγχώριας αποταμίευσης. Σε επόμενη έρευνα του ο Griffin (1970) μελέτησε τη συσχέτιση ανάμεσα στην εισροή ξένων κεφαλαίων, την εγχώρια αποταμίευση και την οικονομική ανάπτυξη σε 32 χώρες από το 1962 έως το 1968 και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η μείωση των εισερχόμενων ξένων κεφαλαίων επιφέρει αύξηση τόσο στην εγχώρια αποταμίευση όσο και στις εξαγωγές.

Ο Pasmazoglou (1972) μελέτησε τη σχέση ανάμεσα στην οικονομική μεγέθυνση, τις επενδύσεις και την αποταμίευση σε 43 χώρες για την περίοδο 1957 – 1968 και παρατήρησε ότι οι επενδύσεις καθορίζονται από το ΑΕΠ της χώρας υποδοχής. Οι Christian και Pagoulatos (1973) διερεύνησαν το ρόλο των εγχώριων αγορών 60 χωρών στην προσέλκυση ξένων κεφαλαίων κατά την περίοδο 1962 – 1966. Οι ερευνητές κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι ο χαμηλός βαθμός οικονομικής απελευθέρωσης αποτελεί εμπόδιο στην προσέλκυση ξένων κεφαλαίων και στην επίτευξη οικονομικής μεγέθυνσης.

Ο Kim (1972) χρησιμοποίησε OLS και εξέτασε την επίδραση των εισροών ξένων κεφαλαίων στην επίτευξη οικονομικής μεγέθυνσης στην Κορέα κατά την περίοδο 1957 – 1966. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, η Κορέα είναι σημαντικό να διατηρεί υψηλά επίπεδα εξαγωγών, εισροών ξένων κεφαλαίων και φορολογικών εσόδων ώστε να επιτύχει οικονομική μεγέθυνση. Ο Krainer (1967) μελέτησε την επίδραση της επάρκειας φυσικών πόρων στις εισροές ΑΞΕ και της εκβιομηχανοποίησης στην εισροή ιδιωτικών ροών κεφαλαίου και στην εγχώρια οικονομική δραστηριότητα. Η έρευνα επικεντρώθηκε στις εισροές κεφαλαίων στο Ηνωμένο Βασίλειο για την περίοδο 1952 – 1962 και στις ΗΠΑ για την περίοδο 1950 – 1963. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας και στις δύο χώρες οι εισροές ΑΞΕ καθορίζονται από την εκβιομηχανοποίηση και την παραγωγική ικανότητα.

Ο Weisskopf (1972a) χρησιμοποιώντας OLS διερεύνησε την επίδραση των εισροών ξένων κεφαλαίων στην εγχώρια αποταμίευση 44 χωρών για την περίοδο 1953 – 1966. Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι εισροές ξένων κεφαλαίων έχουν αρνητική επίδραση στην εγχώρια αποταμίευση, ενώ σε πολλές από τις εξεταζόμενες χώρες οι ΑΞΕ υποκαθιστούν πλήρως την εγχώρια αποταμίευση. Αντίστοιχα, ο Weisskopf (1972b) εξετάζοντας τις ίδιες χώρες και την ίδια χρονική περίοδο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι εμπορικοί φραγμοί δεν αποτελούν εμπόδιο στην επίτευξη οικονομικής μεγέθυνσης.

Ο Scaperlanda (1967) μελέτησε το ρόλο της ίδρυσης της ΕΟΚ στην κατανομή των ροών κεφαλαίου σε χώρες της δυτικής Ευρώπης για την περίοδο 1951 – 1964 και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η ίδρυση της ΕΟΚ δεν επηρέασε την κατανομή των διεθνών ροών κεφαλαίου. Αντίθετα, ο Schmitz (1970), βασιζόμενος στην έρευνα του Scaperlanda (1967), πραγματοποίησε OLS για να διερευνήσει την επίδραση της επιβολής εμπορικών δασμών στη μεταφορά ΑΞΕ από τις ΗΠΑ προς την ΕΟΚ και της ΕFTA για την περίοδο 1951 – 1967 και παρατήρησε ότι η ίδρυση της ΕΟΚ επηρέασε σημαντικά την τοποθέτηση ΑΞΕ από τις ΗΠΑ, μειώνοντας σημαντικά τις εισροές τόσο στις χώρες της ΕΟΚ όσο και στις χώρες της ΕFTA.

Αντίστοιχα, ο D' Arge (1969) διερεύνησε την επίδραση της θέσπισης εμπορικών συμφωνιών στη διεθνή κατανομή πόρων και κεφαλαίων κατά την περίοδο 1951 – 1965. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας και σε αντίθεση με τα ευρήματα του Schmitz (1970), η θέσπιση των ΕFTA συνέβαλε σημαντικά στην προσέλκυση ΑΞΕ από τις ΗΠΑ. Ωστόσο, η ίδρυση της ΕΟΚ δεν επηρέασε σημαντικά τις εισροές ΑΞΕ από τις ΗΠΑ.

Οι Scaperlanda και Mauer (1969) εφήρμοσε OLS για να διερευνήσει τους καθοριστικούς παράγοντες των ΑΞΕ στις ΗΠΑ για την περίοδο 1952 – 1966 και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το μέγεθος της αγοράς αποτελεί τον περισσότερο καθοριστικό παράγοντα των ΑΞΕ. Αντίστοιχα, ο Kwack (1972) επίσης χρησιμοποίησε OLS και εξέτασε τους καθοριστικούς παράγοντες των ΑΞΕ σε δείγμα 4 χωρών για την περίοδο 1960 – 1967 και υποστήριξε ότι οι εισροές ΑΞΕ επηρεάζονται κυρίως από το επιτόκιο και το απόθεμα των ΑΞΕ. Οι καθοριστικοί παράγοντες των ΑΞΕ μελετήθηκαν και από τους Branson και Hill (1971). Το δείγμα της έρευνας καθορίστηκε σε 6 χώρες του ΟΟΣΑ και στην περίοδο 1960 – 1969. Παρατηρήθηκε ότι τα επιτόκια, η ταχύτητα κυκλοφορίας του χρήματος και το εμπορικό ισοζύγιο αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες των εισροών ΑΞΕ.

Τέλος, όσον αφορά στις εξαγωγές και στο εμπορικό ισοζύγιο, ο Healey (1973) μελέτησε τις εισροές ξένων κεφαλαίων σε 8 χώρες κατά την περίοδο 1950 – 1969 και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι υπάρχει μικρή συσχέτιση μεταξύ των εξαγωγών και της οικονομικής μεγέθυνσης. Αντίστοιχα, ο Erbe (1970) μελέτησε τη μεταφορά ιδιωτικών ροών κεφαλαίου στη Γερμανία από το 1955 έως το 1969 και παρατήρησε ότι η εισροή κεφαλαίου δεν επιδρά σημαντικά στο εμπορικό ισοζύγιο. Προσέθεσε επίσης ότι το ισοζύγιο των ροών κεφαλαίου επιδρά αντίστροφα στο εμπορικό ισοζύγιο και θετικά στη διαμόρφωση των επιτοκίων μεταξύ της Γερμανίας και των Ευρωπαϊκών χωρών.

Συνοπτικά, στον πίνακα 3 παρουσιάζονται οι εξαρτημένες και ανεξάρτητες μεταβλητές των εμπειρικών μελετών της πρώτης περιόδου, καθώς και οι βάσεις δεδομένων (ή οι δείκτες) που χρησιμοποιήθηκαν.

Πίνακας 3: Εμπειρικές μελέτες των ΑΞΕ της περιόδου 1960 – 1973

Συγγραφείς	Εξαρτημένη μεταβλητή	Ανεξάρτητες μεταβλητές	Βάση δεδομένων
Krainer (1967)	ΑΞΕ	Παραγωγική ικανότητα	Bank of England, US. Department of Commerce
Scaperlanda (1967)	ΑΞΕ από τις ΗΠΑ	ΑΞΕ από τις χώρες υποδοχής	US Survey of Current Business
Griffin (1968)	ΑΕΠ	ΑΞΕ	ECLA, Banco de la República
Scaperlanda & Mauer (1969)	ΑΞΕ	ΑΕΠ, εξαγωγές, οικονομική μεγέθυνση	US Department of Commerce
D' Arge (1969)	ΑΞΕ	Κέρδη από τις ΑΞΕ	IMF, United States Dept. of Commerce
Schmitz (1970)	ΑΞΕ	Κέρδη από τις ΑΞΕ	United States Office of Business Economics
Griffin (1970)	ΑΕΠ	Ξένες αποταμιεύσεις	UN
Erbe (1970)	ΑΞΕ	Εμπορικό ισοζύγιο, επιτόκια	Bundesbank

(συνέχεια του πίνακα 3)

Συγγραφείς	Εξαρτημένη μεταβλητή	Ανεξάρτητες μεταβλητές	Βάση δεδομένων
Branson & Hill (1971)	ΑΞΕ	Εμπορικό ισοζύγιο, επιτόκιο, κυκλοφοριακή ταχύτητα του χρήματος	ΟΟΣΑ
Weisskopf (1972a)	Εγχώρια αποταμίευση	ΑΕΠ, ΑΞΕ, εξαγωγές	UN
Weisskopf (1972b)	Ακαθάριστες επενδύσεις	ΑΕΠ, ΑΞΕ, εξαγωγές	UN
Kwack (1972)	Κέρδη από τις ΑΞΕ	Τιμή προϊόντος, κόστος εργασίας, επίπεδο παραγωγής, φορολογικοί συντελεστές, πάγια και κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	US Department of Commerce, UN, Bank of Japan, UK Central Statistical Office
Pesmazoglou (1972)	ΑΕΠ	Εγχώρια αποταμίευση, ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου, ισοζύγιο πληρωμών	ΟΟΣΑ, UN, IMF
Kim (1972)	Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	Ιδιωτικός και δημόσιος σχηματισμός κεφαλαίου	Bank of Korea
Christian & Pagoulatos (1973)	ΑΕΠ, ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	ΑΞΕ	IMF
Healey (1973)	ΑΕΠ	Εξαγωγές, απελευθέρωση εμπορίου	IBRD, ΟΟΣΑ, UNCTAD

4.2. Εμπειρικές μελέτες της περιόδου 1974 – 1989

Η δεύτερη εξεταζόμενη περίοδος (1974 – 1989) χαρακτηρίζεται από σοβαρή ενεργειακή κρίση, η οποία επέφερε σημαντικά οικονομικά προβλήματα σε παγκόσμιο επίπεδο. Κατά την περίοδο αυτή, η πλειονότητα των εμπειρικών ερευνών επικεντρώθηκαν στη συσχέτιση μεταξύ των ΑΞΕ και της οικονομικής μεγέθυνσης, καθώς επίσης και στη σχέση των ΑΞΕ και των χαρακτηριστικών των αγορών και των ΠΕ. Επιπρόσθετα, πολλές μελέτες επικεντρώθηκαν στη διερεύνηση των καθοριστικών παραγόντων των ΑΞΕ.

Συγκεκριμένα, ο Stoneman (1975) μελέτησε την επίδραση των ΑΞΕ στην επίτευξη οικονομικής μεγέθυνσης στις αναπτυσσόμενες χώρες από το 1945 – 1970 και παρατήρησε ότι η Επίσημη Αναπτυξιακή Βοήθεια και η εγχώρια αποταμίευση συμβάλλουν στην οικονομική μεγέθυνση. Ωστόσο, παρατήρησε ότι οι εισροές ΑΞΕ καθυστερούν την οικονομική μεγέθυνση.

Σε αντίθετα αποτελέσματα κατέληξε η έρευνα του Rothgeb (1988), ο οποίος διερεύνησε τον τομέα της παραγωγής ως καθοριστικό παράγοντα των ΑΞΕ στην Αφρική και στη Λατινική Αμερική από το 1967 έως το 1978. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας υπάρχει θετική συσχέτιση ανάμεσα στις εισροές ΑΞΕ και στην οικονομική μεγέθυνση, κυρίως όσον αφορά στις κατασκευές, στις μεταφορές και στις τηλεπικοινωνίες. Αντίθετα, δεν παρατήρησε επίδραση των εισροών ΑΞΕ στον εξορυκτικό κλάδο. Ομοίως, ο Rothgeb (1984) μελέτησε τις εισροές ΑΞΕ στον εξορυκτικό και στον κατασκευαστικό κλάδο 62 χωρών από το 1967 έως το 1978. Η μελέτη κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι εισροές ΑΞΕ έχουν θετική επίδραση τόσο στον κατασκευαστικό όσο και στον εξορυκτικό κλάδο των εξεταζόμενων χωρών.

Ο Culem (1988) χρησιμοποίησε OLS και GLS για να διερευνήσει τους καθοριστικούς παράγοντες τοποθεσίας των ΑΞΕ σε 6 ευρωπαϊκές χώρες κατά την περίοδο 1969 – 1982. Παρατηρήθηκε ότι το μέγεθος της αγοράς, ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ και οι εμπορικοί φραγμοί αποτελούν τους περισσότερο σημαντικούς παράγοντες τοποθεσίας κατά την προσέλκυση των ΑΞΕ. Ωστόσο, υποστήριξε ότι το μέγεθος της αγοράς των ευρωπαϊκών χωρών δεν αποτελεί καθοριστικό παράγοντα στην προσέλκυση ΑΞΕ από τις ΗΠΑ.

Οι Kouri και Porter (1974) εφάρμοσαν OLS για να διερευνήσουν τη διεθνή ροή κεφαλαίων σε 4 χώρες από το 1960 έως το 1970 και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι εισοδηματικές μεταβολές επηρεάζουν τις εισροές ξένων κεφαλαίων. Επίσης, υποστήριξαν ότι οι εισροές ξένων κεφαλαίων προσαρμόζονται στις νομισματικές

πολιτικές των χωρών υποδοχής. Ωστόσο, ο Kouri (1975) χρησιμοποίησε OLS για να μελετήσει την επίδραση της νομισματικής πολιτικής της Γερμανίας στις εισροές ΑΞΕ κατά την περίοδο 1960 – 1970 και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η νομισματική πολιτική αντισταθμίζει σημαντικά την εισροή ΑΞΕ.

Οι Blomström και Persson (1983) χρησιμοποιώντας OLS παρατήρησαν ότι το 1970 η παραγωγικότητα στο Μεξικό σχετιζόταν θετικά με την εισροή ΑΞΕ και την παρουσία ΠΕ. Ωστόσο, σε επόμενη έρευνά του ο Blomström (1986) χρησιμοποιώντας OLS παρατήρησε ότι κατά την περίοδο 1965 – 1970 η εισροή ΑΞΕ στο Μεξικό επέφερε αλλαγές στη δομή της εγχώριας αγοράς. Ειδικότερα, υποστήριξε ότι οι ΠΕ συνέβαλαν στη συγκέντρωση της αγοράς αυξάνοντας τους φραγμούς εισόδου των εγχώριων επιχειρήσεων και εντείνοντας τον ανταγωνισμό.

Οι προσδιοριστικοί παράγοντες των ΑΞΕ μελετήθηκαν και από το Santiago (1987), ο οποίος, εξετάζοντας το κόστος εργασίας και τις εξαγωγές, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το κόστος εργασίας δεν αποτελεί καθοριστικό παράγοντα των εισροών ΑΞΕ στο Πουέρτο Ρίκο το 1979. Οι εξαγωγές ως προσδιοριστικός παράγοντας των ΑΞΕ εξετάστηκαν και από το Smits (1988) ο οποίος, εφαρμόζοντας OLS παρατήρησε σημαντική συσχέτιση ανάμεσα στις εξαγωγές, το ΑΕΠ και το απόθεμα ΑΞΕ σε 30 χώρες το 1978.

Οι Kharas και Levinsohn (1988) εφήρμοσαν 2SLS για να μελετήσουν το πρόβλημα χρέους των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών λαμβάνοντας υπόψη τη ξένη χρηματοδότηση, την εισροή κεφαλαίων και το δανεισμό σε δείγμα 26 χωρών από το 1961 – 1981. Κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η αύξηση της εγχώριας αποταμίευσης σχετίζεται θετικά με τη βελτίωση της πιστοληπτικής ικανότητας και την προσέλκυση ξένων κεφαλαίων. Τέλος, ο Feldstein (1983) χρησιμοποιώντας OLS μελέτησε τη σχέση ανάμεσα στην εγχώρια αποταμίευση και στη διεθνή ροή κεφαλαίων σε 17 χώρες κατά την περίοδο 1960 – 1979. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, η μακροχρόνια αύξηση της εγχώριας αποταμίευσης συσχετίζεται με την αύξηση των εγχώριων επενδύσεων και την προσέλκυση ξένων κεφαλαίων.

Ειδικότερα, οι μεταβλητές και οι βάσεις δεδομένων που χρησιμοποιήθηκαν από τις εμπειρικές μελέτες της συγκεκριμένης περιόδου παρουσιάζονται στον πίνακα 4.

Πίνακας 4: Εμπειρικές μελέτες της περιόδου 1974 – 1989

Συγγραφείς	Εξαρτημένη μεταβλητή	Ανεξάρτητες μεταβλητές	Βάση δεδομένων
Kouri & Porter (1974)	Ιδιωτικές ΑΞΕ	Εισόδημα από το εξωτερικό, ισοζύγιο πληρωμών, συναλλαγματική ισοτιμία	IMF, Bundesbank, ΟΟΣΑ, IFS
Stoneman (1975)	Οικονομική μεγέθυνση	ΑΞΕ, απόθεμα ΑΞΕ, αναπτυξιακή βοήθεια	IMF Yearbooks, ΟΟΣΑ, UN, IBRD
Kouri (1975)	ΑΞΕ	Επιτόκιο, απόθεμα πλούτου, εισόδημα από το εξωτερικό, συναλλαγματική ισοτιμία	Deutsche Bundesbank, IFS
Feldstein (1983)	ΑΞΕ, ΑΕΠ	Εγχώρια αποταμίευση, επενδύσεις	ΟΟΣΑ
Blomström & Persson (1983)	Προστιθέμενη αξία ανά εργαζόμενο	Σύνολο ενεργητικού, συνολική παραγωγή, εργατικό δυναμικό σε ξένης ιδιοκτησίας επιχειρήσεις	Mexican 1970 Census of Manufactures
Rothgeb (1984)	Εξωτερικό χρέος	ΑΞΕ ανά τομέα, ΑΕΠ, πληθυσμός, ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	Παγκόσμια Τράπεζα, ΟΟΣΑ, UN
Blomström (1986)	Συγκέντρωση αγοράς	Μέγεθος αγοράς, παρουσία ξένων επιχειρήσεων, ακαθάριστη παραγωγή	Mexican 1965 & 1970 Censuses of Manufactures, Direction de Estadistica de la Secretaria de Industria y Comercio in Mexico.
Santiago (1987)	ΑΞΕ	Συγκέντρωση αγοράς, μέγεθος επιχειρήσεων, παραγωγικότητα	US Bureau of the Census, US Department of Commerce, EDA
Culem (1988)	ΑΞΕ	ΑΕΠ, δασμολογικά εμπόδια, κόστος εργασίας	US Department of Commerce, Ministre de l'Economie et des Finances, UK Government Statistical Service, De Nederlandsche Bank N.V.,

(συνέχεια του πίνακα 4)

Συγγραφείς	Εξαρτημένη μεταβλητή	Ανεξάρτητες μεταβλητές	Βάση δεδομένων
Kharas & Levinsohn (1988)	Συνολική κατανάλωση	ΑΞΕ, εισόδημα	Παγκόσμια Τράπεζα
Rothgeb (1988)	ΑΕΠ	Απόθεμα ΑΞΕ	Παγκόσμια Τράπεζα, ΟΟΣΑ, UN
Smits (1988)	Εξαγωγές	Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα, πληθυσμός, απόθεμα ΑΞΕ	UNCTC, ΟΟΣΑ, IBRD

4.3. Εμπειρικές μελέτες της περιόδου 1990 - 2004

Η τρίτη εξεταζόμενη περίοδος (1990 – 2004) χαρακτηρίζεται από την έναρξη του Πολέμου του Κόλπου (1990 – 1991) και την επέκταση της ΕΕ. Οι εμπειρικές μελέτες της τρίτης περιόδου επικεντρώνονται κυρίως στην προστασία του περιβάλλοντος και στην προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των χωρών. Επίσης, οι περισσότερες από τις μελέτες εξετάζουν τη σχέση των ΑΞΕ και της οικονομικής μεγέθυνσης, καθώς και τους προσδιοριστικούς παράγοντες των ΑΞΕ.

Ειδικότερα, οι Borensztein et al (1998) χρησιμοποιώντας 2SLS και 3SLS παρατήρησαν ότι σε 69 χώρες κατά την περίοδο 1970 – 1989 οι ΑΞΕ σχετίζονται θετικά με τη μεταφορά τεχνολογίας συνεισφέροντας περισσότερο στην επίτευξη οικονομικής μεγέθυνσης σε σύγκριση με τις εγχώριες επενδύσεις. Ωστόσο, οι ερευνητές υποστήριξαν ότι οι ΑΞΕ συμβάλλουν στην οικονομική μεγέθυνση μόνο όταν η απορροφητική ικανότητα του εγχώριου ανθρώπινου κεφαλαίου είναι ικανοποιητική.

Ομοίως, οι Sadik και Bolbol (2001) χρησιμοποιώντας OLS παρατήρησαν ότι σε 6 Αραβικές χώρες για την περίοδο 1978 – 1998 οι ΑΞΕ επιδρούν θετικά τόσο στην οικονομική μεγέθυνση όσο και στις εγχώριες επενδύσεις. Επίσης, οι Agiomirgianakis et al (2003) παρατήρησαν ότι το ΑΕΠ και το κ.κ. ΑΕΠ έχουν θετική επίδραση στις εισροές ΑΞΕ σε 20 χώρες του ΟΟΣΑ για την περίοδο 1975 – 1997.

Οι Bengoa και Sanchez – Robles (2003) διερεύνησαν τη συσχέτιση ανάμεσα στις ΑΞΕ, την οικονομική μεγέθυνση και την οικονομική απελευθέρωση σε 18 χώρες της Λατινικής Αμερικής για την περίοδο 1970 – 1999. Η μελέτη κατέληξε στο συμπέρασμα ότι υπάρχει θετική συσχέτιση ανάμεσα στην οικονομική απελευθέρωση και τις ΑΞΕ, καθώς και μεταξύ των ΑΞΕ και της οικονομικής μεγέθυνσης. Όσον αφορά στους προσδιοριστικούς παράγοντες των ΑΞΕ, οι ερευνητές παρατήρησαν ότι το ανθρώπινο κεφάλαιο, η οικονομική σταθερότητα και η απελευθέρωση της αγοράς συμβάλλουν στην προσέλκυση ΑΞΕ. Αντίστοιχα, οι Alfaro et al (2004) χρησιμοποιώντας OLS παρατήρησαν ότι οι ΑΞΕ συμβάλλουν σημαντικά στην επίτευξη οικονομικής μεγέθυνσης σε 71 χώρες για την περίοδο 1975 – 1995. Ωστόσο, η συμβολή των ΑΞΕ καθορίζεται από το επίπεδο ανάπτυξης των εγχώριων χρηματοπιστωτικών αγορών.

Αντίστοιχα, οι Metwally και Tamaschke (1994) χρησιμοποίησαν OLS και 2SLS και παρατήρησαν ότι για την περίοδο 1975 – 1992 σε 3 χώρες της Αφρικής η απορρόφηση ξένων κεφαλαίων περιόρισε την ανάγκη εξωτερικού δανεισμού και

συνέβαλε στην οικονομική μεγέθυνση των χωρών υποδοχής. Οι Meller et al (1996) χρησιμοποίησαν OLS και παρατήρησαν ότι στη Χιλή από το 1951 έως το 1989 οι χρηματοπιστωτικές κρίσεις επέφεραν μείωση των εισροών ΑΞΕ, επηρεάζοντας έτσι αρνητικά την οικονομική μεγέθυνση και την εγχώρια αγορά εργασίας.

Η σχέση των ΑΞΕ και της οικονομικής μεγέθυνσης αποτέλεσε αντικείμενο μελέτης και από το Durham (2004), ο οποίος εφαρμόζοντας OLS, μελέτησε την επίδραση των ΑΞΕ και των ξένων επενδύσεων χαρτοφυλακίου στην οικονομική μεγέθυνση 83 χωρών για την περίοδο 1979 – 1998. Σε αντίθεση με τις προαναφερθείσες μελέτες (Borensztein et al, 1998; Sadik and Bolbol, 2001; Bengoa & Sanchez – Robles, 2003; Alfaro et al, 2004), παρατηρήθηκε ότι οι ΑΞΕ και οι ξένες επενδύσεις χαρτοφυλακίου δεν έχουν άμεση επίδραση στην οικονομική μεγέθυνση και υποστήριξε ότι συμβάλλουν μόνο στη βελτίωση της απορροφητικής ικανότητας.

Όσον αφορά στη μελέτη των προσδιοριστικών παραγόντων των ΑΞΕ, ο Tsai (1991) εφαρμόζοντας OLS κατέληξε στο συμπέρασμα ότι στην Ταϊβάν κατά την περίοδο 1958 – 1985 η παροχή κινήτρων στους ξένους επενδυτές και η οικονομική απόδοση της χώρας δεν αποτέλεσαν καθοριστικούς παράγοντες των ΑΞΕ. Οι Farrell et al (2004) παρατήρησαν ότι για την περίοδο 1984 – 1998 οι ΑΞΕ από την Ιαπωνία προς 15 χώρες καθορίζονται κυρίως από το μέγεθος της αγοράς της χώρας υποδοχής. Υποστήριξαν, ακόμη, ότι οι ΑΞΕ επηρεάζονται κυρίως από τις μακροοικονομικές συνθήκες και τα μέτρα αντιντάμπινγκ³ και ότι υπάρχει θετική συσχέτιση ανάμεσα στις εισαγωγές και τις ΑΞΕ. Η μελέτη κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι εμπορικές εισροές και οι ΑΞΕ διαφοροποιούνται μεταξύ των βιομηχανικών τομέων της χώρας υποδοχής.

Οι Bevan και Estrin (2004) χρησιμοποίησαν RE για να διερευνήσουν τους προσδιοριστικούς παράγοντες των ΑΞΕ σε 11 υπό μετάβαση ευρωπαϊκές χώρες από το 1994 έως το 2000 και παρατήρησαν ότι το κόστος εργασίας, το μέγεθος της αγοράς και η απόσταση μεταξύ των συναλλασσόμενων χωρών αποτελούν τους παράγοντες που καθορίζουν σημαντικά την εισροή ΑΞΕ. Αντίθετα, το θεσμικό, νομικό και πολιτικό πλαίσιο της χώρας υποδοχής δεν αποτελεί καθοριστικό παράγοντα των εισροών ΑΞΕ. Η μελέτη κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η προοπτική ένταξης μιας χώρας στην ΕΕ συσχετίζεται με την προσέλκυση περισσότερων ΑΞΕ.

³ Τα μέτρα αντι – ντάμπινγκ αποτελούν μια αθέμιτη εμπορική πρακτική κατά την οποία η τιμή διάθεσης των προϊόντων μιας επιχείρησης στο εξωτερικό είναι χαμηλότερη από την αντίστοιχη τιμή στο εσωτερικό της χώρας (Choi & Gao, 2006).

Ωστόσο, σε άλλη μελέτη τους οι Bevan et al (2004), σε δείγμα 12 υπό – μετάβαση οικονομιών για την περίοδο 1994 – 1998 κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι υπάρχει θετική συσχέτιση ανάμεσα στις εισροές ΑΞΕ και στη θεσμική ανάπτυξη. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας οι ΑΞΕ συμβάλλουν στην ανάπτυξη των ιδιωτικών επενδύσεων, του τραπεζικού κλάδου, της απελευθέρωσης του εμπορίου και στη βελτίωση του νομικού συστήματος.

Οι Cheng και Kwan (2000) μελέτησαν τις εισροές ΑΞΕ στην Κίνα για την περίοδο 1985 – 1999 και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η εγχώρια αγορά, οι υποδομές και οι επενδυτικές πολιτικές συμβάλλουν στην προσέλκυση ΑΞΕ. Οι Drake και Caves (1992) χρησιμοποιώντας OLS κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η E&A που συσχετίζεται με τις ΑΞΕ από την Ιαπωνία στις ΗΠΑ για την περίοδο 1975 – 1986 συμβάλλει σημαντικά στην προσέλκυση περισσότερων ΑΞΕ μελλοντικά.

Οι Noorbakhsh et al (2001) μελέτησαν τη σχέση των ΑΞΕ και του ανθρώπινου κεφαλαίου 36 χωρών για την περίοδο 1980 – 1994 και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι το ανθρώπινο κεφάλαιο επηρεάζει τη γεωγραφική κατανομή των ΑΞΕ και συνεπώς αποτελεί καθοριστικό παράγοντα αυτών. Οι ερευνητές υποστήριξαν ακόμη ότι οι ΑΞΕ σχετίζονται θετικά με το επίπεδο ανάπτυξης των εγχώριων αγορών, το σταθερό μακροοικονομικό περιβάλλον, την απελευθέρωση του εμπορίου, την επάρκεια των φυσικών πόρων και το επενδυτικό περιβάλλον των χωρών υποδοχής.

Η κυβερνητική πολιτική αποτελεί έναν ακόμη παράγοντα των ΑΞΕ που εξετάστηκε σε εμπειρικές μελέτες. Ειδικότερα, οι Globerman και Shapiro (2002) χρησιμοποίησαν OLS για να διερευνήσουν την επίδραση της κυβερνητικής πολιτικής, του ανθρώπινου κεφαλαίου και των υποδομών στις ΑΞΕ σε δείγμα 144 χωρών από το 1995 έως το 1997. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της μελέτης, η κυβερνητική πολιτική αποτελεί καθοριστικό παράγοντα τόσο των εισροών όσο και των εκροών ΑΞΕ.

Αντίστοιχα, οι Pastor και Hilt (1993) εφήρμοσαν OLS και μελέτησαν τη δημοκρατία ως καθοριστικό παράγοντα των ΑΞΕ σε 7 χώρες της Λατινικής Αμερικής για την περίοδο 1973 – 1986. Παρατήρησαν ότι η δημοκρατία σχετίζεται αρνητικά με την εισροή ιδιωτικών ΑΞΕ εάν δεν εφαρμόζονται μέτρα για την αντιμετώπιση του χρέους των εξεταζόμενων χωρών. Αντίθετα, υπάρχει θετική συσχέτιση όταν τα μέτρα κατά του χρέους εφαρμόζονται. Οι πολιτικές και κοινωνικές μεταρρυθμίσεις των ΑΞΕ σε 15 λιγότερο αναπτυγμένες χώρες από το 1950 έως το 1982 αποτέλεσαν

αντικείμενο μελέτης των Fatehi και Safizadeh (1994), οι οποίοι δεν κατέληξαν σε σαφή συσχέτιση μεταξύ των μεταρρυθμίσεων και των ΑΞΕ λόγω της πολιτικής αναταραχής στις εξεταζόμενες χώρες.

Ο Kumar (1996) χρησιμοποίησε OLS για να διερευνήσει τη σχέση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, των ΑΞΕ και του προσανατολισμού της αγοράς σε 44 χώρες τα έτη 1977, 1982 και 1989. Η μελέτη κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι χώρες υποδοχής με αναπτυγμένο μέγεθος εγχώριας αγοράς μπορούν να προσελκύσουν περισσότερες ΑΞΕ για E&A. Επίσης, ανέφεραν ότι η τεχνολογική ανάπτυξη, η προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και οι υποδομές σχετίζονται με την προσέλκυση περισσότερων ΑΞΕ για E&A. Η τεχνολογική ανάπτυξη έχει εξεταστεί και από τους Liu και Wang (2003), οι οποίοι χρησιμοποίησαν 2SLS για να μελετήσουν την επίδραση των ΑΞΕ στην εξέλιξη της τεχνολογίας στην Κίνα το 1995. Σύμφωνα με τους ερευνητές, η παρουσία ξένων επιχειρήσεων, οι δαπάνες για E&A και το μέγεθος των επιχειρήσεων είναι οι περισσότερο σημαντικοί παράγοντες στην προώθηση της τεχνολογίας στην Κίνα.

Οι Fung et al (2003) χρησιμοποίησαν GLS για να διερευνήσουν τις ΑΞΕ στην Κίνα την περίοδο 1990 – 2000 και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι το εργατικό κόστος στην Κίνα αποτελεί καθοριστικό παράγοντα των ΑΞΕ από το Χονγκ Κονγκ. Επίσης, οι εισροές ΑΞΕ από την Ιαπωνία επηρεάζονται περισσότερο τις EDZT, ενώ οι ΑΞΕ από το Χονγκ Κονγκ επηρεάζονται κυρίως από τις παράκτιες πόλεις και τις Ειδικές Οικονομικές Ζώνες. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με τους ερευνητές η απόσταση δεν αποτελεί καθοριστικό παράγοντα των ΑΞΕ. Οι εισροές ΑΞΕ στην Κίνα εξετάστηκαν και από το Wei (1995), ο οποίος χρησιμοποίησε FE και επικεντρώθηκε στην περίοδο 1987 – 1990. Η μελέτη κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η Κίνα λαμβάνει ΑΞΕ κυρίως από την Ιαπωνία, ωστόσο η εισροή κεφαλαίων από σημαντικούς προμηθευτές ξένου κεφαλαίου.

Επίσης, ο τραπεζικός κλάδος εξετάστηκε ως προσδιοριστικός παράγοντας των ΑΞΕ. Ο Ketkar (1993) χρησιμοποίησε 2SLS και παρατήρησε ότι η επέκταση του τραπεζικού κλάδου της Ινδίας την περίοδο 1950 – 1985 συνέβαλε στην αύξηση της εγχώριας αποταμίευσης και των ΑΞΕ. Αντίστοιχα, ο Savvides (1990) χρησιμοποίησε OLS και 2SLS και μελέτησε τη σχέση της πιστοληπτικής ικανότητας και των ΑΞΕ σε 47 λιγότερο αναπτυγμένες χώρες για την περίοδο 1980 – 1986. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας οι εισροές ξένων κεφαλαίων σε μια χώρα αυξάνουν σημαντικά την πιστοληπτική της ικανότητα.

Ο Choi (2003) χρησιμοποίησε OLS και μελέτησε το ρόλο του διαδικτύου ως καθοριστικό παράγοντα των ΑΞΕ σε 53 χώρες για την περίοδο 1994 – 1996 καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι η αύξηση των χρηστών διαδικτύου προσελκύει περισσότερες ΑΞΕ.

Οι Aitken et al (1996) χρησιμοποιώντας 2SLS κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η εισροή ΑΞΕ σχετίζεται με την αύξηση των μισθών σε ξένης ιδιοκτησίας επιχειρήσεις σε 3 χώρες το 1987 και το 1990. Οι εξεταζόμενες μεταβλητές της περιόδου και οι βάσεις δεδομένων που χρησιμοποιήθηκαν ανά μελέτη παρουσιάζονται στον πίνακα 5.

Πίνακας 5: Εμπειρικές μελέτες των ΑΞΕ της περιόδου 1990 – 2004

Συγγραφείς	Εξαρτημένη μεταβλητή	Ανεξάρτητες μεταβλητές	Βάσεις δεδομένων
Savvides (1990)	Ανακατανομή κεφαλαίο	ΑΞΕ, πιστοληπτική ικανότητα	IFS, IMF, WDT
Tsai (1991)	ΑΞΕ	ΑΕΠ, οικονομικές μεταρρυθμίσεις	IMF, Central Bank of China
Drake & Caves (1992)	ΑΞΕ	Δαπάνες για E&A, εισαγωγές, εμπορικοί φραγμοί, συναλλαγματικές ισοτιμίες	US Ministry of Finance, Japanese Ministry of International Trade and Industry, US International Trade Administration
Ketkar (1993)	Εγχώριες επενδύσεις	ΑΞΕ, κόστος χρηματοδότησης, τραπεζικές καταθέσεις	Banking Statistics of India, The Reserve Bank of India Annual Bulletins, Indian Central Statistical Organization, IMF
Pastor & Hilt (1993)	Ιδιωτικές ΑΞΕ	Οικονομική μεγέθυνση, πληθωρισμός, ΑΕΠ, πολιτικός κίνδυνος, δείκτης δημοκρατίας Gurr	Παγκόσμια Τράπεζα, IMF, UN, Inter-American Development Bank, Economic Commission on Latin America and the Caribbean's

(συνέχεια του πίνακα 5)

Συγγραφείς	Εξαρτημένη μεταβλητή	Ανεξάρτητες μεταβλητές	Βάσεις δεδομένων
Fatehi & Safizadeh (1994)	ΑΞΕ	ΑΕΠ, πληθυσμός	US Department of Commerce
Metwally & Tamaschke (1994)	Χρέος, εισροές ξένων κεφαλαίων, ΑΕΠ	Δανεισμός, εξαγωγές, εγχώρια αποταμίευση	IMF, IBDR
Wei (1995)	ΑΞΕ	Ακαθάριστος Εγχώριο Εισόδημα, απόσταση, εκπαιδευτικό επίπεδο	UN, Παγκόσμια Τράπεζα
Meller et al (1996)	ΑΕΠ	Ποσοστό απασχόλησης, απόθεμα κεφαλαίου	Παγκόσμια Τράπεζα
Aitken et al (1996)	Μισθοί	Αριθμός εργαζομένων που απασχολούνται σε ξένης ιδιοκτησίας επιχειρήσεις, απόθεμα κεφαλαίου	NBER, US Bureau of the Census, US Department of Commerce
Kumar (1996)	Έξοδα για Ε&Α	ΑΞΕ, εξαγωγές, εκπαιδευτικό επίπεδο, μισθοί, δείκτης δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας	UN, US Department of Commerce, Παγκόσμια Τράπεζα, UNESCO, WIPO, UNIDO, UNCTAD, Barre & Lee (1994)
Borensztein et al (1998)	Οικονομική μεγέθυνση	ΑΞΕ, ΑΕΠ, ανθρώπινο κεφάλαιο, δημόσιες δαπάνες, πληθωρισμός, πολιτική σταθερότητα	IMF, ΟΟΣΑ, Summers & Heston (1993), Barro & Lee (1993)
Cheng & Kwan (2000)	Εισροές ΑΞΕ	Εργατικό δυναμικό, υποδομές, κ.κ. εισόδημα, εκπαιδευτικό επίπεδο	MOFTEC, China Statistical Yearbook.
Sadik & Bolbol (2001)	Εγχώρια παραγωγικότητα	ΑΞΕ, εργατικό δυναμικό	National Accounts of Arab Countries, Παγκόσμια Τράπεζα, Unified Arab Economic Report

(συνέχεια του πίνακα 5)

Συγγραφείς	Εξαρτημένη μεταβλητή	Ανεξάρτητες μεταβλητές	Βάσεις δεδομένων
Noorbakhsh et al (2001)	ΑΞΕ	Ανθρώπινο κεφάλαιο, μεταβλητές ελέγχου, όπως τα πολιτικά και οικονομικά χαρακτηριστικά της χώρας υποδοχής, ο επενδυτικός κίνδυνος, η διαφθορά	OECD, Barro & Lee (1994), Παγκόσμια Τράπεζα, UNIDO
Globerman & Shapiro (2002)	ΑΞΕ	ΑΕΠ, υποδομές, ανθρώπινο κεφάλαιο, προστασία του περιβάλλοντος	UNCTAD, IMF, UNDP, Kaufmann et al. (1999)
Choi (2003)	ΑΞΕ	Απόσταση, γλώσσα, ΑΕΠ, πληθυσμός, εμπορικοί φραγμοί	IMF, Παγκόσμια Τράπεζα, ΟΟΣΑ, UN
Agiomirgianakis et al (2003)	ΑΞΕ	ΑΕΠ, κ.κ. ΑΕΠ, ανθρώπινο κεφάλαιο, οικονομική ενσωμάτωση, απελευθέρωση εμπορίου, υποδομές, κόστος εργασίας	Παγκόσμια Τράπεζα, IMF
Liu & Wang (2003)	Συνολική παραγωγικότητα	Δαπάνες για Ε&Α, ανθρώπινο κεφάλαιο, ΑΞΕ	DTNICPRC
Bengoa & Sanzhez – Robles (2003)	ΑΞΕ	Μέγεθος αγοράς, οικονομική απελευθέρωση ανθρώπινο κεφάλαιο	IMF, Fraser Institute, Summers & Heston (1994), Παγκόσμια Τράπεζα
Fung et al (2003)	ΑΞΕ	ΑΕΠ, μισθοί, εκπαιδευτικό επίπεδο, υποδομές, οικονομικές ζώνες, απόσταση	China Statistical Yearbook, China Foreign Economic Statistical Yearbook
Alfaro et al (2004)	Οικονομική μεγέθυνση	ΑΞΕ, πληθυσμός, ποιότητα των θεσμών, πληθωρισμός, απελευθέρωση εμπορίου, δημόσιες δαπάνες	IMF, Παγκόσμια Τράπεζα, ICRG
Farrell et al (2004)	ΑΞΕ	Μέγεθος αγοράς, εξαγωγές, εισαγωγές, κόστος εργασίας, συναλλαγματικές ισοτιμίες	MOF, ΟΟΣΑ, IEDB

(συνέχεια του πίνακα 5)

Bevan & Estrin (2004)	ΑΞΕ	Μέγεθος αγοράς, απόσταση, απελευθέρωση εμπορίου, κόστος εργασίας, κοινά σύνορα	ΟΟΣΑ, US Chamber of Commerce, IMF
Bevan et al (2004)	ΑΞΕ	ΑΕΠ, απόσταση, κοινά σύνορα, κόστος εργασίας, θεσμικό πλαίσιο, Ψευδομεταβλητή χώρας	OECD, EBRD, IMF
Durham (2004)	Οικονομική μεγέθυνση	ΑΞΕ, οικονομική ή θεσμική ανάπτυξη, διαφθορά, δικαιώματα ιδιοκτησίας	OECD, IFS, Παγκόσμια Τράπεζα, Barro & Lee (2000), Levine (2000), La Porta et al. (1998)

4.4. Εμπειρικές μελέτες της περιόδου 2005 – 2018

Στην τελευταία εξεταζόμενη χρονική περίοδο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα εμπειρικών μελετών που δημοσιεύτηκαν από το 2005 έως το 2018. Στην περίοδο αυτή περιλαμβάνονται ΑΞΕ που προσανατολίζονται προς την εφαρμογή φιλικών προς το περιβάλλον πολιτικών, καθώς και προς την εφαρμογή μεταρρυθμίσεων ώστε να επιτύχουν υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης.

4.4.1. Μελέτες που επικεντρώθηκαν στη συσχέτιση των ΑΞΕ και της οικονομικής μεγέθυνσης

Η συσχέτιση των εισροών ΑΞΕ και της οικονομικής μεγέθυνσης στις χώρες υποδοχής έχει αποτελέσει αντικείμενο μελέτης πολλών ερευνητών. Ειδικότερα, οι Vadlamannati και Tamazian (2009) εφαρμόζοντας GMM σε δείγμα 80 χωρών για την περίοδο 1980 – 2006 κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η πολιτική και θεσμική σταθερότητα συμβάλλουν στην προσέλκυση ΑΞΕ και στην οικονομική μεγέθυνση. Οι Hansen και Rand (2006) χρησιμοποίησαν FE σε δείγμα 31 χωρών για την περίοδο 1970 – 2000 και παρατήρησαν αμφίδρομη αιτιότητα μεταξύ των ΑΞΕ και του ΑΕΠ, υποστηρίζοντας ότι οι ΑΞΕ έχουν μακροπρόθεσμη επίδραση στο ΑΕΠ και ότι συμβάλλουν στην επίτευξη οικονομικής μεγέθυνσης.

Οι Wang και Won (2009) παρατήρησαν θετική συσχέτιση μεταξύ των ΑΞΕ και της οικονομικής μεγέθυνσης σε 69 χώρες κατά την περίοδο 1970 – 1989, υπό την προϋπόθεση ότι υπάρχει επάρκεια σε ανθρώπινο κεφάλαιο και οικονομική ανάπτυξη. Επίσης, οι Li και Liu (2005) χρησιμοποίησαν 3SLS σε 84 χώρες κατά την περίοδο 1970 – 1999 και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι υπάρχει θετική συσχέτιση ανάμεσα στις ΑΞΕ και στην οικονομική μεγέθυνση, καθώς οι εισροές κεφαλαίου συμβάλλουν στη βελτίωση του ανθρώπινου κεφαλαίου. Οι Samargandi et al (2015) μελέτησαν 52 χώρες για τα έτη 1980 – 2008 και παρατήρησαν ότι οι ΑΞΕ σχετίζονται θετικά με την οικονομική μεγέθυνση καθώς βελτιώνουν την παραγωγικότητα, τη μεταφορά της τεχνολογίας, την υιοθέτηση νέων παραγωγικών μεθόδων και συμβάλλουν στη βελτίωση των δεξιοτήτων.

Οι Malikane και Chitambara (2017) διερεύνησαν τη σχέση των ΑΞΕ, της οικονομικής μεγέθυνσης και της δημοκρατίας σε 8 χώρες της Αφρικής για την περίοδο 1980 – 2014 και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι εισροές ΑΞΕ καθορίζονται από το πολίτευμα της χώρας υποδοχής, καθώς οι δημοκρατικές χώρες προσελκύουν περισσότερες ΑΞΕ.

Οι Ahmad et al (2018) μελέτησαν τη συσχέτιση ανάμεσα στις εξαγωγές, τις ΑΞΕ και την οικονομική μεγέθυνση σε 5 χώρες της Ασίας για την περίοδο 1981 – 2013 και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι μακροπρόθεσμα υπάρχει αμφίδρομη αιτιώδης σχέση ανάμεσα στις ΑΞΕ και στην οικονομική μεγέθυνση. Οι Comes et al (2018) παρατήρησαν ότι σε 7 χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης για την περίοδο 2010 – 2016 υπάρχει θετική επίδραση των εισροών ΑΞΕ και των εμβασμάτων στην αύξηση του ΑΕΠ.

Αντίστοιχα, οι Feeny et al (2014) χρησιμοποίησαν OLS και GMM μελετώντας τις χώρες του Ειρηνικού ωκεανού για την περίοδο 1971 – 2010 και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η επίδραση των ΑΞΕ στην οικονομική μεγέθυνση δεν είναι σημαντική σε σύγκριση με την επίδραση των ΑΞΕ σε άλλες χώρες υποδοχής παγκοσμίως. Οι Tiwari και Murascu (2011) χρησιμοποίησαν OLS και μελέτησαν 23 χώρες της Ασίας για την περίοδο 1986 – 2008 καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι τόσο οι ΑΞΕ όσο και οι εξαγωγές συμβάλλουν στην οικονομική μεγέθυνση. Ωστόσο, παρατήρησαν ότι οι στρατηγικές ανάπτυξης που επικεντρώνονται στις εξαγωγές είναι περισσότερο αποδοτικές σε σύγκριση με τις στρατηγικές που επικεντρώνονται στις ΑΞΕ. Επιπρόσθετα, ο Schneider (2005) χρησιμοποίησε OLS και FE σε 47 χώρες για την περίοδο 1970 – 1990 και υποστήριξαν ότι η επίδραση των ΑΞΕ στην οικονομική μεγέθυνση είναι ασαφής. Οι Anwar και Cooray (2015) χρησιμοποίησαν OLS και GMM σε 103 χώρες για την περίοδο 1970 – 2011 και παρατήρησαν ότι τόσο οι ΑΞΕ όσο και τα εμβάσματα έχουν θετική επίδραση στο ΑΕΠ.

4.4.2. Μελέτες που επικεντρώθηκαν στις περιβαλλοντικές, περιφερειακές και εισοδηματικές επιπτώσεις των ΑΞΕ ανά τομέα παραγωγής

Τέλος, άλλες μελέτες επικεντρώθηκαν στην επίδραση των ΑΞΕ στη χώρα υποδοχής, όπως στις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των ΑΞΕ. Ο Fereidouni (2013) χρησιμοποίησε GMM και FE σε 31 αναδυόμενες οικονομίες για την περίοδο 2000 – 2008 και υποστήριξαν ότι οι ΑΞΕ δεν έχουν επίπτωση στις εκπομπές CO₂. Η επίδραση των ΑΞΕ στις εκπομπές CO₂ μελετήθηκε και από τους Omri et al (2014), οι οποίοι εφήρμοσαν GMM σε δείγμα 54 χωρών για την περίοδο 1990 – 2001 και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι υπάρχει αμφίδρομη αιτιότητα μεταξύ των ΑΞΕ και της οικονομικής μεγέθυνσης, καθώς και μεταξύ των ΑΞΕ και των εκπομπών CO₂, με εξαίρεση τις οικονομίες της Ευρώπης και της Βόρειας Ασίας. Ομοίως, οι Pazienza (2015) χρησιμοποίησαν FE, RE και OLS σε 30 χώρες για την περίοδο 1981 – 2005

και παρατήρησαν ότι οι ΑΞΕ δεν έχουν περιβαλλοντικές επιπτώσεις στη χώρα υποδοχής. Ομοίως, οι Hübler και Keller (2010) χρησιμοποίησαν OLS σε 60 χώρες για την περίοδο 1975 – 2004 και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι ΑΞΕ δε συμβάλλουν στη μείωση της ενεργειακής έντασης.

Εκτός από τις οικονομικές επιπτώσεις των ΑΞΕ έχουν, επίσης, διερευνηθεί και οι περιφερειακές και εισοδηματικές ανισότητες χωρών που απορροφούν ΑΞΕ. Οι Ezcurra και Guez – Pose (2013) χρησιμοποίησαν OLS σε 47 χώρες για την περίοδο 1990 – 2007 και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι υπάρχει θετική συσχέτιση ανάμεσα στην οικονομική παγκοσμιοποίηση και τις περιφερειακές ανισότητες, καθώς και ανάμεσα στην οικονομική απελευθέρωση και τις περιφερειακές ανισότητες. Ομοίως, οι Lin et al (2015) εφήρμοσαν PTR, OLS και PSTR σε 42 χώρες για την περίοδο 1976 – 2005 παρατηρώντας ότι οι εισροές ΑΞΕ αυξάνουν τις εισοδηματικές ανισότητες και ότι η επίδραση αυτή καθορίζεται από το επίπεδο οικονομικής μεγέθυνσης.

Οι Farhan et al (2014) διερεύνησαν τη σχέση των ΑΞΕ και της εισοδηματικής ανισότητας σε 5 χώρες της Ασίας για την περίοδο 1970 – 2011 και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι ΑΞΕ συμβάλλουν σημαντικά στη μείωση της εισοδηματικής ανισότητας. Αντίστοιχα, οι Lessmann (2013) χρησιμοποίησαν OLS και LIML σε 55 χώρες για την περίοδο 1980 – 2009 υποστηρίζοντας ότι οι ΑΞΕ αυξάνουν τις περιφερειακές ανισότητες σε χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος. Επίσης, οι Gohou και Soumaré (2012) χρησιμοποίησαν 2SLS για την περίοδο 1990 – 2007 στις χώρες της Αφρικής καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι υπάρχει θετική συσχέτιση ανάμεσα στις εισροές ΑΞΕ και στη μείωση της φτώχειας. Τέλος, ανέφεραν οι ΑΞΕ έχουν μεγαλύτερο αντίκτυπο στον πλούτο των φτωχότερων χωρών σε σύγκριση με τις πλουσιότερες χώρες.

Οι ανισότητες μελετήθηκαν και από τους Te Velde και Xenogiani (2007), οι οποίοι εφήρμοσαν OLS, FE και RE για να διερευνήσουν την επίδραση των ΑΞΕ στο εκπαιδευτικό χάσμα 111 χωρών για την περίοδο 1970 – 2000. Οι ερευνητές παρατήρησαν ότι υπάρχει θετική συσχέτιση ανάμεσα στην εισροή ΑΞΕ και στη βελτίωση του εκπαιδευτικού επιπέδου και ότι οι ΑΞΕ συμβάλλουν στην ανάπτυξη δεξιοτήτων σε χώρες στις οποίες το εργατικό δυναμικό έχει ήδη βασικές γνώσεις.

Οι Gui – Diby και Renard (2015) χρησιμοποίησαν GLS για να μελετήσουν τη σχέση ανάμεσα στις ΑΞΕ και στην εκβιομηχανοποίηση σε 49 χώρες για την περίοδο 1980 – 2009 και υποστήριζαν ότι οι ΑΞΕ δεν έχουν σημαντική επίπτωση στο επίπεδο

εκβιομηχανοποίησης. Επίσης, ανέφεραν ότι οι εισροές καθορίζονται από το μέγεθος της αγοράς, το διεθνές εμπόριο και το χρηματοπιστωτικό τομέα της χώρας υποδοχής.

Οι Azémar και Desbordes (2009) χρησιμοποίησαν OLS και FE και μελέτησαν την επίδραση του επιπέδου υγείας στις ΑΞΕ σε 70 χώρες για την περίοδο 1985 – 2005. Οι ερευνητές κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι χώρες της υποσαχάριας Αφρικής λαμβάνουν λιγότερες ΑΞΕ σε σύγκριση με τις υπόλοιπες εξεταζόμενες χώρες λόγω των ελλείψεων σε δημόσια αγαθά ανθρώπινο κεφάλαιο και χαμηλό επίπεδο γενικής υγείας.

Οι Doytch et al (2014) χρησιμοποίησαν GMM για να μελετήσουν την επίδραση των ΑΞΕ στη μείωση της εργασίας ατόμων έως 15 ετών σε 100 χώρες κατά την περίοδο 1990 – 2009. Υποστήριξαν ότι οι ΑΞΕ που πραγματοποιούνται στο αγροτικό τομέα στην Ευρώπη και στην Κεντρική Ασία επιφέρουν αύξηση της παιδικής εργασίας, σε αντίθεση με τις ΑΞΕ που πραγματοποιούνται στον εξορυκτικό και κατασκευαστικό κλάδο στις υπόλοιπες χώρες του δείγματος.

4.4.3. Μελέτες που επικεντρώθηκαν στις ΑΞΕ ανά τομέα παραγωγής

Όσον αφορά στους παραγωγικούς τομείς, οι Doytch και Uctum (2011) εφήρμοσαν GMM, FE και OLS για να διερευνήσουν την επίδραση των ΑΞΕ στον τομέα των κατασκευών και των υπηρεσιών 60 χωρών για την περίοδο 1990 – 2004. Οι ερευνητές κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι υπάρχει θετική συσχέτιση κυρίως ανάμεσα στις ΑΞΕ και του κατασκευαστικού κλάδου στη Λατινική Αμερική, την Καραϊβική, την Ευρώπη, την κεντρική Ασία, τις χώρες μεσαίου και χαμηλού εισοδήματος και τις χώρες στις οποίες είναι αναπτυγμένος ο κατασκευαστικός κλάδος. Επιπρόσθετα, υποστήριξαν ότι οι ΑΞΕ στον τομέα των υπηρεσιών θα μπορούσε να οδηγήσει σε αποβιομηχανοποίηση⁴. Τέλος, παρατήρησαν ότι οι ΑΞΕ στο χρηματοπιστωτικό κλάδο συμβάλλουν στην οικονομική μεγέθυνση των χωρών της Νότιας και Ανατολικής Ασίας, των χωρών του Ειρηνικού και των χωρών υψηλού εισοδήματος.

Η συσχέτιση των ΑΞΕ και της βελτίωσης της παραγωγικότητας έχει μελετηθεί από τους Fillat και Woerz (2011), οι οποίοι εφήρμοσαν GMM και OLS σε δείγμα 35 χωρών για την περίοδο 1987 – 2002. Ωστόσο, η μελέτη δεν κατέληξε σε σαφές συμπέρασμα σχετικά με την επίδραση των ΑΞΕ στην οικονομική μεγέθυνση

⁴ Μείωση της βιομηχανικής ικανότητας της οικονομίας υποδοχής

υποστηρίζοντας ότι η επίδραση αυτή καθορίζεται από το επίπεδο ανάπτυξης της χώρας υποδοχής και τη δημιουργία αποτελέσματος παραγκωνισμού. Οι Azman – Saini et al (2010) εφάρμοσαν PTR σε 91 χώρες για την περίοδο 1975 – 2005 και υπάρχει ένα όριο, πάνω από το οποίο οι ΑΞΕ έχουν θετική επίπτωση στην οικονομική μεγέθυνση.

4.4.4. Μελέτες που επικεντρώθηκαν στη διερεύνηση των καθοριστικών παραγόντων των ΑΞΕ

Πολλές μελέτες της περιόδου επικεντρώθηκαν στη διερεύνηση των καθοριστικών παραγόντων των ΑΞΕ. Συγκεκριμένα, ο Tintin (2013) εφάρμοσε OLS και FE σε 6 Ευρωπαϊκές χώρες για την περίοδο 1996 – 2009 και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι καθοριστικοί παράγοντες των ΑΞΕ είναι το ΑΕΠ, η απελευθέρωση του εμπορίου, τη θεσμική ποιότητα και η συμμετοχή της χώρας ως κράτος – μέλος της ΕΕ. Οι Kinuthia και Murshed (2014) εφάρμοσε VECM στην Κένυα και στη Μαλαισία για την περίοδο 1960 – 2009 καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι οι ΑΞΕ συμβάλλουν στην οικονομική μεγέθυνση μόνο στη Μαλαισία λόγω της μακροοικονομικής σταθερότητας της χώρας, της απελευθέρωσης του εμπορίου, των υποδομών και της θεσμικής ανάπτυξης.

Ο Jayasekara (2014) εφαρμόζοντας FMOLS παρατήρησε ότι οι καθοριστικοί παράγοντες των ΑΞΕ στη Σρι Λάνκα για την περίοδο 1975 – 2012 είναι ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ, ο πληθωρισμός, οι υποδομές, το επιτόκιο δανεισμού, το εργατικό δυναμικό, οι συναλλαγματικές ισοτιμίες και η φορολογία. Οι Salahodjae et al (2016) διερεύνησαν τους προσδιοριστικούς παράγοντες των ΑΞΕ στις πρώην κομμουνιστικές οικονομίες για την περίοδο 1990 – 2015 και παρατήρησαν ότι το εκπαιδευτικό επίπεδο σχετίζεται αρνητικά με την εισροή ΑΞΕ, ενώ αντίθετα το σταθερό πολιτικό περιβάλλον και το κράτος δικαίου προσελκύουν περισσότερες ΑΞΕ.

Επιπλέον, οι Xaypanya et al (2015) χρησιμοποίησαν OLS και FE σε 8 χώρες της Ασίας για τα έτη 2000 – 2011 και παρατήρησαν ότι στο Λάος, το Βιετνάμ και την Καμπότζη οι καθοριστικοί παράγοντες των εισροών ΑΞΕ είναι οι υποδομές, η απελευθέρωση του εμπορίου και ο πληθωρισμός. Στις υπόλοιπες χώρες του δείγματος παρατηρήθηκε ότι οι καθοριστικοί παράγοντες των ΑΞΕ είναι το μέγεθος της αγοράς και οι υποδομές. Οι καθοριστικοί παράγοντες των ΑΞΕ στις χώρες της Ασίας μελετήθηκαν και από τους Anwar και Cooray (2012), οι οποίοι χρησιμοποίησαν OLS,

GMM και FE σε δείγμα 6 χωρών για την περίοδο 1970 – 2009. Η μελέτη κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η οικονομική ανάπτυξη της χώρας υποδοχής προσελκύει περισσότερες ΑΞΕ και αυξάνει τα οφέλη που απορρέουν από αυτές.

Οι Vijayakumar et al (2010) μελέτησαν τις χώρες BRICS για την περίοδο 1975 έως 2007 και υποστήριξαν ότι οι καθοριστικοί παράγοντες των ΑΞΕ στις εξεταζόμενες χώρες είναι το μέγεθος της αγοράς, το κόστος εργασίας, οι υποδομές και ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου. Οι χώρες BRICS εξετάστηκαν και από το Jadhav (2012), αλλά για την περίοδο 2009 – 2009, ο οποίος κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι χρηματοοικονομικοί παράγοντες είναι περισσότερο σημαντικοί όσον αφορά στην προσέλκυση ΑΞΕ σε σύγκριση με τους πολιτικούς ή θεσμικούς παράγοντες. Επίσης, παρατήρησαν ότι οι καθοριστικοί παράγοντες των ΑΞΕ είναι το μέγεθος της αγοράς, η απελευθέρωση του εμπορίου, η επάρκεια φυσικών πόρων, το Κράτος Δικαίου και η φωνή και λογοδοσία.

Ειδικότερα, από τους καθοριστικούς παράγοντες των ΑΞΕ, το ανθρώπινο κεφάλαιο μελετήθηκε από τους Suliman και Mollick (2009) και Cleeve et al (2015). Οι Suliman και Mollick (2009) χρησιμοποίησαν FE σε 29 χώρες της υποσαχάριας Αφρικής για την περίοδο 1980 – 2003 και υποστήριξαν ότι το εκπαιδευτικό επίπεδο, όπως και η πολιτική ελευθερία και η προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών προσελκύουν περισσότερες ΑΞΕ. Αντίθετα, η πραγματοποίηση πολέμων αποτελεί αποτρεπτικό παράγοντα των ΑΞΕ. Οι Cleeve et al (2015) σε δείγμα 35 χωρών της υποσαχάριας Αφρικής για την περίοδο 1980 – 2012 παρατήρησαν ότι η συσχέτιση ανάμεσα στο ανθρώπινο κεφάλαιο και τις ΑΞΕ είναι θετική. Αnéφεραν, επίσης, ότι το μέγεθος της αγοράς, η επάρκεια σε φυσικούς πόρους, οι υποδομές και οι οικονομικές κρίσεις είναι σημαντικοί παράγοντες των ΑΞΕ.

Όσον αφορά στο οικονομικό και επενδυτικό περιβάλλον ως καθοριστικό παράγοντα των ΑΞΕ, οι Kaur et al (2013) χρησιμοποίησαν FE και RE για τις χώρες BRIC κατά την περίοδο 1991 – 2010 και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι εισροές ΑΞΕ εξαρτώνται από τον τραπεζικό και το χρηματοπιστωτικό κλάδο της χώρας υποδοχής. Επίσης, ο Kidna (2010) χρησιμοποίησε 2SLS σε 77 χώρες για την περίοδο 2000 – 2006 και παρατήρησε ότι οι οικονομικοί περιορισμοί, οι ελλείψεις σε φυσικές υποδομές και τα θεσμικά προβλήματα έχουν αρνητική επίδραση στις εισροές ΑΞΕ.

Οι Ndikumana και Verick (2008) χρησιμοποίησαν FE σε δείγμα 38 χωρών της υποσαχάριας Αφρικής από το 1970 έως το 2005 και υποστήριξαν ότι οι ΑΞΕ παραγκωνίζουν τις εγχώριες επενδύσεις, ενώ οι ιδιωτικές επενδύσεις ενθαρρύνουν τις

ΑΞΕ. Ομοίως, ο Adams (2009) χρησιμοποίησε OLS και FE σε 42 χώρες της υποσαχάριας Αφρικής για την περίοδο 1990 – 2003 και παρατήρησε ότι οι ΑΞΕ επηρεάζουν αρνητικά τις εγχώριες επενδύσεις δημιουργώντας ένα αποτέλεσμα παραγκωνισμού. Ο Hanafy (2015) παρατήρησε ότι για την περίοδο 1992 – 2008 οι ΑΞΕ στην Αίγυπτο σχετίζονται θετικά με το εργατικό δυναμικό, τις ζώνες ελεύθερου εμπορίου και τις εγχώριες επενδύσεις. Αντίθετα, οι Agosin και Machado (2005), χρησιμοποιώντας GMM σε 12 χώρες για την περίοδο 1971 – 2000, κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι ΑΞΕ δεν επηρεάζουν τις εγχώριες επενδύσεις.

Ένας ακόμη καθοριστικός παράγοντας που εξετάστηκε εμπειρικά είναι η απελευθέρωση του εμπορίου. Οι Seyoum et al (2014) σε 25 χώρες της υποσαχάριας Αφρικής για την περίοδο 1977 – 2009 παρατήρησαν ότι υπάρχει αμφίδρομη αιτιότητα μεταξύ των ΑΞΕ και της απελευθέρωσης του εμπορίου. Οι Njoku et al (2011) επίσης διερεύνησαν τους καθοριστικούς παράγοντες των ΑΞΕ στις χώρες της δυτικής Αφρικής για την περίοδο 1975 – 2007 και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι υποδομές και η απελευθέρωση του εμπορίου προσελκύουν περισσότερες ΑΞΕ στην εξεταζόμενη περιφέρεια.

Οι Thangavelu και Narjoko (2014) χρησιμοποίησαν FE για να διερευνήσουν τη σχέση μεταξύ των FTAs και των ΑΞΕ σε 39 χώρες για την περίοδο 2000 – 2009. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ των ΑΞΕ και των FTAs, ενώ η επίδραση των ΑΞΕ στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας υποδοχής καθορίζεται από την απορροφητική της ικανότητα.

Ομοίως, οι Liargovas και Skandalis (2012) διερεύνησαν τη συσχέτιση μεταξύ των εισροών ΑΞΕ και της απελευθέρωσης του εμπορίου σε 36 αναπτυσσόμενες χώρες για την περίοδο 1990 – 2008 και παρατήρησαν ότι η απελευθέρωση του εμπορίου προσελκύει περισσότερες ΑΞΕ στις εξεταζόμενες χώρες. Οι Kandiero και Chtiga (2014) παρατήρησαν ότι σε 50 χώρες της Αφρικής για την περίοδο 1980 – 2001 η απελευθέρωση του εμπορίου σχετίζεται με την προσέλκυση περισσότερων ΑΞΕ.

Όσον αφορά στο θεσμικό και ρυθμιστικό πλαίσιο, οι Ramman και Zurbuegg (2006) χρησιμοποίησαν FE και RE σε 5 χώρες της Ασίας για την περίοδο 1996 – 2002 και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η τιμολογιακή πολιτική και η μεταβολή του εμπορικού και επενδυτικού πλαισίου επηρεάζουν τις εισροές ΑΞΕ. Οι Masron και Nor (2013) μελέτησαν 8 χώρες της Ασίας για την περίοδο 2002 – 2010 και κατέληξαν

στο συμπέρασμα ότι οι χώρες υποδοχής που βελτίωσαν το θεσμικό πλαίσιο και μείωσαν τη διαφθορά κατάφεραν να προσελκύουν περισσότερες ΑΞΕ.

Οι Anyanwu και Yameogo (2015) διερεύνησαν τους προσδιοριστικούς παράγοντες των ΑΞΕ σε 53 χώρες της Αφρικής για την περίοδο 1970 – 2010 χρησιμοποιώντας OLS και GMM και παρατήρησαν θετική επίδραση του ΑΕΠ σε κάποιες από τις χώρες του δείγματος, αλλά αρνητική στις χώρες της δυτικής Αφρικής. Επίσης, παρατήρησαν θετική συσχέτιση του δημοκρατικού πολιτεύματος και των εισροών ΑΞΕ.

Αντίστοιχα, οι Economou et al (2016) μελέτησαν τους προσδιοριστικούς παράγοντες των ΑΞΕ σε 24 χώρες μέλη του ΟΟΣΑ και σε 22 χώρες μη – μέλη του ΟΟΣΑ κατά την περίοδο 1980 – 2012 και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι στις αναπτυσσόμενες χώρες οι ΑΞΕ με χρονική υστέρηση, το μέγεθος της αγοράς, το κόστος εργασίας και το θεσμικό πλαίσιο σχετίζονται θετικά με τις εισροές ΑΞΕ. Οι Bobenič Hintošová et al (2016) υποστήριξαν ότι στις χώρες του Βίσεγκραντ⁵ για την περίοδο 2000 – 2015 οι εισροές ΑΞΕ καθορίζονταν από την ανταγωνιστικότητα της χώρας υποδοχής, ενώ αντίθετα η διαφθορά και η οικονομική απελευθέρωση αποθαρρύνουν τους ξένους επενδυτές.

Τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας έχουν εξεταστεί από τους Ali et al (2011), οι οποίοι χρησιμοποίησαν OLS και GMM σε 70 χώρες για την περίοδο 1981 – 2005 και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι ΑΞΕ συμβάλλουν στην οικονομική μεγέθυνση καθώς βελτιώνουν την ποιότητα του θεσμικού πλαισίου. Επίσης, παρατήρησαν θετική συσχέτιση ανάμεσα στις ΑΞΕ και στα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Ομοίως, οι Kashcheeva (2013) χρησιμοποίησαν OLS, GMM και FE σε 103 χώρες για την περίοδο 1970 – 2009 και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι ΑΞΕ και τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας έχουν θετική επίδραση στην οικονομική ανάπτυξη.

Ο Mina (2007) χρησιμοποίησε GLS για να διερευνήσει την τοποθεσία ως καθοριστικό παράγοντα των ΑΞΕ στις χώρες του Κόλπου για την περίοδο 1980 – 2002 και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η επάρκεια σε αποθέματα πετρελαίου, η παραγωγή πετρελαίου, η τιμή πετρελαίου και το ανθρώπινο κεφάλαιο έχουν αρνητική επίδραση στις εισροές ΑΞΕ. Αντίθετα, η επίδραση της θεσμικής ποιότητας, της απελευθέρωσης του εμπορίου και των υποδομών προσελκύει περισσότερες ΑΞΕ.

⁵ Τσεχία, Ουγγαρία, Πολωνία, Σλοβακία

Οι Morrissey και Udomkermongkol (2012) χρησιμοποίησαν GMM σε 46 χώρες για την περίοδο 1996 – 2009 και υποστήριξαν ότι η αποτελεσματική διακυβέρνηση προσελκύει περισσότερες ΑΞΕ. Επίσης, παρατήρησαν ότι οι ιδιωτικές επενδύσεις και η πολιτική σταθερότητα είναι οι σημαντικότεροι παράγοντες στην προσέλκυση των ΑΞΕ. Ακόμη, οι Goswami και Haider (2014) σε 146 χώρες για την περίοδο 1984 – 2009 και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η διαφορά στην κουλτούρα μεταξύ των συναλλασσόμενων οικονομιών αποθαρρύνει τις εισροές ΑΞΕ.

Ο Kasuga (2007) διερεύνησε τη σχέση των εισροών ΑΞΕ και της αναπτυξιακής βοήθειας χρησιμοποιώντας OLS, FE και RE σε 64 χώρες για την περίοδο 1980 – 1999. Η μελέτη κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι ΑΞΕ, η αναπτυξιακή βοήθεια και η εγχώρια αποταμίευση καθορίζονται από το εισόδημα της χώρας, τη χρηματοοικονομική της ανάπτυξη και την κυβερνητική διάρθρωση. Οι Imai et al (2014) μελέτησαν 24 χώρες για την περίοδο 1980 – 2009 και παρατήρησαν ότι τα εμβάσματα συμβάλλουν περισσότερο στην οικονομική μεγέθυνση σε σύγκριση με τις ΑΞΕ και την αναπτυξιακή βοήθεια. Ο Arazmuradov (2015) χρησιμοποίησε 2SLS και FE σε 5 χώρες της Κεντρικής Ασίας για την περίοδο 1993 – 2008 καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ των ΑΞΕ και της αναπτυξιακής βοήθειας, ενώ η επάρκεια σε φυσικούς πόρους αποτελεί καθοριστικό παράγοντα των εισροών.

Ο Yasin (2005) διερεύνησε τη σχέση των ΑΞΕ και της αναπτυξιακής βοήθειας σε 11 υποσαχάριες χώρες για την περίοδο 1990 – 2003 και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η απελευθέρωση του εμπορίου, το εργατικό δυναμικό και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες προσελκύουν περισσότερες ΑΞΕ, σε αντίθεση με την αναπτυξιακή βοήθεια και το ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ. Η επίδραση της αναπτυξιακής βοήθειας στις εισροές ΑΞΕ εξετάστηκε και από τους Harms και Lutz (2006) σε 81 χώρες για την περίοδο 1988 – 1999 και παρατήρησαν ότι το οριακό αποτέλεσμα της αναπτυξιακής βοήθειας είναι σχεδόν μηδενικό. Ωστόσο, οι Kimura και Todo (2010) σε 98 χώρες για την περίοδο 1990 – 2002 παρατήρησαν ότι η αναπτυξιακή βοήθεια δεν έχει σημαντική επίδραση στις εισροές ΑΞΕ.

Οι Yol και Teng (2009) παρατήρησαν θετική συσχέτιση μεταξύ των ΑΞΕ στη Μαλαισία, της συναλλαγματικής ισοτιμίας, της αύξησης του ΑΕΠ και των υποδομών μακροχρόνια εξετάζοντας την περίοδο 1975 – 2006. Αντίθετα, βραχυχρόνια παρατηρήθηκε αρνητική συσχέτιση των ΑΞΕ, των ΑΞΕ με χρονική υστέρηση, των υποδομών και των εξαγωγών. Ο Sane (2016) παρατήρησε ότι στις χώρες της δυτικής

Αφρικής οι καθοριστικοί παράγοντες των ΑΞΕ είναι ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου, το μακροοικονομικό περιβάλλον, οι δημόσιες δαπάνες, οι συναλλαγματικές ισοτιμίες και η επάρκεια φυσικών πόρων μελετώντας την περίοδο 1985 – 2015. Ο Leitaο (2012) εφαρμόζοντας FE και GMM παρατήρησε ότι το μέγεθος της αγοράς, το εκπαιδευτικό επίπεδο και η παγκοσμιοποίηση έχουν θετική επίδραση στις εισροές ΑΞΕ σε 33 αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες για την περίοδο 1990 – 2008.

Οι Amal et al (2009) μελέτησαν τους καθοριστικούς παράγοντες των ΑΞΕ στη Λατινική Αμερική από το 1995 έως το 2007 και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ των ΑΞΕ και της ποιότητας των θεσμών, της παγκοσμιοποίησης και του εκπαιδευτικού επιπέδου. Οι Azmar et al (2015) παρατήρησαν ότι σε 3 χώρες της Ασίας για την περίοδο 1981 – 2013 η σταθερότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών προσελκύει περισσότερες ΑΞΕ.

Οι Ezeoha και Cattaneo (2012) μελέτησαν τις εισροές ΑΞΕ σε 38 υποσαχάριες χώρες της Αφρικής για την περίοδο 1995 – 2009 και παρατήρησαν ότι οι βελτιωμένες υποδομές, το αναπτυγμένο χρηματοοικονομικό σύστημα, το βελτιωμένο νομικό και πολιτικό πλαίσιο προσελκύουν περισσότερες ΑΞΕ. Οι Kaur et al (2016) παρατήρησαν ότι υποδομές, όπως οι αυτοκινητόδρομοι και οι σιδηρόδρομοι, σχετίζονται θετικά με την προσέλκυση ΑΞΕ στην Ινδία για την περίοδο 1991 – 2010.

Οι Dogan και Arslan (2016) παρατήρησαν θετική συσχέτιση μεταξύ της πολιτικής παγκοσμιοποίησης και των εισροών ΑΞΕ στην Τουρκία την περίοδο 1970 – 2012. Αντίθετα, οι Reeshan και Hassan (2017) παρατήρησαν αρνητική συσχέτιση μεταξύ της πολιτικής παγκοσμιοποίησης και των εισροών ΑΞΕ σε 86 αναπτυσσόμενες χώρες για το έτος 2015.

Οι Elfakhani και Mulama (2011) μελέτησαν τους καθοριστικούς παράγοντες των ΑΞΕ στη Βραζιλία, την Κίνα και την Ινδία για την περίοδο 1980 – 2008 και παρατήρησαν ότι η παροχή οικονομικών και επενδυτικών κινήτρων προσελκύει περισσότερους ξένους επενδυτές. Οι Awan et al (2014) στο Πακιστάν για την περίοδο 1988 – 2012 κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου, οι εξαγωγές και το ακαθάριστο εθνικό εισόδημα έχουν θετική επίδραση στις εισροές ΑΞΕ.

Οι Aziz και Khalid (2017) διερεύνησαν τη σχέση ανάμεσα στις ένοπλες συγκρούσεις, τις στρατιωτικές δαπάνες και τις εισροές ΑΞΕ σε 60 αναπτυσσόμενες

χώρες από το 1990 έως το 2013 και παρατήρησαν ότι οι στρατιωτικές δαπάνες επιφέρουν μείωση των εισροών ΑΞΕ όταν δεν υπάρχουν ένοπλες συγκρούσεις.

Τέλος, ο ρόλος του διαδικτύου εξετάστηκε από το Zafar (2013), ο οποίος παρατήρησε ότι σε 3 χώρες της Ασίας για την περίοδο 1991 – 2010, οι υποδομές είναι καθοριστικός παράγοντας των ΑΞΕ. Ωστόσο, υποστήριξε ότι η πολιτική σταθερότητα δεν αποτελεί καθοριστικό παράγοντα των ΑΞΕ. Οι εξεταζόμενες μεταβλητές της περιόδου και οι αντίστοιχες βάσεις δεδομένων παρουσιάζονται στον πίνακα 6.

Πίνακας 6: Εμπειρικές μελέτες των ΑΞΕ της περιόδου 2005 – 2018

Συγγραφείς	Εξαρτημένη μεταβλητή variable	Ανεξάρτητες μεταβλητές	Βάσεις δεδομένων
Li & Liu (2005)	ΑΞΕ, ΑΕΠ	Πληθωρισμός, εκπαιδευτικό επίπεδο, ακαθάριστες εγχώριες επενδύσεις, πολιτική σταθερότητα, όγκος εμπορίου	UN, Παγκόσμια Τράπεζα, Barro & Lee (2000)
Yasin (2005)	ΑΞΕ	Αναπτυξιακή βοήθεια, απελευθέρωση εμπορίου, εργατικό δυναμικό, κ.κ. ΑΕΠ	UNCTAD, Παγκόσμια Τράπεζα, African Development Indicators
Agosin & Machado (2005)	Ιδιωτικές επενδύσεις	ΑΞΕ, ΑΕΠ	Παγκόσμια Τράπεζα, IMF, CEPAL
Schneider (2005)	ΑΕΠ, καινοτομία	Ανθρώπινο κεφάλαιο, ΑΕΠ, ΑΞΕ, υποδομές, δαπάνες για E&A, δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, εισαγωγές	UN, IMF, Παγκόσμια Τράπεζα, Ginarte & Park (1998), Nehru & Dhareshwar (1995)

(συνέχεια πινάκα 6)

Συγγραφείς	Εξαρτημένη μεταβλητή variable	Ανεξάρτητες μεταβλητές	Βάσεις δεδομένων
Harms & Lutz (2006)	κ.κ. ιδιωτικές ΑΞΕ	Αναπτυξιακή βοήθεια, διακυβέρνηση, απελευθέρωση εμπορίου, ΑΕΠ	Παγκόσμια Τράπεζα
Ramman & Zurbuegg (2006)	ΑΞΕ	Τιμολογιακή πολιτική, χρηματοπιστωτική εποπτεία	ASEAN FMSU, UNCTAD, Kaufmann, Kraay, & Mastruzzi (2004), Παγκόσμια Τράπεζα
Hansen & Rand (2006)	ΑΞΕ	Χαρακτηριστικά της χώρας υποδοχής	Παγκόσμια Τράπεζα, UNCTAD
Kasuga (2007)	ΑΕΠ	Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου, εγχώρια αποταμίευση, αναπτυξιακή βοήθεια, ΑΞΕ	Παγκόσμια Τράπεζα
Mina (2007)	ΑΞΕ	Μέγεθος αγοράς ανθρώπινο κεφάλαιο, υποδομές, ποιότητα των θεσμών, επάρκεια σε φυσικούς πόρους, απελευθέρωση εμπορίου	UNCTAD, Energy Information Administration, Παγκόσμια Τράπεζα, ICRG
Te Velde & Xenogiani (2007)	Εκπαιδευτικό επίπεδο	ΑΞΕ, ΑΕΠ, δεξιότητες εργατικού δυναμικού	Παγκόσμια Τράπεζα, UNESCO, UNCTAD, Barro & Lee (1993)
Ndikumana & Verick (2008)	ΑΞΕ	Ιδιωτικές επενδύσεις, απελευθέρωση εμπορίου, υποδομές, ΑΕΠ	UNCTAD, Παγκόσμια Τράπεζα, UNECA

(συνέχεια πίνακα 6)

Συγγραφείς	Εξαρτημένη μεταβλητή variable	Ανεξάρτητες μεταβλητές	Βάσεις δεδομένων
Azémar & Desbordes (2009)	ΑΞΕ	Μέγεθος αγοράς, μακροοικονομικές πολιτικές, βαθμός δημοκρατίας του πολιτεύματος, δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας	UNCTAD, IMF World Economic Outlook Database, Παγκόσμια Τράπεζα, Milesi-Ferretti & Lane's (2006)
Suliman & Mollick (2009)	ΑΞΕ	Μέγεθος αγοράς, εκπαιδευτικό επίπεδο, υποδομές, απελευθέρωση εμπορίου, δικαιώματα πολιτών, πολιτική ελευθερία	Παγκόσμια Τράπεζα, UNESCO Institute for Statistics
Adams (2009)	ΑΕΠ	ΑΞΕ, ανθρώπινο κεφάλαιο, ακαθάριστες εγχώριες επενδύσεις, πολιτικός κίνδυνος, πληθωρισμός, απελευθέρωση εμπορίου, δημόσιες δαπάνες	Παγκόσμια Τράπεζα, World Economic Outlook, Global Development Network Growth
Vadlamannati & Tamazian (2009)	ΑΕΠ	Απελευθέρωση εμπορίου, ΑΞΕ, πληθωρισμός, εμφύλιοι πόλεμοι, πολιτικοί και θεσμικοί περιορισμοί, οικονομικές μεταρρυθμίσεις	Groningen Growth and Development Centre, Παγκόσμια Τράπεζα, UNCTAD, Fraser Institute

(συνέχεια πινάκα 6)

Συγγραφείς	Εξαρτημένη μεταβλητή variable	Ανεξάρτητες μεταβλητές	Βάσεις δεδομένων
Amal et al (2009)	ΑΞΕ	ΑΕΠ, επιτόκιο, πληθωρισμός, απελευθέρωση εμπορίου, παγκοσμιοποίηση, εκπαιδευτικό επίπεδο	UNCTAD, Παγκόσμια Τράπεζα, IMF, KOF, UNDR
Yol & Teng (2009)	ΑΞΕ	ΑΕΠ, συναλλαγματική ισοτιμία, ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου, εξαγωγές	IMF, Παγκόσμια Τράπεζα,
Kimura & Todo (2010)	ΑΞΕ	Αναπτυξιακή βοήθεια, ΑΕΠ, απόσταση, εργατικό δυναμικό	ΟΟΣΑ, Παγκόσμια Τράπεζα
Vijayakumar et al (2010)	ΑΞΕ	ΑΕΠ, πληθωρισμός, κόστος εργασίας, απελευθέρωση εμπορίου, ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	Παγκόσμια Τράπεζα, The Federal Reserve Board Statistics
Kinda (2010)	ΑΞΕ	Δομικοί περιορισμοί ⁶ , τοποθεσία, εμπορικοί περιορισμοί	Παγκόσμια Τράπεζα
Azman – Saini et al (2010)	Οικονομική μεγέθυνση	ΑΕΠ, εισόδημα, πληθυσμός, ΑΞΕ, ανθρώπινο κεφάλαιο,	Παγκόσμια Τράπεζα, Barro & Lee (2000)
Hübler & Keller (2010)	Ενεργειακά αποθέματα	ΑΞΕ, εισαγωγές, αναπτυξιακή βοήθεια, ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου, παροχή πρωτογενούς ενέργειας	International Energy Agency, Παγκόσμια Τράπεζα, IMF

⁶ Περιορισμοί που σχετίζονται με την αστικοποίηση

(συνέχεια πινάκα 6)

Συγγραφείς	Εξαρτημένη μεταβλητή variable	Ανεξάρτητες μεταβλητές	Βάσεις δεδομένων
Njoku et al (2011)	ΑΞΕ	Οικονομική μεγέθυνση, πληθωρισμός, οικονομική ανάπτυξη, απελευθέρωση εμπορίου, υποδομές, εγχώρια αποταμίευση, πολιτική αστάθεια, μέγεθος αγοράς, εργατικό δυναμικό	UNCTAD, Παγκόσμια Τράπεζα, Conflict Trends in Africa database
Ali et al (2011)	Δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας	Οικονομική μεγέθυνση, ΑΞΕ, πολιτικοί και πολιτιστικοί παράγοντες	Property Rights Index, UNCTAD, Παγκόσμια Τράπεζα, ICRG
Doytch & Uctum (2011)	ΑΕΠ	ΑΕΠ, προστιθέμενη αξία των κατασκευών και των υπηρεσιών, ΑΞΕ	Παγκόσμια Τράπεζα, UN, International Country Risk Guide, ΟΟΣΑ, UNCTAD
Tiwari & Murascu (2011)	ΑΕΠ	Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου, εργατικό δυναμικό, ΑΞΕ, εξαγωγές	UNCTAD, Παγκόσμια Τράπεζα
Fillat & Woerz (2011)	Παραγωγικότητα	ΑΞΕ, εξαγωγές, εγχώριες επενδύσεις, εργατικό δυναμικό	UNCTAD, UNIDO, ΟΟΣΑ, ASEAN Secretariat, Taiwan Ministry Of Economic Affairs
Elfakhani & Mulama (2011)	ΑΞΕ	Μέγεθος αγοράς, πληθωρισμός, κ.κ. ΑΕΠ, προσδόκιμο ζωής, πληθυσμός, εκπαιδευτικό επίπεδο	UNCTAD, Παγκόσμια Τράπεζα, Ινστιτούτο Fraser

(συνέχεια πινάκα 6)

Συγγραφείς	Εξαρτημένη μεταβλητή variable	Ανεξάρτητες μεταβλητές	Βάσεις δεδομένων
Wang & Won (2009)	Παραγωγικότητα	ΑΞΕ, εκπαιδευτικό επίπεδο, οικονομική απελευθέρωση	Penn World Table, Borensztein et al (1998)
Liargovas & Skandalis (2012)	ΑΞΕ	Απελευθέρωση εμπορίου, συναλλαγματικές ισοτιμίες, ΑΕΠ, κ.κ. ΑΕΠ, πολιτικός κίνδυνος	Prs group
Anwar & Cooray (2012)	ΑΕΠ	Ανθρώπινο κεφάλαιο, οικονομική ανάπτυξη, ΑΞΕ, εξαγωγές, πολιτικά δικαιώματα, δημόσιες δαπάνες	Παγκόσμια Τράπεζα, Freedom House
Jadhav (2012)	ΑΞΕ	Μέγεθος αγοράς, θεσμικοί και πολιτικοί παράγοντες, πολιτικός κίνδυνος, φυσικοί πόροι	Παγκόσμια Τράπεζα, WITS
Morrissey & Udomkerdmongkol (2012)	Ιδιωτικές επενδύσεις	ΑΞΕ, ΑΕΠ, διακυβέρνηση	Παγκόσμια Τράπεζα, Government Finance Monetary Fund
Gohou & Soumaré (2012)	Επίπεδο πλούτου	Επίπεδο φτώχειας, ΑΞΕ, Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης, ΑΕΠ, οικονομικές και πολιτικές συνθήκες	UN, Human Development Index
Leitao (2012)	ΑΞΕ	ΑΕΠ, απελευθέρωση εμπορίου, δείκτης παγκοσμιοποίησης, ανθρώπινο κεφάλαιο, αστικός πληθυσμός	ΟΟΣΑ, KOF, Παγκόσμια Τράπεζα

(συνέχεια πινάκα 6)

Συγγραφείς	Εξαρτημένη μεταβλητή variable	Ανεξάρτητες μεταβλητές	Βάσεις δεδομένων
Ezeoha & Cattaneo (2012)	ΑΞΕ	κ.κ. ΑΕΠ, αστικός πληθυσμός, πληθωρισμός, επάρκεια φυσικών πόρων, υποδομές, συναλλαγματικές ισοτιμίες	Παγκόσμια Τράπεζα
Tintin (2013)	ΑΞΕ	ΑΕΠ, απόσταση, απελευθέρωση εμπορίου, μέλος της ΕΕ, οικονομική απελευθέρωση	WIIW, WDI, CEPII, Heritage foundation, Freedom house, Polity IV, EU Commission
Masron & Nor (2013)	ΑΞΕ	ΑΕΠ, ποιότητα των θεσμών, εκπαιδευτικό επίπεδο, απελευθέρωση εμπορίου, μισθοί	UNCTAD, Παγκόσμια Τράπεζα
Kashcheeva (2013)	Οικονομική μεγέθυνση	ΑΞΕ, δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, ανθρώπινο κεφάλαιο, δημόσιες δαπάνες, απελευθέρωση εμπορίου	UNCTAD, Fraser Institute's Index of Legal Structure and Security of Property Rights
Zafar (2013)	ΑΞΕ	ΑΕΠ, πληθωρισμός, απελευθέρωση εμπορίου, υποδομές, πολιτική σταθερότητα	Παγκόσμια Τράπεζα, Integrated Network for Societal Conflict Research
Kaur et al (2013)	ΑΞΕ	Ρευστές υποχρεώσεις του τραπεζικού τομέα, απόδοση κεφαλαίου τραπεζών, κεφαλαιοποίηση αγοράς	Financial Structure Dataset, WDI, GDF

(συνέχεια πινάκα 6)

Συγγραφείς	Εξαρτημένη μεταβλητή variable	Ανεξάρτητες μεταβλητές	Βάσεις δεδομένων
Ezcurra & Guez – Pose (2013)	Περιφερειακές ανισότητες	Απελευθέρωση εμπορίου, ΑΞΕ, εμπορικοί και φορολογικοί περιορισμοί	Παγκόσμια Τράπεζα, ΟΟΣΑ Territorial Statistics, Cambridge Econometrics,
Lessmann (2013)	Περιφερειακές ανισότητες	ΑΕΠ, ΑΞΕ	EUROSTAT, ΟΟΣΑ, Cambridge Econometrics,
Fereidouni (2013)	Εκπομπές CO ₂	ΑΞΕ, ΑΕΠ, πληθυσμός	Παγκόσμια Τράπεζα, UNCTAD, GMID, Central Bank
Awan et al (2014)	ΑΞΕ	Εισαγωγές, εξαγωγές, εξωτερικό χρέος, ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου, στρατιωτικές δαπάνες	Παγκόσμια Τράπεζα, UNCTAD, IMF, Board of investment of Pakistan, State Bank of Pakistan, Federal bureau of Statistics of Pakistan
Feeny et al (2014)	ΑΕΠ	ΑΞΕ, εκπαιδευτικό επίπεδο, πληθωρισμός, εισαγωγές, εξαγωγές, απελευθέρωση εμπορίου	WDI, Freedom House
Farhan et al (2014)	ΑΕΠ	ΑΞΕ, Απελευθέρωση εμπορίου, προσδόκιμο ζωής	Παγκόσμια Τράπεζα, Penn World Table
Kandiero & Chtiga (2014)	ΑΞΕ	Απελευθέρωση του εμπορίου, συναλλαγματικές ισοτιμίες, υποδομές, μισθοί, μέγεθος αγοράς	Παγκόσμια Τράπεζα

(συνέχεια πινάκα 6)

Συγγραφείς	Εξαρτημένη μεταβλητή variable	Ανεξάρτητες μεταβλητές	Βάσεις δεδομένων
Imai et al (2014)	ΑΕΠ	Πληθωρισμός, επάρκεια φυσικών πόρων, επενδύσεις, βαθμός απελευθέρωσης του κεφαλαίου, χρηματοοικονομική ανάπτυξη	Παγκόσμια Τράπεζα, Quality of Government Dataset, UCDP/PRIO Conflict Database
Goswami & Haider (2014)	ΑΞΕ	Μέγεθος αγοράς, ΑΕΠ, απελευθέρωση εμπορίου, υποδομές	UNCTAD, Παγκόσμια Τράπεζα, International Country Risk Guide
Seyoum et al (2014)	Απελευθέρωση εμπορίου	ΑΞΕ	Παγκόσμια Τράπεζα
Thangavelu & Narjoko (2014)	ΑΞΕ	ΑΕΠ, εκπαιδευτικό επίπεδο, FTAs, απόσταση, κοινά σύνορα και γλώσσα	Thangavelu & Findlay (2011), ΟΟΣΑ, ASEAN, Παγκόσμια Τράπεζα
Kinuthia & Murshed (2014)	ΑΞΕ	Μέγεθος αγοράς, απελευθέρωση εμπορίου, χρηματοοικονομική σταθερότητα, πληθωρισμός, θεσμική ανάπτυξη	Παγκόσμια Τράπεζα, International Labour Organization, Freedom House Polity
Jayasekara (2014)	ΑΞΕ	ΑΕΠ, πληθωρισμός, εμπορικό ισοζύγιο, συναλλαγματικές ισοτιμίες, εργατικό δυναμικό, υποδομές	UNCTAD, Παγκόσμια Τράπεζα
Doytch et al (2014)	Παιδική εργασία	Πληθυσμός, διαφθορά, ΑΞΕ, Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των παιδιών	WDI, ILO, ΟΟΣΑ, UNCTAD, ICRG

(συνέχεια πινάκα 6)

Συγγραφείς	Εξαρτημένη μεταβλητή variable	Ανεξάρτητες μεταβλητές	Βάσεις δεδομένων
Omri et al (2014)	Εκπομπές CO ₂	ΑΕΠ, ΑΞΕ, απελευθέρωση εμπορίου	Παγκόσμια Τράπεζα
Xaypanya et al (2015)	ΑΞΕ	Συναλλαγματικές ισοτιμίες, πληθωρισμός, υποδομές, απελευθέρωση εμπορίου, αναπτυξιακή βοήθεια	UNCTAD, Παγκόσμια Τράπεζα
Cleeve et al (2015)	ΑΞΕ	Ανθρώπινο κεφάλαιο, εκπαιδευτικό επίπεδο, απελευθέρωση εμπορίου, επάρκεια φυσικών πόρων, μέγεθος αγοράς, υποδομές	UNCTAD, International Telecommunication Union, Παγκόσμια Τράπεζα, Barro & Lee (2000)
Azmar et al (2015)	ΑΞΕ	ΑΕΠ, απελευθέρωση εμπορίου, συναλλαγματικές ισοτιμίες	Παγκόσμια Τράπεζα
Samargandi et al (2015)	Οικονομική μεγέθυνση	Απελευθέρωση εμπορίου, ΑΞΕ, πληθυσμός, δημόσιες δαπάνες, ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	Παγκόσμια Τράπεζα
Anwar & Cooray (2015)	ΑΕΠ	ΑΞΕ, εγχώριο κεφάλαιο, αναπτυξιακή βοήθεια, εμβάσματα	Παγκόσμια Τράπεζα, UNCTAD
Arazmuradov (2015)	ΑΞΕ	Αναπτυξιακή βοήθεια, ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου, εξαγωγές, επάρκεια πόρων	UNCTAD, US Energy Information Administration, EBRD

(συνέχεια πινάκα 6)

Συγγραφείς	Εξαρτημένη μεταβλητή variable	Ανεξάρτητες μεταβλητές	Βάσεις δεδομένων
Gui – Diby & Renard (2015)	Εκβιομηχανοποίηση	Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου , ΑΞΕ, εξαγωγές, εισαγωγές, προστιθέμενη αξία αγροτικού τομέα	UNCTAD, Penn tables, ILO, Fraser Institute, Παγκόσμια Τράπεζα
Lin et al (2015)	Εισοδηματική ανισότητα	ΑΞΕ, ΑΕΠ, εκπαιδευτικό επίπεδο, πληθωρισμός, εισαγωγές, εξαγωγές, δημόσιες δαπάνες	Παγκόσμια Τράπεζα, SWIID, Lane & Milesi-Ferretti (2007) External Wealth of Nations,
Azam & Ahmed (2015)	ΑΕΠ	ΑΞΕ, Εγχώριες επενδύσεις, πληθωρισμός, ανθρώπινο κεφάλαιο, προσδόκιμο ζωής	World Investment Report, International Financial Statistics, Παγκόσμια Τράπεζα
Pazienza (2015)	Εκπομπές CO ₂	ΑΕΠ, ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου , απελευθέρωση εμπορίου, εκπαιδευτικό επίπεδο, έκταση γης	ESDS, ΟΟΣΑ International Direct Investment Statistics, Harvard Dataverse Network, Παγκόσμια Τράπεζα, UK Data Service
Anyanwu & Yameogo (2015)	ΑΞΕ	Πολιτικό και μακροοικονομικό περιβάλλον, υποδομές, απελευθέρωση εμπορίου, μέγεθος αγοράς, επάρκεια φυσικών πόρων, ανθρώπινο κεφάλαιο, αναπτυξιακή βοήθεια	WDI, Policy IV,
Hanafy (2015)	ΑΞΕ	ΑΕΠ, εργατικό δυναμικό, εκπαιδευτικό επίπεδο, εγχώριες επενδύσεις	Παγκόσμια Τράπεζα, UNCTAD, GAFI, CAPMAS

(συνέχεια πινάκα 6)

Συγγραφείς	Εξαρτημένη μεταβλητή variable	Ανεξάρτητες μεταβλητές	Βάσεις δεδομένων
Dogan & Arslan (2016)	ΑΞΕ	Πολιτική παγκοσμιοποίηση	UNCTAD, KOF
Kaur et al (2016)	ΑΞΕ	Αναπτυξιακή βοήθεια, Μορφές υποδομών	WDI
Economou et al (2016)	ΑΞΕ	ΑΕΠ, Απελευθέρωση εμπορίου, κόστος εργασίας, εκπαιδευτικό επίπεδο, ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	Παγκόσμια Τράπεζα, ΟΟΣΑ, Penn World Table
Bobenič Hintošová et al (2016)	ΑΞΕ	Οικονομική απελευθέρωση, παγκοσμιοποίηση, διαφθορά, ανταγωνιστικότητα	UNCTAD, Παγκόσμια Τράπεζα, World Economic Forum, Heritage Foundation, Transparency International, KOF index
Sane (2016)	ΑΞΕ	Μακροοικονομικό περιβάλλον, δημόσιες δαπάνες, ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου, επάρκεια σε φυσικούς πόρους, μέγεθος αγοράς	Παγκόσμια Τράπεζα, World Data Atlas
Salahodjae et al (2016)	ΑΞΕ	κ.κ. ΑΕΠ, απελευθέρωση εμπορίου, πληθωρισμός, εκπαιδευτικό επίπεδο, υποδομές, κράτος δικαίου, παγκοσμιοποίηση	Παγκόσμια Τράπεζα, KOF index
Malikane & Chitambara (2017)	ΑΞΕ	κ.κ. ΑΕΠ, πληθυσμός, προσδόκιμο ζωής, οικονομική απελευθέρωση, απελευθέρωση εμπορίου	WDI, Παγκόσμια Τράπεζα

(συνέχεια πίνακα 6)

Συγγραφείς	Εξαρτημένη μεταβλητή	Ανεξάρτητες μεταβλητές	Βάσεις δεδομένων
Reeshan & Hassan (2017)	ΑΕΠ, ΑΞΕ	Δείκτης συνολικής παγκοσμιοποίησης, μορφές παγκοσμιοποίησης	KOF, Παγκόσμια Τράπεζα
Aziz & Khalid (2017)	ΑΞΕ	Στρατιωτικές δαπάνες, εργατικό δυναμικό, συγκρούσεις	Παγκόσμια Τράπεζα, SIPRI Military Expenditure Database, PRIO database
Ahmad et al (2018)	Εισροές ΑΞΕ	Εξαγωγές, ΑΕΠ	UNCTAD, Παγκόσμια Τράπεζα
Comes et al (2018)	ΑΕΠ	Εισροές ΑΞΕ, εμβάσματα	UNCTAD, Παγκόσμια Τράπεζα

Συνεπώς, παρατηρείται ότι το ενδιαφέρον των ερευνών ΑΞΕ τις τελευταίες δεκαετίες διαφοροποιείται ως προς τις στατιστικές μεθόδους, τις εξεταζόμενες μεταβλητές και τις χώρες υποδοχής. Ειδικότερα, οι έρευνες της πρώτης εξεταζόμενης περιόδου (1960 – 1973) επικεντρώθηκαν κυρίως στο ρόλο των εμπορικών ενώσεων, στις διεθνείς ροές κεφαλαίων και στην οικονομική μεγέθυνση, ενώ οι περισσότερες από τις μελέτες επικεντρώθηκαν στις Ευρωπαϊκές χώρες. Όσον αφορά στη δεύτερη περίοδο (1974 – 1989) παρατηρείται ότι εξετάστηκαν οι ΑΞΕ ανά τομέα, όπως και η αναπτυξιακή βοήθεια ως ανεξάρτητη μεταβλητή και οι περισσότερες μελέτες επικεντρώθηκαν στη Λατινική Αμερική.

Αντίστοιχα, η τρίτη περίοδος (1990 – 2004) επικεντρώνεται στους κοινωνικούς, οικονομικούς και πολιτικούς παράγοντες των ΑΞΕ, καθώς και στις περιβαλλοντικές τους επιπτώσεις, ενώ εισάγεται η απελευθέρωση του εμπορίου ως μεταβλητή που επηρεάζει τις ΑΞΕ. Οι περισσότερες μελέτες της περιόδου επικεντρώνονται στην Ασία και στη Λατινική Αμερική. Τέλος, στην τελευταία περίοδο (2005 – 2018) εξετάζονται για πρώτη φορά οι πόλεμοι και οι συγκρούσεις ως καθοριστικοί παράγοντες των ΑΞΕ, ενώ οι περισσότερες μελέτες επικεντρώνονται στις κοινωνικές επιπτώσεις των εισροών και στις οικονομίες της Ασίας και της Αφρικής ως χώρες υποδοχής. Συνοπτικά, ο προσανατολισμός των εμπειρικών ερευνών των ΑΞΕ ανά περίοδο παρουσιάζεται στον πίνακα 7.

Πίνακας 7: Προσανατολισμός των εμπειρικών μελετών ΑΞΕ ανά περίοδο

Περίοδος	Προσανατολισμός
Περίοδος 1960 – 1973	Επίπτωση ΑΞΕ σε οικονομική μεγέθυνση και παραγωγικότητα.
Περίοδος 1974 - 1989	Οι καθοριστικοί παράγοντες των ΑΞΕ, τα χαρακτηριστικά των ΠΕ και των χωρών υποδοχής, επίπτωση σε οικονομική μεγέθυνση.
Περίοδο 1990 - 2004	Πολιτικοί, οικονομικοί και κοινωνικοί παράγοντες, συνεργασία των χωρών υποδοχής ώστε να επιτύχουν οικονομική μεγέθυνση και προστασία του περιβάλλοντος.
Περίοδος 2005 - 2018	Βελτίωση του επενδυτικού κλίματος, κοινωνικές επιπτώσεις των ΑΞΕ, πολιτική σταθερότητα συγκρούσεις.

Πηγή: Kechagia & Metaxas (2018)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο Η ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΩΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΤΩΝ ΑΞΕ

Οι επενδυτικές αποφάσεις των ΠΕ είναι πιθανό να επηρεαστούν από την εκδήλωση τρομοκρατικών επιθέσεων στις χώρες υποδοχής. Η εκδήλωση τρομοκρατικών επιθέσεων είναι δύσκολο να προβλεφθεί καθώς εξαρτάται από τα χαρακτηριστικά των χωρών υποδοχής, όπως η οικονομική, κοινωνική και πολιτική απελευθέρωση.

5.1. Ορισμός της τρομοκρατίας

Η τρομοκρατία ορίζεται ως σκόπιμη χρήση ή η απειλή χρήσης βίας και επιθετικότητας από ένα άτομο ή ομάδες ατόμων με σκοπό την εξασφάλιση κοινωνικών ή πολιτικών προνομίων (Sandler & Enders, 2008; Schmid, 2010). Οι τρομοκρατικές επιθέσεις περιλαμβάνουν βομβιστικές επιθέσεις, επιθέσεις αυτοκτονίας, αεροπειρατείες, απαγωγές, δολοφονίες, απειλές και άλλες συναφείς επιθετικές δραστηριότητες (Sandler & Enders, 2008). Σύμφωνα με το Schmid (2010) η τρομοκρατία μπορεί να λάβει διάφορες μορφές, όπως το έγκλημα, η πολιτική, οι πόλεμοι, η προπαγάνδα και η θρησκεία.

Η τρομοκρατία εξετάζεται ως προσδιοριστικός παράγοντας των εισροών ΑΞΕ καθώς έχει σημαντικό οικονομικό άμεσο και έμμεσο κόστος. Το άμεσο οικονομικό κόστος της τρομοκρατίας αφορά στην απώλεια ανθρώπινων ζώων, σε κόστη που σχετίζονται με τους τραυματισμούς, στην καταστροφή αγαθών και υποδομών και σε άλλες απώλειες που σχετίζονται με το εμπόριο και τις επιχειρήσεις. Αντίστοιχα, το έμμεσο κόστος της τρομοκρατίας αφορά στη μείωση του ΑΕΠ, στη μείωση της απασχόλησης, στη μείωση των εισροών ΑΞΕ και στην αύξηση των αναμενόμενων αποζημιώσεων για τις περιοχές αυξημένου ρίσκου (Morrison et al, 2016).

Ο Hudson (1999) ορίζει την τρομοκρατία ως την πραγματοποίηση απροσδόκητων και παράνομων ενεργειών, οι οποίες διαπράττονται από ένα παράνομο μέλος μιας ομάδας ή από μια υποομάδα με σκοπό την άσκηση πολιτικού ή θρησκευτικού εκφοβισμού ή με σκοπό τον εξαναγκασμό μιας κυβέρνησης ή ενός πληθυσμού ώστε να αποδεχθεί τα αιτήματα της ομάδας αυτής.

Η Παγκόσμια Βάση Δεδομένων για την Τρομοκρατία (GTD, 2017) ορίζει μια τρομοκρατική επίθεση ως μια απειλή ή ως την πραγματική χρήση παράνομης δύναμης και βίας με σκοπό την επίτευξη πολιτικού, οικονομικού, θρησκευτικού ή

κοινωνικού σκοπού μέσω φόβου, εξαναγκασμού ή εκφοβισμού. Για να χαρακτηριστεί ένα περιστατικό «τρομοκρατική επίθεση» είναι απαραίτητο να πληροί και τις τρεις προϋποθέσεις (GTD, 2017):

- Το περιστατικό πρέπει να πραγματοποιείται για συγκεκριμένο σκοπό, ο οποίος αποτελεί συνειδητή επιλογή του δράστη.
- Το περιστατικό περιλαμβάνει κάποια μορφή βίας ή άμεσης απειλής για βία, συμπεριλαμβάνοντας της βίας τόσο κατά των ανθρώπων όσο και κατά περιουσιακών στοιχείων.
- Οι δράστες των περιστατικών μπορούν να είναι είτε κάτοικοι της χώρας στην οποία εκδηλώνεται η επίθεση ή διαφορετικής χώρας.

Η τρομοκρατία αποτέλεσε αντικείμενο μελέτης της διατριβής ως προσδιοριστικός παράγοντας των ΑΕΕ καθώς παρατηρήθηκε ότι επιφέρει την καταστροφή τόσο των υποδομών όσο και της οικονομικής ευημερίας μιας χώρας (Rasheed & Tahir, 2012). Παρά το γεγονός ότι η μεγαλύτερη απώλεια που προκαλείται από τις τρομοκρατικές επιθέσεις είναι η απώλεια ανθρώπινων ζώων και οι τραυματισμοί, η διατριβή επικεντρώνεται στην οικονομική απώλεια που απορρέει από την εκδήλωση τρομοκρατικών επιθέσεων και συγκεκριμένα στο έμμεσο κόστος της τρομοκρατίας ως προς τις εισροές ΑΕΕ.

5.2. Εμπειρική διερεύνηση της σχέσης τρομοκρατίας – εισροών ΑΞΕ

5.2.1. Εμπειρικές μελέτες που κατέληξαν σε αρνητική επίδραση της τρομοκρατίας στις ΑΞΕ

Οι Enders και Sandler (1996) μελέτησαν τη σχέση της τρομοκρατίας και των ΑΞΕ επικεντρώνοντας την έρευνα στην Ισπανία για την περίοδο 1975 – 1990 και στην Ελλάδα για την περίοδο 1976 – 1990. Οι ερευνητές κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η τρομοκρατία περιορίζει σημαντικά τις ΑΞΕ στην Ελλάδα και στην Ισπανία.

Ο Ramcharran (1999) μελέτησε τη συσχέτιση των ΑΞΕ και του πολιτικού κινδύνου⁷ της χώρας υποδοχής. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε 26 αναπτυσσόμενες χώρες για την περίοδο 1992 – 1994 και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι υπάρχει αρνητική συσχέτιση μεταξύ των εισροών ΑΞΕ και του πολιτικού κινδύνου και θετική συσχέτιση μεταξύ των ΑΞΕ και της οικονομικής επίδοσης. Αντίστοιχα, οι Busse και Hefeker (2007) διερεύνησαν τη σχέση των πολιτικών κινδύνων, των θεσμών και των ΑΞΕ. Η μελέτη πραγματοποιήθηκε σε δείγμα 83 αναπτυσσόμενων χωρών για την περίοδο 1984 – 2003. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας η κυβερνητική σταθερότητα, οι εσωτερικές κι εξωτερικές συγκρούσεις, μεταξύ των οποίων κι η τρομοκρατία, η διαφθορά, ο νόμος κι η τάξη, η γραφειοκρατία και η δημοκρατική λογοδοσία της κυβέρνησης είναι καθοριστικοί παράγοντες της εισροής ΑΞΕ.

Αντίστοιχα, οι Qian και Baek (2011) διερεύνησαν τον πολιτικό κίνδυνο και τις τρομοκρατικές επιθέσεις ως καθοριστικούς παράγοντες των ΑΞΕ σε 116 χώρες, από τις οποίες 22 βιομηχανοποιημένες και 94 αναπτυσσόμενες, για την περίοδο 1984 – 2008. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας ο πολιτικός κίνδυνος αποτελεί καθοριστικό παράγοντα της εισροής ΑΞΕ τόσο στις βιομηχανοποιημένες χώρες όσο και στις αναπτυσσόμενες. Επίσης, ιδιαίτερα μετά την τρομοκρατική επίθεση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου ο πολιτικός κίνδυνος επηρέαζε περισσότερο τις εισροές ΑΞΕ στις βιομηχανοποιημένες χώρες. Συγκεκριμένα, το δημοκρατικό πολίτευμα και το επενδυτικό προφίλ επηρεάζουν τις εισροές ΑΞΕ και στις αναπτυσσόμενες και στις βιομηχανοποιημένες χώρες. Οι εθνικές εντάσεις και η συμμετοχή των στρατιωτικών στη διακυβέρνηση επηρεάζουν τις εισροές ΑΞΕ μόνο στις βιομηχανοποιημένες χώρες. Αντίθετα, ο νόμος και τάξη, οι θρησκευτικές εντάσεις και η σταθερή διακυβέρνηση επηρεάζουν τις εισροές ΑΞΕ μόνο στις αναπτυσσόμενες χώρες. Τέλος,

⁷ Ο πολιτικός κίνδυνος αναφέρεται σε εμφυλίους πολέμους και εγχώριες συγκρούσεις, σε διακρατικές τρομοκρατικές επιθέσεις, στην πολιτική διαφθορά, στην οικονομική αστάθεια και στους περιορισμούς του εμπορίου.

οι εσωτερικές συγκρούσεις δεν επηρεάζουν τις εισροές ΑΞΕ ούτε στις αναπτυσσόμενες ούτε στις βιομηχανοποιημένες χώρες.

Οι Hayakawa et al (2013) διερεύνησαν την επίδραση του πολιτικού κινδύνου στις εισροές ΑΞΕ σε 93 αναπτυσσόμενες κι αναπτυγμένες χώρες κατά την περίοδο 1985 – 2007. Παρατηρήθηκε ότι η κυβερνητική σταθερότητα, οι κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, το επενδυτικό προφίλ, οι εσωτερικές κι εξωτερικές συγκρούσεις, η διαφθορά, οι θρησκευτικές κι εθνικές συγκρούσεις κι η δημοκρατική λογοδοσία αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες των ΑΞΕ. Ειδικότερα, οι κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, το επενδυτικό προφίλ κι οι εξωτερικές συγκρούσεις συμβάλλουν περισσότερο στην προσέλκυση ΑΞΕ. Αντίθετα, οι χρηματοοικονομικοί κίνδυνοι δεν αποτελούν καθοριστικό παράγοντα των ΑΞΕ.

Οι Gupta et al (2004) διερεύνησαν τις οικονομικές επιπτώσεις των ένοπλων επιθέσεων και της τρομοκρατίας σε 20 χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος χώρες για την περίοδο 1985 – 1999. Η μελέτη καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι ένοπλες επιθέσεις συμβάλλουν στη μείωση της ανάπτυξης και στην αύξηση του πληθωρισμού, ενώ επιδρούν αρνητικά στα φορολογικά έσοδα και στις επενδύσεις. Επιπλέον, η τρομοκρατία και οι συγκρούσεις επηρεάζουν αρνητικά το ρυθμό ανάπτυξης καθώς επιδρούν αρνητικά στην κατανομή των δημοσίων δαπανών.

Οι Blomberg και Mody (2005) μελέτησαν την επίδραση διάφορων μορφών βίας, μεταξύ των οποίων και της τρομοκρατίας, στις διεθνείς επενδύσεις σε δείγμα 43 αναπτυσσόμενων κι αναπτυγμένων χωρών για την περίοδο 1981 – 1998. Παρατηρήθηκε ότι οι τρομοκρατικές ενέργειες, οι επαναστάσεις κι οι πόλεμοι επηρεάζουν αρνητικά τις διεθνείς επενδύσεις, κυρίως στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Οι Shahrestani και Anaraki (2008) διερεύνησαν την επίδραση της τρομοκρατίας στην παραγωγικότητα, την οικονομική μεγέθυνση και τις ΑΞΕ σε 30 αναπτυσσόμενες κι αναπτυγμένες χώρες το 2005, λαμβάνοντας υπόψη τις τρομοκρατικές επιθέσεις. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας η τρομοκρατία έχει αρνητική και στατιστικά σημαντική επίδραση στην οικονομική μεγέθυνση, τις ΑΞΕ και τη συνολική παραγωγικότητα στις εξεταζόμενες χώρες.

Οι Abadie και Gardeazabal (2008) διερεύνησαν τις επιπτώσεις της τρομοκρατίας στην παγκόσμια οικονομία σε 98 χώρες για το 2003. Παρατήρησαν ότι η τρομοκρατία έχει σημαντική επίδραση στην κατανομή των κεφαλαίων μεταξύ των χωρών και ότι υψηλά επίπεδα τρομοκρατίας σχετίζονται με χαμηλές εισροές ΑΞΕ. Ο Papaioannou (2009) διερεύνησε τους καθοριστικούς παράγοντες των διεθνών ροών

κεφαλαίου σε 140 χώρες για την περίοδο 1984 – 2002 και παρατήρησε ότι η βελτίωση της ποιότητας των θεσμών συνέβαλε στην αύξηση της διεθνούς χρηματοδότησης. Επίσης, υποστήριξε ότι η ροή κεφαλαίων εξαρτάται από το αρχικό επίπεδο της ποιότητας των θεσμών.

Ο Muckley (2010) διερεύνησαν τη σχέση μεταξύ τρομοκρατίας, τουρισμού και ΑΞΕ στη Βόρεια Ιρλανδία κατά την περίοδο 1970 – 2007. Ο ερευνητής παρατήρησε ότι οι τρομοκρατικές επιθέσεις στη Βόρεια Ιρλανδία επιφέρουν οικονομικό κόστος λόγω της μείωσης εισροών ΑΞΕ και των θανάτων που οφείλονται σε αυτές. Ο Agrawal (2011) επικεντρώθηκε στις τομεακές ΑΞΕ που πλήττονται περισσότερο από τρομοκρατικές επιθέσεις σε δείγμα 30 αναπτυγμένων χωρών για την περίοδο 1985 – 2007. Επίσης, οι τομείς που επηρεάζονται περισσότερο από τις τρομοκρατικές επιθέσεις είναι ο μεταποιητικός κι ο κατασκευαστικός κλάδος, καθώς και το εμπόριο.

Οι Alomar και El Sakka (2011) διερεύνησαν την επίδραση της τρομοκρατίας στις εισροές ΑΞΕ σε 136 λιγότερο αναπτυγμένες χώρες και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι τρομοκρατικές επιθέσεις έχουν αρνητική επίπτωση στις εισροές ΑΞΕ των χωρών υποδοχής. Οι Berrebi και Ostwald (2011) διερεύνησαν τη σχέση μεταξύ των φυσικών καταστροφών και της τρομοκρατίας λαμβάνοντας υπόψη δημογραφικούς, κοινωνικούς και οικονομικούς παράγοντες. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε 167 χώρες για την περίοδο 1970 – 2007. Παρατηρήθηκε ότι οι θάνατοι που σχετίζονται με τις φυσικές καταστροφές έχουν σημαντική και θετική επίδραση στις τρομοκρατικές επιθέσεις και στους θανάτους που προκύπτουν από αυτές. Ωστόσο, η επίδραση αυτή διαφοροποιείται ως προς τη μορφή της φυσικής καταστροφής και τα χαρακτηριστικά της χώρας υποδοχής.

Οι Powers και Choi (2012) διερεύνησαν την επίδραση της διεθνούς τρομοκρατίας στις ΑΞΕ, επικεντρώνοντας την έρευνα σε τρομοκρατικές επιθέσεις που σχετίζονται με επιχειρήσεις και μη. Η μελέτη αφορούσε σε 123 αναπτυσσόμενες χώρες για την περίοδο 1980 – 2008. Παρατηρήθηκε ότι η διεθνής τρομοκρατία επηρεάζει αρνητικά τις ΑΞΕ όταν οι επιθέσεις σχετίζονται με τις επιχειρήσεις, ωστόσο η επίδραση είναι στατιστικά ασήμαντη για τρομοκρατικές επιθέσεις που δε σχετίζονται με επιχειρήσεις.

Οι Buchanan et al (2012) διερεύνησαν τη σχέση μεταξύ των ΑΞΕ και της ποιότητας των θεσμών σε 164 χώρες για την περίοδο 1996 – 2006. Παρατηρήθηκε ότι η αποτελεσματική ποιότητα των θεσμών αποτελεί καθοριστικό παράγοντα των ΑΞΕ

καθώς τις επηρεάζει θετικά και στατιστικά σημαντικά. Επίσης, η ποιότητα των θεσμών συνδέεται αρνητικά και στατιστικά σημαντικά με τη μεταβλητότητα των ΑΞΕ.

Οι Omay et al (2013) μελέτησαν την επίδραση των τρομοκρατικών επιθέσεων στις εισροές ΑΞΕ στην Τουρκία για την περίοδο 1992 – 2003. Η μελέτη καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι τρομοκρατικές επιθέσεις έχουν σημαντική και αρνητική επίπτωση στις εισροές ΑΞΕ. Επίσης, η αρνητική αυτή επίδραση είναι μεγαλύτερη όταν αυξάνεται η ένταση των τρομοκρατικών επιθέσεων.

Οι Khan και Akbar (2013) διερεύνησαν την επίδραση του πολιτικού κινδύνου στις εισροές ΑΞΕ σε 94 χώρες για την περίοδο 1986 – 2009. Παρατηρήθηκε ότι οι περισσότερες παράμετροι του πολιτικού κινδύνου έχουν αρνητική επίδραση στις ΑΞΕ σε όλες τις εξεταζόμενες χώρες και κυρίως στις χώρες μεσαίου εισοδήματος. Ο Kinyanjui (2014) επικεντρώθηκε στην επίπτωση της τρομοκρατίας στην εισροή ΑΞΕ στην Κένυα για την περίοδο 2010 – 2012. Τα αποτελέσματα της έρευνας αποδεικνύουν ότι οι τρομοκρατικές επιθέσεις επηρεάζουν αρνητικά την εισροή ΑΞΕ στην Κένυα, καθώς μειώνουν την εμπιστοσύνη των ξένων επενδυτών προς τη χώρα.

Οι Bandyopadhyay et al (2014) μελέτησαν τη σχέση μεταξύ ΑΞΕ, αναπτυξιακής βοήθειας και τρομοκρατίας. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε 78 αναπτυσσόμενες χώρες για την περίοδο 1984 – 2008. Παρατηρήθηκε ότι τόσο η εγχώρια όσο και η διεθνής τρομοκρατία επηρεάζουν αρνητικά τις εισροές ΑΞΕ ως προς το ΑΕΠ. Επίσης, η παροχή αναπτυξιακής βοήθειας μπορεί να περιορίσει τον κίνδυνο εμφάνισης της τρομοκρατίας και συμβάλλει στην επίτευξη οικονομικής ανάπτυξης μέσω των ΑΞΕ. Οι Mascarenhas και Sandler (2014) διερεύνησαν τη σχέση μεταξύ των εμβασμάτων, των ΑΞΕ, της αναπτυξιακής βοήθειας και της εγχώριας και διεθνούς τρομοκρατίας σε 142 χώρες για την περίοδο 1980 – 2010. Οι ερευνητές παρατήρησαν ότι τα εμβάσματα, οι ΑΞΕ και η αναπτυξιακή βοήθεια έχουν μεγαλύτερη επίδραση στην εγχώρια τρομοκρατία και μικρότερη στη διεθνή.

Ο Younas (2015) διερεύνησε το ρόλο της διαδικασίας της παγκοσμιοποίησης στην επίτευξη οικονομικής μεγέθυνσης χωρών που πλήττονται από την τρομοκρατία. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε 120 αναπτυσσόμενες χώρες για την περίοδο 1976 – 2008 και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η παγκοσμιοποίηση μετριάξει τις αρνητικές επιπτώσεις της τρομοκρατίας στην επίτευξη οικονομικής μεγέθυνσης. Επίσης, οι αρνητικές επιπτώσεις της εγχώριας και διεθνούς τρομοκρατίας αντισταθμίζονται από τη θετική επίδραση της απελευθέρωσης της αγοράς, αλλά μόνο για υψηλά επίπεδα

εμπορικής απελευθέρωσης. Ο Bisson (2012) παρατήρησε ότι σε 45 αναπτυσσόμενες χώρες για την περίοδο 1996 – 2005 η πολιτική σταθερότητα και η απουσία βίας και τρομοκρατικών επιθέσεων προσελκύουν περισσότερες ΑΞΕ.

Οι Shah και Faiz (2015) μελέτησαν τη σχέση των εισροών ΑΞΕ και της τρομοκρατίας, εστιάζοντας στις χώρες της Νότιας Ασίας για την περίοδο 1980 – 2012. Η έρευνα κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η τρομοκρατία έχει στατιστικά σημαντική αρνητική επίδραση στις εισροές ΑΞΕ. Συνεπώς, οι τρομοκρατικές επιθέσεις αποτελούν αποτρεπτικό παράγοντα για τις ΑΞΕ και για την οικονομική μεγέθυνση της χώρας υποδοχής. Οι Asongu et al (2015) διερεύνησαν τη συσχέτιση μεταξύ των ΑΞΕ, της αναπτυξιακής βοήθειας και της τρομοκρατίας σε 78 αναπτυσσόμενες χώρες για την περίοδο 1984 – 2008 και παρατήρησαν ότι η τρομοκρατία κι η αναπτυξιακή βοήθεια επιδρούν αρνητικά στην εισροή ΑΞΕ.

Οι Motahari και Dehghani (2015) διερεύνησαν την επίδραση της παγκοσμιοποίησης και της τρομοκρατίας στην οικονομική ανάπτυξη και στην προσέλκυση ΑΞΕ. Η έρευνα αφορούσε στις χώρες της Μέσης Ανατολής και Βόρειας Αφρικής. Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι υπάρχει θετική και σημαντική συσχέτιση μεταξύ της παγκοσμιοποίησης και των ΑΞΕ, ενώ αντίθετα οι τρομοκρατικές επιθέσεις επηρεάζουν αρνητικά την προσέλκυση ΑΞΕ.

Οι Ezeoha και Ugwu (2015) διερεύνησαν την επίδραση των ένοπλων επιθέσεων και συγκρούσεων στις εισροές ΑΞΕ σε 41 χώρες της Αφρικής για την περίοδο 1997 – 2012. Παρατηρήθηκε ότι οι ένοπλες επιθέσεις, όσον αφορά στους θανάτους που προκάλεσαν, είχαν σημαντική κι αρνητική επίδραση στις εισροές ΑΞΕ. Επίσης, η ανάπτυξη των θεσμών μετρίασε σημαντικά την επίδραση των επιθέσεων αυτών. Τέλος, η επίδραση των επιθέσεων ήταν μεγαλύτερη για τις χώρες που είναι πλούσιες σε φυσικούς πόρους και καθορίζεται από την περιφέρεια και την εποχικότητα.

Οι Efobi και Asongu (2015) διερεύνησαν τη σχέση μεταξύ της τρομοκρατίας και της ροής κεφαλαίων σε 29 χώρες της Αφρικής για την περίοδο 1987 – 2008. Παρατηρήθηκε ότι οι εγχώριες, διεθνείς και οι μη καθορισμένης προέλευσης τρομοκρατικές επιθέσεις αυξάνουν τη ροή κεφαλαίων. Επίσης, η τρομοκρατία αυξάνει τη ροή κεφαλαίου περισσότερο στις χώρες στις οποίες η ροή κεφαλαίου ήταν αρχικά χαμηλή.

Οι Filer και Stanišić (2016) μελέτησαν τη σχέση των τρομοκρατικών ενεργειών και της ροής κεφαλαίων σε 160 χώρες για την περίοδο 1980 – 2008.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της μελέτης η εμφάνιση τρομοκρατικών επιθέσεων επιφέρει μείωση των εισροών ΑΞΕ, καθώς επίσης κι ότι η εισροή ΑΞΕ επηρεάζεται περισσότερο από τις τρομοκρατικές επιθέσεις σε σύγκριση με τις επενδύσεις χαρτοφυλακίου και τις ροές εξωτερικού χρέους. Οι Asongu και Amankwah – Amoah (2016) διερεύνησαν τη σχέση μεταξύ των αμυντικών δαπανών, της τρομοκρατίας και της ροής κεφαλαίων σε 37 χώρες της Αφρικής για την περίοδο 1996 – 2010. Η μελέτη καταλήγει στο συμπέρασμα ότι μέρος των δημοσίων δαπανών για άμυνα θα πρέπει να δαπανάται για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας που απορρέει από τη ροή κεφαλαίων.

Οι Gammoudi και Cherif (2016) διερεύνησαν τη σχέση της ροής κεφαλαίων, των πολιτικών θεσμών και των ΑΞΕ σε 17 χώρες της Μέσης και Ανατολικής Αφρικής για την περίοδο 1985 – 2009. Οι ερευνητές υποστήριξαν ότι η θετική επίδραση της απελευθέρωσης της ροής κεφαλαίων στις ΑΞΕ καθορίζεται από την πολιτική σταθερότητα της χώρας υποδοχής. Επίσης, η πολιτική σταθερότητα αποτελεί περισσότερο καθοριστικό παράγοντα των ΑΞΕ σε σύγκριση με τη διαφθορά και τη γραφειοκρατία στη χώρα υποδοχής.

Οι Mehmood και Mehmood (2016) διερεύνησαν την επίδραση της τρομοκρατίας στις επενδύσεις σε 8 αναπτυσσόμενες χώρες της νότιας Ασίας κατά την περίοδο 1991 – 2013. Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν αρνητική και στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ της τρομοκρατίας και των εγχώριων και ξένων επενδύσεων μακροχρόνια.

Οι Bezić et al (2016) διερεύνησαν την επίδραση της τρομοκρατίας στις εισροές ΑΞΕ σε 29 χώρες της ΕΕ και του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου κατά την περίοδο 2000 – 2013. Τα αποτελέσματα της μελέτης δείχνουν ότι οι τρομοκρατικές επιθέσεις, οι οικονομικές και οι θεσμικές μεταβλητές μειώνουν τις εισροές ΑΞΕ στις εξεταζόμενες χώρες. Επίσης, η τρομοκρατία και η θεσμική σταθερότητα αποτελούν τους περισσότερο καθοριστικούς παράγοντες των ΑΞΕ στις χώρες του δείγματος. Αντίστοιχα, οι Morrison et al (2016) μελέτησαν την επίδραση των τρομοκρατικών επιθέσεων στις ΑΞΕ σε 5 χώρες της Αφρικής κατά την περίοδο 1970 – 2010 και παρατήρησαν ότι η τρομοκρατία έχει σημαντική και αρνητική επίδραση στις εισροές ΑΞΕ.

Οι Okafor και Piesse (2017) μελέτησαν τους καθοριστικούς παράγοντες της τρομοκρατίας σε 38 χώρες κατά την περίοδο 2005 – 2014 και παρατήρησαν ότι η εισροή ΑΞΕ έχει αρνητική επίδραση στην τρομοκρατία. Οι Asongu et al (2018)

μελέτησαν 78 αναπτυσσόμενες χώρες για την περίοδο 1984 – 2008 και παρατήρησαν ότι η τρομοκρατία έχει αρνητική επίδραση στις εισροές ΑΞΕ. Αντίστοιχα, οι Amdreus et al (2018) παρατήρησαν ότι οι εθνοκεντρικές τρομοκρατικές επιθέσεις στις ΗΠΑ κατά την περίοδο 2004 – 2012 μείωσαν τις εισροές ΑΞΕ.

Οι Bhasin και Garg (2018) μελέτησαν 16 χώρες της Ασίας για την περίοδο 2000 – 2012 και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η πολιτική σταθερότητα και η απουσία τρομοκρατίας προσελκύουν περισσότερες ΑΞΕ. Ο Orocú (2015) σε δείγμα 92 χωρών για την περίοδο 1996 – 2008 παρατήρησε θετική συσχέτιση στις εισροές ΑΞΕ και στην έλλειψη τρομοκρατικών επιθέσεων.

Ειδικότερα, η συσχέτιση των εισροών ΑΞΕ και της τρομοκρατίας στο Πακιστάν έχει αποτελέσει αντικείμενο μελέτης πολλών ερευνητών. Οι Rasheed και Tahir (2012) διερεύνησαν τη σχέση των ΑΞΕ και της τρομοκρατίας στο Πακιστάν για την περίοδο 2003 – 2011. Η έρευνα κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι εισροές ΑΞΕ μειώνονται στις χώρες που παρατηρείται αυξημένη τρομοκρατία καθώς κλονίζεται η εμπιστοσύνη των επενδυτών στις χώρες αυτές. Η περίπτωση του Πακιστάν μελετήθηκε και από τους Nazik et al (2014), οι οποίοι εξέτασαν την επίδραση των τρομοκρατικών επιθέσεων στις εισροές ΑΞΕ κατά την περίοδο 2000 – 2013. Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν την ύπαρξη αρνητικής σχέσης μεταξύ των τρομοκρατικών επιθέσεων και των καθαρών εισροών ΑΞΕ και συνεπώς οι τρομοκρατικές επιθέσεις θεωρούνται αποτρεπτικός παράγοντας ΑΞΕ για τους ξένους επενδυτές.

Οι Shahbaz et al (2013) μελέτησαν την επίδραση των τρομοκρατικών επιθέσεων στις εισροές ΑΞΕ κατά την περίοδο 2000 – 2011. Ομοίως, παρατηρήθηκε ότι η τρομοκρατία έχει σημαντική κι αρνητική επίδραση στην εισροή ΑΞΕ. Οι Haider και Anwar (2014) μελέτησαν την επίδραση της τρομοκρατίας στις εισροές ΑΞΕ στο Πακιστάν κατά την περίοδο 2001 – 2011. Η έρευνα κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η αύξηση των τρομοκρατικών επιθέσεων στη χώρα οδήγησε στη μείωση της εισροής ΑΞΕ. Οι Ullah και Rahman (2014) διερεύνησαν τη σχέση της τρομοκρατίας και των ΑΞΕ στο Πακιστάν για την περίοδο 1995 – 2013. Παρατηρήθηκε ότι η τρομοκρατία έχει σημαντική και αρνητική επίδραση στην εισροή ΑΞΕ.

Οι Akbar και Akbar (2015) μελέτησαν επίσης τη συσχέτιση της τρομοκρατίας και των εισροών για την περίοδο 2000 – 2013. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της μελέτης, οι τρομοκρατικές επιθέσεις αποτελούν έναν από τους σημαντικότερους αποτρεπτικούς παράγοντες των εισροών ΑΞΕ. Οι Ali et al (2015) μελέτησαν την

επίδραση της τρομοκρατίας στις εισροές ΑΞΕ κατά την περίοδο 1989 – 2014. Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν την ύπαρξη αρνητική συσχέτισης μεταξύ των τρομοκρατικών επιθέσεων και των εισροών ΑΞΕ στο Πακιστάν, τόσο μακροχρόνια, όσο και βραχυχρόνια. Σε επόμενη έρευνά τους οι Ali et al (2017) μελετώντας τις εισροές ΑΞΕ αλλά για τη χρονική περίοδο 1980 – 2015, επίσης κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι υπάρχει αρνητική συσχέτιση μεταξύ των ΑΞΕ και των τρομοκρατικών επιθέσεων.

Οι Afza και Anwar (2013) παρατήρησαν ότι για την περίοδο 1980 – 2010 οι εμφύλιοι πόλεμοι και η τρομοκρατία έχουν αρνητική επίπτωση στις εισροές ΑΞΕ, σε αντίθεση με την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας που συσχετίζεται θετικά με τις εισροές ΑΞΕ. Σε επόμενη έρευνά τους οι Anwar και Afza (2014) διερεύνησαν την επίδραση της τρομοκρατίας, της ανεπάρκειας φυσικών πόρων και της πολιτικής αστάθειας στις εισροές ΑΞΕ για την περίοδο 1980 – 2010 και παρατήρησαν ότι η τρομοκρατία και η πολιτική αστάθεια έχουν αρνητική επίπτωση στις ΑΞΕ, ενώ η παραγωγή φυσικού αερίου προσελκύει περισσότερες ΑΞΕ στη χώρα.

Οι Hyder et al (2015) διερεύνησαν την επίδραση της τρομοκρατίας στην οικονομική μεγέθυνση για την περίοδο 1981 – 2012 και παρατήρησαν ότι η τρομοκρατία επηρεάζει αρνητικά την οικονομική μεγέθυνση, σε αντίθεση με τις ΑΞΕ και την αναπτυξιακή βοήθεια που συμβάλλουν στην επίτευξη οικονομικής ανάπτυξης. Οι Anwar και Mughal (2016) μελέτησαν τη σχέση των εισροών ΑΞΕ και της τρομοκρατίας για την περίοδο 2003 – 2014. Παρατηρήθηκε ότι οι τρομοκρατικές επιθέσεις συνέβαλαν στη μείωση των εισροών ΑΞΕ, σε αντίθεση με τις επενδύσεις χαρτοφυλακίου, που δεν επηρεάστηκαν σημαντικά. Συνεπώς, η ροή ξένων κεφαλαίων μειώνεται σε μια χώρα που πλήττεται από την τρομοκρατία, όπως το Πακιστάν, σε αντίθεση με τα ξένα εμβάσματα που αυξάνονται.

Αντίστοιχα, οι Shahzad et al (2016) επικεντρώθηκαν στη διερεύνηση της σχέσης μεταξύ ΑΞΕ, τρομοκρατίας και οικονομικής μεγέθυνσης για τις περιόδους 1988 – 2001 και 2002 – 2010. Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι υπάρχει αρνητική σχέση μεταξύ της τρομοκρατίας και των εισροών ΑΞΕ. Οι Rauf et al (2016) μελέτησε την επίδραση της τρομοκρατίας και της πολιτικής σταθερότητας στις εισροές ΑΞΕ την περίοδο 1970 – 2013. Παρατηρήθηκε ότι το ΑΕΠ, η απελευθέρωση του εμπορίου κι η πολιτική σταθερότητα έχουν θετική και στατιστικά σημαντική επίδραση στις εισροές ΑΞΕ, σε αντίθεση με την τρομοκρατία που επηρεάζει τις ΑΞΕ αρνητικά. Οι Najaf και Ashraf (2016) διερεύνησαν την επίδραση της τρομοκρατίας,

της έλλειψης φυσικού αερίου και της πολιτικής αστάθειας στις εισροές ΑΞΕ κατά την περίοδο 1981 – 2011. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας η πολιτική αστάθεια οδηγεί στη μείωση των εισροών ΑΞΕ στη χώρα.

Οι Manzoor et al (2014) διερεύνησαν τους καθοριστικούς παράγοντες των ΑΞΕ όσον αφορά την οικονομική κατάσταση, το περιβάλλον, τις υποδομές, το ανθρώπινο κεφάλαιο, το εμπόριο και την τρομοκρατία. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε στις ΑΞΕ στο Πακιστάν και στην Κίνα κατά την περίοδο 1995 – 2011. Παρατηρήθηκε ότι η τρομοκρατία επηρεάζει περισσότερο την εισροή ΑΞΕ στο Πακιστάν σε σύγκριση με την Κίνα, ενώ και στις δύο χώρες οι τρομοκρατικές επιθέσεις αποτελούν καθοριστικό παράγοντα των ΑΞΕ.

Οι μεταβλητές που χρησιμοποιήθηκαν στις συγκεκριμένες μελέτες, καθώς και οι βάσεις δεδομένων από τις οποίες αντλήθηκαν τα δευτερογενή δεδομένα παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 8: Εμπειρικές μελέτες που καταλήγουν σε αρνητική συσχέτιση της τρομοκρατίας και των ΑΞΕ

Συγγραφείς	Εξαρτημένη μεταβλητή	Ανεξάρτητες μεταβλητές	Βάσεις δεδομένων
Enders & Sandler (1996)	Καθαρές εισροές ΑΞΕ	Αριθμός των τρομοκρατικών επιθέσεων, ψευδομεταβλητή χρόνου.	ITERATE, IMF
Ramcharan (1999)	Εισροές ΑΞΕ	Πολιτικός και οικονομικός κίνδυνος.	Παγκόσμια Τράπεζα, Euromoney indices
Gupta et al (2004)	Ο ρυθμός αύξησης του κ.κ. ΑΕΠ	Δημόσια έσοδα, πραγματικό κ.κ. ΑΕΠ, εκπαιδευτικό επίπεδο, αμυντικές δαπάνες, πληθυσμός, συγκρούσεις, συνολικές επενδύσεις, εξαγωγές, αμυντικές δημόσιες δαπάνες	IMF, World Development Indicators, International Country Risk Guide, Stockholm International Peace Research Institute

(συνέχεια του πίνακα 8)

Συγγραφείς	Εξαρτημένη μεταβλητή	Ανεξάρτητες μεταβλητές	Βάσεις δεδομένων
Blomberg & Mody (2005)	Καθαρές εισροές ΑΞΕ	Πραγματικό κ.κ. ΑΕΠ, απόσταση, διαφθορά, ψευδομεταβλητή συμμετοχής στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου, μια ψευδομεταβλητή των μορφών βίας (πόλεμοι, τρομοκρατία, επαναστάσεις).	ITERATE, (OECD), IMF, World Bank, Wei database, International Country Risk Group, International Telecommunications Union, Gurr et al (2003),
Busse & Hefeker (2007)	Εισροές ΑΞΕ	Κ.κ. ακαθάριστο εθνικό εισόδημα, ρυθμός αύξησης του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος, απελευθέρωση του εμπορίου, πληθωρισμός, κυβερνητική σταθερότητα, εσωτερικές κι εξωτερικές συγκρούσεις, τρομοκρατία, διαφθορά, νόμος και τάξη, δημοκρατική λογοδοσία, γραφειοκρατία	International Country Risk Guide, UNCTAD, Παγκόσμια Τράπεζα, PRS Group
Shahrestani & Anaraki (2008)	Ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ	Εισροές ΑΞΕ, συνολική παραγωγικότητα, απόθεμα κεφαλαίου, πληθωρισμός, εργατικό δυναμικό, αριθμός τρομοκρατικών επιθέσεων, εκπαιδευτικό επίπεδο, περιορισμοί στις εισροές ΑΞΕ, ψευδομεταβλητή αναπτυγμένης ή χώρας	UNCTAD, World Market Research Centre's Global Terrorism Index, Heritage Foundation, Wall Street Journal, OECD, Hall and Jones (1999), World Bank

(συνέχεια του πίνακα 8)

Συγγραφείς	Εξαρτημένη μεταβλητή	Ανεξάρτητες μεταβλητές	Βάσεις δεδομένων
Abadie & Gardeazabal (2008)	Καθαρές εισροές ΑΞΕ	Αριθμός τρομοκρατικών επιθέσεων, το οικονομικό, το πολιτικό, το νομικό, το φορολογικό και επιχειρηματικό περιβάλλον χώρας υποδοχής	UNCTAD, Global Terrorism Index, Country Risk Index, WDI, The Heritage Foundation and The Wall Street Journal (Miles et al, 2004), IMF, UNESCO, Παγκόσμια Τράπεζα Education Statistics
Papaioannou (2009)	Ξένες εισροές κεφαλαίου	Εθνικό εισόδημα, πληθυσμός, πολιτικός, οικονομικός και χρηματοπιστωτικός κίνδυνος	Bank of International Settlement's, International Country Risk Guide, IMF, Παγκόσμια Τράπεζα
Muckley (2010)	Εισροές ΑΞΕ	Αριθμός θανάτων οφειλόμενων σε τρομοκρατική επίθεση.	GTD, National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism, for National Statistics UK
Agrawal (2011)	Εισροές ΑΞΕ	Αριθμός τρομοκρατικών επιθέσεων, αριθμός θανάτων ή τραυματισμών λόγω τρομοκρατικής επίθεσης, πληθυσμός, πραγματικό ΑΕΠ, μια ψευδομεταβλητή χώρας και μια ψευδομεταβλητή χρόνου	Παγκόσμια Τράπεζα, OECD, ITERATE,
Alomar & El Sakka (2011)	Εισροές ΑΞΕ	Εμπορικά και οικονομικά εμπόδια της χώρας υποδοχής, εμπορικοί κανονισμοί, τρομοκρατικές επιθέσεις, πληθυσμός, ΑΕΠ.	Heritage Foundation, UNCTAD, Terrorism Research Center
Qian & Baek (2011)	Εισροές ΑΞΕ	ΑΕΠ, ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ, απελευθέρωση του εμπορίου, δείκτης πολιτικού κινδύνου της χώρας υποδοχής	International Country Risk Guide, UNCTAD

(συνέχεια του πίνακα 8)

Συγγραφείς	Εξαρτημένη μεταβλητή	Ανεξάρτητες μεταβλητές	Βάσεις δεδομένων
Berrebi & Ostwald (2011)	Συνολικοί θάνατοι που προέκυψαν από τρομοκρατικές επιθέσεις	Συνολικοί θάνατοι που προέκυψαν από φυσική καταστροφή, ΑΞΕ, αστικός πληθυσμός, κ.κ. ΑΕΠ, δημόσια έξοδα, πολιτικά δικαιώματα, αναπτυξιακή βοήθεια	Study of Terrorism and Responses to Terrorism, GTD, Center for Research on the Epidemiology of Disasters, Emergency Events Database, Παγκόσμια Τράπεζα, Freedom House
Hayakawa et al (2013)	Εισροές ΑΞΕ	Κ.κ. ΑΕΠ, ρυθμός αύξησης του κ.κ. ΑΕΠ, συνολικός πληθυσμός, ρυθμός αύξησης του συνολικού πληθυσμού, απόθεμα ΑΞΕ, απελευθέρωση του εμπορίου, πολιτικός και οικονομικός κίνδυνος.	UNCTAD, OECD, IMF, Fraser Institute's Economic Freedom of the World, International Country Risk Guide
Powers & Choi (2012)	Αριθμός τρομοκρατικών επιθέσεων	Μέγεθος της αγοράς, βαθμός οικονομικής μεγέθυνσης, βαθμός απελευθέρωσης της οικονομίας, ψευδομεταβλητή διακρατικών συγκρούσεων, ψευδομεταβλητή εμφυλίου πολέμου, τύπος του πολιτεύματος	ITERATE, UNCTAD, United States Department of Agriculture, Penn World Tables, Gleditsch et al. (2002), Polity IV dataset, GTD
Bisson (2012)	Εισροές ΑΞΕ	ΑΕΠ, υποδομές, εκπαιδευτικό απελευθέρωση εμπορίου, επίπεδο, πληθωρισμός, συναλλαγματικές ισοτιμίες	Παγκόσμια Τράπεζα, IMF, UNCTAD, Global Corruption Report
Rasheed & Tahir (2012)	Εισροές ΑΞΕ	Αριθμός των τρομοκρατικών επιθέσεων	South Asia Terrorism Portal, Government of Pakistan

(συνέχεια του πίνακα 8)

Συγγραφείς	Εξαρτημένη μεταβλητή	Ανεξάρτητες μεταβλητές	Βάσεις δεδομένων
Buchanan et al (2012)	Εισροές ΑΞΕ	Δείκτης διακυβέρνησης, απελευθέρωση του εμπορίου, εγχώριες επενδύσεις, ρυθμός αύξησης του κ.κ. ΑΕΠ	World Development Indicators, Worldwide Governance Indicators
Shahbaz et al (2013)	Εισροές ΑΞΕ	Αριθμός τρομοκρατικών επιθέσεων	Παγκόσμια Τράπεζα
Omay et al (2013)	Εισροές ΑΞΕ	Αριθμός τρομοκρατικών επιθέσεων, ψευδομεταβλητή εμφάνισης κρίσεων	Central Bank of Republic of Turkey, Hurriyet newspaper
Khan & Akbar (2013)	Εισροές ΑΞΕ	ΑΕΠ, βαθμός απελευθέρωσης του εμπορίου, πολιτικός κίνδυνος	UNCTAD, Παγκόσμια Τράπεζα, OECD, Penn World Table
Kinyanjui (2014)	Εισροές ΑΞΕ	Αριθμός τρομοκρατικών επιθέσεων	UNCTAD, Nation Media reports of Kenya
Afza & Anwar (2013)	Εισροές ΑΞΕ	Αριθμός των τρομοκρατικών επιθέσεων, παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, ΑΕΠ, απελευθέρωση εμπορίου, συναλλαγματικές ισοτιμίες	State Bank of Pakistan, UN Federal Bureau of Statistics Pakistan, IMF, Economic Surveys of Pakistan, Παγκόσμια Τράπεζα,
Anwar & Afza (2014)	Εισροές ΑΞΕ	Αριθμός τρομοκρατικών επιθέσεων, πληθωρισμός, παραγωγή φυσικού αερίου, απελευθέρωση εμπορίου, συναλλαγματικές ισοτιμίες	State Bank of Pakistan reports, World Bank, IMF, United Nations Statistical Division Database
Nazik et al (2014)	Καθαρές εισροές ΑΞΕ	Αριθμός τρομοκρατικών επιθέσεων	Παγκόσμια Τράπεζα
Haider & Anwar (2014)	Καθαρές εισροές ΑΞΕ	Αριθμός τρομοκρατικών επιθέσεων	State Bank of Pakistan, South Asia Terrorism Portal

(συνέχεια του πίνακα 8)

Συγγραφείς	Εξαρτημένη μεταβλητή	Ανεξάρτητες μεταβλητές	Βάσεις δεδομένων
Bandyopadhyay et al (2014)	Εισροές ΑΞΕ	ΑΕΠ, εγχώριας ή διεθνής τρομοκρατίας ανά 100.000 άτομα, αναπτυξιακή βοήθεια, ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ, πληθωρισμός, απελευθέρωση του εμπορίου, τηλεφωνικές γραμμές ανά 10 άτομα, χαρακτηριστικά της χώρας υποδοχής	International Country Risk Guide, World Development Indicators, Development Assistance Committee (OECD)
Mascarenhas & Sandler (2014)	Εισροές ΑΞΕ	Αριθμός τρομοκρατικών επιθέσεων, είδος της τρομοκρατικής επίθεσης, πληθυσμός, διακρατικές συγκρούσεις, προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, έσοδα της χώρας υποδοχής, αναπτυξιακή βοήθεια	GTD, ITERATE, World Development Indicators, UCDP/PRIO Armed Conflict Database
Ullah & Rahman (2014)	Εισροές ΑΞΕ	Φορολογικοί συντελεστές, απελευθέρωση του εμπορίου, αριθμός των τρομοκρατικών επιθέσεων, συναλλαγματική ισοτιμία, ΑΕΠ	Παγκόσμια Τράπεζα, State Bank of Pakistan, GTD
Manzoor et al (2014)	Εισροές ΑΞΕ	Οικονομική κατάσταση χώρας υποδοχής, περιβάλλον, υποδομές, ανθρώπινο κεφάλαιο, απελευθέρωση του εμπορίου, αριθμός των τρομοκρατικών επιθέσεων, ψευδομεταβλητή χώρας	WDI, IMF, WIPO, WGI, UNCTAD, START

(συνέχεια του πίνακα 8)

Συγγραφείς	Εξαρτημένη μεταβλητή	Ανεξάρτητες μεταβλητές	Βάσεις δεδομένων
Younas (2015)	Ρυθμός αύξησης του κ.κ. ΑΕΠ	Αριθμός τρομοκρατικών επιθέσεων, δείκτης παγκοσμιοποίησης ΑΞΕ, επενδύσεις χαρτοφυλακίου, εμπορικοί φραγμοί, κοινωνική και πολιτική παγκοσμιοποίηση	International Risk Rating Index, Political Risk service group, Freedom House, WDI
Akbar & Akbar (2015)	Εισροές ΑΞΕ	ΑΕΠ, συναλλαγματική ισοτιμία, απελευθέρωση του εμπορίου, αριθμός τρομοκρατικών επιθέσεων, πολιτική σταθερότητα	State Bank of Pakistan, Παγκόσμια Τράπεζα
Ali et al (2015)	Εισροές ΑΞΕ	Χρηματιστηριακή αγορά, αριθμός ατόμων που σκοτώθηκαν ή τραυματίστηκαν σε τρομοκρατικές επιθέσεις, δείκτης ανθρώπινης ανάπτυξης	Παγκόσμια Τράπεζα Pakistan Economic Survey South Asia Terrorism Portal, UN
Shah & Faiz (2015)	Εισροές ΑΞΕ	Μέγεθος της αγοράς, συναλλαγματική ισοτιμία, υποδομές, απελευθέρωση του εμπορίου, αριθμός τρομοκρατικών επιθέσεων	Παγκόσμια Τράπεζα, GTD, Penn World Table
Asongu et al (2015)	Εισροές ΑΞΕ	Εγχώρια, διεθνής, μη καθορισμένη ή συνολική τρομοκρατίας, αναπτυξιακή βοήθεια, απελευθέρωση του εμπορίου, πληθωρισμός, υποδομές, ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ	GTD, Παγκόσμια Τράπεζα, International Country Risk Guide
Motahari & Dehghani (2015)	Εισροές ΑΞΕ	Δείκτης οικονομικής παγκοσμιοποίησης, ΑΕΠ, απελευθέρωση εμπορίου, εκπαιδευτικό επίπεδο, αστικός πληθυσμός	IMF, Παγκόσμια Τράπεζα, UN

(συνέχεια του πίνακα 8)

Συγγραφείς	Εξαρτημένη μεταβλητή	Ανεξάρτητες μεταβλητές	Βάσεις δεδομένων
Hyder et al (2015)	Ρυθμός αύξησης του κ.κ. ΑΕΠ	Ρυθμός αύξησης του πληθυσμού, ακαθάριστος σχηματισμός κεφαλαίου, ανθρώπινο κεφάλαιο, απελευθέρωση του εμπορίου, αναπτυξιακή βοήθεια, ΑΞΕ, τρομοκρατικές επιθέσεις	Παγκόσμια Τράπεζα, State Bank of Pakistan, GTD
Ezeoha & Ugwu (2015)	Απόθεμα ΑΞΕ	Ένοπλες συγκρούσεις, υποδομές, απελευθέρωση του εμπορίου, κ.κ. ΑΕΠ, αναπτυξιακή βοήθεια, πληθωρισμός επάρκεια φυσικών πόρων	Παγκόσμια Τράπεζα, Armed Conflict Location and Event Data Project, Worldwide Governance Indicators
Oropcu (2015)	ΑΞΕ	ΑΕΠ, αναπτυξιακή βοήθεια, διακυβέρνηση, υποδομές	UNCTAD, OECD, Παγκόσμια Τράπεζα, WGI
Efobi & Asongu (2015)	Ροή κεφαλαίου	Συνολικές τρομοκρατικές επιθέσεις, διαφθορά, απελευθέρωση του εμπορίου, συναλλαγματική ισοτιμία, χαρακτηριστικά της χώρας υποδοχής	Παγκόσμια Τράπεζα, Boyce & Ndikumana (2012), Bandyopadhyay et al. (2014),
Anwar & Mughal (2016)	Χρηματοοικονομικές ροές	Αριθμός των τρομοκρατικών επιθέσεων	State Bank of Pakistan, South Asia Terrorism Portal
Shahzad et al (2016)	Εισροές ΑΞΕ	Ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης, αριθμός τρομοκρατικών επιθέσεων	BFRS dataset, IFS, Pakistan Economic Survey
Filer & Stanišić (2016)	Ροή κεφαλαίων	Αριθμός τρομοκρατικών επιθέσεων, κοινή γλώσσα, κοινά σύνορα, μια ψευδομεταβλητή χώρας και μια ψευδομεταβλητή χρόνου.	GTD, Study of Terrorism and Responses to Terrorism, UNCTAD, Παγκόσμια Τράπεζα

(συνέχεια του πίνακα 8)

Συγγραφείς	Εξαρτημένη μεταβλητή	Ανεξάρτητες μεταβλητές	Βάσεις δεδομένων
Asongu & Amankwah – Amoah (2016)	Μεταφορά κεφαλαίων	Αριθμός τρομοκρατικών επιθέσεων, δημόσιες δαπάνες για άμυνα, απελευθέρωση του εμπορίου, ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ, πληθωρισμός, πολιτική σταθερότητα	Παγκόσμια Τράπεζα GTD, Enders et al. (2011), Gailbulloev et al. (2012), Boyce & Ndikumana (2012)
Gammoudi & Cherif (2016)	Εισροές ΑΞΕ	Απελευθέρωση της ροής κεφαλαίων, πολιτικός κίνδυνος, απελευθέρωση του εμπορίου, μέγεθος της αγοράς, πληθωρισμός	Παγκόσμια Τράπεζα, Chinn & Ito (2008), Euromoney, PRS-ICRG
Mehmood & Mehmood (2016)	Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	ΑΞΕ, συνολικές εγχώριες και ξένες επενδύσεις, συνολικές τρομοκρατικές επιθέσεις, κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας, αριθμός τηλεφωνικών γραμμών.	GTD, Παγκόσμια Τράπεζα, Energy Information Administration
Rauf et al (2016)	Εισροές ΑΞΕ	ΑΕΠ, απελευθέρωση του εμπορίου, συνολικές τρομοκρατικές επιθέσεις, πολιτική σταθερότητα	Federal Bureau of Statistics Pakistan, Board of Investment Pakistan, Economic Surveys of Pakistan, IMF, Παγκόσμια Τράπεζα UN, Political index polity IV database
Bezić et al (2016)	Εισροές ΑΞΕ	Συνολικές τρομοκρατικές επιθέσεις, κ.κ. ΑΕΠ, φυσικές καταστροφές, δείκτης απελευθέρωσης του κεφαλαίου	UNCTAD, GTD, IMF, International Disasters Database

(συνέχεια του πίνακα 8)

Συγγραφείς	Εξαρτημένη μεταβλητή	Ανεξάρτητες μεταβλητές	Βάσεις δεδομένων
Najaf & Ashraf (2016)	Εισροές ΑΞΕ	Πολιτική σταθερότητα, κόστος αντιμετώπισης τρομοκρατικών επιθέσεων, πληθωρισμός, ΑΕΠ, απελευθέρωση του εμπορίου, συναλλαγματικές ισοτιμίες	State Bank of Pakistan, Παγκόσμια Τράπεζα, IMF
Morrison et al (2016)	Εισροές ΑΞΕ	Αριθμός των τρομοκρατικών επιθέσεων	UNCTAD, GTD
Okafor & Piesse (2017)	Τρομοκρατικές επιθέσεις	Εργατικό δυναμικό, ΑΞΕ, εμβάσματα, δημόσιες δαπάνες για άμυνα	GTD, WGI, Παγκόσμια Τράπεζα
Ali et al (2017)	Εισροές ΑΞΕ	Μέγεθος αγοράς, ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου, εγχώρια αποταμίευση, θάνατοι και τραυματισμοί οφειλόμενοι σε τρομοκρατικές επιθέσεις	GTD, Παγκόσμια Τράπεζα
Asongu et al (2018)	Εισροές ΑΞΕ	Τρομοκρατικές επιθέσεις, αναπτυξιακή βοήθεια, ΑΕΠ, υποδομές, απελευθέρωση του εμπορίου	Bandyopadhyay et al (2014), Efobi et al (2015), Παγκόσμια Τράπεζα
Andrews et al (2018)	Εισροές ΑΞΕ	Εθνοκεντρικές τρομοκρατικές επιθέσεις, κόστος συναλλαγών, απόθεμα ΑΞΕ	Financial Times' fdi Intelligence database, Roper Center iPoll database
Bhasin & Garg (2018)	Εισροές και απόθεμα ΑΞΕ	Πολιτικός κίνδυνος, θεσμικό πλαίσιο	UNCTAD, Παγκόσμια Τράπεζα, Heritage Foundation

5.2.2. Εμπειρικές μελέτες που κατέληξαν σε ασαφή αποτελέσματα για τη σχέση τρομοκρατίας – ΑΞΕ

Η μελέτη των Enders et al (2006) κατέληξε σε διφορούμενα αποτελέσματα όσον αφορά στη σχέση των εισροών ΑΞΕ και των τρομοκρατικών επιθέσεων. Συγκεκριμένα, η έρευνα επικεντρώθηκε στις ΑΞΕ που πραγματοποιούν οι ΗΠΑ σε 69 χώρες υποδοχής για την περίοδο 1994 – 2004 και στο βαθμό που επηρεάζονται από τις τρομοκρατικές επιθέσεις. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας η διεθνής τρομοκρατία συμβάλλει στη μείωση των ΑΞΕ που πραγματοποιούν οι ΗΠΑ στις χώρες του ΟΟΣΑ, ωστόσο δεν υπάρχει σημαντική επίδραση για τις ΑΞΕ που πραγματοποιούνται σε χώρες μη – μέλη του ΟΟΣΑ.

Ο Okada (2013) διερεύνησε τη σχέση της χρηματοοικονομικής απελευθέρωσης και των πολιτικών θεσμών στη διεθνή ροή κεφαλαίων. Η μελέτη πραγματοποιήθηκε σε δείγμα 112 χωρών για την περίοδο 1985 – 2009. Παρατηρήθηκε ότι ο συνδυασμός της χρηματοοικονομικής απελευθέρωσης και της ποιότητας των θεσμών επηρεάζουν σημαντικά τη διεθνή ροή κεφαλαίων. Ωστόσο, από τους παράγοντες που καθορίζουν την ποιότητα των θεσμών παρατηρείται ότι η γραφειοκρατία και ο νόμος και τάξη διαδραματίζουν περισσότερο σημαντικό ρόλο στην προσέλκυση ΑΞΕ.

Οι Zeb et al (2014) μελέτησαν την περίοδο 1972 – 2012 και παρατήρησαν ότι η αύξηση των τρομοκρατικών επιθέσεων έχει μικρή επίδραση στο ΑΕΠ του Πακιστάν και στις εισροές ΑΞΕ. Οι Efobi et al (2015) διερεύνησαν τη σχέση των ΑΞΕ, της αναπτυξιακής βοήθειας και της τρομοκρατίας, επικεντρώνοντας τη μελέτη στον έλεγχο της διαφθοράς, σε 78 αναπτυσσόμενες χώρες για την περίοδο 1984 – 2008. Η έρευνα καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η επίδραση της τρομοκρατίας στις εισροές ΑΞΕ είναι αρνητική μόνο για τις χώρες με υψηλά επίπεδα ελέγχου της διαφθοράς. Επίσης, στις χώρες με υψηλό έλεγχο διαφθοράς η αναπτυξιακή βοήθεια περιορίζει την αρνητική επίδραση της τρομοκρατίας στις εισροές ΑΞΕ.

Οι Quyang και Rajan (2016) διερεύνησαν την επίδραση της τρομοκρατίας στις Σ&Ε, οι οποίες θεωρούνται ως ο κυριότερος τύπος ΑΞΕ, σε δείγμα 59 χωρών για την περίοδο 2000 – 2011. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας η εκδήλωση τρομοκρατικών επιθέσεων είτε στη χώρα υποδοχής, είτε στη χώρα προέλευσης δεν επηρεάζει τις Σ&Ε. Ωστόσο, η συχνότητα κι η ένταση των τρομοκρατικών επιθέσεων επηρεάζει αρνητικά την εισροή Σ&Ε.

Ο Zebua (2016) διερεύνησε τους καθοριστικούς παράγοντες των ΑΞΕ σε 9 χώρες της Ασίας για την περίοδο 2002 – 2013 και παρατήρησε ότι οι εισροές ΑΞΕ στις χώρες αυτές καθορίζονται κυρίως από το ΑΕΠ, το επιτόκιο, την απόσταση των συναλλασσόμενων χωρών και την επάρκεια φυσικών πόρων. Η εισροή ΑΞΕ σχετίζεται αρνητικά με την ύπαρξη τρομοκρατίας, ωστόσο οι τρομοκρατικές επιθέσεις δεν αποτελούν στατιστικά σημαντική μεταβλητή.

Οι Kurul και Yalta (2017) μελέτησαν τους θεσμικούς παράγοντες που επηρεάζουν τις εισροές ΑΞΕ σε 113 αναπτυσσόμενες χώρες για την περίοδο 2002 – 2012. Σύμφωνα με τους ερευνητές, η τρομοκρατία, η πολιτική σταθερότητα και η έλλειψη βίας δε συγκαταλέγονται μεταξύ των παραγόντων που επηρεάζουν περισσότερο τις εισροές ΑΞΕ. Οι Koko et al (2017) παρατήρησαν ότι στην Νιγηρία για την περίοδο 2000 – 2014 ο πολιτικός κίνδυνος, συμπεριλαμβανομένων των τρομοκρατικών επιθέσεων, δεν αποτελεί αποτρεπτικό παράγοντα των εισροών ΑΞΕ.

Ωστόσο, ο Resnick (2001) μελέτησε τη σχέση των εισροών ΑΞΕ, των διαταραχών και της πολιτικής αστάθειας σε 19 αναπτυσσόμενες χώρες της Ασίας, της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής για την περίοδο 1971 – 1993 και κατέληξε σε αντίθετα αποτελέσματα. Τα αποτελέσματα της μελέτης αποδεικνύουν ότι στις εξεταζόμενες χώρες ο εκδημοκρατισμός του πολιτεύματος επηρεάζει αρνητικά τις εισροές ΑΞΕ. Επίσης, η πολιτική αστάθεια και τα υψηλά επίπεδα εκδημοκρατισμού αποτρέπουν τις εισροές ΑΞΕ.

Συνοπτικά, οι εξαρτημένες και ανεξάρτητες μεταβλητές των ερευνών παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 9: Εμπειρικές μελέτες που καταλήγουν σε ασαφή αποτελέσματα για τη σχέση τρομοκρατίας – ΑΞΕ

Συγγραφείς	Εξαρτημένη μεταβλητή	Ανεξάρτητες μεταβλητές	Βάσεις δεδομένων
Enders et al (2006)	Απόθεμα ΑΞΕ	ΑΕΠ, απόθεμα κεφαλαίου, ανθρωπινό κεφαλαίο, εργατικό δυναμικό, απόσταση μεταξύ των ΗΠΑ και της χώρας υποδοχής	ITERATE, Bureau of Economic Analysis

(συνέχεια του πίνακα 9)

Συγγραφείς	Εξαρτημένη μεταβλητή	Ανεξάρτητες μεταβλητές	Βάσεις δεδομένων
Okada (2013)	Εισροές ΑΞΕ	Χρηματοοικονομική απελευθέρωση, πολιτικός κίνδυνος, γραφειοκρατία, κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, νόμος και τάξης, εσωτερικές κι εξωτερικές συγκρούσεις, ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ, απελευθέρωση του εμπορίου, εκπαιδευτικό επίπεδο, πληθωρισμός, δημόσια έξοδα, ιδιωτικό χρέος.	IMF, Παγκόσμια Τράπεζα Chinn & Ito (2006, 2008), PRS Group, Beck et al (2010)
Zeb et al (2014)	Αύξηση ΑΕΠ	Αριθμός τρομοκρατικών επιθέσεων, απελευθέρωση του εμπορίου ΑΞΕ	Παγκόσμια Τράπεζα, Polity IV database, GTD
Efobi et al (2015)	Εισροές ΑΞΕ	Αναπτυξιακή βοήθεια, συνολικές τρομοκρατικές επιθέσεις, ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ, απελευθέρωση του εμπορίου, υποδομές, πληθωρισμός	International Country Risk Guide, GTD, OECD
Zebua (2016)	ΑΞΕ	ΑΕΠ, απόσταση, πληθωρισμός, εργατικό δυναμικό, δείκτης ανθρώπινης ανάπτυξης, απελευθέρωση εμπορίου, τρομοκρατικές επιθέσεις, επάρκεια φυσικών πόρων	ASEAN Secretariat, UNCTAD, Παγκόσμια Τράπεζα
Kurul & Yalta (2017)	Εισροές ΑΞΕ	Θεσμικοί παράγοντες	Παγκόσμια Τράπεζα, WGI
Koko et al (2017)	Εισροές ΑΞΕ	Πολιτικός κίνδυνος, θεσμικοί παράγοντες, παράγοντες τοποθεσίας, επιχειρηματικό περιβάλλον	UNCTAD, ITERATE, ICRG

5.2.3. Εμπειρικές μελέτες που δεν κατέληξαν σε συσχέτιση ανάμεσα στις ΑΞΕ και στην τρομοκρατία

Σε αντίθεση με τις εμπειρικές μελέτες που παρουσιάστηκαν στις ενότητες 5.2.1. και 5.2.2., ο Li (2006) δεν παρατήρησε συσχέτιση μεταξύ της τρομοκρατίας και των ΑΞΕ. Η μελέτη πραγματοποιήθηκε σε δείγμα 129 χωρών για την περίοδο 1976 – 1996. Επίσης, οι Daude και Stein (2007) διερεύνησαν τη σχέση της ποιότητας των θεσμών και των ΑΞΕ σε 152 χώρες κατά την περίοδο 1982 – 2002 και παρατήρησαν ότι η βελτίωση της ποιότητας των θεσμών έχει θετική και στατιστικά σημαντική επίδραση στις εισροές ΑΞΕ. Ωστόσο, οι παράγοντες που επηρεάζουν τις ΑΞΕ είναι κυρίως η νομοθεσία, το ρυθμιστικό πλαίσιο και η κυβερνητική σταθερότητα. Συνεπώς, το κράτος δικαίου, οι συγκρούσεις και η τρομοκρατία δεν αποτελούν τους πιο σημαντικούς παράγοντες των ΑΞΕ

Ο Younas (2009) μελέτησε την επίδραση της ποιότητας των θεσμών στην κινητικότητα των κεφαλαίων. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε 63 αναπτυσσόμενες χώρες για την περίοδο 1982 – 2002. Παρατηρήθηκε ότι η ποιότητα των θεσμών επηρεάζει την κινητικότητα κεφαλαίων. Ειδικότερα, η ενίσχυση του νομικού πλαισίου, η μείωση του επενδυτικού κινδύνου και η ενίσχυση της δημοκρατικής λογοδοσίας συμβάλλουν στην αύξηση της εισροής κεφαλαίων. Συνεπώς, οι εγχώριες και διεθνείς συγκρούσεις δεν αποτελούν καθοριστικό θεσμικό παράγοντα της κινητικότητας κεφαλαίων.

Οι Ali et al (2010) διερεύνησαν το ρόλο της ποιότητας των θεσμών στην προσέλκυση ΑΞΕ σε 69 χώρες για την περίοδο 1985 - 2007 και παρατήρησαν ότι οι θεσμοί αποτελούν καθοριστικό παράγοντα των ΑΞΕ. Ωστόσο, τα δικαιώματα ιδιοκτησίας συμβάλλουν περισσότερο στην προσέλκυση ΑΞΕ σε σύγκριση με την απουσία βίας και τρομοκρατίας.

Οι Luca και Spatafora (2012) διερεύνησαν τους καθοριστικούς παράγοντες των εισροών κεφαλαίων, της χρηματοπιστωτικής ανάπτυξης και της εγχώριας αποταμίευσης σε 103 αναπτυσσόμενες χώρες κατά την περίοδο 2001 – 2007. Παρατηρήθηκε ότι ούτε η ποιότητα των θεσμών ούτε το εγχώριο χρέος συμβάλλουν στην προσέλκυση εισροών ΑΞΕ. Οι Ullah και Inaba (2014) διερεύνησαν τη σχέση της οικονομικής απελευθέρωσης και των ΑΞΕ σε 9 χώρες της Νότιας και Νοτιοανατολικής Ασίας κατά την περίοδο 2001 – 2010 και παρατήρησαν ότι η απόφαση μιας πολυεθνικής να τοποθετήσει τις ΑΞΕ σε μια χώρα υποδοχής στην Ασία δεν εξαρτάται σημαντικά από τις εσωτερικές συγκρούσεις στη χώρα αυτή.

Οι Erkekoglu και Kilicarslan (2016) μελέτησαν την επίδραση των πολιτικών κινδύνων στις εισροές ΑΞΕ σε 91 χώρες για την περίοδο 2002 – 2012. Παρατηρήθηκε ότι η ενίσχυση της πολιτική σταθερότητας και της απουσίας βίας και τρομοκρατίας οδήγησαν στη μείωση των εισροών ΑΞΕ. Αντίθετα, οι εξαγωγές αγαθών κι υπηρεσιών, ο πληθυσμός, η αύξηση του ΑΕΠ και η βελτίωση της ποιότητας του ρυθμιστικού πλαισίου συνέβαλαν στην αύξηση των εισερχόμενων ΑΞΕ.

Οι Li και Schaub (2004) μελέτησαν τους καθοριστικούς παράγοντες της τρομοκρατίας σε 112 χώρες για την περίοδο 1975 – 1997 και παρατήρησαν ότι η απελευθέρωση του εμπορίου, οι ΑΞΕ και οι επενδύσεις χαρτοφυλακίου δεν έχουν επίδραση στον αριθμό των τρομοκρατικών επιθέσεων. Αντίθετα, η οικονομική παγκοσμιοποίηση και οι συναλλασσόμενες χώρες συμβάλλουν στη μείωση των τρομοκρατικών επιθέσεων.

Οι μεταβλητές και οι βάσεις δεδομένων των εμπειρικών μελετών που δεν κατέληξαν σε συσχέτιση μεταξύ των ΑΞΕ και της τρομοκρατίας στις αναπτυσσόμενες χώρες παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 10: Εμπειρικές μελέτες που δεν κατέληξαν σε συσχέτιση ανάμεσα στις ΑΞΕ και στην τρομοκρατία

Συγγραφείς	Εξαρτημένη μεταβλητή	Ανεξάρτητη μεταβλητή	Βάσεις δεδομένων
Li & Schaub (2004)	Αριθμός τρομοκρατικών επιθέσεων	Απελευθέρωση εμπορίου, ΑΞΕ, επενδύσεις χαρτοφυλακίου, συγκρούσεις, μέγεθος αγοράς, οικονομική παγκοσμιοποίηση	ITERATE, IMF, Παγκόσμια Τράπεζα
Li (2006)	Δυνητική εισροή ΑΞΕ	Βία, εμφύλιοι και διακρατικοί πόλεμοι, τρομοκρατικές επιθέσεις, ψευδομεταβλητή εμφάνισης τρομοκρατικής επίθεσης πριν ή μετά τον Ψυχρό Πόλεμο	ITERATE, Παγκόσμια Τράπεζα

(συνέχεια του πίνακα 10)

Συγγραφείς	Εξαρτημένη μεταβλητή	Ανεξάρτητη μεταβλητή	Βάσεις δεδομένων
Daude & Stein (2007)	Απόθεμα ΑΞΕ	ΑΕΠ χώρας υποδοχής και χώρας προέλευσης, το εργατικό δυναμικό, απόσταση, εμπορικοί δασμοί, ποιότητα θεσμών	UNCTAD, International Country Risk Guide, Παγκόσμια Τράπεζα,
Younas (2009)	Συνολικές επενδύσεις	Αποταμίευση, αναπτυξιακή βοήθεια, πολιτικός και οικονομικός κίνδυνος	International Risk Rating Index, Political Risk service group, Freedom House, Παγκόσμια Τράπεζα
Ali et al (2010)	Εισροές ΑΞΕ	Ποιότητα των θεσμών, κ.κ. ΑΕΠ, απελευθέρωση του εμπορίου, αριθμός τηλεφωνικών συνδέσεων, εμπορικοί δασμοί, ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ, πληθωρισμός	Παγκόσμια Τράπεζα, Fraser Institute, PRS Group
Erkekoglu & Kilicarslan (2016)	Εισροές ΑΞΕ	Εξαγωγές αγαθών κι υπηρεσιών, συνολικός πληθυσμός, πληθωρισμός, ΑΕΠ, πολιτική σταθερότητα	Παγκόσμια Τράπεζα

Έχοντας ολοκληρώσει το γενικό μέρος της διατριβής, στην επόμενη ενότητα παρουσιάζεται το ειδικό μέρος αυτής. Μέσω της βιβλιογραφικής επισκόπησης εμπειρικών μελετών που εξέτασαν τις εισροές ΑΞΕ σε αναπτυσσόμενες χώρες, αλλά και τις εισροές ΑΞΕ σε αναπτυσσόμενες χώρες με τρομοκρατική δραστηριότητα, διερευνήθηκαν οι προσδιοριστικοί παράγοντες των εισροών, οι εξεταζόμενες περίοδοι και το δείγμα των ερευνών αυτών. Ωστόσο, κάποιοι από τους προσδιοριστικούς αυτούς παράγοντες, όπως οι μορφές παγκοσμιοποίησης και η αναπτυξιακή βοήθεια, δεν έχουν εξεταστεί επαρκώς σε χώρες με τρομοκρατική δραστηριότητα, όπως αναφέρθηκε και στην ενότητα 1.3. Επομένως, στο ειδικό μέρος της διατριβής που παρουσιάζεται στη συνέχεια γίνεται μοντελοποίηση των προσδιοριστικών παραγόντων των ΑΞΕ με σκοπό να διαμορφωθεί ένα εμπειρικό υπόδειγμα το οποίο θα ερμηνεύει τους παράγοντες που επηρεάζουν τις εισροές ΑΞΕ σε χώρες με τρομοκρατική δραστηριότητα για την περίοδο 1970 – 2016.

Ειδικό μέρος

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6° ΟΙ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ ΤΟΥ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

Η μοντελοποίηση των εισροών ΑΞΕ και των προσδιοριστικών τους παραγόντων αποτελεί μια πολύπλοκη διαδικασία εξαιτίας των διαφορετικών και πολλαπλών παραγόντων που θα πρέπει να συμπεριληφθούν (Habib & Zurawicki, 2002). Στον παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται η εξαρτημένη και οι ανεξάρτητες μεταβλητές του εμπειρικού υποδείγματος που αναπτύσσεται και εξετάζεται για να διερευνηθούν οι προσδιοριστικοί παράγοντες των ΑΞΕ σε χώρες με τρομοκρατική δραστηριότητα. Όπως παρατηρήθηκε και στην ενότητα 2.5., οι προσδιοριστικοί παράγοντες των ΑΞΕ είναι είτε άμεσοι είτε έμμεσοι. Στην παρούσα έρευνα εξετάζονται τόσο άμεσοι παράγοντες (μέγεθος αγοράς, βαθμός απελευθέρωσης, μακροοικονομική σταθερότητα, υποδομές, τοποθεσία και αναπτυξιακή βοήθεια) όσο και έμμεσοι (παγκοσμιοποίηση).

6.1. Η εξαρτημένη μεταβλητή

6.1.1. Οι εισροές ΑΞΕ

Οι εισροές ΑΞΕ σε μια αναπτυσσόμενη χώρα καθορίζονται από το επενδυτικό, πολιτικό και κοινωνικό περιβάλλον της χώρας υποδοχής (Buckley et al, 2002). Στις χώρες με τρομοκρατική δραστηριότητα οι εισροές ΑΞΕ πλήττονται από το φόβο και τις απώλειες που σχετίζονται με τις επιθέσεις αυτές, οι οποίες αυξάνουν το επενδυτικό ρίσκο των ΑΞΕ. Το αυξημένο επενδυτικό ρίσκο και η αναμενόμενη μειωμένη απόδοση των επενδύσεων είναι πιθανό να αποτρέψουν τις εισροές ΑΞΕ από τις αναπτυσσόμενες χώρες (Shahbaz et al, 2013).

Επομένως, οι εισροές ΑΞΕ σε μια αναπτυσσόμενη χώρα εξαρτώνται από τις αντιλήψεις των ξένων επενδυτών και τη δυνατότητά τους να λαμβάνουν υπόψη το επενδυτικό ρίσκο κατά την τοποθέτηση των κεφαλαίων τους. Συνεπώς, οι οικονομίες με αβέβαιες πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες χαρακτηρίζονται από αυξημένο επενδυτικό κίνδυνο, αποτελώντας αποτρεπτικό παράγοντα των εισροών ΑΞΕ. Οι ΠΕ και οι ξένοι επενδυτές αναμένεται να επιλέξουν να τοποθετήσουν τις ΑΞΕ σε οικονομίες που χαρακτηρίζονται από χαμηλότερο επενδυτικό κίνδυνο και βελτιωμένες κοινωνικοπολιτικές και οικονομικές συνθήκες, λαμβάνοντας υπόψη και

άλλα χαρακτηριστικά των χωρών αυτών (Enders & Sandler, 1996; Enders et al, 2006).

Οι αναπτυσσόμενες χώρες είναι σημαντικό να καταβάλουν συνεχείς προσπάθειες για προσέλκυση περισσότερων ΑΞΕ, βελτιώνοντας την ανταγωνιστικότητά τους έναντι των υπόλοιπων οικονομιών. Συγκεκριμένα, οι εισροές ΑΞΕ σχετίζονται με αντικατάσταση των εισαγωγών για τη χώρα υποδοχής, με τη μεταφορά πόρων, τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, τη βελτίωση του ισοζυγίου των πληρωμών και την επίτευξη οικονομικής μεγέθυνσης (Zhang, 2001). Στην παρούσα έρευνα οι εισροές ΑΞΕ εξετάζονται ως η εξαρτημένη μεταβλητή του υποδείγματος. Ειδικότερα, εξετάζονται οι εισροές ΑΞΕ σε τρέχουσες τιμές όπως και στο αρχικό υπόδειγμα των Liargovas και Skandalis (2012) και για λόγους συντομίας στην παρούσα διατριβή αναφέρονται ως «εισροές ΑΞΕ».

Επιπρόσθετα, οι εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση εξετάζονται ως ανεξάρτητη μεταβλητή καθώς έχει παρατηρηθεί ότι το υπάρχον απόθεμα ΑΞΕ σε μια χώρα επηρεάζει σημαντικά τις επενδυτικές αποφάσεις στην τρέχουσα χρονική περίοδο (Wheeler & Mody, 1992; Lin & Kwan, 2016). Οι Hanafy (2015), Bevan και Estrin (2004) και Cheng και Kwan (2000) αναφέρθηκαν στην έννοια της αυτό – ενίσχυσης των ΑΞΕ (self – reinforcement) υποστηρίζοντας ότι οι ΑΞΕ με χρονική υστέρηση αποτελούν καθοριστικό παράγοντα των ΑΞΕ.

Οι εισροές ΑΞΕ τόσο στις αναπτυγμένες όσο και στις αναπτυσσόμενες χώρες είναι πιθανό να επηρεαστούν ως αποτέλεσμα της εκδήλωσης οικονομικών «σοκ»⁸. Οι Dornean et al (2012) παρατήρησαν ότι η χρηματοπιστωτική κρίση του 2007 – 2008 είχε αρνητικό αντίκτυπο στις εισροές κεφαλαίου στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Ωστόσο, υποστήριξαν ότι η επίδραση αυτή διαφοροποιείται μεταξύ των οικονομιών λόγω της διαφορετικής μορφής εισροών κεφαλαίου και της γεωγραφικής θέσης των χωρών υποδοχής. Σε αντίστοιχα αποτελέσματα κατέληξαν και οι Ucal et al (2010), σύμφωνα με τους οποίους, σε δείγμα 148 οικονομιών, οι εισροές ΑΞΕ μειώθηκαν μετά την εκδήλωση της κρίσης. Αντίθετα, οι Alquist et al (2016) παρατήρησαν ότι σε 16 αναπτυσσόμενες οικονομίες δεν υπάρχουν διαφοροποιήσεις μεταξύ των εισροών ΑΞΕ που πραγματοποιούνται σε κανονικές περιόδους και των εισροών ΑΞΕ που πραγματοποιούνται μετά από την εκδήλωση κρίσεων. Επομένως, τα οικονομικά σοκ και η γεωγραφική θέση της χώρας υποδοχής

⁸ Ο Krugman (2000) χαρακτήρισε τις συγκεκριμένες ΑΞΕ ως «Fire – sale FDI», βασιζόμενος στις Σ&Ε που πραγματοποιήσαν οι Ασιατικές ΠΕ μετά την κρίση Ασία (1997 – 1998).

των ΑΞΕ είναι πιθανό να επηρεάσουν τον όγκο των εισροών. Για τους λόγους αυτούς εξετάζονται η επίδραση της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2007 – 2008 στις εισροές ΑΞΕ, καθώς η γεωγραφική τους θέση ως καθοριστικός παράγοντας των ΑΞΕ.

6.2. Οι ανεξάρτητες μεταβλητές

6.2.1. Η τρομοκρατία

Η εκδήλωση τρομοκρατικών επιθέσεων σε μια χώρα υποδοχής των ΑΞΕ μπορεί να επηρεάσει τη διεθνή κατανομή των ροών κεφαλαίου και να αυξήσει την αβεβαιότητα προς τις οικονομίες αυτές (Abadie & Gardeazabal, 2008). Η τρομοκρατία στις αναπτυσσόμενες χώρες είναι πιθανό να επιφέρει μείωση των εισερχόμενων ροών ΑΞΕ και παράλληλα να οδηγήσει σε αύξηση των εκροών προς οικονομίες με πολιτική σταθερότητα και απουσία βίας (Blomberg & Mody, 2005).

Στην παρούσα έρευνα η τρομοκρατία αποτελεί τη βασική ανεξάρτητη μεταβλητή του υποδείγματος ώστε να διερευνηθεί η επίπτωσή της στις εισροές ΑΞΕ των χωρών υποδοχής. Ειδικότερα, ο Li (2006) παρατήρησε ότι η τρομοκρατία αποτελεί ακραία έκφραση της πολιτικής αστάθειας της χώρας υποδοχής και είναι πιθανό να πλήξει τις υποδομές, το ανθρώπινο κεφάλαιο, τις χρηματοοικονομικές δομές και να επιβραδύνει την οικονομική μεγέθυνση. Επίσης, οι τρομοκρατικές επιθέσεις είναι πιθανό να επηρεάσουν αρνητικά το ΑΕΠ της χώρας υποδοχής (Abadie & Gardeazabal, 2008). Οι Blomberg et al. (2004) παρατήρησαν ακόμη ότι η τρομοκρατία επηρεάζει αρνητικά την οικονομική δραστηριότητα μιας χώρας, μειώνει τις επενδύσεις, αυξάνει τις δημόσιες δαπάνες και επιδρά αρνητικά στην οικονομική μεγέθυνση. Σύμφωνα με τους Bird et al (2008) η τρομοκρατία επηρεάζει αρνητικά τη λειτουργία και την επέκταση των ΠΕ, συνεπώς και των ΑΞΕ που πραγματοποιούν.

Συνεπώς, οι τρομοκρατικές επιθέσεις επηρεάζουν τις αντιλήψεις των ΠΕ και των ξένων επενδυτών όσον αφορά τα χαρακτηριστικά και το επενδυτικό περιβάλλον της χώρας υποδοχής. Οι επενδυτές αναπτύσσουν φόβο και αβεβαιότητα έναντι επενδυτικών κινήσεων σε οικονομίες με τρομοκρατική δραστηριότητα, καθώς αυξάνεται το οικονομικό ρίσκο της χώρας. Λαμβάνοντας ως δεδομένη και σταθερή την απόδοση των επενδύσεων, η τρομοκρατία αναμένεται να αποτελέσει έναν αποτρεπτικό παράγοντα των εισροών ΑΞΕ.

Τα τελευταία χρόνια η τρομοκρατία έχει εξεταστεί ως καθοριστικός παράγοντας των εισροών ΑΞΕ από πολλούς ερευνητές (Enders & Sandler, 1996; Abadie & Gardeazabal, 2008; Papaioannou, 2009; Muckley, 2010; Shahbaz et al, 2013; Nazik et al, 2014; Akbar & Akbar, 2015; Asongu et al, 2015; Gammoudi & Cherif, 2016; Rauf et al, 2016; Bhasin & Garg, 2018 κ.ά.) οι οποίοι παρατήρησαν αρνητική επίδραση των τρομοκρατικών επιθέσεων στις εισροές ΑΞΕ. Ωστόσο, κάποιες έρευνες κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η τρομοκρατία δεν έχει επίπτωση

στις εισροές ΑΞΕ των αναπτυσσόμενων χωρών (Daude & Stein, 2007; Younas, 2009; Ullah & Inaba, 2014 κ.ά.), ενώ άλλοι ερευνητές δεν κατέληξαν σε σαφή συμπεράσματα όσον αφορά στη συσχέτιση των δύο μεταβλητών (Resnick, 2001; Okada, 2013; Efobi et al, 2015; Koko et al, 2017 κ.ά.).

Συνεπώς, οι περισσότερες εμπειρικές μελέτες κατέληξαν σε αρνητική συσχέτιση μεταξύ της τρομοκρατίας και των εισροών ΑΞΕ σε αναπτυσσόμενες χώρες. Επομένως, οι ΠΕ αναμένεται να αποφύγουν να τοποθετήσουν τα κεφάλαιά τους σε χώρες με υψηλό ποσοστό τρομοκρατικών επιθέσεων λόγω της αβεβαιότητας που χαρακτηρίζει τις συγκεκριμένες οικονομίες.

6.2.2. Μεταβλητές ελέγχου

Στο εξεταζόμενο υπόδειγμα, εκτός από την τρομοκρατία ως ανεξάρτητη μεταβλητή, συμπεριλαμβάνονται και μεταβλητές ελέγχου ώστε να προσδιοριστεί πλήρως το συγκεκριμένο υπόδειγμα. Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται οι μεταβλητές ελέγχου που έχουν χρησιμοποιηθεί από τους Liargovas και Skandalis (2012), οι οποίες εξετάζονται και στο παρόν υπόδειγμα, καθώς και οι ανεξάρτητες μεταβλητές που διερευνώνται στην παρούσα έρευνα. Η μελέτη επικεντρώνεται σε ανεξάρτητες μεταβλητές οι οποίες αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες των εισροών κεφαλαίου σύμφωνα με τις μακροοικονομικές θεωρίες των ΑΞΕ (Lipsey, 2004; Sargent, 1987; Wilhems & Witter, 1998).

6.2.2.1. Το ΑΕΠ

6.2.2.1.1. ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές

Το ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές (στη διατριβή παρουσιάζεται ως «ΑΕΠ» για λόγους συντομίας) είναι ένας καθοριστικός παράγοντας των ΑΞΕ που πραγματοποιούνται για αναζήτηση νέων αγορών. Οι χώρες υποδοχής με μεγαλύτερο μέγεθος αγοράς είναι περισσότερο πιθανό να προσελκύσουν ΑΞΕ καθώς παρατηρείται ότι οι μεγαλύτερες σε μέγεθος αγορές είναι περισσότερο κερδοφόρες για τις ΠΕ (Bevan & Estrin, 2004). Σύμφωνα με το Dunning (1977, 1988a) το ΑΕΠ, όπως και το κ.κ. ΑΕΠ, βοηθούν τις ΠΕ να επεκταθούν στις διεθνείς αγορές και σχετίζονται με τις ΑΞΕ για αναζήτηση νέων αγορών (market – seeking).

Το ΑΕΠ έχει χρησιμοποιηθεί ως ανεξάρτητη μεταβλητή των εμπειρικών μελετών των ΑΞΕ στις αναπτυσσόμενες χώρες από την πλειονότητα των εμπειρικών

ερευνών. Οι περισσότερες από τις μελέτες καταλήγουν σε θετική συσχέτιση μεταξύ του ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές και των εισροών ΑΞΕ (Farrell et al, 2004; Blomberg & Mody, 2005; Vijayakumar et al, 2010; Masron & Nor, 2013, Hayakawa et al, 2013; Xaypanya et al, 2015; Ahmad et al, 2018 κ.ά.). Ομοίως, οι περισσότερες εμπειρικές μελέτες που επικεντρώθηκαν στις εισροές ΑΞΕ στις χώρες με υψηλή τρομοκρατία κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι το ΑΕΠ προσελκύει περισσότερες ΑΞΕ σε χώρες με υψηλή τρομοκρατία (Qian & Baek, 2011; Powers & Choi, 2012; Ullah & Rahman, 2014; Erkekoglu & Kilicarslan, 2016, Zebua, 2016; Asongu et al, 2018 κ.ά.). Το ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές χρησιμοποιείται ως υποκατάστατη μεταβλητή του μεγέθους της αγοράς.

6.2.2.1.2. Κατά κεφαλήν ΑΕΠ

Εκτός από το ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές, στην παρούσα έρευνα εξετάζεται και το κ.κ. ΑΕΠ. Το κ.κ. ΑΕΠ χρησιμοποιείται ως υποκατάστατη μεταβλητή της δυναμικότητας της εγχώριας αγοράς και της αγοραστικής δύναμης των κατοίκων στη χώρα υποδοχής. Το κ.κ. ΑΕΠ ως ανεξάρτητη μεταβλητή των εισροών ΑΞΕ έχει μελετηθεί από τους Agiomirgianakis et al (2003), Alsan et al (2006), Alomar και El Sakka (2011), Ezeoha και Cattaneo (2012), Liargovas και Skandalis (2012), Tintin (2013), Cleeve et al (2015), Zebua (2016), Malikane και Chitambara (2017) κ.ά., οι οποίοι παρατήρησαν θετική επίδραση στις εισροές ΑΞΕ στις αναπτυσσόμενες χώρες. Ωστόσο, κάποιες μελέτες έχουν καταλήξει σε αρνητική συσχέτιση μεταξύ του κ.κ. ΑΕΠ και των ΑΞΕ σε χώρες με υψηλή τρομοκρατία (Ezeoha & Cattaneo, 2012; Hayakawa et al, 2013; Ullah & Inaba, 2014; Anyanwu & Yameogo, 2015; Cleeve et al, 2015).

Αντίστοιχα, σε χώρες με τρομοκρατική δραστηριότητα παρατηρείται ότι οι περισσότερες εμπειρικές μελέτες καταλήγουν σε θετική συσχέτιση μεταξύ των εισροών ΑΞΕ και του κ.κ. ΑΕΠ (Blomberg & Mody, 2005; Ali et al, 2010; Agrawal, 2011; Alomar & El Sakka, 2011; Powers & Choi, 2012; Asongu et al, 2015; Ezeoha & Ugwu, 2015; Shah & Faiz, 2015; Filer & Stanišić, 2016; Kurul και Yalta, 2017 κ.ά.). Ωστόσο, άλλοι ερευνητές παρατήρησαν αρνητική συσχέτιση μεταξύ των ΑΞΕ και του κ.κ. ΑΕΠ σε χώρες με τρομοκρατία (Blomberg & Mody, 2005; Abadie & Gardeazabal, 2008; Ali et al, 2010; Buchanan et al, 2012; Ullah & Inaba, 2014).

Στην παρούσα έρευνα το κ.κ. ΑΕΠ χρησιμοποιείται ως ανεξάρτητη υποκατάστατη μεταβλητή της δυναμικότητας των αγορών με τρομοκρατική

δραστηριότητα. Τόσο το ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές όσο και το κ.κ. ΑΕΠ αναμένεται να συσχετίζονται θετικά με τις εισροές ΑΞΕ σε χώρες με τρομοκρατική δραστηριότητα.

6.2.2. Η απελευθέρωση του εμπορίου

Η απελευθέρωση του εμπορίου αναφέρεται στους περιορισμούς που τίθενται σε αγαθά και υπηρεσίες κατά την εισαγωγή τους σε μια χώρα. Στην απελευθέρωση του εμπορίου περιλαμβάνονται περιορισμοί, όπως οι δασμοί, οι ποσοστώσεις, τα τέλη εισαγωγής, οι περιορισμοί στη δικαιόχρηση, οι περιορισμοί στις ΑΞΕ κ.α. (Seyoum et al, 2014). Χρησιμοποιείται για να διερευνηθεί η διεθνής απελευθέρωση των ροών αγαθών και υπηρεσιών, η οποία επιφέρει δυνητική επέκταση της αγοράς μια χώρας. Οι χώρες που παρουσιάζουν χαμηλό βαθμό απελευθέρωσης του εμπορίου είναι πιθανό να εφαρμόζουν επίσημους ή ανεπίσημους εμπορικούς φραγμούς ή να είναι λιγότερο ανταγωνιστικές στο διεθνή οικονομικό ανταγωνισμό (Chakrabarti, 2001). Σύμφωνα με το Dunning (1977, 1988a) η απελευθέρωση του εμπορίου σχετίζεται κυρίως με τις ΑΞΕ για αναζήτηση αποδοτικότητας (efficiency – seeking).

Η απελευθέρωση του εμπορίου έχει εξεταστεί ως καθοριστικός παράγοντας των ΑΞΕ από πληθώρα ερευνών (Busse & Hefeker, 2007; Mina, 2007; Vijayakumar et al, 2010; Qian & Baek, 2011; Liargovas & Skandalis, 2012; Jadhav, 2012; Hayakawa et al, 2013; Kandiero & Chtiga, 2014; Ullah & Rahman, 2014; Cleeve et al, 2015, Economou et al, 2016 κ.ά.) καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι η απελευθέρωση του εμπορίου αποτελεί καθοριστικό παράγοντα στην προσέλκυση ΑΞΕ.

Αντίστοιχα, η απελευθέρωση του εμπορίου έχει εξεταστεί ως ανεξάρτητη μεταβλητή σε πολλές μελέτες που διερεύνησαν τους καθοριστικούς παράγοντες των ΑΞΕ σε χώρες με τρομοκρατική δραστηριότητα. Ειδικότερα, παρατηρήθηκε ότι η απελευθέρωση του εμπορίου επηρεάζει θετικά την εισροή ΑΞΕ σε χώρες με υψηλά ποσοστά τρομοκρατίας (Busse & Hefeker, 2007; Hayakawa et al, 2013; Ezeoha & Ugwu, 2015; Asongu et al, 2015; Efobi et al, 2015; Rauf et al, 2016 κ.ά.). Επομένως, η απελευθέρωση του εμπορίου εξετάζεται ως παράγοντας που προσελκύει τις εισροές ΑΞΕ στις χώρες του δείγματος.

6.2.3. Οι συναλλαγματικές ισοτιμίες

Η αστάθεια των συναλλαγματικών ισοτιμιών προκαλεί αστάθεια στις εισαγωγές και στις εξαγωγές μιας χώρας. Επομένως, οι συναλλαγματικές ισοτιμίες

έχουν εξεταστεί ως καθοριστικός παράγοντας των ΑΞΕ σε πολλές εμπειρικές έρευνες (Liargovas & Skandalis, 2012; Kinuthia & Murshed, 2014; Xaypanya et al, 2015; Akbar & Akbar, 2015; Najaf & Ashraf, 2016; Sane, 2016 κ.ά.). Επίσης, έχουν μελετηθεί ως παράγοντας που επηρεάζει τις εισροές ΑΞΕ σε χώρες με τρομοκρατία (Ali et al, 2010; Bisson, 2012; Shah & Faiz, 2015; Efobi & Asongu, 2015; Najaf & Ashraf, 2016; Kurul & Yalta, 2017 κ.ά.).

Η υποτίμηση του νομίσματος της χώρας υποδοχής είναι πιθανό να προσελκύσει περισσότερες εισροές ΑΞΕ, καθώς οι ΠΕ υπερτερούν έναντι των εγχώριων επιχειρήσεων όσον αφορά στην εξασφάλιση οικονομικών πόρων, τη χρηματοδότηση και την πρόσβαση στις διεθνείς αγορές κεφαλαίου. Επιπρόσθετα, οι οικονομίες με υποτιμημένο νόμισμα είναι συνήθως χώρες υποδοχής, σε αντίθεση με τις οικονομίες με ισχυρό νόμισμα, οι οποίες έχουν τη δυνατότητα να εξάγουν ΑΞΕ (Lily et al, 2014). Ακόμη, η υποτίμηση ενός νομίσματος επιφέρει μείωση του κόστους παραγωγής, γεγονός που προσελκύει ΠΕ οι οποίες πραγματοποιούν ΑΞΕ προς αναζήτηση αποδοτικότητας (Blonigen, 1997). Για τους λόγους αυτούς οι συναλλαγματικές ισοτιμίες εξετάζονται ως καθοριστικός παράγοντας των ΑΞΕ σε χώρες με τρομοκρατία στην παρούσα έρευνα. Η συσχέτιση ωστόσο των συναλλαγματικών ισοτιμιών με τις εισροές ΑΞΕ καθορίζεται από το είδος των παραγόμενων προϊόντων και τη διανομή αυτών. Όπως και στη μελέτη των Liargovas και Skandalis (2012) η σταθερότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών χρησιμοποιείται ως υποκατάστατη μεταβλητή του συναλλαγματικού κινδύνου. Οι σταθερές συναλλαγματικές ισοτιμίες αναμένεται να προσελκύσουν περισσότερες ΑΞΕ (Kosteletou & Liargovas, 2000).

6.2.4. Οι μορφές παγκοσμιοποίησης

Η παγκοσμιοποίηση αποτελεί ένα πολύπλευρο φαινόμενο, το οποίο συσχετίζεται με το εμπόριο, τις ΑΞΕ, την οικονομική μεγέθυνση και την οικονομική απελευθέρωση (Fischer, 2003). Πρόκειται για έναν έμμεσο προσδιοριστικό παράγοντα των ΑΞΕ, που είναι πιθανό να επηρεάσει αρνητικά την οικονομική και κοινωνική σταθερότητα των χωρών υποδοχής (Fischer, 2003). Επίσης, οι μορφές παγκοσμιοποίησης έχουν σχετιστεί με αύξηση ανισοτήτων όσον αφορά στην κατανομή των ΑΞΕ, καθώς και με αύξηση των τρομοκρατικών επιθέσεων σε κάποιες περιοχές, όπως στη Μέση Ανατολή (Lutz & Lutz, 2015). Αντίθετα, οι Yang et al

(2017) υποστήριξαν ότι η παγκοσμιοποίηση συμβάλλει στην προώθηση των ΑΞΕ και στη βελτίωση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων καθώς επηρεάζει το επενδυτικό κλίμα της χώρας υποδοχής. Επίσης, συνδέεται με τη μεταφορά τεχνολογίας, με την επικοινωνία και τη μετακίνηση των εργαζόμενων, συμβάλλοντας στη μεταφορά κεφαλαίων διεθνώς (Cela, 2017).

Η παγκοσμιοποίηση έχει εξεταστεί ως καθοριστικός παράγοντας των εισροών ΑΞΕ σε αναπτυσσόμενες χώρες, ανεξάρτητα από τη μορφή παγκοσμιοποίησης (Leitao, 2012; Bandyopadhyay et al, 2014; Bobenič Hintošová et al, 2016 κ.α.). Ομοίως, έχει μελετηθεί η συσχέτιση της παγκοσμιοποίησης των εισροών ΑΞΕ σε χώρες αυξημένη τρομοκρατία, καταλήγοντας σε συγκρουόμενα αποτελέσματα (Motahari & Dehghani, 2015; Lutz & Lutz, 2015). Πρόκειται επομένως για μια μεταβλητή η οποία δεν έχει μελετηθεί επαρκώς σε δείγμα χωρών που παρουσιάζουν αυξημένη τρομοκρατία.

Η παγκοσμιοποίηση συμπεριλαμβάνεται στο εξεταζόμενο υπόδειγμα καθώς αποτελεί ένα βασικό χαρακτηριστικό του επιχειρηματικού και επενδυτικού περιβάλλοντος σε παγκόσμιο επίπεδο. Ειδικότερα, η παγκοσμιοποίηση επηρεάζει τις οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες της χώρας υποδοχής, καθώς και το επίπεδο οικονομικής μεγέθυνσης στις χώρες αυτές (Chang & Lee, 2011; Gurgul & Lach, 2014).

Συνεπώς, οι μορφές παγκοσμιοποίησης εξετάζονται ως ανεξάρτητες μεταβλητές στην παρούσα διατριβή καθώς ερμηνεύουν τη σύνδεση των εξεταζόμενων χωρών με το παγκόσμιο οικονομικό σύστημα (Dreher, 2006). Σύμφωνα με την UNCTAD (1996:97) στη διερεύνηση των εισροών ΑΞΕ στις αναπτυσσόμενες χώρες είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη η παγκοσμιοποίηση ως ανεξάρτητη μεταβλητή, επειδή στα πλαίσια της διεθνοποίησης των αγορών παραδοσιακοί καθοριστικοί παράγοντες των ΑΞΕ, όπως το μέγεθος της αγοράς, είναι πιθανό να καταστούν λιγότερο σημαντικοί. Επίσης, παρατηρείται ότι η παγκοσμιοποίηση έχει θετικό αντίκτυπο στην απόδοση των επιχειρήσεων των ΠΕ και ότι αντιπροσωπεύει τις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές δομές των επιχειρήσεων που επενδύσουν σε ξένες χώρες (Amal et al, 2009).

Ο δείκτης παγκοσμιοποίησης περιλαμβάνει την οικονομική, κοινωνική και πολιτική παγκοσμιοποίηση. Όσο υψηλότερο είναι το σκορ του δείκτη τόσο μεγαλύτερο βαθμό παγκοσμιοποίησης έχει επιτύχει η χώρα όσον αφορά στις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές συνθήκες. Επομένως, στην παρούσα έρευνα οι

μορφές παγκοσμιοποίησης μελετώνται ως υποκατάστατες μεταβλητές των πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών των χωρών υποδοχής με μεσαία έως υψηλή τρομοκρατία.

6.2.4.1. Η οικονομική παγκοσμιοποίηση

Η οικονομική παγκοσμιοποίηση ως καθοριστικός παράγοντας των ΑΞΕ έχει αποτελέσει αντικείμενο μελέτης από τους Li και Schaub (2004), οι οποίοι υποστήριξαν ότι συμβάλλει στην επέκταση του διεθνούς εμπορίου, στην προσέλκυση ΑΞΕ και στη μείωση των τρομοκρατικών επιθέσεων. Η οικονομική παγκοσμιοποίηση συμβάλλει στην απελευθέρωση της μεταφοράς αγαθών και υπηρεσιών, στην ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου, στην προσέλκυση ξένων επενδυτών, στη διεθνή ροή κεφαλαίων και στην ενοποίηση των αγορών (Mir et al, 2014; Salahodjae et al, 2016). Επιπρόσθετα, η θετική επίδραση της οικονομικής παγκοσμιοποίησης και των εισροών ΑΞΕ έχει παρατηρηθεί από τους Koyuncu και Unver (2017), οι οποίοι υποστήριξαν ότι συμβάλλει στη βελτίωση του οικονομικού και επενδυτικού περιβάλλοντος της χώρας υποδοχής.

6.2.4.2. Η κοινωνική παγκοσμιοποίηση

Οι οικονομίες που αντιμετώπισαν σοβαρές κοινωνικές και πολιτικές δυσκολίες, όπως οι πρώην κομμουνιστικές χώρες, μπορούν να επωφεληθούν από την κοινωνική παγκοσμιοποίηση. Ειδικότερα, η κοινωνική παγκοσμιοποίηση συσχετίζεται με την προσέλκυση περισσότερων ΑΞΕ στις χώρες αυτές καθώς εξασφαλίζει τη συνεργασία των χωρών σε περιφερειακό επίπεδο και συμβάλλει στην ενσωμάτωσή τους σε παγκόσμιο επίπεδο (Salahodjae et al, 2016). Σύμφωνα με τους Koyuncu και Unver (2017) η κοινωνική παγκοσμιοποίηση έχει αρνητική επίδραση στη διαφθορά της χώρας υποδοχής και συνεπώς συμβάλλει στην προσέλκυση περισσότερων ΑΞΕ.

6.2.4.3. Η πολιτική παγκοσμιοποίηση

Ο βαθμός πολιτικής παγκοσμιοποίησης μιας χώρας επηρεάζει τις κυβερνητικές πολιτικές και για το λόγο αυτό λαμβάνεται υπόψη από τους ξένους επενδυτές και τις ΠΕ (Mir et al, 2014; Salahodjae et al, 2016). Η πολιτική παγκοσμιοποίηση αντικατοπτρίζει την πολιτική ενσωμάτωση της χώρας υποδοχής

στο παγκόσμιο πολιτικό σύστημα (Dreher, 2006). Σημειώνεται ότι υψηλότερο σκορ πολιτικής παγκοσμιοποίησης αντιστοιχεί σε πολιτική απελευθέρωση.

6.2.5. Ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου

Οι υποδομές αποτελούν μια πολυδιάστατη έννοια στη διερεύνηση των ΑΞΕ, καθώς περιλαμβάνουν το οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο της χώρας υποδοχής, τα συστήματα τηλεπικοινωνίας, την παραγωγή ενέργειας, το πάγιο κεφάλαιο κ.ά. Πρόκειται για έναν καθοριστικό παράγοντα των ΑΞΕ σύμφωνα με τα αποτελέσματα πληθώρας εμπειρικών μελετών (Cheng & Kwan, 2000; Kandiero & Chtiga, 2014; Manzoor et al, 2014; Ezeoha & Ugwu, 2015; Shah & Faiz, 2015; Anyanwu & Yameogo, 2015; Kaur et al, 2016; Asongu et al, 2018). Σύμφωνα με τους Sekkat και Vezanones – Varoudakis (2007) η επάρκεια και η ποιότητα των υποδομών είναι απαραίτητες για την προσέλκυση ΑΞΕ σε αναπτυσσόμενες χώρες και αναδυόμενες αγορές. Η χαμηλή ποιότητα των υποδομών στη χώρα υποδοχής είναι πιθανό να αποτελέσει αποτρεπτικό παράγοντα των ΑΞΕ, ιδιαίτερα για τις ΑΞΕ που πραγματοποιούνται για αναζήτηση αποδοτικότητας. Οι βελτιωμένες υποδομές στη χώρα υποδοχής σχετίζονται με μειωμένο κόστος παραγωγής και μεταφοράς και συνεπώς συμβάλλουν στην προσέλκυση ΑΞΕ.

Διάφορες μεταβλητές έχουν χρησιμοποιηθεί ως υποκατάστατες μεταβλητές των υποδομών, όπως η παραγωγή ή κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας (Ranjan & Agrawal, 2011; Shah & Faiz, 2015) ο αριθμός χρηστών σταθερών ή κινητών τηλεφώνων (Jayasekara, 2014; Anyanwu & Yameogo, 2015; Asongu et al, 2015; Asongu et al, 2018) ο αριθμός χρηστών του διαδικτύου (Choi, 2003; Zafar, 2013; Manzoor et al, 2014) μεταβλητές που σχετίζονται με τις μεταφορές το οδικό δίκτυο της χώρας υποδοχής (Cheng & Kwan, 2000; Fung et al, 2003; Kandiero & Chtiga, 2014; Manzoor et al, 2014) κι ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου (Pesmazoglou, 1972; Yol & Teng, 2009; Vijayakumar et al, 2010; Hübner & Keller, 2010; Tiwari & Murascu, 2011; Awan et al, 2014; Arazmuradov, 2015; Ezeoha & Ugwu, 2015; Samargandi et al, 2015; Economou et al, 2016; Sane, 2016).

Ως υποκατάστατη μεταβλητή των υποδομών στη διερεύνηση των καθοριστικών παραγόντων των ΑΞΕ έχει χρησιμοποιηθεί ο αριθμός τηλεφωνικών γραμμών από πολλές μελέτες (Vijayakumar et al, 2010, Ezeoha & Cattaneo, 2012, Awan et al, 2014, Arazmuradov, 2015; Akbar & Akbar, 2015, Economou et al, 2016 κ.ά.). Πρόκειται για μια μεταβλητή η οποία έχει επίσης χρησιμοποιηθεί ως

ανεξάρτητη από ερευνητές που μελέτησαν τις εισροές ΑΞΕ σε χώρες με τρομοκρατία, όπως οι Akbar και Akbar (2015), Ezeoha και Ugwu (2015), Hyder et al (2015), Ali et al (2017) κ.ά. Λαμβάνοντας ωστόσο υπόψη την τεχνολογική εξέλιξη και την εξεταζόμενη χρονική περίοδο της παρούσας μελέτης (1970 – 2016), καθίσταται σαφές ότι δεν είναι δυνατή η χρήση μεταβλητών που σχετίζονται με την τεχνολογία των πληροφοριών. Συνεπώς, επιλέγεται ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου ως υποκατάστατη μεταβλητή των υποδομών.

Οι ξένοι επενδυτές συνήθως επιλέγουν να τοποθετήσουν τα κεφάλαιά τους σε χώρες με επαρκείς και βελτιωμένες υποδομές ώστε να περιορίσουν τα λειτουργικά τους έξοδα. Ειδικότερα, οι υποδομές μπορούν να αποτελέσουν κίνητρο προσέλκυσης εισροών ΑΞΕ σε μια αναπτυσσόμενη χώρα (Wheeler & Mody, 1992). Επομένως, αναμένεται να υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ του ακαθάριστου σχηματισμού παγίου κεφαλαίου και των εισροών ΑΞΕ.

6.2.6. Το προσδόκιμο ζωής

Το ανθρώπινο κεφάλαιο αποτελεί έναν ακόμη δυνητικό παράγοντα των ΑΞΕ. Οι χώρες υποδοχής με επάρκεια σε ανθρώπινο κεφάλαιο είναι περισσότερο πιθανό να προσελκύσουν ΑΞΕ (Borensztein et al, 1998; Noorbakhsh et al, 2001; Globerman & Shapiro, 2002; Mina, 2007; Wang & Won, 2009; Anwar & Cooray, 2012; Azam & Ahmed, 2015; Cleeve et al, 2015; Anyanwu & Yameogo, 2015). Ειδικότερα, οι Wang και Won υποστήριξαν ότι το ανθρώπινο κεφάλαιο προσελκύει περισσότερες ΑΞΕ που σχετίζονται με την τεχνολογική εξέλιξη. Επίσης, οι Noorbakhsh et al (2001) υποστήριξαν ότι η επάρκεια σε ανθρώπινο κεφάλαιο επηρεάζει τις επενδυτικές αποφάσεις των ΠΕ που τοποθετούν τα κεφάλαιά τους στο εξωτερικό.

Ως υποκατάστατες μεταβλητές του ανθρωπίνου κεφαλαίου έχουν χρησιμοποιηθεί το εκπαιδευτικό επίπεδο (Mina, 2007; Adams, 2009; Anwar & Cooray, 2012; Kashcheeva, 2013; Cleeve et al, 2015) και το προσδόκιμο ζωής (Azam & Ahmed, 2015; Farhan et al, 2014; Malikane & Chitambara, 2017). Ειδικότερα, το προσδόκιμο ζωής έχει μελετηθεί ως καθοριστικός παράγοντας των ΑΞΕ από τους Alsan et al (2006), Azémar και Desbordes (2009), Anyanwu και Yameogo (2015), Malikane και Chitambara (2017) κ.ά. Επίσης, έχει μελετηθεί ως ανεξάρτητη μεταβλητή ως καθοριστικός παράγοντας των ΑΞΕ σε χώρες με τρομοκρατία (Abadie & Gardeazabal, 2008). Λόγω της διαθεσιμότητας των δεδομένων στα πλαίσια της

παρούσας διατριβής εξετάζεται ως υποκατάστατη μεταβλητή του ανθρώπινου κεφαλαίου το προσδόκιμο ζωής.

6.2.7. Στρατιωτικές δαπάνες

Οι στρατιωτικές δαπάνες περιλαμβάνονται στον αμυντικό προϋπολογισμό της χώρας υποδοχής και αφορούν στους οικονομικούς πόρους που διατίθεται από μια χώρα για στρατιωτικούς σκοπούς ετησίως. Οι ΠΕ που επενδύσουν σε αναπτυσσόμενες χώρες, εκτός από βασικούς προσδιοριστικούς παράγοντες των ΑΞΕ, όπως οι υποδομές, η οικονομική ανάπτυξη, το ΑΕΠ κ.ά., λαμβάνουν υπόψη και παράγοντες που σχετίζονται με τη διασφάλιση της ασφαλούς απόδοσης της επένδυσης. Συνεπώς, εξετάζουν παράγοντες που σχετίζονται με την πολιτική αβεβαιότητα, όπως οι στρατιωτικές δαπάνες (Li, 2006; Awan et al, 2014; Aziz & Khalid, 2017).

Οι στρατιωτικές δαπάνες αποτελούν μια σημαντική μεταβλητή στη διερεύνηση των ΑΞΕ καθώς μια αύξηση των στρατιωτικών δαπανών συνδέεται με αύξηση της φορολογίας, του κόστους εισαγωγών για στρατιωτικό εξοπλισμό και αύξηση του δανεισμού (Dunne et al, 2005). Επιπρόσθετα, οι πόροι που διατίθενται για στρατιωτικές δαπάνες θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για επενδύσεις σε φυσικές ή οικονομικές υποδομές (Aziz & Khalid, 2017).

Στα πλαίσια της παρούσας διατριβής κάποιες από τις εξεταζόμενες χώρες, όπως το Πακιστάν, παρουσιάζουν αυξημένες στρατιωτικές δαπάνες διαχρονικά (Awan et al, 2014). Αντίστοιχα, υποστηρίζεται ότι οι στρατιωτικές δαπάνες πρέπει να αποτελούν μέρος των δημοσίων δαπανών της χώρας, ιδιαίτερα σε χώρες που παρουσιάζουν υψηλά ποσοστά τρομοκρατικών επιθέσεων, ώστε να διασφαλιστεί η εισροή ΑΞΕ (Asongu & Amankwah – Amoah, 2016; Aziz & Khalid, 2017). Οι στρατιωτικές δαπάνες έχουν εξεταστεί ως καθοριστικοί παράγοντες των εισροών ΑΞΕ σε αναπτυσσόμενες χώρες (Awan et al, 2014, Asongu & Amankwah – Amoah, 2016, Aziz & Khalid, 2017), αλλά και σε χώρες με αυξημένη τρομοκρατία (Asongu & Amankwah – Amoah, 2016). Στην παρούσα έρευνα οι στρατιωτικές δαπάνες χρησιμοποιούνται ως υποκατάστατη μεταβλητή της κυβερνητικής ισχύος της χώρας υποδοχής, όπως προτείνεται και από τους Aben και Fontanel (2018).

6.2.8. Η αναπτυξιακή βοήθεια

Η αναπτυξιακή βοήθεια μπορεί να επηρεάσει την εισροή ΑΞΕ σε μια χώρα αυξάνοντας την ανταγωνιστικότητα και την επίδοση των εγχώριων αγορών. Επίσης, τα προγράμματα αναπτυξιακής βοήθειας συμβάλλουν στην κατάργηση φραγμών που εμποδίζουν την απορρόφηση ΑΞΕ και να βελτιώσουν το επενδυτικό περιβάλλον (Yasin, 2005). Επίσης, η αναπτυξιακή βοήθεια αναμένεται να ενθαρρύνει τις εισροές ΑΞΕ σε συγκεκριμένους τομείς, όπως η εκπαίδευση, η υγεία, οι κοινωνικές υποδομές κ.ά., συμβάλλοντας επομένως στη βελτίωση του ανθρώπινου κεφαλαίου (Harms & Lutz, 2006).

Ωστόσο, τα αποτελέσματα αυτά συγκρούονται με τα ευρήματα άλλων ερευνών. Συγκεκριμένα, παρατηρείται ότι η αναπτυξιακή βοήθεια προσελκύει περισσότερες ΑΞΕ μόνο όταν στοχεύει σε συγκεκριμένους κλάδους, όπως στον κατασκευαστικό (Blaise, 2005), ενώ είναι πιθανό να συσχετίζεται θετικά με τις ΑΞΕ μόνο σε συγκεκριμένες χώρες, ακόμη κι εάν προέρχονται από την ίδια πηγή χρηματοδότησης (Kimura & Todo, 2010). Οι Arellano et al (2009) υποστήριξαν ότι η αναπτυξιακή βοήθεια είναι πιθανό να αυξήσει την τιμή των εμπορεύσιμων αγαθών και να μειώσουν την τιμή των μη – εμπορεύσιμων αγαθών, αποθαρρύνονται έτσι τις εισροές ΑΞΕ που στοχεύουν στα εμπορεύσιμα αγαθά.

Στις αναπτυσσόμενες χώρες έχει παρατηρηθεί τόσο θετική συσχέτιση ανάμεσα στις ΑΞΕ και στην αναπτυξιακή βοήθεια (Harms & Lutz, 2006; Kaur et al, 2013; Efobi & Asongu, 2015; Kaur et al., 2016; Asongu et al, 2018 κ.ά.) όσο και αρνητική συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών (Yasin, 2005; Bandyopadhyay et al, 2014; Efobi et al, 2015; Anyanwu & Yameogo, 2015 κ.ά). Αντίστοιχα, στις χώρες με υψηλή τρομοκρατία έχει παρατηρηθεί ότι η αναπτυξιακή βοήθεια προσελκύει ΑΞΕ (Ullah & Inaba, 2014; Ullah & Rahman, 2014; Asongu et al, 2015; Efobi et al, 2015; Oropcu, 2015), αλλά και ότι μπορεί να είναι αποτρεπτικός παράγοντας των εισροών (Bandyopadhyay et al, 2014; Efobi et al, 2015; Ezeoha & Ugwu, 2015; Asongu et al, 2018).

6.2.9. Ο πληθυσμός ηλικίας 15-64

Σύμφωνα με το υπόδειγμα OLI το επαρκές και φθηνό εργατικό δυναμικό είναι πιθανό να προσελκύσει ΑΞΕ που σχετίζονται με τα πλεονεκτήματα τοποθεσίας

(Dunning, 1977, 1988a). Σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή, οι ΠΕ και οι ξένοι επενδυτές επιθυμούν να τοποθετήσουν τα κεφάλαιά τους σε χώρες που παρουσιάζουν χαμηλό εργατικό κόστος. Επομένως, ο πληθυσμός ηλικίας από 15 έως 64 ετών, που αποτελεί τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό της χώρας υποδοχής, είναι ένας από τους καθοριστικούς παράγοντες των εισροών ΑΞΕ.

Ο πληθυσμός ηλικίας 15-64 έχει εξεταστεί ως ερμηνευτική μεταβλητή των εισροών ΑΞΕ και ως υποκατάστατη μεταβλητή του εργατικού δυναμικού. Οι περισσότερες εμπειρικές μελέτες που εξετάζουν τον πληθυσμό από 15 έως 64 ετών ως ανεξάρτητη μεταβλητή καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι υπάρχει θετική συσχέτιση με τις εισροές ΑΞΕ (Yasin, 2005; Jayasekara, 2014; Aziz & Khalid, 2017) όπως στην περίπτωση των χωρών με τρομοκρατική δραστηριότητα (Zebua, 2016). Στην παρούσα έρευνα το εργατικό δυναμικό αναμένεται να είναι παράγοντας που προσελκύει τις εισροές ΑΞΕ σε χώρες με τρομοκρατία.

Αναλυτικά, οι εξεταζόμενες μεταβλητές, οι βάσεις δεδομένων από τις οποίες αντλήθηκαν τα δεδομένα και το αναμενόμενο πρόσημο των μεταβλητών παρουσιάζονται στον πίνακα 11.

Πίνακας 11: Περιγραφή των μεταβλητών, βάσεις δεδομένων και αναμενόμενα πρόσημα

Μεταβλητή	Περιγραφή	Βάση δεδομένων	Αναμενόμενο πρόσημο
Εισροές ΑΞΕ	Οι εισροές ΑΞΕ σε τρέχουσες τιμές (million US \$)	UNCTAD	
ΑΕΠ	ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές αγοράς που ισούται με το άθροισμα στις ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας από όλους στις παραγωγούς κατοίκους μιας οικονομίας συν στις φόρους των προϊόντων, μείον επιδοτήσεις που δεν περιλαμβάνονται στην αξία των προϊόντων. Υπολογίζεται χωρίς να πραγματοποιούνται μειώσεις για την υποτίμηση κατασκευασμένων περιουσιακών στοιχείων ή για την εξάντληση ή υποβάθμιση των φυσικών πόρων (US\$)	Παγκόσμια Τράπεζα	+

(συνέχεια του πίνακα 11)

Μεταβλητή	Περιγραφή	Βάση δεδομένων	Αναμενόμενο πρόσημο
κ.κ. ΑΕΠ	Το κ.κ. ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές είναι το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν διαιρούμενο με το μέσο όρο του πληθυσμού (US\$).	Παγκόσμια Τράπεζα	+
Τρομοκρατικές επιθέσεις	Το σύνολο των απειλών ή της χρήσης παράνομης βίας από έναν μη – κυβερνητικό παράγοντα με σκοπό να επιτύχει έναν πολιτικό, οικονομικό, θρησκευτικό ή κοινωνικό σκοπό μέσω εξαναγκασμού ή εκφοβισμού.	Global Terrorism Database	-
Απελευθέρωση εμπορίου	Το άθροισμα των εισαγωγών και των εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών διαιρούμενο με το ΑΕΠ.	Παγκόσμια Τράπεζα	+
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	Υπολογίζεται ως ο ετήσιος μέσος όρος συναλλαγματικών ισοτιμιών με βάση στις μηνιαίους μέσους όρους (μονάδες του τοπικού νομίσματος προς το δολάριο των ΗΠΑ).	Παγκόσμια Τράπεζα	+
Οικονομική παγκοσμιοποίηση	Ορίζεται ως η αυξανόμενη παγκόσμια ολοκλήρωση μέσω του εμπορίου, στις οικονομικής ροής και στις γνώσης. Υπολογίζεται ως η παγκόσμια ροή αγαθών, κεφαλαίων και υπηρεσιών, καθώς και των πληροφοριών και των γνώσεων που ανταλλάσσονται στη διεθνή αγορά.	KOF index	+

(συνέχεια του πίνακα 11)

Μεταβλητή	Περιγραφή	Βάση δεδομένων	Αναμενόμενο πρόσημο
Προσδόκιμο ζωής	Ο συνολικός αριθμός των ετών που θα ζούσε ένα νεογέννητο εάν οι παράγοντες θνησιμότητας κατά τη γέννησή του παραμείνουν σταθεροί καθ' όλη τη διάρκεια στις ζωής του.	Παγκόσμια Τράπεζα	+
Αναπτυξιακή βοήθεια	Η καθαρή κ.κ. αναπτυξιακή βοήθεια που αποτελείται από εκταμιεύσεις δανείων με ευνοϊκούς όρους, μείον τις επιστροφές κεφαλαίου, και επιχορηγήσεις από τα επίσημα όργανα των μελών στις Επιτροπές Αναπτυξιακής Βοήθειας, από πολυμερή όργανα και από χώρες μη – μέλη στις Επιτροπές Αναπτυξιακής Βοήθειας με σκοπό την προώθηση στις οικονομικής ανάπτυξης και στις ευημερίας άλλων χωρών. (\$ σε τρέχουσες τιμές)	Παγκόσμια Τράπεζα	+/-
Πολιτική παγκοσμιοποίηση	Ορίζεται ως η διάδοση κυβερνητικών πολιτικών. Υπολογίζεται από τον αριθμό των πρεσβειών, των διεθνών αποστολών και του αριθμού των διεθνών οργανισμών στις οποίους είναι μέλος μία χώρα και του αριθμού των ειρηνευτικών αποστολών του ΟΗΕ στις οποίους συμμετέχει μια χώρα.	KOF index	+
Πληθυσμός 15-64 ετών	Ο συνολικός πληθυσμός ηλικίας από 15 έως 64 ετών (% του συνολικού πληθυσμού).	Παγκόσμια Τράπεζα	+
Κοινωνική παγκοσμιοποίηση	Ορίζεται ως η διάδοση ιδεών, γνώσεων, εικόνων και ατόμων, υπολογίζοντας στις προσωπικές επαφές, τη ροή πληροφοριών και την πολιτισμική εγγύτητα.	KOF index	+

(συνέχεια του πίνακα 11)

Μεταβλητή	Περιγραφή	Βάση δεδομένων	Αναμενόμενο πρόσημο
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	Περιλαμβάνει στις βελτιώσεις στη γη, τα κτήρια, τα μηχανήματα, τον κεφαλαιουχικό εξοπλισμό, την κατασκευή δρόμων και σιδηροδρόμων κ.α. (ως % του ΑΕΠ). Αναφέρεται στην απόκτηση ή στη δημιουργία αποθέματος διαρκών προϊόντων παραγωγής.	Παγκόσμια Τράπεζα	+
Πληθωρισμός, GDP deflator	Ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του αποπληθωριστή του ΑΕΠ. Ισούται με το λόγο του ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές εγχώριου νομίσματος στις το ΑΕΠ σε σταθερές τιμές εγχώριου νομίσματος.	Παγκόσμια Τράπεζα	-

Στις επόμενους πίνακες παρουσιάζονται συνοπτικά οι εμπειρικές μελέτες που συμπεριέλαβαν στις προαναφερθείσες μεταβλητές, καθώς και τα πρόσημα των μεταβλητών αυτών.

Πίνακας 12: Σύνοψη εμπειρικών μελετών που συμπεριέλαβαν στις ερμηνευτικές μεταβλητές του υποδείγματος⁹

Μεταβλητή	Θετική επίδραση στις εισροές ΑΞΕ	Αρνητική επίδραση στις εισροές ΑΞΕ
Παραδοσιακοί καθοριστικοί παράγοντες των ΑΞΕ		
Εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση	Cheng & Kwan (2000), Agiomirgianakis et al (2003), Suliman & Mollick (2009), Kimura & Todo (2010), Leitaο (2012), Ezeoha & Cattaneo (2012), Okada (2013), Bandyopadhyay et al (2014), Efobi & Asongu (2015), Efobi et al (2015), Economou et al (2016), Kurul & Yalta (2017), Ahmad et al (2018)	Yol & Teng (2009), Anyanwu & Yameogo (2015), Hanafy (2015)

*Περιλαμβάνονται μόνο οι μελέτες που εξέτασαν τις εισροές ΑΞΕ ως εξαρτημένη μεταβλητή

⁹ Η ταξινόμηση μεταξύ παραδοσιακών και μη παραδοσιακών παραγόντων όπως προτείνεται από την UNCTAD (1998)

(συνέχεια του πίνακα 12)

Μεταβλητή	Θετική επίδραση στις εισροές ΑΞΕ	Αρνητική επίδραση στις εισροές ΑΞΕ
Παραδοσιακοί καθοριστικοί παράγοντες των ΑΞΕ		
ΑΕΠ	Scaperlanda (1967), Scaperlanda & Mauer (1969), Tsai (1991), Agiomirgianakis et al (2003), Bevan and Estrin (2004), Farrell et al (2004), Blomberg & Mody (2005), Suliman & Mollick (2009), Vijayakumar et al (2010), Kimura & Todo (2010), Ali et al (2010), Liargovas & Skandalis (2012), Masron & Nor (2013), Hayakawa et al (2013), Goswami & Haider (2014), Xaypanya et al (2015), Opocu (2015), Economou et al (2016), Zebua (2016), Ahmad et al (2018)	Mina (2007)
κ.κ. ΑΕΠ	Tsai (1991), Pastor & Hilt (1993), Fatehi & Safizadeh (1994), Globerman & Shapiro (2002), Agiomirgianakis et al (2003), Alsan et al (2006), Ali et al (2010), Alomar & El Sakka (2011), Elfakhani & Mulama (2011), Ezeoha & Cattaneo (2012), Liargovas & Skandalis (2012), Tintin (2013), Mascarenhas & Sandler (2014), Mascarenhas & Sandler (2014), Cleeve et al (2015), Zebua (2016)	Tsai (1991), Blomberg & Mody (2005), Ezeoha & Cattaneo (2012), Ullah & Inaba (2014), Anyanwu & Yameogo (2015), Cleeve et al (2015),
Απελευθέρωση εμπορίου	Drake & Caves (1992), Agiomirgianakis et al (2003), Bevan and Estrin (2004), Yasin (2005), Harms & Lutz (2006), Mina (2007), Busse & Hefeker (2007), Ndikumana & Verick (2008), Amal et al (2009), Suliman & Mollick (2009), Vijayakumar et al (2010), Ali et al (2010), Qian & Baek (2011), Leitao, (2012), Liargovas & Skandalis (2012), Tintin (2013), Hayakawa et al (2013), Masron & Nor (2013), Zafar (2013), Kandiero & Chtiga (2014), Ullah & Rahman (2014), Goswami & Haider (2014), Kinuthia & Murshed (2014), Anyanwu & Yameogo (2015), Akbar & Akbar (2015), Xaypanya et al (2015), Cleeve et al (2015), Asongu et al (2015), Asongu & Amankwah – Amoah (2016), Economou et al (2016), Zebua (2016), Bobenič Hintošová et al (2016), Salahodjae et al (2016), Malikane &	Resnick (2001), Kandiero & Chtiga (2014), Anyanwu & Yameogo (2015), Asongu & Amankwah – Amoah (2016)

*Περιλαμβάνονται μόνο οι μελέτες που εξέτασαν τις εισροές ΑΞΕ ως εξαρτημένη μεταβλητή

(συνέχεια του πίνακα 12)

Μεταβλητή	Θετική επίδραση στις εισροές ΑΞΕ	Αρνητική επίδραση στις εισροές ΑΞΕ
Μη παραδοσιακοί καθοριστικοί παράγοντες των ΑΞΕ		
Τρομοκρατικές επιθέσεις	Li (2006), Ali et al (2010), Ullah & Inaba (2014), Efobi et al (2015), Asongu & Amankwah – Amoah (2016),	Enders & Sandler (1996), Ramcharan (1999), Gupta et al (2004), Blomberg & Mody (2005), Li (2006), Busse & Hefeker (2007), Abadie & Gardeazabal (2008), Papaioannou (2009), Muckley (2010), Ali et al (2010), Agrawal (2011), Alomar & El Sakka (2011), Qian & Baek (2011), Rasheed & Tahir (2012), Buchanan et al (2012), Shahbaz et al (2013), Hayakawa et al (2013), Shahbaz et al (2013), Omay et al (2013), Khan & Akbar (2013), Afza & Anwar (2013), Kinyanjui (2014), Nazik et al (2014), Haider & Anwar (2014), Bandyopadhyay et al (2014), Mascarenhas & Sandler (2014), Ullah & Rahman (2014), Manzoor et al (2014), Akbar & Akbar (2015), Ali et al (2015), Shah & Faiz (2015), Asongu et al (2015), Motahari & Dehghani (2015), Efobi & Asongu (2015), Opocu (2015), Shah & Faiz (2015), Anwar & Mughal (2016), Shahzad et al (2016), Filer & Stanišić (2016), Najaf & Ashraf (2016), Rauf et al (2016), Asongu & Amankwah – Amoah (2016), Gammoudi & Cherif (2016), Rauf et al (2016), Bezić et al (2016), Morrison et al (2016), Zebua (2016) Asongu et al (2018), Andrews et al (2018), Bhasin & Garg (2018)

*Περιλαμβάνονται μόνο οι μελέτες που εξέτασαν τις εισροές ΑΞΕ ως εξαρτημένη μεταβλητή

(συνέχεια του πίνακα 12)

Μεταβλητή	Θετική επίδραση στις εισροές ΑΞΕ	Αρνητική επίδραση στις εισροές ΑΞΕ
Μη παραδοσιακοί καθοριστικοί παράγοντες των ΑΞΕ		
Οικονομική παγκοσμιοποίηση	Amal et al (2009), Leitaο (2012), Salahodjae et al (2016)	Mascarenhas & Sandler (2014), Bobenič Hintošová et al (2016)
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	Ezeoha & Cattaneo (2012), Awan et al (2014), Arazmuradov (2015), Akbar & Akbar (2015), Economou et al (2016), Sane (2016)	Vijayakumar et al (2010), Arazmuradov (2015)
Προσδόκιμο ζωής	Alsan et al (2006), Azémar & Desbordes (2009), Anyanwu & Yameogo (2015), Malikane & Chitambara (2017)	Elfakhani & Mulama (2011), Anyanwu & Yameogo (2015)
Στρατιωτικές δαπάνες	Asongu & Amankwah – Amoah (2016)	Awan et al (2014), Asongu & Amankwah – Amoah (2016), Aziz & Khalid (2017)
Αναπτυξιακή βοήθεια	Yasin (2005), Harms & Lutz (2006), Kaur et al (2013), Mascarenhas & Sandler (2014), Mascarenhas & Sandler (2014), Asongu et al (2015), Efobi & Asongu (2015), Efobi et al (2015), Arazmuradov (2015), Opocu (2015), Kaur et al (2016), Asongu et al (2018),	Yasin (2005), Bandyopadhyay et al (2014), Xaypanya et al (2015), Efobi & Asongu (2015), Efobi et al (2015), Anyanwu & Yameogo (2015)
Πολιτική παγκοσμιοποίηση	Amal et al (2009), Leitaο (2012), Bandyopadhyay et al (2014), Dogan & Arslan (2016), Salahodjae et al (2016)	Mascarenhas & Sandler (2014), Bobenič Hintošová et al (2016), Reeshan & Hassan (2017)
Πληθυσμός 15-64 ετών	Yasin (2005), Njoku et al (2011), Jayasekara (2014), Zebua (2016), Aziz & Khalid (2017)	Njoku et al (2011)
Κοινωνική παγκοσμιοποίηση	Amal et al (2009), Leitaο (2012), Salahodjae et al (2016)	Mascarenhas & Sandler (2014), Bobenič Hintošová et al (2016)

*Περιλαμβάνονται μόνο οι μελέτες που εξέτασαν τις εισροές ΑΞΕ ως εξαρτημένη μεταβλητή

Παρατηρείται επομένως ότι οι παραδοσιακοί καθοριστικοί παράγοντες των ΑΞΕ έχουν αποτελέσει αντικείμενο αρκετών μελετών, καταλήγοντας τόσο σε θετική όσο και αρνητική συσχέτιση με τις εισροές ΑΞΕ. Αντίθετα, οι μη παραδοσιακοί παράγοντες των ΑΞΕ έχουν αποτελέσει αντικείμενο συγκεκριμένων μελετών, καταλήγοντας σε ασαφή συμπεράσματα όσον αφορά στην επίδρασή τους στις εισροές ΑΞΕ σε αναπτυσσόμενες χώρες. Αντίστοιχα, στον επόμενο πίνακα παρουσιάζονται εμπειρικές μελέτες που επικεντρώθηκαν στη σχέση των ΑΞΕ, λαμβάνοντας ως κύρια ανεξάρτητη μεταβλητή τις τρομοκρατικές επιθέσεις και χρησιμοποιώντας ως μεταβλητές ελέγχου τις μεταβλητές του υποδείγματος. Παρατηρείται ότι οι παραδοσιακοί παράγοντες έχουν αποτελέσει αντικείμενο μελέτης των ΑΞΕ και στις περιπτώσεις των χωρών με τρομοκρατική δραστηριότητα. Ωστόσο, οι μη παραδοσιακοί των ΑΞΕ σε χώρες με τρομοκρατική δραστηριότητα έχουν εξεταστεί από περιορισμένο αριθμό μελετών, καταλήγοντας επίσης σε ασαφή αποτελέσματα.

Πίνακας 13: Σύνοψη εμπειρικών μελετών που συμπεριέλαβαν την τρομοκρατία ως ανεξάρτητη μεταβλητή και τις λοιπές ερμηνευτικές μεταβλητές του υποδείγματος

Μεταβλητή	Θετική επίδραση στις εισροές ΑΞΕ	Αρνητική επίδραση στις εισροές ΑΞΕ
Παραδοσιακοί καθοριστικοί παράγοντες των ΑΞΕ		
Εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση	Powers & Choi (2012), Hayakawa et al (2013), Okada (2013), Bandyopadhyay et al (2014), Efobi et al (2015), Ezeoha & Ugwu (2015), Motahari & Dehghani (2015), Bezić et al (2016), Gammoudi & Cherif (2016), Asongu & Amankwah – Amoah (2016), Kurul & Yalta (2017),	Asongu & Amankwah – Amoah (2016)
ΑΕΠ	Resnick (2001), Ali et al (2010), Qian & Baek (2011), Powers & Choi (2012), Ullah & Inaba (2014), Ullah & Rahman (2014), Shah & Faiz (2015), Opocu (2015), Erkekoglu & Kilicarslan (2016), Zebua (2016), Asongu & Amankwah – Amoah (2016), Ali et al (2017), Asongu et al (2018)	Asongu & Amankwah – Amoah (2016)

*Περιλαμβάνονται μόνο οι μελέτες που εξέτασαν τις εισροές ΑΞΕ ως εξαρτημένη μεταβλητή και τις τρομοκρατικές επιθέσεις ως βασική ανεξάρτητη μεταβλητή

(συνέχεια του πίνακα 13)

Μεταβλητή	Θετική επίδραση στις εισροές ΑΞΕ	Αρνητική επίδραση στις εισροές ΑΞΕ
Παραδοσιακοί καθοριστικοί παράγοντες των ΑΞΕ		
κ.κ. ΑΕΠ	Blomberg & Mody (2005), Li (2006), Ali et al (2010), Agrawal (2011), Qian & Baek (2011), Alomar & El Sakka (2011), Powers & Choi (2012), Okada (2013), Hayakawa et al (2013), Asongu et al (2015), Bezić et al (2016), Ezeoha & Ugwu (2015), Motahari & Dehghani (2015), Shah & Faiz (2015), Filer & Stanišić (2016), Zebua (2016), Gammoudi & Cherif (2016), Kurul & Yalta (2017)	Blomberg & Mody (2005), Abadie & Gardeazabal (2008), Ali et al (2010), Buchanan et al (2012), Ullah & Inaba (2014)
Απελευθέρωση εμπορίου	Li, (2006), Busse & Hefeker (2007), Ali et al (2010), Qian & Baek (2011), Bissoon (2012), Buchanan et al (2012), Afza & Anwar (2012), Hayakawa et al (2013), Anwar & Afza (2014), Ullah & Rahman (2014), Akbar & Akbar (2015), Shah & Faiz (2015), Ezeoha & Ugwu (2015), Asongu et al (2015), Hyder et al (2015), Motahari & Dehghani (2015), Efobi et al (2015), Efobi & Asongu (2015), Asongu & Amankwah – Amoah (2016), Najaf & Ashraf (2016), Zebua (2016), Rauf et al (2016), Asongu et al (2018)	Resnick (2001), Alomar & El Sakka (2011), Asongu & Amankwah – Amoah (2016)
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	Ali et al (2010), Bissoon (2012), Afza & Anwar (2012), Anwar & Afza (2014), Bandyopadhyay et al (2014), Shah & Faiz (2015), Najaf & Ashraf (2016)	Li (2006), Bandyopadhyay et al (2014), Ullah & Rahman (2014) Akbar & Akbar (2015), Efobi & Asongu (2015), Kurul & Yalta (2017)
Μη παραδοσιακοί καθοριστικοί παράγοντες των ΑΞΕ		
Οικονομική παγκοσμιοποίηση	Motahari & Dehghani (2015)	Lutz & Lutz (2015)

*Περιλαμβάνονται μόνο οι μελέτες που εξέτασαν τις εισροές ΑΞΕ ως εξαρτημένη μεταβλητή και τις τρομοκρατικές επιθέσεις ως βασική ανεξάρτητη μεταβλητή

(συνέχεια του πίνακα 13)

Μεταβλητή	Θετική επίδραση στις εισροές ΑΞΕ	Αρνητική επίδραση στις εισροές ΑΞΕ
Μη παραδοσιακοί καθοριστικοί παράγοντες των ΑΞΕ		
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	Akbar & Akbar (2015), Ezeoha & Ugwu (2015), Hyder et al (2015)	Ali et al (2017)
Προσδόκιμο ζωής		Abadie & Gardeazabal (2008)
Στρατιωτικές δαπάνες	Asongu & Amankwah – Amoah (2016)	Asongu & Amankwah – Amoah (2016)
Αναπτυξιακή βοήθεια	Ullah & Inaba (2014), Ullah & Rahman (2014), Asongu et al (2015), Efobi et al (2015), Opocu (2015)	Bandyopadhyay et al (2014), Efobi et al (2015), Ezeoha & Ugwu (2015), Asongu et al (2018)
Πολιτική παγκοσμιοποίηση	Motahari & Dehghani (2015)	Lutz & Lutz (2015)
Πληθυσμός 15-64 ετών	Zebua (2016),	
Κοινωνική παγκοσμιοποίηση	Motahari & Dehghani (2015)	Lutz & Lutz (2015)

*Περιλαμβάνονται μόνο οι μελέτες που εξέτασαν τις εισροές ΑΞΕ ως εξαρτημένη μεταβλητή και τις τρομοκρατικές επιθέσεις ως βασική ανεξάρτητη μεταβλητή

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΙ Η ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΙΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ

7.1. Ανάλυση δεδομένων πάνελ

Στην παρούσα διατριβή πραγματοποιείται ανάλυση δεδομένων πάνελ (panel data analysis). Η οικονομετρική ανάλυση δεδομένων μπορεί να πραγματοποιηθεί εφαρμόζοντας ανάλυση χρονολογικών σειρών (time series), ανάλυση διαστρωματικών δεδομένων (cross – sectional data), ανάλυση ομαδοποιημένων δεδομένων (pooled data) ή ανάλυση panel. Ειδικότερα, η ανάλυση χρονολογικών σειρών πραγματοποιείται για δεδομένα που συλλέγονται για συγκεκριμένες χρονικές περιόδους (π.χ. έτη, μήνες κλπ). Ενδεικτικά, οι εισροές ΑΞΕ που πραγματοποιούνται σε μια χώρα ανά έτος αποτελούν δεδομένα χρονολογικών σειρών. Αντίστοιχα, τα διαστρωματικά δεδομένα αφορούν σε πολλαπλές μονάδες για μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή (π.χ. για ένα έτος). Ενδεικτικά, διαστρωματικά δεδομένα είναι οι εισροές ΑΞΕ και το κ.κ. ΑΕΠ μιας ομάδας χωρών, όπως για παράδειγμα οι χώρες του ΟΟΣΑ κατά τη διάρκεια ενός έτους.

Αντίστοιχα, τα ομαδοποιημένα δεδομένα αφορούν στο συνδυασμό των χρονολογικών σειρών και των διαστρωματικών δεδομένων. Ενδεικτικά, ομαδοποιημένα δεδομένα αποτελούν η εξέταση των εισροών ΑΞΕ και του κ.κ. ΑΕΠ στις χώρες του ΟΟΣΑ για τα έτη 2013 και 2016. Τα δεδομένα panel αποτελούν ειδική κατηγορία των ομαδοποιημένων δεδομένων. Συγκεκριμένα, τα δεδομένα panel συνδυάζουν τα διαστρωματικά δεδομένα και τις χρονολογικές σειρές διαχρονικά. Ενδεικτικά, δεδομένα panel είναι η εξέταση των εισροών ΑΞΕ και του κ.κ. ΑΕΠ στις χώρες του ΟΟΣΑ για τη χρονική περίοδο 2013 – 2016.

Η ανάλυση των δεδομένων πάνελ παρουσιάζει σημαντικά πλεονεκτήματα συγκριτικά με την ανάλυση χρονολογικών σειρών και την ανάλυση των διαστρωματικών δεδομένων καθώς, σύμφωνα με τους Ranjan και Agrawal (2011), περιορίζει την πιθανότητα εκτίμησης μη συνεπώς ή μεροληπτικών εκτιμητών. Επίσης, η ανάλυση δεδομένων πάνελ έχει επιλεχθεί καθώς, σύμφωνα με το Gujarati (2004), προσφέρει περισσότερες πληροφορίες για τις εξεταζόμενες μεταβλητές, είναι πιο ευέλικτη και περιορίζει τη πολυσυγγραμμικότητα μεταξύ των μεταβλητών. Αντίθετα, σύμφωνα με το Baltagi (2005) στην ανάλυση χρονολογικών σειρών είναι

περισσότερο πιθανό να υπάρχει πρόβλημα πολυσυγγραμμικότητας. Επιπρόσθετα, μέσω της ανάλυσης των δεδομένων panel οι εκτιμήσεις μπορούν να πραγματοποιηθούν με μεγαλύτερη ακρίβεια, εξετάζεται μεγαλύτερος αριθμός παρατηρήσεων και λαμβάνεται υπόψη η ετερογένεια των μεταβλητών, σε αντίθεση με τις χρονολογικές σειρές ή τα διαστρωματικά στοιχεία (Baltagi, 2005).

Τα δεδομένα πάνελ κατηγοριοποιούνται σε short panel και σε long panel. Τα short panel περιλαμβάνουν περιορισμένο αριθμό χρονικών περιόδων σε συνδυασμό με μεγάλο αριθμό από διαστρωματικά στοιχεία. Αντίθετα, τα long panel περιλαμβάνουν μεγάλο αριθμό σε χρονικές περιόδους και μικρό αριθμό σε διαστρωματικά στοιχεία.

Επομένως, στα πλαίσια της παρούσας διατριβής η ανάλυση χρονολογικών σειρών χρησιμοποιείται για να διερευνηθούν οι παράγοντες που επηρεάζουν τις εισροές ΑΞΕ σε χώρες με τρομοκρατική δραστηριότητα. Η έρευνα βασίζεται στην ανάλυση long panel, καθώς εξετάζεται η χρονική περίοδος 1970 – 2016 σε δείγμα 18 χωρών, το οποίο παρουσιάζεται στην επόμενη ενότητα. Για την ανάλυση των δεδομένων panel χρησιμοποιήθηκε το οικονομετρικό πρόγραμμα Eviews 10.

7.2. Παρουσίαση του δείγματος

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζεται περιγράφονται οι μεταβλητές που εξετάστηκαν και οι χώρες του δείγματος. Οι μεταβλητές (ανεξάρτητες) που εξετάστηκαν είναι το ΑΕΠ, το κ.κ. ΑΕΠ, οι συνολικές τρομοκρατικές επιθέσεις, η απελευθέρωση του εμπορίου, οι συναλλαγματικές ισοτιμίες, η οικονομική παγκοσμιοποίηση, ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου, το προσδόκιμο ζωής, οι στρατιωτικές δαπάνες, η αναπτυξιακή βοήθεια, η πολιτική παγκοσμιοποίηση, ο πληθυσμός από 15 έως 64 ετών, ο συνολικός πληθυσμός και η κοινωνική παγκοσμιοποίηση. Ως εξαρτημένη μεταβλητή εξετάστηκαν οι εισροές ΑΞΕ σε τρέχουσες τιμές.

Οι εξεταζόμενες χώρες είναι οι εξής: Αλγερία, Αργεντινή, Βολιβία, Βραζιλία, Γκάνα, Εκουαδόρ, Ινδία, Κένυα, Κολομβία, Μαλαισία, Μεξικό, Ονδούρα, Πακιστάν, Ταϊλάνδη, Τουρκία, Τυνησία, Φιλιππίνες και Χιλή. Στο παράρτημα Δ της διατριβής παρουσιάζονται οι εμπειρικές μελέτες που εξέτασαν τις ΑΞΕ και τις τρομοκρατικές επιθέσεις στις συγκεκριμένες οικονομίες. Όπως παρατηρείται από τον πίνακα παραρτήματος Δ1 κάποιες από τις χώρες, όπως η Γκάνα και η Αλγερία, έχουν αποτελέσει αντικείμενο μελέτης περιορισμένων ερευνών. Το δείγμα αποτελείται από χώρες χαμηλού έως υψηλού – μεσαίου εισοδήματος. Συνεπώς, εξετάζονται οικονομίες με κ.κ. Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα από \$1.005 έως \$12.235. Η χρονική περίοδος που εξετάζεται είναι από το 1970 έως και το 2016.

Ειδικότερα, από τις εξεταζόμενες χώρες η Αλγερία αποτελεί την τρίτη ισχυρότερη οικονομία στην περιφέρεια MENA κι έχει σημειώσει μείωση του επιπέδου φτώχειας κατά 20% τις τελευταίες δύο δεκαετίες. Επίσης, η κυβέρνηση της χώρας έχει βελτιώσει το Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης (HDI) και το επίπεδο ζωής και ευημερίας των πολιτών στα πλαίσια τους προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών Sustainable Development Goals. Η Αργεντινή αποτελεί μία από τις ισχυρότερες οικονομίες της Λατινικής Αμερικής, διαθέτει πλουτοπαραγωγικούς πόρους και έχει προχωρήσει σε σειρά κοινωνικών μεταρρυθμίσεων με σκοπό τη μείωση της φτώχειας και την ενσωμάτωση της χώρας στις διεθνείς αγορές. Η Βολιβία την τελευταία δεκαετία λόγω της περιοριστικής μακροοικονομικής πολιτικής που εφαρμόστηκε παρουσίασε αύξηση της φτώχειας, υψηλές τιμές βασικών προϊόντων και αυξημένα επίπεδα φτώχειας. Από το 2016 εφαρμόζεται στη χώρα το National Economic and Social Development Plan με σκοπό την προσέλκυση επενδύσεων σε κλάδους, όπως ο εξορυκτικός, ο μεταποιητικός και η γεωργία.

Η Βραζιλία τα τελευταία χρόνια έχει σημειώσει σημαντική μείωση της φτώχειας και των ανισοτήτων. Ωστόσο, λόγω της ύφεσης στην οποία έχει περιέλθει η χώρα, από το 2016 εφαρμόζονται προγράμματα οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών μεταρρυθμίσεων. Η Γκάνα έχει σημειώσει σημαντική βελτίωση στην πολιτική κατάσταση της χώρας, στο εμπορικό ισοζύγιο και στις παροχές προς τους πολίτες, όπως δωρεάν πρόσβαση σε δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Το Εκουαδόρ χαρακτηρίζεται από αύξηση του ΑΕΠ λόγω των υψηλών τιμών πετρελαίου, από εξωτερική χρηματοδότηση και μείωση της φτώχειας. Η Ινδία αποτελεί μια πολυπληθή δημοκρατική χώρα, η οποία έχει επιτύχει σημαντική οικονομική μεγέθυνση. Η Κένυα έχει εφαρμόσει μεταρρυθμίσεις με σκοπό τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη διαχείριση των πλουτοπαραγωγικών πόρων και την εξάλειψη των ανισοτήτων. Η Κολομβία εφαρμόζει περιοριστική μακροοικονομική πολιτική με σκοπό τη διατήρηση του πληθωρισμού σε σταθερό επίπεδο κι έχει επιτύχει μεγάλη βελτίωση των υποδομών.

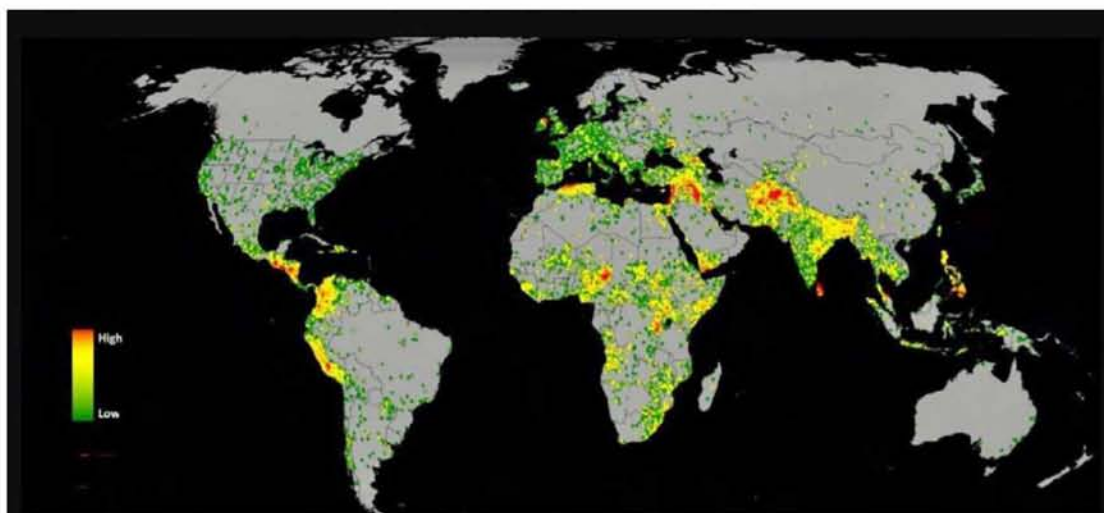
Αντίστοιχα, η Μαλαισία έχει μειώσει τα επίπεδα φτώχειας και την εισοδηματική ανισότητα. Το Μεξικό αποτελεί τη δεύτερη ισχυρότερη οικονομία στη Λατινική Αμερική και τα τελευταία χρόνια εφαρμόζει περιοριστική νομισματική και δημοσιονομική πολιτική. Η Ονδούρα χαρακτηρίζεται από υψηλά επίπεδα φτώχειας, από ανισότητες και από υψηλή εγκληματικότητα, ενώ συχνά σημειώνονται καταστροφές οφειλόμενες σε φυσικά φαινόμενα. Το Πακιστάν παρουσιάζει μια από τις χαμηλότερες τιμές του HDI μεταξύ των χωρών της Νότιας Ασίας. Η Ταϊλάνδη τα τελευταία χρόνια έχει επιτύχει μεγάλη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, μείωση της φτώχειας και των ανισοτήτων. Η Τουρκία έχει επιτύχει δημοσιονομική και μακροοικονομική σταθερότητα, αύξηση της απασχόλησης και των εισοδημάτων. Η Τυνησία από το 2014 πραγματοποιεί πολιτικές μεταρρυθμίσεις, χωρίς ωστόσο να έχει επιτύχει σημαντικές οικονομικές επιδόσεις. Οι Φιλιππίνες αποτελούν μια από τις ισχυρότερες οικονομίες στην Ανατολική Ασία και στον Ειρηνικό, έχουν βελτιωμένες υποδομές και αυξημένα ποσοστά πληθυσμού 15 έως 64 ετών. Τέλος, η Χιλή αποτελεί μια από τις χώρες της Λατινικής Αμερικής που αναπτύσσονται με γρήγορους ρυθμούς (World Bank, 2018).

Επομένως, στην παρούσα έρευνα έχουν επιλεγθεί χώρες με διαφορετικά οικονομικά, πολιτικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά. Η επιλογή των χωρών πραγματοποιήθηκε με κριτήρια τη διαθεσιμότητα των δεδομένων για την εξεταζόμενη χρονική περίοδο και τη γεωγραφική τους θέση. Συνεπώς, δεν έχουν

επιλεγθεί χώρες που ανήκουν σε μια περιφέρεια (π.χ. Ασία) ή σε έναν οργανισμό (π.χ. ΟΟΣΑ). Επίσης, η μελέτη επικεντρώνεται στις αναπτυσσόμενες χώρες καθώς σύμφωνα με την UNCTAD (2017) οι εισροές ΑΞΕ στις συγκεκριμένες οικονομίες παρουσίασαν σημαντική αύξηση κατά την εξεταζόμενη περίοδο.

Οι χώρες του δείγματος παρουσιάζουν μεσαίο έως υψηλό συνολικό αριθμό τρομοκρατικών επιθέσεων κατά την εξεταζόμενη περίοδο, όπως παρουσιάζεται και στο Χάρτη 1. Ειδικότερα, μεταξύ των χωρών του δείγματος, στο Πακιστάν, την Ινδία, την Κολομβία και τις Φιλιππίνες σημειώθηκαν οι περισσότερες τρομοκρατικές επιθέσεις για την περίοδο 1970 – 2016 και οι λιγότερες στην Τυνησία, τη Μαλαισία και τη Γκάνα. Σημειώνεται ότι στο χάρτη παρουσιάζονται οι τρομοκρατικές επιθέσεις της περιόδου 1970 – 2015 και η ταξινόμηση των χωρών βασίζεται τόσο στη συγκέντρωση των τρομοκρατικών επιθέσεων όσο και στην έντασή τους.

Χάρτης 1: Συγκέντρωση και ένταση των τρομοκρατικών επιθέσεων ανά χώρα

Πηγή: GTD (2016)

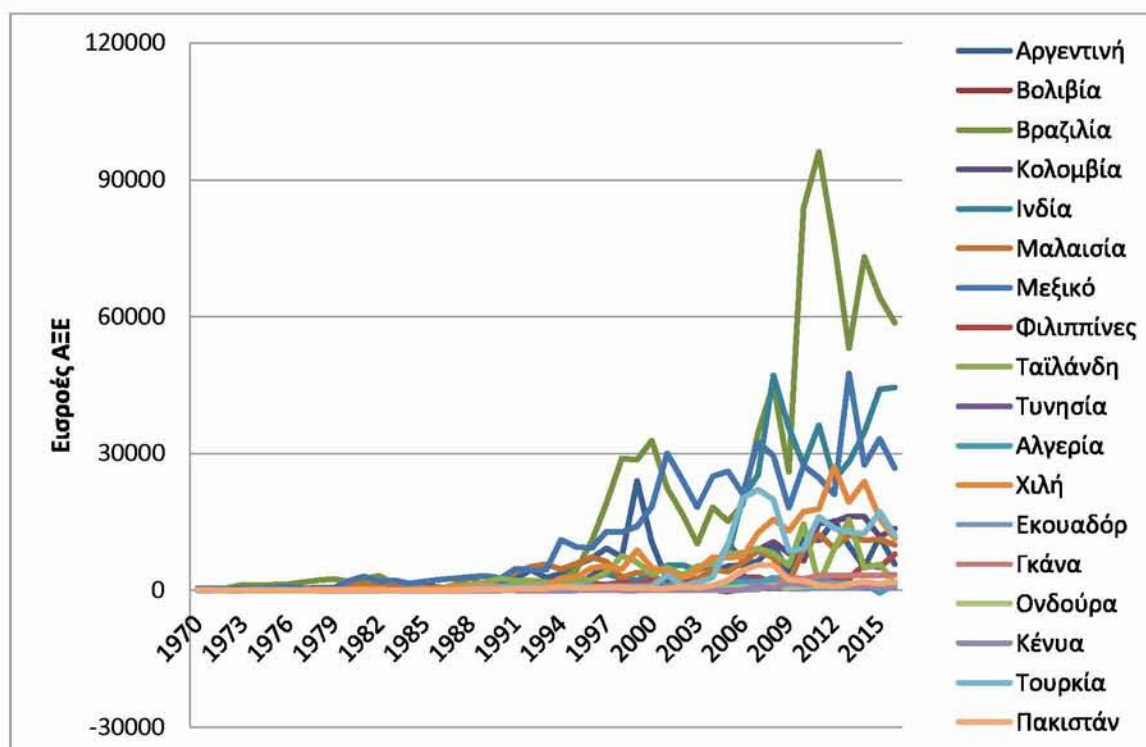
Στο επόμενο γράφημα παρουσιάζονται οι εισροές ΑΞΕ στις εξεταζόμενες χώρες κατά την περίοδο 1970 – 2016. Παρατηρείται ότι έως το 1990 δεν υπάρχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις στις εισροές ΑΞΕ. Ωστόσο, από το 1992 μεταξύ το εξεταζόμενων χωρών το Μεξικό κατάφερε να απορροφήσει τις περισσότερες ΑΞΕ, φτάνοντας τις περίπου τα 11 εκατομμύρια (\$). Από το 1996 έως το 2001, η Βραζιλία είναι η χώρα που απορροφά τις περισσότερες εισροές ΑΞΕ, φτάνοντας το 2000 στα

33\$ εκατομμύρια εισροές, οι οποίες, όμως, το 2001 μειώνονται σε περίπου 23\$ εκατομμύρια.

Από το 2001 έως το 2006 το Μεξικό καθίσταται εκ νέου η χώρα με τις περισσότερες εισροές ΑΞΕ, φτάνοντας το 2006 σε περίπου 21\$ εκατομμύρια. Παρόλα αυτά, το 2006 κι άλλες αναπτυσσόμενες χώρες κατάφεραν να απορροφήσουν υψηλές εισροές ΑΞΕ. Ειδικότερα, η Ινδία απορρόφησε περίπου 20,3\$ εκατομμύρια ΑΞΕ και η Τουρκία 20,1\$ εκατομμύρια. Από το 2006 έως και το 2007 η Βραζιλία (34,5\$ εκατομμύρια) και το Μεξικό (32,4\$ εκατομμύρια) απορροφούν τις περισσότερες εισροές. Παράλληλα, από το 2007 αυξάνονται σημαντικά και οι εισροές ΑΞΕ στη Χιλή, η οποία το 2008 απορρόφησε 15,5\$ εκατομμύρια.

Τέλος, από το 2009 έως και το 2016 η Βραζιλία παραμένει η χώρα που προσέλκυσε τις περισσότερες εισροές σε σύγκριση με τις υπόλοιπες χώρες του δείγματος. Οι εισροές στη Βραζιλία μειώνονται μετά το 2009 και αυξάνονται εκ νέου το 2013, χωρίς ωστόσο να χάνει η χώρα την πρωτοπορία όσον αφορά στις εισρεόμενες ΑΞΕ. Η Ινδία, μετά το 2013, αποτελεί η δεύτερη χώρα όσον αφορά στις εισροές ΑΞΕ, ενώ στην τρίτη θέση βρίσκεται το Μεξικό. Στην τέταρτη θέση βρίσκεται η Χιλή, ωστόσο από το 2015 στην τέταρτη θέση κατατάσσεται το Μεξικό, απορροφώντας 11,9\$ εκατομμύρια, έναντι 11,2\$ εκατομμύρια που επενδύονται στη Χιλή. Αντίθετα, η Κένυα το 2016 απορρόφησε περίπου 394.000\$ ΑΞΕ και η Βολιβία περίπου 410.000\$ ΑΞΕ και συνεπώς συγκαταλέγονται στις τελευταίες θέσεις όσον αφορά στις εισερχόμενες ΑΞΕ.

Γράφημα 3: Εισροές ΑΞΕ στις εξεταζόμενες χώρες την περίοδο 1970 - 2016

Αντίστοιχα, στο επόμενο γράφημα παρουσιάζονται οι συνολικές τρομοκρατικές επιθέσεις ανά χώρα από το 1970 έως το 2016. Έως το 1979 αυξημένη τρομοκρατική δραστηριότητα παρατηρείται στην Αργεντινή, την Τουρκία και την Κολομβία. Η τρομοκρατική δραστηριότητα στην Κολομβία αυξάνεται συνεχώς έως το 1997. Αντίστοιχα, στην Ινδία παρατηρείται σημαντική αύξηση των τρομοκρατικών επιθέσεων από το 1986 έως το 2016, ενώ στη Χιλή υπάρχει σημαντική τρομοκρατική δραστηριότητα κατά τη δεκαετία 1983 – 1993. Στην Αλγερία παρατηρείται αύξηση των τρομοκρατικών επιθέσεων κατά τη δεκαετία 1992 - 2002

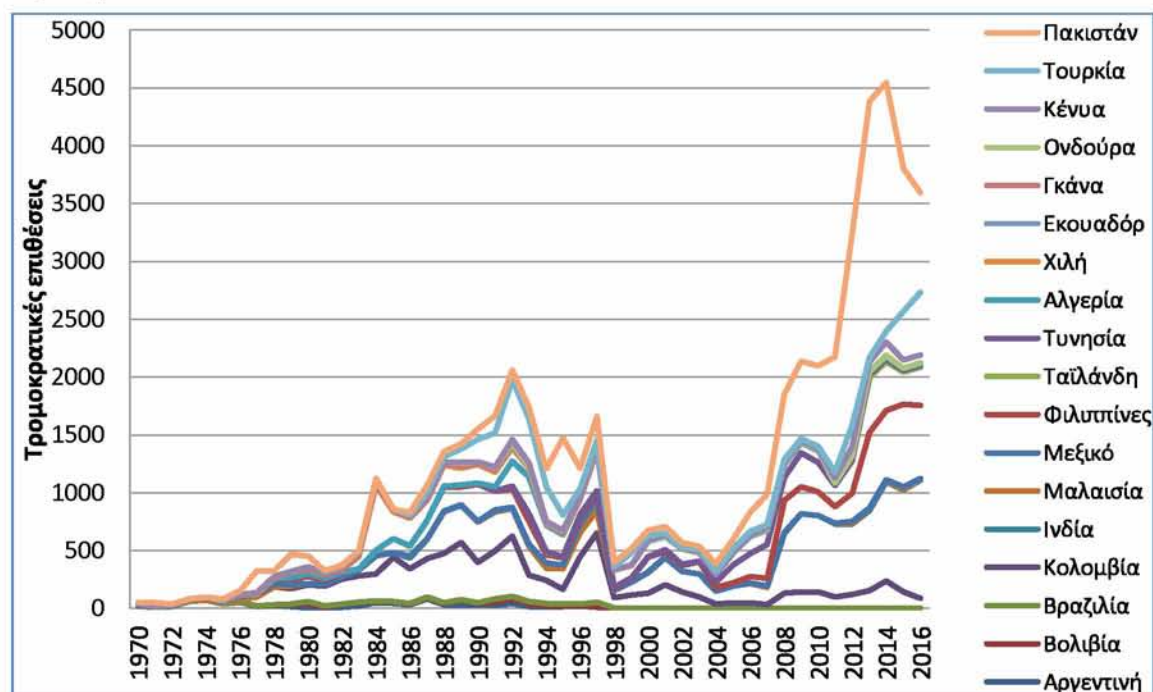
Ωστόσο, από το 1984 έως και το τέλος της εξεταζόμενης περιόδου το Πακιστάν κατατάσσεται στην πρώτη θέση όσον αφορά στις συνολικές τρομοκρατικές επιθέσεις. Ειδικότερα, μετά το 2008 στο Πακιστάν και στην Ινδία σημειώνονται οι περισσότερες τρομοκρατικές επιθέσεις σε σύγκριση με τις υπόλοιπες εξεταζόμενες χώρες. Το χάσμα μεταξύ των δύο χωρών αυξάνεται μετά το 2010 καθώς στο Πακιστάν σημειώνονται 993 τρομοκρατικές επιθέσεις το 2011, έναντι 635 επιθέσεων στην Ινδία την ίδια χρονιά. Ομοίως, την περίοδο 2012 – 2015 στο Πακιστάν σημειώνεται μεγάλος αριθμός τρομοκρατικών επιθέσεων, οι οποίες τα έτη 2013 και

2014 ξεπερνούν συνολικά τις 2000. Ωστόσο, το 2016 οι τρομοκρατικές επιθέσεις που σημειώνονται στην Ινδία είναι περισσότερες σε σύγκριση με τις αντίστοιχες επιθέσεις που σημειώνονται στο Πακιστάν.

Ο μεγάλος αριθμός τρομοκρατικών επιθέσεων που σημειώθηκαν στο Πακιστάν είναι πιθανό να οφείλεται στο γεγονός ότι η χώρα συνορεύει με το Αφγανιστάν, το οποίο αντιμετωπίζει σοβαρά πολιτικά προβλήματα και εντάσεις λόγω της σύγκρουσης με τις ΗΠΑ. Επίσης, έχει παρατηρηθεί ότι ο αριθμός των θανάτων που οφείλονται σε τρομοκρατικές επιθέσεις στο Πακιστάν υπερβαίνει το άθροισμα των θανάτων οφειλόμενων σε τρομοκρατική επίθεση σε Ευρώπη και Βόρεια Αμερική (Mehmood, 2014).

Από τις εξεταζόμενες χώρες παρατηρείται ότι από το 2013 δεν έχουν σημειωθεί τρομοκρατικές επιθέσεις μόνο στη Βολιβία. Οι λιγότερες τρομοκρατικές επιθέσεις έχουν σημειωθεί στη Γκάνα, καθώς για την περίοδο 1998 – 2013 δεν υπήρχαν τρομοκρατικές επιθέσεις στη χώρα. Εκτός από το Πακιστάν και την Ινδία, σημαντική είναι και η τρομοκρατική δραστηριότητα στην Κολομβία, καθώς κατά την εξεταζόμενη περίοδο σημειώθηκαν συνολικά περισσότερες από 8.300 επιθέσεις καθώς και στις Φιλιππίνες, που σημειώθηκαν συνολικά περισσότερες από 6.300 επιθέσεις.

Γράφημα 4: Συνολικές τρομοκρατικές επιθέσεις στις εξεταζόμενες χώρες την περίοδο 1970 - 2016

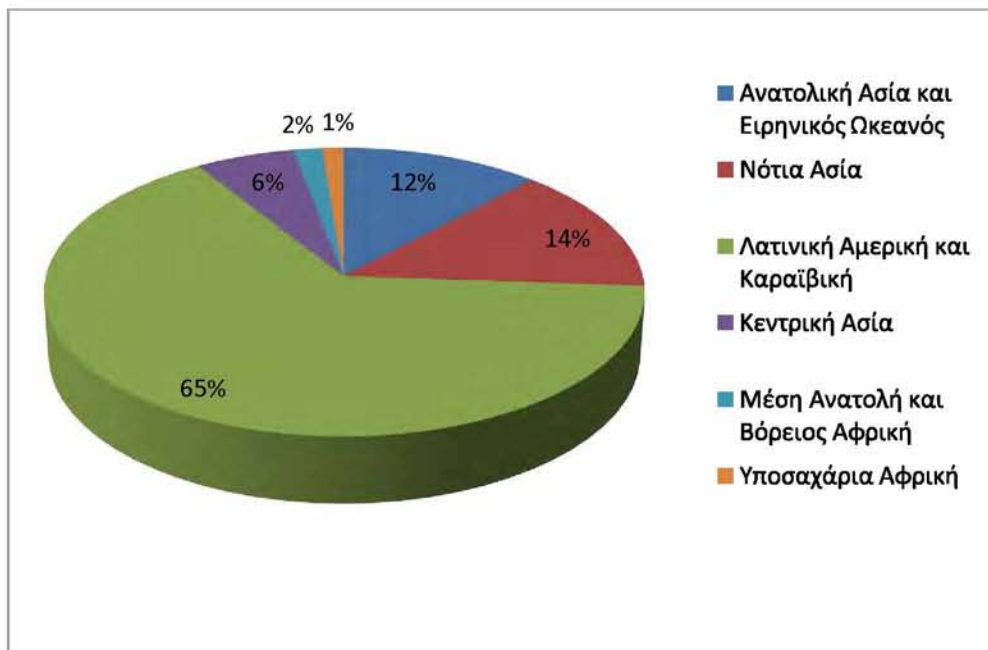
Οι εξεταζόμενες χώρες ανά γεωγραφική περιφέρεια παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 14: Γεωγραφική ταξινόμηση χωρών του δείγματος

Γεωγραφική ταξινόμηση					
Ομάδα Α	Ομάδα Β	Ομάδα Γ	Ομάδα Δ	Ομάδα Ε	Ομάδα ΣΤ
Ανατολική Ασία και Ειρηνικός Ωκεανός	Νότια Ασία	Λατινική Αμερική και Καραϊβική	Κεντρική Ασία	Μέση Ανατολή και Βόρειος Αφρική	Υποσαχάρια Αφρική
Μαλαισία, Ταϊλάνδη, Φιλιππίνες	Ινδία, Πακιστάν,	Αργεντινή, Βολιβία, Βραζιλία, Εκουαδόρ, Κολομβία, Μεξικό, Ονδούρα, Χιλή	Τουρκία	Αλγερία, Τυνησία	Γκάνα, Κένυα

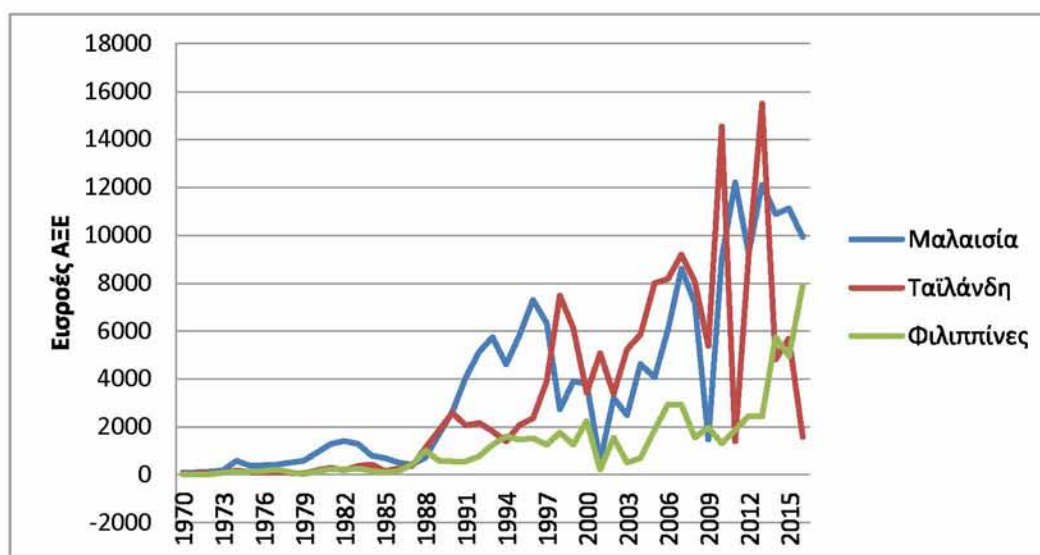
Παρατηρείται ότι οι χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής προσελκύουν τις περισσότερες ΑΞΕ σε σύγκριση με τις υπόλοιπες χώρες του δείγματος. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι από τις εξεταζόμενες χώρες οι 8 βρίσκονται στη Λατινική Αμερική και από αυτές το Μεξικό και η Βραζιλία αποτελούν τις οικονομίες που έχουν προσελκύσει τις περισσότερες ΑΞΕ συνολικά.

Γράφημα 5: Εισροές ΑΞΕ ανά γεωγραφική περιφέρεια

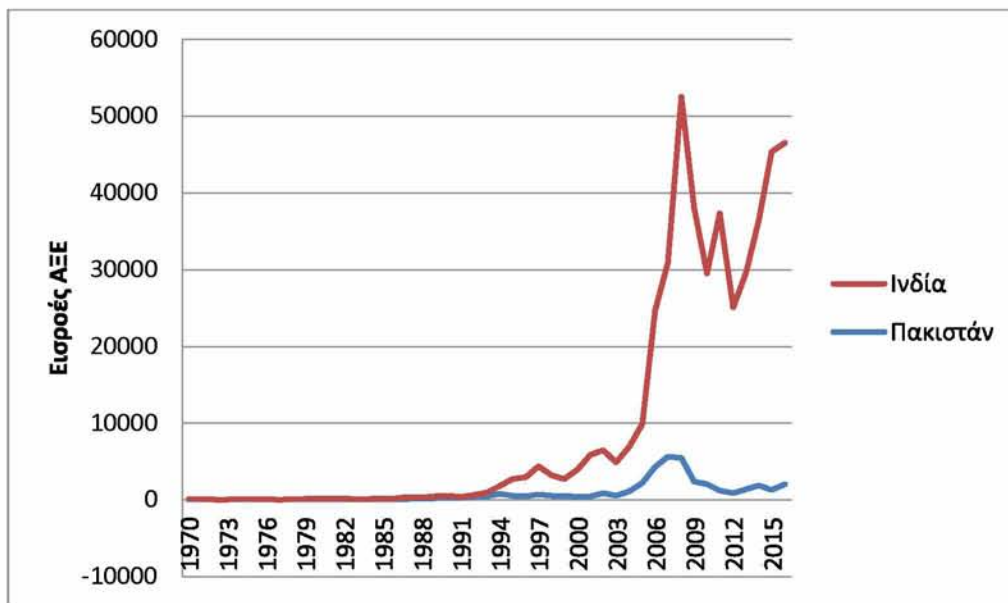
Όσον αφορά τις ΑΞΕ ανά γεωγραφική περιφέρεια παρατηρείται ότι στις χώρες της Ανατολικής Ασίας και του Ειρηνικού Ωκεανού που εξετάζονται στην παρούσα μελέτη (Μαλαισία, Ταϊλάνδη, Φιλιππίνες) οι εισροές στη συγκεκριμένη περιφέρεια για την περίοδο 1970 – 2016 αυξάνονται σημαντικές μετά το 1991. Όπως παρουσιάζεται στο επόμενο γράφημα, μεταξύ των χωρών της Ανατολικής Ασίας και του Ειρηνικού Ωκεανού η Μαλαισία απορροφά τις περισσότερες εισροές ΑΞΕ έως και το 1987. Ωστόσο, κατά την περίοδο 1988 – 1990 η Ταϊλάνδη απορροφά τις περισσότερες ΑΞΕ μεταξύ των χωρών της περιφέρειας. Από το 1991 έως το 1997 οι περισσότερες ΑΞΕ επενδύονται στη Μαλαισία, ενώ από το 1998 έως το 2011 τις περισσότερες ΑΞΕ απορροφά η Ταϊλάνδη. Οι εισροές ΑΞΕ στην Ταϊλάνδη αυξάνονται σημαντικά μετά το 2011, έτος κατά το οποίο η Μαλαισία απορρόφησε τις περισσότερες ΑΞΕ. Από το 2005 και ιδιαίτερα μετά το 2014 οι Φιλιππίνες καταφέρνουν να απορροφήσουν αυξημένες εισροές ΑΞΕ. Στην Ταϊλάνδη από το 2014 παρατηρήθηκε μεγάλη μείωση των εισροών ΑΞΕ, ενώ τη συγκεκριμένη χρονικά οι Φιλιππίνες κατάφεραν να απορροφήσουν περισσότερες ΑΞΕ από την Ταϊλάνδη, αλλά λιγότερες από τη Μαλαισία.

Γράφημα 6: Εισροές ΑΞΕ στην Ανατολική Ασία και τον Ειρηνικό Ωκεανό

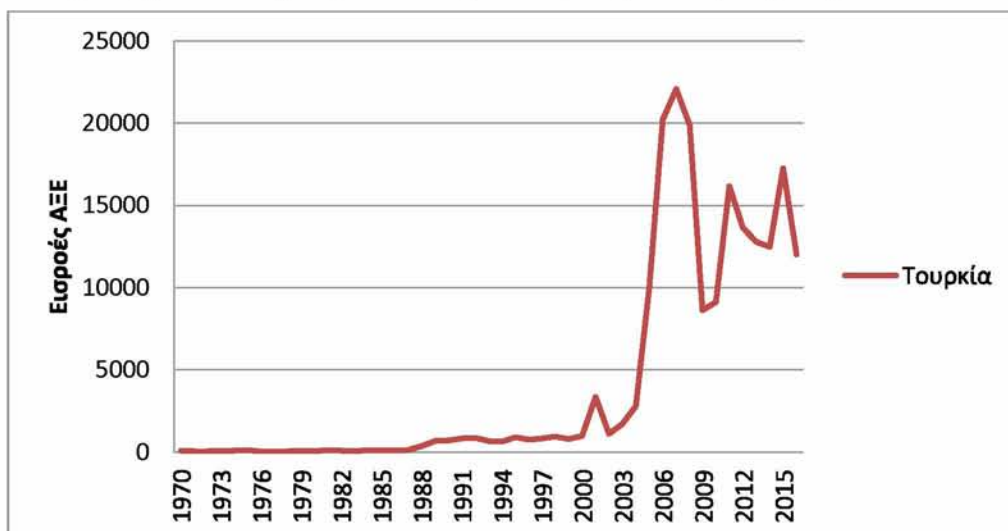
Ομοίως, στις χώρες της Νότιας Ασίας που εξετάζονται στην παρούσα διατριβή, δηλαδή στην Ινδία και το Πακιστάν, όπως παρουσιάζεται στο επόμενο γράφημα, παρατηρείται ότι η Ινδία απορροφά περισσότερες ΑΞΕ καθόλη τη διάρκεια της περιόδου. Η διαφορά στις εισροές ΑΞΕ μεταξύ των δύο χωρών αυξάνεται από το 1995 έως το 2016. Παρά το γεγονός ότι το Πακιστάν κατάφερε να αυξήσει τις εισροές ΑΞΕ κατά την περίοδο 2006 – 2008, η Ινδία προσέλκυσε σημαντικά περισσότερες εισροές. Οι περισσότερες εισροές ΑΞΕ σημειώθηκαν στην Ινδία το 2008 (περίπου 47\$ εκατομμύρια), μειώθηκαν ωστόσο έως το 2014 και αυξήθηκαν εκ νέου τα έτη 2015 και 2016.

Γράφημα 7: Εισροές ΑΞΕ στη Νότια Ασία

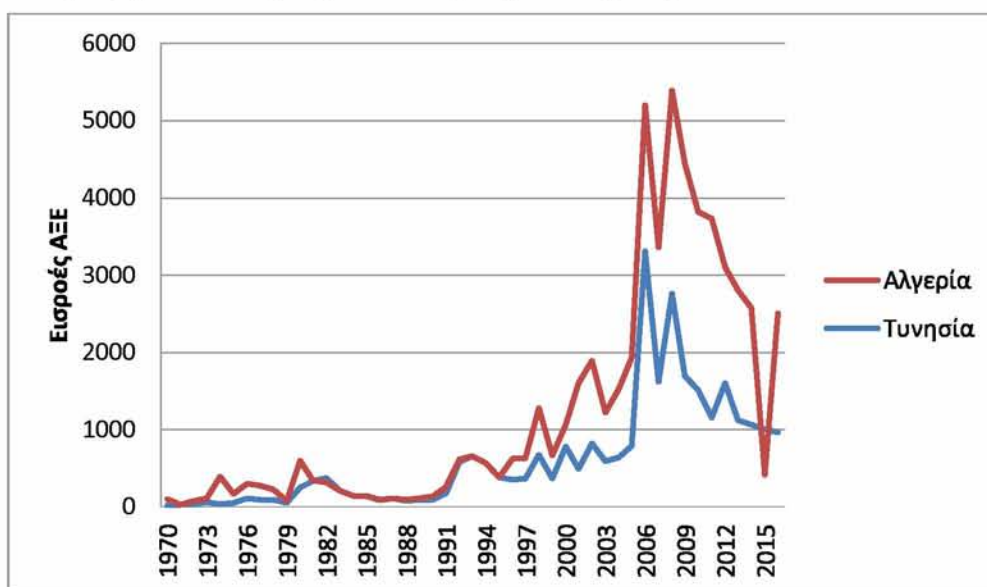
Από τη γεωγραφική περιφέρεια της Κεντρικής Ασίας η μόνη χώρα που εξετάζεται στην παρούσα έρευνα είναι η Τουρκία. Στην περίπτωση της Τουρκίας οι εισροές ΑΞΕ αυξάνονται από το 1986 έως το 2000. Ωστόσο, η αύξηση των εισροών είναι σημαντικά μεγαλύτερη μετά το 2005 και έως το 2008, χρονιά κατά την οποία έφτασαν περίπου τα 19,8\$ εκατομμύρια. Η μεγάλη μείωση των εισροών στην Τουρκία σημειώθηκε την περίοδο 2008 – 2009, ωστόσο μέχρι το 2016 παραμένουν υψηλές αλλά με διακυμάνσεις.

Γράφημα 8: Εισροές ΑΞΕ στην Κεντρική Ασία (Τουρκία)

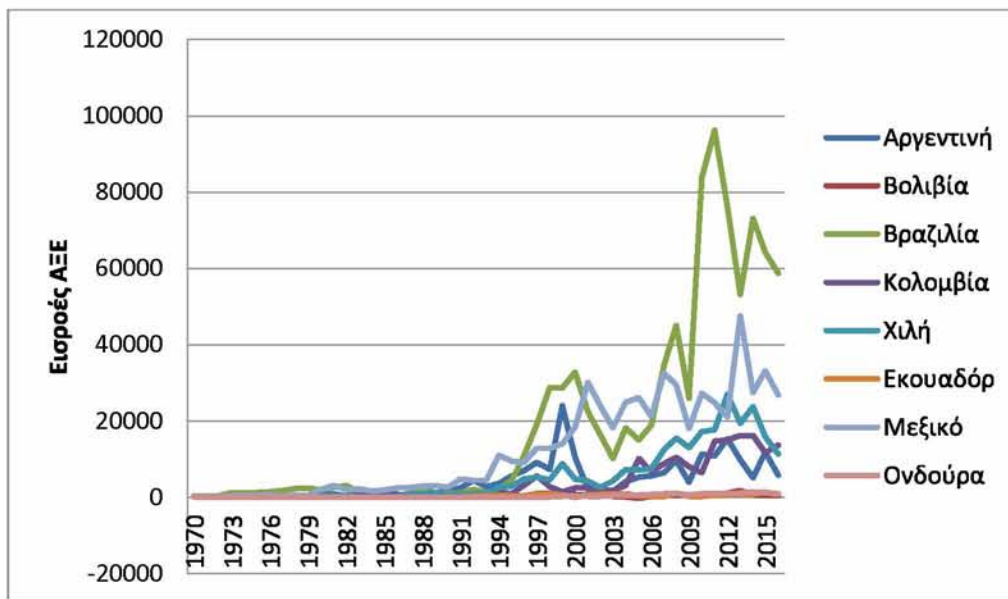
Όσον αφορά στις χώρες της Βορείου Αφρικής (Αλγερία και Τυνησία) παρατηρείται ότι η Αλγερία απορροφά περισσότερες ΑΞΕ την περίοδο 1974 – 1978, ωστόσο οι εισροές ΑΞΕ στην Αλγερία είναι χαμηλότερες από τις αντίστοιχες στην Τυνησία κατά την περίοδο 1981- 1995. Από το 2001 έως το 2015 η Αλγερία απορροφά περισσότερες ΑΞΕ σε σύγκριση με την Τυνησία, με εξαίρεση το έτος 2015 που οι ΑΞΕ στην Τυνησία είναι υψηλότερες από τις ΑΞΕ στην Αλγερία. Ωστόσο, το 2016 οι ΑΞΕ στην Αλγερία είναι σημαντικές υψηλότερες από τις ΑΞΕ στην Τυνησία.

Γράφημα 9: Εισροές ΑΞΕ στη Βόρειο Αφρική

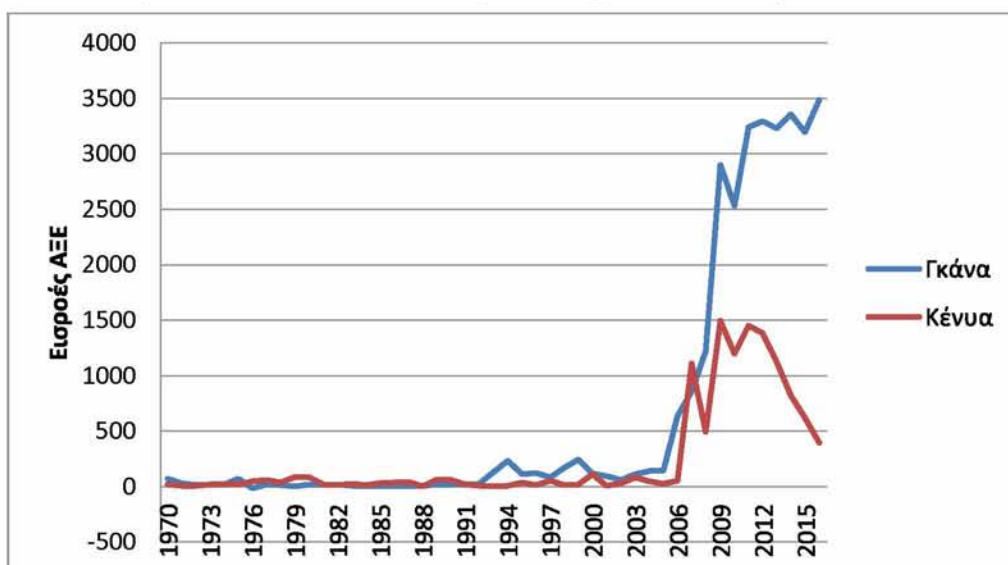
Αντίστοιχα, ανάμεσα στις χώρες του δείγματος στη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική παρατηρείται στο Γράφημα 10 ότι έως το 1994 οι περισσότερες ΑΞΕ τοποθετούνται στο Μεξικό, στη Χιλή και στη Βραζιλία. Από το 1992 παρατηρείται σημαντική αύξηση των εισροών ΑΞΕ στην Αργεντινή, οι οποίες βαίνουν αυξανόμενες έως και το 2000. Από το 1994 έως το 2000 τις περισσότερες ΑΞΕ στη συγκεκριμένη περιφέρεια τις απορρόφησε η Βραζιλία, ωστόσο από το 2001 έως το 2006 οι περισσότερες ΑΞΕ πραγματοποιούνται στο Μεξικό. Από το 2008 έως το 2016 η Βραζιλία απορροφά τις περισσότερες ΑΞΕ, φτάνοντας τις μέγιστες εισροές το 2011 (περίπου 96,152\$ εκατομμύρια). Καθόλη τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου οι λιγότερες ΑΞΕ απορροφώνται από την Ονδούρα, η οποία ωστόσο σημειώνει σημαντική αύξηση των εισροών από το 2010.

Γράφημα 10: Εισροές ΑΞΕ στη Λατινική Αμερική και Καραϊβική

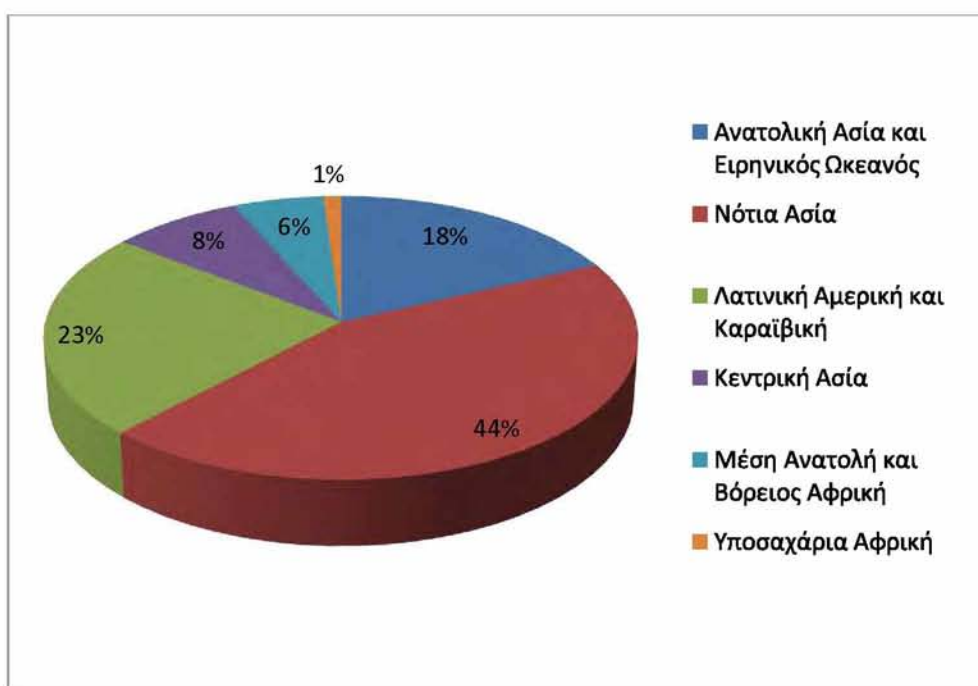
Τέλος, μεταξύ των χωρών της υποσαχάριας Αφρικής που εξετάζονται στην παρούσα έρευνα (Γκάνα και Κένυα) παρατηρείται ότι έως το 1992 δεν υπάρχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις στις εισροές ΑΞΕ μεταξύ των δύο χωρών. Ωστόσο, από το 1993 παρατηρείται ότι οι εισροές ΑΞΕ στη Γκάνα είναι σημαντικά υψηλότερες από τις εισροές ΑΞΕ στην Κένυα, με εξαίρεση το έτος 2009. Τέλος, από το 2014 έως το 2016 οι εισροές ΑΞΕ στην Κένυα μειώνονται, ενώ αντίθετα στη Γκάνα παραμένουν υψηλές.

Γράφημα 11: Εισροές ΑΞΕ στην υποσαχάρια Αφρική

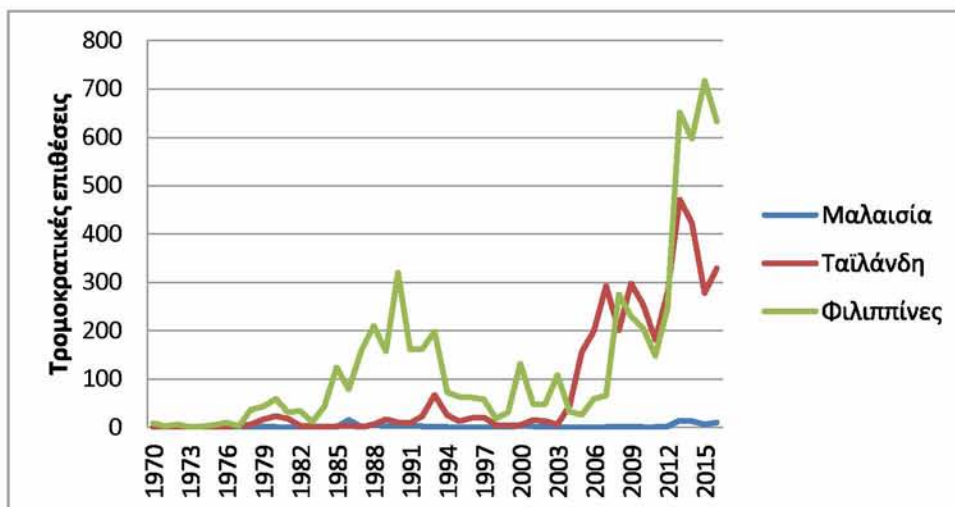
Αντίστοιχα, παρατηρείται ότι από τις εξεταζόμενες χώρες οι περισσότερες συνολικές τρομοκρατικές επιθέσεις έχουν σημειωθεί στη Νότια Ασία, λαμβάνοντας υπόψη ότι, όπως παρατηρήθηκε, στο Πακιστάν και στην Ινδία οι τρομοκρατικές επιθέσεις είναι περισσότερες διαχρονικά σε σύγκριση με τις υπόλοιπες χώρες του δείγματος. Αντίθετα, οι λιγότερες συγκριτικά επιθέσεις παρατηρούνται στις εξεταζόμενες χώρες της υποσαχάριας Αφρικής, λαμβάνοντας υπόψη ότι μεταξύ των χωρών του συνολικού δείγματος η Γκάνα παρουσιάζει τις λιγότερες τρομοκρατικές επιθέσεις.

Γράφημα 12: Τρομοκρατικές επιθέσεις ανά γεωγραφική περιφέρεια

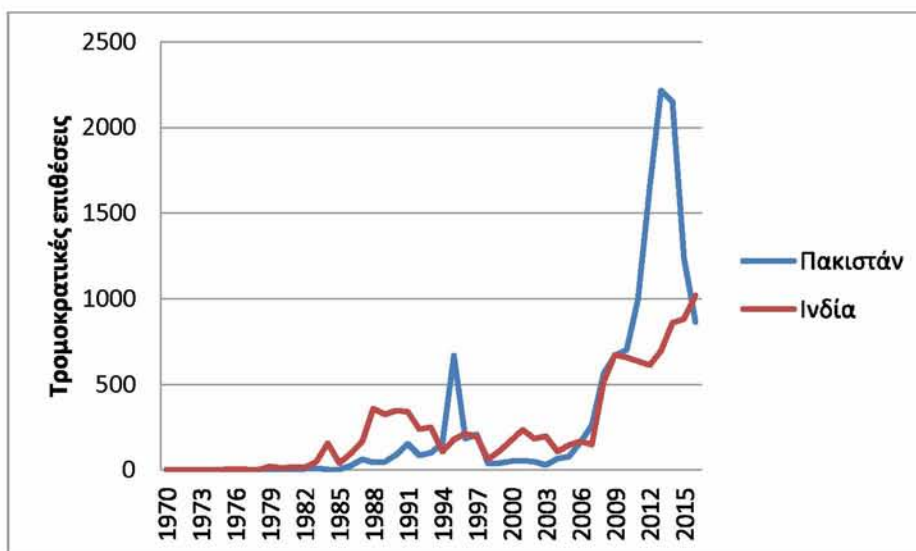
Ειδικότερα, ανά γεωγραφική περιφέρεια, οι συνολικές τρομοκρατικές επιθέσεις στις εξεταζόμενες χώρες παρουσιάζονται στα επόμενα γραφήματα. Συγκεκριμένα, όσον αφορά στις τρομοκρατικές επιθέσεις των χωρών της Ανατολικής Ασίας και του Ειρηνικού Ωκεανού, παρατηρείται ότι έως το 2003 οι περισσότερες τρομοκρατικές επιθέσεις σημειώθηκαν στις Φιλιππίνες. Από το 2004 έως το 2012 οι περισσότερες τρομοκρατικές επιθέσεις σημειώνονται στην Ταϊλάνδη. Αντίθετα, από το 2013 οι περισσότερες τρομοκρατικές επιθέσεις παρατηρούνται στις Φιλιππίνες, ενώ από το 2012 παρατηρείται αύξηση των τρομοκρατικών επιθέσεων στη Μαλαισία.

Γράφημα 13: Τρομοκρατικές επιθέσεις στην Ανατολική Ασία και τον Ειρηνικό Ωκεανό

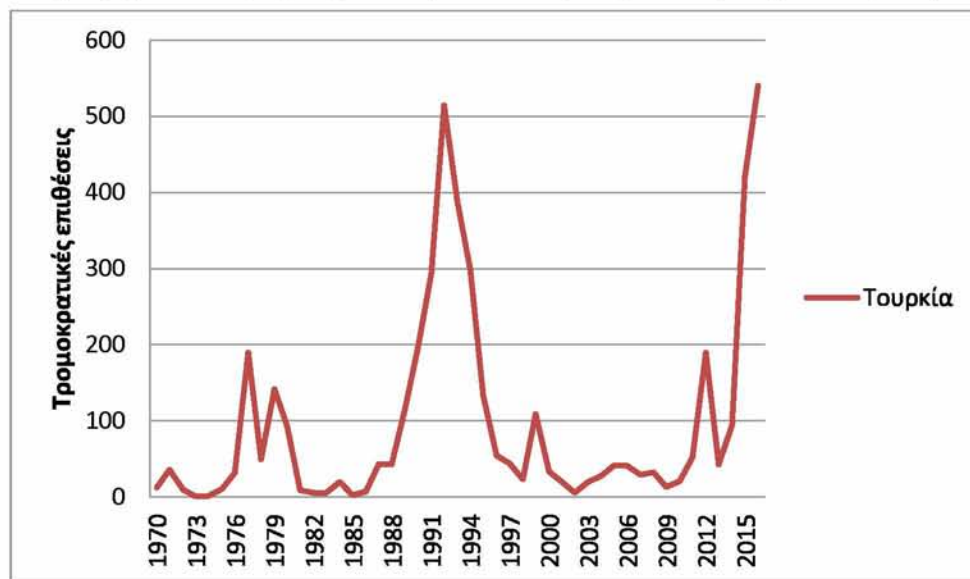
Αντίστοιχα, για τις χώρες της Νότιας Ασίας παρατηρείται ότι οι περισσότερες τρομοκρατικές επιθέσεις σημειώνονται στην Ινδία έως το 1994. Ωστόσο, την περίοδο 1995 – 1997 οι τρομοκρατικές επιθέσεις είναι περισσότερες στο Πακιστάν σε σύγκριση με την Ινδία. Την περίοδο 1998 – 2006 οι τρομοκρατικές επιθέσεις είναι περισσότερες στην Ινδία, αλλά από το 2007 έως το 2015 οι τρομοκρατικές επιθέσεις είναι σημαντικά περισσότερες από τις αντίστοιχες στην Ινδία. Το 2016 οι τρομοκρατικές επιθέσεις μεταξύ των δύο χωρών δε διαφέρουν σημαντικά.

Γράφημα 14: Τρομοκρατικές επιθέσεις στη Νότια Ασία

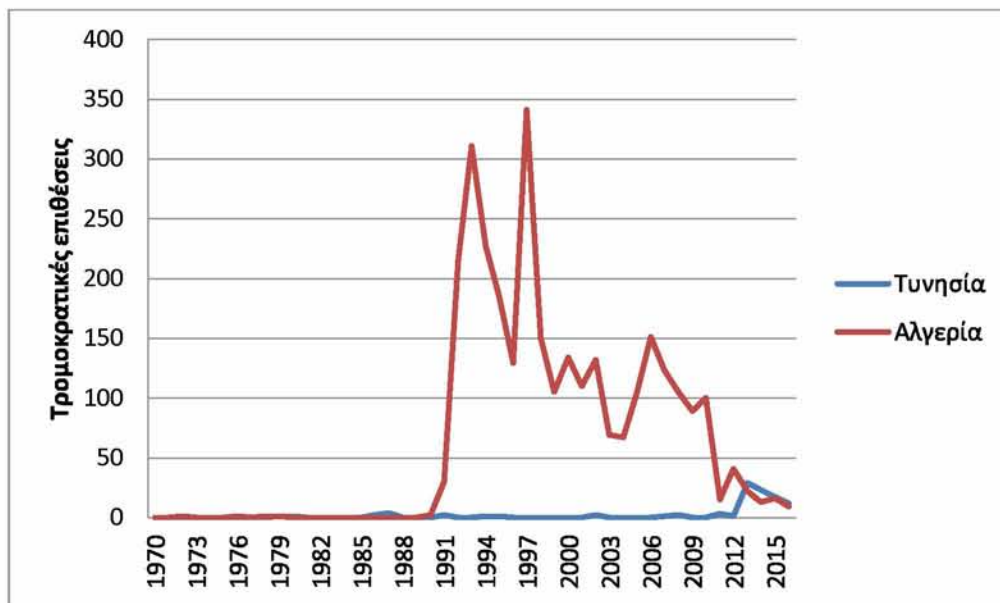
Όσον αφορά στις τρομοκρατικές επιθέσεις την Τουρκία παρατηρείται ότι είναι υψηλές το 1977 (189 επιθέσεις) και αυξάνονται από το 1987 έως το 1992. Οι τρομοκρατικές επιθέσεις στη χώρα μειώνονται έως το 1998, είναι υψηλές το 1999 (109 επιθέσεις), από το 2000 έως το 2011 παραμένουν σε χαμηλό επίπεδο, ωστόσο το 2012 και από το 2015 παρατηρείται μεγάλη αύξηση των τρομοκρατικών επιθέσεων στην Τουρκία.

Γράφημα 15: Τρομοκρατικές επιθέσεις στην Κεντρική Ασία (Τουρκία)

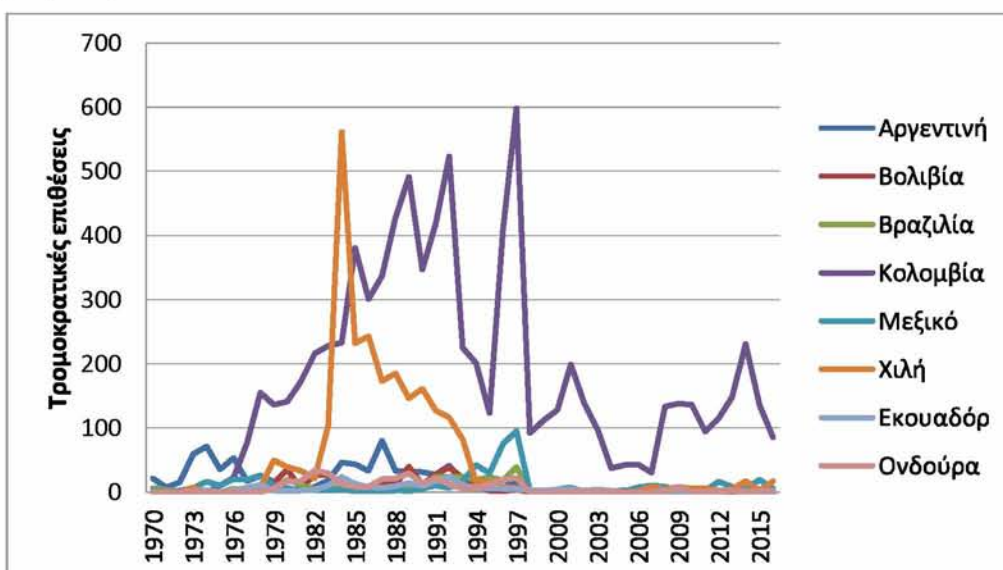
Στην περίπτωση των χωρών της Βορείου Αφρικής παρατηρείται ότι έως το 1990 δεν υπάρχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των δύο χωρών. Από το 1991 έως το 2012 οι τρομοκρατικές επιθέσεις είναι σημαντικά υψηλότερες στην Αλγερία, αλλά από το 2013 η Τυνησία έχει υψηλότερη τρομοκρατική δραστηριότητα από την Αλγερία.

Γράφημα 16: Τρομοκρατικές επιθέσεις στη Βόρειο Αφρική

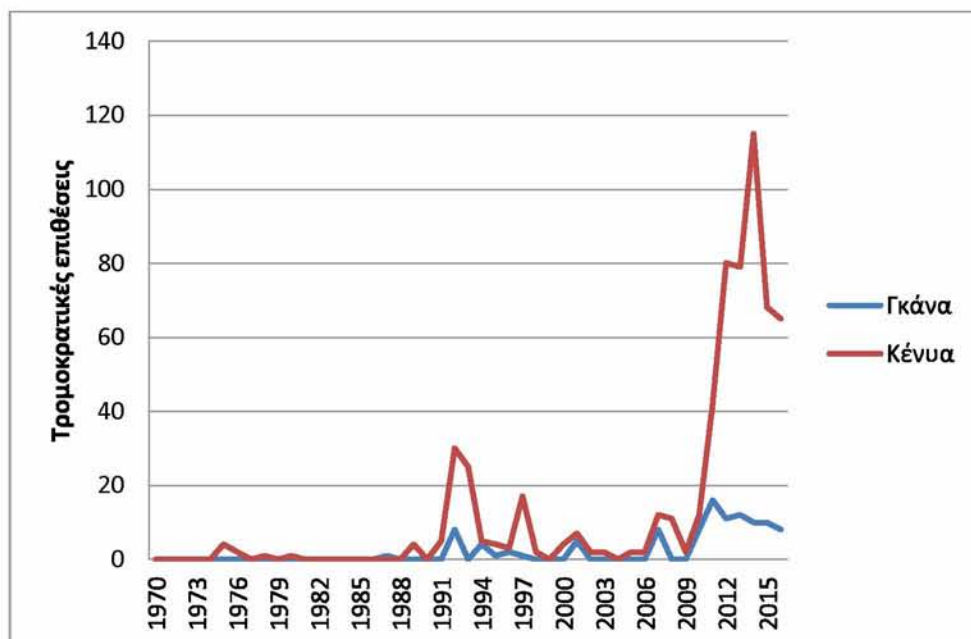
Στις χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής, έως το 1976 παρατηρούνται περισσότερες τρομοκρατικές επιθέσεις στην Αργεντινή. Από το 1997 έως το 1983 οι περισσότερες τρομοκρατικές επιθέσεις σημειώθηκαν στην Κολομβία, ωστόσο το 1984 οι περισσότερες τρομοκρατικές επιθέσεις σημειώθηκαν στη Χιλή (561 επιθέσεις). Από το 1985 έως και το 2016 οι περισσότερες τρομοκρατικές επιθέσεις μεταξύ των εξεταζόμενων χωρών σημειώθηκαν στην Κολομβία, ενώ στις υπόλοιπες χώρες δεν υπήρχαν σημαντικές διαφοροποιήσεις.

Γράφημα 17: Τρομοκρατικές επιθέσεις στη Λατινική Αμερική και Καραϊβική

Τέλος, στις χώρες της υποσαχάριας Αφρικής παρατηρείται ότι έως το 1991 δεν υπάρχουν σημαντικές διαφορές στο συνολικό αριθμό των τρομοκρατικών επιθέσεων. Ωστόσο, από το 1992 και έως το τέλος της εξεταζόμενης περιόδου οι τρομοκρατικές επιθέσεις στην Κένυα είναι σημαντικά περισσότερες από τις επιθέσεις στη Γκάνα. Οι περισσότερες τρομοκρατικές επιθέσεις στη Γκάνα σημειώθηκαν το 2014 (155 επιθέσεις), ενώ από το 2010 παρατηρείται αύξηση των τρομοκρατικών επιθέσεων στη Γκάνα.

Γράφημα 18: Τρομοκρατικές επιθέσεις στην υποσαχάρια Αφρική

7.3. Παρουσίαση του αρχικού εμπειρικού υποδείγματος

Η ανάπτυξη του εμπειρικού υποδείγματος της παρούσας διατριβής βασίζεται στο εμπειρικό υπόδειγμα που παρουσιάστηκε από τους Liargovas και Skandalis (2012), το οποίο είχε τη μορφή:

$$Y_t = \beta_0 + \beta_1 EXCH_t + \beta_2 OPEN_t + \beta_3 GDP_NOM_t + \beta_4 GDP_PERCAP_t + \beta_5 POLITICAL_t$$

Όπου, Y οι εισροές ΑΞΕ, $exch$ η συναλλαγματική ισοτιμία, $open$ η απελευθέρωση του εμπορίου, GDP_NOM το ονομαστικό ΑΕΠ (\$bn), GDP_PERCAP το κ.κ. ΑΕΠ (\$), $POLITICAL$ ο πολιτικός κίνδυνος. Το συγκεκριμένο υπόδειγμα επεκτείνεται με την εξέταση μεταβλητών οι οποίες δεν είχαν αποτελέσει αντικείμενο εκτεταμένης έρευνας από προηγούμενες εμπειρικές μελέτες.

Συνεπώς, στην παρούσα έρευνα οι συνολικές τρομοκρατικές επιθέσεις χρησιμοποιούνται έναντι του πολιτικού κινδύνου, καθώς επίσης και το ΑΕΠ και το κ.κ. ΑΕΠ. Η απελευθέρωση του εμπορίου χρησιμοποιείται ως ανεξάρτητη μεταβλητή και στην παρούσα διατριβή. Οι ανεξάρτητες μεταβλητές που θα προστεθούν στο αρχικό υπόδειγμα και θα εξεταστούν είναι η οικονομική, πολιτική και κοινωνική παγκοσμιοποίηση ως υποκατάστατες μεταβλητές των μεταρρυθμίσεων σε οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο, η αναπτυξιακή βοήθεια, ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου ως υποκατάστατη μεταβλητή των εγχώριων επενδύσεων σε υποδομές, το προσδόκιμο ζωής ως υποκατάστατη μεταβλητή της ευημερίας και της κατάστασης υγείας των κατοίκων μιας χώρας και τις στρατιωτικές δαπάνες ως υποκατάστατη μεταβλητή της εθνικής δύναμης μιας χώρας. Επίσης, χρησιμοποιείται ο συνολικός πληθυσμός ηλικίας 15 – 64 ετών ως υποκατάστατη μεταβλητή του εργατικού δυναμικού. Τέλος, η εξαρτημένη μεταβλητή είναι οι εισροές ΑΞΕ σε εκατομμύρια \$, σε αντιστοιχία με τη μελέτη των Liargovas και Skandalis (2012) που χρησιμοποιούν τις εισροές ΑΞΕ σε δισεκατομμύρια \$.

7.4. Τα περιγραφικά στατιστικά

Τα περιγραφικά στατιστικά (descriptive statistics) των δεδομένων παρουσιάζονται στην παρούσα ενότητα. Συγκεκριμένα, παρουσιάζονται τα μέτρα κεντρικής τάσης (mean) και τα μέτρα διασποράς (εύρος από ελάχιστο έως μέγιστο, τυπική απόκλιση). Επίσης, παρουσιάζονται τα μέτρα ασυμμετρίας κύρτωση (kurtosis) και λοξότητα (skewness).

Συγκεκριμένα, από τα μέσα κεντρικής τάσης χρησιμοποιείται ο μέσος όρος, για τον υπολογισμό του οποίου λαμβάνονται υπόψη όλες οι τιμές της κατανομής και παίρνει μια μοναδική τιμή. Αντίστοιχα από τα μέτρα διασποράς, που χρησιμοποιούνται για τον καθορισμό της μεταβλητότητας των δεδομένων από το μέσο όσο, παρουσιάζονται το εύρος (μέγιστο – ελάχιστο) και οι τυπικές αποκλίσεις. Το εύρος αποτελεί τη διαφορά ανάμεσα στην υψηλότερη και στη χαμηλότερη τιμή των δεδομένων και η τυπική απόκλιση περιλαμβάνει τα δεδομένα που εξαπλώνονται γύρω από το μέσο όρο και αντικατοπτρίζει την αστάθεια των δεδομένων.

Τέλος, τα μέτρα ασυμμετρίας χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό της κατανομής των δεδομένων. Σχηματικά παρουσιάζεται η κανονικότητα της κατανομής των δεδομένων και στην παρούσα διατριβή χρησιμοποιούνται η κύρτωση και η λοξότητα. Η λοξότητα αντικατοπτρίζει την κατανομή γύρω από το μέσο όρο και είναι μηδενική όταν τα δεδομένα κατανέμονται συμμετρικά, ενώ λαμβάνει αρνητικές και θετικές τιμές όταν υπάρχει ασύμμετρη κατανομή. Αντίστοιχα, η κύρτωση αντικατοπτρίζει τη στατιστική διακύμανση γύρω από το μέσο όρο. Η κύρτωση είναι μηδενική όταν υπάρχει κανονική κατανομή, θετική όταν υπάρχουν αιχμηρές κορυφές και είναι λεπτόκυρτη και αρνητική όταν είναι πλατύκυρτη.

Πίνακας 15: Τα περιγραφικά στατιστικά για το σύνολο των χωρών

	Mean	Median	Max	Min	Std. Dev.	Skewness
Εισροές ΑΞΕ	3.828,599	561,2000	96,152,37	-584,00	9.394,965	4,82678
ΑΕΠ	1.75E+11	4,77E+10	2,62E+12	7,23E+08	3,45E+11	3,916385
κ.κ. ΑΕΠ	2.546,850	1.467,748	15.941,40	100,3003	2.906,897	2,017483
Τρομοκρατικές επιθέσεις	66,80496	5,000000	2.213,000	0,000000	182,2922	6,186825

(συνέχεια του πίνακα 15)

	Mean	Median	Max	Min	Std. Dev.	Skewness
Απελευθέρωση εμπορίου	55,94542	48,98011	220,4074	6,320343	35,67736	1,618221
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	133,2455	7,156430	11.786,80	1,99E-12	604,0701	10,96961
Οικονομική παγκοσμιοποίηση	42,97502	42,060000	84,93000	17,16000	15,53860	0,316446
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	21,60103	20,79397	48,58504	3,531480	6,115961	0,866292
Προσδόκιμο ζωής	65,63302	66,66220	79,35688	45,65556	7,484787	- 0,427615
Στρατιωτικές δαπάνες	2,391802	2,081733	8,531489	0,341180	1,473145	1,344445
Αναπτυξιακή βοήθεια	16,29944	7,661611	128,5436	- 21,71874	21,53065	1,960597
Πολιτική παγκοσμιοποίηση	68,79913	70,95500	94,31000	27,77000	15,56294	- 0,387009
Πληθυσμός 15-64 ετών	58,50090	58,02445	71,89824	46,93379	5,802511	0,185080
Κοινωνική παγκοσμιοποίηση	33,23624	30,83500	77,17000	6,760000	13,97097	0,667027

	Kurtosis	JB	Prob.	Sum.	Sum. Sq. Dev.	Obs.
Τρέχουσες ΑΞΕ	33,48802	36.050.55	0,000000	3.238.961	7,46E+10	846
ΑΕΠ	21,12022	13.736,73	0,000000	1,48E+14	1,01E+26	846
κ.κ. ΑΕΠ	6,938702	1.120,750	0,000000	2154635,0	7,14E+09	846
Τρομοκρατικές επιθέσεις	56,91465	107861,4	0,000000	56517,00	28.079.727	846
Απελευθέρωση εμπορίου	6,547600	812,8658	0,000000	47.329,83	1.075.579	846

(συνέχεια του πίνακα 15)

	Kurtosis	JB	Prob.	Sum.	Sum. Sq. Dev.	Obs.
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	178,4302	1.101.812	0,000000	112.725,7	3,08E+08	846
Οικονομική παγκοσμιοποίηση	2,454599	24,60503	0,000000	36356,87	204.023,7	846
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	4,829862	223,8460	0,000000	18.274,47	31.607,21	846
Προσδόκιμο ζωής	2,283278	43,89010	0,000000	22.525,53	47.338,63	846
Στρατιωτικές δαπάνες	5,031362	400,3187	0,000000	2.023,465	1.833,781	846
Αναπτυξιακή βοήθεια	6,550266	986,3001	0,000000	13.789,33	391.715,8	846
Πολιτική παγκοσμιοποίηση	2,148221	46,69327	0,000000	58.204,06	204.663,4	846
Πληθυσμός 15-64 ετών	2,226610	25,91405	0,000000	49.491,77	28.540,42	846
Κοινωνική παγκοσμιοποίηση	3,479288	70,83199	0,000000	28.117,86	164.933,9	846

Παρατηρείται ότι για τις μεταβλητές προσδόκιμο ζωής και πολιτική παγκοσμιοποίηση η skewness είναι αρνητική, οπότε οι κατανομές των στοιχείων των μεταβλητών αυτών θα είναι ασύμμετρες προς τα αριστερά. Αντίθετα, στις υπόλοιπες μεταβλητές παρατηρείται θετική skewness, γεγονός που σημαίνει ότι η κατανομή θα είναι ασύμμετρη προς τα δεξιά. Επίσης, οι μεταβλητές οικονομική παγκοσμιοποίηση, προσδόκιμο ζωής, πολιτική παγκοσμιοποίηση και πληθυσμός από 15 έως 64 παρουσιάζουν κύρτωση μικρότερη του 3. Συνεπώς, η κατανομή των μεταβλητών αυτών θα είναι πλατύκυρτη. Αντίθετα, στις υπόλοιπες εξεταζόμενες μεταβλητές η κύρτωση είναι υψηλότερη του 3, οπότε η κατανομή τους είναι λεπτόκυρτη. Επιπρόσθετα, όλες οι εξεταζόμενες μεταβλητές έχουν $JB < 0,05$ σε επίπεδο σημαντικότητας 95%. Οπότε, οι κατανομές τους δε θα ακολουθούν την κανονική κατανομή.

7.5. Έλεγχος πολυσυγγραμμικότητας

Ο πίνακας ανάλυσης συσχετισμού (correlation matrix) χρησιμοποιείται για να διερευνηθεί η συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι όταν υπάρχει μεγάλη συσχέτιση μεταξύ των ανεξάρτητων μεταβλητών τότε υπάρχει πρόβλημα πολυσυγγραμμικότητας στην εκτίμηση. Η ανάλυση συσχετισμού περιλαμβάνει και την εξαρτημένη και τις ανεξάρτητες μεταβλητές και χρησιμοποιείται για να δείξει τόσο την κατεύθυνση όσο και την ισχύ της σχέσης μεταξύ των μεταβλητών.

Οι τιμές στην ανάλυση συσχετισμού κυμαίνονται από -1 έως +1. Όταν $r = 1,0$ τότε υπάρχει τέλεια συσχέτιση, ενώ όταν $r = 0,0$ τότε οι μεταβλητές δε συσχετίζονται μεταξύ τους. Όταν $r = -1$ τότε υπάρχει τέλεια αρνητική συσχέτιση. Επομένως, η ανάλυση συσχετισμού αντιπροσωπεύει τη γραμμική εξάρτηση μεταξύ δύο μεταβλητών. Στην παρούσα διατριβή οι τιμές συσχέτισης είναι σημαντικές για το σύνολο του δείγματος εάν $r > 0,4714$. Η τιμή αυτή καθορίζεται ως $2/\sqrt{N}$, όπου N ο συνολικός αριθμός των εξεταζόμενων χωρών, δηλαδή $N = 18$. Επομένως, εάν $r = 0,4714$ ή υψηλότερο τότε η συσχέτιση είναι σημαντική, σε επίπεδο σημαντικότητας 0,05. Όσο πιο κοντά σε 1 τόσο πιο υψηλή είναι η συσχέτιση των μεταβλητών.

Πίνακας 16: Ανάλυση συσχετισμού μεταξύ των μεταβλητών για το σύνολο των χωρών

Correlation	Εισροές ΑΞΕ	ΑΕΠ	κ.κ. ΑΕΠ	Συναλλ. ισοτιμίες	Τρομοκρ. επιθέσεις	Απελευθ. εμπορίου	Οικονομ. Παγκοσμ.	Ακαθάρ. Σχηματ. παγίου κεφαλ.	Προσδόκιμο ζωής	Στρατιωτ. δαπάνες	Αναπτυξιακή βοήθεια	Πολιτική παγκοσμ.	Πληθυσμ. 15-64 ετών	Κοινων. Παγκοσμ.
Εισροές ΑΞΕ	1,000000													
ΑΕΠ	0,903627	1,000000												
κ.κ. ΑΕΠ	0,605702	0,537285	1,000000											
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	0,023914	-0,029286	0,086162	1,000000										
Τρομοκρατικές επιθέσεις	0,116572	0,236016	- 0,047336	0,032740	1,000000									
Απελευθέρωση εμπορίου	-0,028102	-0,124719	0,134344	- 0,067950	-0,094689	1,000000								

(συνέχεια του πίνακα 16)

Correlat ion	Εισροές ΑΞΕ	ΑΕΠ	κ.κ. ΑΕΠ	Συναλλ. ισοτιμίες	Τρομοκρ. επιθέσεις	Απελευθ . εμπορίο υ	Οικονομ. Παγκοσμ.	Ακαθάρ. Σχηματ. παγίου κεφαλ.	Προσδόκι μο ζωής	Στρατιωτ δαπάνες	Αναπτυξια κή βοήθεια	Πολιτική παγκοσμ.	Πληθυσμ. 15-64 ετών	Κοινων. Παγκοσμ.
Οικονομ ική παγκοσ μιοποίη ση	0,317807	0,221008	0,592576	0,115365	-0,018146	0,617969	1,000000							
Ακαθάρ ιστος σχηματι σμός παγίου κεφαλαί ου	0,095923	0,124011	0,139308	- 0,053947	-0,011082	0,416827	0,272977	1,000000						
Προσδό κιμο ζωής	0,374992	0,335422	0,698958	0,183237	0,079147	0,316188	0,714346	0,294612	1,000000					

(συνέχεια του πίνακα 16)

Correlation	Εισροές ΑΞΕ	ΑΕΠ	κ.κ. ΑΕΠ	Συναλλ. ισοτιμίες	Τρομοκρ. επιθέσεις	Απελευθ. εμπορίο υ	Οικονομ. Παγκοσμ.	Ακαθάρ. Σχηματ. παγίου κεφαλ.	Προσδόκι μο ζωής	Στρατιωτ δαπάνες	Αναπτυξια κή βοήθεια	Πολιτική παγκοσμ.	Πληθυσμ. 15-64 ετών	Κοινων. Παγκοσμ. μ.
Στρατιωτικές δαπάνες	-0,182140	-0,161575	- 0,222225	0,031251	0,127362	- 0,158610	-0,216489	0,013752	-0,130245	1,000000				
Αναπτυξιακή βοήθεια	-0,175221	-0,232713	- 0,171163	- 0,023163	-0,118472	0,255973	0,123750	- 0,051441	-0,090054	-0,198293	1,000000			
Πολιτική παγκοσμιο ποίηση	0,388122	0,435700	0,532453	0,013052	0,229958	0,041192	0,430408	0,060405	0,507252	-0,199182	-0,036308	1,000000		
Πληθυσμός 15-64 ετών	0,465421	0,461998	0,679750	0,167986	0,177439	0,242766	0,662775	0,245388	0,784303	-0,053100	-0,176123	0,640617	1,000000	
Κοινωνική παγκοσμιο ποίηση	0,376119	0,320637	0,740392	0,114675	0,033063	0,514311	0,842006	0,197136	0,773540	-0,252455	-0,039012	0,487070	0,716927	1,000000

Παρατηρείται επομένως ότι υπάρχει υψηλή συσχέτιση μεταξύ κάποιων μεταβλητών. Ειδικότερα, υψηλότερη συσχέτιση παρατηρείται μεταξύ του ΑΕΠ και των εισροών ΑΞΕ, της κοινωνικής και της οικονομικής παγκοσμιοποίησης, του προσδόκιμου ζωής και του κ.κ. ΑΕΠ και της κοινωνικής παγκοσμιοποίησης και του κ.κ. ΑΕΠ.

Στη διεθνή βιβλιογραφία έχουν παρουσιαστεί διάφοροι τρόποι αντιμετώπισης της πολυσυγγραμμικότητας. Μια λύση αποτελεί η αγνόηση του προβλήματος της πολυσυγγραμμικότητας και η ένταξη των μεταβλητών με υψηλή τιμή συσχέτισης στα εξεταζόμενα υποδείγματα. Ωστόσο, στην περίπτωση αυτή είναι πιθανό να οδηγήσει σε στατιστικά ασήμαντες μεταβλητές (Gujrati et al, 2012). Μία ακόμη λύση που έχει προταθεί είναι η απόρριψη κάποιων από τις μεταβλητές με υψηλή τιμή συσχέτισης. Στην περίπτωση αυτή η εκτίμηση των υποδειγμάτων αναμένεται να οδηγήσει σε στατιστικά σημαντικές μεταβλητές (Gujrati et al, 2012; Brooks, 2014).

Η πολυσυγγραμμικότητα θα μπορούσε επίσης να επιλυθεί με την αύξηση του αριθμού των παρατηρήσεων μέσω της εισαγωγής νέων μεταβλητών (Gujrati et al, 2012). Ωστόσο, στην παρούσα διατριβή δεν είναι εφικτή η εισαγωγή νέων μεταβλητών λόγω της μη διαθεσιμότητας δεδομένων για την εξεταζόμενη χρονική περίοδο. Επιπρόσθετα, η πολυσυγγραμμικότητα μπορεί να αντιμετωπιστεί πραγματοποιώντας σταδιακή παλινδρόμηση (stepwise regression). Η σταδιακή παλινδρόμηση θα αφαιρέσει αυτόματα από τα υποδείγματα τις υψηλά συσχετισμένες μεταβλητές, χωρίς να μειώσει το R^2 των υποδειγμάτων. Στην παρούσα διατριβή πραγματοποιείται σταδιακή παλινδρόμηση για να διερευνηθεί ποιες είναι οι μεταβλητές που θα πρέπει να αφαιρεθούν από τα εξεταζόμενα εμπειρικά υποδείγματα.

7.6. Η σταδιακή παλινδρόμηση

Η σταδιακή παλινδρόμηση επιλέχθηκε καθώς υπάρχει πληθώρα εμπειρικών ερευνών που εξετάζουν τους προσδιοριστικούς παράγοντες των ΑΞΕ. Στις πολλαπλές παλινδρομήσεις, στις οποίες εισάγονται διάφορες μεταβλητές, είναι πιθανό να εντοπιστούν πολλά προβλήματα. Για το λόγο αυτό εξετάζεται εάν κάποιες από τις μεταβλητές θα πρέπει να αποκλειστούν από το μοντέλο. Επομένως, μέσω της σταδιακής παλινδρόμησης εξετάζεται ποιες από τις μεταβλητές πρέπει να συμπεριληφθούν στο εμπειρικό μοντέλο ώστε να ερμηνευτεί καλύτερα η αλληλεξάρτηση των μεταβλητών (Jurin, 2007).

Η σταδιακή παλινδρόμηση αποτελεί μια εύκολη διαδικασία επιλογής και ερμηνείας των μεταβλητών (Agung, 2011). Μπορεί να πραγματοποιηθεί είτε εξαιρώντας μία προς μία τις μεταβλητές (forward stepwise regression) και συμπεριλαμβάνοντας στο μοντέλο μόνο όσες είναι στατιστικά σημαντικές, είτε συμπεριλαμβάνοντας όλες τις μεταβλητές (backward stepwise regression) και αφαιρώντας στη συνέχεια τις μεταβλητές που συνεισφέρουν λιγότερο στην ερμηνεία του μοντέλου, είτε συνδυάζοντας τις δύο αυτές μεθόδους.

Η σταδιακή παλινδρόμηση χρησιμοποιήθηκε για να εντοπιστεί ο συνδυασμός των ανεξάρτητων μεταβλητών που ερμηνεύουν καλύτερα την εξαρτημένη μεταβλητή, με κριτήριο το R^2 . Οι βασικές προϋποθέσεις για τη σταδιακή παλινδρόμηση είναι η κανονικότητα, η γραμμικότητα και η ομοσκεδαστικότητα. Το καλύτερο μοντέλο είναι αυτό με την υψηλότερη τιμή R^2 . Μέσω της συγκεκριμένης μεθόδου επιλέγεται με αύξουσα σειρά η καλύτερη μεταβλητή (regressor) που πρέπει να προστεθεί στις ήδη υπάρχουσες. Επίσης, οι μεταβλητές αυτές ελέγχονται σε κάθε υπόδειγμα ώστε να διερευνηθεί εάν παραμένουν σημαντικές μετά την προσθήκη των regressors.

Οι μεταβλητές που προστέθηκαν στο υπόδειγμα των Liargovas και Skandalis (2012) και εξετάστηκαν πραγματοποιώντας stepwise regression είναι οι τρομοκρατικές επιθέσεις (έναντι του πολιτικού κινδύνου), οι συναλλαγματικές ισοτιμίες, η οικονομική παγκοσμιοποίηση, ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου, το προσδόκιμο ζωής, οι στρατιωτικές δαπάνες, η αναπτυξιακή βοήθεια και η πολιτική παγκοσμιοποίηση, ο πληθυσμός από 15 έως 64 ετών και η κοινωνική παγκοσμιοποίηση. Επίσης, εξετάζεται ως regressor η πρώτη χρονική υστέρηση της εξαρτημένης μεταβλητής ώστε να διερευνηθεί εάν οι εισροές ΑΞΕ του προηγούμενου

έτους επιδρούν στις τρέχουσες εισροές ΑΞΕ. Στη σταδιακή παλινδρόμηση οι regressors που συμπεριλαμβάνονταν πάντα ήταν οι τρέχουσες εισροές ΑΞΕ, το ΑΕΠ, το κ.κ. ΑΕΠ, οι τρομοκρατικές επιθέσεις, η απελευθέρωση του εμπορίου και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες ώστε να διερευνηθεί η επέκταση του αρχικού υποδείγματος. Η σταδιακή παλινδρόμηση πραγματοποιήθηκε συμπεριλαμβάνοντας το σταθερό όρο C και δεν περιορίστηκε ο αριθμός των regressors που θα μπορούσαν να προστεθούν στο υπόδειγμα.

Τα αποτελέσματα της σταδιακής παλινδρόμησης παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα. Στη stepwise regression οι τρέχουσες εισροές ΑΞΕ εξετάστηκαν ως εξαρτημένη μεταβλητή για την περίοδο 1970 – 2016. Συνολικά εξετάστηκαν 9 regressors και 6 regressors που αποτελούσαν τις μεταβλητές που εξετάστηκαν στο αρχικό υπόδειγμα. Ο συνολικός αριθμός των παρατηρήσεων είναι 846.

Πίνακας 17: Αποτελέσματα stepwise regression με διατήρηση μεταβλητών αρχικού υποδείγματος για το σύνολο των χωρών

Μεταβλητή	Συντελεστής	Std Error	t-statistic	Prob.
ΑΕΠ	1,39E-08	7,42E-10	18,75757	0,0000
κ.κ. ΑΕΠ	0,391425	0,073508	5,324942	0,0000
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	0,399283	0,187251	2,132336	0,0333
Απελευθέρωση εμπορίου	13,60159	5,000614	2,719983	0,0067
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-1,468140	0,658295	-2,230217	0,0260
Σταθερός όρος	2.287,152	1.555,555	1,470313	0,1419
Εισροές ΑΞΕ (t-1)	0,452288	0,027689	16,33468	0,0000
Κοινωνική παγκοσμιοποίηση	-75,19614	19,02523	-3,952443	0,0001
Οικονομική παγκοσμιοποίηση	54,98908	14,90336	3,689712	0,0002
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	-60,42795	20,83402	-2,900447	0,0038
Πολιτική παγκοσμιοποίηση	-19,88960	9,787908	-2,032058	0,0425
Πληθυσμός 15-64	-24,42768	33,70070	-0,724842	0,4688
R ²	0,894261			

(συνέχεια του πίνακα 17)

Μεταβλητή	Συντελεστής	Std Error	t-statistic	Prob.
Adjusted R ²	0,892836			
SE of regression	3.103,424			
Sum square resid	7,68E+09			
F-statistic	627,3740			
Prob(F – statistic)	0,000000			
Akaike info criterion	18,93279			
Schwarz criterion	19,00118			
Hannan – Quinn criterion	18,95902			
DW	1,948130			

Παρατηρείται ότι από τις μεταβλητές που προστέθηκαν στο αρχικό υπόδειγμα, δηλαδή τις εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση ενός έτους, την οικονομική παγκοσμιοποίηση, τον ακαθάριστο σχηματισμό παγίου κεφαλαίου, το προσδόκιμο ζωής, τις στρατιωτικές δαπάνες, την καθαρή κ.κ. αναπτυξιακή βοήθεια, την πολιτική παγκοσμιοποίηση, τον πληθυσμό από 15 έως 64 ετών και την κοινωνική παγκοσμιοποίηση, έχουν γίνει αποδεκτές από την ανάλυση stepwise 6 μεταβλητές. Οι μεταβλητές αυτές είναι οι εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση ενός έτους, ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου, η κοινωνική παγκοσμιοποίηση, η οικονομική παγκοσμιοποίηση, η πολιτική παγκοσμιοποίηση και ο πληθυσμός 15 – 64 ετών.

Ειδικότερα, παρατηρείται ότι το ΑΕΠ, το κ.κ. ΑΕΠ και οι εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση είναι στατιστικά πολύ σημαντικές μεταβλητές ($p=0,0000$). Επίσης, οι συναλλαγματικές ισοτιμίες, η απελευθέρωση του εμπορίου, οι τρομοκρατικές επιθέσεις, η κοινωνική παγκοσμιοποίηση, η οικονομική παγκοσμιοποίηση, η πολιτική παγκοσμιοποίηση και ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου είναι στατιστικά σημαντικές μεταβλητές σε επίπεδο σημαντικότητας 95%. Ωστόσο, η μεταβλητή «πληθυσμός από 15 έως 64 ετών» είναι στατιστικά μη σημαντική και για το λόγο αυτό δεν περιλαμβάνεται στα εξεταζόμενα υποδείγματα ώστε να μεγιστοποιηθεί η ερμηνευτική τους αξία.

Η σταδιακή παλινδρόμηση επαναλήφθηκε χωρίς να συμπεριληφθούν υποχρεωτικά ως ανεξάρτητες μεταβλητές το ΑΕΠ, το κ.κ. ΑΕΠ, η απελευθέρωση του

εμπορίου, οι τρομοκρατικές επιθέσεις και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες, δηλαδή οι μεταβλητές του αρχικού υποδείγματος, καταλήγοντας στην επιλογή των ίδιων προστιθέμενων μεταβλητών, δηλαδή της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτικής παγκοσμιοποίησης και του ακαθάριστου σχηματισμού παγίου κεφαλαίου.

Συνεπώς, στα υποδείγματα οι μεταβλητές που θα προστεθούν στο αρχικό υπόδειγμα είναι οι εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση, η κοινωνική παγκοσμιοποίηση, η οικονομική παγκοσμιοποίηση, ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου και η πολιτική παγκοσμιοποίηση. Παρατηρείται ότι η *stepwise regression* κατέληξε στα αναμενόμενα πρόσημα όσον αφορά στο ΑΕΠ, στο κ.κ. ΑΕΠ, τις τρομοκρατικές επιθέσεις, τις συναλλαγματικές ισοτιμίες και την απελευθέρωση του εμπορίου, λαμβάνοντας υπόψη τα πρόσημα στα οποία κατέληξαν οι Liargovas και Skandalis (2012).

Μέσω της σταδιακής παλινδρόμησης η μελέτη καταλήγει σε 12 παραλλαγές του αρχικού υποδείγματος:

Υπόδειγμα 1: $E_{it} = \alpha + \beta_1 \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + \beta_2 \text{ΑΕΠ}_t + \beta_3 \text{κ.κ.ΑΕΠ}_t + \beta_4 \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + \beta_5 \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + \beta_6 \text{Κοινωνική παγκοσμιοποίηση}_t$

Υπόδειγμα 2: $E_{it} = \alpha + \beta_1 \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + \beta_2 \text{ΑΕΠ}_t + \beta_3 \text{κ.κ.ΑΕΠ}_t + \beta_4 \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + \beta_5 \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + \beta_6 \text{Οικονομική παγκοσμιοποίηση}_t$

Υπόδειγμα 3: $E_{it} = \alpha + \beta_1 \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + \beta_2 \text{ΑΕΠ}_t + \beta_3 \text{κ.κ.ΑΕΠ}_t + \beta_4 \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + \beta_5 \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + \beta_6 \text{Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου}_t$

Υπόδειγμα 4: $E_{it} = \alpha + \beta_1 \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + \beta_2 \text{ΑΕΠ}_t + \beta_3 \text{κ.κ.ΑΕΠ}_t + \beta_4 \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + \beta_5 \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + \beta_6 \text{Πολιτική παγκοσμιοποίηση}_t$

Υπόδειγμα 5: $E_{it} = \alpha + \beta_1 \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + \beta_2 \text{ΑΕΠ}_t + \beta_3 \text{κ.κ.ΑΕΠ}_t + \beta_4 \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + \beta_5 \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + \beta_6 \text{ΑΞΕ}_{(t-1)}$

Υπόδειγμα 6: Εισροές $A\Xi E_t = \text{Σταθερός όρος} + \beta_1 \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + \beta_2 \text{ΑΕΠ}_t + \beta_3 \text{κ.κ.ΑΕΠ}_t + \beta_4 \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + \beta_5 \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + \beta_6 A\Xi E_{(t-1)} + \beta_7 \text{Κοινωνική παγκοσμιοποίηση}_t$

Υπόδειγμα 7: Εισροές $A\Xi E_t = \text{Σταθερός όρος} + \beta_1 \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + \beta_2 \text{ΑΕΠ}_t + \beta_3 \text{κ.κ.ΑΕΠ}_t + \beta_4 \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + \beta_5 \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + \beta_6 A\Xi E_{(t-1)} + \beta_7 \text{Οικονομική παγκοσμιοποίηση}_t$

Υπόδειγμα 8: Εισροές $A\Xi E_t = \text{Σταθερός όρος} + \beta_1 \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + \beta_2 \text{ΑΕΠ}_t + \beta_3 \text{κ.κ.ΑΕΠ}_t + \beta_4 \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + \beta_5 \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + \beta_6 A\Xi E_{(t-1)} + \beta_9 \text{Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου}_t$

Υπόδειγμα 9: Εισροές $A\Xi E_t = \text{Σταθερός όρος} + \beta_1 \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + \beta_2 \text{ΑΕΠ}_t + \beta_3 \text{κ.κ.ΑΕΠ}_t + \beta_4 \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + \beta_5 \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + \beta_6 A\Xi E_{(t-1)} + \beta_{10} \text{Πολιτική παγκοσμιοποίηση}_t$

Υπόδειγμα 10: Εισροές $A\Xi E_t = \text{Σταθερός όρος} + \beta_1 \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + \beta_2 \text{ΑΕΠ}_t + \beta_3 \text{κ.κ.ΑΕΠ}_t + \beta_4 \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + \beta_5 \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + \beta_6 A\Xi E_{(t-1)} + \beta_7 \text{Κοινωνική παγκοσμιοποίηση}_t + \beta_8 \text{Οικονομική παγκοσμιοποίηση}_t$

Υπόδειγμα 11: Εισροές $A\Xi E_t = \text{Σταθερός όρος} + \beta_1 \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + \beta_2 \text{ΑΕΠ}_t + \beta_3 \text{κ.κ.ΑΕΠ}_t + \beta_4 \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + \beta_5 \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + \beta_6 A\Xi E_{(t-1)} + \beta_7 \text{Κοινωνική παγκοσμιοποίηση}_t + \beta_8 \text{Οικονομική παγκοσμιοποίηση}_t + \beta_9 \text{Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου}_t$

Υπόδειγμα 12: Εισροές $A\Xi E_t = \text{Σταθερός όρος} + \beta_1 \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + \beta_2 \text{ΑΕΠ}_t + \beta_3 \text{κ.κ.ΑΕΠ}_t + \beta_4 \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + \beta_5 \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + \beta_6 A\Xi E_{(t-1)} + \beta_7 \text{Κοινωνική παγκοσμιοποίηση}_t + \beta_8 \text{Οικονομική παγκοσμιοποίηση}_t + \beta_9 \text{Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου}_t + \beta_{10} \text{Πολιτική παγκοσμιοποίηση}_t$

7.7. Επιλογή της μεθόδου εκτίμησης των υποδειγμάτων

Για την επιλογή της μεθόδου που θα χρησιμοποιηθεί για την εκτίμηση των υποδειγμάτων χρησιμοποιείται το Hausman test για να διερευνηθεί εάν θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν Fixed effects ή Random effects.

Σύμφωνα με το Hausman test οι υποθέσεις είναι οι εξής:

H_0 : Επιλέγεται το Random effects

H_1 : Επιλέγεται το Fixed effects

Εάν το p – value είναι υψηλότερο από 0,05 σε επίπεδο σημαντικότητας 95% τότε δεν απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση και συνεπώς επιλέγεται το Random effects. Αντίθετα, εάν το p – value είναι μικρότερο από 0,05 τότε απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση και επιλέγεται το Fixed effects.

Ακόμη, χρησιμοποιείται το Breusch – Pagan Lagrange Multiplier (LM) τεστ για να επιλεγεί το OLS ή το Random effects.

H_0 : Επιλέγεται το OLS

H_1 : Επιλέγεται το Random effects

Εάν η p – value είναι χαμηλότερη από 0,05 σε επίπεδο σημαντικότητας 95% τότε απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση και πραγματοποιείται Random effects.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται συνοπτικά η διαδικασία επιλογής μεταξύ pooled OLS, Fixed effects και Random effects, χρησιμοποιώντας τους ελέγχους Hausman και Breusch – Pagan Lagrange Multiplier.

Πίνακας 18: Επιλογή μεθόδου εκτίμησης

Hausman τεστ	Breusch – Pagan LM τεστ	Μέθοδος που επιλέγεται
Αποδοχή της H_0	Αποδοχή της H_0	Pooled OLS
Απόρριψη της H_0	Αποδοχή της H_0	Fixed effects
Αποδοχή της H_0	Απόρριψη της H_0	Random effects

(συνέχεια του πίνακα 18)

Hausman τεστ	Breusch – Pagan LM τεστ	Μέθοδος που επιλέγεται
Απόρριψη της H_0	Απόρριψη της H_0	Η απόρριψη της H_0 του ελέγχου Hausman συνεπάγεται την επιλογή των Fixed effects. Η αποδοχή της H_1 του ελέγχου Hausman συνεπάγεται την επιλογή Random effects.

Επομένως, εάν γίνει αποδεκτή η μηδενική υπόθεση των ελέγχων Breusch – Pagan LM και Hausman, τότε εφαρμόζεται το pooled OLS. Εάν απορριφθεί η μηδενική υπόθεση του ελέγχου Hausman, αλλά γίνει αποδεκτή η μηδενική υπόθεση του ελέγχου Breusch – Pagan LM τότε εφαρμόζονται Fixed effects. Στην αντίθετη περίπτωση, εάν δηλαδή γίνει αποδεκτή η μηδενική υπόθεση του ελέγχου Hausman, αλλά απορριφθεί η μηδενική υπόθεση του ελέγχου Breusch – Pagan LM τότε εφαρμόζονται Random effects. Εάν απορριφθεί τόσο η μηδενική υπόθεση του ελέγχου Hausman όσο και η μηδενική υπόθεση του ελέγχου Breusch – Pagan LM τότε η επιλογή πραγματοποιείται μεταξύ Random effects και Fixed effects. Η επιλογή βασίζεται στη συσχέτιση των individual effects των υποδειγμάτων με τις εξεταζόμενες ανεξάρτητες μεταβλητές. Συγκεκριμένα, εάν υπάρχει συσχέτιση τότε επιλέγονται Fixed effects, ενώ εάν δεν υπάρχει συσχέτιση τότε επιλέγονται Random effects.

Ωστόσο, το pooled OLS μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην περίπτωση που δεν υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των ανεξάρτητων μεταβλητών και του τυχαίου σφάλματος. Όταν όμως οι ανεξάρτητες μεταβλητές χαρακτηρίζονται από ενδογένεια τότε δεν προτείνεται η χρήση του pooled OLS. Συγκεκριμένα, η ύπαρξη ενδογένειας των ανεξάρτητων μεταβλητών των υποδειγμάτων συνεπάγεται ότι η μεταβολή τους θα επηρεάσει τόσο την εξαρτημένη μεταβλητή όσο και τον error term (u). Στην περίπτωση αυτή προτείνεται η επιλογή του GMM και System – GMM (Arellano & Bond, 1991; Arellano & Bover, 1995).

Ειδικότερα, το GMM χρησιμοποιείται όταν οι ανεξάρτητες μεταβλητές χαρακτηρίζονται από ενδογένεια ή όταν συσχετίζονται με τον error term (όρος σφάλματος). Αντίστοιχα, το system GMM μπορεί να βελτιώσει τα αποτελέσματα του

GMM λαμβάνοντας υπόψη την αυτοσυσχέτιση. Για την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων του GMM και του system – GMM χρησιμοποιούνται οι έλεγχοι Sargan και Hansen (Hansen, 1982) και Arellano – Bond (Arellano & Bond, 1991). Ο έλεγχος Sargan και Hansen χρησιμοποιείται για να ελεγχθεί η εγκυρότητα των εξωγενών μεταβλητών και ο έλεγχος Arellano – Bond χρησιμοποιείται για να εξεταστεί η συσχέτιση 1^η (AR1) και 2^{ης} (AR2) τάξης.

Ωστόσο, στην παρούσα διατριβή ο αριθμός των εξεταζόμενων χρονικών περιόδων (T) είναι μεγαλύτερος από τον αριθμό των εξεταζόμενων χωρών (N). Το GMM χρησιμοποιείται σε δυναμικά panel με σχετικά πολλές χώρες (cross – sections) και βραχυπρόθεσμη χρονική περίοδο. Επομένως, το GMM δεν αποτελεί κατάλληλο έλεγχο για το δείγμα της παρούσας διατριβής. Αντίθετα, στην παρούσα διατριβή ισχύει $T > N$.

Παρά το γεγονός ότι η εξαρτημένη μεταβλητή χρησιμοποιείται με χρονική υστέρηση ως ερμηνευτική μεταβλητή (FDI_{t-1}), το Fixed – effects model μπορεί να χρησιμοποιηθεί καθώς η εξεταζόμενη χρονική περίοδος είναι μακροπρόθεσμη (υψηλό T). Η μελέτη ενός υποδείγματος που περιλαμβάνει εξαρτημένη μεταβλητή με χρονική υστέρηση χρησιμοποιώντας Fixed effects είναι πιθανό να οδηγήσει σε ασυνεπείς εκτιμήσεις. Ωστόσο, στην παρούσα διατριβή η χρονική περίοδος που εξετάζεται είναι από το 1970 έως το 2016, η οποία αποτελεί μακρά χρονική περίοδο, μειώνοντας επομένως τη μεροληψία των εκτιμήσεων (Baltagi, 2005: 130). Αντίστοιχα, ο Nickell (1981) υποστήριξε ότι η εφαρμογή των δυναμικών μοντέλων σε πάνελ με μεγάλο αριθμό χωρών και μικρό αριθμό περιόδων οδηγεί σε ασυνεπή / μεροληπτικά αποτελέσματα λόγω της συσχέτισης του regressor και του error term.

Ωστόσο, στην παρούσα διατριβή ο αριθμός των εξεταζόμενων περιόδων (T) είναι μεγάλος ($T > 25$). Η εφαρμογή δυναμικών fixed effects (DFE) αναπτύχθηκε αρχικά από τους Pesaran & Smith (1995) και τους Pesaran et al (1997), οι οποίοι υποστήριξαν ότι το DFE δεν οδηγεί σε μεροληπτικά αποτελέσματα.

7.8. Εμπειρικά αποτελέσματα και έλεγχοι αξιοπιστίας των υποδειγμάτων για το σύνολο των χωρών

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται τα εμπειρικά αποτελέσματα και οι έλεγχοι που πραγματοποιήθηκαν για την αξιοπιστία των αποτελεσμάτων των εξεταζόμενων υποδειγμάτων (robustness tests). Οι μεταβλητές που αναλύονται χρησιμοποιούνται σε πραγματικές τιμές, όπως δηλαδή και στο αρχικό υπόδειγμα των Liargovas και Skandalis (2012). Ωστόσο, κάποιες από τις παλινδρομήσεις πραγματοποιούνται εκ νέου χρησιμοποιώντας τον αποπληθωριστή GDP deflator (Παγκόσμια Τράπεζα) καταλήγοντας σε παρεμφερή αποτελέσματα, τα οποία παρουσιάζονται στο Παράρτημα Γ της διατριβής. Όσον αφορά στους ελέγχους αξιοπιστίας, πραγματοποιήθηκε έλεγχος της κανονικότητας των καταλοίπων, έλεγχος διαστρωματικής εξάρτησης, έλεγχος ετεροσκεδαστικότητας και έλεγχος αυτοσυσχέτισης.

7.8.1. Έλεγχος διαστρωματικής εξάρτησης (Cross section dependence)

Για τα στατικά και δυναμικά υποδείγματα πραγματοποιήθηκε έλεγχος cross – section dependence. Η διερεύνηση της πιθανής ύπαρξης διαστρωματικής εξάρτησης αναφέρεται στη συσχέτιση που είναι πιθανό να εμφανίσουν τα κατάλοιπα των διαστρωματικών σειρών. Ο συγκεκριμένος έλεγχος είναι απαραίτητος καθώς η διαστρωματική εξάρτηση αποτελεί συχνό πρόβλημα σε μάκρο – πάνελ, δηλαδή σε πάνελ με μεγάλο T , οδηγώντας έτσι σε μεροληπτικά αποτελέσματα (Baltagi, 2005). Σύμφωνα με τους Breusch και Pagan (1980) στους ελέγχους διαστρωματικής εξάρτησης προτείνεται ο έλεγχος του πολλαπλασιαστή Lagrange (LM) όταν οι εξεταζόμενες χρονικές περίοδοι είναι περισσότερες από τις χώρες (cross - sections), δηλαδή όταν $T > N$. Αντίθετα, ο έλεγχος διαστρωματικής εξάρτησης που προτάθηκε από τον Pesaran (2004) προτείνεται για panel με $T < N$, οπότε δεν προτείνεται η εφαρμογή του στο δείγμα της παρούσας έρευνας. Επομένως, ο συγκεκριμένος έλεγχος είναι κατάλληλος για το δείγμα της παρούσας διατριβής.

Σύμφωνα με τους ελέγχους οι υποθέσεις που αναπτύσσονται είναι οι εξής:

H₀: Δεν υπάρχει διαστρωματική εξάρτηση

H₁: Υπάρχει διαστρωματική εξάρτηση.

Τα αποτελέσματα των ελέγχων διαστρωματικής εξάρτησης παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 19: Αποτελέσματα ελέγχου διαστρωματικής εξάρτησης για τα στατικά υποδείγματα για το σύνολο των χωρών

Έλεγχος	Υπόδειγμα 1	Υπόδειγμα 2	Υπόδειγμα 3	Υπόδειγμα 4
Breusch – Pagan LM	805,9757* (0,0000)	949,2103* (0,0000)	952,9252* (0,0000)	936,7551* (0,0000)
Αριθμός παρατηρήσεων	846	846	846	846

Πίνακας 20: Αποτελέσματα ελέγχου διαστρωματικής εξάρτησης για τα δυναμικά υποδείγματα για το σύνολο των χωρών

Έλεγχος	Υπόδειγμα 5	Υπόδειγμα 6	Υπόδειγμα 7	Υπόδειγμα 8
Breusch – Pagan LM	603,7821* (0,0000)	525,9206* (0,0000)	626,0634* (0,0000)	602,1068* (0,0000)
Αριθμός παρατηρήσεων	828	828	828	828

t-statistics, p – value στις παρενθέσεις

Έλεγχος	Υπόδειγμα 9	Υπόδειγμα 10	Υπόδειγμα 11	Υπόδειγμα 12
Breusch – Pagan LM	595,1465* (0,0000)	480,9048* (0,0000)	488,2398* (0,0000)	482,0107* (0,0000)
Αριθμός παρατηρήσεων	828	828	828	828

t-statistics, p – value στις παρενθέσεις

Παρατηρείται ότι σε όλα τα εξεταζόμενα υποδείγματα οι έλεγχοι που πραγματοποιήθηκαν για την ύπαρξη διαστρωματικής εξάρτησης κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι υπάρχει διαστρωματική εξάρτηση.

7.8.2. Έλεγχος ετεροσκεδαστικότητας (heteroscedasticity)

Ο έλεγχος της ετεροσκεδαστικότητας θα πραγματοποιηθεί με το Wald test.

H_0 : Υπάρχει ομοσκεδαστικότητα (σταθερή διακύμανση καταλοίπων)

H_1 : Υπάρχει ετεροσκεδαστικότητα (Μη σταθερή διακύμανση καταλοίπων)

Σε περίπτωση που το p – value είναι μικρότερο από 0,05 τότε σε επίπεδο σημαντικότητας $\alpha = 0,05$ απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση.

Πίνακας 21: Έλεγχος Wald για ετεροσκεδαστικότητα για το σύνολο των χωρών

	Chi-square	Prob>chi - square
Υπόδειγμα 1	56,77551	0,0000
Υπόδειγμα 2	36,45279	0,0000
Υπόδειγμα 3	36,40132	0,0000
Υπόδειγμα 4	40,15332	0,0000
Υπόδειγμα 5	48,66729	0,0000
Υπόδειγμα 6	26,67306	0,0000
Υπόδειγμα 7	18,21903	0,0000
Υπόδειγμα 8	17,27318	0,0000
Υπόδειγμα 9	18,78101	0,0000
Υπόδειγμα 10	35,03248	0,0000
Υπόδειγμα 11	35,82776	0,0000
Υπόδειγμα 12	27,54772	0,0000

Παρατηρείται επομένως ότι απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση και υπάρχει ετεροσκεδαστικότητα.

7.8.3. Έλεγχος αυτοσυσχέτισης (autocorrelation)

Ο έλεγχος Durbin – Watson (DW) χρησιμοποιείται για να διερευνηθεί η ύπαρξη αυτοσυσχέτισης. Ο έλεγχος DW λαμβάνει τιμές μεταξύ του 0 και του 4. Στην περίπτωση που $DW = 0$ τότε υπάρχει θετική αυτοσυσχέτιση, ενώ όταν $DW = 4$ τότε υπάρχει αρνητική αυτοσυσχέτιση. Εάν DW είναι ≈ 2 τότε δεν υπάρχει πρόβλημα

αυτοσυσχέτισης. Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζονται συγκεντρωτικά οι τιμές DW των εκτιμώμενων υποδειγμάτων. Όπως παρουσιάζεται στον πίνακα Α1 του παραρτήματος στα υποδείγματα 1 έως 4 παρατηρείται θετική αυτοσυσχέτιση. Για το λόγο αυτό τα υποδείγματα εκτιμώνται εκ νέου με fixed effects εισάγοντας AR(1) (first order autoregressive) για να διορθωθεί το πρόβλημα της αυτοσυσχέτισης. Τα αποτελέσματα των εκτιμήσεων παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 22: Τα εμπειρικά αποτελέσματα των στατικών υποδειγμάτων με AR(1) για το σύνολο των χωρών

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ				
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 1 (FE)	Υπόδειγμα 2 (FE)	Υπόδειγμα 3 (FE)	Υπόδειγμα 4 (FE)
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-2,113176 (0,0543)	-2,643851 (0,0179)	-2,587100 (0,0192)	-2,195363 (0,0511)
ΑΕΠ	2,61E-08 (0,0000)	2,60E-08 (0,0000)	2,60E-08 (0,0000)	2,60E-08 (0,0000)
κ.κ. ΑΕΠ	0,551003 (0,0000)	0,337962 (0,0056)	0,353452 (0,0021)	0,419173 (0,0006)
Απελευθέρωση εμπορίου	19,95585 (0,1054)	-2,87902 (0,8259)	0,861200 (0,9364)	7,260107 (0,5234)
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	0,230314 (0,0032)	0,136659 (0,5850)	0,153635 (0,5321)	0,164395 (0,5030)
Κοινωνική παγκοσμιοποίηση	-91,06223 (0,0032)			

* p values στις παρενθέσεις, α=95%

(συνέχεια του πίνακα 22)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ				
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 1 (FE)	Υπόδειγμα 2 (FE)	Υπόδειγμα 3 (FE)	Υπόδειγμα 4 (FE)
Οικονομική παγκοσμιοποίηση		10,08393 (0,6960)		
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου			-10,76139 (0,7825)	
Πολιτική παγκοσμιοποίηση				-30,05168 (0,1120)
AR(1)	0,478886 (0,0000)	0,491510 (0,0000)	0,491694 (0,0000)	0,489892 (0,0000)
Σταθερός όρος	-184,6453 (0,8034)	-1.767,174 (0,0324)	-1.355,280 (0,1423)	
R²	0,902083	0,901056	0,901047	0,901348
Adjusted R²	0,899157	0,898099	0,898089	0,898399
SE of regression	3.10,505	3.026,253	3.026,397	3.021,788
F-statistic	308,2433	304,6962	304,6640	305,6963
Prob. (F-statistic)	0,00000	0,000000	0,000000	0,000000
Durbin Watson	2,042435	2,054992	2,054231	2,053607
Akaike info criterion	18,88733	18,89777	18,89786	18,89481
Schwarz criterion	19,02981	19,04025	19,04034	19,03730
Hannan criterion	18,94198	18,95241	18,95251	18,94946
Αριθμός παρατηρήσεων	828	828	828	828

* p values στις παρενθέσεις, α=95%

Τα υποδείγματα με AR(1) λαμβάνουν επομένως τις εξής μορφές:

Υπόδειγμα 1: $Eισροές_{ΑΞΕ_t} = -184,645453 - 2,113171 * Τρομοκρατικές\ επιθέσεις_t + 19,955822 * Απελευθέρωση\ εμπορίου_t + 2,610138e-08 * ΑΕΠ_t + 0,551005 * κ.κ.ΑΕΠ_t + 0,230314 * Συναλλαγματικές\ ισοτιμίες_t - 91,062198 * Κοινωνική\ παγκοσμιοποίηση_t$

Υπόδειγμα 2: $Eισροές_{ΑΞΕ_t} = -1.767,173620 - 2,643847 * Τρομοκρατικές\ επιθέσεις_t - 2,872952 * Απελευθέρωση\ εμπορίου_t + 2,597249e-08 * ΑΕΠ_t + 0,337963 * κ.κ.ΑΕΠ_t + 0,136659 * Συναλλαγματικές\ ισοτιμίες_t + 10,083981 * Οικονομική\ παγκοσμιοποίηση_t$

Υπόδειγμα 3: $Eισροές_{ΑΞΕ_t} = -10,76119 - 2,587095 * Τρομοκρατικές\ επιθέσεις_t + 0,861153 * Απελευθέρωση\ εμπορίου_t + 2,598772e-08 * ΑΕΠ_t + 0,353453 * κ.κ.ΑΕΠ_t + 0,153635 * Συναλλαγματικές\ ισοτιμίες_t + 10,76119 * Ακαθάριστος\ σχηματισμός\ παγίου\ κεφαλαίου_t$

Υπόδειγμα 4: $Eισροές_{ΑΞΕ_t} = -53,620772 - 2,195357 * Τρομοκρατικές\ επιθέσεις_t + 7,260078 * Απελευθέρωση\ εμπορίου_t + 2,597292e-08 * ΑΕΠ_t + 0,419175 * κ.κ.ΑΕΠ_t + 0,164395 * Συναλλαγματικές\ ισοτιμίες_t - 30,051667 * Πολιτική\ παγκοσμιοποίηση_t$

Εισάγοντας το AR(1) στα υποδείγματα 1 έως 4 παρατηρούνται τα εξής: στο πρώτο υπόδειγμα δεν υπάρχει αλλαγή στα πρόσημα των μεταβλητών, ωστόσο με την εισαγωγή του AR(1) οι τρομοκρατικές επιθέσεις και η απελευθέρωση του εμπορίου καθίστανται στατιστικά μη σημαντικές μεταβλητές. Στο δεύτερο υπόδειγμα τα πρόσημα και η στατιστική σημαντικότητα των εξεταζόμενων μεταβλητών σε $\alpha=95\%$ δε μεταβλήθηκαν. Στο τρίτο υπόδειγμα η απελευθέρωση του εμπορίου λαμβάνει θετικό πρόσημο με την εισαγωγή του AR(1) και η απελευθέρωση του εμπορίου, οι συναλλαγματικές ισοτιμίες και ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου παραμένουν στατιστικά μη σημαντικές μεταβλητές σε $\alpha=95\%$. Τέλος, στο τέταρτο υπόδειγμα τα πρόσημα των μεταβλητών δε μεταβάλλονται, ενώ η πολιτική παγκοσμιοποίηση καθίσταται στατιστικά μη σημαντική μεταβλητή σε $\alpha=95\%$.

Πίνακας 23: Αποτελέσματα ελέγχου αυτοσυσχέτισης για το σύνολο των χωρών

Υπόδειγμα	Τιμή DW	Απόφαση για αυτοσυσχέτιση
Υπόδειγμα 1	1,074946	Υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης
Υπόδειγμα 2	1,055253	Υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης
Υπόδειγμα 3	1,055029	Υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης
Υπόδειγμα 4	1,055247	Υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης
Υπόδειγμα 1 με AR(1)	2,042435	Δεν υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης
Υπόδειγμα 2 με AR(1)	2,054992	Δεν υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης
Υπόδειγμα 3 με AR(1)	2,054231	Δεν υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης
Υπόδειγμα 4 με AR(1)	2,053607	Δεν υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης
Υπόδειγμα 5	1,936260	Δεν υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης
Υπόδειγμα 6	1,925637	Δεν υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης
Υπόδειγμα 7	1,939507	Δεν υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης
Υπόδειγμα 8	1,936011	Δεν υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης
Υπόδειγμα 9	1,930874	Δεν υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης
Υπόδειγμα 10	1,930969	Δεν υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης
Υπόδειγμα 11	1,929238	Δεν υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης
Υπόδειγμα 12	1,927543	Δεν υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης

Επομένως, για την επίλυση των προβλημάτων αυτών χρησιμοποιείται FGLS, το οποίο είναι κατάλληλο για δείγματα με $T > N$. Τα αποτελέσματα των ελέγχων FGLS παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 24: Διόρθωση των στατικών υποδειγμάτων για το σύνολο των χωρών

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ				
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 1 (FGLS)	Υπόδειγμα 2 (FGLS)	Υπόδειγμα 3 (FGLS)	Υπόδειγμα 4 (FGLS)
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-3,364317 (0,0000)	-4,055309 (0,0000)	-3,962147 (0,0000)	-3,679110 (0,0000)
ΑΕΠ	2,57E-08 (0,0000)	2,59E-08 (0,0000)	2,58E-08 (0,0000)	2,56E-08 (0,0000)
κ.κ. ΑΕΠ	0,521255 (0,0000)	0,350011 (0,0000)	0,372239 (0,0000)	0,406066 (0,0000)
Απελευθέρωση εμπορίου	11,78656 (0,0000)	-6,976235 (0,0000)	-3,215598 (0,0375)	1,838489 (0,0006)
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	0,403053 (0,0000)	0,220270 (0,0000)	0,262613 (0,0000)	0,296188 (0,0000)
Κοινωνική παγκοσμιοποίηση	-63,70394 (0,0000)			
Οικονομική παγκοσμιοποίηση		11,03457 (0,0000)		
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου			-9,547459 (0,0046)	
Πολιτική παγκοσμιοποίηση				-20,05099 (0,0000)
Σταθερός όρος	-370,1254 (0,0000)	-1.435,195 (0,0000)	-1.010,593 (0,0000)	-203,5549 (0,0191)
R²	0,959779	0,966449	0,967214	0,968370
Adjusted R²	0,958653	0,965511	0,966297	0,967495
SE of regression	0,974670	0,994348	0,985597	0,990537
F-statistic	852,8214	1.029,491	1.054,346	1.094,510

(συνέχεια του πίνακα 24)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ				
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 1 (FGLS)	Υπόδειγμα 2 (FGLS)	Υπόδειγμα 3 (FGLS)	Υπόδειγμα 4 (FGLS)
Prob. (F-statistic)	0,000000	0,000000	0,000000	0,000000
Durbin Watson	1,586950	1,567642	1,591962	1,539808
Αριθμός παρατηρήσεων	846	846	846	846

Η μορφή των στατικών υποδειγμάτων για το σύνολο των χωρών μετά τη διόρθωση είναι:

Υπόδειγμα 1: Εισροές ΑΞΕ_{it} = - 370,125439 - 3,3643168*Τρομοκρατικές επιθέσεις_{it} + 2,573684797E-08*ΑΕΠ_{it} + 0,5212547109*κ.κ.ΑΕΠ_{it} + 11,7865646*Απελευθέρωση εμπορίου_{it} + 0,403053493*Συναλλαγματικές ισοτιμίες_{it} - 63,7039377*Κοινωνική παγκοσμιοποίηση_{it}

Υπόδειγμα 2: Εισροές ΑΞΕ_{it} = - 1.435,1953- 4,055309*Τρομοκρατικές επιθέσεις_{it} + 2,59079745E-08*ΑΕΠ_{it} + 0,350011021*κ.κ.ΑΕΠ_{it} - 6,9762345*Απελευθέρωση εμπορίου_{it} + 0,22026994*Συναλλαγματικές ισοτιμίες_{it} + 11,0345662*Οικονομική παγκοσμιοποίηση_{it}

Υπόδειγμα 3: Εισροές ΑΞΕ_{it} = - 1.010,59299- 3,962146*Τρομοκρατικές επιθέσεις_{it} + 2,57762902E-08*ΑΕΠ_{it} + 0,372239267*κ.κ.ΑΕΠ_{it} - 3,21559821*Απελευθέρωση εμπορίου_{it} + 0,262613105*Συναλλαγματικές ισοτιμίες_{it} - 9,54745893*Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου_{it}

Υπόδειγμα 4: Εισροές ΑΞΕ_{it} = - 203,554939 - 3,6791098*Τρομοκρατικές επιθέσεις_{it} + 2,562719741E-08*ΑΕΠ_{it} + 0,406065896*κ.κ.ΑΕΠ_{it} + 1,8384885*Απελευθέρωση εμπορίου_{it} + 0,29618756*Συναλλαγματικές ισοτιμίες_{it} - 20,05099*Πολιτική παγκοσμιοποίηση_{it}

Τα στατικά υποδείγματα με καταλήγουν στο αναμενόμενο αρνητικό πρόσημο για τις τρομοκρατικές επιθέσεις. Επίσης, σε όλα τα στατικά υποδείγματα οι

τρομοκρατικές επιθέσεις είναι στατιστικά πολύ σημαντική μεταβλητή στο σύνολο του δείγματος ($p=0,000000$). Ομοίως, σε όλα τα υποδείγματα το ΑΕΠ, το κ.κ. ΑΕΠ και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες έχουν το αναμενόμενο θετικό πρόσημο και είναι στατιστικά πολύ σημαντικές μεταβλητές ($p=0,000000$). Η απελευθέρωση του εμπορίου έχει αναμενόμενο θετικό πρόσημο στα υποδείγματα 1 και 4. Αντίθετα στα υποδείγματα 2 και 3 έχει αρνητικό πρόσημο, αλλά στο υπόδειγμα 3 δεν είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή.

Στο υπόδειγμα 1 εισάγεται η κοινωνική παγκοσμιοποίηση, η οποία λαμβάνει αρνητικό πρόσημο και είναι στατιστικά πολύ σημαντική. Στο υπόδειγμα 2 εισάγεται η οικονομική παγκοσμιοποίηση, η οποία λαμβάνει θετικό πρόσημο και είναι στατιστικά πολύ σημαντική. Στο υπόδειγμα 3 εισάγεται ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου, λαμβάνοντας αρνητικό πρόσημο. Στην περίπτωση αυτή ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή. Στο υπόδειγμα 4 εισάγεται η πολιτική παγκοσμιοποίηση, η οποία έχει αρνητικό πρόσημο και είναι στατιστικά πολύ σημαντική μεταβλητή.

Αντίστοιχα, για τα δυναμικά υποδείγματα τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 25: Διόρθωση των δυναμικών υποδειγμάτων για το σύνολο των χωρών

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ				
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 5 (FGLS)	Υπόδειγμα 6 (FGLS)	Υπόδειγμα 7 (FGLS)	Υπόδειγμα 8 (FGLS)
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-2,195783 (0,0000)	-1,947809 (0,0000)	-2,387963 (0,0000)	-2,215152 (0,0000)
ΑΕΠ	1,44E-08 (0,0000)	1,48E-08 (0,0000)	1,40E-08 (0,0000)	1,43E-08 (0,0000)
κ.κ. ΑΕΠ	0,160956 (0,0000)	0,296290 (0,0000)	0,155770 (0,0000)	0,162830 (0,0000)

* p values στις παρενθέσεις, $\alpha=95\%$

(συνέχεια του πίνακα 25)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ				
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 5 (FGLS)	Υπόδειγμα 6 (FGLS)	Υπόδειγμα 7 (FGLS)	Υπόδειγμα 8 (FGLS)
Απελευθέρωση εμπορίου	-1,310928 (0,0019)	6,283370 (0,0000)	-4,137635 (0,0000)	-1,815125 (0,0030)
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	0,133051 (0,0000)	0,236597 (0,0000)	0,078561 (0,0000)	0,134684 (0,0000)
Κοινωνική παγκοσμιοποίηση		-34,60905 (0,0000)		
Οικονομική παγκοσμιοποίηση			8,908002 (0,0000)	
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου				2,544251 (0,3454)
Πολιτική παγκοσμιοποίηση				
Εισροές ΑΞΕ_(t-1)	0,484837 (0,0000)	0,450073 (0,0000)	0,492043 (0,0000)	0,484678 (0,0000)
Σταθερός όρος	-649,3001 (0,0000)	-251,5104 (0,0007)	-801,8227 (0,0000)	-658,2930 (0,0000)
R²	0,973380	0,979264	0,968694	0,973602
Adjusted R²	0,972619	0,978644	0,967759	0,972813
SE of regression	0,983569	0,974112	0,980788	0,981407
F-statistic	1.278,333	1.580,098	1.035,300	1.233,984
Prob. (F-statistic)	0,000000	0,000000	0,000000	0,000000
Durbin Watson	1,940980	2,032935	1,930877	1,951518
Αριθμός παρατηρήσεων	828	828	828	828

* p values στις παρενθέσεις, α=95%

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ				
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 9	Υπόδειγμα 10	Υπόδειγμα 11	Υπόδειγμα 12
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-2,132983 (0,0000)	-1,909566 (0,0000)	-1,887979 (0,0000)	-1,911505 (0,0000)
ΑΕΠ	1,48E-08 (0,0000)	1,43E-08 (0,0000)	1,41E-08 (0,0000)	1,44E-08 (0,0000)
κ.κ. ΑΕΠ	0,202848 (0,0000)	0,268187 (0,0000)	0,257965 (0,0000)	0,263431 (0,0000)
Απελευθέρωση εμπορίου	0,869759 (0,0211)	0,055531 (0,9500)	0,192189 (0,8578)	0,252918 (0,8057)
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	0,056897 (0,0000)	0,095194 (0,0000)	0,087927 (0,0002)	0,069247 (0,0032)
Κοινωνική παγκοσμιοποίηση		-56,94821 (0,0000)	-59,30185 (0,0000)	-56,04899 (0,0000)
Οικονομική παγκοσμιοποίηση		33,58838 (0,0000)	35,76539 (0,0000)	39,31276 (0,0000)
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου			-8,487885 (0,0286)	-9,284574 (0,0135)
Πολιτική παγκοσμιοποίηση	-10,66003 (0,0000)			-7,297238 (0,0000)
Εισροές ΑΞΕ_(t-1)	0,475033 (0,0000)	0,495214 (0,0000)	0,502865 (0,0000)	0,489367 (0,0000)
Σταθερός όρος	-124,1080 (0,0687)	-589,1341 (0,0000)	-396,7230 (0,0000)	-140,9876 (0,1486)
R²	0,979481	0,972496	0,973020	0,977902
Adjusted R²	0,978868	0,971639	0,972144	0,977156
SE of regression	0,992319	0,972770	0,969148	0,970575
F-statistic	1.597,136	1.134,299	1.111,063	1.311,180

* p values στις παρενθέσεις, α=95%

(συνέχεια του πίνακα 25)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ				
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 9	Υπόδειγμα 10	Υπόδειγμα 11	Υπόδειγμα 12
Prob. (F-statistic)	0,000000	0,000000	0,000000	0,000000
Durbin Watson	1,938070	1,956563	1,969162	1,955650
Αριθμός παρατηρήσεων	828	828	828	828

* p values στις παρενθέσεις, α=95%

Αντικαθιστώντας τους συντελεστές μετά τη διόρθωση η μορφή των υποδειγμάτων είναι:

Υπόδειγμα 5: Εισροές $A\Xi E_t = - 649,300142 - 2,195782695 * \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + 1,440675429E-08 * A\epsilon\Pi_t + 0,16095604 * \kappa.\kappa.A\epsilon\Pi_t - 1,310927815 * \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + 0,133051474 * \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + 0,48483728 * A\Xi E_{(t-1)}$

Υπόδειγμα 6: Εισροές $A\Xi E_t = - 251,5103795 - 1,94780927 * \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + 1,4841943214E-08 * A\epsilon\Pi_t + 0,296290468 * \kappa.\kappa.A\epsilon\Pi_t + 6,28337036 * \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + 0,23659684 * \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + 0,450072715 * A\Xi E_{(t-1)} - 34,6090517 * \text{Κοινωνική παγκοσμιοποίηση}_t$

Υπόδειγμα 7: Εισροές $A\Xi E_t = - 801,82273 - 2,3879629 * \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + 1,40366281E-08 * A\epsilon\Pi_t + 0,15577005 * \kappa.\kappa.A\epsilon\Pi_t - 4,13763477 * \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + 0,07856101 * \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + 0,492042885 * A\Xi E_{(t-1)} + 8,90800185 * \text{Οικονομική παγκοσμιοποίηση}_t$

Υπόδειγμα 8: Εισροές $A\Xi E_t = - 658,292974 - 2,2151515 * \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + 1,42897136E-08 * A\epsilon\Pi_t + 0,16282988 * \kappa.\kappa.A\epsilon\Pi_t - 1,815125365 * \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + 0,13468353 * \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + 0,484678455 * A\Xi E_{(t-1)} + 2,5442509 * \text{Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου}_t$

Υπόδειγμα 9: Εισροές $A\Xi E_t = -124,107951 - 2,13298317 * \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t$
 $+ 1,446282942E-08 * A\epsilon\Pi_t + 0,20284807 * \kappa.\kappa.A\epsilon\Pi_t +$
 $0,86975895 * \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t +$
 $0,15689658 * \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + 0,47503309 A\Xi E_{(t-1)} -$
 $10,660033 * \text{Πολιτική παγκοσμιοποίηση}_t$

Υπόδειγμα 10: Εισροές $A\Xi E_t = -589,134141 - 1,90956574 * \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t$
 $+ 1,431968635E-08 * A\epsilon\Pi_t + 0,26818662 * \kappa.\kappa.A\epsilon\Pi_t +$
 $0,055531277 * \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t +$
 $0,095194366 * \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + 0,495214256 * A\Xi E_{(t-1)} -$
 $56,9482145 * \text{Κοινωνική παγκοσμιοποίηση}_t + 33,5883841 * \text{Οικονομική παγκοσμιοποίηση}_t$

Υπόδειγμα 11: Εισροές $A\Xi E_t = -396,7230246 - 1,88797912 * \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t$
 $+ 1,413067649E-08 * A\epsilon\Pi_t + 0,257964864 * \kappa.\kappa.A\epsilon\Pi_t +$
 $- 1,88797912 * \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t +$
 $0,087926763 * \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + 0,50286502 * A\Xi E_{(t-1)} -$
 $59,3018487 * \text{Κοινωνική παγκοσμιοποίηση}_t +$
 $35,76539016 * \text{Οικονομική παγκοσμιοποίηση}_t -$
 $8,48788533 * \text{Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου}_t$

Υπόδειγμα 12: Εισροές $A\Xi E_t = -140,987587 - 1,91150462 * \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t$
 $+ 1,435869238E-08 * A\epsilon\Pi_t + 0,263430902 * \kappa.\kappa.A\epsilon\Pi_t +$
 $0,252917802 * \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t +$
 $0,0692474986 * \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + 0,4893668465 * A\Xi E_{(t-1)} -$
 $56,048991 * \text{Κοινωνική παγκοσμιοποίηση}_t + 39,3127563 * \text{Οικονομική παγκοσμιοποίηση}_t$
 $- 9,284573669 * \text{Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου}_t - 7,297238408 * \text{Πολιτική παγκοσμιοποίηση}_t$

Παρατηρείται ότι σε όλες τις περιπτώσεις οι τρομοκρατικές επιθέσεις έχουν αρνητικό πρόσημο και είναι στατιστικά πολύ σημαντική μεταβλητή. Ομοίως, το ΑΕΠ και το κ.κ. ΑΕΠ έχουν το αναμενόμενο θετικό πρόσημο και είναι στατιστικά πολύ σημαντικές μεταβλητές σε όλα τα υποδείγματα. Η απελευθέρωση του εμπορίου έχει αρνητικό πρόσημο στα υποδείγματα 5, 7 και 8 και είναι στατιστικά πολύ σημαντική στο υπόδειγμα 7. Οι συναλλαγματικές ισοτιμίες έχουν σε όλες τις περιπτώσεις θετικό πρόσημο και είναι στατιστικά σημαντικές μεταβλητές. Επίσης, οι εισροές ΑΞΕ με

χρονική υστέρηση έχουν σε όλα τα υποδείγματα το αναμενόμενο θετικό πρόσημο και είναι στατιστικά πολύ σημαντικές.

Στο υπόδειγμα 6 εισάγεται η κοινωνική παγκοσμιοποίηση, η οποία έχει αρνητικό πρόσημο και είναι στατιστικά πολύ σημαντική, ενώ στο υπόδειγμα 7 εισάγεται η οικονομική παγκοσμιοποίηση, η οποία έχει θετικό πρόσημο και είναι στατιστικά πολύ σημαντική. Στο υπόδειγμα 8 εισάγεται ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου ο οποίος λαμβάνει θετικό πρόσημο, αλλά δεν είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή. Στο υπόδειγμα 9 εισάγεται η πολιτική παγκοσμιοποίηση η οποία έχει αρνητικό πρόσημο και είναι στατιστικά πολύ σημαντική. Στο υπόδειγμα 10 εισάγονται η κοινωνική παγκοσμιοποίηση (αρνητικό πρόσημο) και η οικονομική παγκοσμιοποίηση (θετικό πρόσημο), οι οποίες είναι στατιστικά πολύ σημαντικές. Στο υπόδειγμα 11 προστίθενται και ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου, ο οποίος έχει αρνητικό πρόσημο αλλά δεν είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή. Τέλος, στο υπόδειγμα 12 μόνο η οικονομική παγκοσμιοποίηση έχει θετικό πρόσημο και είναι στατιστικά σημαντική από τις μεταβλητές που εισήχθησαν. Αντίθετα, η κοινωνική παγκοσμιοποίηση, ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου και η πολιτική παγκοσμιοποίηση έχουν αρνητικό πρόσημο, ενώ από τις μεταβλητές αυτές ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου δεν είναι στατιστικά σημαντική.

7.9. Επιλογή του κατάλληλου υποδείγματος

Η επιλογή του υποδείγματος που είναι περισσότερο κατάλληλο όσον αφορά στην ερμηνεία των εξεταζόμενων μεταβλητών καθορίζεται από πολλούς παράγοντες. Τα κυριότερα κριτήρια επιλογής του καταλληλότερου υποδείγματος είναι τα εξής:

- R^2
- Κριτήριο Akaike (AIC)
- Κριτήριο Schwarz (SC) ή Bayesian information criterion
- Κριτήριο Hannan

Το καταλληλότερο υπόδειγμα έχει υψηλότερο R^2 και χαμηλότερες τιμές των κριτηρίων AIC, SC, Hannan. Επίσης, κατά την επιλογή του καταλληλότερου υποδείγματος λαμβάνονται υπόψη το υψηλότερο F – statistic, που αναφέρεται στη συνολική σημαντικότητα του υποδείγματος (overall significance), καθώς και ο συνολικός αριθμός των εξεταζόμενων μεταβλητών.

Επομένως, από τα στατικά υποδείγματα που δεν παρουσιάζουν πρόβλημα αυτοσυσχέτισης, ετεροσκεδαστικότητας και διαστρωματικής εξάρτησης το υπόδειγμα 4 έχει το υψηλότερο $R^2 = 0,968370$. Επίσης, το υπόδειγμα 4 παρουσιάζει και το υψηλότερο F – statistic = 1.094,510 με Prob (F statistic) = 0,000000. Αντίστοιχα, από τα δυναμικά υποδείγματα, το υπόδειγμα 9 παρουσιάζει το υψηλότερο $R^2 = 0,979481$ και το υψηλότερο F – statistic = 1.597,136 με Prob (F statistic) = 0,000000. Ωστόσο, στο υπόδειγμα 9 εξετάζονται 6 ανεξάρτητες μεταβλητές, έναντι 5 ανεξάρτητων μεταβλητών που εξετάζονται στο υπόδειγμα 4. Σύμφωνα με τα κριτήρια αυτά το υπόδειγμα 9 είναι το καταλληλότερο για την ερμηνεία των εξεταζόμενων μεταβλητών όσον αφορά στο σύνολο των χωρών του δείγματος.

Το υπόδειγμα 9 έχει το αναμενόμενο αρνητικό πρόσημο όσον αφορά στην κύρια ανεξάρτητη μεταβλητή, δηλαδή την τρομοκρατία, η οποία είναι στατιστικά πολύ σημαντική ($p=0,0000$) σε επίπεδο σημαντικότητας $\alpha=95\%$. Επίσης, το ΑΕΠ, το κ.κ. ΑΕΠ και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες επίσης έχουν τα αναμενόμενα θετικά πρόσημα και είναι στατιστικά πολύ σημαντικές μεταβλητές ($p=0,0000$). Η απελευθέρωση του εμπορίου έχει θετικό πρόσημο αλλά είναι δεν στατιστικά πολύ σημαντική μεταβλητή ($p=0,0211$). Ακόμη, η πολιτική παγκοσμιοποίηση έχει αρνητική επίδραση στις τρέχουσες εισροές ΑΞΕ και είναι στατιστικά πολύ σημαντική μεταβλητή ($p=0,0000$). Αντίθετα, οι εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση έχουν θετική

επίδραση στις τρέχουσες εισροές ΑΞΕ και είναι στατιστικά πολύ σημαντική μεταβλητή ($p=0,0000$).

Για το υπόδειγμα 9 οι έλεγχοι αξιοπιστίας των αποτελεσμάτων λαμβάνουν τις ακόλουθες τιμές.

Πίνακας 26: Αποτελέσματα ελέγχων αξιοπιστίας για το επιλεγμένο υπόδειγμα για το σύνολο των χωρών

	Έλεγχος	Υπόδειγμα 9	Απόφαση
Διαστρωματική εξάρτηση	Breusch – Pagan LM	29,32892 (1,0000)	Δεν υπάρχει διαστρωματική εξάρτηση
Ετεροσκεδαστικότητα	Wald test	3,322751 (0,0683)	Δεν υπάρχει πρόβλημα ετεροσκεδαστικότητας
Αυτοσυσχέτιση	DW	1,938070	Δεν υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης

Επίσης, για τις εξεταζόμενες χώρες εξετάστηκε η επίδραση της πρόσφατης χρηματοπιστωτικής κρίσης στις εισροές ΑΞΕ ανά χώρα. Για το σκοπό αυτό τα έτη 2007 και 2008 χρησιμοποιήθηκαν ως structural break για να εξεταστεί εάν υπήρχαν διαφοροποιήσεις στις εισροές ΑΞΕ πριν και μετά την εκδήλωση της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Επομένως, εισάγεται μια ψευδομεταβλητή κρίσης, η οποία λαμβάνει τιμές 1 (για τα έτη από το 1970 έως το 2006 και 2009 - 2016) ή 0 (για τα έτη 2007 και 2008), όπως και στις μελέτες των Castro και Campo (2017), Baby και Sharma (2017). Για το λόγο αυτό το υπόδειγμα 9 εκτιμάται εκ νέου με την εισαγωγή της ψευδομεταβλητής κρίσης και τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 27: Αποτελέσματα επιλεγμένου υποδείγματος για το σύνολο των χωρών με ψευδομεταβλητή κρίσης

Μεταβλητές	Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-0,564370 (0,0021)
ΑΕΠ	7,98E-09 (0,0000)
κ.κ. ΑΕΠ	0,088339 (0,0000)
Απελευθέρωση εμπορίου	3,420463 (0,0000)
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	0,069707 (0,0000)
Πολιτική παγκοσμιοποίηση	-6,686275 (0,0000)
Εισροές ΑΞΕ_(t-1)	0,657818 (0,0000)
Σταθερός όρος	-21,81748 (0,4731)
Ψευδομεταβλητή κρίσης	-16,98886 (0,0275)
R²	0,858669
Adjusted R²	0,857288
SE of regression	0,974607
F-statistic	264,925
Prob. (F-statistic)	0,000000
Durbin Watson	2,187695
Αριθμός παρατηρήσεων	828

Παρατηρείται ότι εισάγοντας τη ψευδομεταβλητή κρίσης δεν υπάρχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις όσον αφορά στα πρόσημα και στη σημαντικότητα των

συντελεστών. Όσον αφορά τη χρηματοπιστωτική κρίση, παρατηρείται ότι είναι στατιστικά σημαντική σε $\alpha=95\%$ και έχει αρνητική επίδραση στις εισροές ΑΞΕ στο σύνολο των χωρών. Επιπρόσθετα, το υπόδειγμα 9 περιλαμβάνει συνολικά 18 χώρες, οι οποίες ανήκουν σε διαφορετικές γεωγραφικές περιφέρειες. Επομένως, στο συγκεκριμένο υπόδειγμα εισάγεται μια ψευδομεταβλητή ανά γεωγραφική περιφέρεια για να διερευνηθεί εάν οι χώρες από συγκεκριμένες γεωγραφικές περιφέρειες προσελκύουν περισσότερες εισροές ΑΞΕ. Τα αποτελέσματα του υποδείγματος 9 μετά την εισαγωγή της ψευδομεταβλητής ανά γεωγραφική περιφέρεια παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα. Για λόγους συντομίας οι χώρες ανά γεωγραφική περιφέρεια αναφέρονται ως Ομάδες Α έως ΣΤ.

Πίνακας 28: Τα εμπειρικά αποτελέσματα του τελικού υποδείγματος με ψευδομεταβλητή ανά γεωγραφική περιφέρεια

Εξαρτημένη μεταβλητή: εισροές ΑΞΕ	
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 9 (FGLS)
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-1,385662 (0,0000)
ΑΕΠ	1,21E-08 (0,0000)
κ.κ. ΑΕΠ	0,222265 (0,0000)
Απελευθέρωση εμπορίου	4,256593 (0,0000)
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	0,197069 (0,0000)
Πολιτική παγκοσμιοποίηση	-12,70395 (0,0000)
Εισροές ΑΞΕ_(t-1)	0,523539 (0,0000)

(συνέχεια του πίνακα 28)

Εξαρτημένη μεταβλητή: εισροές ΑΞΕ	
Χώρες Ομάδας Α	-6,907688 (0,9415)
Χώρες Ομάδας Β	-748,6899 (0,0233)
Χώρες Ομάδας Γ	188,5213 (0,0002)
Χώρες Ομάδας Δ	28,74822 (0,7116)
Χώρες Ομάδας Ε	-204,3211 (0,1465)
Χώρες Ομάδας ΣΤ	510,8534 (0,0000)
Σταθερός όρος	-13,82091 (0,3821)
R²	0,976534
Adjusted R²	0,976188
SE of regression	0,951308
Durbin Watson	1,929483
Αριθμός παρατηρήσεων	828

Παρατηρείται επομένως ότι οι συντελεστές για την Ομάδα Γ (Λατινική Αμερική και Καραϊβική), για την Ομάδα Δ (Κεντρική Ασία) και για την Ομάδα ΣΤ (υποσαχάρια Αφρική) είναι θετικοί. Ωστόσο, μόνο οι συντελεστές της Ομάδας Γ και της Ομάδας και Ομάδας Στ είναι στατιστικά σημαντικοί σε $\alpha=95\%$. Αντίθετα, για τις χώρες της Ομάδας Α (Ανατολική Ασία και Ειρηνικός Ωκεανός), της Ομάδας Β (Νότια Ασία) και της Ομάδας Ε (Μέση Ανατολή και Βόρειο Αφρική) οι συντελεστές είναι αρνητικοί και στατιστικά σημαντικοί για τις χώρες της Νότιας Ασίας. Συνεπώς, οι ξένοι επενδυτές και οι ΠΕ είναι πιθανό να θεωρούν τις χώρες της συγκεκριμένης γεωγραφικής περιφέρειας περισσότερο επικίνδυνες όσον αφορά στην τοποθέτηση

των ΑΞΕ. Επίσης, είναι πιθανό οι ξένοι επενδυτές να μη διαθέτουν επαρκείς πληροφορίες σχετικές με το οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό περιβάλλον των συγκεκριμένων χωρών. Στην περίπτωση αυτή η απόφαση των ΠΕ για τοποθέτηση των ΑΞΕ βασίζεται στις αντίστοιχες συνθήκες των γειτονικών χωρών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΜΠΕΙΡΙΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΟΜΑΔΕΣ ΧΩΡΩΝ ΜΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

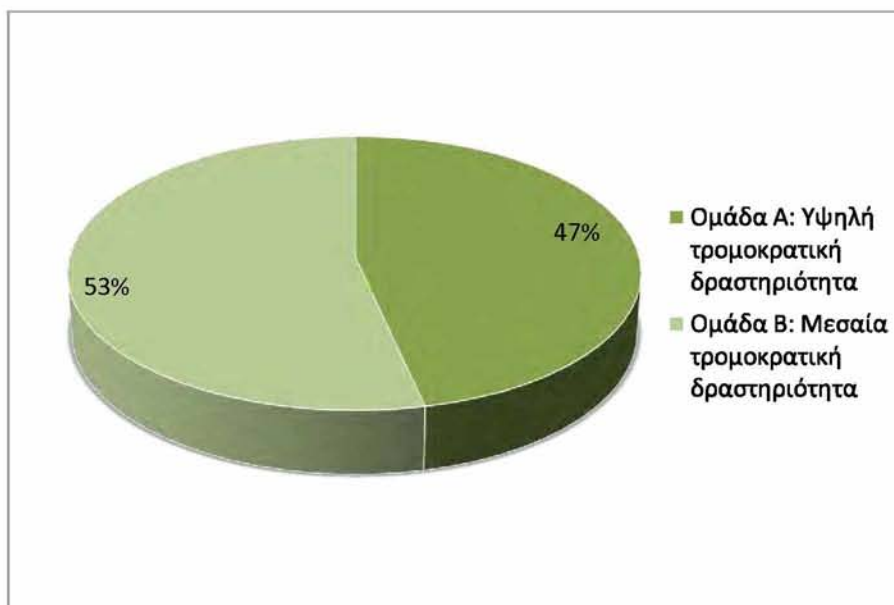
Στην ενότητα αυτή οι εξεταζόμενες χώρες κατηγοριοποιούνται ως προς το σύνολο των τρομοκρατικών επιθέσεων που σημειώθηκαν κατά την περίοδο 1970 – 2016. Συγκεκριμένα, στην πρώτη ομάδα συμπεριλαμβάνονται οι χώρες με υψηλή τρομοκρατική δραστηριότητα (Ομάδα Α) και στη δεύτερη ομάδα οι χώρες με μέτρια τρομοκρατική δραστηριότητα (Ομάδα Β). Σημειώνεται ότι η διάμεσος των συνολικών τρομοκρατικών επιθέσεων ισούται με 711 επιθέσεις, οπότε η Ομάδα Α περιλαμβάνει χώρες με περισσότερες από 711 συνολικές επιθέσεις και η ομάδα Β χώρες με λιγότερες από 711 συνολικές επιθέσεις. Ειδικότερα, οι χώρες σε κάθε ομάδα είναι οι εξής:

Πίνακας 29: Υποομάδες χωρών ως προς τις συνολικές τρομοκρατικές επιθέσεις

Ομάδα Α	Ομάδα Β
Πακιστάν, Ινδία, Κολομβία, Φιλιππίνες, Τουρκία, Ταϊλάνδη, Αλγερία, Χιλή, Αργεντινή	Κένυα, Μεξικό, Βολιβία, Ονδούρα, Βραζιλία, Εκουαδόρ, Τυνησία, Μαλαισία, Γκάνα

Από τις ομάδες χωρών, όπως παρουσιάζεται στο επόμενο γράφημα, οι χώρες με μέτρια τρομοκρατική δραστηριότητα, δηλαδή οι χώρες της Ομάδας Β, έχουν καταφέρει να απορροφήσουν συνολικά περισσότερες εισροές ΑΞΕ σε σύγκριση με τις χώρες της Ομάδας Α. Η διαφορά αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι η τρομοκρατική δραστηριότητα αποτελεί αποτρεπτικό παράγοντα των ΑΞΕ. Συνεπώς, στις χώρες με υψηλή τρομοκρατική δραστηριότητα αναμένεται να εισέρχονται λιγότερες ΑΞΕ σε σύγκριση με τις χώρες που παρουσιάζουν μέτρια τρομοκρατική δραστηριότητα.

Γράφημα 19: Εισροές ΑΞΕ ανά ομάδα χωρών με διαφορετική τρομοκρατική δραστηριότητα

8.1. Τα περιγραφικά στατιστικά

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται τα περιγραφικά στατιστικά όπως διαμορφώνονται για τις δύο ομάδες χωρών με διαφορετική τρομοκρατική δραστηριότητα. Ειδικότερα, τα περιγραφικά στατιστικά για τις χώρες με υψηλή τρομοκρατική δραστηριότητα παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα:

Πίνακας 30: Τα περιγραφικά στατιστικά – Ομάδα Α

	Mean	Median	Max	Min	Std. Dev.	Skewness
Εισροές ΑΞΕ	3.564,461	776,0000	47.102,42	-584.000	6.824,872	3,314256
ΑΕΠ	1,87E+11	8,32E+10	2,26E+12	4,86E+09	3,00E+11	4,026168
κ.κ. ΑΕΠ	2.758,316	1.573,118	15.941,40	100,3003	3.180,701	1,966168
Τρομοκρατικές επιθέσεις	127,6572	36,000000	2.213,000	0,000000	242,7971	4,494857
Απελευθέρωση εμπορίου	45,96558	40,43348	140,4370	7,744719	26,46041	1,340199
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	173,4921	25,08279	3.054,122	3,79E-11	477,3763	3,916441

(συνέχεια του πίνακα 30)

	Mean	Median	Max	Min	Std. Dev.	Skewness
Οικονομική παγκοσμιοποίηση	40,86979	38,81000	84,93000	17,17000	15,42054	0,589592
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	22,39993	21,63387	48,58504	11,43511	6,544307	0,990312
Προσδόκιμο ζωής	66,58405	67,40007	79,35688	47,71976	6,853137	-0,454578
Στρατιωτικές δαπάνες	3,063845	2,761575	8,531489	0,762756	1,577899	1,123487
Αναπτυξιακή βοήθεια	6,918143	5,305885	45,43944	-14,58587	6,992032	2.098307
Πολιτική παγκοσμιοποίηση	71,07783	75,09000	92,97000	35,51000	15,45929	-0,409428
Πληθυσμός 15-64 ετών	60,07052	60,29907	71,98924	49,54515	5,459541	0,073238
Κοινωνική παγκοσμιοποίηση	32,84156	31,16000	68,40000	6,760000	14,26029	0,272303

	Kurtosis	JB	Prob.	Sum.	Sum. Sq. Dev.	Obs.
Εισροές ΑΞΕ	16,19376	3,842,471	0,000000	1.507.767	1,97E+10	423
ΑΕΠ	22,56189	7.887,319	0,000000	7,92E+13	3,80E+25	423
κ.κ. ΑΕΠ	6,580185	498,4525	0,000000	1.166.768	4,27E+09	423
Τρομοκρατικές επιθέσεις	31,35825	15.1598,22	0,000000	53.999,00	24.877.075	423
Απελευθέρωση εμπορίου	5,120827	205,9030	0,000000	19.443,44	295.464,8	423
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	18,46408	5.296,168	0,000000	73.387,15	96.168.778	423
Οικονομική παγκοσμιοποίηση	2,864614	24,83018	0,000000	17.287,92	100.348,6	423

(συνέχεια του πίνακα 30)

	Kurtosis	JB	Prob.	Sum.	Sum. Sq. Dev.	Obs.
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	4,040279	88,21399	0,000000	9.475,170	18.073,40	423
Προσδόκιμο ζωής	2,592245	17,49862	0,000000	28,165,05	19.819,43	423
Στρατιωτικές δαπάνες	3,914853	103,7381	0,000000	1.296,006	1.050,681	423
Αναπτυξιακή βοήθεια	10,80095	1.382,971	0,000000	2.926,374	20.630,95	423
Πολιτική παγκοσμιοποίηση	2,014807	28,92494	0,000000	30.065,92	100.853,7	423
Πληθυσμός 15-64 ετών	2,175887	12,34838	0,000082	25.409,83	12.578,38	423
Κοινωνική παγκοσμιοποίηση	2,546863	8.846483	0,000995	13.891,98	85.816,17	423

Επομένως, για τις μεταβλητές της Ομάδας Α, παρατηρείται θετική skewness, με εξαίρεση το προσδόκιμο ζωής και την πολιτική παγκοσμιοποίηση. Για τις μεταβλητές με θετική skewness οι κατανομές αναμένονται να είναι ασύμμετρες προς τα δεξιά, ενώ για το προσδόκιμο ζωής και την πολιτική σταθερότητα οι κατανομές αναμένονται να είναι ασύμμετρες προς τα αριστερά. Επίσης, η οικονομική παγκοσμιοποίηση, το προσδόκιμο ζωής, η πολιτική παγκοσμιοποίηση και ο πληθυσμός 15 – 64 ετών παρουσιάζουν κύρτωση μικρότερη από 3. Στις μεταβλητές αυτές η κατανομή θα είναι πλατύκυρτη. Στις υπόλοιπες εξεταζόμενες μεταβλητές, στις οποίες η κύρτωση είναι υψηλότερη από 3, οι κατανομές αναμένεται να είναι λεπτόκυρτες.

Αντίστοιχα για τις χώρες με μέτρια τρομοκρατική δραστηριότητα τα περιγραφικά στατιστικά διαμορφώνονται ως εξής:

Πίνακας 31: Τα περιγραφικά στατιστικά – Ομάδα Β

	Mean	Median	Max	Min	Std. Dev.	Skewness
Εισροές ΑΞΕ	4.092,657	452,4602	96.152,37	-238,6200	11.402,68	4,653795
ΑΕΠ	1,62E+11	1,85E+10	2,62E+12	7,23E+08	3,85E+11	3,787048
κ.κ. ΑΕΠ	2.335,384	1.389,635	13.167,47	142,4971	2.591,064	1,946401
Τρομοκρατικές επιθέσεις	5,952719	1,000000	115,0000	0,000000	12,87168	4,417873
Απελευθέρωση εμπορίου	65,92727	56,62581	220,4074	6,320343	40,60720	1,403368
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	92,99898	2,349632	11.786,80	1,99E-12	706,7748	12,60802
Οικονομική παγκοσμιοποίηση	45,08026	45,94000	81,46000	17,16000	15,38800	0,061215
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	20,80213	20,46744	43,58616	3,531480	5,548976	133,7758
Προσδόκιμο ζωής	64,68198	65,64529	77,06356	45,65556	7,962295	-0,328839
Στρατιωτικές δαπάνες	1,719760	1,572782	5,785153	0,341180	0,974816	1,177007
Αναπτυξιακή βοήθεια	25,68974	15,49521	128,5436	-21,71874	26,51251	1,076461
Πολιτική παγκοσμιοποίηση	66,52043	68,94000	94,31000	27,77000	15,34878	-0,396416
Πληθυσμός 15-64 ετών	56,93129	56,07474	69,61640	46,93379	5,715977	0,396443
Κοινωνική παγκοσμιοποίηση	33,63092	30,51000	77,17000	13,72000	13,68103	1,122326

	Kurtosis	JB	Prob.	Sum.	Sum. Sq. Dev.	Obs.
Εισροές ΑΞΕ	28,49021	12.978,73	0,000000	1.731.194	5,49E+10	423
ΑΕΠ	19,26821	5.675,628	0,000000	6,87E+13	6,26E+25	423

(συνέχεια του πίνακα 31)

	Kurtosis	JB	Prob.	Sum.	Sum. Sq. Dev.	Obs.
κ.κ. ΑΕΠ	6,441114	475,7900	0,000000	987.867,3	2,83E+09	423
Τρομοκρατικές επιθέσεις	28,10313	12.482,68	0,000000	2.518,000	69,917,05	423
Απελευθέρωση εμπορίου	5,357321	236,7872	0,000000	27886,39	695.854,7	423
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	189,6050	624.934,6	0,000000	39.338,57	2,11E+08	423
Οικονομική παγκοσμιοποίηση	2,292635	9,083117	0,000057	19.068,95	99.925,55	423
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	5,542636	133,7758	0,000000	8.799,86	12.993,86	423
Προσδόκιμο ζωής	1,983209	25,84539	0,000002	27.360,48	26.754,02	423
Στρατιωτικές δαπάνες	5.024499	169,9046	0,000000	727,4586	401,0120	423
Αναπτυξιακή βοήθεια	3,351401	83,86950	0,000000	10.862,95	296.629,4	423
Πολιτική παγκοσμιοποίηση	2,223632	21,70217	0,000019	28.138,14	99.416,89	423
Πληθυσμός 15-64 ετών	2,416495	17,08120	0,000195	24.081,93	13.787,75	423
Κοινωνική παγκοσμιοποίηση	4,474573	127,1261	0,000000	14.225,88	78.985,95	423

Συνεπώς, για τις χώρες της Ομάδας Β, το προσδόκιμο ζωής και η πολιτική παγκοσμιοποίηση έχουν επίσης αρνητική skewness και οι κατανομές τους θα είναι ασύμμετρες προς τα αριστερά, όπως και στις χώρες της Ομάδας Α. Ομοίως, η οικονομική παγκοσμιοποίηση, το προσδόκιμο ζωής, η πολιτική παγκοσμιοποίηση και ο πληθυσμός 15 – 64 ετών παρουσιάζουν κύρτωση μικρότερη από 3, όπως και στην Ομάδα Α και η κατανομή θα είναι πλατύκυρτη.

8.2. Έλεγχος πολυσυγγραμμικότητας

Οι έλεγχοι πολυσυγγραμμικότητας πραγματοποιούνται εκ νέου για τις υποομάδες του αρχικού δείγματος. Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται οι correlation matrixes όπως διαμορφώνονται για τις χώρες με υψηλή τρομοκρατική δραστηριότητα και για τις χώρες με μέτρια τρομοκρατική δραστηριότητα.

8.2.1. Για την ομάδα Α

Για τις χώρες με υψηλή τρομοκρατική δραστηριότητα, δηλαδή τις χώρες της ομάδας Α, πραγματοποιήθηκε έλεγχος πολυσυγγραμμικότητας. Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι Ομάδα Α και η Ομάδα Β αποτελούνται από 9 χώρες έκαστη, οι τιμές συσχέτισης είναι κοινές μεταξύ των δύο ομάδων και ισούνται με $r = 2/\sqrt{9}$, επομένως $r = 0,666666$. Συνεπώς, στις περιπτώσεις που το r είναι ίσο ή υψηλότερο από 0,666666 τότε η συσχέτιση είναι σημαντική.

Όπως παρατηρείται στον πίνακα 32, η συσχέτιση στις χώρες της Ομάδας Α είναι υψηλότερη μεταξύ των εισροών ΑΞΕ και του ΑΕΠ, του προσδόκιμου ζωής και του κ.κ. ΑΕΠ, του προσδόκιμου ζωής και της οικονομικής παγκοσμιοποίησης, του πληθυσμού ηλικίας από 15 έως 64 με το προσδόκιμο ζωής, του πληθυσμού ηλικίας από 15 έως 64 και της οικονομικής παγκοσμιοποίησης, της κοινωνικής παγκοσμιοποίησης και του κ.κ. ΑΕΠ, καθώς και μεταξύ της κοινωνικής και της οικονομικής παγκοσμιοποίησης.

Αντίθετα, χαμηλότερη συσχέτιση παρατηρείται μεταξύ των συναλλαγματικών ισοτιμιών και του ΑΕΠ, των τρομοκρατικών επιθέσεων και των συναλλαγματικών ισοτιμιών, της απελευθέρωσης του εμπορίου και των τρομοκρατικών επιθέσεων, της αναπτυξιακής βοήθειας και της απελευθέρωσης του εμπορίου, καθώς και μεταξύ της πολιτικής παγκοσμιοποίησης και του ακαθάριστου σχηματισμού παγίου κεφαλαίου. Επιπρόσθετα, χαμηλή συσχέτιση παρατηρήθηκε μεταξύ της αναπτυξιακής βοήθειας και των στρατιωτικών δαπανών, της αναπτυξιακής βοήθειας και της απελευθέρωσης του εμπορίου, του πληθυσμού ηλικίας από 15 έως 64 ετών και της αναπτυξιακής βοήθειας και, τέλος, μεταξύ της κοινωνικής παγκοσμιοποίησης και του ακαθάριστου σχηματισμού παγίου κεφαλαίου.

Επιπρόσθετα, αρνητική συσχέτιση παρατηρήθηκε μεταξύ των συναλλαγματικών ισοτιμιών και του ΑΕΠ, των τρομοκρατικών επιθέσεων και του κ.κ. ΑΕΠ, της απελευθέρωσης του εμπορίου και των συναλλαγματικών ισοτιμιών και μεταξύ του ακαθάριστου εγχώριου κεφαλαίου και των συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Με εξαίρεση τις συναλλαγματικές δαπάνες και την αναπτυξιακή βοήθεια, παρατηρήθηκε ότι οι στρατιωτικές δαπάνες συσχετίζονται αρνητικά με όλες τις υπόλοιπες εξεταζόμενες μεταβλητές.

Πίνακας 32: Ανάλυση συσχετισμού μεταξύ των μεταβλητών Ομάδας Α

Correlat ion	Εισροές ΑΞΕ	ΑΕΠ	κ.κ. ΑΕΠ	Συναλλ. ισοτιμίες	Τρομοκρ. επιθέσεις	Απελ. εμπορίου	Οικονομ. παγκοσμιο ποίηση	Ακαθάρ. Σχηματ. παγίου κεφαλαίου	Προσδόκι μο ζωής	Αναπτυξ. βοήθεια	Πολιτική παγκοσμιο ποίηση	Στρατιω τικές δαπάνες	Πληθ. 15-64 ετών	Κοινων. παγκοσμι οποίηση
Εισροές ΑΞΕ	1,000000													
ΑΕΠ	0,837884	1,000000												
κ.κ. ΑΕΠ	0,497907	0,299966	1,000000											
Συναλλα γματικέ ς ισοτιμίε ς	0,184663	-0,006295	0,213537	1,000000										
Τρομοκ ρατικές επιθέσει ς	0,261773	0,385072	- 0,099036	0,019547	1,000000									

(συνέχεια του πίνακα 32)

Correlat ion	Εισροές ΑΞΕ	ΑΕΠ	κ.κ. ΑΕΠ	Συναλλ. ισοτιμίες	Τρομοκρ. επιθέσεις	Απελ. εμπορίο υ	Οικονομ. παγκοσμιο ποίηση	Ακαθάρ. Σχηματ. παγίου κεφαλαίο υ	Προσδόκι μο ζωής	Αναπτυξ. βοήθεια	Πολιτική παγκοσμιο ποίηση	Στρατιω τικές δαπάνες	Πληθ. 15-64 ετών	Κοινων. παγκοσμι οποίηση
Απελευθ έρωση εμπορίο υ	0,173601	0,056115	0,170460	- 0,032461	0,010470	1,000000								
Οικονομ ική παγκοσ μιοποίη ση	0,422774	0,202653	0,655346	0,307911	0,044353	0,608671	1,000000							
Ακαθάρ ιστος σχηματι σμός παγίου κεφαλαί ου	0,244456	0,276034	0,085517	- 0,057005	-0,071297	0,392620	0,124435	1,000000						

(συνέχεια του πίνακα 32)

Correlat ion	Εισροές ΑΞΕ	ΑΕΠ	κ.κ. ΑΕΠ	Συναλλ. ισοτιμίες	Τρομοκρ. επιθέσεις	Απελ. εμπορίο υ	Οικονομ. παγκοσμιο ποίηση	Ακαθάρ. Σχηματ. παγίου κεφαλαίο υ	Προσδόκι μο ζωής	Αναπτυξ. βοήθεια	Πολιτική παγκοσμιο ποίηση	Στρατιω τικές δαπάνες	Πληθ. 15-64 ετών	Κοινων. παγκοσμι οποίηση
Προσδό κιμο ζωής	0,393240	0,227640	0,717136	0,309613	0,057483	0,409567	0,795425	0,131761	1,000000					
Αναπτυξ ιακή βοήθεια	0,091145	0,055909	0,217028	0,276401	0,104844	0,023062	0,107883	0,102029	0,103328	1,000000				
Πολιτικ ή παγκοσ μιοποίη ση	0,488775	0,508451	0,566190	0,061911	0,272450	0,097460	0,559674	0,037796	0,556010	0,027953	1,000000			
Στρατιω τικές δαπάνες	-0,249859	-0,217515	- 0,352641	0,016910	-0,032607	- 0,277445	-0,339494	- 0,220535	-0,344252	0,05705	-0,25631	1,000000		
Πληθυσ μός 15- 64 ετών	0,497530	0,395367	0,611164	0,335070	0,140777	0,446264	0,751254	0,196011	0,807599	0,029661	0,608621	-0,293017	1,000000	

(συνέχεια του πίνακα 32)

Correlation	Εισροές ΑΞΕ	ΑΕΠ	κ.κ. ΑΕΠ	Συναλλ. ισοτιμίες	Τρομοκρ. επιθέσεις	Απελ. εμπορίο υ	Οικονομ. παγκοσμιο ποίηση	Ακαθάρ. Σχηματ. παγίου κεφαλαίο υ	Προσδόκι μο ζωής	Αναπτυξ. βοήθεια	Πολιτική παγκοσμιο ποίηση	Στρατιω τικές δαπάνες	Πληθ. 15-64 ετών	Κοινων. παγκοσμι οποίηση
Κοινωνι κή παγκοσ μιοποίη ση	0,438147	0,294024	0,754412	0,289955	0,065426	0,437949	0,853263	0,03933	0,837570	0,217705	0,605446	-0,408455	0,761501	1,000000

8.2.2. Για την ομάδα Β

Αντίστοιχα, για την ομάδα Β, υψηλότερη τιμή συσχέτισης παρατηρείται ανάμεσα στις εισροές ΑΞΕ και το ΑΕΠ, στο κ.κ. ΑΕΠ και τις εισροές ΑΞΕ, στο κ.κ. ΑΕΠ και το ΑΕΠ, στο προσδόκιμο ζωής και το κ.κ. ΑΕΠ, στο προσδόκιμο ζωής και στην οικονομική παγκοσμιοποίηση, καθώς και ανάμεσα στον πληθυσμό από 15 έως 64 ετών και το κ.κ. ΑΕΠ. Ομοίως, υψηλή συσχέτιση παρατηρήθηκε μεταξύ του πληθυσμού ηλικίας 15 – 64 και της οικονομικής παγκοσμιοποίησης, του πληθυσμού ηλικίας 15 – 64 και του προσδόκιμου ζωής, της κοινωνικής παγκοσμιοποίησης και του κ.κ. ΑΕΠ, της κοινωνικής και της οικονομικής παγκοσμιοποίησης και της κοινωνικής παγκοσμιοποίησης και του πληθυσμού ηλικίας 15 – 64.

Οι μεταβλητές που παρουσιάζουν χαμηλότερη τιμή συσχέτισης είναι οι τρομοκρατικές επιθέσεις και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες, η οικονομική παγκοσμιοποίηση και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες, ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου και οι εισροές ΑΞΕ και η κοινωνική παγκοσμιοποίηση και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες. Ωστόσο, χαμηλή είναι και η συσχέτιση μεταξύ των συναλλαγματικών ισοτιμιών και των ΑΞΕ, μεταξύ των τρομοκρατικών επιθέσεων και των ΑΞΕ, του ΑΕΠ και του κ.κ. ΑΕΠ, μεταξύ του ακαθάριστου σχηματισμού παγίου κεφαλαίου και του ΑΕΠ, μεταξύ της πολιτικής παγκοσμιοποίησης και των τρομοκρατικών επιθέσεων, μεταξύ της πολιτικής παγκοσμιοποίησης και της αναπτυξιακής βοήθειας και, τέλος, ανάμεσα στον πληθυσμό ηλικίας 15 – 64 και των τρομοκρατικών επιθέσεων.

Τέλος, αρνητική συσχέτιση παρατηρείται μεταξύ των συναλλαγματικών ισοτιμιών και των εισροών ΑΞΕ, του ΑΕΠ και του κ.κ. ΑΕΠ, μεταξύ των τρομοκρατικών επιθέσεων και των εισροών ΑΞΕ, μεταξύ της απελευθέρωσης του εμπορίου και των εισροών ΑΞΕ, του ΑΕΠ, των συναλλαγματικών ισοτιμιών και των τρομοκρατικών επιθέσεων, της οικονομικής παγκοσμιοποίησης και των τρομοκρατικών επιθέσεων, του ακαθάριστου σχηματισμού παγίου κεφαλαίου και του ΑΕΠ, των συναλλαγματικών ισοτιμιών και των τρομοκρατικών επιθέσεων, καθώς και μεταξύ των στρατιωτικών δαπανών και των ΑΞΕ, του ΑΕΠ, του κ.κ. ΑΕΠ, των συναλλαγματικών ισοτιμιών, των τρομοκρατικών επιθέσεων και του προσδόκιμου ζωής.

Στην περίπτωση της αναπτυξιακής βοήθειας παρατηρείται θετική συσχέτιση μόνο με τις τρομοκρατικές επιθέσεις, την απελευθέρωση του εμπορίου και την οικονομική παγκοσμιοποίηση. Αντίθετα, υπάρχει αρνητική συσχέτιση ανάμεσα στην αναπτυξιακή βοήθεια και στις υπόλοιπες εξεταζόμενες μεταβλητές. Ομοίως, αρνητική συσχέτιση υπάρχει ανάμεσα στην πολιτική παγκοσμιοποίηση και στις συναλλαγματικές ισοτιμίες και στην πολιτική παγκοσμιοποίηση και στις στρατιωτικές δαπάνες, στον πληθυσμό ηλικίας 15 – 64 και στις στρατιωτικές δαπάνες. Επιπρόσθετα, παρατηρείται αρνητική συσχέτιση ανάμεσα στην κοινωνική παγκοσμιοποίηση και τις συναλλαγματικές ισοτιμίες, την κοινωνική παγκοσμιοποίηση και τις τρομοκρατικές επιθέσεις και μεταξύ της κοινωνικής παγκοσμιοποίησης και των στρατιωτικών δαπανών.

Πίνακας 33: Ανάλυση συσχετισμού μεταξύ των μεταβλητών Ομάδας Β

Correlation	Εισροές ΑΞΕ	ΑΕΠ	κ.κ. ΑΕΠ	Συναλ. ισοτιμίες	Τρομοκρατικές επιθέσεις	Απελευθ. εμπορίου	Οικονομ. παγκοσμιοποίηση	Ακαθάρ. Σχηματ. παγίου κεφαλαίου	Προσδόκιμο ζωής	Στρατιωτικές δαπάνες	Αναπτυξ. βοήθεια	Πολιτική παγκοσμιοποίηση	Πληθ. 15-64 ετών	Κοινων. παγκοσμιοποίηση
Εισροές ΑΞΕ	1,000000													
ΑΕΠ	0,947278	1,000000												
κ.κ. ΑΕΠ	0,759055	0,789902	1,000000											
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	-0,038288	-0,045315	- 0,022856	1,000000										

(συνέχεια του πίνακα 33)

Correlation	Εισροές ΑΞΕ	ΑΕΠ	κ.κ. ΑΕΠ	Συναλ. ισοτιμίες	Τρομοκρατικές επιθέσεις	Απελευθ. εμπορίου	Οικονομ. παγκοσμιοποίηση	Ακαθάρ. Σχηματ. παγίου κεφαλαίου	Προσδόκιμο ζωής	Στρατιωτικές δαπάνες	Αναπτυξ. βοήθεια	Πολιτική παγκοσμιοποίηση	Πληθ. 15-64 ετών	Κοινων. παγκοσμιοποίηση
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-0,01220	0,031957	0,013747	0,004789	1,000000									
Απελευθέρωση εμπορίου	-0,119853	-0,209342	0,169016	- 0,059828	-0,158617	1,000000								
Οικονομική παγκοσμιοποίηση	0,263522	0,251223	0,560421	0,006573	-0,061371	0,632953	1,000000							
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	0,008550	-0,017740	0,197562	- 0,072784	-0,124789	0,577448	0,500769	1,000000						

(συνέχεια του πίνακα 33)

Correlation	Εισροές ΑΞΕ	ΑΕΠ	κ.κ. ΑΕΠ	Συναλ. ισοτιμίες	Τρομοκρ ατικές επιθέσεις	Απελευθ . εμπορίο υ	Οικονομ. παγκοσμιο ποίηση	Ακαθάρ. Σχηματ. παγίου κεφαλαίο υ	Προσδόκι μο ζωής	Στρατιωτ ικές δαπάνες	Αναπτυξ. βοήθεια	Πολιτική παγκοσμι οποίηση	Πληθ. 15-64 ετών	Κοινων. παγκοσμι οποίηση
Προσδόκι μο ζωής	0,384528	0,405635	0,698764	0,101159	0,044579	0,352047	0,704454	0,442983	1,000000					
Στρατιωτ ικές δαπάνες	-0,180052	-0,208542	- 0,166509	- 0,016365	-0,080240	0,210619	0,078268	0,267888	-0,055957	1,000000				
Αναπτυξι ακή βοήθεια	-0,265577	-0,327907	- 0,324623	- 0,041032	0,103694	0,187407	0,077641	- 0,021801	-0,076381	-0,022790	1,000000			
Πολιτική παγκοσμι οποίηση	0,361500	0,384311	0,488486	- 0,036417	0,028919	0,082661	0,358237	0,047426	0,450563	-0,404448	0,038023	1,000000		
Πληθυσμ ός 15-64 ετών	0,507801	0,529861	0,788624	0,044332	-0,030888	0,291106	0,716644	0,249706	0,768962	-0,089614	-0,103410	0,653110	1,000000	

(συνέχεια του πίνακα 33)

Correlation	Εισροές ΑΞΕ	ΑΕΠ	κ.κ. ΑΕΠ	Συναλ. ισοτιμίες	Τρομοκρ ατικές επιθέσεις	Απελευθ . εμπορίο υ	Οικονομ. παγκοσμιο ποίηση	Ακαθάρ. Σχηματ. παγίου κεφαλαίο υ	Προσδόκι μο ζωής	Στρατιωτ ικές δαπάνες	Αναπτυξ. βοήθεια	Πολιτική παγκοσμι οποίηση	Πληθ. 15-64 ετών	Κοινων. παγκοσμι οποίηση
Κοινωνικ ή παγκοσμι οποίηση	0,358986	0,350821	0,737918	- 0,000430	-0,055490	0,612318	0,839406	0,404186	0,742371	-0,051100	-0,145093	0,382823	0,745919	1,000000

8.3. Η σταδιακή παλινδρόμηση

Στην παρούσα ενότητα πραγματοποιούνται εκ νέου σταδιακές παλινδρομήσεις για να καθοριστούν οι ανεξάρτητες μεταβλητές που θα πρέπει να προστεθούν στο αρχικό υπόδειγμα ανά ομάδα χωρών. Κατά τη σταδιακή παλινδρόμηση στις χώρες της Ομάδας Α διατηρούνται σταθερές οι 6 μεταβλητές του αρχικού υποδείγματος και διερευνώνται 8 επιπλέον regressors.

Πίνακας 34: Αποτελέσματα stepwise regression με διατήρηση μεταβλητών αρχικού υποδείγματος για την Ομάδα Α

Μεταβλητή	Συντελεστής	Std Error	t-statistic	Prob.
ΑΕΠ	1,93E-08	6,37E-10	30,29142	0,0000
κ.κ. ΑΕΠ	0,608922	0,079278	7,680854	0,0000
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	1,853247	0,375908	4,930057	0,0000
Απελευθέρωση εμπορίου	7,963423	9,381855	0,848811	0,3965
Τρομοκρατικές επιθέσεις	0,105034	0,706331	0,148703	0,8819
Σταθερός όρος	4.664,192	23,47197	-1,292599	0,1969
Εισροές ΑΞΕ _(t-1)	0,550281	0,027091	6,457101	0,0000
Κοινωνική παγκοσμιοποίηση	-115,1551	24,29657	-4,739560	0,0000
Οικονομική παγκοσμιοποίηση	152,4389	23,58646	-4,739560	0,0000
Πολιτική παγκοσμιοποίηση	-53,88670	15,11211	-3,565797	0,0004
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	-33,16056	23,47197	-1,292599	0,1969
R ²	0,824759			
Adjusted R ²	0,820069			
SE of regression	2.894,994			
Sum square resid	3,44E+09			
F-statistic	175,8492			
Prob(F – statistic)	0,000000			
Akaike info criterion	18,80731			
Schwarz criterion	18,92213			
Hannan – Quinn criterion	18,85268			
DW	1,089379			

Επομένως, στην ομάδα Α παρατηρείται ότι οι μεταβλητές που επιλέγονται από τη stepwise regression είναι, οι εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση, η κοινωνική παγκοσμιοποίηση, η οικονομική παγκοσμιοποίηση, η πολιτική παγκοσμιοποίηση και ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου. Παρατηρείται ότι οι μεταβλητές που επιλέχθηκαν μέσω της σταδιακής παλινδρόμησης για τις χώρες με υψηλή τρομοκρατία είναι κοινές με τις μεταβλητές που επιλέχθηκαν για το συνολικό δείγμα. Ωστόσο, ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου είναι στατιστικά μη σημαντική μεταβλητή και για το λόγο αυτό δεν συμπεριλαμβάνεται στα υποδείγματα. Συνεπώς, τα εξεταζόμενα υποδείγματα λαμβάνουν και για την Ομάδα Α τη μορφή:

Υπόδειγμα 1: $E_{it} = \alpha + \beta_1 \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_{it} + \beta_2 \text{ΑΕΠ}_{it} + \beta_3 \text{κ.κ.ΑΕΠ}_{it} + \beta_4 \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_{it} + \beta_5 \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_{it} + \beta_6 \text{Κοινωνική παγκοσμιοποίηση}_{it}$

Υπόδειγμα 2: $E_{it} = \alpha + \beta_1 \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_{it} + \beta_2 \text{ΑΕΠ}_{it} + \beta_3 \text{κ.κ.ΑΕΠ}_{it} + \beta_4 \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_{it} + \beta_5 \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_{it} + \beta_6 \text{Οικονομική παγκοσμιοποίηση}_{it}$

Υπόδειγμα 3: $E_{it} = \alpha + \beta_1 \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_{it} + \beta_2 \text{ΑΕΠ}_{it} + \beta_3 \text{κ.κ.ΑΕΠ}_{it} + \beta_4 \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_{it} + \beta_5 \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_{it} + \beta_6 \text{Πολιτική παγκοσμιοποίηση}_{it}$

Υπόδειγμα 4: $E_{it} = \alpha + \beta_1 \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_{it} + \beta_2 \text{ΑΕΠ}_{it} + \beta_3 \text{κ.κ.ΑΕΠ}_{it} + \beta_4 \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_{it} + \beta_5 \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_{it} + \beta_6 \text{ΑΞΕ}_{(t-1)}$

Υπόδειγμα 5: $E_{it} = \alpha + \beta_1 \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_{it} + \beta_2 \text{ΑΕΠ}_{it} + \beta_3 \text{κ.κ.ΑΕΠ}_{it} + \beta_4 \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_{it} + \beta_5 \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_{it} + \beta_6 \text{ΑΞΕ}_{(t-1)} + \beta_7 \text{Κοινωνική παγκοσμιοποίηση}_{it}$

Υπόδειγμα 6: $E_{it} = \alpha + \beta_1 \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_{it} + \beta_2 \text{ΑΕΠ}_{it} + \beta_3 \text{κ.κ.ΑΕΠ}_{it} + \beta_4 \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_{it} + \beta_5 \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_{it} + \beta_6 \text{ΑΞΕ}_{(t-1)} + \beta_7 \text{Οικονομική παγκοσμιοποίηση}_{it}$

Υπόδειγμα 7: $E_{it} = \alpha + \beta_1 \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_{it} + \beta_2 \text{ΑΕΠ}_{it} + \beta_3 \text{κ.κ.ΑΕΠ}_{it} + \beta_4 \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_{it} + \beta_5 \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_{it} + \beta_6 \text{ΑΞΕ}_{(t-1)} + \beta_7 \text{Πολιτική παγκοσμιοποίηση}_{it}$

Υπόδειγμα 8: $Eισροές\ A\Xi E_t = \text{Σταθερός όρος} + \beta_1 \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + \beta_2 \text{ΑΕΠ}_t + \beta_3 \text{κ.κ.ΑΕΠ}_t + \beta_4 \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + \beta_5 \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + \beta_6 \text{A}\Xi E_{(t-1)} + \beta_7 \text{Κοινωνική παγκοσμιοποίηση}_t + \beta_8 \text{Οικονομική παγκοσμιοποίηση}_t$

Υπόδειγμα 9: $Eισροές\ A\Xi E_t = \text{Σταθερός όρος} + \beta_1 \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + \beta_2 \text{ΑΕΠ}_t + \beta_3 \text{κ.κ.ΑΕΠ}_t + \beta_4 \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + \beta_5 \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + \beta_6 \text{A}\Xi E_{(t-1)} + \beta_7 \text{Κοινωνική παγκοσμιοποίηση}_t + \beta_8 \text{Οικονομική παγκοσμιοποίηση}_t + \beta_9 \text{Πολιτική παγκοσμιοποίηση}_t$

Η σταδιακή παλινδρόμηση πραγματοποιείται και για την Ομάδα Β, δηλαδή για χώρες με μέτρια τρομοκρατική δραστηριότητα. Όπως και στις χώρες της Ομάδας Α, διατηρούνται σταθερές 6 μεταβλητές και εξετάζονται 8 πιθανοί regressors. Τα αποτελέσματα στην περίπτωση αυτή είναι τα ακόλουθα:

Πίνακας 35: Αποτελέσματα stepwise regression με διατήρηση μεταβλητών αρχικού υποδείγματος για την Ομάδα Β

Μεταβλητή	Συντελεστής	Std Error	t-statistic	Prob.
ΑΕΠ	2,98 ^E -08	8,89 ^E -10	33,55101	0,0000
κ.κ. ΑΕΠ	0,087451	0,161473	0,541584	0,5884
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	0,348726	0,244370	1,427038	0,1543
Απελευθέρωση εμπορίου	34,97661	6,479923	5,397689	0,0000
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-29,03924	13,53918	-2,144830	0,0325
Σταθερός όρος	1.598,513	1.931,145	0,827754	0,4083
Εισροές AΞE_(t-1)	0,549821	0,030181	6,391801	0,0000
Οικονομική παγκοσμιοποίηση	-45,07319	19,91370	-2,263427	0,0241
Αναπτυξιακή βοήθεια	23,24940	7,257267	3,203603	0,0015
Προσδόκιμο ζωής	-50,78158	36,31490	-1,398368	0,1628
R²	0,909687			
Adjusted R²	0,907942			

(συνέχεια του πίνακα 35)

Μεταβλητή	Συντελεστής
SE of regression	3.459,697
Sum square resid	4.96E+09
F-statistic	521,2577
Prob(F – statistic)	0,000000
Akaike info criterion	19,15680
Schwarz criterion	19,24291
Hannan – Quinn criterion	19,19082
DW	1,232721

Συνεπώς, για την Ομάδα Β έχουν επιλεγθεί διαφορετικές μεταβλητές μέσω της σταδιακής παλινδρόμησης σε σύγκριση τόσο με το συνολικό δείγμα όσο και με την Ομάδα Α, με εξαίρεση τη μεταβλητή «οικονομική παγκοσμιοποίηση». Ειδικότερα, οι μεταβλητές που επιλέχθηκαν μέσω της σταδιακής παλινδρόμησης για την Ομάδα Β είναι οι εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση, η οικονομική παγκοσμιοποίηση, η αναπτυξιακή βοήθεια και το προσδόκιμο ζωής. Ωστόσο, το προσδόκιμο ζωής είναι στατιστικά μη σημαντική μεταβλητή και δεν περιλαμβάνεται στα εξεταζόμενα υποδείγματα, τα οποία είναι τα εξής:

Υπόδειγμα 1: $E_{it} = \alpha + \beta_1 \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_{it} + \beta_2 \text{ΑΕΠ}_{it} + \beta_3 \text{κ.κ.ΑΕΠ}_{it} + \beta_4 \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_{it} + \beta_5 \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_{it} + \beta_6 \text{Οικονομική παγκοσμιοποίηση}_{it}$

Υπόδειγμα 2: $E_{it} = \alpha + \beta_1 \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_{it} + \beta_2 \text{ΑΕΠ}_{it} + \beta_3 \text{κ.κ.ΑΕΠ}_{it} + \beta_4 \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_{it} + \beta_5 \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_{it} + \beta_6 \text{Αναπτυξιακή Βοήθεια}_{it}$

Αντίστοιχα, για τα δυναμικά υποδείγματα:

Υπόδειγμα 3: $E_{it} = \alpha + \beta_1 \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_{it} + \beta_2 \text{ΑΕΠ}_{it} + \beta_3 \text{κ.κ.ΑΕΠ}_{it} + \beta_4 \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_{it} + \beta_5 \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_{it} + \beta_6 \text{ΑΞΕ}_{(t-1)}$

Υπόδειγμα 4: Εισροές $A\Xi E_t = \text{Σταθερός όρος} + \beta_1 \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + \beta_2 \text{ΑΕΠ}_t + \beta_3 \text{κ.κ.ΑΕΠ}_t + \beta_4 \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + \beta_5 \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + \beta_6 A\Xi E_{(t-1)} + \beta_7 \text{Οικονομική παγκοσμιοποίηση}_t$

Υπόδειγμα 5: Εισροές $A\Xi E_t = \text{Σταθερός όρος} + \beta_1 \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + \beta_2 \text{ΑΕΠ}_t + \beta_3 \text{κ.κ.ΑΕΠ}_t + \beta_4 \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + \beta_5 \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + \beta_6 A\Xi E_{(t-1)} + \beta_7 \text{Αναπτυξιακή Βοήθεια}_t$

Υπόδειγμα 6: Εισροές $A\Xi E_t = \text{Σταθερός όρος} + \beta_1 \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + \beta_2 \text{ΑΕΠ}_t + \beta_3 \text{κ.κ.ΑΕΠ}_t + \beta_4 \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + \beta_5 \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + \beta_6 A\Xi E_{(t-1)} + \beta_7 \text{Οικονομική παγκοσμιοποίηση}_t + \beta_8 \text{Αναπτυξιακή Βοήθεια}_t$

8.4. Εμπειρικά αποτελέσματα και έλεγχοι αξιοπιστίας των αποτελεσμάτων

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται οι έλεγχοι που πραγματοποιήθηκαν για την αξιοπιστία των αποτελεσμάτων των εξεταζόμενων υποδειγμάτων (robustness tests). Συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκε έλεγχος της κανονικότητας των καταλοίπων, έλεγχος διαστρωματικής εξάρτησης, έλεγχος ετεροσκεδαστικότητας και έλεγχος αυτοσυσχέτισης.

8.4.1. Έλεγχοι αξιοπιστίας αποτελεσμάτων Ομάδας Α

8.4.1.1. Έλεγχος διαστρωματικής εξάρτησης

Σύμφωνα με τους ελέγχους οι υποθέσεις που αναπτύσσονται είναι οι εξής:

H_0 : Δεν υπάρχει διαστρωματική εξάρτηση

H_1 : Υπάρχει διαστρωματική εξάρτηση.

Τα αποτελέσματα των ελέγχων διαστρωματικής εξάρτησης παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 36: Αποτελέσματα ελέγχου διαστρωματικής εξάρτησης για τα στατικά υποδείγματα Ομάδας Α

Έλεγχος	Υπόδειγμα 1	Υπόδειγμα 2	Υπόδειγμα 3
Breusch – Pagan LM	146,9171 (0,0000)	183,7460 (0,0000)	164,9719 (0,0000)
Αριθμός παρατηρήσεων	423	423	423

t-statistics, p – value στις παρενθέσεις

Αντίστοιχα, τα αποτελέσματα του ελέγχου διαστρωματικής εξάρτησης για τα δυναμικά υποδείγματα της Ομάδας Α παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 37: Αποτελέσματα ελέγχου διαστρωματικής εξάρτησης για τα δυναμικά υποδείγματα Ομάδας Α

Έλεγχος	Υπόδειγμα 4	Υπόδειγμα 5	Υπόδειγμα 6
Breusch – Pagan	98,39147	90,07967	99,80537
LM	(0,0000)	(0,0000)	(0,0000)
Αριθμός παρατηρήσεων	414	414	414

t-statistics, p – value στις παρενθέσεις

Έλεγχος	Υπόδειγμα 7	Υπόδειγμα 8	Υπόδειγμα 9
Breusch – Pagan	95,61310	90,56564	88,06539
LM	(0,0000)	(0,0000)	(0,0000)
Αριθμός παρατηρήσεων	414	414	414

t-statistics, p – value στις παρενθέσεις

Παρατηρείται ότι σε όλα τα εξεταζόμενα υποδείγματα οι έλεγχοι που πραγματοποιήθηκαν για την ύπαρξη διαστρωματικής εξάρτησης κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι υπάρχει διαστρωματική εξάρτηση.

8.4.1.2. Έλεγχος ετεροσκεδαστικότητας

Ο έλεγχος της ετεροσκεδαστικότητας θα πραγματοποιηθεί με το Wald test.

H_0 : Υπάρχει ομοσκεδαστικότητα (σταθερή διακύμανση καταλοίπων)

H_1 : Υπάρχει ετεροσκεδαστικότητα (Μη σταθερή διακύμανση καταλοίπων)

Σε περίπτωση που το p – value είναι μικρότερο από 0,05 τότε σε επίπεδο σημαντικότητας $\alpha = 0,05$ απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση.

Πίνακας 38: Έλεγχος Wald για ετεροσκεδαστικότητα Ομάδας Α

	Chi-square	Prob>chi - square
Υπόδειγμα 1	15,48337	0,0014
Υπόδειγμα 2	13,50443	0,0037
Υπόδειγμα 3	11,23076	0,0015
Υπόδειγμα 4	17,78176	0,0014
Υπόδειγμα 5	21,20934	0,0001
Υπόδειγμα 6	26,04320	0,0001
Υπόδειγμα 7	19,40445	0,0016
Υπόδειγμα 8	12,08265	0,0079
Υπόδειγμα 9	13,85661	0,0065

Παρατηρείται επομένως ότι απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση και υπάρχει ετεροσκεδαστικότητα.

8.4.1.3. Έλεγχος αυτοσυσχέτισης (autocorrelation)

Ο έλεγχος Durbin – Watson (DW) χρησιμοποιείται για να διερευνηθεί η ύπαρξη αυτοσυσχέτισης. Όπως παρουσιάζεται στον πίνακα Β1 του παραρτήματος τα υποδείγματα 1 έως 3 παρουσίαζαν πρόβλημα αυτοσυσχέτισης και για το λόγο αυτό εκτιμήθηκαν εκ νέου συμπεριλαμβάνοντας το AR(1).

Πίνακας 39: Τα εμπειρικά αποτελέσματα των στατικών υποδειγμάτων με AR(1) Ομάδας Α

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ			
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 1	Υπόδειγμα 2	Υπόδειγμα 3
	(FE)	(FE)	(FE)
Τρομοκρατικές επιθέσεις	0,427722 (0,6684)	-0,084792 (0,9349)	0,588426 (0,5738)

* p values στις παρενθέσεις, α=95%

(συνέχεια του πίνακα 39)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ			
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 1	Υπόδειγμα 2	Υπόδειγμα 3
	(FE)	(FE)	(FE)
ΑΕΠ	1,91E-08 (0,0000)	1,81E-08 (0,0000)	1,84E-08 (0,0000)
κ.κ. ΑΕΠ	0,577097 (0,0000)	0,374242 (0,0031)	0,477153 (0,0001)
Απελευθέρωση εμπορίου	47,26162 (0,0149)	2,368668 (0,9158)	33,61252 (0,0626)
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	1,723409 (0,0206)	0,785934 (0,3561)	1,499172 (0,0496)
Κοινωνική παγκοσμιοποίηση	-89,44392 (0,0229)		
Οικονομική παγκοσμιοποίηση		53,84984 (0,1659)	
Πολιτική παγκοσμιοποίηση			-32,80727 (0,1492)
AR(1)	0,496122 (0,0000)	0,517485 (0,0000)	0,517553 (0,0000)
Σταθερός όρος	-1.282,212 (0,1519)	-3.412,676 (0,0009)	-844,7500 (0,5397)
R²	0,863641	0,862615	0,862668
Adjusted R²	0,858502	0,857437	0,857493
SE of regression	2.587,542	2.597,265	2.596,759
F-statistic	168,0516	166,5976	166,6729
Prob. (F-statistic)	0,000000	0,000000	0,000000
Durbin Watson	2,057172	2,081313	2,073650

(συνέχεια του πίνακα 39)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ			
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 1	Υπόδειγμα 2	Υπόδειγμα 3
	(FE)	(FE)	(FE)
Akaike info criterion	18,59269	18,60019	18,59980
Schwarz criterion	18,74827	18,75577	18,75539
Hannan criterion	18,65422	18,66172	18,66133
Αριθμός παρατηρήσεων	414	414	414

Επομένως, η μορφή των στατικών υποδειγμάτων με AR(1) είναι η εξής:

Υπόδειγμα 1: $Eισροές\ ΑΞΕ_t = -1282,2119 + 0,427721 * Τρομοκρατικές\ επιθέσεις_t + 1,9058957E-08 * ΑΕΠ_t + 0,57709 * κ.κ.ΑΕΠ_t + 47,261615 * Απελευθέρωση\ εμπορίου_t + 1,723408 * Συναλλαγματικές\ ισοτιμίες_t - 89,44391 * Κοινωνική\ παγκοσμιοποίηση_t$

Υπόδειγμα 2: $Eισροές\ ΑΞΕ_t = -3,412,6758 - 0,084791 * Τρομοκρατικές\ επιθέσεις_t + 1,8148252E-08 * ΑΕΠ_t + 0,3742419 * κ.κ.ΑΕΠ_t + 2,368668 * Απελευθέρωση\ εμπορίου_t + 0,785934 * Συναλλαγματικές\ ισοτιμίες_t + 53,84984 * Οικονομική\ παγκοσμιοποίηση_t$

Υπόδειγμα 3: $Eισροές\ ΑΞΕ_t = -844,75002 + 0,5884255 * Τρομοκρατικές\ επιθέσεις_t + 1,8417571E-08 * ΑΕΠ_t + 0,47715263 * κ.κ.ΑΕΠ_t + 33,612517 * Απελευθέρωση\ εμπορίου_t + 1,499172 * Συναλλαγματικές\ ισοτιμίες_t - 32,80727 * Πολιτική\ παγκοσμιοποίηση_t$

Παρατηρείται ότι, σε αντίθεση με το συνολικό δείγμα των χωρών, στην Ομάδα Α η εισαγωγή του AR(1) καθιστά θετικό πρόσημο των τρομοκρατικών επιθέσεων στα υποδείγματα 1 και 3, χωρίς ωστόσο να είναι στατιστικά σημαντική η συγκεκριμένη μεταβλητή. Το κ.κ. ΑΕΠ, το ΑΕΠ, η απελευθέρωση του εμπορίου και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες έχουν και στα 3 υποδείγματα το αναμενόμενο θετικό πρόσημο. Το υπόδειγμα 1 περιλαμβάνει την εισαγωγή της κοινωνικής παγκοσμιοποίησης ως ανεξάρτητης μεταβλητής, η οποία έχει αρνητικό πρόσημο. Στο υπόδειγμα 2 εισάγεται η οικονομική παγκοσμιοποίηση, η οποία έχει θετικό πρόσημο και στο υπόδειγμα 3 εισάγεται η πολιτική παγκοσμιοποίηση, η οποία έχει αρνητικό πρόσημο.

Πίνακας 40: Αποτελέσματα ελέγχου αυτοσυσχέτισης

Υπόδειγμα	Τιμή DW	Απόφαση για αυτοσυσχέτιση
Υπόδειγμα 1	1,055027	Υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης
Υπόδειγμα 2	1,030756	Υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης
Υπόδειγμα 3	1,017086	Υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης
Υπόδειγμα 1 με AR(1)	2,057172	Δεν υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης
Υπόδειγμα 2 με AR(1)	2,081313	Δεν υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης
Υπόδειγμα 3 με AR(1)	2,073650	Δεν υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης
Υπόδειγμα 4	1,967715	Δεν υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης
Υπόδειγμα 5	1,947560	Δεν υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης
Υπόδειγμα 6	1,983169	Δεν υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης
Υπόδειγμα 7	1,957196	Δεν υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης
Υπόδειγμα 8	1,962759	Δεν υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης
Υπόδειγμα 9	1,958021	Δεν υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης

Επομένως, για την επίλυση των προβλημάτων αυτών χρησιμοποιείται FGLS, το οποίο είναι κατάλληλο για δείγματα με $T > N$. Τα αποτελέσματα των ελέγχων FGLS παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 41: Διόρθωση των στατικών υποδειγμάτων Ομάδας Α

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ			
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 1 (FGLS)	Υπόδειγμα 2 (FGLS)	Υπόδειγμα 3 (FGLS)
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-1,156324 (0,0000)	-1,587088 (0,0000)	-0,998125 (0,0000)
ΑΕΠ	2,03E-08 (0,0000)	1,98E-08 (0,0000)	1,96E-08 (0,0000)

* p values στις παρενθέσεις, $\alpha=95\%$

(συνέχεια του πίνακα 41)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ			
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 1	Υπόδειγμα 2	Υπόδειγμα 3
	(FGLS)	(FGLS)	(FGLS)
κ.κ. ΑΕΠ	0,527937 (0,0000)	0,398995 (0,0000)	0,437683 (0,0000)
Απελευθέρωση εμπορίου	22,69009 (0,0000)	-2,739586 (0,5918)	14,80643 (0,0001)
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	1,229825 (0,0000)	0,620297 (0,0048)	1,035639 (0,0000)
Κοινωνική παγκοσμιοποίηση	-56,33960 (0,0000)		
Οικονομική παγκοσμιοποίηση		32,20361 (0,0076)	
Πολιτική παγκοσμιοποίηση			-20,49921 (0,0004)
Σταθερός όρος	-956,1205 (0,0000)	-2.330,916 (0,0000)	-589,156 (0,0442)
R²	0,890527	0,903635	0,898244
Adjusted R²	0,886770	0,900328	0,894752
SE of regression	0,982866	0,999665	0,988771
F-statistic	237,0671	273,2775	257,2560
Prob. (F-statistic)	0,000000	0,000000	0,000000
Durbin Watson	1,521956	1,479206	1,496848
Αριθμός παρατηρήσεων	423	423	423

Συνεπώς, η μορφή των στατικών υποδειγμάτων για τις χώρες με υψηλή τρομοκρατική δραστηριότητα μετά τη διόρθωση των προβλημάτων είναι:

Υπόδειγμα 1: $E_{it} = -956,120453 - 1,15632387 \cdot \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_{it} + 2,03214731E-08 \cdot \text{ΑΕΠ}_{it} + 0,52793679 \cdot \text{κ.κ.ΑΕΠ}_{it} + 22,690088 \cdot \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_{it} + 1,2298249 \cdot \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_{it} - 56,339602 \cdot \text{Κοινωνική παγκοσμιοποίηση}_{it}$

Υπόδειγμα 2: $E_{it} = -2.330,915858 - 1,58708816 \cdot \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_{it} + 1,975362708E-08 \cdot \text{ΑΕΠ}_{it} + 0,39899504 \cdot \text{κ.κ.ΑΕΠ}_{it} - 2,73958605 \cdot \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_{it} + 0,620297133 \cdot \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_{it} + 32,2036133 \cdot \text{Οικονομική παγκοσμιοποίηση}_{it}$

Υπόδειγμα 3: $E_{it} = -589,239767 - 0,99812535 \cdot \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_{it} + 1,95990311E-08 \cdot \text{ΑΕΠ}_{it} + 0,43768346 \cdot \text{κ.κ.ΑΕΠ}_{it} + 14,8064336 \cdot \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_{it} + 1,035638593 \cdot \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_{it} - 20,499208 \cdot \text{Πολιτική παγκοσμιοποίηση}_{it}$

Παρατηρείται επομένως ότι στα στατικά υποδείγματα της Ομάδας Α μετά τη διόρθωση των προβλημάτων αυτοσυσχέτισης, ετεροσκεδαστικότητας και διαστρωματικής εξάρτησης, οι τρομοκρατικές επιθέσεις έχουν το αναμενόμενο θετικό πρόσημο και είναι στατιστικά πολύ σημαντική μεταβλητή ($p=0,0000$). Ομοίως, το ΑΕΠ, το κ.κ. ΑΕΠ, η απελευθέρωση του εμπορίου και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες έχουν το αναμενόμενο θετικό πρόσημο και είναι στατιστικά πολύ σημαντική μεταβλητή ($p=0,0000$). Στο συγκεκριμένο υπόδειγμα εισάγεται η κοινωνική παγκοσμιοποίηση ως ανεξάρτητη μεταβλητή, η οποία λαμβάνει αρνητικό πρόσημο και είναι στατιστικά πολύ σημαντική μεταβλητή.

Στο υπόδειγμα 2 οι τρομοκρατικές επιθέσεις έχουν αρνητικό πρόσημο και είναι στατιστικά πολύ σημαντική μεταβλητή. Το ΑΕΠ και το κ.κ. ΑΕΠ έχουν θετικό πρόσημο και είναι στατιστικά πολύ σημαντικές μεταβλητές ($p=0,0000$). Η απελευθέρωση του εμπορίου λαμβάνει αρνητικό πρόσημο, αλλά δεν είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή σε $\alpha=95\%$. Οι συναλλαγματικές ισοτιμίες έχουν θετικό πρόσημο και είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή. Στο συγκεκριμένο υπόδειγμα εισάγεται η οικονομική παγκοσμιοποίηση ως ανεξάρτητη μεταβλητή, η οποία λαμβάνει θετικό πρόσημο και είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή.

Τέλος, στο υπόδειγμα 3 οι τρομοκρατικές επιθέσεις έχουν, όπως και στα προηγούμενα υποδείγματα, αρνητικό πρόσημο και είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή. Ομοίως, το ΑΕΠ, το κ.κ. ΑΕΠ και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες έχουν θετικό πρόσημο και είναι στατιστικά πολύ σημαντικές μεταβλητές ($p=0,0000$). Η απελευθέρωση του εμπορίου έχει επίσης θετικό πρόσημο και είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή. Στο υπόδειγμα 3 η μεταβλητή που εισάγεται ως ανεξάρτητη είναι η πολιτική παγκοσμιοποίηση, η οποία έχει αρνητικό πρόσημο και είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή.

Αντίστοιχα, για τα δυναμικά υποδείγματα τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 42: Διόρθωση των δυναμικών υποδειγμάτων Ομάδας Α

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ			
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 4 (FGLS)	Υπόδειγμα 5 (FGLS)	Υπόδειγμα 6 (FGLS)
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-0,715121 (0,0000)	-0,632097 (0,0004)	-0,854800 (0,0000)
ΑΕΠ	9,84E-09 (0,0000)	1,06E-08 (0,0000)	9,70E-09 (0,0000)
κ.κ. ΑΕΠ	0,153364 (0,0026)	0,205681 (0,0002)	0,140136 (0,0087)
Απελευθέρωση εμπορίου	4,698554 (0,0785)	11,65013 (0,0014)	-1,240849 (0,7425)
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	0,417947 (0,0705)	0,646988 (0,0066)	0,246572 (0,3022)
Κοινωνική παγκοσμιοποίηση		-27,74091 (0,0032)	

* p values στις παρενθέσεις, $\alpha=95\%$

(συνέχεια του πίνακα 42)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ			
Οικονομική παγκοσμιοποίηση			21,26245 (0,0411)
Πολιτική παγκοσμιοποίηση			
Εισροές ΑΞΕ_(t-1)	0,559312 (0,0000)	0,523543 (0,0000)	0,554108 (0,0000)
Σταθερός όρος	-770,2886 (0,0000)	-392,5511 (0,0688)	-1.238,826 (0,0000)
R²	0,952652	0,937672	0,945731
Adjusted R²	0,950991	0,935323	0,943686
SE of regression	1,005879	0,989861	0,999729
F-statistic	573,4259	399,1695	462,3896
Prob. (F-statistic)	0,000000	0,000000	0,000000
Durbin Watson	2,035681	1,974125	2,035890
Αριθμός παρατηρήσεων	414	414	414

* p values στις παρενθέσεις, α=95%

Μεταβλητές	Υπόδειγμα 7 (FGLS)	Υπόδειγμα 8 (FGLS)	Υπόδειγμα 9 (FGLS)
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-0,589424 (0,0003)	-1,108790 (0,0000)	-1,016357 (0,0000)
ΑΕΠ	1,00E-08 (0,0000)	1,06E-08 (0,0000)	1,08E-08 (0,0000)
κ.κ. ΑΕΠ	0,163659 (0,0015)	0,156317 (0,0052)	0,155110 (0,0069)
Απελευθέρωση εμπορίου	7,471098 (0,0092)	-6,593804 (0,1654)	-6,855234 (0,1347)

(συνέχεια του πίνακα 42)

Μεταβλητές	Υπόδειγμα 7 (FGLS)	Υπόδειγμα 8 (FGLS)	Υπόδειγμα 9 (FGLS)
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	0,497366 (0,0328)	0,103266 (0,6598)	0,060961 (0,7971)
Κοινωνική παγκοσμιοποίηση		-76,91137 (0,0000)	-69,46493 (0,0000)
Οικονομική παγκοσμιοποίηση		88,17865 (0,0000)	96,05895 (0,0000)
Πολιτική παγκοσμιοποίηση	-9,545555 (0,0386)		-13,76510 (0,0117)
Εισροές ΑΞ _(t-1)	0,539178 (0,0000)	0,515511 (0,0000)	0,507844 (0,0000)
Σταθερός όρος	-246,0840 (0,3655)	-1.234,600 (0,0000)	-808,8117 (0,0042)
R ²	0,944533	0,919691	0,925714
Adjusted R ²	0,942442	0,916454	0,922525
SE of regression	0,995227	0,994987	0,992369
F-statistic	451,8281	284,1495	290,2780
Prob. (F-statistic)	0,000000	0,000000	0,000000
Durbin Watson	2,003301	1,976372	1,989892
Αριθμός παρατηρήσεων	414	414	414

Τα υποδείγματα λαμβάνουν τη μορφή:

Υπόδειγμα 4: $E_{it} = -770,28863 - 0,71512104 \cdot \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_{it} + 9,84399467 \cdot 10^{-8} \cdot \text{ΑΕΠ}_{it} + 0,153364281 \cdot \kappa. \kappa. \text{ΑΕΠ}_{it} + 4,6985536 \cdot \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_{it} + 0,417946589 \cdot \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_{it} + 0,55931154 \cdot \text{ΑΞ}_{(t-1)}$

Υπόδειγμα 5: Εισροές $\Delta E_t = - 392,551098 - 0,632096881 * \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + 1,058346627E-08 * \Delta E_{\Pi_t} + 0,205680887 * \kappa. \kappa. \Delta E_{\Pi_t} + 11,6501331 * \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + 0,646988481 * \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + 0,523542652 * \Delta E_{(t-1)} + - 27,7409131 * \text{Κοινωνική παγκοσμιοποίηση}_t$

Υπόδειγμα 6: Εισροές $\Delta E_t = - 1,238,826295 - 0,854800003 * \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + 9,696341271E-08 * \Delta E_{\Pi_t} + 0,140136377 * \kappa. \kappa. \Delta E_{\Pi_t} - 1,24084932 * \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + 0,24657168 * \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + 0,554108233 * \Delta E_{(t-1)} + 21,2624516 * \text{Οικονομική παγκοσμιοποίηση}_t$

Υπόδειγμα 7: Εισροές $\Delta E_t = - 246,084025 - 0,589423608 * \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + 1,00467153E-08 * \Delta E_{\Pi_t} + 0,163658529 * \kappa. \kappa. \Delta E_{\Pi_t} + 7,47109831 * \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + 0,49736631 * \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + 0,53917755 * \Delta E_{(t-1)} - 9,54555521 * \text{Πολιτική παγκοσμιοποίηση}_t$

Υπόδειγμα 8: Εισροές $\Delta E_t = - 1.234,60002 - 1,10879023 * \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + 1,06286768E-08 * \Delta E_{\Pi_t} + 0,156316829 * \kappa. \kappa. \Delta E_{\Pi_t} - 6,5938043 * \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + 0,10326577 * \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + 0,5155112 * \Delta E_{(t-1)} - 76,911373 * \text{Κοινωνική παγκοσμιοποίηση}_t + 88,17864652 * \text{Οικονομική παγκοσμιοποίηση}_t$

Υπόδειγμα 9: Εισροές $\Delta E_t = - 808,81174 - 1,0163573 * \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + 1,07562056E-08 * \Delta E_{\Pi_t} + 0,1551103 * \kappa. \kappa. \Delta E_{\Pi_t} - 6,855233 * \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + 0,0609613 * \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + 0,5078439 * \Delta E_{(t-1)} - 69,4649287 * \text{Κοινωνική παγκοσμιοποίηση}_t + 96,0589513 * \text{Οικονομική παγκοσμιοποίηση}_t - 13,7651018 * \text{Πολιτική παγκοσμιοποίηση}_t$

Όσον αφορά στα δυναμικά υποδείγματα, παρατηρείται ότι στο υπόδειγμα 4 οι τρομοκρατικές επιθέσεις έχουν το αναμενόμενο αρνητικό πρόσημο και είναι στατιστικά πολύ σημαντική μεταβλητή ($p=0,0000$). Το ΔE_{Π} και οι εισροές ΔE με χρονική υστέρηση έχουν θετικό πρόσημο και είναι επίσης στατιστικά πολύ σημαντικές μεταβλητές ($p=0,0000$). Το $\kappa. \kappa. \Delta E_{\Pi}$, η απελευθέρωση του εμπορίου και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες έχουν θετικό πρόσημο, αλλά από τις μεταβλητές αυτές μόνο το $\kappa. \kappa. \Delta E_{\Pi}$ είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή.

Στο υπόδειγμα 5 η κοινωνική παγκοσμιοποίηση εισάγεται ως ανεξάρτητη μεταβλητή, η οποία είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή λαμβάνοντας αρνητικό πρόσημο. Όσον αφορά στις υπόλοιπες μεταβλητές του υποδείγματος, όλες, εκτός των τρομοκρατικών επιθέσεων έχουν θετικό πρόσημο. Από τις μεταβλητές αυτές το ΑΕΠ και οι εισροές ΑΞΕ είναι στατιστικά πολύ σημαντικές ($p=0,0000$). Τέλος, οι τρομοκρατικές επιθέσεις έχουν αρνητικό πρόσημο και είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή.

Στο υπόδειγμα 6 εισάγεται η οικονομική παγκοσμιοποίηση ως ανεξάρτητη μεταβλητή, η οποία έχει θετικό πρόσημο και είναι στατιστικά σημαντική. Οι τρομοκρατικές επιθέσεις (αρνητικό πρόσημο), το ΑΕΠ (θετικό πρόσημο) και οι εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση (θετικό πρόσημο) είναι στατιστικά πολύ σημαντικές μεταβλητές. Το κ.κ. ΑΕΠ και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες έχουν θετικό πρόσημο, αλλά μόνο το κ.κ. ΑΕΠ είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή.

Στο υπόδειγμα 7 οι τρομοκρατικές επιθέσεις έχουν αρνητικό πρόσημο και είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή. Το ΑΕΠ και οι εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση έχουν το αναμενόμενο θετικό πρόσημο και είναι στατιστικά πολύ σημαντικές μεταβλητές ($p=0,0000$). Το κ.κ. ΑΕΠ, η απελευθέρωση του εμπορίου και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες έχουν θετικό πρόσημο και είναι στατιστικά σημαντικές μεταβλητές. Η πολιτική παγκοσμιοποίηση εισάγεται ως ανεξάρτητη μεταβλητή στο συγκεκριμένο υπόδειγμα, λαμβάνει αρνητικό πρόσημο και είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή.

Στο υπόδειγμα 8 εισάγονται η κοινωνική παγκοσμιοποίηση (αρνητικό πρόσημο) και η οικονομική παγκοσμιοποίηση (θετικό πρόσημο) ως ανεξάρτητες μεταβλητές και είναι στατιστικά πολύ σημαντικές. Το ΑΕΠ και οι εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση έχουν θετικό πρόσημο και είναι στατιστικά πολύ σημαντικές ($p=0,0000$). Ομοίως, το κ.κ. ΑΕΠ και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες έχουν θετικό πρόσημο, αλλά μόνο το κ.κ. ΑΕΠ είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή. Τέλος, η απελευθέρωση του εμπορίου και οι τρομοκρατικές επιθέσεις έχουν αρνητικό πρόσημο, αλλά μόνο οι τρομοκρατικές επιθέσεις είναι στατιστικά πολύ σημαντική μεταβλητή.

Στο τελευταίο υπόδειγμα εξετάζονται η κοινωνική, η οικονομική και η πολιτική παγκοσμιοποίηση. Από τις μεταβλητές αυτές η κοινωνική παγκοσμιοποίηση έχει αρνητικό πρόσημο και είναι στατιστικά πολύ σημαντική ($p=0,0000$), η οικονομική παγκοσμιοποίηση είναι επίσης στατιστικά πολύ σημαντική ($p=0,0000$)

αλλά με θετικό πρόσημο και η πολιτική παγκοσμιοποίηση έχει αρνητικό πρόσημο και είναι στατιστικά σημαντική. Το ΑΕΠ και οι εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση έχουν θετικό πρόσημο και είναι στατιστικά πολύ σημαντικές μεταβλητές ($p=0,0000$). Το κ.κ. ΑΕΠ και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες έχουν θετικό πρόσημο, αλλά οι συναλλαγματικές ισοτιμίες δεν είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή. Οι τρομοκρατικές επιθέσεις και η απελευθέρωση του εμπορίου έχουν αρνητικό πρόσημο, αλλά από τις μεταβλητές αυτές μόνο οι τρομοκρατικές επιθέσεις είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή.

8.4.2. Έλεγχοι αξιοπιστίας αποτελεσμάτων Ομάδας Β

8.4.2.1. Έλεγχος διαστρωματικής εξάρτησης

Σύμφωνα με τους ελέγχους οι υποθέσεις που αναπτύσσονται είναι οι εξής:

H_0 : Δεν υπάρχει διαστρωματική εξάρτηση

H_1 : Υπάρχει διαστρωματική εξάρτηση.

Τα αποτελέσματα των ελέγχων διαστρωματικής εξάρτησης παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 43: Αποτελέσματα ελέγχου διαστρωματικής εξάρτησης για τα στατικά υποδείγματα Ομάδας Β

Έλεγχος	Υπόδειγμα 1	Υπόδειγμα 2
Breusch – Pagan LM	168,2190 (0,0000)	158,9104 (0,0000)
Αριθμός παρατηρήσεων	423	423

Τα αποτελέσματα του ελέγχου για την ύπαρξη διαστρωματικής εξάρτησης στα δυναμικά υποδείγματα της Ομάδας Β παρουσιάζονται αντίστοιχα στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 44: Αποτελέσματα ελέγχου διαστρωματικής εξάρτησης για τα δυναμικά υποδείγματα Ομάδας Β

Έλεγχος	Υπόδειγμα 3	Υπόδειγμα 4	Υπόδειγμα 5	Υπόδειγμα 6
Breusch – Pagan LM	148,6595 (0,0000)	122,8186 (0,0000)	131,7689 (0,0000)	125,3619 (0,0000)
Αριθμός παρατηρήσεων	414	414	414	414

t-statistics, p – value στις παρενθέσεις

Παρατηρείται ότι σε όλα τα εξεταζόμενα υποδείγματα οι έλεγχοι που πραγματοποιήθηκαν για την ύπαρξη διαστρωματικής εξάρτησης κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι υπάρχει διαστρωματική εξάρτηση.

8.4.2.2. Έλεγχος ετεροσκεδαστικότητας

Ο έλεγχος της ετεροσκεδαστικότητας θα πραγματοποιηθεί με το Wald test.

H_0 : Υπάρχει ομοσκεδαστικότητα (σταθερή διακύμανση καταλοίπων)

H_1 : Υπάρχει ετεροσκεδαστικότητα (Μη σταθερή διακύμανση καταλοίπων)

Σε περίπτωση που το p – value είναι μικρότερο από 0,05 τότε σε επίπεδο σημαντικότητας $\alpha = 0,05$ απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση.

Πίνακας 45: Έλεγχος Wald για ετεροσκεδαστικότητα

	Chi-square	Prob>chi - square
Υπόδειγμα 1	34,88704	0,0000
Υπόδειγμα 2	35,18845	0,0000
Υπόδειγμα 3	20,82108	0,0009
Υπόδειγμα 4	20,83002	0,0020
Υπόδειγμα 5	20,89082	0,0000
Υπόδειγμα 6	20,84365	0,0040

Παρατηρείται επομένως ότι απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση και υπάρχει ετεροσκεδαστικότητα.

8.4.2.3. Έλεγχος αυτοσυσχέτισης

Ο έλεγχος Durbin – Watson (DW) χρησιμοποιείται για να διερευνηθεί η ύπαρξη αυτοσυσχέτισης. Όπως παρουσιάζεται στον πίνακα Β3 του παραρτήματος τα υποδείγματα 1 έως 3 παρουσίαζαν πρόβλημα αυτοσυσχέτισης και για το λόγο αυτό εκτιμήθηκαν εκ νέου συμπεριλαμβάνοντας το AR(1).

Πίνακας 46: Τα εμπειρικά αποτελέσματα των στατικών υποδειγμάτων με AR(1) Ομάδας Β

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ		
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 1 (FE)	Υπόδειγμα 2 (FE)
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-17,75740 (0,2789)	-18,01096 (0,2766)
ΑΕΠ	3,33E-08 (0,0000)	3,33-08 (0,0000)
κ.κ. ΑΕΠ	-0,258608 (0,2612)	-0,245555 (0,2672)
Απελευθέρωση εμπορίου	7,783131 (0,5856)	9,097009 (0,4543)
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	0,053629 (0,8429)	0,062017 (0,8166)
Οικονομική παγκοσμιοποίηση	6,593568 (0,8318)	
Αναπτυξιακή βοήθεια		1,872097 (0,8855)

* p values στις παρενθέσεις, α=95%

(συνέχεια του πίνακα 46)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ		
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 1 (FE)	Υπόδειγμα 2 (FE)
AR(1)	0,356561 (0,0000)	0,356256 (0,0000)
Σταθερός όρος	-1.439,233 (0,1848)	-1.300,210 (0,0988)
R²	0,926371	0,926366
Adjusted R²	0,923596	0,923591
SE of regression	3.181,767	3.181,865
F-statistic	333,8318	333,8097
Prob. (F-statistic)	0,000000	0,000000
Durbin Watson	1,983767	1,983262
Akaike info criterion	19,00614	19,00620
Schwarz criterion	19,16173	19,16179
Hannan criterion	19,06767	19,06773
Αριθμός παρατηρήσεων	414	414

Τα υποδείγματα με AR(1) λαμβάνουν επομένως τις εξής μορφές:

Υπόδειγμα 1: Εισροές ΑΞΕ_ι = - 1.439,23269 - 17,757404*Τρομοκρατικές επιθέσεις_ι
+ 3,329897E-08*ΑΕΠ_ι - 0,258607*κ.κ.ΑΕΠ_ι +
7,7831309*Απελευθέρωση εμπορίου_ι + 0,05362883*Συναλλαγματικές
ισοτιμίες_ι + 6,5935681*Οικονομική παγκοσμιοποίηση_ι

Υπόδειγμα 2: Εισροές ΑΞΕ_ι = - 1.300,210284 - 18,010963*Τρομοκρατικές
επιθέσεις_ι + 3,32634095E-08*ΑΕΠ_ι - 0,2455551*κ.κ.ΑΕΠ_ι +
9,09700938*Απελευθέρωση εμπορίου_ι +
0,06201665*Συναλλαγματικές ισοτιμίες_ι + 1,87209724*Αναπτυξιακή
Βοήθεια_ι

Πίνακας 47: Αποτελέσματα ελέγχου αυτοσυσχέτισης

Υπόδειγμα	Τιμή DW	Απόφαση για αυτοσυσχέτιση
Υπόδειγμα 1	1,308311	Υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης
Υπόδειγμα 2	1,310280	Υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης
Υπόδειγμα 1 με AR(1)	1,983767	Δεν υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης
Υπόδειγμα 2 με AR(1)	1,983262	Δεν υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης
Υπόδειγμα 3	1,894334	Δεν υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης
Υπόδειγμα 4	1,894658	Δεν υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης
Υπόδειγμα 5	1,894930	Δεν υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης
Υπόδειγμα 6	1,894947	Δεν υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης

Ομοίως, για την επίλυση των προβλημάτων αυτών χρησιμοποιείται FGLS, το οποίο είναι κατάλληλο για δείγματα με $T > N$. Τα αποτελέσματα των ελέγχων FGLS παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 48: Διόρθωση των στατικών υποδειγμάτων Ομάδας Β

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ		
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 1 (FGLS)	Υπόδειγμα 2 (FGLS)
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-17,07940 (0,0000)	-17,30604 (0,0000)
ΑΕΠ	3,13E-08 (0,0000)	3,14E-08 (0,0000)
κ.κ. ΑΕΠ	-0,194597 (0,0000)	-0,194328 (0,0000)
Απελευθέρωση εμπορίου	7,055191 (0,0000)	6,618349 (0,0000)

* p values στις παρενθέσεις, $\alpha=95\%$

(συνέχεια του πίνακα 48)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ		
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	0,035757 (0,0849)	0,040869 (0,0353)
Οικονομική παγκοσμιοποίηση	1,554059 (0,5579)	
Αναπτυξιακή βοήθεια		2,552805 (0,0238)
Σταθερός όρος	-967,3533 (0,0000)	-948,4995 (0,0000)
R²	0,896998	0,893340
Adjusted R²	0,893463	0,889680
SE of regression	0,975932	0,969280
F-statistic	253,9708	244,0888
Prob. (F-statistic)	0,000000	0,000000
Durbin Watson	1,425013	1,431017
Αριθμός παρατηρήσεων	423	423

* p values στις παρενθέσεις, α=95%

Επομένως, για τα στατικά υποδείγματα έχουμε:

Υπόδειγμα 1: Εισροές ΑΞΕ_ι = - 967,3532 - 17,0794016*Τρομοκρατικές επιθέσεις_ι + 3,126414883E-08*ΑΕΠ_ι - 0,194596579*κ.κ.ΑΕΠ_ι + 7,0551913*Απελευθέρωση εμπορίου_ι + 0,035757478*Συναλλαγματικές ισοτιμίες_ι + 1,55405887*Οικονομική παγκοσμιοποίηση_ι

Υπόδειγμα 2: Εισροές ΑΞΕ_ι = - 948,499483 - 17,3060403*Τρομοκρατικές επιθέσεις_ι + 3,13546066E-08*ΑΕΠ_ι - 0,194328084*κ.κ.ΑΕΠ_ι + 6,61834908*Απελευθέρωση εμπορίου_ι + 0,0408687*Συναλλαγματικές ισοτιμίες_ι + 2,552805*Αναπτυξιακή Βοήθεια_ι

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των στατικών υποδειγμάτων για την Ομάδα Β μετά τη διόρθωση των προβλημάτων ετεροσκεδαστικότητας, αυτοσυσχέτισης και διαστρωματικής εξάρτησης, στο υπόδειγμα 1 οι τρομοκρατικές επιθέσεις έχουν αρνητικό πρόσημο και είναι στατιστικά πολύ σημαντική μεταβλητή ($p=0,0000$). Το ΑΕΠ, η απελευθέρωση του εμπορίου, οι συναλλαγματικές ισοτιμίες και η οικονομική παγκοσμιοποίηση έχουν θετικό πρόσημο, αλλά μόνο το ΑΕΠ και η απελευθέρωση του εμπορίου είναι στατιστικά πολύ σημαντικές μεταβλητές ($p=0,0000$). Το κ.κ. ΑΕΠ επιφέρει αρνητικό πρόσημο και είναι στατιστικά πολύ σημαντική μεταβλητή.

Ομοίως, στο υπόδειγμα 2 οι τρομοκρατικές επιθέσεις έχουν αρνητικό πρόσημο και είναι στατιστικά πολύ σημαντική μεταβλητή ($p=0,0000$). Το ΑΕΠ, η απελευθέρωση του εμπορίου, οι συναλλαγματικές ισοτιμίες και η αναπτυξιακή βοήθεια έχουν θετικό πρόσημο. Από τις μεταβλητές αυτές μόνο η απελευθέρωση του εμπορίου είναι στατιστικά πολύ σημαντική μεταβλητή. Όπως και στο υπόδειγμα 1 το κ.κ. ΑΕΠ επιφέρει αρνητικό πρόσημο και είναι στατιστικά πολύ σημαντική μεταβλητή.

Αντίστοιχα, για τα δυναμικά υποδείγματα τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 49: Διόρθωση των δυναμικών υποδειγμάτων Ομάδας Β

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ				
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 3 (FGLS)	Υπόδειγμα 4 (FGLS)	Υπόδειγμα 5 (FGLS)	Υπόδειγμα 6 (FGLS)
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-8,125052 (0,0000)	-8,053361 (0,0000)	-8,453130 (0,0000)	-8,466869 (0,0000)
ΑΕΠ	1,60E-08 (0,0000)	1,58E-08 (0,0000)	1,62E-08 (0,0000)	1,60E-08 (0,0000)
κ.κ. ΑΕΠ	-0,084062 (0,0037)	-0,082368 (0,0095)	-0,089581 (0,0026)	-0,083602 (0,0071)
Απελευθέρωση εμπορίου	3,200323 (0,0006)	3,046196 (0,0211)	2,882693 (0,0041)	3,528793 (0,0075)

* p values στις παρενθέσεις, $\alpha=95\%$

(συνέχεια του πίνακα 49)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ				
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 3	Υπόδειγμα 4	Υπόδειγμα 5	Υπόδειγμα 6
	(FGLS)	(FGLS)	(FGLS)	(FGLS)
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-8,125052 (0,0000)	-8,053361 (0,0000)	-8,453130 (0,0000)	-8,466869 (0,0000)
ΑΕΠ	1,60E-08 (0,0000)	1,58E-08 (0,0000)	1,62E-08 (0,0000)	1,60E-08 (0,0000)
κ.κ. ΑΕΠ	-0,084062 (0,0037)	-0,082368 (0,0095)	-0,089581 (0,0026)	-0,083602 (0,0071)
Απελευθέρωση εμπορίου	3,200323 (0,0006)	3,046196 (0,0211)	2,882693 (0,0041)	3,528793 (0,0075)
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	0,012607 (0,4674)	0,006213 (0,7416)	0,011871 (0,4950)	0,01304 (0,4717)
Οικονομική παγκοσμιοποίηση		0,915040 (0,6725)		-1,496930 (0,5088)
Αναπτυξιακή βοήθεια			1,428496 (0,0809)	1,615215 (0,0663)
Εισροές ΑΞΕ_(t-1)	0,505662 (0,0000)	0,522223 (0,0000)	0,506177 (0,0000)	0,512450 (0,0000)
Σταθερός όρος	-431,1937 (0,0012)	-453,1603 (0,0011)	-466,7074 (0,0005)	-448,7721 (0,0012)
R²	0,918254	0,916304	0,917373	0,917268
Adjusted R²	0,915386	0,913149	0,914259	0,913934
SE of regression	0,941369	0,935120	0,939383	0,737989
F-statistic	320,1429	290,4864	294,5879	275,1014
Prob. (F-statistic)	0,000000	0,000000	0,000000	0,000000
Durbin Watson	2,109537	2,136950	2,124307	2,134090
Αριθμός παρατηρήσεων	414	414	414	414

Αντίστοιχα, για τα δυναμικά υποδείγματα:

Υπόδειγμα 3: Εισροές $A\Xi E_t = -431,19374 - 8,12505199 * \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t$
 $+ 1,60295699E-08 * A\text{ΕΠ}_t - 0,084061968 * \kappa.\kappa.A\text{ΕΠ}_t +$
 $3,20032325 * \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t +$
 $0,01260716 * \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + 0,5056622 * A\Xi E_{(t-1)}$

Υπόδειγμα 4: Εισροές $A\Xi E_t = -453,160303 - 8,0533605 * \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t$
 $+ 1,55569464E-08 * A\text{ΕΠ}_t - 0,082367677 * \kappa.\kappa.A\text{ΕΠ}_t +$
 $3,04619603 * \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t +$
 $0,00621261 * \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + 0,52222304 * A\Xi E_{(t-1)} +$
 $0,91504041 * \text{Οικονομική παγκοσμιοποίηση}_t$

Υπόδειγμα 5: Εισροές $A\Xi E_t = -466,70744 - 8,45313047 * \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t$
 $+ 1,622556144E-08 * A\text{ΕΠ}_t - 0,089580757 * \kappa.\kappa.A\text{ΕΠ}_t +$
 $2,88269276 * \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t +$
 $0,011870594 * \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + 0,506176875 * A\Xi E_{(t-1)} +$
 $1,428496004 * \text{Αναπτυξιακή Βοήθεια}_t$

Υπόδειγμα 6: Εισροές $A\Xi E_t = -448,772072 - 8,466868622 * \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t$
 $+ 1,600395308E-08 * A\text{ΕΠ}_t - 0,08360236 * \kappa.\kappa.A\text{ΕΠ}_t +$
 $3,528792854 * \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t +$
 $0,013034007 * \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + 0,51244976 * A\Xi E_{(t-1)} -$
 $1,4969296 * \text{Οικονομική παγκοσμιοποίηση}_t +$
 $1,61521488 * \text{Αναπτυξιακή Βοήθεια}_t$

Στο υπόδειγμα 3 οι τρομοκρατικές επιθέσεις λαμβάνουν το αναμενόμενο αρνητικό πρόσημο και είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή. Οι εισροές $A\Xi E$ με χρονική υστέρηση και το $A\text{ΕΠ}$ έχουν θετικό πρόσημο και είναι στατιστικά πολύ σημαντικές μεταβλητές ($p=0,0000$). Η απελευθέρωση του εμπορίου και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες έχουν θετικό πρόσημο, αλλά οι συναλλαγματικές ισοτιμίες δεν είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή. Τέλος, το $\kappa.\kappa. A\text{ΕΠ}$ λαμβάνει αρνητικό πρόσημο και είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή.

Στο υπόδειγμα 4 εισάγεται η οικονομική παγκοσμιοποίηση ως ανεξάρτητη μεταβλητή, η οποία λαμβάνει θετικό πρόσημο αλλά είναι στατιστικά μη σημαντική μεταβλητή σε $\alpha=95\%$. Οι τρομοκρατικές επιθέσεις και το $\kappa.\kappa. A\text{ΕΠ}$ λαμβάνουν αρνητικό πρόσημο, αλλά μόνο οι τρομοκρατικές επιθέσεις είναι στατιστικά πολύ σημαντική μεταβλητή ($p=0,0000$). Το $A\text{ΕΠ}$, η απελευθέρωση του εμπορίου, οι

συναλλαγματικές ισοτιμίες και οι εισροές ΑΞΕ με θετική υστέρηση έχουν θετικό πρόσημο, αλλά μόνο το ΑΕΠ και οι εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση είναι στατιστικά πολύ σημαντικές μεταβλητές ($p=0,0000$).

Στο υπόδειγμα 5 οι τρομοκρατικές επιθέσεις είναι όπως και στα προηγούμενα υποδείγματα στατιστικά σημαντική μεταβλητή με αρνητικό πρόσημο. Το ΑΕΠ και οι εισροές ΑΞΕ έχουν θετικό πρόσημο και είναι στατιστικά πολύ σημαντικές μεταβλητές ($p=0,0000$). Η απελευθέρωση του εμπορίου, οι συναλλαγματικές ισοτιμίες και η αναπτυξιακή βοήθεια λαμβάνουν θετικό πρόσημο, αλλά η αναπτυξιακή βοήθεια δεν είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή. Το κ.κ. ΑΕΠ έχει αρνητικό πρόσημο και είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή.

Τέλος στο υπόδειγμα 6 εισάγονται η οικονομική παγκοσμιοποίηση (αρνητικό πρόσημο) και η αναπτυξιακή βοήθεια, οι οποίες είναι στατιστικά μη σημαντικές μεταβλητές. Οι τρομοκρατικές επιθέσεις και το κ.κ. ΑΕΠ λαμβάνουν αρνητικό πρόσημο, αλλά μόνο οι τρομοκρατικές επιθέσεις είναι στατιστικά πολύ σημαντική μεταβλητή. Το ΑΕΠ, η απελευθέρωση του εμπορίου, οι συναλλαγματικές ισοτιμίες και οι εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση έχουν θετικό πρόσημο, αλλά από τις μεταβλητές αυτές το ΑΕΠ και οι εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση είναι στατιστικά πολύ σημαντικές ($p=0,0000$) και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες είναι στατιστικά μη σημαντική μεταβλητή.

8.5. Επιλογή του κατάλληλου υποδείγματος

Η επιλογή των περισσότερο κατάλληλων υποδειγμάτων για τις χώρες της Ομάδας Α και για τις χώρες της Ομάδας Β βασίστηκε, όπως και στο σύνολο των χωρών, στη συνολική σημαντικότητα των υποδειγμάτων F και στο R^2 . Ειδικότερα, στην περίπτωση της Ομάδας Α, επιλέγεται το υπόδειγμα 4 μετά τη διόρθωση των προβλημάτων ετεροσκεδαστικότητας, αυτοσυσχέτισης και διαστρωματικής εξάρτησης έχει $R^2 = 0,952652$ και $F = 573,4259$ με Prob (F-statistic)=0,000000. Αντίστοιχα, στην Ομάδα Β, επιλέγεται το υπόδειγμα 3, το οποίο έχει $R^2 = 0,918254$ και $F = 320,1429$ με Prob (F-statistic)=0,000000. Παρατηρείται ότι και στις δύο περιπτώσεις η Prob. (F-statistic) = 0,000000 επομένως απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση όσον αφορά στη μη σημαντικότητα των υποδειγμάτων. Επομένως, τα υποδείγματα είναι στατιστικά σημαντικά σε $\alpha=95\%$.

Πίνακας 50: Αποτελέσματα ελέγχων αξιοπιστίας για τα επιλεγμένα υποδείγματα των ομάδων Α και Β

	Έλεγχος	Υπόδειγμα		Απόφαση
Διαστρωματική εξάρτηση Ομάδα Α	Breusch – Pagan LM	Υπόδειγμα 4	4,398113 (1,0000)	Δεν υπάρχει διαστρωματική εξάρτηση
Διαστρωματική εξάρτηση Ομάδα Β		Υπόδειγμα 3	35,39617 (0,4971)	
Ετεροσκεδαστικότητα Ομάδα Α	Wald test	Υπόδειγμα 4	3,11660 (0,0777)	Δεν υπάρχει πρόβλημα ετεροσκεδαστικότητας
Ετεροσκεδαστικότητα Ομάδα Β		Υπόδειγμα 3	11,19700 (0,4674)	
Αυτοσυσχέτιση Ομάδα Α	DW	Υπόδειγμα 4	2,035681	Δεν υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης
Αυτοσυσχέτιση Ομάδα Β		Υπόδειγμα 3	2,109537	

Επίσης, στις δύο υποομάδες χωρών με διαφορετική τρομοκρατική δραστηριότητα περιλαμβάνονται χώρες από διαφορετικές γεωγραφικές περιφέρειες. Ειδικότερα, στην υποομάδα χωρών με αυξημένη τρομοκρατική δραστηριότητα περιλαμβάνονται χώρες της Νότιας Ασίας (Πακιστάν, Ινδία), της Λατινικής Αμερικής

και Καραϊβικής (Κολομβία, Χιλή, Αργεντινή), της Ανατολικής Ασίας και του Ειρηνικού Ωκεανού (Φιλιππίνες, Ταϊλάνδη), της Βορείου Αφρικής (Αφρική, Αλγερία) και της Κεντρικής Ασίας (Τουρκία). Αντίθετα, στην υποομάδα των χωρών με μέτρια τρομοκρατική δραστηριότητα περιλαμβάνονται οικονομίες της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής (Μεξικό, Βολιβία, Ονδούρα, Βραζιλία, Εκουαδόρ), της Υποσαχάριας Αφρικής (Κένυα, Γκάνα), της Βορείου Αφρικής (Τυνησία) και της Ανατολικής Ασίας και του Ειρηνικού Ωκεανού (Μαλαισία).

Εισάγοντας στο υπόδειγμα 4 της Ομάδας Α και στο υπόδειγμα 3 της Ομάδας Β μια ψευδομεταβλητή γεωγραφικής περιφέρειας τα εμπειρικά αποτελέσματα διαμορφώνονται ως εξής:

Πίνακας 51: Τα εμπειρικά αποτελέσματα της Ομάδας Α με ψευδομεταβλητή ανά γεωγραφική περιφέρεια

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ	
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 4 (FGLS)
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-8,521314 (0,0002)
ΑΕΠ	8,09E-09 (0,0000)
κ.κ. ΑΕΠ	0,160591 (0,0006)
Απελευθέρωση εμπορίου	8,992764 (0,0041)
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	0,468094 (0,0252)
Εισροές ΑΞΕ_(t-1)	0,589514 (0,0000)
Ομάδα Α	-822,5156 (0,0005)

* p values στις παρενθέσεις, α=95%

(συνέχεια του πίνακα 51)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ	
Ομάδα Δ	-1.143,735 (0,0046)
Ομάδα Γ	-372,8555 (0,1856)
Ομάδα Ε	-1.167,003 (0,0000)
Ομάδα Β	-535,7023 (0,0002)
R²	0,935093
Adjusted R²	0,933483
SE of regression	0,981722
Durbin Watson	2,009997
Αριθμός παρατηρήσεων	414

Αντίστοιχα, εισάγοντας μια ψευδομεταβλητή για τη γεωγραφική περιφέρεια στην οποία βρίσκονται οι εξεταζόμενες χώρες καταλήγουμε στα αποτελέσματα του πίνακα 52. Σημειώνεται ότι στις χώρες με υψηλή τρομοκρατική δραστηριότητα περιλαμβάνονται χώρες της Ανατολικής Ασίας και του Ειρηνικού Ωκεανού (Ομάδα Α), της Κεντρικής Ασίας (Ομάδα Δ), της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής (Ομάδα Γ), της Βορείου Αφρικής (Ομάδα Ε) και της Νότιας Ασίας (Ομάδα Β). Αντίστοιχα, στις χώρες με μέτρια τρομοκρατική δραστηριότητα περιλαμβάνονται χώρες της Ανατολικής Ασίας και του Ειρηνικού Ωκεανού (Ομάδα Α), της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής (Ομάδα Γ), της Βορείου Αφρικής (Ομάδα Ε) και της υποσαχάριας Αφρικής (Ομάδα ΣΤ).

Πίνακας 52: Τα εμπειρικά αποτελέσματα της Ομάδας Β με ψευδομεταβλητή ανά γεωγραφική περιφέρεια

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ	
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 3 (FGLS)
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-8,130626 (0,0000)
ΑΕΠ	1,41E-08 (0,0000)
κ.κ. ΑΕΠ	-0,087198 (0,0111)
Απελευθέρωση εμπορίου	6,784457 (0,0000)
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	0,007345 (0,8067)
Εισροές ΑΞΕ_(t-1)	0,557586 (0,0000)
Ομάδα Α	-246,2439 (0,4096)
Ομάδα Γ	-519,5811 (0,0002)
Ομάδα Ε	-382,4539 (0,0073)
Ομάδα ΣΤ	-335,2458 (0,0001)
R²	0,892814
Adjusted R²	0,890426
Durbin Watson	2,164947
Αριθμός παρατηρήσεων	414

* p values στις παρενθέσεις, α=95%

Τέλος, επανεξετάζοντας τα συγκεκριμένα υποδείγματα για τις δύο ομάδες χωρών πριν και μετά την εκδήλωση της χρηματοπιστωτικής κρίσης παρατηρείται ότι μεταξύ των δύο ομάδων για τις διαφορετικές χρονικές περιόδους δεν υπάρχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις στα πρόσημα των μεταβλητών. Ωστόσο, παρατηρείται ότι το κ.κ. ΑΕΠ της Ομάδας Β είναι αρνητικό μετά την εκδήλωση της χρηματοπιστωτικής κρίσης, ενώ στις υπόλοιπες περιπτώσεις έχει το αναμενόμενο θετικό πρόσημο.

Εκτός από τη ψευδομεταβλητή της γεωγραφικής περιφέρειας εισάγεται, όπως και στο σύνολο, των χωρών η ψευδομεταβλητή της κρίσης. Παρατηρείται ότι τόσο για τις ομάδες με υψηλή τρομοκρατική δραστηριότητα, όσο και για τις ομάδες με χαμηλή τρομοκρατική δραστηριότητα δεν υπάρχουν διαφοροποιήσεις ως προς τα πρόσημα και τη σημαντικότητα των συντελεστών και ότι η ψευδομεταβλητή της κρίσης είναι στατιστικά σημαντική και για τις δύο ομάδες χωρών.

Πίνακας 53: Αποτελέσματα επιλεγμένου υποδείγματος ανά υποομάδα χωρών με διαφορετική τρομοκρατική δραστηριότητα με ψευδομεταβλητή κρίσης

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ		
Μεταβλητές	Ομάδα Α	Ομάδα Β
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-7,621921 (0,0368)	-6,271937 (0,0476)
ΑΕΠ	1,29E-08 (0,0000)	1,52E-08 (0,0338)
κ.κ. ΑΕΠ	0,072912 (0,0385)	-0,036191 (0,2714)
Απελευθέρωση εμπορίου	7,721921 (0,1964)	10,12719 (0,1384)
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	0,611931 (0,5024)	0,419981 (0,7583)
Εισροές ΑΞΕ_(t-1)	0,544036 (0,0000)	0,412377 (0,1304)

(συνέχεια του πίνακα 53)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ		
Μεταβλητές	Ομάδα Α	Ομάδα Β
Σταθερός όρος	-584,7703 (0,0000)	-948,9146 (0,0998)
Ψευδομεταβλητή κρίσης	-8,820129 (0,0045)	-6,128101 (0,0326)
R²	0,851929	0,863912
Adjusted R²	0,852167	0,874018
SE of regression	0,951251	0,971731
F-statistic	162,2929	38,77637
Prob. (F-statistic)	0,000000	0,000000
Durbin Watson	2,120312	1,987102
Αριθμός παρατηρήσεων	414	414

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9ο ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

9.1. Γενικά συμπεράσματα

Αντικείμενο της παρούσας διατριβής αποτέλεσε η εμπειρική διερεύνηση της τρομοκρατίας ως καθοριστικού παράγοντα των εισροών ΑΞΕ σε 18 αναπτυσσόμενες χώρες κατά την περίοδο 1970 – 2016, λαμβάνοντας υπόψη και την επίδραση πρόσθετων μεταβλητών ελέγχου. Η διατριβή περιλαμβάνει δύο μέρη: ένα θεωρητικό κι ένα εμπειρικό. Αρχικά, στο θεωρητικό μέρος, πραγματοποιήθηκε εκτενής βιβλιογραφική ανασκόπηση προηγούμενων εμπειρικών μελετών που εξέτασαν τις εισροές ΑΞΕ στις αναπτυσσόμενες χώρες. Η βιβλιογραφική ανασκόπηση περιέλαβε μελέτες που δημοσιεύτηκαν από το 1960 έως το 2018. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της βιβλιογραφικής ανασκόπησης ο προσανατολισμός των ερευνητών μεταβάλλεται μεταξύ των χρονικών περιόδων, εισάγοντας νέες μεταβλητές ελέγχου και στρέφοντας το ενδιαφέρον προς μη παραδοσιακούς παράγοντες των ΑΞΕ.

Λαμβάνοντας υπόψη την αύξηση της τρομοκρατικής δραστηριότητας σε παγκόσμιο επίπεδο, η βιβλιογραφική ανασκόπηση περιορίστηκε περαιτέρω σε εμπειρικές μελέτες που έχουν εξετάσει τις εισροές ΑΞΕ σε αναπτυσσόμενες χώρες με τρομοκρατική δραστηριότητα. Μέσω της συγκεκριμένης βιβλιογραφικής ανασκόπησης παρατηρήθηκε ότι δεν υπάρχουν σαφή συμπεράσματα όσον αφορά στη συσχέτιση των εισροών ΑΞΕ και των τρομοκρατικών επιθέσεων σε αναπτυσσόμενες χώρες.

Ειδικότερα, παρά το γεγονός ότι σημαντικός αριθμός μελετών κατέληξε σε αρνητική συσχέτιση μεταξύ των εισροών ΑΞΕ και των τρομοκρατικών επιθέσεων (μεταξύ των οποίων οι Enders & Sandler, 1996; Gupta et al, 2004; Abadie & Gardeazabal, 2008; Papaioannou, 2009; Agrawal, 2011; Hayakawa et al, 2013; Younas, 2015; Filer & Stanišić, 2016; Ali et al, 2017; Asongu et al, 2018), κάποιои ερευνητές δεν κατέληξαν σε σαφή αποτελέσματα όσον αφορά στις ΑΞΕ και τις τρομοκρατικές επιθέσεις (όπως οι Enders et al, 2006; Okada, 2013; Efobi et al, 2015; Quyang & Rajan, 2016; Kurul & Yalta, 2017) ή κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι δεν υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών (όπως οι Li & Schaub, 2004; Daude & Stein, 2007; Younas, 2009; Luca & Spatafora, 2012; Erkekoglu & Kilicarslan, 2016).

Για την αποσαφήνιση της συσχέτισης μεταξύ των ΑΞΕ και των τρομοκρατικών επιθέσεων η παρούσα έρευνα επικεντρώθηκε, όπως αναφέρθηκε, σε 18 αναπτυσσόμενες χώρες, οι οποίες παρουσιάζουν υψηλή ή μέτρια τρομοκρατική δραστηριότητα κατά την εξεταζόμενη περίοδο. Επομένως, στο εμπειρικό μέρος της παρούσας διατριβής παρουσιάστηκαν οι εξεταζόμενες μεταβλητές και πραγματοποιήθηκε ανάλυση διαστρωματικών στοιχείων χρονολογικών σειρών τόσο στο σύνολο των εξεταζόμενων χωρών, όσο και σε δύο υποομάδες χωρών με διαφορετικό επίπεδο τρομοκρατικής δραστηριότητας, με σκοπό την αποδοχή ή την απόρριψη των ερευνητικών υποθέσεων της μελέτης.

Μεταξύ των εξεταζόμενων χωρών παρατηρήθηκε ότι η Βραζιλία αποτελεί τα τελευταία χρόνια και μετά την εκδήλωση της χρηματοπιστωτικής κρίσης τη χώρα που απορροφά τις περισσότερες εισροές ΑΞΕ, σε σύγκριση με τις υπόλοιπες χώρες του δείγματος. Όσον αφορά στις τρομοκρατικές επιθέσεις παρατηρήθηκε ότι, σε μεταξύ των εξεταζόμενων χωρών, η χώρα με την υψηλότερη τρομοκρατική δραστηριότητα διαχρονικά είναι το Πακιστάν. Η τρομοκρατική δραστηριότητα του Πακιστάν έχει αυξηθεί σημαντικά μετά την εκδήλωση της χρηματοπιστωτικής κρίσης, ενώ στη δεύτερη θέση όσον αφορά στην τρομοκρατική δραστηριότητα κατατάσσεται τα τελευταία χρόνια η Τουρκία. Ωστόσο, η τρομοκρατική δραστηριότητα του Πακιστάν είναι σημαντικά υψηλότερη από την αντίστοιχη της Τουρκίας.

Επίσης, οι εξεταζόμενες χώρες βρίσκονται σε διαφορετικές γεωγραφικές περιφέρειες. Συγκεκριμένα, εξετάστηκαν 3 οικονομίες της Ανατολικής Ασίας και του Ειρηνικού Ωκεανού, 2 χώρες της Νότιας Ασίας, 8 χώρες της Λατινικής Αμερικής, 1 χώρα της Κεντρικής Ασίας, 2 χώρες της Βορείου Αφρικής και 2 χώρες της υποσαχάριας Αφρικής. Οι χώρες του δείγματος επιλέχθηκαν σύμφωνα με την εισοδηματική ταξινόμηση της Παγκόσμιας Τράπεζας, τη διαθεσιμότητα των δεδομένων και υπό την προϋπόθεση ότι βρίσκονται σε διαφορετικές γεωγραφικές περιφέρειες.

Όσον αφορά στις γεωγραφικές περιφέρειες, οι περισσότερες ΑΞΕ απορροφώνται από χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής και οι περισσότερες τρομοκρατικές επιθέσεις παρατηρούνται σε χώρες της Νότιας Ασίας. Συγκεκριμένα, στην Ανατολική Ασία και στον Ειρηνικό Ωκεανό οι περισσότερες ΑΞΕ επενδύονται τα τελευταία χρόνια (από το 2012) στη Μαλαισία και παρατηρείται σημαντική μείωση των εισροών στην Ταϊλάνδη. Αντίθετα, στη συγκεκριμένη περιφέρεια οι περισσότερες τρομοκρατικές επιθέσεις παρατηρούνται στις Φιλιππίνες,

η οποία απορροφά λιγότερες ΑΞΕ συγκριτικά με τις υπόλοιπες οικονομίες της συγκεκριμένης γεωγραφικής περιφέρειας.

Όσον αφορά στη Νότια Ασία, παρατηρείται ότι διαχρονικά οι περισσότερες ΑΞΕ απορροφώνται από την Ινδία, ενώ αντίθετα οι ΑΞΕ στο Πακιστάν δε σημειώνουν αύξηση και υπάρχει σημαντικό χάσμα μεταξύ των δύο οικονομιών. Αντίθετα, το Πακιστάν παρουσιάζει σημαντικά υψηλότερη τρομοκρατική δραστηριότητα σε σύγκριση με την Ινδία, κυρίως μετά τη χρηματοπιστωτική κρίση. Επομένως, στο Πακιστάν παρατηρείται υψηλός αριθμός τρομοκρατικών επιθέσεων και περιορισμένες εισροές ΑΞΕ.

Από τις χώρες της Κεντρικής Ασίας η μελέτη επικεντρώθηκε στην περίπτωση της Τουρκίας, που, ιδιαίτερα μετά το 2004, κατάφερε να απορροφήσει αυξημένες εισροές ΑΞΕ, οι οποίες, όμως, μειώθηκαν μετά την εκδήλωση της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Επίσης, τα τελευταία χρόνια και κυρίως μετά το 2012, στην Τουρκία παρατηρήθηκε αύξηση της τρομοκρατικής δραστηριότητας. Αντίστοιχα, στη Βόρειο Αφρική παρατηρήθηκε ότι η Αλγερία απορροφά τις περισσότερες ΑΞΕ συνολικά κατά την εξεταζόμενη χρονική περίοδο, ενώ μετά το 2012 παρουσιάζει λιγότερες τρομοκρατικές επιθέσεις σε σύγκριση με την Τунησία.

Τέλος, μεταξύ των χωρών της Λατινική Αμερικής και Καραϊβικής παρατηρήθηκε ότι η Βραζιλία απορροφά από το 2006 τις περισσότερες ΑΞΕ σε σύγκριση με τις υπόλοιπες χώρες της περιφέρειας. Αντίστοιχα, η τρομοκρατική δραστηριότητα στη Βραζιλία είναι περιορισμένη, ενώ η χώρα με την υψηλότερη τρομοκρατική δραστηριότητα (από το 1985) μεταξύ των χωρών της συγκεκριμένης περιφέρειας είναι η Κολομβία. Μεταξύ των χωρών της υποσαχάριας Αφρικής παρατηρήθηκε ότι η Γκάνα από το 2007 απορροφά τις περισσότερες ΑΞΕ, ενώ παράλληλα παρουσιάζει χαμηλότερη τρομοκρατική δραστηριότητα σε σύγκριση με την Κένυα.

Αναλυτικότερα, στη συνέχεια παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας όσον αφορά στο συνολικό δείγμα των εξεταζόμενων χωρών και στις υποομάδες των χωρών με διαφορετική τρομοκρατική δραστηριότητα.

9.2. Συμπεράσματα για το σύνολο των χωρών

Αρχικά, η έρευνα επικεντρώθηκε σε χώρες οι οποίες παρουσίαζαν διαφοροποιήσεις όσον αφορά στο επίπεδο της τρομοκρατικής δραστηριότητα και στη γεωγραφική περιφέρεια στην οποία ανήκουν. Στην περίπτωση αυτή παρατηρήθηκε ότι οι καθοριστικοί παράγοντες των ΑΞΕ στις 18 εξεταζόμενες χώρες για την περίοδο 1970 – 2016 είναι οι τρομοκρατικές επιθέσεις, το ΑΕΠ, το κ.κ. ΑΕΠ, οι συναλλαγματικές ισοτιμίες, η απελευθέρωση του εμπορίου, οι εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση και η πολιτική παγκοσμιοποίηση, ενώ όλες οι μεταβλητές είναι στατιστικά σημαντικές σε επίπεδο σημαντικότητας $\alpha=95\%$. Όσον αφορά στα πρόσημα των συγκεκριμένων παραγόντων, παρατηρήθηκε ότι η μελέτη κατέληξε σε αναμενόμενο αρνητικό πρόσημο για τις τρομοκρατικές επιθέσεις. Επομένως, γίνεται αποδεκτή η πρώτη και βασική ερευνητική υπόθεση, σύμφωνα με την οποία οι τρομοκρατικές επιθέσεις αποτελούν αποτρεπτικό παράγοντα των ΑΞΕ.

Συνεπώς, τα αποτελέσματα της μελέτης είναι σύμφωνα με τα ευρήματα των Nazik et al (2014), Akbar και Akbar (2015), Shahzad et al (2016) κ.ά. Επίσης, ο Li (2006) παρατήρησε ότι οι τρομοκρατικές επιθέσεις αποτελούν αποτρεπτικό παράγοντα των ΑΞΕ, καθώς είναι εξωγενείς παράγοντες για τους ξένους επενδυτές. Ομοίως, οι Abadie και Gardeazabal (2008) παρατήρησαν ότι οι τρομοκρατικές επιθέσεις αποτρέπουν τις εισροές ΑΞΕ, ακόμη και στην περίπτωση που η χώρα υποδοχής δεν παρουσιάζει άλλον επενδυτικό κίνδυνο. Αντίστοιχα, ο Agrawal (2011) κατέληξε επίσης στο συμπέρασμα ότι υπάρχει αρνητική συσχέτιση μεταξύ των εισροών ΑΞΕ και των τρομοκρατικών επιθέσεων, ωστόσο παρατήρησε ότι η επίδραση αυτή διαφοροποιείται μεταξύ των τομέων παραγωγής.

Επίσης, κατά το εκλεκτικό υπόδειγμα του το Dunning (1977, 1988a) το ΑΕΠ και το κ.κ. αποτελούν παράγοντες που σχετίζονται με την προσέλκυση ΑΞΕ. Στην παρούσα έρευνα παρατηρήθηκε θετικό πρόσημο για το ΑΕΠ και το κ.κ. ΑΕΠ, καθιστώντας έτσι αποδεκτή τη δεύτερη ερευνητική υπόθεση, σύμφωνα με την οποία το μέγεθος και η δυναμικότητα της εγχώριας αγοράς, για τις οποίες έχουν χρησιμοποιηθεί το ΑΕΠ και το κ.κ. ΑΕΠ ως υποκατάστατες μεταβλητές, είναι καθοριστικοί παράγοντες των εισροών ΑΞΕ σε χώρες με τρομοκρατική δραστηριότητα. Σε αντίστοιχα αποτελέσματα έχουν καταλήξει και οι έρευνες των Ali et al (2010), Liargovas και Skandalis (2012), Goswami και Haider (2014), Zebua (2016) κ.ά. Ειδικότερα, οι Ali et al (2010), παρατήρησαν ότι τόσο το ΑΕΠ όσο και το κ.κ. ΑΕΠ σχετίζονται θετικά με τις ΑΞΕ. Σύμφωνα με τους ερευνητές, ceteris

paribus, μια αύξηση του ΑΕΠ και του κ.κ. ΑΕΠ επιφέρουν αύξηση των εισροών ΑΞΕ. Αντίστοιχα, οι Powers & Choi (2012) κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι χώρες με μεγαλύτερο μέγεθος και δυναμικότητα εγχώριας αγοράς είναι περισσότερο ελκυστικές προς τους ξένους επενδυτές.

Ακόμη, παρατηρήθηκε θετική συσχέτιση μεταξύ των εισροών ΑΞΕ στο σύνολο των χωρών και στην απελευθέρωση του εμπορίου. Ομοίως, γίνεται αποδεκτή η τρίτη ερευνητική υπόθεση, σύμφωνα με την οποία η απελευθέρωση του εμπορίου σε χώρες με τρομοκρατική δραστηριότητα συμβάλλει στην προσέλκυση ΑΞΕ. Το συγκεκριμένο αποτέλεσμα είναι σύμφωνο με τα ευρήματα των Liargovas και Skandalis (2012), Asongu και Amankwah – Amoah (2016), Ullah και Rahman (2014) κ.α. Ομοίως, οι Busse και Hefeker (2007), παρατήρησαν ότι η απελευθέρωση εμπορίου μειώνει το κόστος συναλλαγών και επομένως αυξάνει τις εισροές ΑΞΕ στις χώρες με τρομοκρατική δραστηριότητα.

Επιπρόσθετα, παρατηρήθηκε θετική συσχέτιση μεταξύ της σταθερότητας των συναλλαγματικών ισοτιμιών και των εισροών ΑΞΕ στις εξεταζόμενες χώρες. Επομένως, οι εισροές ΑΞΕ ενθαρρύνονται με την αύξηση των συναλλαγματικών ισοτιμιών των χωρών υποδοχής έναντι του δολαρίου των ΗΠΑ. Σε αντίστοιχα ευρήματα κατέληξαν οι Liargovas και Skandalis (2012) και οι Kinuthia και Murshed (2014). Οι Drake και Caves (1992), υπό την προϋπόθεση ότι οι προσδοκίες για μελλοντικές μεταβολές των συναλλαγματικών ισοτιμιών είναι ανελαστικές, δηλαδή ότι οι συναλλαγματικές ισοτιμίες στο μέλλον θα μεταβληθούν λιγότερο σε σύγκριση με τις τρέχουσες συναλλαγματικές ισοτιμίες, κατέληξαν επίσης σε θετική συσχέτιση μεταξύ των εισροών ΑΞΕ και των συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Τέλος, όσον αφορά στην πολιτική, οικονομική και κοινωνική απελευθέρωση των χωρών με τρομοκρατική δραστηριότητα και την επίδρασή τους στις εισροές ΑΞΕ παρατηρείται ότι μόνο η πολιτική παγκοσμιοποίηση αποτελεί καθοριστικό παράγοντα των ΑΞΕ στο σύνολο των χωρών. Ειδικότερα, παρατηρήθηκε αρνητική συσχέτιση μεταξύ της πολιτικής παγκοσμιοποίησης και των εισροών ΑΞΕ. Η αρνητική επίδραση της πολιτικής παγκοσμιοποίησης στις εισροές ΑΞΕ έχει επίσης παρατηρηθεί από τους Lutz και Lutz (2015), οι οποίοι υποστήριζαν ότι η πολιτική παγκοσμιοποίηση σχετίζεται με την εκδήλωση τρομοκρατικών επιθέσεων, γεγονός που επιφέρει τη μείωση των εισροών ΑΞΕ. Συνεπώς, οι χώρες υποδοχής που έχουν αναπτύξει ασθενέστερους πολιτικούς δεσμούς με άλλες οικονομίες είναι περισσότερο ευάλωτες σε τρομοκρατικές επιθέσεις ή δε λαμβάνουν εξωτερική βοήθεια από

συμμάχους για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας. Η αρνητική συσχέτιση της πολιτικής παγκοσμιοποίησης και των εισροών ΑΞΕ έχει επίσης παρατηρηθεί από τους Mascarenhas και Sandler (2014), τους Reeshan και Hassan (2017). καθώς και από τους Bobenič Hintošová et al (2016), οι οποίοι μελέτησαν τις ΑΞΕ στις αναπτυσσόμενες οικονομίες, αλλά δεν περιορίστηκαν σε χώρες που εμφανίζουν τρομοκρατική δραστηριότητα. Ωστόσο, οι Motahari και Dehghani (2015) κατέληξαν σε αντίθετα αποτελέσματα, παρατηρώντας ότι η αύξηση του δείκτη πολιτικής παγκοσμιοποίησης συμβάλλει στην προσέλκυση περισσότερων ΑΞΕ. Όμως, η συγκεκριμένη μελέτη περιορίστηκε στις χώρες της MENA.

Ακόμη, για το συνολικό δείγμα των χωρών διερευνήθηκε εάν η χρηματοπιστωτική κρίση αποτελεί καθοριστικό παράγοντα των εισροών ΑΞΕ. Παρατηρήθηκε ότι δεν υπάρχουν διαφοροποιήσεις όσον αφορά στα πρόσημα και τη στατιστική σημαντικότητα των μεταβλητών, ενώ η κρίση αποτελεί καθοριστικό παράγοντα των ΑΞΕ, όπως και στις έρευνες των Ucal et al (2010), Castro και Campo (2017) και Baby και Sharma (2017). Ομοίως, ο Kinyanjui (2014) παρατήρησε ότι σε μία από τις εξεταζόμενες χώρες, στην Κένυα, στην οποία υπάρχει μέτρια τρομοκρατική δραστηριότητα, οι εισροές ΑΞΕ μειώθηκαν κατά περίπου 16,5% μετά την εκδήλωση της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Σε αντίθετα αποτελέσματα κατέληξε και ο Alquist et al (2016), υποστηρίζοντας ότι η εκδήλωση της κρίσης δεν επηρέασε τις εισροές ΑΞΕ σε δείγμα 16 οικονομιών.

Όσον αφορά στις γεωγραφικές περιφέρειες στις οποίες βρίσκονται οι εξεταζόμενες χώρες παρατηρήθηκε αρνητική συσχέτιση ανάμεσα στις χώρες της Ανατολικής Ασίας και του Ειρηνικού Ωκεανού, της Νότιας Ασίας και της Μέσης Ανατολής και στις εισροές ΑΞΕ. Επομένως, οι ξένοι επενδυτές και οι ΠΕ επιλέγουν να επενδύσουν τα κεφάλαιά τους κυρίως στις χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής, της Κεντρικής Ασίας και της υποσαχάριας Αφρικής. Σε αντίστοιχα αποτελέσματα έχουν καταλήξει, όσον αφορά στη Λατινική Αμερική, οι μελέτες των Bengoa και Sanzhez – Robles (2003) Amal et al (2009), Metaxas και Kechagia (2016a), Kechagia και Metaxas, (2016b), όσον αφορά στην Κεντρική Ασία οι μελέτες των Doytch και Uctum (2011) Arazmuradov (2015) και Metaxas και Kechagia (2016c) και όσον αφορά στην υποσαχάρια Αφρική οι έρευνες των Ndikumana και Verick, (2008), Adams (2009), Azémar Desbordes (2009) και των Ezeoha και Cattaneo (2012), σύμφωνα με τους οποίους οι συγκεκριμένες περιοχές αποτελούν κορυφαίους προορισμούς των ΑΞΕ λόγω των πολιτικών και οικονομικών

μεταρρυθμίσεων στις οποίες έχουν προβεί οι χώρες περιφερειών αυτών ώστε να αντιμετωπίσουν την εκδήλωση τρομοκρατικών επιθέσεων.

Επομένως, η απόφαση για την αποδοχή ή την απόρριψη των ερευνητικών υποθέσεων της διατριβής για το σύνολο των χωρών παρουσιάζεται στον πίνακα 54.

Πίνακας 54: Απόφαση για αποδοχή/απόρριψη των ερευνητικών υποθέσεων για το σύνολο των χωρών

Ερευνητικές υποθέσεις	Απόφαση
H ₁	Αποδοχή
H ₂	Αποδοχή
H ₃	Αποδοχή
H ₄	Αποδοχή
H ₅	Εν μέρει αποδοχή (μόνο η πολιτική παγκοσμιοποίηση)
H ₆	Αποδοχή

9.3. Συμπεράσματα για υποομάδες χωρών με κριτήριο την τρομοκρατική δραστηριότητα

Οι εξεταζόμενες χώρες του συνολικού δείγματος χωρίστηκαν σε δύο υποομάδες χωρών με κριτήριο το επίπεδο της τρομοκρατικής δραστηριότητας. Συγκεκριμένα, στην πρώτη υποομάδα συμπεριλήφθηκαν οι χώρες με υψηλή τρομοκρατική δραστηριότητα κατά την περίοδο 1970 – 2016 (9 χώρες), ενώ, αντίστοιχα, στη δεύτερη υποομάδα συμπεριλήφθηκαν οι χώρες με μέτρια τρομοκρατική δραστηριότητα κατά την εξεταζόμενη χρονική περίοδο (9 χώρες). Παρατηρήθηκε ότι οι εισροές ΑΞΕ είναι υψηλότερες στις μεσαίας τρομοκρατικής δραστηριότητας (53%) έναντι των εισροών ΑΞΕ στις οικονομίες που παρουσιάζουν υψηλή τρομοκρατική δραστηριότητα (47%).

Ειδικότερα, όσον αφορά στις χώρες με υψηλή τρομοκρατική δραστηριότητα παρατηρήθηκε ότι οι καθοριστικοί παράγοντες των εισροών ΑΞΕ είναι οι τρομοκρατικές επιθέσεις, το ΑΕΠ, το κ.κ. ΑΕΠ, η απελευθέρωση του εμπορίου, οι συναλλαγματικές ισοτιμίες και οι εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση. Ωστόσο, από τις μεταβλητές αυτές η απελευθέρωση του εμπορίου και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες δεν είναι στατιστικά σημαντικές μεταβλητές σε $\alpha=95\%$.

Αναλυτικότερα, για τις χώρες με υψηλή τρομοκρατική δραστηριότητα γίνεται αποδεκτή η πρώτη ερευνητική υπόθεση, καθώς οι τρομοκρατικές επιθέσεις έχουν το αναμενόμενο αρνητικό πρόσημο. Συνεπώς, αποτελούν αποτρεπτικό παράγοντα των ΑΞΕ, καθώς η αύξηση των τρομοκρατικών επιθέσεων κατά μια μονάδα αναμένεται να επιφέρει μείωση των εισροών ΑΞΕ κατά περίπου 0,71% (*ceteris paribus*). Τα αποτελέσματα όσον αφορά στην αρνητική επίδραση των τρομοκρατικών επιθέσεων στις εισροές ΑΞΕ είναι σύμφωνα με τα ευρήματα των Enders et al (2006), οι οποίοι μελέτησαν τις χώρες με υψηλή τρομοκρατική δραστηριότητα και παρατήρησαν ότι υπάρχει αρνητική συσχέτιση μεταξύ των ΑΞΕ και των τρομοκρατικών επιθέσεων στις χώρες αυτές. Ωστόσο, οι ερευνητές παρατήρησαν ότι η αρνητική αυτή συσχέτιση ισχύει μόνο στην περίπτωση των χωρών του ΟΟΣΑ. Ομοίως, οι Asongu et al (2015) και οι Asongu και Ssozi (2017) παρατήρησαν ότι στις χώρες με υψηλή τρομοκρατική δραστηριότητα οι εισροές ΑΞΕ επηρεάζονται αρνητικά από την εκδήλωση τρομοκρατικών επιθέσεων, υποστηρίζοντας ότι η παροχή αναπτυξιακής βοήθειας στις χώρες αυτές συμβάλλει στη μείωση της τρομοκρατικής δραστηριότητας.

Ως προς το μέγεθος και τη δυναμικότητα της εγχώριας αγοράς παρατηρήθηκε ότι στις χώρες της πρώτης ομάδας, υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ του ΑΕΠ και

των εισροών, καθώς και μεταξύ του κ.κ. ΑΕΠ και των ΑΞΕ. Σε αντίστοιχα ευρήματα έχουν καταλήξει και οι μελέτες των Anwar και Afza (2014), οι οποίοι παρατήρησαν την ύπαρξη θετικής συσχέτισης του ΑΕΠ και του κ.κ. ΑΕΠ με τις εισροές ΑΞΕ και υποστήριξαν ότι αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες των εισροών σε χώρες με αυξημένη τρομοκρατική δραστηριότητα.

Όσον αφορά στην απελευθέρωση του εμπορίου παρατηρήθηκε θετική συσχέτιση μεταξύ της συγκεκριμένης μεταβλητής, η οποία όμως δεν είναι στατιστικά σημαντική σε $\alpha=95\%$. Το συγκεκριμένο αποτέλεσμα είναι σε συμφωνία με τα ευρήματα των Akbar και Akbar (2015), οι οποίοι επίσης παρατήρησαν ότι σε χώρες με αυξημένα ποσοστά τρομοκρατικών επιθέσεων υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ των εισροών ΑΞΕ και της απελευθέρωσης εμπορίου.

Αντίστοιχα είναι και τα αποτελέσματα για τις συναλλαγματικές ισοτιμίες, καθώς παρατηρήθηκε ότι έχουν θετικό πρόσημο, ωστόσο είναι στατιστικά μη σημαντική μεταβλητή σε $\alpha=95\%$. Ομοίως, σε παρεμφερή αποτελέσματα κατέληξαν και οι Anwar και Mughal (2016), οι οποίοι παρατήρησαν θετικό πρόσημο των συναλλαγματικών ισοτιμιών ως καθοριστικού παράγοντα των ΑΞΕ σε χώρες με υψηλή τρομοκρατική δραστηριότητα. Ωστόσο, οι Akbar και Akbar (2015) κατέληξαν σε αντίθετα αποτελέσματα, υποστηρίζοντας ότι υπάρχει αρνητική συσχέτιση μεταξύ των εισροών ΑΞΕ και των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Θα πρέπει, όμως, να σημειωθεί ότι η συγκεκριμένη μελέτη επικεντρώθηκε μόνο σε μία χώρα με υψηλή τρομοκρατική δραστηριότητα, το Πακιστάν.

Τέλος, παρατηρήθηκε ότι για την ομάδα Α η πολιτική, η οικονομική και η κοινωνική παγκοσμιοποίηση δεν αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες των εισροών ΑΞΕ. Συνεπώς, οι ξένοι επενδυτές και οι ΠΕ που επιλέγουν να τοποθετήσουν τα κεφάλαιά τους σε χώρες με υψηλή τρομοκρατική δραστηριότητα δε βασίζονται τις επενδυτικές τους αποφάσεις στο βαθμό οικονομικής, κοινωνικής ή πολιτικής παγκοσμιοποίησης των χωρών αυτών.

Αντίστοιχα, στις χώρες με μέτρια τρομοκρατική δραστηριότητα παρατηρήθηκε ότι όλες οι μεταβλητές είναι στατιστικά σημαντικές σε $\alpha=95\%$, με εξαίρεση τις συναλλαγματικές ισοτιμίες, που δεν είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή. Συγκεκριμένα, παρατηρήθηκε αρνητική συσχέτιση μεταξύ των τρομοκρατικών επιθέσεων και των εισροών ΑΞΕ και επομένως γίνεται αποδεκτή η πρώτη ερευνητική υπόθεση. Ομοίως, η τρομοκρατία αποτελεί αποτρεπτικό

παράγοντα σε χώρες με μέτρια τρομοκρατική δραστηριότητα, σύμφωνα με τους Abadie και Gardeazabal (2008) και τους Alomar και El Sakka (2011).

Όσον αφορά στο μέγεθος και στη δυναμικότητα της εγχώριας αγοράς, παρατηρείται ότι υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ των εισροών ΑΞΕ και του ΑΕΠ σε χώρες με μέτρια τρομοκρατική δραστηριότητα, όπως επεσήμαναν και οι Hayakawa et al (2013). Ωστόσο, παρατηρείται αρνητικό πρόσημο του κ.κ. ΑΕΠ, το οποίο υποδηλώνει ότι στην περίπτωση των χωρών με μέτρια τρομοκρατική δραστηριότητα, οι ΠΕ δεν επιλέγουν να τοποθετήσουν τα κεφάλαιά τους σε οικονομίες που παρουσιάζουν αυξημένη εγχώρια δυναμικότητα. Σε αυτό το συμπέρασμα κατέληξαν και οι Asiedu και Lien (2011), οι οποίοι επίσης παρατήρησαν αρνητική συσχέτιση μεταξύ των εισροών ΑΞΕ και του κ.κ. ΑΕΠ και υποστήριξαν ότι η συσχέτιση αυτή καθορίζεται από τις διαφορετικές μορφές των ΑΞΕ. Οι Buchanan et al (2012) και οι Hayakawa et al (2013) επίσης παρατήρησαν αρνητική συσχέτιση μεταξύ του κ.κ. ΑΕΠ και των εισροών ΑΞΕ σε χώρες με μέτρια τρομοκρατική δραστηριότητα.

Η απελευθέρωση του εμπορίου στις χώρες με μέτρια τρομοκρατική δραστηριότητα παρουσιάζει το αναμενόμενο θετικό πρόσημο και είναι στατιστικά σημαντικά. Συνεπώς, μια αύξηση του βαθμού απελευθέρωσης του εμπορίου κατά μία μονάδα αναμένεται να αυξήσει τις εισροές ΑΞΕ στις χώρες με μέτρια τρομοκρατική δραστηριότητα κατά 3,2% (*ceteris paribus*). Στην περίπτωση αυτή η τρίτη ερευνητική υπόθεση γίνεται αποδεκτή και είναι σύμφωνη με τα αποτελέσματα των Buchanan et al (2012) και των Hayakawa et al (2013), οι οποίοι παρατήρησαν θετική συσχέτιση μεταξύ των εισροών ΑΞΕ και της απελευθέρωσης του εμπορίου σε χώρες με μέτρια τρομοκρατική δραστηριότητα.

Όσον αφορά στις συναλλαγματικές ισοτιμίες, παρατηρήθηκε ότι υπάρχει θετική συσχέτιση ανάμεσα στις εισροές ΑΞΕ και στις συναλλαγματικές ισοτιμίες, ωστόσο η συσχέτιση αυτή δεν είναι στατιστικά σημαντική σε $\alpha=95\%$. Σε αντίστοιχα αποτελέσματα σε χώρες με μέτρια τρομοκρατική δραστηριότητα έχουν καταλήξει και οι Bissoon (2012) και οι Bandyopadhyay et al (2014).

Τέλος, παρατηρήθηκε ότι η κοινωνική, πολιτική και οικονομική παγκοσμιοποίηση των χωρών με μέτρια τρομοκρατική δραστηριότητα δεν αποτελούν καθοριστικό παράγοντα των εισροών ΑΞΕ. Επομένως, όπως και στις χώρες της Ομάδας Α, δηλαδή στις χώρες με υψηλή τρομοκρατική δραστηριότητα, οι ξένοι

επενδυτές δεν επιλέγουν τη χώρα στην οποία θα επενδύσουν τα κεφάλαιά τους βασιζόμενοι στο βαθμό πολιτικής, κοινωνικής ή οικονομικής παγκοσμιοποίησης.

Επιπρόσθετα, εξετάστηκαν οι εισροές ΑΞΕ στις δύο υποομάδες χωρών πριν και μετά τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2007 – 2008. Παρατηρήθηκε ότι στις χώρες με υψηλή και μέτρια τρομοκρατική δραστηριότητα δεν υπάρχουν διαφοροποιήσεις όσον αφορά στα πρόσημα των μεταβλητών σε σύγκριση με τα αποτελέσματα του επιλεγμένου υποδείγματος πριν την εισαγωγή της ψευδομεταβλητής κρίσης. Όπως και στο σύνολο των χωρών, παρατηρήθηκε ότι η κρίση αποτελεί στατιστικό σημαντικό παράγοντα των εισροών ΑΞΕ σε χώρες με υψηλή και με μέτρια τρομοκρατική δραστηριότητα.

Τέλος, όσον αφορά στις γεωγραφικές περιοχές των δύο υποομάδων, παρατηρήθηκε ότι εισάγοντας τη ψευδομεταβλητή της γεωγραφικής περιφέρειας το R^2 adjusted των υποδειγμάτων και των δύο χωρών μειώνονται υποδηλώνοντας ότι η περιφερειακή επίδραση είναι μη σημαντική στις περιπτώσεις των χωρών με υψηλή ή μέτρια τρομοκρατική δραστηριότητα. Συνοπτικά, για τις δύο υποομάδες χωρών, οι αποφάσεις για αποδοχή ή απόρριψη των ερευνητικών υποθέσεων παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 55: Απόφαση για αποδοχή/απόρριψη των ερευνητικών υποθέσεων για τις υποομάδες χωρών

Ερευνητικές υποθέσεις	Απόφαση για την Ομάδα Α	Απόφαση για την Ομάδα Β
H ₁	Αποδοχή	Αποδοχή
H ₂	Αποδοχή	Εν μέρει αποδοχή (μόνο για το μέγεθος της εγχώριας αγοράς)
H ₃	Αποδοχή	Αποδοχή
H ₄	Αποδοχή	Αποδοχή
H ₅	Απόρριψη	Απόρριψη
H ₆	Απόρριψη (μόνο για τη γεωγραφική θέση)	Απόρριψη (μόνο για τη γεωγραφική θέση)

9.4. Προτάσεις για πολιτικές

Η συνεχής εναλλαγή του ενδιαφέροντος του ερευνητών των ΑΞΕ, καθώς και οι ραγδαίες και αέναες πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες καθιστούν αναγκαίο τον επαναπροσδιορισμό των πολιτικών που εφαρμόζουν οι χώρες υποδοχής ώστε να προσελκύουν εισροές ΑΞΕ. Επιπρόσθετα, οι χώρες υποδοχής θα πρέπει να επαναξιολογούν τις μακροοικονομικές πολιτικές τους μετά την εκδήλωση γεγονότων, όπως η χρηματοπιστωτική κρίση. Συνεπώς, διαχρονικά μεταβάλλονται τόσο το ενδιαφέρον των ερευνητών, όσον και τα κίνητρα και οι προτεραιότητες των χωρών υποδοχής. Στα πλαίσια της παρούσας διατριβής παρατηρήθηκε ότι το ενδιαφέρον των ερευνητών τα τελευταία χρόνια στρέφεται πλέον προς μη παραδοσιακούς καθοριστικούς παράγοντες των εισροών.

Επιπρόσθετα, για να μπορέσουν οι αναπτυσσόμενες χώρες που αντιμετωπίζουν υψηλή ή μέτρια τρομοκρατική δραστηριότητα να προσελκύσουν περισσότερες ΑΞΕ θα πρέπει να εφαρμόσουν πολυδιάστατες πολιτικές. Οι μεταρρυθμίσεις δε θα πρέπει να περιορίζονται σε οικονομικό επίπεδο, αλλά να επεκτείνονται και σε πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο. Συγκεκριμένα, οι μακροοικονομικές πολιτικές των χωρών με τρομοκρατική δραστηριότητα θα πρέπει να αποσκοπούν στην εξασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας του θεσμικού και πολιτικού πλαισίου της χώρας. Σύμφωνα με τους Axarloglou και Pournarakis (2005) για να μπορέσουν οι αναπτυσσόμενες χώρες να προσελκύσουν περισσότερες ΑΞΕ είναι απαραίτητο να εφαρμόσουν κάποιο πρόγραμμα σταθεροποίησης της οικονομίας και να προχωρήσουν σε ευρύτερες δομικές μεταρρυθμίσεις.

Η βελτίωση του θεσμικού πλαισίου και η μείωση του πολιτικού κινδύνου στις χώρες με τρομοκρατική δραστηριότητα μπορούν να συμβάλλουν στη μείωση των τρομοκρατικών επιθέσεων κι εν συνεχεία στην αύξηση των εισροών ΑΞΕ (Hamilton & Hamilton, 1983). Για τις χώρες με τρομοκρατική δραστηριότητα προτείνεται επομένως ο εκδημοκρατισμός του θεσμικού πλαισίου και του πολιτεύματός τους, καθώς έχει παρατηρηθεί ότι οι περισσότερο δημοκρατικές και φιλελεύθερες χώρες ελέγχουν αποτελεσματικότερα την εκδήλωση τρομοκρατικών επιθέσεων, μειώνοντας την τρομοκρατική τους δραστηριότητα (Burgoon, 2006; Plümper & Neumayer, 2010).

Επιπρόσθετα, προτείνεται η ενίσχυση των θεσμών που σχετίζονται με το δημόσιο τομέα, οι οποίοι διασφαλίζουν την ασφάλεια των πολιτών, την παροχή αναγκαίων υπηρεσιών και αγαθών και την προστασία του κράτους δικαίου. Μέσω

της βελτίωσης της διακυβέρνησης σε τοπικό και εθνικό επίπεδο οι χώρες υποδοχής θα βελτιώσουν την ελκυστικότητά τους προς τους ξένους επενδυτές, επιτυγχάνοντας πολιτική σταθερότητα και απορροφώντας περισσότερες εισροές ΑΞΕ. Η πολιτική και θεσμική ανάπτυξη των χωρών υποδοχής αναμένεται να προσελκύσει περισσότερες ΑΞΕ καθώς βελτιώνεται το νομικό πλαίσιο και διασφαλίζεται η προστασία των πολιτών (Globberman, & Shapiro, 2002). Στα πλαίσια βελτίωσης του νομικού πλαισίου, προτείνεται η ενσωμάτωση του νομικού πλαισίου κάθε χώρας στο πρόγραμμα επίλυσης διαφωνιών και πραγματοποίησης διαπραγματεύσεων, το οποίο αναπτύχθηκε από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών (UN, 2001).

Επιπρόσθετα, οι τεχνολογικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται στα πλαίσια των αντιτρομοκρατικών επιθέσεων θα πρέπει να εξελιχθούν. Οι Enders και Sandler (2012) παρατήρησαν ότι μέθοδοι, όπως οι μεταλλικοί ανιχνευτές, δεν επαρκούν για την πρόληψη των τρομοκρατικών επιθέσεων, ενώ αντίθετα, είναι πιθανό να οδηγήσουν σε αύξηση αυτών. Για το λόγο αυτό προτείνεται η διερεύνηση των επιπτώσεων που σχετίζονται με την εφαρμογή αντιτρομοκρατικών μεθόδων, καθώς και ο εκσυγχρονισμός των χρησιμοποιούμενων μεθόδων.

Επιπρόσθετα, έχει παρατηρεί ότι οι χώρες υποδοχής ακολουθούν μια διαδικασία μίμησης οικονομιών που προσλαμβάνουν τις περισσότερες ΑΞΕ, όπως η Κίνα. Παρά τον έντονο ανταγωνισμό που επικρατεί στη Νότια όσον αφορά στην απορρόφηση των ΑΞΕ, η χώρα έχει καταφέρει να συγκαταλέγεται μεταξύ των κορυφαίων προορισμών που επιλέγουν οι ΠΕ και οι ξένοι επενδυτές για να τοποθετήσουν τα κεφάλαιά τους. Η Κίνα συνορεύει με κάποιες από τις χώρες του δείγματος (Ινδία, Πακιστάν) και επηρεάζει τις γειτονικές χώρες λόγω του μεγέθους της αγοράς της και της απελευθέρωσης του εμπορίου (Metaxas & Kechagia, 2013). Ωστόσο, εκτός από τις χώρες που έχουν κοινά σύνορα με την Κίνα, παρατηρείται ότι οικονομίες από διαφορετικές γεωγραφικές περιφέρειες, όπως η Λατινική Αμερική και οι υπόλοιπες χώρες της Ασίας, μπορούν επίσης να επηρεαστούν από τις πολιτικές που εφαρμόζει ώστε να προσελκύσει περισσότερες ΑΞΕ (Adams, 2003; Das, 2008; Erixon & Messerlin, 2009). Λαμβάνοντας υπόψη ότι η Κίνα παρουσιάζει χαμηλή τρομοκρατική δραστηριότητα διαχρονικά, οι εξεταζόμενες χώρες θα μπορούσαν να προσαρμόσουν τις κοινωνικές και πολιτικές τους συνθήκες, όπως επίσης και το θεσμικό και νομικό πλαίσιο, στα πρότυπα των αντίστοιχων της Κίνας.

Σε περιόδους ύφεσης, όπως η τρέχουσα χρονική περίοδος, οι χώρες υποδοχής θα πρέπει να επανεξετάζουν τη μακροοικονομικής τους πολιτική, στρέφοντας το

ενδιαφέρον τόσο προς τους παραδοσιακούς όσο και προς τους μη παραδοσιακούς παράγοντες των ΑΞΕ. Όπως παρατηρήθηκε, μετά την εκδήλωση της κρίσης κάποιοι παράγοντες, όπως οι εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση και το κ.κ. ΑΕΠ, έγιναν λιγότερο σημαντικοί για τις ΠΕ και τους ξένους επενδυτές. Συνεπώς, οι χώρες υποδοχής, και κυρίως οι χώρες με μέτρια τρομοκρατική δραστηριότητα, θα πρέπει να επικεντρωθούν σε συγκεκριμένες μορφές των ΑΞΕ. Προτείνεται, επομένως, ο επανασχεδιασμός των πολιτικών καθώς, όπως παρατηρεί ο Neuhaus (2006), το κ.κ. ΑΕΠ μπορεί να σχετίζεται θετικά με τις οριζόντιες ΑΞΕ, αλλά αντίθετα να μην αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για τις κάθετες ΑΞΕ.

Επίσης, παρατηρήθηκε ότι η απελευθέρωση του εμπορίου αποτελεί καθοριστικό παράγοντα των ΑΞΕ. Συνεπώς, προτείνεται η περαιτέρω απελευθέρωση του εμπορίου, η οποία συσχετίζεται θετικά με τις εισροές ΑΞΕ στις χώρες με τρομοκρατική δραστηριότητα (Sakyi et al, 2015). Ακόμη, λαμβάνοντας υπόψη ότι οι εξεταζόμενες χώρες βρίσκονται σε διαφορετικές γεωγραφικές περιφέρειες, προτείνεται η σύμπραξη συνεργασιών σε περιφερειακό επίπεδο, μέσω των οποίων οι ασθενέστερες οικονομικά χώρες θα μπορέσουν να προσελκύσουν περισσότερες εισροές. Συγκεκριμένα, ο Haftel (2010) υποστήριξε ότι οι συνεργασίες μεταξύ των χωρών σε περιφερειακό επίπεδο μπορούν να αποφέρουν σημαντικά οφέλη για τις οικονομίες στις οποίες παρουσιάζονται αυξημένες συγκρούσεις ή τρομοκρατική δραστηριότητα. Υποστήριξε, επίσης, ότι οι περιφερειακές συνεργασίες συμβάλλουν στη μείωση του πολιτικού κινδύνου και συνεπώς στην αύξηση των εισερχόμενων ΑΞΕ. Ακόμη, οι ξένοι επενδυτές είναι περισσότερο πιθανό να επενδύσουν τα κεφάλαιά τους σε οικονομίες που αποτελούν μέλη μιας περιφερειακής συνεργασίας.

Επιπρόσθετα, προτείνεται η διατήρηση σταθερών και σχετικά ευέλικτων συναλλαγματικών ισοτιμιών. Οι σταθερές συναλλαγματικές ισοτιμίες αναμένεται να επηρεάσουν θετικά το ισοζύγιο πληρωμών των χωρών με τρομοκρατική δραστηριότητα, καθώς και άλλες μακροοικονομικές μεταβλητές, βελτιώνοντας τη θέση της χώρας υποδοχής στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα (Lee, 2015). Ομοίως, οι Abbott et al (2012) υποστήριξαν ότι η υιοθέτηση σταθερών και ευέλικτων συναλλαγματικών ισοτιμιών συμβάλλουν στην επίτευξη της οικονομικής μεγέθυνσης των αναπτυσσόμενων χωρών, καθώς η αστάθεια των συναλλαγματικών ισοτιμιών αποτελεί αποτρεπτικό παράγοντα των ΑΞΕ λόγω της επενδυτικής αβεβαιότητας που δημιουργείται.

Συμπερασματικά, οι ιθύνοντες των κυβερνήσεων στις χώρες υποδοχής θα πρέπει να κατανοήσουν τη δυναμικότητα της τρομοκρατίας, ως αποτρεπτικού παράγοντα των ΑΞΕ. Η επίτευξη οικονομική και πολιτικής σταθερότητας, καθώς και η προστασία της σωματικής ακεραιότητας των πολιτών και των εργαζομένων αποτελούν σημαντικούς παράγοντες που σχετίζονται με τις εισροές ΑΞΕ σε χώρες με αυξημένη τρομοκρατική δραστηριότητα (Azam & Lukman, 2006). Συνεπώς, είναι απαραίτητο να μειώσουν οι χώρες υποδοχής τον αριθμό των τρομοκρατικών επιθέσεων και να παράσχουν επενδυτικά κίνητρα στις ΠΕ ώστε να προσελκύσουν περισσότερες ΑΞΕ.

9.5. Περιορισμοί της έρευνας και προτάσεις για μελλοντικές έρευνες

Η έρευνα επικεντρώνεται στη διερεύνηση των προσδιοριστικών παραγόντων των εισροών ΑΞΕ σε χώρες που παρουσιάζουν μέτρια έως υψηλά πόστα τρομοκρατίας. Το εξεταζόμενο υπόδειγμα θα μπορούσε να εφαρμοστεί σε δείγμα χωρών που εμφανίζουν κάποια διαφορετική μορφή βίας, όπως οι εμφύλιοι πόλεμοι. Ωστόσο, θα πρέπει να διερευνηθεί εάν ευσταθεί στην περίπτωση των χωρών αυτών, καθώς επίσης και για διαφορετική χρονική περίοδο. Επομένως, δε διασφαλίζεται η γενίκευση των συμπερασμάτων της παρούσας έρευνας σε διαφορετικό δείγμα χωρών και σε διαφορετική χρονική περίοδο.

Η τρομοκρατία είναι απρόβλεπτη. Δε θα μπορούσε επομένως να πραγματοποιηθεί με βεβαιότητα μοντελοποίηση και μακροπρόθεσμη πρόβλεψη των παραγόντων που επηρεάζουν τις εισροές ΑΞΕ σε χώρες αυξημένη τρομοκρατία. Επίσης, η έρευνα δε θα μπορούσε να τεκμηριωθεί επιστημονικά βασιζόμενη σε απειλές που έχουν δεχθεί οι εξεταζόμενες χώρες για τρομοκρατική επίθεση. Για το λόγο αυτό λαμβάνονται υπόψη μόνο οι τρομοκρατικές επιθέσεις που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί.

Στην έρευνα λαμβάνεται υπόψη ο συνολικός αριθμός τρομοκρατικών επιθέσεων που εκδηλώθηκαν σε κάθε χώρα ετησίως για την περίοδο 1970 – 2016. Συνεπώς, δεν πραγματοποιείται διαχωρισμός των επιθέσεων ως προς τα άτομα ή την ομάδα ατόμων που πραγματοποίησαν την επίθεση, ως προς τον τύπο της επίθεσης, τη μέθοδο που χρησιμοποιήθηκε και το στόχο. Ο διαχωρισμός αυτός δεν πραγματοποιήθηκε καθώς δεν εξυπηρετούσε το σκοπό και δε σύναδε με τους ερευνητικούς στόχους. Ωστόσο, θα μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο μελέτης μελλοντικής έρευνας. Σημειώνεται, επίσης, ότι κατά τη διάρκεια της συγγραφής της παρούσας διατριβής δεν υπήρχαν διαθέσιμα δεδομένα για το έτος 2017 για πολλές από τις εξεταζόμενες μεταβλητές και για το λόγο αυτό η μελέτη επεκτάθηκε έως και το έτος 2016.

Η έρευνα με ανάλυση διαστρωματικών δεδομένων χαρακτηρίζεται από κάποια μειονεκτήματα, όπως η διαθεσιμότητα των δεδομένων, τα σφάλματα μέτρησης και τα σφάλματα επιλεκτικότητας (Hsiao, 2003). Οι συγκεκριμένοι περιορισμοί ωστόσο αντιμετωπίστηκαν ώστε να μην επηρεάσουν την αξιοπιστία των αποτελεσμάτων. Συγκεκριμένα, όσον αφορά στη διαθεσιμότητα των δεδομένων, συλλέχθηκαν δευτερογενή δεδομένα από αξιόπιστες και έγκυρες επιστημονικές βάσεις ώστε να αποφευχθούν πιθανά λάθη μέτρησης, λαμβάνοντας υπόψη και τις

βάσεις δεδομένων που είχαν χρησιμοποιήσει συναφείς εμπειρικές μελέτες. Ειδικότερα, για τις αναπτυσσόμενες χώρες τα διαθέσιμα δεδομένα που αφορούν στις προηγούμενες δεκαετίες είναι περιορισμένα και για το λόγο αυτό το δείγμα της έρευνας καθορίστηκε σε 18 αναπτυσσόμενες χώρες και σε 13 ανεξάρτητες μεταβλητές, για τις οποίες υπήρχε επάρκεια δεδομένων. Τέλος, για την αποφυγή σφαλμάτων που σχετίζονται με την επιλεκτικότητα, πραγματοποιήθηκε εκτενής βιβλιογραφική ανασκόπηση ώστε να επιλεγθούν αντικειμενικά οι μεταβλητές. Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε σταδιακή παλινδρόμηση ώστε να επιλεγθούν που μεταβλητές που προσδιορίζουν καλύτερα το υπόδειγμα.

Λαμβάνοντας υπόψη τη διαθεσιμότητα των δεδομένων, μελλοντικές έρευνες θα μπορούσαν να επεκταθούν στη διερεύνηση κι άλλων προσδιοριστικών παραγόντων των ΑΞΕ, περιορίζοντας το δείγμα των εξεταζόμενων χωρών ή της εξεταζόμενης χρονικής περιόδου. Μια αντίστοιχη έρευνα θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί σε δείγμα αναπτυγμένων χωρών, για τις οποίες υπάρχει μεγαλύτερη διαθεσιμότητα σε δεδομένα σε σύγκριση με τις αναπτυσσόμενες χώρες. Επιπρόσθετα, θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί μια συγκριτική μελέτη μεταξύ των καθοριστικών παραγόντων των εισροών ΑΞΕ ανάμεσα σε αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες με τρομοκρατική δραστηριότητα. Ακόμη, θα μπορούσαν να διερευνηθούν οι εισροές ΑΞΕ ανά παραγωγικό τομέα σε χώρες με τρομοκρατική δραστηριότητα, καθώς σύμφωνα με τον Agrawal (2011) ο τομέας παραγωγής αποτελεί καθοριστικό παράγοντα των ΑΞΕ. Ωστόσο, και στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να γίνει επαναξιολόγηση του δείγματος λόγω του περιορισμένου αριθμού δεδομένων για τις ΑΞΕ ανά κλάδο στις εξεταζόμενες χώρες.

Επίσης, όπως παρατηρήθηκε, στην παρούσα έρευνα πραγματοποιήθηκε διαχωρισμός του δείγματος με κριτήριο την τρομοκρατική τους δραστηριότητα, καθώς η τρομοκρατία αποτελεί τη βασική ανεξάρτητη μεταβλητή των υποδειγμάτων που εξετάστηκαν. Αντίστοιχα, θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί διαχωρισμός του δείγματος σε υποομάδες με βάση κάποιο άλλο κριτήριο, όπως η εισοδηματική τους ταξινόμηση ή οι συνολικές εισροές ΑΞΕ.

Μελλοντικές έρευνες θα μπορούσαν ακόμη να επικεντρωθούν στους τύπους των τρομοκρατικών επιθέσεων ώστε να διερευνηθούν τα κίνητρα των τρομοκρατών. Η κατανόηση των κινήτρων βάσει των οποίων κάποια άτομα ή ομάδες ατόμων προβαίνουν σε τρομοκρατικές επιθέσεις, όπως ο θρησκευτικός φανατισμός, είναι απαραίτητη ώστε να προληφθεί η εκδήλωση αντίστοιχων επιθέσεων. Εκτός από το

θρησκευτικό φανατισμό θα μπορούσαν να διερευνηθούν και οι προσωπικές πεποιθήσεις και στάσεις απέναντι ορισμένες ομάδες ατόμων, όπως στους μετανάστες, λαμβάνοντας υπόψη τις αυξανόμενες μεταναστευτικές ροές από χώρες της Μέσης Ανατολής προς αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες (Economou et al, 2018; Elsayed & Grip, 2018). Τέλος, στα πλαίσια της καταπολέμησης της τρομοκρατίας θα μπορούσαν ακόμη να διερευνηθούν οι τακτικές και οι ιδεολογίες των ομάδων τρομοκρατών, καθώς και η μακροβιότητα των συγκεκριμένων ομάδων (Blomberg et al, 2010; Blomberg et al, 2011).

Εν κατακλείδι, η παρούσα διατριβή παρουσιάζει τη διερεύνηση των καθοριστικών παραγόντων των ΑΞΕ σε χώρες με τρομοκρατική δραστηριότητα, ωστόσο οι συνεχείς αλλαγές που συντελούνται στο οικονομικό σύστημα παγκοσμίως καθιστούν αναγκαία τη διαρκή μελέτη των παραγόντων αυτών στα πλαίσια της διεθνούς ροής κεφαλαίων. Ανεξάρτητα από την οπτική γωνία κάθε ερευνητή, είναι κοινώς αποδεκτό το γεγονός ότι η πρόληψη ή η αντιμετώπιση της τρομοκρατίας είναι αναγκαίες για κάθε χώρα. Μέσω της καταπολέμησης της τρομοκρατίας θα μειωθεί ο επενδυτικός κίνδυνος των χωρών υποδοχής, προσελκύοντας έτσι περισσότερους ξένους επενδυτές και ΠΕ. Φυσικά, η αντιμετώπιση τρομοκρατίας δε θα πρέπει να επικεντρώνεται στη βελτίωση του επενδυτικού κλίματος μιας χώρας, αλλά και στην αντιμετώπιση των άμεσων συνεπειών που απορρέουν από τις τρομοκρατικές επιθέσεις, όπως οι θάνατοι και οι τραυματισμοί. Σε κάθε περίπτωση η τρομοκρατία αποτελεί ένα μελανό σημείο του παγκόσμιου κοινωνικού, οικονομικού και πολιτικού συστήματος, καθιστώντας επομένως επιτακτική την ανάγκη για άμεση και αποτελεσματική αντιμετώπισή της.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

1. Abadie, A., & Gardeazabal, J. (2003). The Economic Cost of Conflict: A Case Study of the Basque Country. *American Economic Review*, 93(1), 113 – 132, doi: 10.1257/000282803321455188
2. Abadie, A., & Gardeazabals J. (2008). Terrorism and the world economy. *European Economic Review*, 52(1), 1 – 27, doi: 10.1016/j.euroecorev.2007.08.005
3. Abbott, A. , Cushman, D. O. and De Vita, G. (2012), Exchange Rate Regimes and Foreign Direct Investment Flows to Developing Countries. *Review of International Economics*, 20, 95-107, doi: 10.1111/j.1467-9396.2011.01010.x
4. Aben, J., & Fontanel, J. (2018). Military expenditure as a proxy for state power. The case of France. *Defence and Peace Economics*, doi: 10.1080/10242694.2018.1460714
5. Adams S. (2009). Foreign Direct investment, domestic investment and economic growth in Sub – Saharan Africa, *Journal of Policy Modeling*, 31 (6), 939 – 949, doi: 10.1016/j.jpolmod.2009.03.003
6. Adams, J., (2003). Mexico vs China, *Economic Development Journal*, 2(4), 36 – 45
7. Adler, L. (1966). Symbiotic marketing. *Harvard Business Review*, 44, 59 – 71
8. Agarwal, J. & Ramaszami, S. (1992), Choice of Foreign Market Entry Mode: Impact of Ownership, Location, and Internalization Factors. *Journal of International Business Studies*, 23(1), 1-27, doi: 10.1057/palgrave.jibs.8490257
9. Agiomirgianakis, G. M., Asteriou, D. & Papathoma, K. (2003). *The determinants of foreign direct investment: a panel data study for the OECD countries*. London, UK: City University London
10. Agosin, M., & Machado, R. (2005). Foreign Investment in Developing Countries: Does it Crowd in Domestic Investment?, *Oxford Development Studies*, 33 (2), 149 – 162, doi: 10.1080/13600810500137749
11. Agrawal, S. (2011). The impact of terrorism on foreign direct investment: which sectors are more vulnerable?, *CMC Senior Theses*, paper 124
12. Agung, I. G. N. (2011). *Cross Section and Experimental Data Analysis Using EViews* Singapore: John Wiley&Sons.

13. Ahmad, F., Draz, M., & Yang, S. (2018). Causality nexus of exports, FDI and economic growth of the ASEAN5 economies: evidence from panel data analysis. *The Journal of International Trade & Economic Development*. Doi: 10.1080/09638199.2018.1426035
14. Aitken, B., Harrison, A., & Lipsey, R. (1996). Wages and foreign ownership: A comparative study of Mexico, Venezuela and the United States, *Journal of International Economics*, 40(3-4), 345 – 371
15. Aizenman, J., & Marion, N. (2004). The merits of horizontal versus vertical FDI in the presence of uncertainty. *Journal of International Economics*, 62(1), 125 – 148, doi: 10.1016/j.jinteco.2003.08.003
16. Akbar, M., & Akbar, A. (2015). An empirical analysis of foreign direct investment in Pakistan. *Studies in Business and Economics*, 10(1), doi: 10.1515/sbe-2015-0001
17. Alfaro, L., Chanda, A., Kalemli – Ozcan, S., & Sayek, S. (2004). FDI and economic growth: The role of local financial markets, *Journal of International Economics*, 64 (1), 89 – 112, doi: 10.1016/S0022-1996(03)00081-3
18. Ali, F., Fiess, N., & MacDonald, R. (2010). Do Institutions Matter for Foreign Direct Investment?, *Open Economies Review*, 21(2), 201 – 219, doi: 10.1007/s11079-010-9170-4
19. Ali, F., Fiess, N., & MacDonald, R. (2011). Climbing to the top? Foreign direct Investment and Property Right, *Economic Inquiry*, 49 (1), 289 – 302, doi: 10.1111/j.1465-7295-2010.00319.x
20. Ali, H., Qingshi, W., Ullah, I., Ali, Z. (2017). How terrorism affects foreign direct investment in Pakistan. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 7(3), 625 – 631
21. Ali, S., Waqas, H., & Asghar, M. (2015). The effect of terrorism on foreign direct investment in Pakistan, *Journal of Applied Environmental and Biological Sciences*, 5(5), 312 – 320, doi: 10.13187/es.2014.4.279
22. Aliber, R.Z. (1970). A theory of direct foreign investment, in Kindleberger C.P. (ed.). *The international corporation. A symposium*, Cambridge Mass.: MIT Press
23. Aliber, R.Z. (1971). The multinational enterprise in a multiple currency world, in Dunning J. H. (ed.) *The Multinational Enterprise*, London: Allen & Unwin

24. Alomar, M., & El-Sakka, M. (2011). The impact of terrorism on the FDI inflows to less developed countries: A panel study. *European Journal of Economics, Finance and Administrative Sciences*, 28, 116 – 125
25. Alon, I. & McKee, D. (1999). Toward a macro environmental model of international franchising. *Multinational Business Review*, 1, 76 – 82
26. Alquist, R., Mukherjee, R., & Tesar, L. (2016). Fire-sale FDI or business as usual?. *Journal of International Economics*, 98, 93 – 113, doi: 10.1016/j.jinteco.2015.09.003
27. Alsan, M., Bloom, D.E., & Canning, D. (2006). The effect of population health on foreign direct investment in flows to low – and middle – income countries, *World Development*, 34 (4), 613 – 630
28. Altay, H., & ve Celebioglu, F. (2015). The Impacts of Political Terrorism on Gross Domestic Product in Eurasia: A Spatial Data Analysis. *Eurasian Journal of Business and Economics*, 8 (15), 21 – 37, doi: 10.17015/ejbe.2015.015.02
29. Amadi, S.N. (2002). The impact of macroeconomic environment on foreign direct investment in Nigeria, *International Journal of Development*, 4 (2), 352 – 361
30. Amal, M., Raboch, H & Tomio, B. (2009). Strategies and Determinants of Foreign Direct Investment (FDI) from Developing Countries: Case Study of Latin America. *Latin American Business Review*, 10(2-3), 73 – 94, doi 10.1080/10978520903212532:
31. Andrews, S., Leblang, D. & Pandya, S. (2018). Ethnocentrism Reduces Foreign Direct Investment. *The Journal of Politics*, 80 (2), 697 – 700, doi: 10.1086/694916
32. Anwar, A., & Mughal, M. (2016). Foreign financial flows and terrorism – A case study of Pakistan, *Copenhagen Business School*, paper No. 56
33. Anwar, S., & Cooray, A. (2012). Financial development, political rights, civil liberties and economic growth: Evidence from South Asia, *Economic Modelling*, 29 (3), 974 – 981, doi: 10.1016/j.econmod.2012.02.009
34. Anwar, S., & Cooray, A. (2015). Financial flows and per capita income in developing countries, *International Review of Economics & Finance*, 35, 304 – 314, doi: 10.1016/j.iref.2014.10.009

35. Anwar, Z., & Afza, T. (2014). Impact of terrorism, gas shortage and political instability on FDI inflows in Pakistan. *Science International*, 26(1), 507 – 551
36. Anyanwu, J. & Yameogo, N. (2015). Regional Comparison of Foreign Direct Investment to Africa: Empirical Analysis. *African Development Review*, 27(4), 345-363, doi: 10.1111/1467-8268.12152
37. Arazmuradov, A. (2015). Can Development Aid Help Promote Foreign Direct Investment? Evidence from Central Asia, *Economic Affairs*, 35 (1), 123 – 136, doi: 10.1111/ecaf.12102
38. Arellano, C., Bulir, A., Lane, T., & Lipschitz, L. (2009). The dynamic implications of foreign aid and its variability. *Journal of Development Economics*, 88 (1), 87 – 102, doi: 10.1016/j.jdeveco.2008.01.005
39. Arellano, M., & Bond, S. (1991). Some tests of specification for panel data: Monte Carlo evidence and an application to employment equations. *Review of Economic Studies*, 58, 277 – 297, doi: 10.2307/2297968
40. Arellano, M., & Bover, O. (1995). Another Look at the Instrumental Variable Estimation of Error – Components Models, *Journal of Econometrics* 68(1): 29 – 51, doi: 10.1016/0304-4076(94)01642-D
41. Ashraf, A. & Herzer, D. (2014) The effects of greenfield investment and M&As on domestic investment in developing countries, *Applied Economics Letters*, 21 (14), 997-1000, doi: 10.1080/13504851.2014.904482
42. Asiedu, E & Lien, D. (2011). Democracy, foreign direct investment and natural resources. *Journal of International Economics*, 84(1), 99 – 111, doi: 10.1016/j.jinteco.2010.12.001
43. Asongu, S. & Ssozi, J. (2017) When is Foreign Aid Effective in Fighting Terrorism? Threshold Evidence, *International Economic Journal*, 31 (3), 370 – 389, doi: 10.1080/10168737.2017.1350731
44. Asongu, S., & Amankwah – Amoah, J. (2016). Military expenditure, terrorism and capital flight: Insights from Africa, *MPRA Paper 74320*, University of Munich
45. Asongu, S., Efobi, U. & Beecroft, I. (2018). Aid in Modulating the Impact of Terrorism on FDI: No Positive Thresholds, No Policy. *Forum for Social Economics*, doi: 10.1080/07360932.2018.1434676

46. Asongu, S., Efobi, U., & Beecroft, I. (2015). FDI, Aid, Terrorism: Conditional evidence from developing countries, *African Governance and Development Institute*, WP/15/019
47. Awan, A.G., Ahmad, W., Shadid, P., & Hassan, J. (2014). Factors affecting foreign direct investment in Pakistan. *International Journal of Business and Management Review*, 2(4), 21 – 35
48. Axarloglou, K., & Pournarakis, M. (2005). Capital Inflows in the Balkans: Fortune or Misfortune?. *The Journal of Economic Asymmetries*, 2(2), 21 – 48, doi: 10.1016/j.jeca.2005.02.002
49. Azam, M., & Ahmed, M. (2015). Role of human capital and foreign direct investment in promoting economic growth: Evidence from Commonwealth of Independent States. *International Journal of Social Economics*, 42(2), 98 – 111, doi: 10.1108/IJSE-05-2014-0092
50. Azam, M., Lukman, L., (2006). Determinants of foreign direct investment in India, Indonesia and Pakistan: A quantitative approach, *Journal of Managerial Sciences*, 4(1), 31 – 44
51. Azémar, C., & Desbordes, R. (2009). Public governance, health and foreign direct investment in Sub-Saharan Africa, *Journal of African Economies*, 18(4), 667 – 709, doi: 10.1093/jae/ejn028
52. Aziz, N. & Khalid, U. (2017). Armed Conflict, Military Expenses and FDI Inflow to Developing Countries, *Defence and Peace Economics*, doi: 10.80/10242694.2015.1388066
53. Azman – Saini. W.N.W., Law. S.H., & Ahmad, A.H. (2010). FDI and economic growth: New evidence on the role of financial markets, *Economics Letters*, 107(2), 211 – 213, doi: 10.1016/j.econlet.2010.01.027
54. Azmar, A., Ullah, N., & Malik, Q. (2015). Effect of Exchange Rate Volatility on Foreign Direct Investment in Saarc Countries. *Middle-East Journal of Scientific Research* 23 (2), 350-356, doi: 10.5829/idosi.mejsr.2015.23.02.22122
55. Baby S., & Sharma, A. M. (2017). Determinants of foreign direct investment inflows in India, *International Journal of Applied Economic Research*, 15(2), 139 – 149
56. Baltagi, B. H. (2005), *Econometric Analysis of Panel Data* (3rd edition), John Wiley and Sons: West Sussex.

57. Bandyopadhyay S., Sandlery T., & Younas J. (2014). Foreign direct investment, aid, and terrorism, *Oxford Economic Papers*, 66(1), 25 – 30, doi:10.1093/oep/gpt026
58. Bengoa, M., & Sanchez – Robles, B. (2003). Foreign direct investment, economic freedom and growth: New evidence from Latin America, *European Journal of Political Economy*, 19 (3), 529 – 545, doi: 10.1016/S0176-2680(03)00011-9
59. Berrebi, C., & Ostwald, J. (2011). Earthquakes, hurricanes and terrorism: do natural resources disasters incite terror?, *Public Choice*, 149(3 – 4), 383, doi: 10.1007/s11127-011-9868-x
60. Bevan, A., & Estrin, S. (2004). The determinants of foreign direct investment into European transition economies, *Journal of Comparative Economics*, 32(4), 775 – 787, doi: 10.1016/j.jce.2004.08.006
61. Bevan, A., Estrin, S., & Meyer, K. (2004). Foreign investment location and institutional development in transition economies, *International Business Review*, 13(1), 43 – 64, doi: 10.1016/j.ibusrev.2003.05.005
62. Bezić, H., Galović, T., & Mišević, P. (2016). The impact of terrorism on the FDI of the EU and EEA Countries, *Proceedings of Rijeka School of Economics*, 34(2), 333 – 362, doi 10.18045/zbefri.2016.2.333
63. Bhasin, N. & Garg, S. (2018). Does Host Country Institutional Quality Act as a Differentiator in Intra-regional FDI? Evidence from Selected Asian Economies. *Foreign Trade Review*, 53(2), 81 – 97, doi: 10.1177/0015732517734726
64. Bird, G., S. Blomberg, B. & ve Hess, G. (2008). International Terrorism: Causes, Consequences and Cures. *The World Economy*, 31(2), 255 – 274, doi: 10.1111/j.1467-9701.2007.01089.x
65. Bisson, O. (2012). Can better institutions attract more foreign direct investment? Evidence from developing countries. *International Research Journal of Finance & Economics*, 82, 142
66. Blaise, S. (2005). On the link between Japanese ODA and FDI in China: A microeconomic evaluation using Conditional Logit analysis. *Applied Economics*, 37, 51 – 55, doi: 10.1080/0003684042000281534
67. Blomberg, B., Engel, R. & Sawyer, R. (2010). On the duration and sustainability of transnational terrorist organizations. *Journal of Conflict Resolution* 54(2), 303 – 330, doi:10.1177/0022002709355431

68. Blomberg, B., Gaibullov, K. & Sandler, T. (2011). Terrorist group survival: Ideology, tactics, and base of operations. *Public Choice* 149(3–4), 441 – 463, doi: 10.1007/s11127-011-9837-4
69. Blomberg, B., Hess, G. & Tan, D.. (2011). Terrorism and the Economics of Trust. *Journal of Peace Research*, 48(3), 383 – 398, doi: 10.1177/0022343311401641
70. Blomberg, S. B., Hess, G. D., & Orphanides, A. (2004). The Macroeconomic Consequences of Terrorism. *Journal of Monetary Economics*, 51(5), 1007 – 1032, doi: 10.1016/j.jmoneco.2004.04.001
71. Blomberg, S.B., & Mody, A. (2005). How severely does violence deter international investment?, Claremont Colleges Economics Department, No. 2005-01, doi: 10.2139/ssrn.722812
72. Blomström, M. (1986) Multinationals and market structure in Mexico, *World Development*, 14(4), 523 – 530, doi: 10.1016/0305-750X(86)90067-7
73. Blomström, M., & Persson, H. (1983). Foreign investment and spillover efficiency in an underdeveloped economy: Evidence from the Mexican manufacturing industry, *World Development*, 11(6), 493 – 501, doi: 10.1016/0305-750X(83)90016-5
74. Blonigen, B. (1997). Firm specific assets and the link between exchange rates and foreign direct investment. *American Economic Review*, 87, 448 – 465
75. Blonigen, B., Davies, R., Waddell, G., & Naughton, H. (2007). FDI in space: Spatial autoregressive relationships in foreign direct investment. *European Economic Review*, 51(1), 1303 – 1325, doi: 10.1016/j.eurocorev.2006.08.006
76. Blonigen, B.A. (1997). Firm-specific assets and the link between exchange rates and foreign direct investment. *The American Economic Review*, 87(3), 447 – 465
77. Bobenič Hintošová, A., Kubíková, Z., Ručinský, R. (2016). Does quality of business environment influence foreign direct investment inflows? A case of Central European countries. *Central European Journal of Management*, 3(1), doi: 10.5817/CEJM2016-1-1
78. Borensztein, E., De Gregorio, J., & Lee, J. W. (1998). How does foreign direct investment affect economic growth? *Journal of International Economics*, 45 (1), 115 – 135, doi: 10.3386/w5057

79. Branson, W., & Hill, R. (1971). Capital movements among major OECD countries: Some preliminary results, *The Journal of Finance*, 26(2), 269 – 286, doi: 10.1111/j.1540-6261.1971.tb00896.x
80. Breusch, T. & Pagan, A. (1980). The LM Test and its application to model specification in econometrics. *The Review of Economic Studies*, 47(1), 239–253, doi: 10.2307/2297111
81. Brooks, C. (2014). *Introductory Econometrics in Finance* (3rd ed.). New York, NY: Cambridge University Press.
82. Brouthers, K., Brouthers, L. & Werner, S. (1996). **Dunning’ eclectic** theory and the smaller firm: The impact of ownership and location advantages on the choice of entry – modes in the computer software industry. *International Business Review*, 5(4), 377 – 394, doi: 10.1016/0969-5931(96)00019-4
83. Buchanan, B., Le, Q., & Rishi, M. (2012). Foreign direct investment and institutional quality: Some empirical evidence. *International Review of Financial Analysis*, 21, 81 – 89, doi: 10.1016/j.irfa.2011.10.001
84. Buckley, P & Casson, M. (1985). *The Economic Theory of Multinational Enterprise*, London and Basing Stock: Macmillan Press
85. Buckley, P. & Casson M., (1976). *The Future of the Multinational Enterprises*. London: Macmillan
86. Buckley, P. J., Clegg, J., Wang, C., & Cross, A. R. (2002). FDI, regional differences and economic growth: panel data evidence from China. *Transnational Corporation (UNCTAD)*, 11(1), 1–23
87. Buckley, P., & Casson, M. (1996). An economic model of international joint venture strategy. *Journal of International Business Studies*, 27(4), 849 – 876
88. Burgoon, B. (2006). On welfare and terror: social welfare policies and political-economic roots of terrorism. *Journal of Conflict Resolution*, 50(2), 176–203, doi: 10.1177/0022002705284829
89. Busse, M., & Hefeker, C. (2007). Political risk, institutions and foreign direct investment, *European Journal of Political Economy*, 23(2), 397 – 415, doi: 10.1016/j.ejpoleco.2006.02.003
90. Castro, P. & Campo, A. (2017). FDI and the Subprime Crisis: An Analysis for Asian and Latin American Countries, *International Business Research*, 10(11), doi: 10.5539/ibr.v10n11p206

91. Caves, R. (1974). Cause of direct investment: Foreign firms' shares in Canadian and United Kingdom manufacturing industries. *Reviews of Economics and Statistics*, 56, 279-293.
92. Caves, R.E. (1971). International corporations: The industrial economics of foreign investment. *Economica*, 38(149), 1 – 27, doi: 10.2307/2551748
93. Cela, S. (2017). The effect of corporate profit tax on attracting foreign direct investment in Albania. *International Journal of Financial Research*, 8(2), doi: 10.5430/ijfr.v8n2p186
94. Chakrabarti, A. (2001). The Determinants of Foreign Direct Investment: Sensitivity Analyses of Cross-Country Regressions. *International Review for Social Sciences – Kyklos*, 54(1), 89 – 114
95. Chang, C.P., & Lee, C.C. (2011). The Effect of Globalization and Political Party on Economic Growth: Panel Data Analysis of Former Communist Countries and European OECD Members. *Eastern European Economics*, 49(6), 5 – 26
96. Cheng, L. and Kwan, Y. (2000) What are the determinants of the location of foreign direct investment? The Chinese experience. *Journal of International Economics*, 51(2), 379–400, doi: 10.1016/S0011-1996(99)00032-X
97. Choi, C. (2003). Does the Internet stimulate inward foreign direct investment? *Journal of Policy Modeling*, 25(4), 319 – 326, doi: 10.1016/S0161-8938(02)00202-8
98. Choi, W., & Gao, H. (2006). Procedural Issues in the Anti-Dumping Regulations of China: A Critical Review under the WTO Rules, *Chinese Journal of International Law*, 5(3), 663 – 682, doi: 10.1093/chinesejil/jml038
99. Christian, J., & Pagoulatos, E. (1973). Domestic financial markets in developing economies: An econometric analysis, *Kyklos*, 26(1), 75 – 90, doi: 10.1111/j.1467-6435.1973.tb01853.x
100. Cleeve, E., Debrah, Y., & Yiheyis, Z. (2015). Human Capital and FDI Inflow: An Assessment of the African Case, *World Development*, 74, 1 – 14, doi: 10.1016/j.worlddev.2015.04.003
101. Coase, R.H. (1937). The Nature of the firm, *Economica*, 4(16), 386 – 407, doi: 10.1111/j.1468-0335.1937.tb00002.x

102. Comes, C., Bunduchi, E., Vasile, V., & Stefan, D. (2018). The impact of foreign direct investments and remittances on economic growth: A case study in Central and Eastern Europe. *MDPI*, 10(1), 1 – 16, doi:10.3390/su10010238
103. Culem, C. (1988). The locational determinants of direct investments among industrialized countries, *European Economic Review*, 32 (4), 885 – 904, doi: 10.1016/0014-2921(88)90051-7
104. D' Arge, R. (1969). Note on Customs Unions and Direct Foreign Investment, *Economic Journal*, 79(314), 324 – 333, doi: 10.2307/2230078
105. Das, S., (2008). Rapid growth in China and the Asian economies: Some stylised freemarket policy inferences, *Economic Affairs*, 28(3), 57 – 62, doi: 10.1111/j.1468-0279.2008.00846.x
106. Das, T. K., & Teng, S. (2000). A resource – based theory of strategic alliances. *Journal of Management*, 26(1), 31 – 61, doi: 10.1177/014920630002600105
107. Daude, C., & Stein, E. (2007). The quality of institutions and foreign direct investment, *Economics & Politics*, 19(3), 317 – 344, doi: 10.1111/j.1468-0343.2007.00318.x
108. Denisia, V. (2010). Foreign direct investment theories: An overview of the main FDI theories. *European Journal of Interdisciplinary Studies*, 2(2)
109. Dogan, C., & Arslan, U. (2016). Political globalization and foreign direct investment inflows in Turkey. *International Journal of Business and Social Research*, 6(5), doi: 10.18533/ijbsr.v6i5.960
110. Dornean, A., Isan, V., & Oanea, D. (2012). The Impact of the Recent Global Crisis on Foreign Direct Investment. Evidence from Central and Eastern European Countries. *Procedia Economics and Finance*, 3, 1012 – 1017, doi: 10.1016/S2212-5671(12)00266-3
111. Doytch, N., & Uctum, M. (2011). Does the worldwide shift of FDI from manufacturing to services accelerate economic growth? A GMM estimation study, *Journal of International Money and Finance*, 30 (3), 410 – 427, doi: 10.1016/j.jimonfin.2011.01.001
112. Doytch, N., Thelen, N., & Mendoza, R.U. (2014). The impact of FDI on child labor: Insights from an empirical analysis of sectoral FDI data and case studies, *Children and Youth Services Review*, 47 (P2), 157 – 167, doi: 10.2139/ssrn.2292239

113. Drabek, Z., & Payne, W. (2002). The impact of transparency of foreign direct investment. *Journal of Economic Integration*, 17, 777 – 810
114. Drake, T. & Caves, R. (1992). Changing determinants of Japanese foreign investment in the United States, *Journal of Japanese and International Economies*, 6(3), 228-246, doi: 10.1016/0889-1583(92)900-V
115. Drakos, K. & Kallandranis, C. (2015). A Note on the Effect of Terrorism on Economic Sentiment, *Defence and Peace Economics*, 26 (6), 600-608, doi: 10.1080/10242694.2015.1016295
116. Dreher, A. (2006). The influence of globalization on taxes and social policy: An empirical analysis for OECD countries. *European Journal of Political Economy*, 22(1), 179 – 201
117. Dunne, J. P., Smith, R., & Willenbock, D. (2005). Models of Military Expenditure and Growth: A Critical Review. *Defence and Peace Economics*, 16 (6), 449 – 461.
118. Dunning, J. H. & Narula, R. (1996). The Investment Development Path Revisited: Some emerging issues, in Dunning, J. H. & Narula, R. eds., *Foreign Direct Investment and Governments: Catalysts for economic restructuring*, London and New York: Routledge
119. Dunning, J. H. (1973). The determinants of international production. *Oxford Economic Papers*, 25, 289 – 335 .
120. Dunning, J. H. (1974). *The Distinctive Nature of Multinational Enterprise*, London: George Allen and Unwin
121. Dunning, J. H. (1977). Trade, location of economic activity and the MNE: A search for an eclectic approach. In B. Ohlin, P. O. Hesselborn, & P. M. Wijkman, *The international allocation of economic activity* (pp. 395–418). London: Macmillan.
122. Dunning, J. H. (1979). Explaining changing patterns of international production: In defense of the eclectic theory. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 41(4), doi: 10.1111/j.1468-0084.1979.mp41004003.x
123. Dunning, J. H. (1980). Towards an eclectic theory of international production: some empirical tests. *Journal of International Business Studies*, 11 (1), 9–31, doi: 10.1057/palgrave.jibs.8490593
124. Dunning, J. H. (1988a). *Explaining international production*. London: Unwin Hyman

125. Dunning, J. H. (1988b). The eclectic paradigm of international production: a restatement and some possible extensions. *Journal of International Business Studies*, 19(1), 1 – 31, doi: 10.1057/palgrave.jibs.8490372
126. Dunning, J. H. (1993) *Multinational enterprises and the global economy*. Wokingham: Addison-Wesley.
127. Dunning, J. H. (1995). Reappraising the eclectic paradigm in the age of alliance capitalism. *Journal of International Business Studies*, 26, 461–491, doi: 10.1057/palgrave.jibs.8490183
128. Dunning, J. H. (1996). The geographical sources of competitiveness of firms: the results of a new survey. *Transnational Corporations*, 5 (3), 1–30.
129. Dunning, J. H. (1997a). Technology and the changing boundaries of firms and governments, In OECD, *Industrial competitiveness and the global economy* (pp. 53–68), Paris: OECD.
130. Dunning, J. H. (1997b). *Alliance Capitalism and Global Business*, London and New York: Routledge
131. Dunning, J. H. (1998). Location and the multinational enterprise: a neglected factor. *Journal of International Business Studies*, 29 (1), 45–66, doi: 10.1057/palgrave.jibs.8490024
132. Dunning, J. H. (2000). The eclectic paradigm as an envelope for economic and business theories of MNE activity. *International Business Review*, 9(2), 163 – 190, doi: 10.1016/S0969-5931(99)00035-9
133. Dunning, J. H. (2001). The eclectic (OLI) paradigm of international production: Past, present and future. *International Journal of the Economics of Business*, 8(2), 173 – 190, doi: 10.1080/13571510110051441
134. Dunning, J. H., & Lundan, S. M. (2008). *Multinational Enterprises and the Global Economy*. 2nd ed. Cheltenham: Edward Elgar
135. Durham, J.B. (2004). Absorptive capacity and the effects of foreign direct investment and equity foreign portfolio investment on economic growth, *European Economic Review*, 48(2), 285 – 306
136. Eaton, J. & Tamura, A. (1994). Bilateralism and Regionalism in Japanese and U.S. Trade and Direct Foreign Investment Patterns, *Journal of the Japanese and International Economies*, 8, 478-510.
137. Economou, A., Psarianos, I., & Kollias, C. (2018). Terrorism and attitudes towards immigration in Europe. Discussion Paper Series, University of

Thessaly, Department of Economics, 14(1), διαθέσιμο στο https://www.econ.uth.gr/images/library_data/Discussion-paper-series-14-01.pdf

(Προσπελάστηκε στις 10/6/2018)

138. Economou, F., Hassapis, C., & Philippas, N., & Tsionas, M. (2016). Foreign direct investment determinants in OECD and developing countries. *Review of Development Economics*, 21(3), 527 – 542, doi: 10.1111/rode.12269
139. Efobi, U., & Asongu, S. (2015). How Terrorism Explains Capital Flight from Africa, *MPRA*, paper 74651, University Library of Munich, Germany
140. Efobi, U., Asongu, S., & Beecroft, I. (2015). Foreign direct investment, aid and terrorism: empirical insight conditioned on corruption control, *African Governance and Development Institute*, Working Paper No. 15/007
141. Elfakhani, S. & Mulama, N. (2011). Determinants of FDI in emerging markets: The case of Brazil, China and India. *International Journal of Business Management and Economic Research*, 2(2), 178 – 195
142. Elsayed, A. & Grip, A. (2018). Terrorism and the integration of Muslim immigrants. *Journal of Population Economics*, Springer, *European Society for Population Economics*, 31(1), 45 – 67, doi: 10.1007/s00148-017-0646-z
143. Enders, W. & Sandler, T. (2012). *The Political Economy of Terrorism*. Cambridge: Cambridge University Press
144. Enders, W., & Sandler T. (1996) Terrorism and foreign direct investment in Spain and Greece, *Kyklos*, 49(3), 331–352, doi: 10.1111/j.1467-6435.1996.tb01400.x
145. Enders, W., Sachsidia, A., & Sandler, T. (2006). The impact of transnational terrorism on US foreign direct investment. *Political Research Quarterly*, 59(4), 517 – 531, doi: 10.1177/106591290605900402
146. Erbe, R. (1970). Causes and effects of private capital movements in Germany, 1995-69, *Kyklos*, 23(4), 927 – 941, doi: 10.1111/j.1467-6435.1970.tb01052.x
147. Erixon, F. & Messerlin, P., (2009). Containing Sino – European Protectionism, *Economic Affairs*, 29(1): 83 – 85, doi: 10.1111/j.1468-0279.2009.01874.x
148. Erkekoglu, H., & Kilicarslan, Z. (2016). Do political risks affect the foreign direct investment inflows to host countries. *Journal of Business, Economics and Finance*, 5(2): doi: 10.17261/Pressacademia.2016219263

149. Estrada, M.R., Park, D., & Jung Suk ve Khan, A. (2015). The Economic Impact of Terrorism: A New Model and its Application to Pakistan, *Journal of Policy Modeling*, 37(6), 1065 – 1080, doi: 10.1016/j.polmod.2015.08.004
150. Ezcurra, R., & Guez – Pose, A.R. (2013). Does Economic Globalization affect Regional Inequality? A Cross-country Analysis, *World Development*, 52, 92–103, doi: 10.1016/j.worlddev.2013.07.002
151. Ezeoha, A. E. & Cattaneo, N. (2012). FDI Flows to South Saharan Africa: Impact of Finance, Institutions and Natural Resource Endowment, *Comparative Economic studies*, 54 (3), 597 – 632, doi: 10.1057/ces.2012.18
152. Ezeoha, A. E., & Ugwu, O. J. (2015). Interactive Impact of Armed Conflicts on Foreign Direct Investments in Africa, *African Development Review*, 27(4), 456 – 468, doi 10.1111/1467-8268.12161
153. Fakhreddin, F., Nezakati, H., & Vaighan, B. (2011). The determinants of FDI inflow in manufacturing sector of Malaysia, *Journal of International Business and Entrepreneurship Development*, 5(4), doi: 10.1504/JIBED.2011.042386
154. Farhan, M.Z.M., Azman – Saini, W.N.W., Law, S.H. (2014). FDI and Income Inequality in ASEAN-5 Countries: A Quantile Regression Approach. *Prosiding Perkem*, 601
155. Farrell, R. (2008). *Japanese investment in the world economy: A study of strategic themes in the internationalization of Japanese industry*. Cheltenham, UK: Edward Elgar.
156. Farrell, R., Gaston, N., & Sturm, J.E. (2004). Determinants of Japan's foreign direct investment: An industry and country panel study, 1984 – 1998, *Journal of the Japanese and International Economies*, 18(2), 161 – 182, doi: 10.1016/j.jjie.2003.09.005
157. Fatehi, K., & Safizadeh, H. (1994). The effect of sociopolitical instability on the flow of different types of foreign direct investment, *Journal of Business Research*, 31 (1), 65 – 73, doi: 10.1016/0148-2963(94)90047-7
158. Fatima, M., Latif, M., Chughtai, S., Hussain, & Nazik ve Aslam, S. (2014). Terrorism and its Impact on Economic Growth: Evidence from Pakistan and India. *Middle-East Journal of Scientific Research*, 22 (7): 1033 – 1043, doi: 10.5829/idosi.mejsr.2014.22.07.21444

159. Feeny, S., Iamsiraroj, S., & McGillivray, M. (2014). Growth and Foreign Direct Investment in the Pacific Island countries, *Economic Modelling*, 37, 332 – 339, doi: 10.1016/j.econmod.2013.11.018
160. Feldstein, M. (1983). Domestic saving and international capital movements in the long run and the short run, *European Economic Review*, 21 (1-2), 129 – 151, doi: 10.1016/S0014-2921(83)80012-9
161. Fereidouni, H.G. (2013). Foreign direct investments in real estate sector and CO2 emission: Evidence from emerging economies, *Management of Environmental Quality*, 24 (4), 463 – 476, doi: 10.1108/MEQ-04-2012-0032
162. Filer, R.K., & Stanišić, D., (2016). The effect of terrorist incidents on capital flows, *Review of Development Economics*, 20(2), 502 – 513, doi:10.1111/rode.12246
163. Fillat, C., & Woerz, J. (2011). Good or bad? The influence of FDI on productivity growth. An industry level analysis, *Journal of International Trade and Economic Development*, 20 (3), 293 – 328, doi: 10.1080/09638190903003010
164. Fischer, S. (2003). Globalization and its challenges. *The American Economic Review*, 93(2), 1- 30, doi: 10.1257/000282803321946750
165. Fisher, R. A. (1932). *Statistical Methods for Research Workers*, 4th Edition Oliver & Boyd: Edinburgh
166. Fratzscher, M (2012). Capital flows, push versus pull factors and the global financial crisis, *Journal of International Economics*, 88(2), 341 – 356, doi: 10.3386/w17357
167. Froot, K. & Stein, J. (1991). Exchange rates and FDI: an imperfect capital markets approach. *Quarterly Journal of Economics*, 106, 1191 – 1127, doi: 10.3386/w2914
168. Fung, K.C., Iizaka, H., & Siu A. (2003). Japanese direct investment in China, *China Economic Review*, 14 (3), 304 – 315, doi: 10.1016/j.chieco.2003.09.005
169. Gammoudi, M., & Cherif, M. (2016). Capital account openness, political institutions and FDI in MENA region: An empirical investigation. *Journal of Economic Development*, 41(2)
170. Globerman, S., & Shapiro, D. (2002). Global foreign direct investment flows: The role of governance infrastructure, *World Development*, 30 (11), 1899 – 1919, doi: 10.1016/S0305-750X(02)00110-9

171. Gohou, G., & Soumaré, I. (2012). Does Foreign Direct Investment Reduce Poverty in Africa and are There Regional Differences?, *World Development*, 40 (1), 75 – 95, doi: 10.1016/j.worlddev.2011.05.014
172. Goswami, G.G., & Haider, S. (2014). Does political risk deter FDI inflow?: An analytical approach using panel data and factor analysis, *Journal of Economic Studies*, 41 (2), 233 – 252, doi: 10.1108/JES-03-2012-0041
173. Graham, E.M. & P. Krugman (1989). *Foreign Direct Investment in USA*. Washington D.C.: Institute for International Economics,
174. Granger, C.W.J. & Swanson, N.R. (1997). An Introduction to Stochastic Unit Root Processes. *Journal of Econometrics*, 80(1), 35 – 62, doi: 10.1016/S0304-4076(96)00016-4
175. Griffin, K. (1968). Coffee and the Economic Development of Colombia, *Bulletin of the Oxford University Institute of Economics & Statistics*, 30(2), 105 – 127, doi: 10.1111/j.1468-0084.1968.mp300020002.x
176. Griffin, K. (1970). Foreign Capital, Domestic Savings and Economic Development, *Bulletin of the Oxford University Institute of Economics & Statistics*, 32(2), 99 – 112, doi: 10.1111/j.1468-0084.1970.mp.32002002.x
177. GTD (2016). 45 years of terrorism. GTD data visualization, διαθέσιμο στο <https://www.start.umd.edu/gtd/> ((Προσπελάστηκε στις 5/2/2018))
178. GTD (2017). Inclusion criteria and variables. University of Maryland, διαθέσιμο στο <https://www.start.umd.edu/gtd/downloads/Codebook.pdf> ((Προσπελάστηκε στις 5/2/2018))
179. Gui – Diby, S.L., & Renard, M.F. (2015). Foreign Direct Investment Inflows and the Industrialization of African Countries, *World Development*, 74, 43 – 57, doi: 10.1016/j.worlddev.2015.04.005
180. Gujarati, D. N. (2004). *Basic Econometrics*, Fourth Edition, The McGraw-Hill: Companies.
181. Gujrati, D. N., Porter, D. C., Gunasekar, S. (2012). *Basic Econometrics* (5th ed.). New Delhi, ND: Mc Graw Hill education.
182. Gupta, S., Clements, B., Bhattacharya, R., Chakravarti, S. (2004). Fiscal consequences of armed conflict and terrorism in low – and middle – income countries, *European Journal of Political Economy*, 20(2), 403 – 421, doi: 10.1016/j.ejpoleco.2003.12.001

183. Gurgul, H., & Lach, L. (2014). Globalization and economic growth: Evidence from two decades of transition in CEE. *Economic Modelling*, 36, 99 – 107
184. Habib, M. & Zurawicki, L. (2002). Corruption and Foreign Direct Investment. *Journal of Business Studies*, 33(2), 291-307
185. Haftel, Y. Z. (2010), Conflict, Regional Cooperation, and Foreign Capital: Indonesian Foreign Policy and the Formation of ASEAN. *Foreign Policy Analysis*, 6, 87-106, doi: 10.1111/j.1743-8594.2010.00103.x
186. Haider, M., & Anwar, A. (2014). Impact of Terrorism on FDI Flows to Pakistan, *MPRA*, paper 57165, University Library of Munich, Germany, doi: 10.2139/ssrn.2463543
187. Hamilton, L. C. & Hamilton, J. D. (1983). Dynamics of Terrorism. *International Studies Quarterly*, 27(1), 39 – 54, doi: 10.2307/2600618
188. Hanafy, S. (2015). Determinants of FDI location in Egypt: Empirical analysis using governorate panel data. *Economic Research Forum*, 875
189. Hansen, L. P. (1982), Large sample properties of generalized method of moments estimators, *Econometrica*, 50(4), 1029 – 1054, doi: 10.2307/1912775
190. Hansen, H., & Rand, J. (2006). On the causal links between FDI and growth in developing countries, *World Economy*, 29 (1), 21 – 41, doi: 10.1111/j.1467-9701.2006.00756.x
191. Harms, P. & Lutz, M. (2006). Aid, governance, and private foreign investment. *Economic Journal*, 116 (513), 773 – 790, doi: 10.1111/j.1468-0297.2006.01111.x
192. Hayakawa, K., Kimura, F., & Lee, H.H. (2013). How does country risk matter for foreign direct investment, *The Developing Economies*, 51(1), 60 – 78, doi: 10.1111/deve.12002
193. Healey, D. (1973). Foreign capital and Exports in Economic Development: The Experience of Eight Asian Countries, *Economic Record*, 49(3), 394 – 419, doi: 10.1111/j.1475-4932.1973.tb02279.x
194. Heckscher, E. (1919). The Effect of Foreign Trade on the Distribution of Income. *Ekonomisk Tidskrift*, 497-512.
195. Helpman, E. (1984). A simple theory of international trade with multinational corporations. *The Journal of Political Economy*, 92(3), 451 – 471, doi: 10.1086/261236

196. Helpman, E. (2004). Export versus FDI with heterogeneous firms. *American Economic Review*, 94(1), 300 – 316, doi: 10.3386/w9439
197. Hermann, P., & Datta, D. (2002). CEO Successor Characteristics and the Choice of Foreign Market Entry Mode: An Empirical Study. *Journal of International Business Studies*, 33(3), 551 – 569, doi: 10.1057/palgrave.jibs.8491031
198. Hermann, P., & Datta, D. (2006). CEO Experiences: Effects on the Choice of FDI Entry Mode. *Journal of Management Studies*, 43(4), 755 – 778, doi: 10.1111/j.1467-6486.2006.00610.x
199. Hosseini, H. (2005). An economic theory of FDI: A behavioral economics and historical approach. *The Journal of Socio-Economics*, 34, 528 – 541, doi: 10.1016/j.socec.2005.07.001
200. Hsiao, C. (2003). *Analysis of panel data (Econometric society monographs)*. Cambridge: Cambridge University Press
201. Hübler, M., & Keller, A. (2010). Energy savings via FDI? Empirical evidence from developing, *Environment and Development Economics*, 15 (1), 59 – 80, doi: 10.1017/S1355770X09990088
202. Hudson, R. (1999). *Sociology and Psychology of Terrorism: Who Becomes a Terrorist and Why?*. United States of America: Library of Congress
203. Hyder, S., Akram, N., & Padda, I. U. H. (2015). Impact of terrorism on economic development in Pakistan, *Pakistan Business Review*, 16(4), 704 – 722
204. Hymer, S.H. (1976). *The International Operation of National Firms: A Study of Direct Foreign Investment*. Cambridge: MIT Press
205. Im, K.S., Pesaran, M.H. & Shin Y. (2003). Testing for Unit Roots in Heterogeneous Panels. *Journal of Econometrics*, 115(1), 53 – 74, doi: 10.1016/S0304-4076(03)00092-7.
206. Imai, K., Gaiha, R., Ali, A., & Kaicker, N. (2014). Remittances, growth and poverty: New evidence from Asian countries. *Journal of Policy Modelling*, 36 (3), 524 – 538, doi: 10.1016/j.jpolmod.2014.01.009
207. IMF (1993). *Balance of Payments Manual: Fifth Edition (BPM5)*. Washington, D.C.: International Monetary Fund
208. Jadhav, P. (2012). Determinants of foreign direct investment in BRICS economies: Analysis of economic, institutional and political factor, *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 37, 5 – 14, doi: 10.1016/j.sbspro.2012.03.270

209. Jayasekara, S.D. (2014). Determinants of foreign direct investment in Sri Lanka. *Journal of the University of Ruhuna*, 2, 4 – 13
210. Jevcak, A., Setzer, R., & Suardi, M. (2010). Determinants of capital flows to the new EU member states before and during the financial crisis. *European Economy – Economic Papers*, 425, doi: 10.2765/44034
211. Johanson, J., & Vahlne, J. E. (1977). The internationalization process of the firm – A model of knowledge development and increasing foreign market commitment. *Journal of International Business Studies*, 8(1), 23 – 32
212. Johanson, J., Vahlne, J. (1990). The mechanism of Internationalization. *International Marketing Review*, 7(4), doi: 10.1108/02651339010137414
213. Jones, J. (2017). Agglomeration economies and the location of foreign **direct investment: A meta-analysis**. *Journal of Regional Science*, 57(5), 731 – 757, doi: 10.1111/jors.12335
214. Jurin, E. (2007). *Quantitative methods in economics*. Faculty of Economics, Split: University of Split
215. Kandiero, T., & Chitiga, M. (2014). Trade openness and foreign direct investment in Africa. *South African Journal of Economic and Management Sciences*, 9(3), doi: 10.4102.sajems.v9i3.1093
216. Karau, J., & Mburu, T. (2016). Institutional, governance and economic factors influencing foreign direct investment inflows in East Africa. *Journal of Economics and Development Studies*, 4(3), 87 – 98, doi: 10.15640/jeds.v4n3a7
217. Kashcheeva, M. (2013). The role of foreign direct investment in the relation between intellectual property rights and growth, *Oxford Economic Papers*, 65 (3), 699 – 720, doi: 10.2307/23463384
218. Kasuga, H. (2007). Evaluating the impacts of foreign direct investment, aid and saving in developing countries, *Journal of International Money and Finance*, 26 (2), 213 – 228, doi: 10.1016/j.jimonfin.2006.11.002
219. Kaur, M., Khatua, A., & Yadav, S. (2016). Infrastructure Development and FDI Inflow to Developing Economies: Evidence from India, *Thunderbird International Business Review*, 58(6), 555 – 563, doi: 10.1002/tie.21784
220. Kaur, M., Yadav, S. & Gautam, V. (2013). Financial System Development and Foreign Direct Investment: A Panel Data Study for BRIC Countries, *Global Business Review*, 14 (4), 729 – 742, doi: 10.1177/0972150913501607

221. Kechagia P., & Metaxas, T. (2016b). FDI in Latin America and Central Asia: A comparative analysis between Peru and Uzbekistan. *Applied Econometrics and International Development*, 16(2), 65 – 74
222. Kechagia, P., & Metaxas, T. (2018). Sixty years of FDI empirical research: review, comparison and critique. *Journal of Developing Areas*, 52(1), 169 – 181, doi: 10.1353/jda.2018.001
223. Kemp, M. C. (1964). *The Pure Theory of International Trade*. Englewood Cliffs: Prentice Hall
224. Kemp, M.C. (1964). *The Theory of International Trade*. London: Prentice Hall
225. Ketkar, K. (1993). Public sector banking, efficiency and economic growth in India, *World Development*, 21 (10), 1658 – 1697, doi: 10.1016/0305-750X(93)90102-F
226. Khan, M., & Akban, M. (2013). The Impact of Political Risk on Foreign Direct Investment. *International Journal of Economics and Finance*, 5(8), doi: 10.5539/ijef.v5n8p147
227. Kharas, H., & Levinsohn, J. (1988). LDC savings rates and debt crises, *World Development*, 16(7), 779 – 786, doi: 10.1016/0305-750X(88)90011-3
228. Khobai , H. & Mavikela, N. (2018). Investigating the link between foreign direct investment, energy consumption and economic growth in Argentina. *MPRA*, Paper 83960, University Library of Munich, Germany.
229. Kim, S. (1972). Foreign assistance and Korea's economic growth, *Australian Economic Papers*, 11(18), 89 – 102, doi: 10.1111/j.1976-5118.2011.01065.x
230. Kimura, H. & Todo, Y. (2007). Is foreign aid a vanguard of FDI? A gravity equation approach. *World Development*, 38 (4), 482 – 497, doi: 10.1016/j.worlddev.2009.10.005
231. Kinda, T. (2010). Investment Climate and FDI in Developing Countries: Firm-Level Evidence, *World Development*, 38 (4), 498 – 513, doi: 10.1016/j.worlddev.2009.12.001
232. Kindleberger, C. (1969) *American Business Abroad: Six Lectures in Direct Investment*, New Haven: Yale University Press

233. Kinuthia, B.K., & Murshed, S.M. (2014). FDI determinants: Kenya and Malaysia compared, *Journal of Policy Modeling*, 37, 388 – 400, doi: 10.1016/j.jpolmod.2015.01.013
234. Kinyanjui S. (2014). The impact of terrorism on foreign direct investment in Kenya. *International Journal of Business Administration*, 5(3), doi:10.5430/ijba.v5n3p148
235. Knickerbocker, F. T. (1973). *Oligopolistic reaction and the multinational enterprise*. Cambridge (MA): Harvard University Press.
236. Kojima, K. & Ozawa, T. (1985). Towards a theory of industrial restructuring and dynamic comparative advantage. *Hitotsubashi Journal of Economics*, 26 (2), 135 – 145
237. Kojima, K. (1973). A macroeconomic approach to foreign direct investment. *Hitotsubashi Journal of Economics*, 14(1), 1 – 21
238. Kojima, K. (1975). International trade and foreign investment: Substitutes or complements. *Hitotsubashi Journal of Economics*, 16(1), 1 – 12
239. Kojima, K. (1978). *Direct Foreign Investment*. London: Croom Helm
240. Kojima, K., (1982). Macroeconomic Versus International Business Approaches to Foreign Direct Investment, *Hitotsubashi Journal of Economics*, 23(1), 1 – 19
241. Koko, M., Aminurraasyid, Y & Tapiwa, Z. (2017). Political risk and foreign direct investment in Nigeria: New empirical evidence. *Accounting*, 3(3), 171-180.
242. Kollias, C., Papadamou, S. & Stagiannis, A. (2011). Terrorism and capital markets: The effects of the Madrid and London bomb attacks. *International Review of Economics and Finance*, 20, 532 – 541, doi: 10.1016/j.iref.2010.09.004
243. Kosteletou, L., & Liargovas, P. (2000). Foreign direct investment and real exchange rate interlinkages. *Open Economies Review*, 11(2), 135 – 148, doi: 10.1023/A:1008383821669
244. Kouri, P. & Porter, M. (1974). International Capital Flows and Portfolio Equilibrium, *Journal of Political Economy*, 82(3), 443 – 467, doi: 10.1086/260207
245. Kouri, P. (1975). The hypothesis of offsetting capital flows: A case study of Germany, *Journal of Monetary Economic*, 1(1), 21 – 39, doi: 10.1016/0304-3932(75)9004-5

246. Koyuncu J., & Unver, M. (2017). The association between corruption and globalization in African countries. *Social Sciences Research Journal*, 6(4), 20 – 28
247. Krainer, R. (1967). Resource Endowment and the Structure of Foreign Investment, *The Journal of Finance*, 22(1), 49 – 57, doi: 10.1111/j.1540-6261.1967.tb01653.x
248. Krugman, P. & Obstfeld, M. (2000). *International Economics*, New York: McGraw Hill
249. Krugman, P. (1991). *Geography and Trade*. Cambridge: MIT Press
250. Krugman, P. (2000). Fire Sale FDI, *στο Capital flows and the emerging economies: Theory, evidence and controversies*, Chicago: University of Chicago Press
251. Kukalis, S. (2009). Agglomeration Economies and Firm Performance: The Case of Industry Clusters. *Journal of Management*, 36(2), 453 – 481, doi: 10.1177/0149206308329964
252. Kumar, N. (1996) Intellectual property protection, market orientation and location of overseas R&D activities by multinational enterprises, *World Development*, 24 (4), 673 – 688, doi: 10.1016/0305-750X(95)00168-C
253. Kurul, Z, & Yalta, Y. (2017). Relationship between Institutional Factors and FDI Flows in Developing Countries: New Evidence from Dynamic Panel Estimation. *MDPI*, 5, 17, doi:10.3390/economies5020017
254. Kwack, S. (1972). A Model of U.S. Direct Investment Abroad: A Neoclassical Approach, *Economic Inquiry*, 10(4), 376 – 383, doi: 10.1111/j.1465-7295.1972.tb01559.x
255. Lall, S. (1979). Multinationals and market structure in an open developing economy: The case of Malaysia. *Weltwirtschaftliches Archiv*, 115(2), 325 – 350, doi: 10.1007/BF02696333
256. Lall, S. (1997). Paradigms of Development: A Rejoinder. *Oxford Development Studies*, 25(2), 245 – 253, doi: 10.1080/13600819708424133
257. Lee, J. W. (2015), Exchange Rates and Foreign Direct Investment. *Asian Economic Journal*, 29, 73-90, doi: 10.1111/asej/12048
258. Leitao, N. (2012). Foreign direct investment and globalization. *Actual Problems of Economics*, 4(398), 405

259. Lessmann, C. (2013). Foreign direct investment and regional inequality: A panel data analysis. *China Economic Review*, 24 (1), 129 – 149, doi: 10.1016/j.chieco.2012.12.001
260. Levin, A., Lin, C.F. & Chu, J. (2002). Unit Root Test in Panel Data: Asymptotic and Finite-Sample Properties. *Journal of Econometrics*, 108(1), 1 – 24, doi: 10.1016/S0304-4076(01)00098-7
261. Li, Q. & Schaub, D. (2004). Economic globalization and transnational terrorism. A pooled time series analysis. *Journal of Conflict Resolution*, 48(2), 230 – 258, doi: 10.1177/0022002703262869
262. Li, Q. (2006). Political Violence and Foreign Direct Investment. *Research in Global Strategic Management*, 12, 231 – 255, doi: 10.1016/S1064-4857(06)12011-2
263. Li, X., & Liu, X. (2005). Foreign Direct Investment and economic growth: An increasingly endogenous relationship. *World Development*, 33 (3), 393 – 407, doi: 10.1016/j.worlddev.2004.11.001
264. Liargovas, P., & Skandalis, K. (2012). Foreign Direct Investment and Trade Openness: The Case of Developing Economies. *Social Indicators Research*, 106(2), 323 – 331, doi: 10.1007/s11205-011-9806-9
265. Lily, J., Kodig, M., Mulok, D., Sang, T., & Asid, R. (2014). Exchange rate movement and foreign direct investment in Asean economies. *Economics Research International*, doi: 10.1155/2014/320949
266. Lin, M., & Kwan, Y. (2016). FDI technology spillovers, geography and spatial diffusion. *International Review of Economics & Finance*, 43, 257 – 274, doi: 10.1016/j.iref.2016.02.014
267. Lin, S.C., Kim, D.H., & Lee, Y.H. (2015). Financial development and the fdi-inequality nexus, *Contemporary Economic Policy*, 33 (3), 513 – 534, doi: 10.1111/coep.12085
268. Lipsey, R. (2004). Home – and host – country effects of foreign direct investment. *Challenges to Globalization: Analyzing the Economics, NBER*, 333 - 382
269. Lipsey, R. E., (2008). Foreign Direct Investment and the Operations of Multinational Firms: Concepts, History, and Data. *Handbook of International Trade*, 285–319, doi: 10.1002/9780470756461.ch10

270. Liu, X., & Wang, C. (2003). Does foreign direct investment facilitate technological progress? Evidence from Chinese industries, *Research Policy*, 32(6), 945 – 953, doi: 10.1016/S0048-7333(02)00094-X
271. Lokesh, B. K. & Leelavathy, D. S. (2012). Determinants of foreign direct investment: A macro perspective. *The Indian Journal of Industrial Relations*, 47(3), 459 – 469
272. Luca, O., & Spatafora, N. (2012). Capital inflows, financial development and domestic investment: determinants and inter-relationships, *IMF Working Paper*, WP/12/120
273. Lutz, B. J., & Lutz, J. M., (2015). Globalization and terrorism in the Middle East. *Perspectives of Terrorism*, 9(5), 27 – 46
274. MacDougall, G. D. A. (1960). The Benefits and Costs of Private Investment from Abroad: a Theoretical Approach. *Economic Record*, 36, 13-35
275. Malhotra, N.K., Agarwal, J., & Ulgado, F.M. (2003). Internationalization and entry modes: a multi-theoretical framework and research propositions. *Journal of International Marketing*, 11(4), 1–31
276. Malikane, C. & Chitambara, P. (2017). Foreign Direct Investment, Democracy and Economic Growth in Southern Africa. *African Development Review*, 29, 92-102, doi: 10.1111/1467-8268.12242
277. Mankiw, N. G. (2004). *Principles of Economics*. Mason, Oh.: Thomson–South-Western
278. Manzoor, M., Fonseka, M., Bashir, U. & Hussain, M. (2014). Determinants and Factors Dependency of FDI: A study of Pakistan and China, *International Review of Management and Business Research*, 3(1), 232 – 247
279. Mascarenhas R., & Sandler T. (2014) Remittances and terrorism: A global analysis, *Defence and Peace Economics*, 25 (4), 331 – 347, doi: 10.1080/10242694.203.824676
280. Masron, T.A., & Nor, E. (2013). FDI in ASEAN-8: Does institutional quality matter?, *Applied Economics Letters*, 20, 186–189, doi: 10.1080/13504851.2012.687090
281. McDougall, G. A. (1958). The benefits and cost of private foreign investment abroad: A theoretical approach. *Economic Record*, 36(73), 13 – 35, doi: 10.1111/j.1475-4932.1960.tb00491.x

282. Mehmood, S. (2014). Terrorism and the macroeconomy: Evidence from Pakistan, *Defense and Peace Economics Journal*, 25 (5), 509 – 534, doi: 10.1080/10242694.2013.793529
283. Mehmood, S., & Mehmood, B. (2016). Hampering effect of terrorism on investment: The South Asian perspective, *Science International* 28(2), 1475 – 1479
284. Meller, P., O’Ryan, R., & Solimano, A. (1996). Growth, equity and the environment in Chile: Issues and evidence, *World Development*, 24(2), 255 – 272, doi: 10.1016/0305-750X(95)00135-Y
285. Metaxas T., Kechagia P. (2016c). FDI in Central Asia: The Case of Uzbekistan. *Applied Econometrics and International Development*, 16(1), 63 – 76
286. Metaxas, T. & Kechagia, P. (2013). FDI through the imitation procedure: The case of China. *Applied Econometrics and International Development*, 13(1), 145 – 160
287. Metaxas, T., & Kechagia, P. (2016a). FDI in Latin America: The case of Peru. *Theoretical and Practical Research in Economic Fields*, 7(2), 160 – 172, doi: 10.14505//tpref/v7.2(14).05
288. Metwally, M. & Tamaschke, R. (1994). The interaction among foreign debt, capital flows and growth: Case studies, *Journal of Policy Modeling*, 16(6), 597 – 608, doi: 10.1016/0161-8983(94)90010-8
289. Mina, W. (2007). The location determinants of FDI in the GCC countries, *Journal of Multinational Financial Management*, 17(4), 336 – 348, doi: 10.1016/j.mulfin.2007.02.002
290. Mina, W. (2007). The Location Determinants of FDI in the GCC Countries. *Journal of Multinational Financial Management*, 17, 336–348, doi: 10.1016/j.mulfin.2007.02.002
291. Mir, R., Mahnaz Hassan, U., & Majeed Qadri, S. (2014). Understanding globalization and its future: an analysis. *Pakistan Journal of Social Sciences*, 34(2), 607 – 624
292. Moosa, I. (2002). *Foreign direct investment: Theory, evidence and practice*. Chippenham: Palgrave
293. Morrison, T., Ajoku, O. C., Nwikaabeh, L. B., Leekaaga, J. F. (2016). Terrorist Activities and Foreign Direct Investment in selected African States (1970-2010). *Equatorial Journal of Finance and Management Sciences*, 1(2), 16 – 29

294. Morrissey, O., & Udomkerdmongkol, M. (2012). Governance, Private Investment and Foreign Direct Investment in Developing Countries, *World Development*, 40 (3), 437 – 445, doi: 10.1016/j.worlddev.2011.07.004
295. Motahari, S. S., & Dehghani, A. (2015). A Review on the Effects of Globalization and Terrorism on the Economic Development of Selected Member Countries, *Cumhuriyet University Faculty of Science Journal*, 36(3): Special Issue
296. Muckley, C. (2010). Terrorism, tourism and FDI: Estimating a lower bound on the Peace Dividend in Northern Ireland, *Journal of the Statistical and Social Inquiry Society of Ireland*, 40, 116 – 132, doi: 10.2139/ssrn.1689510
297. Najaf, K., & Ashraf, S. (2016). Impact of terrorism, gas shortage and political instability on FDI inflows in Pakistan, *Scientific Journal of Pure and Applied Sciences*, 5(3), 390 – 397, doi: 10.14196/sjpas.v5i3.2162
298. Nayak, D. & Choudhury, R. N. (2014). *A Selective Review of Foreign Direct Investment Theories. Asia-Pacific research and training network on trade*. Bangkok: United Nations ESCAP
299. Nazik, H., Muhammad, S., Rashid, K.S., & Shaban, K. (2014). Relationship between Terrorism and Foreign Direct Investment (FDI) in Pakistan. *Research Journal of Finance and Accounting*, 5(17)
300. Ndikumana, L., & Verick, S. (2008). The linkages between FDI and domestic investment: Unravelling the developmental impact of foreign investment in sub-Saharan Africa, *Development Policy Review*, 26(6), 713 – 726, doi: 10.1111/j.1467-7679.2008.00430.x
301. Neuhaus, M. (2006). The Determinants of FDI - What Can the Transition Countries Do to Attract FDI ?, *Physica-Verlag HD*, 5, 141–151.
302. Nickell, S. (1981). Biases in dynamic models with fixed effects. *Econometrica*, 49(6), 1417 – 1426, doi: 10.2307/1911408
303. Njoku, C., Okurut, F., Bakwena, M. (2011). Factors influencing foreign direct investment in economic community of West African states (ECOWAS). *International Economics & Finance Journal*, 6(2), 187 – 207
304. Noorbakhsh, F., Paloni, A., & Youssef, A. (2001). Human Capital and FDI Inflows to Developing Countries: New Empirical Evidence, *World Development*, 29(9), 1593 – 1610, doi: 10.1016/S0305-750X(01)00054-7
305. OECD (2008). *Benchmark Definition of Foreign Direct Investment*, Fourth Edition, Paris: OECD

306. Ohlin, B. (1933). *Interregional and International Trade*. Cambridge: Harvard University Press
307. Okada, K. (2013). The interaction effects of financial openness and institutions on international capital flows. *Journal of Macroeconomics*, 35, 131 – 143, doi: 10.1016/j.jmacro.2012.11.003
308. Okafor, G. & Piesse, J. (2017). Empirical Investigation into the Determinants of Terrorism: Evidence from Fragile States. *Defence and Peace Economics*, doi: 10.1080/10242694.2017.1289746
309. Omay, T., Araz – Takay, B., Eruygur, A., & Ilalan, D. (2013). The Effects of Terrorist Activities on Foreign Direct Investment: Nonlinear Evidence from Turkey. *Review of Economics*, 64(2), 139 – 158, doi: 10.1515/roe-2013-0203
310. Omri, A., Nguyen, D.K., & Rault, C. (2014). Causal interactions between CO2 emissions, FDI and economic growth: Evidence from dynamic simultaneous-equation models, *Economic Modelling*, 42, 382 – 389, doi: 10.1016/j.econmod.2014.07.026
311. Opocu, E. (2015). The Puzzling Effects of Foreign Aid (ODA) on FDI: **Examining Africa's Experience**. *Journal of Economics and Sustainable Development*, 6(16)
312. Orimolade, E.M., & Olusola, A.B. (2018). Capital flight and the growth of Nigerian economy: An autoregressive distributed lag (ARDL) modeling. *International Journal of Economics and Business Management*, 4(2),
313. Papaioannou, E. (2009). What drives international financial flows? Politics, institutions and other determinants, *Journal of Development Economics*, 88(2), 269 – 281, doi: 10.1016/j.jdeveco.2008.04.001
314. Parker, B. (2005). *Introduction to globalization and business: relationships and responsibilities*, California: Sage Publications
315. Pastor, M., & Hilt, E. (1993). Private investment and democracy in Latin America, *World Development*, 21(4), 489 – 507, doi: 10.1016/0305-750X(93)90105-I
316. Pazienza, P. (2015). The Environmental Impact of the FDI Inflow in the Transport Sector of OECD Countries and Policy Implications, *International Advances in Economic Research*, 21 (1), 105 – 116, doi: 10.1007/s11294-014-9511-y

317. Pesaran, M., & Smith, R. (1995). Estimating long – run relationship from dynamic heterogeneous panels. *Journal of Econometrics*, 68(1), 621 – 634, doi: 10.1016/0304-407(94)01644-F
318. Pesaran, M., Shin, Y., & Smith, R. (1997). Pooled Mean Group Estimation of Dynamic Heterogeneous Panels. *Journal of the American Statistical Association*, 94 (446), 621-634, doi: 10.1080/012621459.1999.10474156
319. Pasmazoglou, J. (1972). Growth, investment and saving ratios: Some long and medium term associations by groups of countries, *Bulletin of the Oxford University Institute of Economics & Statistics*, 34(4), 309 – 328, doi: 10.1111/j.1468-0084.1972.mp34004001.x
320. Plümper, T., & Neumayer, E. (2010). The friend of my enemy is my enemy: international alliances and international terrorism. *European Journal of Political Research*, 49(1), 75–96, doi: 10.1111/j.1475-6765.2009.01885.x
321. Porter, M. E. (1985). *Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance*. New York: Free Press
322. Porter, M. E. (1990). *The Competitive Advantage of Nations*. New York: Free Press
323. Powers, M., & Choi, S.W. (2012). Does Transnational Terrorism Reduce Foreign Direct Investment? Business – Related Versus non – Business – Related Terrorism. *Journal of Peace Research*, 49(3), 407 – 422, doi: 10.1177/0022343312436768
324. Prahalad, C. K. & Doz, Y. (1987). *The Multination Mission: balancing local demands and global vision*. New York: Free Press
325. Pugel, T.A. (1983). Foreign investment in the US food-marketing system. *American Journal of Agricultural Economics*, 65(2), 423 – 425, doi: 10.2307/1240902
326. Qian, X., & Baek, K. (2011). An analysis on political risks and the flow of foreign direct investment in developing and industrialized economies. *Economics, management, and financial markets*, 6(4), 60-91
327. Quyang, A.Y., & Rajan, R.S. (2016). Impact of terrorism on cross-border mergers and acquisitions (M&As): Prevalence, frequency and intensity. *Open Economies Review*, 1 – 28, doi: 10.1007/s11079-016-9407-y

328. Ramcharran, H. (1999). Foreign direct investment and country risk: Further empirical evidence, *Global Economic Review*, 28(3), 49 – 59, doi: 10.1080/12265089908449766
329. Rammal, H.G., & Zurbruegg, R. (2006). The impact of regulatory quality on intra-foreign direct investment flows in the ASEAN markets, *International Business Review*, 15 (4), 401 – 414, doi: 10.1016/j.ibusrev.2006.05.001
330. Ranjan V., & Agrawal, G. (2011). FDI inflows determinants in BRIC countries: A panel data analysis. *International Business Research*, 4(4), 255-263, doi: 10.5539/ibr.v4n4p255
331. Rasheed, H., & Tahir, M. (2012). FDI and Terrorism: Co-integration & Granger Causality. *International Affairs and Global Strategy*, 4, 1 – 5
332. Rauf, S., Mehmood, R., Rauf, A. & Mehmood, S. (2016). Integrated Model to Measure the Impact of Terrorism and Political Stability on FDI Inflows: Empirical Study of Pakistan, *International Journal of Economics and Finance*, 8(4), doi: 10.5539/ijef.v8n4p1
333. Reeshan, A., & Hassan, Z. (2017). Impact of globalization on economic growth among developing countries. *International Journal of Accounting & Business Management*, 5(1), 164 – 179, doi: 24924/ijabm/2017.04/v5.iss1/164.179
334. Resnick, A. (2001). Investors, turbulence and transition: Democratic transition and foreign direct investment in nineteen developing countries. *International Interactions*, 27(4), 381 – 398, doi: 10.1080/03050620108434991
335. Robock, S.H. & K. Simmonds (1983). International Business and Multinational Enterprises, Illinois, United States: Irwin
336. Romer, P. (1990). Endogenous Technological Change. *Journal of Political Economy*, 98(5), 71 – 102.
337. Rothgeb, J. (1984). Investment penetration in manufacturing and extraction and external public debt in Third World states, *World Development*, 12(11-12), 1063 – 1075, doi: 10.1016/0305-750X(84)90001-9
338. Rothgeb, J. (1988). Direct foreign investment in mining and manufacturing in underdeveloped states, *The Social Science Journal*, 25 (1), 21 – 43, doi: 10.1016/0362-3319(88)90051-1
339. Rugman, A.M. & Verbeke, A. (2001). Subsidiary-Specific Advantages in Multinational Enterprises. *Strategic Management Journal*, 22(3), 237 – 250, doi: 10.1002/smj.153

340. Sadik, A.T., & Bolbol, A.A. (2001). Capital flows, FDI and technology spillovers: Evidence from Arab countries, *World Development*, 29 (12), 2111 – 2125, doi: 10.1016/S0305-750X(01)00083-3
341. Saggi, K. (1996). Entry into a Foreign Market: Foreign Direct Investment versus Licensing. *Review of International Economics*, 4(1), 99 – 104
342. Sakyi, D., Commodore, R. & Opoku, E. (2015) Foreign Direct Investment, Trade Openness and Economic Growth in Ghana: An Empirical Investigation, *Journal of African Business*, 16 (1-2), 1–15, doi: 10.1080/15228916.2015.1061283
343. Salahodjaev, R., Yuldashev, O., & Omanbayev, B. (2016). What drives foreign direct investment into post – communist economies. *MPRA*, paper 73277, University Library of Munich, Germany
344. Samargandi, N., Fidrmuc, J., & Ghosh, S. (2015). Is the Relationship Between Financial Development and Economic Growth Monotonic? Evidence from a Sample of Middle-Income Countries, *World Development*, 68, 66 – 81, doi: 10.1016/j.worlddev.2014.11.010
345. Sandler, T., & Enders, W. (2008). Economic Consequences of Terrorism in Developed and Developing Countries: An Overview. In: P. Keefer and N. Loayza (Eds.). *Terrorism and Economic Development*. Cambridge: Cambridge University Press.
346. Sane, M. (2016). Determinants of foreign direct investment inflows to ECOWAS member countries: Panel data modeling and estimation. *Modern Economy*, 7, 1517 – 1542, doi: 10.4236/me.2016.712137
347. Santiago, C. (1987). The impact of foreign direct investment on export structure and employment generation, *World Development*, 15(3), 317 – 328, doi: 10.1016/0305-750X(87)90016-7
348. Sargent, T. (1987). *Dynamic Macroeconomic Theory*, Cambridge: Harvard University Press
349. Savvides, A. (1990). LDC creditworthiness and foreign capital inflows: 1980 – 1986, *Journal of Development Economics*, 34 (1-2), 309 – 327, doi: 10.1016/0304-3878(90)90087-R
350. Scaperlanda, A. (1967). The EEC and US Foreign Investment: Some Empirical Evidence, *Economic Journal*, 77(305), 22 – 26, doi: 10.2307/2229345

351. Scaperlanda, A., & Mauer, L. (1969). The Determinants of U.S. Direct Investment in the E.E.C., *The American Economic Review*, 59(4), 558 – 568, doi: 10.1057/9780230596740_8
352. Schmid, A. (2010). Frameworks for conceptualizing terrorism. *Terrorism and Political Violence*, 16(2), 197 – 221, doi: 10.1080/09546550490483134
353. Schmitz, A. (1970). The Impact of Trade Blocs on Foreign Direct Investment, *The Economic Journal*, 80(319), 724 – 731
354. Schneider, P.H. (2005). International trade, economic growth and intellectual property rights: A panel data study of developed and developing countries, *Journal of Development Economics*, 78 (2), 529 – 547, doi: 10.1016/j.jdeveco.2004.09.001
355. Segupta, S., & Perry, M. (1997). Some antecedents of global strategic alliance formation. *Journal of International Marketing*, 5(1), 31 – 50
356. Sekkat, K. & Veganzones – Varoudakis, M.A. (2007). Openness, Investment Climate, and FDI in Developing Countries. *Review of Development Economics*, 11 (4), 607 – 620.
357. Selby, P. (1999). *Grace and Mortgage in FDI*, London: Longman
358. Seyoum, M., Wu, R., & Lin, J. (2014). Foreign direct investment and trade openness in sub-saharan economies: A panel data granger causality analysis, *South African Journal of Economics*, 82 (3), 402 – 421, doi: 10.1111/saje.12022
359. Shah, M.H., & Faiz, M. (2015). Terrorism and foreign direct investment: an empirical analysis of SAARC countries, *City University Research Journal*, 5(2): article number 03
360. Shahbaz, M.A., Javed, A., Dar, A., & Sattar, T. (2013). Impact of Terrorism on Foreign Direct Investment in Pakistan. *Archives of Business Research*, 1(1), doi: 10.13187/es.2014.4.279
361. Shahrestani, H., & Anaraki, N. K. (2008). Protectivity Versus Productivity And Economic Growth: Empirical Evidence from Selected Countries. *International Business & Economics Research, Journal*, 7(10)
362. Shahzad, S.J.H., Zakaria, M., Rehman, M.U., Ahmed, T., & Fida, B.A. (2016). Relationship between FDI, Terrorism and Economic Growth in Pakistan: Pre and Post 9/11 Analysis, *Social Indicators Research*, 127(1), 179 – 194, doi: 10.1007/s11205-015-0950-5

363. Smits, W.J.B. (1988). Foreign direct investment and export and import value – A cross – section study for thirty less developed countries, *De Economist*, 136 (1), 91 – 117, doi: 10.1007/BF02078540
364. Solomon, L. D. (1978) *Multinational corporations and the emerging world order*. London: Kennikat Press.
365. Stoneman, C. (1975). Foreign capital and economic growth, *World Development*, 3(1), 11 – 26, doi: 10.1016/0305-750X(75)90005-4
366. Suliman, A.H., & Mollick, A.V. (2009). Human capital development, war and foreign investment in sub-Saharan Africa, *Oxford Development Studies*, 37(1), 47 – 61, doi: 10.1080/13600810802660828
367. Te Velde, D.W., & Xenogiani, T. (2007). Foreign direct investment and international skill inequality, *Oxford Development Studies*, 35 (1), 83 – 104, doi: 10.1080/13600810601167603
368. Thangavelu, S.M., & Narjoko, D. (2014). Human capital, FTAs and foreign direct investments flows into ASEAN, *Journal of Asian Economics*, 35, 65 – 76, doi: 10.1016/j.asieco.2014.11.002
369. Tintin, C. (2013). The determinants of foreign direct investment inflows in the Central and Eastern European Countries: The importance of institutions, *Communist and Post – Communist Studies*, 46 (2), 287 – 298, doi: 10.1016/j.postcomstud.2013.03.006
370. Tiwari, A.K., & Murascu, M. (2011). Economic growth and FDI in Asia: A Panel – Data Approach, *Economic Analysis and Policy*, 41 (2), 173 – 187, doi: 10.1016/S0313-5926(11)50018-9
371. Tsai, P.L. (1991). Determinants of foreign direct investment in Taiwan: An alternative approach with time – series data, *World Development*, 19 (2-3), 275 – 285, doi: 10.1016/0305-750X(91)90261-F
372. Ucal, M., Özcan, K., Bilgin, M. & Mungo, J. (2010) Relationship between financial crisis and foreign direct investment in developing countries using semiparametric regression approach, *Journal of Business Economics and Management*, 11 (1), 20 – 33, doi: 10.3846/jbem.2010.02
373. Ullah, I., & Rahman, M. (2014). Terrorism and Foreign Direct Investments in Pakistan: A Cointegration Analysis. *Journal of Economics and Sustainable Development*, 5(5), 233 – 242

374. Ullah, M. S., & Inaba, K. (2014). Liberalization and FDI Performance: Evidence from ASEAN and SAFTA Member Countries. *Journal of Economic Structures*, 3(6), doi: 10.1186/s40008-014-0006-z
375. UN (2001). The Counter-Terrorism Committee, διαθέσιμο στο <https://www.un.org/sc/ctc/> (Προσπελάστηκε στις 14/5/2018).
376. UNCTAD (1996). *World Investment Report 1996: Trends and determinants*. New York: United Nations, United Nations Publications, Sales No: E.96.II.A.14
377. UNCTAD (1998). *World Investment Report 1998: Trends and determinants*. New York: United Nations, United Nations Publications, Sales No: E.98.II.D.5
378. UNCTAD (1999a). *World Investment Report 1999: Foreign Direct Investment and the Challenge of Development*, New York: United Nations, United Nations Publications, Sales No. E.99.II.D.3.
379. UNCTAD (1999b). *Comprehensive study of the interrelationship between Foreign Direct Investment (FDI) and Foreign Portfolio Investment (FPI)*. New York: United Nations, United Nations Publications,
380. UNCTAD (2007). *World Investment Report 2007: Transnational Corporations, Extractive Industries and Development*. New York: United Nations, United Nations Publications, Sales No. E.07.II.D.9.
381. UNCTAD (2017). *World Investment Report 2017: Transnational Corporations, Extractive Industries and Development*. New York: United Nations, United Nations Publications, Sales No. E.18.II.D.4.
382. UNCTAD. (2000). *World Investment Report: Cross-border mergers and acquisition and development*, New York: United Nations, United Nations Publications, Sales No. E.00.II.D.20
383. United Nations (1973). *Multinational Corporations in World Development*. New York: UN
384. Vadlamannati, K.C., & Tamazian, A. (2009). Growth effects of FDI in 80 developing economies: The role of policy reforms and institutional constraints. *Journal of Economic Policy Reform*, 12 (4), 299 – 322, doi: 10.1080/17487870903314583
385. Vernon, R. (1966). International investment and international trade in the product cycle. *Quarterly Journal of Economics*, 80, 190 – 207

386. Vernon, R. (1971). *Sovereignty at Bay: The Multinational Spread of US Enterprises*. New York: Basic Books.
387. Vernon, R. (1979). The product cycle hypothesis in a new international environment, *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 41, 255 – 267
388. Vidal, G., & Correa, E. (2007). Outsourcing and FDI in Developing Countries: The Case of the Mexican Economy. *The Journal of Economic Asymmetries*, 4(1), 111 – 122, doi: 10.1016/j.jdeca.2007.01.008
389. Vijayakumar, N., Sridharan, P., & Rao, K.C.S. (2010). Determinants of FDI in BRICS countries: A panel analysis, *International Journal of Business Science and Applied Management*, 5 (3), 1 – 13
390. Wallace, C. (1990). *Foreign direct investment in the 1990s: A new climate in the Third world*. Dordrecht, Boston and London: Martin Nijhoff
391. Wang, W., Won, M.C.S. (2009). Foreign Direct Investment and Economic Growth: The Accounting Perspective. *Economic Inquiry*, 47(4):701 – 710
392. WDI (2010). *World Development Indicators*. Washington D.C.: World Bank
393. Wei, S. J. (1995). Attracting foreign direct investment: Has China reached its potential?, *China Economic Review*, 6(2), 187 – 199, doi: 10.1016/1043-951X(95)90003-9
394. Weisskopf, T. (1972a). The impact of foreign capital inflow on domestic savings in underdeveloped countries, *Journal of International Economics*, 2(1), 25 – 38, doi: 10.1016/0022-1996(72)90043-8
395. Weisskopf, T. (1972b). An Econometric Test of Alternative Constraints on the Growth of Underdeveloped Countries, *The Review of Economics and Statistics*, 54(1), 67 – 78, doi: 10.2307/1927496
396. Wheeler, D., & Mody, A. (1992). International investment location decisions: The of US firms. *Journal of International Economics*, 33(1-2), 57-76
397. Wilhems, S.K., & Witter, M.S.D. (1998). *Foreign direct investment and its determinants in emerging economies*. Washington D.C.: United States Agency for International Development, Bureau for Africa, Office of Sustainable Development,
398. Wojciechowski, L. (2013). The Determinants of FDI Flows from the EU-15 to the Visegrad Group Countries – A Panel Gravity Model Approach. *Entrepreneurial Business and Economics Review*, 1(1), 7 – 22

399. World Bank (2018). *Overview at a glance*, διαθέσιμο στο <http://www.worldbank.org/en/country/> (Προσπελάστηκε στις 31/3/2018).
400. WTO (1996). *Annual Report*, 2, Geneva: WTO
401. Xaypanya, P., Rangakulnuwat, P., & Paweenawat, S.W. (2015). The determinants of foreign direct investment in ASEAN: The first differencing panel data analysis, *International Journal of Social Economics*, 42 (3), 239 – 250, doi: 10.1108/IJSE-10-2013-0238
402. Yang, J. Y., Lu, J., & Jiang, R. (2017). Too Slow or Too Fast? Speed of FDI Expansions, Industry Globalization, and Firm Performance. *Long Range Planning*, 50(1), 1 – 20, doi: 10.1016/j.lrp.2016.06.001
403. Yasin, M. (2005), Official Development Assistance and Foreign Direct Investment Flows to Sub-Saharan Africa. *African Development Review*, 17, 23 – 40, doi: 10.1111/j.1017-6772.2005.00105.x
404. Yol, M., & Teng, N. (2009). Estimating the domestic determinants of foreign direct investment flows in Malaysia: Evidence from cointegration and error – correction model. *Jurnal Pengurusan*, 28, 3-22, doi:
405. Younas, J. (2009). Does institutional quality affect capital mobility? Evidence from developing countries. *Journal of Institutional Economics*, 5(2), 207 – 223, doi: 10.1017/S1744137409001301
406. Younas, J. (2015). Does globalization mitigate the adverse effects of terrorism on growth?, *Oxford Economic Papers*, 67(1), 133 – 156, doi 10.1093/oep/gpu040
407. Zafar M. (2013). The determinants of inward FDI in SAARC countries: Evidence from a time series data analysis. *Journal of Economics and Sustainable Development*, 4(5), 105-114.
408. Zeb, N., Qiang, F., & Rauf, S. (2014). Role of Foreign Direct Investment in Economic Growth of Pakistan. *International Journal of Economics and Finance*, 6(1), 32 – 38, doi: 10.5539/ijef.v6n1p32
409. Zebua, H. I. (2016). Determinants of Bilateral Foreign Direct Investment Intra-ASEAN: Panel Gravity Model. *The East Asian Journal of Business Management*, 6(1), 19-24
410. Zekiri, J. (2016). Motivating factors and the modes of entry in other markets. *Ecoforum*, 5(Special issue)

411. Zhang, K. H., & Markusen, R. (1999). Vertical multinationals and host country characteristics. *Journal of Development Economics*, 59 (2), 233 – 252, doi: 10.1016/S0304-3878(99)00011-5
412. Zhang, K.H. (2001). Does Foreign Direct Investment Promote Economic Growth? Evidence From East Asia and Latin America, *Contemporary Economic Policy*, 19(2), 175 – 185, doi: 10.1111/j.1465-7287.2001.tb00059.x
413. Κόντης, Α., & Τσαρδανίδης, Χ. (2005). *Διεθνής πολιτική οικονομία. Θεωρία, δομή και προκλήσεις της παγκόσμιας οικονομίας*, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση
414. Κοτταρίδη, Κ. (2013). *Εισαγωγικά για τις ΑΞΕ - Τρόποι Διεθνοποίησης*, Αθήνα: Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής
415. Κυρκιλής, Δ. (2010). *Άμεσες Ξένες Επενδύσεις*, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική
416. Μπιτζένης, Α. (2014). *Διεθνής επιχειρηματικότητα και επενδύσεις: Σύγχρονο ελληνικό επιχειρηματικό περιβάλλον*, Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη
417. ΟΟΣΑ (2000). *Guidelines for Multinational Companies*. Paris: OECD
418. Παπαδάκης, Β. Μ. (2007). *Στρατηγική των Επιχειρήσεων: Ελληνική και Διεθνής Εμπειρία*, Αθήνα: Εκδόσεις Μπένου
419. Παπαδημητρίου, Π., & Παπασυριόπουλος, Ν. (2012). *Άμεσες Ξένες Επενδύσεις και Οικονομική Ανάπτυξη, Στο Διεθνής Πολιτική Οικονομία*, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση
420. Παπαχρήστου, Γ. (2013). *Άμεσες Ξένες Επενδύσεις*, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.
421. Χαζάκης, Κ. (2000). *Εγχειρίδιο ξένων επενδύσεων στις Βαλκανικές χώρες: Οι περιπτώσεις της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας*, Αθήνα: Εκδόσεις Ζήτη

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

Στο παρόν παράρτημα παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των εξεταζόμενων εμπειρικών υποδειγμάτων του κεφαλαίου 7, τα οποία αναφέρονται στο σύνολο των χωρών. Στο πρώτο υπόδειγμα πραγματοποιήθηκε ο έλεγχος Hausman για να επιλεγεί η εκτίμηση με Fixed ή Random effects. Παρατηρήθηκε ότι από τον έλεγχο Hausman η p – value ήταν 0,0006, η οποία είναι μικρότερη από 0,05 και επομένως επιλέγεται το fixed effects. Αντίστοιχα, στο δεύτερο υπόδειγμα η p – value του ελέγχου Hausman είναι 0,0062, οπότε το υπόδειγμα εκτιμάται με fixed effects. Στο τρίτο υπόδειγμα η p – value του ελέγχου Hausman είναι 0,0432, οπότε επιλέγεται το fixed effects. Επίσης, στο τέταρτο υπόδειγμα η p – value του ελέγχου Hausman είναι 0,0486 και επιλέγεται το fixed effects. Μέσω των ελέγχων fixed effects αντιμετωπίζεται και η πιθανή ενδογένεια των υποδειγμάτων.

Πίνακας παραρτήματος Α1: Τα εμπειρικά αποτελέσματα των στατικών υποδειγμάτων για το σύνολο των χωρών

Μεταβλητές	Υπόδειγμα 1 (FE)	Υπόδειγμα 2 (FE)	Υπόδειγμα 3 (FE)	Υπόδειγμα 4 (FE)
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-3,552478 (0,0000)	-4,498546 (0,0000)	-4,392641 (0,0000)	-3,881605 (0,0000)
ΑΕΠ	2,61E-08 (0,0000)	2,60E-08 (0,0000)	2,60E-08 (0,0000)	2,60E-08 (0,0000)
κ.κ. ΑΕΠ	0,571291 (0,0000)	0,340303 (0,0000)	0,361200 (0,0000)	0,425285 (0,0000)
Απελευθέρωση εμπορίου	17,79004 (0,0329)	-10,32161 (0,2281)	-4,069754 (0,5520)	2,141202 (0,7770)
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	0,448209 (0,0437)	0,260999 (0,2612)	0,317229 (0,1545)	0,331125 (0,1366)
Κοινωνική παγκοσμιοποίηση	-94,42546 (0,0000)			
Οικονομική		14,28491		

παγκοσμιοποίηση		(0,3958)		
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου			-22,49755 (0,4124)	
Πολιτική παγκοσμιοποίηση				-27,19632 (0,0391)
Σταθερός όρος	131,1394 (0,7664)	-1.357,386 (0,0051)	-681,1605 (0,2562)	170,6928 (0,8074)
R ²	0,874988	0,872028	0,872021	0,872578
Adjusted R ²	0,871490	0,868448	0,868440	0,869012
SE of regression	3.367,935	3.407,568	3.407,670	3.400,247
F-statistic	250,1462	243,5347	243,5180	244,7386
Prob. (F-statistic)	0,000000	0,000000	0,000000	0,000000
Durbin Watson	1,074946	1,055253	1,055029	1,055247
Akaike info criterion	19,10995	19,13334	19,13340	19,12904
Schwarz criterion	19,24443	19,26783	19,26789	19,26353
Hannan criterion	19,16147	19,18487	19,18493	19,18057
Hausman test p-value	0,0006	0,0062	0,0432	0,0486
Αριθμός παρατηρήσεων	846	846	846	846

* p values στις παρενθέσεις, α=95%

Αντικαθιστώντας τους συντελεστές τα στατικά υποδείγματα διαμορφώνονται ως εξής:

Υπόδειγμα 1: Εισροές $ΑΞΕ_t = 131,1396908 - 3,552474754*Τρομοκρατικές\ επιθέσεις_t + 2,60974727E-08*ΑΕΠ_t + 0,571290604*Κ.κ.ΑΕΠ_t + 17,7900201*Απελευθέρωση\ εμπορίου_t + 0,44820847*Συναλλαγματικές\ ισοτιμίες_t - 94,4254152*Κοινωνική\ παγκοσμιοποίηση_t$

Υπόδειγμα 2: Εισροές $ΑΞΕ_t = - 1.357,385285 - 4,49854222*Τρομοκρατικές\ επιθέσεις_t + 2,601420293E-08*\beta_2ΑΕΠ_t + 0,34030268*Κ.κ.ΑΕΠ_t - 10,3216245*Απελευθέρωση\ εμπορίου_t + 0,26099858*Συναλλαγματικές\ ισοτιμίες_t + 14,284925*Οικονομική\ παγκοσμιοποίηση_t$

Υπόδειγμα 3: Εισροές $A\Xi E_t = - 681,1611577 - 4,39263714 * \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + 2,60490156E-08 * A\text{ΕΠ}_t + 0,361200045 * \text{Κ.κ. ΑΕΠ}_t - 4,069773906 * \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + 0,31722945 * \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t - 22,4974667 * \text{Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου}_t$

Υπόδειγμα 4: Εισροές $A\Xi E_t = 170,6913308 - 3,88160224 * \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + 2,597225654E-08 * A\text{ΕΠ}_t + 0,4252849 * \text{Κ.κ. ΑΕΠ}_t + 2,14117416 * \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + 0,3311253 * \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t - 27,1962723 * \text{Πολιτική παγκοσμιοποίηση}_t$

Παρατηρείται ότι τα πρώτα τέσσερα υποδείγματα κατέληξαν σε διαφορετικά αποτελέσματα όσον αφορά στα πρόσημα και στη σημαντικότητα των μεταβλητών. Συγκεκριμένα, στην πρώτη περίπτωση προστέθηκε στο αρχικό υπόδειγμα η μεταβλητή «κοινωνική παγκοσμιοποίηση» ως ανεξάρτητη μεταβλητή. Παρατηρείται ότι οι τρομοκρατικές επιθέσεις, το ΑΕΠ, το κ.κ. ΑΕΠ, η απελευθέρωση του εμπορίου και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες έχουν το θετικό πρόσημο, οι τρομοκρατικές επιθέσεις το αναμενόμενο αρνητικό πρόσημο και είναι όλες στατιστικά σημαντικές σε επίπεδο σημαντικότητας $\alpha=95\%$. Η κοινωνική παγκοσμιοποίηση έχει αρνητικό πρόσημο και είναι στατιστικά σημαντικό μεταβλητή. Ωστόσο, το υπόδειγμα παρουσιάζει χαμηλή τιμή DW και συνεπώς υπάρχει θετική αυτοσυσχέτιση.

Στο δεύτερο υπόδειγμα έχει προστεθεί η μεταβλητή «οικονομική παγκοσμιοποίηση» στο αρχικό υπόδειγμα. Παρατηρείται ότι οι τρομοκρατικές επιθέσεις έχουν αρνητικό πρόσημο και είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή. Το ΑΕΠ, το κ.κ. ΑΕΠ, οι συναλλαγματικές ισοτιμίες και η οικονομική παγκοσμιοποίηση έχουν θετικό πρόσημο. Από τις μεταβλητές αυτές το ΑΕΠ και το κ.κ. ΑΕΠ είναι στατιστικά σημαντικές μεταβλητές σε $\alpha=95\%$. Όπως και στην πρώτη περίπτωση, η τιμή DW είναι ωστόσο χαμηλή.

Στο τρίτο υπόδειγμα η μεταβλητή που προστέθηκε στο αρχικό είναι ο «ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου». Στο υπόδειγμα αυτό οι τρομοκρατικές επιθέσεις, ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου και η απελευθέρωση του εμπορίου έχουν αρνητικό πρόσημο, ενώ μόνο οι τρομοκρατικές επιθέσεις είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή. Το ΑΕΠ, το κ.κ. ΑΕΠ και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες έχουν θετικό πρόσημο, αλλά οι συναλλαγματικές ισοτιμίες δεν είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή. Η τιμή DW είναι επίσης χαμηλή.

Στο τέταρτο υπόδειγμα προστέθηκε η πολιτική παγκοσμιοποίηση και παρατηρήθηκε ότι οι τρομοκρατικές επιθέσεις και η πολιτική παγκοσμιοποίηση έχουν αρνητικό πρόσημο και είναι στατιστικά σημαντικές μεταβλητές. Αντίστοιχα, το ΑΕΠ, το κ.κ. ΑΕΠ, η απελευθέρωση του εμπορίου και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες έχουν θετικό πρόσημο, αλλά μόνο το ΑΕΠ και το κ.κ. ΑΕΠ είναι στατιστικά σημαντικές μεταβλητές. Τέλος, η τιμή DW και στο υπόδειγμα αυτό είναι χαμηλή.

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των υποδειγμάτων 5 – 12, τα οποία περιλαμβάνουν τις εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση ως ανεξάρτητη μεταβλητή, που όπως αναλύθηκε, μπορούν να εκτιμηθούν με DFE.

Πίνακας παραρτήματος Α2: Τα εμπειρικά αποτελέσματα των δυναμικών υποδειγμάτων για το σύνολο των χωρών

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ				
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 5 (DFE)	Υπόδειγμα 6 (DFE)	Υπόδειγμα 7 (DFE)	Υπόδειγμα 8 (DFE)
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-2,787933 (0,0001)	-2,330442 (0,0012)	-2,925927 (0,0001)	-2,792293 (0,0001)
ΑΕΠ	1,62E-08 (0,0000)	1,65E-08 (0,0000)	1,62E-08 (0,0000)	1,62E-08 (0,0000)
κ.κ. ΑΕΠ	0,204721 (0,0018)	0,338403 (0,0000)	0,180373 (0,0100)	0,204465 (0,0018)
Απελευθέρωση εμπορίου	-3,644925 (0,5419)	10,89354 (0,1539)	-8,476496 (0,2765)	-3,465730 (0,5769)
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	0,185961 (0,3548)	0,270947 (0,1797)	0,128719 (0,5389)	0,185997 (0,3550)
Κοινωνική παγκοσμιοποίηση		-58,49234 (0,0025)		
Οικονομική παγκοσμιοποίηση			14,77951 (0,3333)	
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου				-2,648129

				(0,9152)
Πολιτική παγκοσμιοποίηση				
Εισροές ΑΞΕ_(t-1)	0,408760 (0,0000)	0,397513 (0,0000)	0,408720 (0,0000)	0,408611 (0,0000)
Σταθερός όρος	-635,2038 (0,0530)	95,68121 (0,8135)	-925,6215 (0,0376)	-588,2124 (0,2851)
R²	0,898630	0,899780	0,898748	0,898632
Adjusted R²	0,895730	0,896785	0,895722	0,895602
SE of regression	3.061,222	3.045,704	3.061,341	3.063,106
F-statistic	309,8850	300,3909	296,9890	296,6085
Prob. (F-statistic)	0,000000	0,000000	0,000000	0,000000
Durbin Watson	1,936260	1,925637	1,939507	1,936011
Akaike info criterion	18,91957	18,91058	18,92082	18,92197
Schwarz criterion	19,05636	19,05306	19,06330	19,06446
Hannan criterion	18,97203	18,96523	18,97547	18,97662
Αριθμός παρατηρήσεων	828	828	828	828

* p values στις παρενθέσεις, α=95%

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ				
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 9 (DFE)	Υπόδειγμα 10 (DFE)	Υπόδειγμα 11 (DFE)	Υπόδειγμα 12 (DFE)
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-2,540727 (0,0005)	-2,550739 (0,0004)	-2,582605 (0,0003)	-2,503211 (0,0006)
ΑΕΠ	1,62E-08 (0,0000)	1,68E-08 (0,0000)	1,69E-08 (0,0000)	1,69E-08 (0,0000)
κ.κ. ΑΕΠ	0,239062 (0,0008)	0,327735 (0,0000)	0,329650 (0,0000)	0,333835 (0,0000)
Απελευθέρωση εμπορίου	0,503069	2,392279	4,011416	4,273587

	(0,9417)	(0,7695)	(0,6314)	(0,6099)
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	0,193704 (0,3352)	0,123759 (0,5508)	0,119965 (0,5632)	0,104326 (0,6179)
Κοινωνική παγκοσμιοποίηση		-86,64052 (0,0001)	-93,14057 (0,0000)	-88,34891 (0,0002)
Οικονομική παγκοσμιοποίηση		49,68720 (0,0044)	52,05943 (0,0032)	55,52066 (0,0027)
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου			-22,53184 (0,3690)	-23,38550 (0,3521)
Πολιτική παγκοσμιοποίηση	-14,90529 (0,2230)			-9,080090 (0,5332)
Εισροές ΑΞΕ_(t-1)	0,406303 (0,0000)	0,391388 (0,0000)	0,389438 (0,0000)	0,388804 (0,0000)
Σταθερός όρος	56,61321 (0,9312)	-491,4641 (0,2782)	-94,51372 (0,8813)	214,1927 (0,7899)
R²	0,898818	0,900790	0,900890	0,900938
Adjusted R²	0,895793	0,897697	0,897673	0,897594
SE of regression	3.060,294	3.032,212	3.032,575	3.033,734
F-statistic	297,2152	291,2737	280,0348	269,4717
Prob. (F-statistic)	0,000000	0,000000	0,000000	0,000000
Durbin Watson	1,930874	1,930969	1,929238	1,927543
Akaike info criterion	18,92014	18,90287	18,90428	18,90621
Schwarz criterion	19,06262	19,05105	19,05816	19,06579
Hannan criterion	18,97478	18,95970	18,96330	18,96741
Αριθμός παρατηρήσεων	828	828	828	828

Η μορφή των δυναμικών υποδειγμάτων διαμορφώνεται ως εξής:

Υπόδειγμα 5: Εισροές ΑΞΕ_t = - 635,203314 - 2,787926*Τρομοκρατικές
επιθέσεις - 3,644929*Απελευθέρωση εμπορίου + 1,617956e-08*ΑΕΠ +
0,204721*κ.κ.ΑΕΠ + 0,185960*Συναλλαγματικές ισοτιμίες_t + 0,40876*ΑΞΕ_(t-1)

Υπόδειγμα 6: Εισροές $ΑΞΕ_t = 95,680928 - 2,330435*Τρομοκρατικές$
 επιθέσεις + $10,893517*Απελευθέρωση$ εμπορίου + $1,650724e-08*ΑΕΠ$ +
 $0,338403*κ.κ.ΑΕΠ$ + $0,270946*Συναλλαγματικές$ ισοτιμίες_t - $58,492277*Κοινωνική$
 παγκοσμιοποίηση + $0,397513*ΑΞΕ_{(t-1)}$

Υπόδειγμα 7: Εισροές $ΑΞΕ_t = - 925,621024 - 2,92592*Τρομοκρατικές$
 επιθέσεις - $8,476501*Απελευθέρωση$ εμπορίου + $1,620092e-08*ΑΕΠ$ +
 $0,180372*κ.κ.ΑΕΠ$ + $0,128718*Συναλλαγματικές$ ισοτιμίες_t +
 $14,779515*Οικονομική$ παγκοσμιοποίηση + $0,40872*ΑΞΕ_{(t-1)}$

Υπόδειγμα 8: Εισροές $ΑΞΕ_t = - 588,213845 - 2,792285*Τρομοκρατικές$
 επιθέσεις - $3,465741*Απελευθέρωση$ εμπορίου + $1,618953e-08*ΑΕΠ$ +
 $0,204465*κ.κ.ΑΕΠ$ + $0,185997*Συναλλαγματικές$ ισοτιμίες_t -
 $2,648021*Ακαθάριστος$ σχηματισμός παγίου κεφαλαίου + $0,408611*ΑΞΕ_{(t-1)}$

Υπόδειγμα 9: Εισροές $ΑΞΕ_t = 56,611921 - 2,540721*Τρομοκρατικές$
 επιθέσεις + $0,503052*Απελευθέρωση$ εμπορίου + $1,622863e-08*ΑΕΠ$ +
 $0,239062*κ.κ.ΑΕΠ$ + $0,193703*Συναλλαγματικές$ ισοτιμίες_t - $14,905248*Πολιτική$
 παγκοσμιοποίηση + $0,406303*ΑΞΕ_{(t-1)}$

Υπόδειγμα 10: Εισροές $ΑΞΕ_t = - 491,4641 - 2,550732*Τρομοκρατικές$
 επιθέσεις + $2,392262*Απελευθέρωση$ εμπορίου + $1,675352e-08*ΑΕΠ$ +
 $0,327734*κ.κ.ΑΕΠ$ + $0,123759*Συναλλαγματικές$ ισοτιμίες_t +
 $49,687167*Οικονομική$ παγκοσμιοποίηση - $89,6404413047*Κοινωνική$
 παγκοσμιοποίηση + $0,391388*ΑΞΕ_{(t-1)}$

Υπόδειγμα 11: Εισροές $ΑΞΕ_t = - 94,515862 - 2,582599*Τρομοκρατικές$
 επιθέσεις + $4,01139*Απελευθέρωση$ εμπορίου + $1,686132e-08*ΑΕΠ$ +
 $0,329650*κ.κ.ΑΕΠ$ + $0,1199650*Συναλλαγματικές$ ισοτιμίες_t +
 $52,059386*Οικονομική$ παγκοσμιοποίηση - $93,140466*Κοινωνική$ παγκοσμιοποίηση
 - $22,531714*Ακαθάριστος$ σχηματισμός παγίου κεφαλαίου + $0,389438*ΑΞΕ_{(t-1)}$

Υπόδειγμα 12: Εισροές $ΑΞΕ_t = 214,189226 - 2,503204*Τρομοκρατικές$
 επιθέσεις + $4,27356*Απελευθέρωση$ εμπορίου + $1,687259e-08*ΑΕΠ$ +
 $0,333834*κ.κ.ΑΕΠ$ + $0,1043260*Συναλλαγματικές$ ισοτιμίες_t +
 $55,520605*Οικονομική$ παγκοσμιοποίηση - $88,348834*Κοινωνική$ παγκοσμιοποίηση
 - $23,385367*Ακαθάριστος$ σχηματισμός παγίου κεφαλαίου - $9,080049*Πολιτική$
 παγκοσμιοποίηση + $0,388804*ΑΞΕ_{(t-1)}$

Παρατηρείται ότι στην εκτίμηση των δυναμικών πάνελ υπάρχουν διαφορές μεταξύ των υποδειγμάτων όσον αφορά στα πρόσημα και στη στατιστική σημαντικότητα των μεταβλητών σε $\alpha=95\%$. Στο πέμπτο υπόδειγμα οι τρομοκρατικές επιθέσεις και η απελευθέρωση του εμπορίου έχουν αρνητικό πρόσημο, αλλά μόνο οι τρομοκρατικές επιθέσεις είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή. Αντίθετα, το κ.κ. ΑΕΠ, το ΑΕΠ, οι εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες έχουν θετικό πρόσημο, αλλά οι συναλλαγματικές ισοτιμίες δεν είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή.

Το έκτο υπόδειγμα περιλαμβάνει την προσθήκη της κοινωνικής παγκοσμιοποίησης ως ανεξάρτητης μεταβλητής. Οι τρομοκρατικές επιθέσεις και η κοινωνική παγκοσμιοποίηση έχουν αρνητικό πρόσημο και είναι στατιστικά σημαντικές μεταβλητές. Αντίθετα, το κ.κ. ΑΕΠ, το ΑΕΠ, η απελευθέρωση του εμπορίου, οι συναλλαγματικές ισοτιμίες και οι εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση έχουν θετικό πρόσημο, αλλά οι συναλλαγματικές ισοτιμίες και η απελευθέρωση του εμπορίου δεν είναι στατιστικά σημαντικές μεταβλητές.

Στο έβδομο υπόδειγμα προστίθεται η οικονομική παγκοσμιοποίηση στο αρχικό υπόδειγμα και παρατηρείται ότι οι τρομοκρατικές επιθέσεις και η απελευθέρωση του εμπορίου έχουν αρνητικό πρόσημο, αλλά η απελευθέρωση του εμπορίου δεν είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή. Το ΑΕΠ, το κ.κ. ΑΕΠ, οι συναλλαγματικές ισοτιμίες, η οικονομική παγκοσμιοποίηση και οι εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση έχουν θετικό πρόσημο, αλλά οι συναλλαγματικές ισοτιμίες και η οικονομική παγκοσμιοποίηση δεν είναι στατιστικά σημαντικές μεταβλητές.

Στο όγδοο υπόδειγμα έχει προστεθεί ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου στο αρχικό υπόδειγμα. Στην περίπτωση αυτή οι τρομοκρατικές επιθέσεις, ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου και η απελευθέρωση του εμπορίου έχουν αρνητικό πρόσημο, αλλά μόνο οι τρομοκρατικές επιθέσεις είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή. Το ΑΕΠ, το κ.κ. ΑΕΠ και οι εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση έχουν θετικό πρόσημο και είναι στατιστικά σημαντικές μεταβλητές, ενώ οι συναλλαγματικές ισοτιμίες έχουν θετικό πρόσημο αλλά δεν είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή.

Στο ένατο υπόδειγμα προστίθεται η πολιτική παγκοσμιοποίηση και παρατηρείται ότι οι τρομοκρατικές επιθέσεις και η πολιτική παγκοσμιοποίηση έχουν αρνητικό πρόσημο, αλλά οι τρομοκρατικές επιθέσεις είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή. Το ΑΕΠ, το κ.κ. ΑΕΠ και οι εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση είναι

στατιστικά σημαντικές μεταβλητές με θετικό πρόσημο, σε αντίθεση με την απελευθέρωση του εμπορίου και τις συναλλαγματικές ισοτιμίες που έχουν θετικό πρόσημο αλλά δεν είναι στατιστικά σημαντικές μεταβλητές.

Στο δέκατο υπόδειγμα έχει προστεθεί η κοινωνική παγκοσμιοποίηση και η οικονομική παγκοσμιοποίηση στο αρχικό υπόδειγμα. Οι τρομοκρατικές επιθέσεις και η κοινωνική παγκοσμιοποίηση έχουν αρνητικό πρόσημο και είναι στατιστικά σημαντικές στο συγκεκριμένο υπόδειγμα. Το ΑΕΠ, το κ.κ. ΑΕΠ, η απελευθέρωση του εμπορίου, οι συναλλαγματικές ισοτιμίες, η οικονομική παγκοσμιοποίηση και οι εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση έχουν θετικό πρόσημο, αλλά από τις μεταβλητές αυτές η απελευθέρωση του εμπορίου και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες δεν είναι στατιστικά σημαντικές μεταβλητές.

Το ενδέκατο υπόδειγμα περιλαμβάνει την προσθήκη της κοινωνικής παγκοσμιοποίησης, της οικονομικής παγκοσμιοποίησης και του ακαθάριστου σχηματισμού παγίου κεφαλαίου στο αρχικό υπόδειγμα. Το ΑΕΠ, το κ.κ. ΑΕΠ, η οικονομική παγκοσμιοποίηση και οι εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση είναι στατιστικά σημαντικές μεταβλητές με θετικό πρόσημο. Η απελευθέρωση του εμπορίου και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες έχουν θετικό πρόσημο, αλλά δεν είναι στατιστικά σημαντικές μεταβλητές. Οι τρομοκρατικές επιθέσεις και η κοινωνική παγκοσμιοποίηση είναι στατιστικά σημαντικές μεταβλητές με αρνητικό πρόσημο, ενώ ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου έχει αρνητικό πρόσημο αλλά δεν είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή.

Στο τελευταίο υπόδειγμα προστέθηκε η κοινωνική παγκοσμιοποίηση, η πολιτική παγκοσμιοποίηση, ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου και η πολιτική παγκοσμιοποίηση στο αρχικό υπόδειγμα. Παρατηρείται ότι οι τρομοκρατικές επιθέσεις και η κοινωνική παγκοσμιοποίηση έχουν αρνητικό πρόσημο και είναι στατιστικά σημαντικές μεταβλητές, ενώ ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου και η πολιτική παγκοσμιοποίηση έχουν αρνητικό πρόσημο αλλά δεν είναι στατιστικά σημαντικές μεταβλητές. Από τις μεταβλητές με θετικό πρόσημο, το ΑΕΠ, το κ.κ. ΑΕΠ, η οικονομική παγκοσμιοποίηση και οι εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση είναι στατιστικά σημαντικές μεταβλητές, ενώ η απελευθέρωση του εμπορίου και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες έχουν θετικό πρόσημο αλλά δεν είναι στατιστικά σημαντικές μεταβλητές.

Τόσο στα στατικά όσο και στα δυναμικά υποδείγματα που εκτιμήθηκαν παρατηρήθηκε ότι η τρομοκρατία έχει αρνητικό πρόσημο και αποτελεί στατιστικά

σημαντική μεταβλητή σε $\alpha=95\%$, με εξαίρεση το πρώτο υπόδειγμα, στο οποίο παρατηρήθηκε ότι η τρομοκρατία δεν αποτελεί στατιστικά σημαντική μεταβλητή. Σε όλα τα υποδείγματα το ΑΕΠ και το κ.κ. ΑΕΠ είναι στατιστικά σημαντικές μεταβλητές με θετικό πρόσημο. Στα στατικά υποδείγματα η απελευθέρωση του εμπορίου έχει θετικό πρόσημο, με εξαίρεση το δεύτερο υπόδειγμα, αλλά δεν είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή. Ομοίως, στα δυναμικά υποδείγματα η απελευθέρωση του εμπορίου είναι στατιστικά μη σημαντική μεταβλητή, ενώ έχει αρνητικό πρόσημο στο πέμπτο, έβδομο και όγδοο υπόδειγμα.

Στα στατικά υποδείγματα οι συναλλαγματικές ισοτιμίες έχουν θετικό πρόσημο, αλλά είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή μόνο στο πρώτο υπόδειγμα. Στα δυναμικά υποδείγματα οι συναλλαγματικές ισοτιμίες έχουν θετικό πρόσημο, αλλά δεν είναι στατιστικά σημαντικές μεταβλητές. Η κοινωνική παγκοσμιοποίηση είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή με αρνητικό πρόσημο τόσο στα στατικά υποδείγματα όσο και στα δυναμικά υποδείγματα. Η οικονομική παγκοσμιοποίηση θετικό πρόσημο στα στατικά υποδείγματα, αλλά είναι στατιστικά μη σημαντική μεταβλητή. Στα δυναμικά υποδείγματα η οικονομική παγκοσμιοποίηση έχει επίσης θετικό πρόσημο, αλλά είναι στατιστικά σημαντική μόνο στα υποδείγματα 10 – 12. Ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου έχει αρνητικό πρόσημο και είναι στατιστικά μη σημαντική μεταβλητή τόσο στα στατικά όσο και στα δυναμικά υποδείγματα. Τέλος, η πολιτική παγκοσμιοποίηση έχει αρνητικό πρόσημο και είναι στατιστικά μη σημαντική τόσο στα στατικά όσο και στα δυναμικά υποδείγματα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

Στο παρόν παράρτημα παρουσιάζονται τα αρχικά εμπειρικά αποτελέσματα για τις υποομάδες χωρών με κριτήριο την τρομοκρατική τους δραστηριότητα, τα οποία αφορούν στο κεφάλαιο 8. Η εκτίμηση των υποδειγμάτων για τις ομάδες χωρών πραγματοποιήθηκε με fixed effects, καθώς σύμφωνα με τους Powers και Choi (2012) η διερεύνηση των καθοριστικών παραγόντων των ΑΞΕ σε συγκεκριμένες ομάδες χωρών πρέπει να γίνεται με “within” εκτιμήσεις, όπως το fixed effects.

Ομάδα Α

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των παλινδρομήσεων χρησιμοποιώντας fixed effects. Παρατηρείται ότι στα υποδείγματα 1 έως 3 η τιμή του Durbin Watson είναι χαμηλή, επομένως υπάρχει πρόβλημα αυτοσυσχέτισης.

Πίνακας παραρτήματος Β1: Τα εμπειρικά αποτελέσματα των στατικών υποδειγμάτων Ομάδας Α

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ			
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 1 (FE)	Υπόδειγμα 2 (FE)	Υπόδειγμα 3 (FE)
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-0,832596 (0,2455)	-2,011167 (0,0067)	-0,796658 (0,2980)
ΑΕΠ	2,02E-08 (0,0000)	1,94E-08 (0,0000)	1,96E-08 (0,0000)
κ.κ. ΑΕΠ	0,627021 (0,0000)	0,357868 (0,0000)	0,500370 (0,0000)
Απελευθέρωση εμπορίου	44,98065 (0,0004)	-18,57883 (0,2143)	25,97168 (0,0283)
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	1,859967 (0,0000)	0,718787 (0,1651)	1.650611 (0,0003)
Κοινωνική παγκοσμιοποίηση	-110,7624 (0,0000)		
Οικονομική παγκοσμιοποίηση		67,74760	

		(0,0095)	
Πολιτική παγκοσμιοποίηση			-42,65689 (0,0166)
Σταθερός όρος	-589,3960 (0,2521)	-2.846,429 (0,0000)	174,2185 (0,8533)
R²	0,824414	0,819647	0,819206
Adjusted R²	0,818389	0,813459	0,813002
SE of regression	2.908,473	2.947,691	2.951,298
F-statistic	136,8324	132,4453	132,0506
Prob. (F-statistic)	0,000000	0,000000	0,000000
Durbin Watson	1,055027	1,030756	1,017086
Akaike info criterion	18,82346	18,85025	18,85269
Schwarz criterion	18,96698	18,99377	18,99622
Hannan criterion	18,88017	18,90696	18,90941
Αριθμός παρατηρήσεων	423	423	423

* p values στις παρενθέσεις, α=95%

Επομένως, αντικαθιστώντας τους συντελεστές στα στατικά υποδείγματα 1 – 3 διαμορφώνονται ως εξής:

Υπόδειγμα 1: Εισροές $A\Xi E_t = - 589,395988 - 0,832595941 \cdot \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + 2,017223198E-08 \cdot \text{ΑΕΠ}_t + 0,6270212 \cdot \text{κ.κ.ΑΕΠ}_t + 44,980651 \cdot \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + 1,85996714 \cdot \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t - 110,7623933 \cdot \text{Κοινωνική παγκοσμιοποίηση}_t$

Υπόδειγμα 2: Εισροές $A\Xi E_t = 2.846,42933 - 2,01116737 \cdot \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + 1,944067858E-08 \cdot \text{ΑΕΠ}_t + 0,357867971 \cdot \text{κ.κ.ΑΕΠ}_t - 18,5788255 \cdot \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + 0,718787284 \cdot \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + 67,7475994 \cdot \text{Οικονομική παγκοσμιοποίηση}_t$

Υπόδειγμα 3: Εισροές $A\Xi E_t = 174,218528 - 0,79665838 \cdot \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + 1,95612414E-08 \cdot \text{ΑΕΠ}_t + 0,50037044 \cdot \text{κ.κ.ΑΕΠ}_t + 25,97167 \cdot \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + 1,6506105 \cdot \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t - 42,6568882 \cdot \text{Πολιτική παγκοσμιοποίηση}_t$

Εξετάζοντας τα στατικά υποδείγματα της Ομάδας Α παρατηρείται ότι σε όλες τις περιπτώσεις οι τρομοκρατικές επιθέσεις έχουν το αναμενόμενο αρνητικό πρόσημο. Στο υπόδειγμα 1 το ΑΕΠ, το κ.κ. ΑΕΠ και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες έχουν το αναμενόμενο θετικό πρόσημο και είναι στατιστικά πολύ σημαντικές ($p=0,0000$). Επίσης, η απελευθέρωση του εμπορίου έχει θετικό πρόσημο και είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή.

Στο υπόδειγμα 2 εισάγεται ως ανεξάρτητη μεταβλητή η οικονομική παγκοσμιοποίηση έναντι της κοινωνικής παγκοσμιοποίησης που εξετάστηκε στο υπόδειγμα 1. Επομένως, στο υπόδειγμα 2 οι τρομοκρατικές επιθέσεις έχουν αναμενόμενο αρνητικό πρόσημο και είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή, το ΑΕΠ και το κ.κ. ΑΕΠ έχουν το αναμενόμενο θετικό πρόσημο και είναι στατιστικά πολύ σημαντικές μεταβλητές, ενώ οι συναλλαγματικές ισοτιμίες έχουν θετικό πρόσημο αλλά δεν είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή. Η οικονομική παγκοσμιοποίηση έχει θετικό πρόσημο και είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή, σε αντίθεση με την απελευθέρωση του εμπορίου που επιφέρει αρνητικό πρόσημο, αλλά δεν είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή.

Τέλος, στο υπόδειγμα 3 το ΑΕΠ και το κ.κ. ΑΕΠ έχουν θετικό πρόσημο και είναι στατιστικά πολύ σημαντικές μεταβλητές. Οι τρομοκρατικές επιθέσεις έχουν το αναμενόμενο αρνητικό πρόσημο αλλά δεν είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή. Η απελευθέρωση του εμπορίου και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες επιφέρουν το αναμενόμενο θετικό πρόσημο και είναι στατιστικά σημαντικές μεταβλητές. Στο συγκεκριμένο υπόδειγμα η πολιτική παγκοσμιοποίηση που εισήχθη ως ανεξάρτητη μεταβλητή έχει αρνητικό πρόσημο και είναι στατιστικά σημαντική.

Τα αποτελέσματα των παλινδρομήσεων με DFE για τα δυναμικά υποδείγματα της Ομάδας Α παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας παραρτήματος Β2: Τα εμπειρικά αποτελέσματα των δυναμικών υποδειγμάτων Ομάδας Α

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ			
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 4 (DFE)	Υπόδειγμα 5 (DFE)	Υπόδειγμα 6 (DFE)
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-0,917394 (0,1474)	-0,624864 (0,3311)	-1,31361 (0,0695)
ΑΕΠ	1,03E-08 (0,0000)	1,11E-08 (0,0000)	1,04E-08 (0,0000)
κ.κ. ΑΕΠ	0,189349 (0,0052)	0,291934 (0,0004)	0,131361 (0,0695)
Απελευθέρωση εμπορίου	8,745690 (0,3274)	25,70519 (0,0278)	-12,84342 (0,3340)
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	0,759953 (0,0570)	1,004406 (0,0149)	0,240377 (0,6032)
Κοινωνική παγκοσμιοποίηση		-53,96371 (0,0250)	
Οικονομική παγκοσμιοποίηση			50,34689 (0,0294)
Πολιτική παγκοσμιοποίηση			
Εισροές ΑΞΕ_(t-1)	0,504918 (0,0000)	0,482001 (0,0000)	0,498046 (0,0000)
Σταθερός όρος	-1.004,081 (0,0119)	-439,9510 (0,3478)	-1.764,534 (0,0009)
R²	0,860875	0,862623	0,862526
Adjusted R²	0,855993	0,857445	0,857344
SE of regression	2.610,383	2.597,190	2.598,108
F-statistic	176,3513	166,6088	166,4722
Prob. (F-statistic)	0,000000	0,000000	0,000000

Durbin Watson	1,967715	1,947560	1,983169
Akaike info criterion	18,60794	18,60013	18,60084
Schwarz criterion	18,75381	18,75572	18,75642
Hannan criterion	18,66563	18,66166	18,66237
Αριθμός παρατηρήσεων	414	414	414

* p values στις παρενθέσεις, α=95%

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ			
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 7 (DFE)	Υπόδειγμα 8 (DFE)	Υπόδειγμα 9 (DFE)
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-0,609103 (0,3689)	-1,173280 (0,0686)	-0,943194 (0,1570)
ΑΕΠ	1,05E-08 (0,0000)	1,22E-08 (0,0000)	1,23E-08 (0,0000)
κ.κ. ΑΕΠ	0,220879 (0,0023)	0,285197 (0,0004)	0,288906 (0,0003)
Απελευθέρωση εμπορίου	15,95117 (0,1325)	-2,457177 (0,8528)	-1,685518 (0,8987)
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	0,871004 (0,0331)	0,128844 (0,7764)	0,109657 (0,8098)
Κοινωνική παγκοσμιοποίηση		-119,1638 (0,0000)	-106,8121 (0,0004)
Οικονομική παγκοσμιοποίηση		113,4617 (0,0000)	122,8806 (0,0000)
Πολιτική παγκοσμιοποίηση	-20,17989 (0,2072)		-24,34420 (0,1865)
Εισροές ΑΞΕ_(t-1)	0,498195 (0,0000)	0,438823 (0,0000)	0,434672 (0,0000)
Σταθερός όρος	-52,67668)	-1.472,113	-595,7667

		(0,0049)	(0,4796)
R²	0,861431	0,868455	0,869034
Adjusted R²	0,856208	0,863153	0,863412
SE of regression	2.608,435	2.544,663	2.542,259
F-statistic	164,9471	163,8107	154,5695
Prob. (F-statistic)	0,000000	0,000000	0,000000
Durbin Watson	1,957196	1,962759	1,958021
Akaike info criterion	18,60877	18,56158	18,56200
Schwarz criterion	18,76436	18,72689	18,73704
Hannan criterion	18,67030	18,62696	18,63122
Αριθμός παρατηρήσεων	414	414	414

Η μορφή των δυναμικών υποδειγμάτων διαμορφώνεται ως εξής:

Υπόδειγμα 4: Εισροές $A\Xi E_t = - 1.004,081 - 0,917394 \cdot \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + 1,0345199E-08 \cdot A\epsilon \Pi_t + 0,189348 \cdot \kappa.\kappa.A\epsilon \Pi_t + 8,745689 \cdot \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + 0,7599532 \cdot \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + 0,504918 \cdot A\Xi E_{(t-1)}$

Υπόδειγμα 5: Εισροές $A\Xi E_t = - 439,95099 - 0,624863 \cdot \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + 1,109687E-08 \cdot A\epsilon \Pi_t + 0,291933 \cdot \kappa.\kappa.A\epsilon \Pi_t + 25,705188 \cdot \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + 1,004406 \cdot \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + 0,4820008 \cdot A\Xi E_{(t-1)} - 53,963705 \cdot \text{Κοινωνική παγκοσμιοποίηση}_t$

Υπόδειγμα 6: Εισροές $A\Xi E_t = - 1.764,534 - 1,31758 \cdot \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + 1,04442E-08 \cdot A\epsilon \Pi_t + 0,13136 \cdot \kappa.\kappa.A\epsilon \Pi_t - 12,843416 \cdot \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + 0,2403773 \cdot \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + 0,4980455 \cdot A\Xi E_{(t-1)} + 50,346892 \cdot \text{Οικονομική παγκοσμιοποίηση}_t$

Υπόδειγμα 7: Εισροές $A\Xi E_t = - 52,67667 - 0,609103 \cdot \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + 1,051019E-08 \cdot A\epsilon \Pi_t + 0,220879 \cdot \kappa.\kappa.A\epsilon \Pi_t + 15,95116 \cdot \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + 0,8710044 \cdot \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + 0,498195 \cdot A\Xi E_{(t-1)} - 20,17989 \cdot \text{Πολιτική παγκοσμιοποίηση}_t$

Υπόδειγμα 8: Εισροές $A\Xi E_t = - 1.472,1134 - 1,1732802 \cdot \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + 1,2228166E-08 \cdot A\epsilon \Pi_t + 0,28519713 \cdot \kappa.\kappa.A\epsilon \Pi_t - 2,4571766 \cdot \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + 0,1288441 \cdot \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t +$

$$0,43882289 * A\Xi E_{(t-1)} - 119,16382 * \text{Κοινωνική παγκοσμιοποίηση}_t + 113,461731 * \text{Οικονομική παγκοσμιοποίηση}_t$$

Υπόδειγμα 9: Εισροές $A\Xi E_t = - 595,76674 - 0,943194 * \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_t + 1,2273683E-08 * A\text{ΕΠ}_t + 0,288905 * \kappa.\kappa.A\text{ΕΠ}_t - 1,6855177 * \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_t + 0,1096568 * \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_t + 0,4346723 * A\Xi E_{(t-1)} - 106,81213 * \text{Κοινωνική παγκοσμιοποίηση}_t + 122,88064 * \text{Οικονομική παγκοσμιοποίηση}_t - 24,344202 * \text{Πολιτική παγκοσμιοποίηση}_t$

Στα δυναμικά υποδείγματα για την Ομάδα Α η τρομοκρατία έχει σε όλες τις περιπτώσεις το αναμενόμενο αρνητικό πρόσημο. Συγκεκριμένα, στο υπόδειγμα 4 εισάγεται ως ανεξάρτητη μεταβλητή η εισροή ΑΞΕ με χρονική υστέρηση και όλες οι μεταβλητές έχουν το αναμενόμενο θετικό πρόσημο, με εξαίρεση τις τρομοκρατικές επιθέσεις. Στο υπόδειγμα 5 εισάγεται η κοινωνική παγκοσμιοποίηση, η οποία έχει αρνητικό πρόσημο, ενώ στο υπόδειγμα 6 εισάγεται η οικονομική παγκοσμιοποίηση, η οποία έχει θετική πρόσημο. Παρατηρείται ωστόσο ότι στο υπόδειγμα 6 η απελευθέρωση του εμπορίου λαμβάνει αρνητικό πρόσημο.

Αντίστοιχα, στο υπόδειγμα 7 εισάγεται η πολιτική παγκοσμιοποίηση, η οποία έχει αρνητικό πρόσημο, όπως και οι τρομοκρατικές επιθέσεις, ενώ οι υπόλοιπες μεταβλητές έχουν το αναμενόμενο θετικό πρόσημο. Στα υποδείγματα 8 και 9 οι τρομοκρατικές επιθέσεις έχουν αρνητικό πρόσημο, όπως και η απελευθέρωση του εμπορίου. Στο υπόδειγμα 8 προστίθεται η κοινωνική παγκοσμιοποίηση (αρνητικό πρόσημο) και η οικονομική παγκοσμιοποίηση (θετικό πρόσημο), ενώ στο υπόδειγμα 9 προστίθεται και η πολιτική παγκοσμιοποίηση (αρνητικό πρόσημο).

Ομάδα Β

Αντίστοιχα, τα αποτελέσματα των Fixed effects για τα στατικά υποδείγματα της Ομάδας Β παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα. Στην περίπτωση αυτή οι μεταβλητές που προστίθενται στο αρχικό υπόδειγμα είναι η οικονομική παγκοσμιοποίηση και η αναπτυξιακή βοήθεια.

Πίνακας παραρτήματος Β3: Τα εμπειρικά αποτελέσματα των στατικών υποδειγμάτων Ομάδας Β

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ		
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 1 (FE)	Υπόδειγμα 2 (FE)
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-23,59737 (0,0829)	-25,11464 (0,0717)
ΑΕΠ	3,26E-08 (0,0000)	3,26E-08 (0,0000)
κ.κ. ΑΕΠ	-0,236778 (0,1485)	-0,228696 (0,1482)
Απελευθέρωση εμπορίου	7,980123 (0,4450)	7,917238 (0,3755)
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	0,068829 (0,7851)	0,075583 (0,7601)
Οικονομική παγκοσμιοποίηση	4,228422 (0,8475)	
Αναπτυξιακή βοήθεια		5,313511 (0,5984)
Σταθερός όρος	-1.233,319 (0,0966)	-1.1182,945 (0,0294)
R²	0,915566	0,915615
Adjusted R²	0,912668	0,912720
SE of regression	3.369,714	3.368,720
F-statistic	316,0108	316,2146
Prob. (F-statistic)	0,000000	0,000000
Durbin Watson	1,308311	1,310280
Akaike info criterion	19,11786	19,11727
Schwarz	19,26138	19,26079

critterion		
Hannan criterion	19,17457	19,17398
Αριθμός παρατηρήσεων	423	423

* p values στις παρενθέσεις, α=95%

Αντικαθιστώντας του συντελεστές τα εκτιμώμενα υποδείγματα είναι τα ακόλουθα:

Υπόδειγμα 1: $E_{it} = -1.233,31877 - 23,597365 \cdot \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_i + 3,26105012E-08 \cdot \text{ΑΕΠ}_i - 0,236778167 \cdot \text{κ.κ.ΑΕΠ}_i + 7,98012312 \cdot \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_i + 0,068829018 \cdot \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_i + 4,22842224 \cdot \text{Οικονομική παγκοσμιοποίηση}_i$

Υπόδειγμα 2: $E_{it} = -1.182,94478 - 0,22869624 \cdot \text{Τρομοκρατικές επιθέσεις}_i + 3,25948903E-08 \cdot \text{ΑΕΠ}_i - 0,22869624 \cdot \text{κ.κ.ΑΕΠ}_i + 7,91723803 \cdot \text{Απελευθέρωση εμπορίου}_i + 0,075582971 \cdot \text{Συναλλαγματικές ισοτιμίες}_i + 5,313511381 \cdot \text{Αναπτυξιακή Βοήθεια}_i$

Στην περίπτωση αυτή παρατηρείται ότι οι τρομοκρατικές επιθέσεις έχουν το αναμενόμενο αρνητικό πρόσημο σε όλα τα υποδείγματα. Το ΑΕΠ, η απελευθέρωση του εμπορίου και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες έχουν σε όλα τα υποδείγματα το αναμενόμενο θετικό πρόσημο. Ωστόσο, σε όλες τις περιπτώσεις το κ.κ. ΑΕΠ έχει αρνητικό πρόσημο για τις χώρες της Ομάδας Β. Η οικονομική παγκοσμιοποίηση και η αναπτυξιακή βοήθεια έχουν και στις 2 περιπτώσεις θετικά πρόσημα.

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των υποδειγμάτων 3 – 6, τα οποία περιλαμβάνουν τις εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση ως ανεξάρτητη μεταβλητή, που όπως αναλύθηκε, μπορούν να εκτιμηθούν με DFE. Σε όλες τις περιπτώσεις οι τρομοκρατικές επιθέσεις έχουν αρνητικό πρόσημο. Αντίθετα, το ΑΕΠ, η απελευθέρωση του εμπορίου και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες έχουν σε όλα τα υποδείγματα το αναμενόμενο θετικό πρόσημο. Ωστόσο, και στα 4 δυναμικά υποδείγματα το κ.κ. ΑΕΠ έχει αρνητικό πρόσημο.

Ειδικότερα, στο υπόδειγμα 3 εισάγονται οι εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση, λαμβάνοντας θετικό πρόσημο. Στο υπόδειγμα 4 εισάγεται και η οικονομική παγκοσμιοποίηση, η οποία λαμβάνει θετικό πρόσημο, αλλά είναι

στατιστικά μη σημαντική. Στο υπόδειγμα 5 εισάγεται η αναπτυξιακή βοήθεια, η οποία επίσης λαμβάνει θετικό πρόσημο αλλά δεν είναι στατιστικά σημαντική. Τέλος, στο υπόδειγμα 6 εξετάζονται η οικονομική παγκοσμιοποίηση και η αναπτυξιακή βοήθεια, οι οποίες έχουν θετική αλλά στατιστικά μη σημαντική επίδραση στις εισροές ΑΞΕ.

Πίνακας παραρτήματος Β4: Τα εμπειρικά αποτελέσματα των δυναμικών υποδειγμάτων Ομάδας Β

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ				
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 3 (DFE)	Υπόδειγμα 4 (DFE)	Υπόδειγμα 5 (DFE)	Υπόδειγμα 6 (DFE)
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-14,91094 (0,2538)	-15,03212 (0,2509)	-15,91185 (0,2354)	-15,82293 (0,2406)
ΑΕΠ	2,48E-08 (0,0000)	2,48E-08 (0,0000)	2,48E-08 (0,0000)	2,48E-08 (0,0000)
κ.κ. ΑΕΠ	-0,156207 (0,3058)	-0,166258 (0,2936)	-0,156285 (0,3061)	-0,159779 (0,3198)
Απελευθέρωση εμπορίου	5,376515 (0,5186)	4,004880 (0,6916)	4,651329 (0,5888)	4,268216 (0,6745)
Συναλλαγματικές ισοτιμίες	0,060319 (0,7990)	0,048862 (0,8399)	0,058644 (0,8047)	0,054870 (0,8216)
Οικονομική παγκοσμιοποίηση		5,141177 (0,8097)		1,792162 (0,9433)
Αναπτυξιακή βοήθεια			3,355356 (0,7337)	2,915685 (0,8024)
Εισροές ΑΞΕ_(t-1)	0,257335 (0,0000)	0,257308 (0,0000)	0,256983 (0,0000)	0,257020 (0,0000)
Σταθερός όρος	-836,2467 (0,1106)	-957,0121 (0,1874)	-870,0100 (0,1033)	-907,6834 (0,2280)
R²	0,924487	0,924498	0,924509	0,924510

Adjusted R ²	0,921837	0,921652	0,921664	0,921467
SE of regression	3.218,178	3.221,983	3.221,750	3.225,784
F-statistic	348,9180	324,8919	324,9429	303,8727
Prob. (F-statistic)	0,000000	0,000000	0,000000	0,000000
Durbin Watson	1,894334	1,894658	1,894930	1,894947
Akaike info criterion	19,02658	19,03126	19,03112	19,03594
Schwarz criterion	19,17244	19,18685	19,18671	19,20125
Hannan criterion	19,08426	19,09279	19,09265	19,10131
Αριθμός παρατηρήσεων	414	414	414	414

* p values στις παρενθέσεις, α=95%

Συνεπώς, η μορφή των δυναμικών υποδειγμάτων είναι:

Υπόδειγμα 3: Εισροές ΑΞEt = - 836,246674 - 14,9109403*Τρομοκρατικές επιθέσεις_t + 2,4753999E-08*ΑΕΠ_t - 0,156207*Κ.κ.ΑΕΠ_t + 5,37651489*Απελευθέρωση εμπορίου + 0,0603188*Συναλλαγματικές ισοτιμίες_t + 0,25733522*ΑΞE(t-1)

Υπόδειγμα 4: Εισροές ΑΞEt = - 957,0121123 - 15,0321157*Τρομοκρατικές επιθέσεις_t + 2,47808508E-08*ΑΕΠ_t - 0,16625834*Κ.κ.ΑΕΠ_t + 4,00487984*Απελευθέρωση εμπορίου + 0,04886187*Συναλλαγματικές ισοτιμίες_t + 0,25730843*ΑΞE(t-1) + 5,14117691*Οικονομική παγκοσμιοποίηση_t

Υπόδειγμα 5: Εισροές ΑΞEt = - 870,010007 - 15,911845*Τρομοκρατικές επιθέσεις_t + 2,47668917E-08*ΑΕΠ_t - 0,15628542*Κ.κ.ΑΕΠ_t + 4,651328652*Απελευθέρωση εμπορίου + 0,058643945*Συναλλαγματικές ισοτιμίες_t + 0,256982884*ΑΞE(t-1) + 3,35535623*Αναπτυξιακή Βοήθεια_t

Υπόδειγμα 6: Εισροές ΑΞEt = 907,683425 - 15,8229319*Τρομοκρατικές επιθέσεις_t + 2,477456245E-08*ΑΕΠ_t - 0,15977894*Κ.κ.ΑΕΠ_t + 4,26821565*Απελευθέρωση εμπορίου + 0,05486964*Συναλλαγματικές ισοτιμίες_t + 0,25701971*ΑΞE(t-1) + 1,79216246*Οικονομική παγκοσμιοποίηση_t + 2,91568536*Αναπτυξιακή Βοήθεια_t

Στα υποδείγματα 3 έως 6 της Ομάδας Β παρατηρείται ότι οι τρομοκρατικές επιθέσεις έχουν το αναμενόμενο αρνητικό πρόσημο αλλά σε α=95% δεν είναι

στατιστικά σημαντική μεταβλητή. Συγκεκριμένα, στο υπόδειγμα 3 το ΑΕΠ έχει το αναμενόμενο θετικό πρόσημο και είναι στατιστικά πολύ σημαντική μεταβλητή ($p=0,0000$). Επίσης, η απελευθέρωση του εμπορίου έχει το αναμενόμενο θετικό πρόσημο, αλλά δεν είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή. Ομοίως, οι συναλλαγματικές ισοτιμίες έχουν θετικό πρόσημο, αλλά δεν είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή και οι εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση έχουν θετικό πρόσημο και είναι στατιστικά πολύ σημαντική μεταβλητή. Αντίθετα, το κ.κ. ΑΕΠ έχει αρνητικό πρόσημο, αλλά είναι στατιστικά μη σημαντική μεταβλητή.

Στο υπόδειγμα 4 εισάγεται η οικονομική παγκοσμιοποίηση ως ανεξάρτητη μεταβλητή. Στο συγκεκριμένο υπόδειγμα οι τρομοκρατικές επιθέσεις και το κ.κ. ΑΕΠ έχουν αρνητικά πρόσημα, αλλά είναι στατιστικά μη σημαντικές μεταβλητές σε $\alpha=95\%$. Αντίθετα, το ΑΕΠ, η απελευθέρωση του εμπορίου, οι συναλλαγματικές ισοτιμίες, η οικονομική παγκοσμιοποίηση και οι εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση έχουν θετικό πρόσημο. Από τις μεταβλητές αυτές μόνο το ΑΕΠ και οι εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση είναι στατιστικά πολύ σημαντικές ($p=0,0000$).

Στο υπόδειγμα 5 εισάγεται η αναπτυξιακή βοήθεια ως ανεξάρτητη μεταβλητή και καταλήγει σε αναμενόμενο αρνητικό πρόσημο για τις τρομοκρατικές επιθέσεις, οι οποίες ωστόσο δεν είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή. Το ΑΕΠ και οι εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση έχουν θετικό πρόσημο και είναι στατικά πολύ σημαντικές μεταβλητές, ενώ η απελευθέρωση του εμπορίου και η αναπτυξιακή βοήθεια έχουν θετικό πρόσημο αλλά δεν είναι στατιστικά σημαντικές μεταβλητές.

Τέλος, στο υπόδειγμα 6 εξετάζονται η οικονομική παγκοσμιοποίηση και η αναπτυξιακή βοήθεια ως ανεξάρτητες μεταβλητές, λαμβάνοντας θετικό πρόσημο αλλά χωρίς να είναι στατιστικά σημαντικές σε $\alpha=95\%$. Οι τρομοκρατικές επιθέσεις έχουν αρνητικό πρόσημο, αλλά όπως και στα προηγούμενα υποδείγματα, δεν είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή. Το ΑΕΠ και οι εισροές ΑΞΕ με χρονική υστέρηση είναι και στο υπόδειγμα 6 στατιστικά πολύ σημαντικές με θετικό πρόσημο. Το κ.κ. ΑΕΠ λαμβάνει αρνητικό πρόσημο αλλά είναι στατιστικά μη σημαντική μεταβλητή, ενώ η απελευθέρωση του εμπορίου και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες έχουν θετικό πρόσημο αλλά δεν είναι στατιστικά σημαντικές μεταβλητές.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των παλινδρομήσεων για τις αποπληθωρισμένες τιμές. Πραγματοποιώντας εκ νέου κάποιες από τις παλινδρομήσεις με τον αποπληθωριστή του ΑΕΠ (World Bank) καταλήγουμε στα αποτελέσματα που παρουσιάζονται στους επόμενους πίνακες. Στα εξεταζόμενα υποδείγματα δεν παρατηρήθηκαν σημαντικές διαφοροποιήσεις ως προς τις επιλεγόμενες μεταβλητές, τα υποδείγματα που επιλέχθηκαν ως περισσότερο κατάλληλα, τα πρόσημα και τη σημαντικότητα αυτών.

**Πίνακας παραρτήματος Γ1: Αποτελέσματα stepwise regression
συνολικού δείγματος σε πραγματικές τιμές**

Μεταβλητή	Συντελεστής	Std Error	t-statistic	Prob.
ΑΕΠ	1,37E-08	7,63E-10	18,68586	0,0000
κ.κ. ΑΕΠ	0,378073	0,072848	5,189892	0,0000
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-1,488010	0,651230	-2,284924	0,0226
Απελευθέρωση εμπορίου	11,27423	4,864444	2,317681	0,0207
Σταθερός όρος	1.378,707	712,4665	1,935118	0,0533
Αποπληθωριστής ΑΕΠ	-0,341872	0,228580	-1,495637	0,1351
ΑΞΕ _(t-1)	0,454936	0,027650	16,45316	0,0000
Κοινωνική παγκοσμιοποίηση	-74,75332	16,60961	-4,016921	0,0001
Οικονομική παγκοσμιοποίηση	57,55404	14,53525	3,959619	0,0001
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	-64,13904	20,43515	-3,138663	0,0018
Πολιτική παγκοσμιοποίηση	-19,88960	9,787908	-2,032058	0,0425
R ²	0,893943			
Adjusted R ²	0,892645			
SE of regression	3.106,183			
Sum square resid	7,88E+09			
F-statistic	688,6409			
Prob(F – statistic)	0,000000			

Akaike info criterion	18,93337
Schwarz criterion	18,99607
Hannan – Quinn criterion	18,95742
DW	1,952703

Πίνακας παραρτήματος Γ2: Διόρθωση των στατικών υποδειγμάτων για το σύνολο των χωρών σε πραγματικές τιμές

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ				
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 1	Υπόδειγμα 2	Υπόδειγμα 3	Υπόδειγμα 4
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-3,465731 (0,0000)	-4,057729 (0,0000)	-3,992503 (0,0000)	-3,745023 (0,0000)
ΑΕΠ	2,59E-08 (0,0000)	2,60E-08 (0,0000)	2,60E-08 (0,0000)	2,58E-08 (0,0000)
κ.κ. ΑΕΠ	0,522467 (0,0000)	0,344751 (0,0000)	0,354884 (0,0000)	0,409197 (0,0000)
Απελευθέρωση εμπορίου	10,91870 (0,0000)	-7,028151 (0,0000)	-2,322793 (0,0094)	1,578499 (0,0109)
Αποπληθωριστής ΑΕΠ	-0,064522 (0,0089)	-0,103378 (0,0147)	-0,069862 (0,3153)	-0,068349 (0,3410)
Κοινωνική παγκοσμιοποίηση	-61,29729 (0,0000)			
Οικονομική παγκοσμιοποίηση		12,50458 (0,0000)		
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου			-14,00367 (0,0002)	
Πολιτική παγκοσμιοποίηση				-19,11671 (0,0000)
Σταθερός όρος	-377,6445	-1.466,953	-924,8436	-235,7967

	(0,0006)	(0,0000)	(0,0000)	(0,0195)
R²	0,954296	0,955600	0,961900	0,961964
Adjusted R²	0,953017	0,954358	0,960834	0,960900
SE of regression	0,959486	0,969564	0,966594	0,968997
F-statistic	746,2354	769,2050	902,2913	903,8842
Prob. (F-statistic)	0,000000	0,000000	0,000000	0,000000
Durbin Watson	1,561937	1,566394	1,585326	1,535715
Αριθμός παρατηρήσεων	846	846	846	846

* p values στις παρενθέσεις, α=95%

Πίνακας παραρτήματος Γ3: Διόρθωση των δυναμικών υποδειγμάτων για το σύνολο των χωρών σε πραγματικές τιμές

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ				
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 5	Υπόδειγμα 6	Υπόδειγμα 7	Υπόδειγμα 8
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-2,196671 (0,0000)	-1,858397 (0,0000)	-2,298153 (0,0000)	-2,213662 (0,0000)
ΑΕΠ	1,46E-08 (0,0000)	1,40E-08 (0,0000)	1,40E-08 (0,0000)	1,46E-08 (0,0000)
κ.κ. ΑΕΠ	0,152744 (0,0000)	0,264889 (0,0000)	0,155534 (0,0000)	0,153071 (0,0000)
Απελευθέρωση εμπορίου	-0,971056 (0,0294)	5,226974 (0,0000)	-3,978606 (0,0000)	-0,932743 (0,0167)
Αποπληθωριστής ΑΕΠ	-0,036396 (0,0396)	-0,031243 (0,0194)	-0,050292 (0,0283)	-0,034881 (0,0192)
Κοινωνική παγκοσμιοποίηση		-26,84939 (0,0000)		
Οικονομική παγκοσμιοποίηση			9,320248 (0,0000)	
Ακαθάριστος σχηματισμός				1,931840

παγίου κεφαλαίου				(0,7615)
Πολιτική παγκοσμιοποίηση				
Εισροές ΑΞΕ_(t-1)	0,483095 (0,0000)	0,489245 (0,0000)	0,494685 (0,0000)	0,480886 (0,0000)
Σταθερός όρος	-654,7351 (0,0000)	-340,0819 (0,0001)	-825,8752 (0,0000)	-635,2539 (0,0000)
R²	0,970656	0,976036	0,966090	0,971124
Adjusted R²	0,969816	0,975320	0,965077	0,970261
SE of regression	0,957336	0,946169	0,954357	0,957271
F-statistic	1.156,307	1.362,739	953,223	1.125,239
Prob. (F-statistic)	0,000000	0,000000	0,000000	0,000000
Durbin Watson	1,990244	2,022573	1,9575381	1,988340
Αριθμός παρατηρήσεων	828	828	828	828

* p values στις παρενθέσεις, α=95%

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ				
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 9	Υπόδειγμα 10	Υπόδειγμα 11	Υπόδειγμα 12
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-2,098901 (0,0000)	-1,877773 (0,0000)	-1,842126 (0,0000)	-1,818156 (0,0000)
ΑΕΠ	1,44E-08 (0,0000)	1,40E-08 (0,0000)	1,38E-08 (0,0000)	1,39E-08 (0,0000)
κ.κ. ΑΕΠ	0,191290 (0,0000)	0,274449 (0,0000)	0,265518 (0,0000)	0,266616 (0,0000)
Απελευθέρωση εμπορίου	0,959150 (0,0316)	0,055945 (0,9573)	0,138050 (0,9142)	0,575707 (0,6460)
Αποπληθωριστής ΑΕΠ	-0,030054 (0,0558)			

Κοινωνική παγκοσμιοποίηση		-56,82122 (0,0000)	-58,86280 (0,0000)	-55,58479 (0,0000)
Οικονομική παγκοσμιοποίηση		33,13766 (0,0000)	35,76539 (0,0000)	37,24089 (0,0000)
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου			-8,249528 (0,0223)	-9,284574 (0,0135)
Πολιτική παγκοσμιοποίηση	-8,755561 (0,0000)			-6,144745 (0,0002)
Εισροές ΑΞΕ_(t-1)	0,484263 (0,0000)	0,500715 (0,0000)	0,509730 (0,0000)	0,503103 (0,0000)
Σταθερός όρος	-233,2422 (0,0687)	-548,6753 (0,0000)	-359,8897 (0,0003)	-133,0898 (0,2181)
R²	0,978231	0,967285	0,965974	0,969959
Adjusted R²	0,977581	0,966265	0,964870	0,968945
SE of regression	0,962716	0,953905	0,950891	0,949081
F-statistic	1.503,540	948,5000	874,6214	956,6752
Prob. (F-statistic)	0,000000	0,000000	0,000000	0,000000
Durbin Watson	1,991501	1,993312	2,008733	2,002085
Αριθμός παρατηρήσεων	828	828	828	828

Πίνακας παραρτήματος Γ4: Αποτελέσματα stepwise regression με διατήρηση μεταβλητών αρχικού υποδείγματος για τις χώρες με υψηλή τρομοκρατική δραστηριότητα σε πραγματικές τιμές

Μεταβλητή	Συντελεστής	Std Error	t-statistic	Prob.
ΑΕΠ	1,91E-08	6,45E-10	29,65977	0,0000
κ.κ. ΑΕΠ	0,548969	0,079713	6,886794	0,0000
Αποπληθωριστής ΑΕΠ	-0,604129	0,770614	-0,783959	0,0435
Απελευθέρωση εμπορίου	11,88901	8,827142	1,346869	0,1788
Τρομοκρατικές επιθέσεις	0,114055	0,707374	0,161237	0,8720

Σταθερός όρος	1.190,913	107,972	1,169887	0,2427
Κοινωνική παγκοσμιοποίηση	-115,1551	24,29657	-4,739560	0,0000
Οικονομική παγκοσμιοποίηση	190,8767	22,43373	8,508468	0,0000
Πολιτική παγκοσμιοποίηση	-75,96458	14,43068	-5,264103	0,0000
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	-32,11214	27,00429	-1,189150	0,2351
R²	0,814646			
Adjusted R²	0,810607			
SE of regression	2.970,138			
Sum square resid	3,64E+09			
F-statistic	201,6854			
Prob(F – statistic)	0,000000			
Akaike info criterion	18,85396			
Schwarz criterion	18,94964			
Hannan – Quinn criterion	18,89177			
DW	1,048043			

Πίνακας παραρτήματος Γ5: Αποτελέσματα stepwise regression με διατήρηση μεταβλητών αρχικού υποδείγματος για την Ομάδα Β σε πραγματικές τιμές

Μεταβλητή	Συντελεστής	Std Error	t-statistic	Prob.
ΑΕΠ	2,98E-08	8,93-10	33,36342	0,0000
κ.κ. ΑΕΠ	0,080568	0,167413	0,481249	0,6306
Αποπληθωριστής ΑΕΠ	-0,523059	0,266525	-1,962519	0,0504
Απελευθέρωση εμπορίου	34,34956	7,058267	4,866572	0,0000
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-28,68555	13,56939	-2,113990	0,0351
Σταθερός όρος	1.951,399	1.976,230	0,987941	0,3238
Οικονομική παγκοσμιοποίηση	-39,60185	20,04408	-1,975738	0,0489

Αναπτυξιακή βοήθεια	22,48367	7,517944	2,990667	0,0030
Προσδόκιμο ζωής	-37,72883	38,23045	-0,986866	0,3243
R²	0,910300			
Adjusted R²	0,908123			
SE of regression	3.456,286			
Sum square resid	4.92E+09			
F-statistic	418,1113			
Prob(F – statistic)	0,000000			
Akaike info criterion	19,15944			
Schwarz criterion	19,26469			
Hannan – Quinn criterion	19,20103			
DW	1,260653			

**Πίνακας παραρτήματος Γ6: Διόρθωση των στατικών υποδειγμάτων
Ομάδας Α σε πραγματικές τιμές**

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ			
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 1 (FGLS)	Υπόδειγμα 2 (FGLS)	Υπόδειγμα 3 (FGLS)
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-1,422535 (0,0000)	-1,653868 (0,0000)	-1,279779 (0,0000)
ΑΕΠ	2,04E-08 (0,0000)	1,95E-08 (0,0000)	1,99E-08 (0,0000)
κ.κ. ΑΕΠ	0,570701 (0,0000)	0,417274 (0,0000)	0,492531 (0,0000)
Απελευθέρωση εμπορίου	20,31215 (0,0000)	-7,634395 (0,1277)	14,03210 (0,0000)
Αποπληθωριστής ΑΕΠ	-0,571241 (0,0403)	-0,322774 (0,5993)	-0,371316 (0,5725)
Κοινωνική παγκοσμιοποίηση	-44,76232		

	(0,0001)		
Οικονομική παγκοσμιοποίηση		47,70467 (0,0000)	
Πολιτική παγκοσμιοποίηση			-16,02625 (0,0031)
Σταθερός όρος	-1.142,732 (0,0000)	-2.637,890 (0,0000)	-872,8945 (0,0034)
R²	0,921525	0,903173	0,918412
Adjusted R²	0,918833	0,899850	0,915612
SE of regression	0,993914	0,995080	1,007560
F-statistic	342,2237	271,8349	328,0521
Prob. (F-statistic)	0,000000	0,000000	0,000000
Durbin Watson	1,403133	1,371849	1,382013
Αριθμός παρατηρήσεων	423	423	423

* p values στις παρενθέσεις, α=95%

**Πίνακας παραρτήματος Γ7: Διόρθωση των δυναμικών υποδειγμάτων
Ομάδας Α σε πραγματικές τιμές**

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ			
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 4 (FGLS)	Υπόδειγμα 5 (FGLS)	Υπόδειγμα 6 (FGLS)
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-0,736392 (0,0000)	-0,725585 (0,0000)	-0,854800 (0,0000)
ΑΕΠ	9,74E-09 (0,0000)	1,04E-08 (0,0000)	9,70E-09 (0,0000)
κ.κ. ΑΕΠ	0,178364 (0,0005)	0,226795 (0,0002)	0,140136 (0,0087)
Απελευθέρωση εμπορίου	5,769820 (0,0229)	10,86430 (0,0006)	-1,240849 (0,7425)

Αποπληθωριστής ΑΕΠ	-0,349881 (0,6205)	-0,303990 (0,6633)	
Κοινωνική παγκοσμιοποίηση		-21,07690 (0,0101)	
Οικονομική παγκοσμιοποίηση			21,26245 (0,0411)
Πολιτική παγκοσμιοποίηση			
Εισροές ΑΞΕ_(t-1)	0,563346 (0,0000)	0,537577 (0,0000)	0,554108 (0,0000)
Σταθερός όρος	-821,8456 (0,0000)	-529,8131 (0,0102)	-1.238,826 (0,0000)
R²	0,957132	0,955117	0,945731
Adjusted R²	0,955628	0,953425	0,943686
SE of regression	1,010575	1,001636	0,999729
F-statistic	636,3294	564,6286	462,3896
Prob. (F-statistic)	0,000000	0,000000	0,000000
Durbin Watson	2,024525	1,962487	2,035890
Αριθμός παρατηρήσεων	414	414	414

* p values στις παρενθέσεις, α=95%

Μεταβλητές	Υπόδειγμα 7 (FGLS)	Υπόδειγμα 8 (FGLS)	Υπόδειγμα 9 (FGLS)
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-0,656899 (0,0000)	-1,134711 (0,0000)	-1,041578 (0,0000)
ΑΕΠ	1,00E-08 (0,0000)	1,06E-08 (0,0000)	1,07E-08 (0,0000)
κ.κ. ΑΕΠ	0,192052 (0,0002)	0,159367 (0,0052)	0,156782 (0,0069)

Απελευθέρωση εμπορίου	7,539531 (0,0037)	-7,079121 (0,1327)	-7,274488 (0,1075)
Αποπληθωριστής ΑΕΠ	-0,327921 (0,6424)		
Κοινωνική παγκοσμιοποίηση		-77,51868 (0,0000)	-69,49364 (0,0000)
Οικονομική παγκοσμιοποίηση		90,71015 (0,0000)	97,49003 (0,0000)
Πολιτική παγκοσμιοποίηση	-8,215902 (0,0404)		-13,82180 (0,0105)
Εισροές ΑΞΕ_(t-1)	0,549047 (0,0000)	0,517326 (0,0000)	0,509245 (0,0000)
Σταθερός όρος	-371,3671 (0,1769)	-1.277,229 (0,0000)	-831,3053 (0,0025)
R²	0,956606	0,920805	0,926971
Adjusted R²	0,954970	0,917613	0,923836
SE of regression	1,008421	0,996021	0,992724
F-statistic	584,9166	288,4948	295,6767
Prob. (F-statistic)	0,000000	0,000000	0,000000
Durbin Watson	1,990659	1,975465	1,989170
Αριθμός παρατηρήσεων	414	414	414

Πίνακας παραρτήματος Γ8: Διόρθωση των στατικών υποδειγμάτων Ομάδας Β σε πραγματικές τιμές

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ		
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 1 (FGLS)	Υπόδειγμα 2 (FGLS)
Τρομοκρατικές επιθέσεις	-16,92812	-16,67705

	(0,0000)	(0,0000)
ΑΕΠ	3,18E-08	3,18E-08
	(0,0000)	(0,0000)
κ.κ. ΑΕΠ	-0,198910	-0,197061
	(0,0000)	(0,0000)
Απελευθέρωση εμπορίου	7,310170	6,493508
	(0,0000)	(0,0000)
Αποπληθωριστής ΑΕΠ	-0,028518	
	(0,6808)	
Οικονομική παγκοσμιοποίηση	1,843896	
	(0,8928)	
Αναπτυξιακή βοήθεια		0,899344
		(0,0459)
Σταθερός όρος	-966,0667	-966,4578
	(0,0000)	(0,0000)
R²	0,910762	0,908013
Adjusted R²	0,907700	0,904857
SE of regression	0,937881	0,932746
F-statistic	297,4325	287,6736
Prob. (F-statistic)	0,000000	0,000000
Durbin Watson	1,460527	1,459736
Αριθμός παρατηρήσεων	423	423

* p values στις παρενθέσεις, α=95%

**Πίνακας παραρτήματος Γ9: Διόρθωση των δυναμικών υποδειγμάτων
Ομάδας Β σε πραγματικές τιμές**

Εξαρτημένη μεταβλητή: Εισροές ΑΞΕ				
Μεταβλητές	Υπόδειγμα 3	Υπόδειγμα 4	Υπόδειγμα 5	Υπόδειγμα 6
	(FGLS)	(FGLS)	(FGLS)	(FGLS)

Τρομοκρατικές επιθέσεις	-8,488773 (0,0000)	-8,481627 (0,0000)	-8,712649 (0,0000)	-8,851214 (0,0000)
ΑΕΠ	1,72E-08 (0,0000)	1,66E-08 (0,0000)	1,72E-08 (0,0000)	1,67E-08 (0,0000)
κ.κ. ΑΕΠ	-0,092099 (0,0013)	-0,010132 (0,0485)	-0,093435 (0,0014)	-0,083271 (0,0074)
Απελευθέρωση εμπορίου	3,227928 (0,0002)	3,865089 (0,0055)	2,910406 (0,0026)	3,902812 (0,0050)
Αποπληθωριστής ΑΕΠ	-0,012020 (0,0823)	-0,010132 (0,8500)	-0,008270 (0,8785)	-0,006303 (0,9066)
Οικονομική παγκοσμιοποίηση		0,812969 (0,7100)		-1,910795 (0,3886)
Αναπτυξιακή βοήθεια			0,939273 (0,3086)	1,149208 (0,2491)
Εισροές ΑΞΕ_(t-1)	0,474509 (0,0000)	0,491649 (0,0000)	0,478329 (0,0000)	0,489100 (0,0000)
Σταθερός όρος	-474,7335 (0,0003)	-476,1147 (0,0005)	-489,7512 (0,0003)	-470,9261 (0,0007)
R²	0,927963	0,924806	0,926838	0,925455
Adjusted R²	0,925436	0,921972	0,924080	0,922451
SE of regression	0,918342	0,906482	0,914521	0,907593
F-statistic	367,1321	326,3329	336,1312	308,0408
Prob. (F-statistic)	0,000000	0,000000	0,000000	0,000000
Durbin Watson	2,112622	2,143451	2,124086	2,145089
Αριθμός παρατηρήσεων	414	414	414	414

* p values στις παρενθέσεις, α=95%

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ

Στο παρόν παράρτημα παρουσιάζονται οι εμπειρικές μελέτες που εξέτασαν τις εισροές ΑΞΕ και την τρομοκρατική δραστηριότητα στις χώρες του δείγματος. Παρατηρείται ότι υπάρχει πληθώρα ερευνών που επικεντρώθηκαν στη διερεύνηση των εισροών ΑΞΕ και των τρομοκρατικών επιθέσεων στο Πακιστάν, λαμβάνοντας υπόψη ότι αποτελεί μία από τις χώρες με τα υψηλότερα ποσοστά τρομοκρατίας παγκοσμίως (Abadie & Gardeazabal, 2008; Ali et al, 2010; Alomar & El Sakka, 2011; Berrebi & Ostwald, 2011; Bissoon, 2012; Shah & Faiz, 2015; Erkekoglu & Kilicarslan, 2016; Asongu et al, 2018 κ.ά.).

Ωστόσο, η επίδραση της τρομοκρατίας στις εισροές ΑΞΕ σε χώρες όπως η Αλγερία (Abadie & Gardeazabal, 2008; Alomar & El Sakka, 2011; Berrebi & Ostwald, 2011; Buchanan et al, 2012; Hayakawa et al, 2013; Kurul & Yalta, 2017 κ.ά) και η Γκάνα (Papaioannou, 2009; Buchanan et al, 2012; Okada, 2013; Khan & Akbar, 2013; Ezeoha & Ugwu, 2015 κ.ά.) έχουν εξεταστεί από περιορισμένο αριθμό ερευνών και για το λόγο αυτό εξετάστηκαν στην παρούσα διατριβή.

Πίνακας παραρτήματος Δ1: Σύνοψη εμπειρικών μελετών που εξέτασαν τη σχέση ΑΞΕ – τρομοκρατίας στις χώρες του δείγματος

Χώρα	Εμπειρικές μελέτες
Αλγερία	Abadie & Gardeazabal (2008), Alomar & El Sakka (2011), Berrebi & Ostwald (2011), Buchanan et al (2012), Hayakawa et al (2013), Kurul & Yalta (2017), Papaioannou (2009), Powers & Choi (2012)
Αργεντινή	Abadie & Gardeazabal (2008), Ali et al (2010), Alomar & El Sakka (2011), Asongu et al (2015), Asongu et al (2018), Bandyopadhyay et al (2014), Berrebi & Ostwald (2011), Bissoon (2012), Blomberg και Mody (2005), Buchanan et al (2012), Busse & Hefeker (2007), Daude και Stein (2007), Enders et al (2006), Gupta et al (2004), Hayakawa et al (2013), Khan & Akbar (2013), Kurul & Yalta (2017), Luca και Spatafora (2012), Okada (2013), Papaioannou (2009), Powers και Choi (2012), Ramcharran (1999)
Βολιβία	Abadie & Gardeazabal (2008), Ali et al (2010), Alomar & El Sakka (2011), Asongu et al (2015), Asongu et al (2018), Bandyopadhyay et al (2014), Berrebi & Ostwald (2011), Bissoon (2012), Buchanan et al (2012), Busse & Hefeker (2007), Erkekoglu & Kilicarslan (2016), Gupta et al (2004), Hayakawa et al (2013), Khan & Akbar (2013), Kurul & Yalta (2017), Luca και Spatafora (2012), Okada (2013), Papaioannou (2009), Powers και Choi (2012), Ramcharran (1999),

	Resnick (2001)
Βραζιλία	Abadie & Gardeazabal (2008), Ali et al (2010), Alomar & El Sakka (2011), Asongu et al (2015), Asongu et al (2018), Bandyopadhyay et al (2014), Berrebi & Ostwald (2011), Bissoon (2012), Blomberg και Mody (2005), Buchanan et al (2012), Busse & Hefeker (2007), Enders et al (2006), Erkekoglu & Kilicarslan (2016), Gupta et al (2004), Hayakawa et al (2013), Khan & Akbar (2013), Kurul & Yalta (2017), Luca και Spatafora (2012), Okada (2013), Papaioannou (2009), Powers και Choi (2012), Ramcharran (1999), Resnick (2001)
Γκάνα	Alomar & El Sakka (2011), Buchanan et al (2012), Busse & Hefeker (2007), Efobi & Asongu (2015), Erkekoglu & Kilicarslan (2016), Ezeoha και Ugwu (2015), Hayakawa et al (2013), Khan & Akbar (2013), Okada (2013), Papaioannou (2009)
Εκουαδόρ	Abadie & Gardeazabal (2008), Ali et al (2010), Alomar & El Sakka (2011), Asongu et al (2018), Bandyopadhyay et al (2014), Bissoon (2012), Blomberg και Mody (2005), Buchanan et al (2012), Busse & Hefeker (2007), Enders et al (2006), Hayakawa et al (2013), Khan & Akbar (2013), Okada (2013), Papaioannou (2009), Ramcharran (1999), Resnick (2001)
Ινδία	Abadie & Gardeazabal (2008), Ali et al (2010), Alomar & El Sakka (2011), Asongu et al (2015), Asongu et al (2018), Bandyopadhyay et al (2014), Berrebi & Ostwald (2011), Bissoon (2012), Blomberg και Mody (2005), Buchanan et al (2012), Busse & Hefeker (2007), Enders et al (2006), Erkekoglu & Kilicarslan (2016), Gupta et al (2004), Hayakawa et al (2013), Khan & Akbar (2013), Kurul & Yalta (2017), Luca και Spatafora (2012), Okada (2013), Papaioannou (2009), Powers και Choi (2012), Ramcharran (1999), Resnick (2001), Shah & Faiz (2015), Ullah και Inaba (2014)
Κένυα	Abadie & Gardeazabal (2008), Ali et al (2010), Alomar & El Sakka (2011), Asongu et al (2015), Asongu & Amankwah – Amoah (2016), Asongu et al (2018), Bandyopadhyay et al (2014), Berrebi & Ostwald (2011), Bissoon (2012), Buchanan et al (2012), Busse & Hefeker (2007), Daude & Stein (2007), Efobi & Asongu (2015), Enders et al (2006), Erkekoglu & Kilicarslan (2016), Ezeoha και Ugwu (2015), Hayakawa et al (2013), Khan & Akbar (2013), Kinyanjui (2014)*, Kurul & Yalta (2017), Luca και Spatafora (2012), Okada (2013), Papaioannou (2009), Powers και Choi (2012)
Κολομβία	Abadie & Gardeazabal (2008), Ali et al (2010), Alomar & El Sakka (2011), Asongu et al (2015), Asongu et al (2018), Bandyopadhyay et al (2014), Berrebi & Ostwald (2011), Bissoon (2012), Blomberg και Mody (2005), Buchanan et al (2012), Busse & Hefeker (2007), Enders et al (2006), Erkekoglu & Kilicarslan (2016), Gupta et al (2004), Hayakawa et al (2013), Khan & Akbar (2013), Kurul & Yalta (2017), Luca και Spatafora (2012), Okada (2013), Papaioannou (2009), Ramcharran

	(1999), Resnick (2001)
Μαλαισία	Abadie & Gardeazabal (2008), Zebua (2016), Ali et al (2010), Alomar & El Sakka (2011), Asongu et al (2015), Asongu et al (2018), Bandyopadhyay et al (2014), Berrebi & Ostwald (2011), Bissoon (2012), Blomberg και Mody (2005), Buchanan et al (2012), Busse & Hefeker (2007), Enders et al (2006), Erkekoglu & Kilicarslan (2016), Gupta et al (2004), Hayakawa et al (2013), Khan & Akbar (2013), Kurul & Yalta (2017), Luca και Spatafora (2012), Okada (2013), Papaioannou (2009), Powers και Choi (2012), Ramcharran (1999), Resnick (2001)
Μεξικό	Abadie & Gardeazabal (2008), Ali et al (2010), Alomar & El Sakka (2011), Asongu et al (2015), Asongu et al (2018), Bandyopadhyay et al (2014), Berrebi & Ostwald (2011), Bissoon (2012), Blomberg και Mody (2005), Buchanan et al (2012), Busse & Hefeker (2007), Enders et al (2006), Erkekoglu & Kilicarslan (2016), Gupta et al (2004), Hayakawa et al (2013), Khan & Akbar (2013), Kurul & Yalta (2017), Luca και Spatafora (2012), Okada (2013), Papaioannou (2009), Powers και Choi (2012), Ramcharran (1999), Resnick (2001)
Ονδούρα	Abadie & Gardeazabal (2008), Ali et al (2010), Alomar & El Sakka (2011), Asongu et al (2015), Asongu et al (2018), Bandyopadhyay et al (2014), Buchanan et al (2012), Busse & Hefeker (2007), Enders et al (2006), Hayakawa et al (2013), Khan & Akbar (2013), Kurul & Yalta (2017), Okada (2013), Papaioannou (2009),
Πακιστάν	Abadie & Gardeazabal (2008), Afza & Anwar (2013)*, Akbar & Akbar (2015)*, Ali et al (2015)*, Ali et al (2010), Ali et al (2017)*, Alomar & El Sakka (2011), Anwar & Afza (2014)*, Anwar & Mughal (2016)*, Asongu et al (2015), Asongu et al (2018), Bandyopadhyay et al (2014), Berrebi & Ostwald (2011), Bissoon (2012), Buchanan et al (2012), Busse & Hefeker (2007), Enders et al (2006), Erkekoglu & Kilicarslan (2016), Gupta et al (2004), Haider & Anwar (2014)*, Hayakawa et al (2013), Hyder et al (2015)*, Khan & Akbar (2013), Kurul & Yalta (2017), Luca και Spatafora (2012), Manzoor et al (2014), Najaf & Ashraf (2016)*, Nazik et al (2014)*, Okada (2013), Papaioannou (2009), Powers και Choi (2012), Rasheed και Tahir (2012)*, Rauf et al (2016)*, Shah & Faiz (2015), Shahbaz et al (2013)*, Shahzad et al (2016)*, Ullah και Inaba (2014), Ullah και Rahman (2014)*
Ταϊλάνδη	Abadie & Gardeazabal (2008), Zebua (2016), Ali et al (2010), Alomar & El Sakka (2011), Asongu et al (2015), Asongu et al (2018), Bandyopadhyay et al (2014), Berrebi & Ostwald (2011), Bissoon (2012), Blomberg & Mody (2005), Buchanan et al (2012), Busse & Hefeker (2007), Daude και Stein (2007), Enders et al (2006), Erkekoglu & Kilicarslan (2016), Gupta et al (2004), Hayakawa et al (2013), Khan & Akbar (2013), Kurul & Yalta (2017), Luca και Spatafora (2012), Okada (2013), Papaioannou (2009), Powers και Choi (2012),

	Ramcharan (1999), Ullah και Inaba (2014)
Τουρκία	Abadie & Gardeazabal (2008), Ali et al (2010), Alomar & El Sakka (2011), Asongu et al (2015), Asongu et al (2018), Bandyopadhyay et al (2014), Berrebi & Ostwald (2011), Blomberg και Mody (2005), Buchanan et al (2012), Busse & Hefeker (2007), Enders et al (2006), Gammoudi & Cherif (2016), Gupta et al (2004), Hayakawa et al (2013), Khan & Akbar (2013), Kurul & Yalta (2017), Luca και Spatafora (2012), Okada (2013), Omay et al (2013), Papaioannou (2009), Ramcharan (1999)
Τυνησία	Abadie & Gardeazabal (2008), Ali et al (2010), Alomar & El Sakka (2011), Asongu et al (2015), Asongu et al (2018), Bandyopadhyay et al (2014), Berrebi & Ostwald (2011), Buchanan et al (2012), Busse & Hefeker (2007), Efobi & Asongu (2015), Enders et al (2006), Erkekoglu & Kilicarslan (2016), Gammoudi & Cherif (2016), Gupta et al (2004), Hayakawa et al (2013), Khan & Akbar (2013), Kurul & Yalta (2017), Luca και Spatafora (2012), Okada (2013), Papaioannou (2009), Powers και Choi (2012)
Φιλιππίνες	Abadie & Gardeazabal (2008), Zebua (2016), Alomar & El Sakka (2011), Asongu et al (2015), Asongu et al (2018), Bandyopadhyay et al (2014), Berrebi & Ostwald (2011), Bissoon (2012), Blomberg και Mody (2005), Buchanan et al (2012), Busse & Hefeker (2007), Enders et al (2006), Erkekoglu & Kilicarslan (2016), Gupta et al (2004), Hayakawa et al (2013), Khan & Akbar (2013), Kurul & Yalta (2017), Luca και Spatafora (2012), Okada (2013), Papaioannou (2009), Powers και Choi (2012), Ramcharan (1999), Resnick (2001), Ullah και Inaba (2014)
Χιλή	Abadie & Gardeazabal (2008), Ali et al (2010), Alomar & El Sakka (2011), Asongu et al (2015), Asongu et al (2018), Bandyopadhyay et al (2014), Berrebi & Ostwald (2011), Bissoon (2012), Blomberg και Mody (2005), Buchanan et al (2012), Busse & Hefeker (2007), Daude και Stein (2007), Enders et al (2006), Gupta et al (2004), Hayakawa et al (2013), Khan & Akbar (2013), Kurul & Yalta (2017), Luca και Spatafora (2012), Okada (2013), Papaioannou (2009), Powers και Choi (2012), Ramcharan (1999), Resnick (2001)

*Μελέτη περίπτωσης

Σύντομο βιογραφικό σημείωμα

Είμαι πτυχιούχος του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (2006) και κάτοχος του Μεταπτυχιακού Διπλώματος «Εφαρμοσμένη Οικονομική» από το Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (2010). Έχω ολοκληρώσει το Ετήσιο Πρόγραμμα Παιδαγωγικής Κατάρτισης (ΕΠΠΑΙΚ) στην Ανωτάτη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΑΣΠΑΙΤΕ) (2011). Έχω πιστοποιημένη άριστη γνώση της Αγγλικής, Ιταλικής και Ισπανικής Γλώσσας, πιστοποιημένη πολύ καλή γνώση της Γαλλικής Γλώσσας και μέτρια γνώση της Γερμανικής Γλώσσας. Τέλος, είμαι κάτοχος διπλώματος γνώσης ηλεκτρονικών υπολογιστών (ECDL core).

Email: kehagia@uth.gr, polyxeny84@uth.gr

Πρώτες σελίδες των δημοσιεύσεων που σχετίζονται με τη διδακτορική διατριβή

1. Kechagia, P., & Metaxas, T. (2018). Sixty years of FDI empirical research: review, comparison and critique. *Journal of Developing Areas*, 52(1), 169 – 181, doi: 10.1353/jda.2018.001

The Journal of Developing Areas
Volume 52 No. 1 Winter 2018

SIXTY YEARS OF FDI EMPIRICAL RESEARCH: REVIEW, COMPARISON AND CRITIQUE

Polyxeni Kechagia
Theodore Metaxas
University of Thessaly, Greece

ABSTRACT

International capital allocation influences has a social, political and economic impact on the trading countries. Thus, it has been investigated so as to determine the key factors of capital flows and their impact on the host country's economy. A significant amount of empirical research has been conducted over the past 60 years regarding foreign direct investment (FDI) inflows in the developing and undeveloped countries. The purpose of the present study is to present a literature review of empirical papers regarding the FDI in developing countries and their interaction with the economic theories and systems. Thus, we aim at investigating the interaction between the economic and social events and the empirical examination of FDI so as to study whether these facts have influenced the orientation of the researchers through time. In particular, empirical studies published from 1950 to 2015 have been selected. The papers are presented according to the publication date and thus four periods are studied: from 1950 to 1973, from 1974 to 1989, from 1990 to 2004 and from 2005 to 2015. The present study focuses on the FDI inflows, thus the empirical papers investigated solely the FDI exports are not presented. Furthermore, the papers have been selected so that the countries of the samples cover each geographical region, while in certain papers FDI are studied as a dependent variable and in the rest as an independent one. The papers are discussed based on the statistical method applied, the sample chosen and the trends on the variables used. It is argued that the economic theories and studies influence the orientation of the studies. Also, recent empirical papers include larger samples and countries of every geographical region despite the fact that most of them focus on the largest recipients of FDI, that is to say the Asian and the Latin American countries.

JEL Classifications: O47, F21

Keywords: Foreign Direct Investment, Empirical Studies, Literature Review, Critique

Corresponding Author's Email Address: metaxas@econ.uth.gr

INTRODUCTION

The purpose of this study is to present a review of empirical papers regarding the FDI inflows in developing countries and their interaction with the economic theories and systems. Thus, we aim at investigating the interaction between the economic and social events and the empirical examination of FDI so as to study whether these facts have influenced the orientation of the researchers through time. It should be noted that the study focuses on the FDI inflows, thus the empirical papers investigated solely the FDI exports are not presented.

This study contributes on the investigation of FDI in various ways. Firstly, to the best of our knowledge, is the first to include such a significant number of empirical studies and to cover a large time period, since previous papers were restricted regarding the time periods and studies' results (e.g. Almfirji & Almsafri, 2014). Secondly, contrary to past literature reviews, the present paper does not focus on case studies, but rather on countries of various regions and the deriving results are categorized in tables contrary to past studies (e.g. Kuriishi-Kastrati, 2013). Thirdly, another difference compared to other studies, e.g. Blomigen (2005), refers to the fact that the present essay is not limited solely to the investigation of certain aspects of FDI, such as the determinant factors. Nevertheless, it includes studies' results regarding, apart from the key factors, the interaction with

2. Metaxas, T., & Kechagia, P. (2016). FDI in Latin America: The case of Peru. *Theoretical and Practical Research in Economic Fields*, 7(2), 160 – 172, doi: 10.14505/tpref/v7.2(14).05

Theoretical and Practical Research in Economic Fields

Theoretical and Practical Research in Economic Fields

FOREIGN DIRECT INVESTMENT IN LATIN AMERICA: THE CASE OF PERU

Theodore METAXAS

Department of Economics, University of Thessaly, Volos, Greece

metaxas@econ.uth.gr

Polyxeni KECHAGIA

Department of Economics, University of Thessaly, Volos, Greece

kechagia@uth.gr

Suggested Citation

Metaxas, T., Kechagia, P. (2016). Foreign Direct Investment in Latin America: The Case of Peru, *Theoretical and Practical Research in Economic Fields*, (Volume VII, Winter 2016), 2(14): 160-172. DOI:10.14505/tpref/v7.2(14).05. Available from: <http://www.asers.eu/publishing/index.php/tpref>

Index History

Received July, 2016; Revised August, 2016; Accepted September, 2016.

© 2016, ASERS Publishing. All rights reserved.

Abstract

The majority of the Latin American countries proceeded to political, financial and social reforms so as to improve their attractiveness and to absorb more foreign capitals in order to achieve economic growth. Among the developing countries of the region, Peru managed to attract significant amounts of foreign direct investment mostly because of the abundance of natural resources. Nevertheless, Peru did not manage to become the top foreign capitals destination among the Latin American countries for several reasons. It is observed that the foreign investors' dominant policy in FDI, the fact that the majority of the infrastructure realized in urban regions, the investment conditions, the external debt, the private sector and the ineffective use of natural resources held back the country's attractiveness to foreign investors.

Keywords: Peru, Latin America, Foreign Direct Investment, foreign capital

JEL Classification: F21, O16, R11, O54

1. Introduction

The Latin American and the Caribbean countries have been a centre of attraction of Foreign Direct Investment (FDI) over the past decades. Among the countries of the region it is observed (Olapido 2013, ECLAC 2015) that Brazil, Mexico and Chile received most of the inward FDI in the region, despite the fact that other countries, such as Peru proceeded so significant economic, social and political reforms in order to increase their attractiveness to foreign investors. Nevertheless, Peru, despite the fact that managed to attract significant amount of FDI inflows since the 90s, never became the top FDI destination in the region. As presented below, Peru ranks 4th until 2010 in FDI inflows (Olapido 2013), while it ranks 5th until 2014 (ECLAC 2015). Chavez and Dupuy (2010) also argued that during the past decades Peru has displaced from small foreign capital inflows player to significant FDI recipient. The purpose of the essay is the investigation of the reasons that held back the country's further attractiveness towards foreign investors and its evolution into the greatest FDI destination among the Latin American and Caribbean countries. We aim at examining the reasons that prevented Peru from becoming the highest ranked country in FDI inflows in the region, considering the significant political and financial reforms applied by the Peruvian government.

3. Kechagia P., & Metaxas, T. (2016). FDI in Latin America and Central Asia: A comparative analysis between Peru and Uzbekistan. *Applied Econometrics and International Development*, 16(2), 65 – 74

**FDI IN LATIN AMERICA AND CENTRAL ASIA: A
COMPARATIVE ANALYSIS BETWEEN PERU AND UZBEKISTAN**

KECHAGIA, Polyxeni¹

METAXAS, Theodore²

Abstract. The majority of the developing economies worldwide use foreign capitals inflows so as to achieve economic growth, to enable the host country's productivity and to improve the standard of living. A significant amount of FDI is absorbed by the developing economies of Latin American and Central Asia. The cases of Peru and Uzbekistan are chosen so as to investigate the impact of the FDI on the economic growth of these countries performing a comparative analysis. It is argued that both countries performed economic and political reforms in order to improve their attractiveness and to become top FDI destinations.

Key words: FDI, developing countries, Latin America, Central Asia, Peru, Uzbekistan
JEL: F21, O18, O16, R11

1. Introduction

The present paper focuses on the foreign direct investment (FDI) directed in Peru and Uzbekistan. The cases of these countries have been chosen since they are located in different regions (Peru is located in South America, while Uzbekistan is located in the Central Asia). Peru is listed among the highest recipients of FDI in the region, contrary to Uzbekistan that present low FDI stock.

The purpose of the study is to investigate the factors that influence the attractiveness of Peru and Uzbekistan towards foreign investors, as well as the benefits deriving from the foreign inflows. Thus, the measures taken by both countries so as to attract more FDI inflows are studied. Moreover, it is studied whether FDI led both countries to economic growth.

The contribution of the study refers to fact that to our knowledge there has not been presented so far a comparative analysis between Peru and Uzbekistan regarding the FDI inflows received. Also, there have been chosen countries located in different regions, with different political, economic and social characteristics, aiming at investigating whether they have common characteristics so as to attract FDI. Moreover the paper focuses on the comparison of countries that attract different amount of FDI rather than on top destination countries of FDI. Finally, we compare the strategies and the measures taken of a neoliberal regime contrary to the ones taken by an autocratic government.

2. FDI in Latin America

Over the past years the Latin American and the Caribbean countries attracted a significant amount of FDI inflow, taking into consideration the economic problems observed worldwide because of the financial crisis (Olapido, 2013). There has been observed a positive relation between FDI and economic growth (Adbelmalki et al.,

¹ Researcher in Economics, Department of Economics, University of Thessaly, Korai 43, 38333, Volos, Greece – email: kechagia@uth.gr

² Assistant Professor, Department of Economics, University of Thessaly, Korai 43, 38333, Volos, Greece – email: metaxas@econ.uth.gr

4. Metaxas T., Kechagia P. (2016). FDI in Central Asia: The Case of Uzbekistan. *Applied Econometrics and International Development*, 16(1), 63 – 76

FDI IN CENTRAL ASIA: THE CASE OF UZBEKISTAN

METAXAS, Theodore¹

KECHAGIA, Polyxeni²

Abstract

FDI inflows are a significant form of capital flows mostly towards the developing countries and they decisively affect the host country's economic growth, the macroeconomic stability, the infrastructure and the governmental policy. The present paper focuses on the FDI inflows absorbed by the Central Asian countries, studying the case of Uzbekistan that attracts limited amount of FDI contrary to other countries of the region. It is argued that Uzbekistan attracts FDI mostly because of its market size and its adequacy on natural resources; however, the transformations performed failed to further increase the country's attractiveness to foreign investors.

Key – words: FDI, developing countries, Uzbekistan, Central Asia, capital inflows

JEL: F21, O18, O16, R11

1. Introduction

Over the past decades the flows of Foreign Direct Investment (FDI) towards the developing countries increased (Martinez & Jareño, 2014; Othman et. al 2014; Bhatt, 2013; Metaxas & Kechagia, 2013). The countries proceed to political, economic and legal reforms so as to become more competitive when attracting FDI. According to several studies (Arazmuradov, 2012; Paswan, 2013; Arazmuradov, 2015) the Central Asian countries are becoming one of the most significant FDI destinations since they present abundance of natural resources and large population that enhances the market size. Thus, the FDI inflows in Central Asian are investigated taken into consideration that the region presents great interest since it is surrounded and influenced by fast growing economies, including Russia, India and China.

In particular, the present paper focuses on the case of Uzbekistan, located in Central Asia, since it ranks last when regarding to the FDI stock and the estimated FDI inflows (Kenisarin & Andrews – Speed, 2008). Therefore, the article seeks to examine the determinant factors of FDI in the country, the contribution of FDI to the country's growth, the reforms performed by the government of Uzbekistan so as to render the country more attractive to foreign investors and to provide suggestion for improvement of the country's investment environment.

The contribution of the study refers to the fact that we found limited number of studies focusing on Uzbekistan, since the country has not managed to attract significant amount of FDI compared to the rest Central Asian countries. Thus, the paper does not focus on the determinant factors of FDI of the top destination countries but rather on the examination of the reasons that block the capital inflows towards the host country. Moreover, suggestions for the developing countries, such as Uzbekistan, in order to attract more FDI are presented.

¹ Assistant Professor, Department of Economics, University of Thessaly, Korai 43, 38333, Volos, Greece – email: metaxas@econ.uth.gr

² Researcher in Economics, Department of Economics, University of Thessaly, Korai 43, 38333, Volos, Greece – email: kechagia@uth.gr

5. Metaxas, T. & Kechagia, P. (2013). FDI through the imitation procedure: The case of China. *Applied Econometrics and International Development*, 13(1), 145 – 160

**F.D.I. THROUGH THE IMITATION PROCEDURE:
THE CASE OF CHINA**
METAXAS, Theodore¹
KECHAGIA Polyxeni²

Abstract

Over the past decades great changes have taken place in the economic environment worldwide regarding the foreign direct investment (F.D.I). However, some of the developing countries have managed to gain more F.D.I. compared to other developing countries via skills acquisition, competition, exports and imitation. These spillovers channels are used to transfer technological knowledge among firms, while the imitation is used by many multinational enterprises (MNEs) and it is considered one of the most important spillovers channels. Therefore, many Chinese enterprises have imitated the developed countries firms' managerial and production procedures so far. China is one the largest recipient of F.D.I. inflow worldwide and the country's development affects the policies and the growth of other developing countries. Hence, under certain circumstances, developing countries have the ability to attract F.D.I. through imitating China.

Key - words: imitation, China, developing countries, spillovers channels, FDI
JEL: F21, O18, O33, R11

1. Introduction

Over the last years Foreign Direct Investment (F.D.I.) inflow has increased significantly. Countries such as China, India, Brazil and Mexico have become major recipients of F.D.I. inflows. The case of China has been selected because the country has been the greatest recipient of F.D.I. compared to other developing countries and it is very interesting because of the country's great variety among the regions, of the large geographical area it covers, of the great economic growth and of the country's large market (Qi *et al.*, 2009). The purpose of the present study is to examine whether neighbouring to China and developing countries can imitate China's attitude towards F.D.I. so as to attract foreign capitals.

According to Gorg and Greenway (2004), who studied theoretically and econometrically the productivity spillovers, supported that domestic firms gain positive spillovers, through imitation, skills acquisition, competition and exports. Also, they proposed that domestic firms set operations abroad so as to gain higher rate of return compared to the one they would have gained from the home country investment.

So far there are only few studies worldwide connecting the imitation procedure and the F.D.I (Glass & Saggi, 1999, 2002; Glass & Wu, 2007), and most of them focused on the imitation cost (Mansfield *et al.*, 1981; Romer, 1990). The present study, does not solely examine the conditions that contribute to the spillovers effects and to the imitation procedure. Therefore, the factors that affect the developing countries' attitude towards

¹ Theodore Metaxas, Lecturer, Department of Economics, University of Thessaly, 43 Korai Str, 38 333, Volos, Greece, Tel: ++30 24210 74917, Fax: ++30 24210 74772, Email: metaxas@econ.uth.gr

² Polyxeny Kechagia, Ph.D Researcher, Economist Department of Economics, University of Thessaly, Korai 43, 38333, Volos, Greece Email: kechagia@uth.gr